

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

47751

FL. IOSEPHI 349512
D E B E L L O
I V D A I C O L L
B R I S E P T E M .

E I V S D E M
Contra Apionem libri duo.
De imperio rationis : siue, de Machabais
liber vnus.

VIRTVTE DACE,

COMITE FORTVNA.

APVD SEB. GRYPHIVM
LVGDVNI,
1546.

612848.

FLAVII IO-

SEPHI HEBRAEI, HISTO-
riographi clarissimi de bello Iudaico
libri septem, interprete Ru-
fino Aquilcensi.

PROLOGVS.

QVONIAM bellum, quod cum populo Romano gessere Iudæi, omnium maximum quæ nostra ætas uidit, quæq; auditu percepimus, ciuitates cum ciuitatibus, gentes uel commisisse cum gentibus: quidam, non quod rebus interfuerint, sed uana et incongruus narrantium sermones auribus colligentes, oratorum more perscribunt: qui uerò præstò fuerunt, aut Romanorum obsequio, aut odio Iudeorū contra fidem rerum falsa confirmant: scriptis autem eorum partim accusatio, partim laudatio continetur: nusquam uerò exacta fides reperitur historie: idcirco statui, quæ retro Barbaris antea misæ, patria lingua digesta, Græca nunc his quæ Romano imperio reguntur exponere, ego Iosephus MATHIAE filius Hebræus genere, sacerdos ex Hierosolymis: qui et initio cum Romanis conflixi, posteaq; gestis, quia necessitas exegit, interfui. Nam cum hoc, ut dixi, bellum grauissimum exortum est, Romanorum quidem populum domesticus motus habebat: Iudeorum autem, qui ætate ualidi, et ingenio turbulentissimi erant, manu simul ac pecunia uigentes, adeo temporibus insolenter abusi sunt, ut pro tumultus magnitudine, hos possidendarum spes, illos amittendarum partium Orientis metus inuaderet. Quoniam Iudæi quidem cunctos etiam qui trans Euphratem essent, gentiles suos, secum rebellaturos esse cre-

didicant. Romanos autem et finitimi Galli irritabant : neque Germani quiescebant : dissensionumque plena erant omnia post Neronem : et multi quidem temporum occasione imperium affectabant : lucri autem cupidine exercitus rerum novandarum cupidi erant. Itaque indignum esse duxi, errantem in tantis rebus dissimulari ueritatem : et Parthos quidem, ac Babylonios, Arabumque remotissimos, et ultra Euphratem gentis nostrae incolae, itemque adiabrenos, mea diligentia uere cognoscere, unde coepisset bellum, quantisque cladibus constisset, quoque modo desisset : Graecos uero et Romanorum aliquos, qui militiam secuti non essent, figmentis siue adulationibus captos, ista nescire. Atqui historias audent eas inscribere, qui praeter hoc (ut mihi quidem uidetur) quod nihil sani referunt, etiam de proposito decidunt. Nam dum Romanos uolunt magnos ostendere, Iudeorum res extenuant, et in humilitatem deiciunt. Non autem intelligo, quoniam pacto magni esse uideantur, qui parua superauerint. Et neque longi temporis eos pudet, quo bellum tractum est : neque multitudinis Romanorum, quam in ea militia labor exercuit : neque ducum magnitudinis : quorum profecto gloria minuitur, si cum multum pro Hierosolymis desudauerint, rebus per eos prospere gestis aliquid derogetur. Nec tamen ego contentione Romanas res extolentium, gentiles meos amplificare decreui : sed facta quidem utrorumque sine ullo mendacio prosequar : dicta uero de factis reponam, dolori atque affectioni meae in deflendis patriae cladibus indulgens. Nam quod domesticis dissensionibus est euersa, et in templum sacrosanctum inuitas Romanorum manus, atque ignem Iudeorum tyranni traxere, testis est, qui eam uastauit, ipse Caesar Titus : per omne bellum miseratus quidem populum, quod a seditiosis custodiretur : saepe autem consulto differri passus ciuitatis excidium, protracto obsidionis spatio,
dum

dummodo belli poeniteret autores. Quod si quis me aduersus tyrannos, eorumq; latrocinium accusatorie loqui putet, uel patrie miserijs ingementem calumniari praeter legem historiae, dolori ueniam tribuat. Ex omnibus enim, quae Romano imperio parent, solam nostram ciuitatem contigit ad summam felicitatis fastigium euadere, eandemq; in extremum miseriae deijci. Denique omnium post condita secula res aduersas, saecum Iudeorum calamitatibus confrantur, superatum iri non ambigo. Et horum autor nullus externus est: unde nec fieri potest, ut a questibus temperetur. Si quis autem durior misericordiae sit iudex, res quidem tribuat historiae, lamenta uero scriptori: quanquam merito Graecorum disertos increpauerim, qui tantis rebus sua memoria gestis, quarum comparatione praeterita olim bella exigua redduntur, iudices resident aliorum facundiae detrahentes, quorum et se doctrinam superant, proposito uincuntur. Ipsi uero Assyriorum, et Medorum gesta perscribunt, ueluti minus recte a scriptoribus antiquis fuerint exposita: cum in scribendo tantum eorum uiribus cedant, quantum sententiae. Erat enim unicuique studium, quae uidisset facta, conscribere: quoniam et interfuisset rebus gestis, et efficaciter quod promittebat, impleret: mentiriq; apud scientes, inhonestum esse uideretur. Enimvero noua quidem neq; ante cognita memoriae tradere, suiq; temporis res commendare posteris, laude ac testimonio dignum est. Industrius autem habetur, non qui alienam dispositionem, atq; ordinem transfert, sed qui noua dicendo etiam corpus proprium conficit historiae. Sed ego quidem sumptu ac labore maximo, qui cum sum alienigena, Graecis simul et Romanis gestarum rerum memoriam repono. Ipsi autem indigenis, ad questum quidem ac lites, ora patent, linguaeque solutae sunt. Ad historiam uero, in qua uerum dicendum est, summaque ope negocia colli-

genda sunt, obmutescunt: concessa infirmioribus neque scientibus licentia scribendi res à principibus gestas. Honoratur itaque apud nos historie ueritas, quæ à Græcis negligitur. Ab origine quidem Iudeos repetere, qui fuerint, quouero pacto ab Aegyptijs discesserint, quasque regiones errando peragrauerint, et quas uel quoties incoluerint, et quemadmodum inde migrauerint, neque huius esse temporis, et præterea superuacuum existimaui: quoniam multi ante me Iudeorum de maioribus huius gentis uerissima composuerunt: et nonnulli Græcorum, quæ illi scripserant, patria uoce profecuti non multum à ueritate deuiarunt: exinde autem historie principium sumam, quo scriptores eorum et prophete nostri defuerunt. Et bellum quidem meis temporibus gestum, latius, quaque potuero diligentia referam: quæ uero etate mea sunt antiquiora, summam, breuiterque percurram: Quomodo Antiochus cognomento Epiphanes, deuicta penitus Hierosolyma, cum triennium sexque menses eam tenuisset, ab Asamonæi filijs expulsus est. Deinde quod eorum posteri de regno dissidentes, ad res suas occupandas populum Romanum, Pompeiumque traxerunt: quomodoque Herodes Antipatri filius, eorum potentie finem fecerit, auxilio Sosij. Tum, quomodo Herode mortuo, plebis in eos orta seditio est, Augusto quidem imperante Romanis, Quintilio autem Varo provinciam obtinente. Quodque bellum anno duodecimo imperij Neronis eruperit: quamque multa per Sosium acciderint: quantaque ad primos impetus armis Iudei peruascerint: quoque modo accolæ permunierint: et quod Nero propter acceptas Cestij ductus clades summæ rei metuens, Vespasianum bello præposuerit: et quod is cum maximo filiorum Iudeam intrauerit, quantumque Romanorum exercitum ducens: quantaque manus auxiliorum per omnem caesa fuerit Galileam: et quod eius ciuitat-

tum.

tum quasdam ui ceperit, alias deditione. Vbi etiam Romanorum in bello disciplinam, curamq; rerum, et utriusque Galilee spatia, et naturam, finesq; Iudae, necnon et peculiarum terre qualitatem, lacusq; et fontes, captarumq; ciuitatum mala, cum fide sicut uidi, aut pertuli, expediam. Nec etiam miseras meas celauerim, cum scientibus eas relaturus sim. Deinde, quod iam seisis rebus Iudeorum, Nero quidem mortem obierit: Vassasianus autem in Hierosolymam properans, imperij causa retractus sit: quaeq; signa de hoc ci contigerint, Romanaeq; mutationes: et quod inuitus a militibus imperator declaratus sit: et quod eo disponende reipublica gratia in Aegyptum digresso, Iudeorum status seditionibus agitatus sit: quoq; modo tyrannis succubuerint, eorumq; inter se discordias mouerint. Et quod ex Aegypto Titus reuersus, bis Iudeorum fines ingressus sit: quoq; modo exercitum, et quo in loco congregauerit: uel qualiter, et quoties ciuitatem affecerit ipso praesente seditio. Aggressus quoque numerosos, et quantos erexerit aggeres: triumq; murorum ambitum et magnitudinem, siue mensuram, et munitionem ciuitatis, et sancti templiq; dispositionem: ad haec arae spatium, mensuramq; uerissime dicam: festorum quoq; dierum mores aliquos, septemq; lustrationes, et munia sacerdotum. Itemq; pontificis uestes, sanctaq; templi cuiusmodi fuerint, sine aliqua dissimulatione uel adiectione memorabo. Narrabo deinde tyrannorum in suos gentiles crudelitatem, Romanorumq; in alienigenas humanitatem: quotiesq; Titus, ciuitatem simul ac templum seruare cupiens, ad concordie foedera dissidentes prouocauit. Differam uero populi uulnera, et calamitates: quamq; multa mala nunc bello, nunc seditionibus, nunc fame perpeşi, postea capti sint. Nec uero aut perfugarum clades, aut captiuorum supplicia praetermittam: uel quemadmodum templum inuito

Cæsare conflagrauerit: quamq; multæ opes sacre flamma raptæ sint: ac totius, quæ reliqua erat, ciuitatis excidium: & quæ præcesserant portenta, atque prodigia, uel tyrannorum captiuitatem, uel qui seruitio abducti sunt, multitudinem: aut cui quisque fortunæ sit distributus: & quod Romani quidem belli reliquias persecuti sunt, deuictorumq; munimina funditus eruerunt: Titus uero peragrata regione cuncta restituit eiusdemq; reditum in Italiam, ac triumphum. Hæc omnia septem libris comprehensa, adnixus ne uituperationem à rerum scientibus & qui bello interfuerunt sustineam, studiosis ueritatis magis quam uoluptatis perscripsi. Narrandi autem initium faciam hoc ordine, quo capitula sunt digesta.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IUDÆICO liber primus.

De deuastatione Hierosolymæ ab Antiocho.

CAPVT I.

Antiq. lib. 12.
cap. 6.

V M potentes Iudæorum inter se dissiderent eo tempore, quo de tota Syria cum Ptolemæo Sexto Antiochus, qui Epiphanes dictus est, ambigebat (erat autem illis contentio de potentia, quod honoratus quisq; grauius ferret similibus subiugari) Onias quidam e pontificibus postquam præualuit, Thobie filios expulit ciuitate. Illi autem supplices ad Antiochum cōfugerunt, petentes, ut semetducibus in Iudeam irrumperet. Idq; regi persuasum est, iam pridem sic animato. Quare cum magnis militum copijs egressus, & ciuitatem fortiter expugnatam capit, & maximā eorū mul

multitudinem, quibus Ptolemæus charior erat, interfecit. Dæ-
taq; passim militibus prædandi licentia, ipse & templum spo-
liavit, & quotidianæ religionis assiduitatem per annos tres,
sexq; menses inhibuit. Pontifex autem Onias effugit ad Ptolæ-
mæum: acceptoq; ab eo in Heliopolitana præfectura solo, ibi
oppidum condidit Hierosolymis simile, templumq; edificauit:
de quibus iterum opportune referemus. Veruntamen Antiochus
neq; præter spem diuicta ciuitas, neq; populatio, neque tante
rædes satis fuere sed intemperantia uitiorum, eorumq; memo-
ria, quæ in obsidione pertulerat, Iudeos cogere cepit, ut ab-
rogato more patrio, nec infantes suos circunciderent, por-
cosq; super aram immolarent: quibus omnes quidem aduersa-
bantur: optimus uerò quisq; propterea trucidabatur. Et Bac-
chides præsidij ab Antiocho præpositus, ad naturalem cru-
delitatem suam præceptis impijs obsecundans, omnimodam in-
iquitatem excessit: cum & singulatim uiros honorabiles uer-
beraret, & communiter quodidie speciem capite urbis exhibe-
ret: donec eos atrocitate incommodorum, quæ ea perficbantur,
ad uindictæ audaciam irritauit. Deniq; Matathias Asmonæi
filius, unus ex sacerdotibus, ex uico cui nomen Modin est, cum
manu domestica (nam quinq; filios habebat) sicis uiratus,
Bacchidem occidit: & statim quidem præsidiorum multitudi-
nem ueritus, in montes refugit. Multis uerò ex populo sibi so-
ciatis, recepta fiducia descendit: commissosq; prælio, superatos
duces Antiochi ex Iudææ finibus exegit. Secundis autem rebus
potentiam nactus, suisq; uolentibus, quod ab alienigenis eos
liberasset, imperans, moritur relicto Iudææ principatu, qui fi-
liorum suorum natu maximus erat. ille autem (nec enim ces-
saturum existimabat Antiochum) & indigenarum confluxit
exercitum, & cum Romanis primus amicitiam pepigit. An-
tiochumq; Epiphanem iterum in fines suos ingredientem, uehe-

Antiq. li. 14.
cap. 4.

Antiq. li. 12.
cap. 7.

Antiq. li. 12.
cap. 7. & 8.

mentissima percussam plagam recepit. Adhuc autem feruente victoria, in praesidia ciuitatis impetum fecit: necdum enim caesa fuerant: habitoque conflictu, milites de superiori ciuitate, quae pars sacra dicitur, ad inferiorem compellit. Fano autem potius, et locum purgauit omnem, muroque cinxit: et uasa noua diuinis rebus curandis fabricata, in templum intulit, ueluti prioribus profanatis: aramque aliam aedificauit, et religionibus dedit initium. Sacro autem ritu uix ciuitati reddito, moritur Antiochus. Regni autem eius, et in Iudeos odij filius Antiochus heres existit. Quare coactis pedum milibus quinquaginta, equitum autem prope quinque milibus, octoginta uero elephantis, montana Iudaeae per partes aggreditur. Et Bethsuram quidem oppidum capit. In loco uero, cui Bethzachariae nomen est, quae transitus erat angustior, Iudas cum suis copiis occurrit. Et priusquam congredierentur agmina, Eleazarus frater eius, prospecto praeter alios excelsa elephante, turrique maxima et munimentis aureis ornato, illic Antiochum esse ratus a suis procul excurrit: ruptaque hostili acie, ad elephantum usque peruenit. Sed illum quidem, quem regem esse opinabatur, contingere, quod multum superemineret, minime potuit. Belluam uero in aluo percussam, super se deiecit, et obtritum interijt: nulla alia re gesta, nisi quod magnum opus aggressus, uitam gloriae posthabuit. Qui tamen regebat elephantum, priuatus erat. Et si casu fuisset in eo Antiochus, nihil plus Eleazaro praestitisset audacia, quam ut sola spe praecleari facinoris, mortem uideretur optasse. Hoc autem fratri eius, totius praelii praesagium fuit. Nam fortiter quidem Iudaei, diuque decertarunt: sed a regis secunda fortuna usi, numeroque praestantibus superati sunt: multisque interfectis, Iudas cum ceteris in Gophniticam toparchiam refugit. Antiochus autem ad Hierosolimam profectus, ibique dies paucos commoratus, penuria utensilium abstulit: relicto

qua

quidem ibi praesidio, quantum satis esse arbitrabatur: cetera
 uero multitudine ad hyemandum deducta in Syriam. Discessu
 autem regis, Iudas non quiescebat: sed accessione multorum Antiq. lib. 12.
cap. 12.
 suae gentis animatus, aggregatis etiam quos ex praelio recepe-
 rat, apud uicium Adasa cum Antiochi ducibus congregitur: su-
 ctisq; fortibus in praelio cognitus, multis hostibus interfectis,
 occubuit. Et in diebus paucis frater eius Ioannes occiditur, in-
 sidijs eorum captus, qui cum Antiocho sentiebant.

De successione principum à Ionatha usq; ad Ari-
 stobulum.

C A P. I. I. Antiq. lib. 13.
cap. 1.

Cum autem successisset ei frater Ionathas, et in alijs que
 ad indigenas pertinerent, cautius se ageret, suamq; po-
 tentiam Romanorum amicitia corroboraret, Antiochi qui-
 dem filio reconciliatur. Non tamen horum ei quicquam pro-
 fuit ad depellendum periculum. Namq; Tryphon tyrannus,
 Antiochi quidem filij tutor, sed insidijs eum captans, et prae-
 ter hoc amicis nudare cupiens, Ionathan, cum ad Antiochum
 paucis comitatus Ptolemaida uenisset, dolo comprehendit. Eoq; Antiq. lib. 13.
cap. 2.
 uincto, contra Iudeam mouit exercitum. Unde repulsus à Si-
 mone Ionathae fratre, quodq; ab eo superatus esset, iratus, eum
 dem Ionathan interfecit. Simon autem fortiter regendis rebus
 intentus, Zara quidem, et Ioppen, et Iamnam capit. Euer-
 tit autem et Accaron, subactis praesidijs: aduersusq; Trypho-
 nem Antiocho auxilium praebuit, qui Doram ante expeditio-
 nem quam in Medos fecit obsidebat. Sed regis auaritatem sa-
 tiare non potuit, quamuis neci Tryphonis suam quoque ope-
 ram adhibuisset. Non multo enim post, Antiochus Cendebeum
 ex ducibus suis, ad uastandam Iudeam opprimendumq; serui-
 tio Simonem, cum exercitu misit. Ille autem, quanquam senior
 erat, bellum tamen iuueniliter administrabat: et filios quidem
 suos cum ualidissimis praemisit, parte uero multitudinis comi-
 tat us

.21 di. 1. h. h.
 .22 di. 1. h. h.
 Antiq. li. 13.
 cap. 14.

tatus alio latere aggreditur: multisq; per multa loca insidijs
 etiam in montana dispositis, in omnibus superat. Clariſſimaq;
 potitus uictoria, pontifex declaratur: & ducentos septuaginta
 post annos Iudeos liberat à dominatione Macedonum. sed ex
 ipſe periit in conuiuio, captus insidijs Ptolemæi generi ſui: qui
 eius coniuge duobusq; filiis in custodiam conſiſis, certos mi-
 ſit, ut Ioannem tertium, cui etiam Hyrcanus nomen fuit, inter-
 ficerent. Cognitò autem impetu, qui parabatur, aduſcens ad
 ciuitatem properabat, multo populo fretus, & propter me-
 moriam paternæ uirtutis, & quòd iniquitas Ptolemæi cunctis
 eſſet inuiſa. Voluit autem Ptolemæus etiam alia porta ingredi
 ciuitatem: ſed à populo reiectus eſt; qui maturius Hyrcanum
 ſuſceperat. Et is quidem ſtatim receſſit in quoddam ultra Hie-
 richuntæ caſtellum; quod Dagon uocatur. Hyrcanus autem pa-
 ternum honorem pontificis aſſecutus, poſt quàm deo ſacrificia
 reddidit, uelociter Ptolemæum petit & matri ſimul & fra-
 tribus adiumento futurus, caſtellumq; aggreſſus, alijs quidem
 rebus ſuperior erat, iuſto autem dolori cedebat. Ptolemæus ex-
 nim quoties premeretur, matrem eius, fratresq; in murum pro-
 ductos, palam ut poſſent conſpici, uerberabat: eosdemq; præ-
 cipitandos; niſi quàm primum recederet; minabatur. Vnde
 Hyrcanum quidem plus timor ac miſericordia: quàm miracun-
 dia commouebat. Mater uerò eius nihil plagis aut intentata ne-
 ce perterrita, manus protendens, filium precabatur, ne uel ſuis
 fractus iniurijs, parceret impio: ſiquidem ipſa ſibi mortem à
 Ptolemæo propoſitam immortalitate duceret meliorem, dum-
 modo ille poenas eorum, quæ in domum ſuam contra ſas ad-
 miſiſſet, expenderet. Ioannes autem nunc obſtinationem ma-
 tris cogitans, ac preces eius audiens, ad irruendum impelleba-
 tur: modò uerberari eam, lacerariq; conſpiciens, effceminaba-
 tur: totuſq; plenus doloris erat. Ob hæc autem diu tracta ob-
 ſidio

fidione, feriatuſ annuſ aduenit : quem ſeptimo quoque circuitu
 redeuntem, apud Iudeoſ ceſſare moriſ eſt, exemplo ſeptimo-
 rum dierum. Et in hoc Ptolemæuſ obſidioniſ requiem naſtuſ;
 fratribuſ Ioanniſ unâ cum matre occiſiſ, ad Zenonem conſu-
 git, qui Cotyluſ cognominatuſ eſt, Philadelphiæ tyrannuſ.
 Antiochuſ autem ob ea, quæ per Simonem paſſuſ fuerat, iratuſ
 in Iudeam ducit exercituſ: ibiq; aſidens Hieroſolymis, Hyr-
 canuſ obſidebat, Ille autem patefacto ſepulchro Dauid, qui
 reguſ diſtiſſimuſ fuerat, ablatiſq; inde pecuniæ pluſ quàm tri-
 buſ milibuſ talentorum, & Antiocho perſuaſit, datiſ ei trecentiſ
 talentiſ, ab obſidione diſcedere, primuſq; Iudeorum priua-
 tiſ opibuſ alere peregrina coepit auxilia. Ruruſq; tamen,
 quando Antiochuſ contra Medoſ bello ſuſcepto tempuſ ei uiri-
 dictæ præbuit, conſeſtim aduerſuſ ciuitateſ Syriæ perrexit, uir-
 tuſ propugnatoribuſ eſſe ratuſ: quod & uerum fuit. Meda-
 bam quidem, & Sameam cum proximis, necnon & Sichinam;
 & Garizim ipſe cepit, & ſuper hiſ Chutheorum gentem, adia-
 centia ſano loca incolentium, exemplo eiſ quod eſt Hiero-
 ſolymis, edificato. Cepit autem & Idumæe non paucaſ aliaſ
 ciuitateſ, & præterea Doreon, & Mariſan. In Samariam ue-
 rò uſque progreſſuſ, ubi nunc eſt Sebaſte, ciuitaſ ab Herode re-
 ge condita, ex omni eam parte concludit: filiſq; ſuoſ Ariſtobu-
 luſ & Antigonuſ obſidioni præſecit. Quibuſ nihil remitten-
 tiſ, ad hoc famiſ penuria qui erant intra ciuitatem uenerunt,
 ut etiam inſuetam carnem cogerentur attingere. Igitur An-
 tiochuſ adiutorem ſibi aduocant, Spondium cognominatuſ.
 Qui cum prompta eiſ uoluntate paruiffet, ab Ariſtobulo &
 Antigono ſuperatur. Et ille quidem ad Scythopolim uſque,
 perſequentibuſ eum memoratiſ fratribuſ, effugit : hi uerò in
 Samariam reuerſi, & multitudinem iterum intra murum con-
 cludunt, & expugnata ciuitate, ipſam diruunt : & habitatores
 eiſ

Antiq. li. 13.
 cap. 15.

Antiq. li. 13.
 ca. 15. & 17.

eius captos abducunt. Prosperè autem gestis ita cedentibus, alacritatem refrigescere non sinebant: sed cum exercitu Scythopolim usq; progressi, et ipsam peruasunt, et agros intra Carmelum omnes, inter se partiti sunt.

De Aristobulo, Antigono, Iuda Essæo, Alexandro Theodoro & Demetrio gesta. CAP. III.

Secundarum autem rerum Ioannis, et filiorum eius, inuidia seditionem gentilium concitauit. multiq; aduersus eos collecti non quiescebant, donec aperto bello deuicti sunt. Reliquum uero tempus Ioannes cum fortunatissime uiueret, et optime rebus per annos triginta et tres administratis, et quinque filiis relictis, moritur: uir planè beatissimus, et qui nullam dedisset occasionem, cur eius causa de fortuna quispiam quereretur. Deniq; tria uel maxime præcipua solus habebat. Nam et gentis princeps, et pontifex erat, et præterea propheta: cum quo deus ita colloquebatur, ut futurorum nihil penitus ignoraret. Quinetiam de duobus maioribus filiis suis, quod rerum domini permansuri non essent, præuidit, atq; prædixit. Quorum uite quis fuerit exitus, narrare non indignum uidetur, quantumq; à paterna felicitate diuerterint. Patre namque mortuo, natu maior Aristobulus, translatio in regum principatu, diadema sibi primus imposuit: quadringentis et octogintauno annis, ac tribus mensibus, postquam populus in eam terram deuenit, seruitio, quod apud Babylonios sustinuit, liberatus. Fratrem uero à se secundum Antigonum (namq; illum diligere uidebatur) in honore pari producebat: alios autem uinctos custodiæ tradidit. Matremq; itidem colligauit, ausam aliquid de potestate contendere. Namq; hanc rerum dominam Ioannes reliquerat. Eoq; crudelitatis processit, ut uinctam fame necaret. Horum autem facinorum poenas, Antigoni fratris morte

Antiq. lib. 13.
cap. 18.

morte persoluât, quem plurimum amabat, quemq; regni participem habebat. Nam et hunc interemit, adductus criminationibus, per maleuolos regni compositis. Itaq; primo quidem Aristobulus dictis fidem non habebat, qui et fratrem magni penderet, et pleraq; liuore fingi arbitraretur. Sed cum Antigonus ex militia clarus redisset, festis diebus, quos tabernaculis positis, Deo celebrare mos patrius exigebat, euenit eodem tempore, ut aduersa uoletudo Aristobulum corripere. Antigonus uero circa festorum solenniorum finem, armatis comitatus, templum ad orandum quam maxime petiuit, plusq; in honorem fratris ascendit ornatus. Tumq; delatores nequissimi regem adeuntes, et armatorum pompam, et Antigoni arrogantiam, priuata fortuna maiorem esse criminabantur: quodq; maxima caterua stipatus, ut illum interficeret, eo uenisset: nec enim perpeti honorem solum ex regno habere, cui regnum ipsum liceat obtinere. His paulatim, quamuis inuitus, tamen credidit Aristobulus. Ac ne uel suspicari quicquam uideretur, prospiciens, et ut incerta præcaueret, suos quidem satellites in quendam subterraneum et tenebrosum locum transire iubet. Ipse autem iacebat in castello, Bari ante, post autem Antonia cognominato: et ut inermi quidem parcerent, occiderent autem Antigonom, præcepit, si cum armis adiret. Necnon et ipsi Antigono qui præciperent misit, ut inermis ueniret. Ad hæc regina satis callidum cum insidiatribus consilium capit. Nanque his qui ad eum missi fuerant persuadet, ut mandata quidem regis taceant, dicant uero Antigono, quod frater audisset, arma sibi eum pulcherrima in Galilea ornatumq; bellicum fabricasse: que ne singulatum inspiceret, morbo impeditum fuisse: nunc autem, præsertim cum aliò discessurus sit, libenter eum uideret armatum. His auditis, Antigonus (ne quid enim mali suspica-

retur

retur, fratris suadebat affectus) cum armis uelut ostentatum se ueniens, properabat. Sed ubi ad obscurum transitum, qui Stratonis pyrgus uocabatur, accessit, à satellitibus interceptus est: certumq; documentum præbuit, omnem beneuolentiam, iusq; naturæ calumnijs cedere, nullamq; optimarum affectionum tantum ualere, ut inuidiæ perpetuo possit obistere. In hoc autem etiam Iudam quis non recte miretur? Esseus erat genere, qui nunquam diuinando aberrauit, neque mentitus est. Is Antigono transcunte per templum, mox ut eum uidit, ad uotos qui aderant exclamauit (non paucos autem discipulos siue consultores habebat) Pape, nunc mihi pulchrum est mori, quando ante me ueritas interiit, mearumq; prædictionum aliquod mendacium deprehensum est. Viuit enim iste Antigonus, qui hodie deberet occidi. Locus autem neci eius, apud Stratonis pyrgum fato fuerat destinatus: et ille quidem sexcentorum abhinc stadiorum intervallo distat. Hore uero diei sunt quatuor: sed et uaticinationem tempus effugit. Hæc locutus senior, moesto uultu et mente sollicitus secum multa reputabat: Et paulò post interfectus Antigonus nuntiatur, in loco subterraneo, qui eodem nomine, quo maritima Cæsarea, Stratonis pyrgus appellabatur: et hoc fuit, quod uatem fefellit. At uero Aristobulo confestim sceleris poenitudine morbus ingrauescit: semperq; facinoris cogitatione sollicitus, perturbato animo tabescebat, donec mœroris acerbitate uisceribus lacceratis, subito sanguinem uomeret. Hunc ergo unus è seruulis, eius ministerio destinatus, foras efferens, providentia numinis errauit: et ubi Antigonus erat occisus, super extantes adhuc cædis maculas cruorem interfectoris effudit. Ululatu autem eorum qui id conspexerant continuo sublato, tanquam puer de industria sanguinem illic libasset, clamor ad aures regis peruenit: causamq; requirebat: et cum eam prodere nullus

nullus auderet , ad rescindendum magis ardebat. Ad extremum uerò minitanti , uimq; adhibenti , uerum quod erat indicauerunt: atq; ille cum lacrymis oppleſſet oculos , quantumq; poterat ingemuiſſet, hæc dixit: Sperandum certe nō erat, ut maximum Dei lumē facta mea nefaria laterent. Nam citò me uultrix cognatæ cædis iuſtitia perſequitur. Quandiu ò corpus improbum fratri, matriq; damnatam animā detinebis? Quādiu paulatim illis libabo ſanguinem meum? Simul totum accipiant: neq; iam meorum uiſcerum inferias fortuna derideat. His dictis, ilico moritur: cum non plus anno regnaſſet. Vxor uerò fratrem eius uinculis diſſolutis regem cōſtituit Alexandrum, qui ætate maior erat, et modēſtia præſtare uidebatur. Sed ille poteſtatem adeptus, fratrem quidem alterum regnum appetentem occidit: alterum autē priuata uita contentum ablatiſ rebus ſecum habebat. Prælium etiam cum Ptolemæo cognomento Lathyro cōmittit: qui oppidum Aſochin ceperat, et multos quidem peremit hoſtium, ſed uictoria in Ptolemæi partes propenſior fuit. Poſtea uerò quā ipſe pulſus à matre Cleopatra diſceſſit in Aegyptum, et Gadaram obſidione capit Alexander, et caſtellum Amathuntis, omnium maximum quæ trans Iordanē ſita erant, ubi pretioſiſſima quæque bonorum Theodori filij Zenonis habebantur. At Theodorus repente ſuperueniens, et proprias res recipit, et ſarcinas regis aufert, Iudæorumq; frē decem millia interfecit. Verum Alexander receptis poſt cladem uiribus, aggreſſus maritimas regiones Raphiam capit et Gazam, itemq; Anthedonem, quæ poſtea à rege Herode Agrippias nominata eſt. His autē ſeruitio domitiſ, concitatur in eam feſto die populus Iudæorum. Nam plerunque epulæ ſeditiones accenāunt. Nec uidebatur inſidias poſſe comprimere, niſi conductitiſ haberet auxilio Piſidas et Cilicas: nam Syros mercenarios reſpuebat, pro-

Antiq. li. 13.
cap. 19.

pter ingenitam cum Iudæorum gente discordiam. Cæsis autem supra octo millibus ex turba rebellium, Arabiæ bellum intulit. Ibiq; Galaaditis ac Moabitibus subactis, tributoq; his imposito, ad Amathunta regressus est. Cumq; Theodorum metus secundis eius successibus perculisset, castellum sine præsidio repertum funditus eruit. Mox autem cengressus cum Obo-da rege Arabum, qui locum fraudi opportunum in Galaadensi regione occupauerat, captus insidijs totum amisit exercitum in uallem altissimam compulsus, atque obtritum multitudinem camelorum. Ipse uero clapsus in Hierosolimam, olim sibi gentem infensam ad nouarum rerum motus magnitudine eladis accendit. Fit autem etiam tunc superior, crebrisq; prælijs non minus quinquaginta millibus Iudæorum per sex annos interfecit: nequaquam tamen uictorijs lætabatur, quoniam regni sui uires consumeret. Vnde armis omisis, sermone placido cum subiectis redire in gratiam conabatur. Illi autem inconstantiam eius morumq; uarietatem intantum oderant, ut percontanti, quonam pacto eos sedare posset, dicerent, si moreretur. Nam uiu ex etiam mortuo daturus ueniã, qui tam multa scelerate fecisset. Simul etiam Demetrii auxilium, cui cognomen Acæro accersuerunt. Qui cum his maiorum præniarum spe facile paruisset, uenissetq; cum exercitu, miscentur auxilijs eius Iudei circa Sichimam. Vtrosque tamen Alexander mille quidem equitibus, sex autem peditum mercenariorum milibus excepit, cum haberet ex Iudeis quoq; propè ad decem millia bene sibi cupientium, aduersæ autem partis essent equitum tria millia, peditumq; millia quadraginta. Et prius quam ueniretur ad manus, intercedentibus nuntijs et præconibus, reges transfugia tentabant: Demetrius quidem Alexandri mercenarios, Alexander autem Iudeos qui Demetrium sequerentur, obtemperaturos sibi sperantes. Sed cum neque

Iudei

Antiq. li. 13.
cap. 20.

Iudei sacramenta, neq; fidem Græci contemnerent, armis iam cominus decernebant : Superatq; prælio Demetrius, quâvis Alexandri mercenarij multa & animosè, & fortiter gessissent. Euentus autè pugne præter spem cedit utriq; . Nam neq; hi qui Demetrium acciuerant, in partibus uictoris permanserūt: & immutata fortunæ misericordia, sex Iudeorum milia se ad Alexandrum, qui in montes effugerat, contulerunt. Huius inclinationis momentum Demetrius ferre non potuit: sed Alexandrum iam quidem collectis uiribus prælio sufficeratus, omnē uerò gentem ad eum trāsire existimans, mox inde digressus est. Non tamen reliqua multitudo ob abscessum auxiliorum similitates deposuit: bello autem assiduo tandiu cum Alexandro decertabat, donec plerisque interfectis ceteros in Bemefelim ciuitatem compulit, eaq; subacta in Hierosolymam captiuos abduxit. Verum immoderata fecit iracundia, ut crudelitas eius ad impietatem usque procederet. Octingentis enim captiuorū in media ciuitate crucifixis, mulieres earumq; filios in conspectu matrum necauit. atque hæc, potans, & cum suis concubinis recubans, prospectabat. Tantus autem populum terror inuasit, ut etiā diuersæ partis studiosi proxima nocte octo millia hominum extra totam Iudeam profugerent: quorum exilij mors Alexandri finis fuit. Cum eiusmodi factis tandem egregq; regni otium quæsisset, ab armis requieuit.

De bello Alexandri cum Antiocho & Areta, deq; Alexandra & Hyrcano.

C A P. I I I I .

Rursus autem fit ei turbarum initum Antiochus, qui etiam Dionysius dictus est, Demetrii quidam frater, sed eorum nouissimus qui Seleucum generis autorem habebant. Hunc enim timens, qui Arabas parato bello pulsarat, totum quidē super Antipatrida montibus proximū, & inter Ioppes

B b 2 littora

littora spatium, fossa altissima diremit. Ante fossam uerò murum edificauit excelsum turresq; ligneas, ut faciles aditus obstrueret, fabricauit: nec tamen Antiochum arcere ualuit. Exustis enim turribus fossisq; repletis, cum suis copijs transgressus est. Vindictaq; posthabita, qua deberet eū à quo prohibitus est ulcisci, protinus contendit in Arabas. Horum autem rex in loca suæ nationis cōmodiora cedens, mox ad pugnam cum equitatu reuersus (habebat autem numerum decem milium) imparatos ex improviso Antiochi milites inuadit. Valido autem prælio commissio, quandiu quidem supererat Antiochus, durabit eius exercitus, quamuis eum passim Arabes trucidarent. Vbi uerò procubuit (succurrēdo enim uictis semper in periculis aderat) omnes terga dederunt: maximaq; pars eorum, cum in acie, tum in fuga absumitur. Reliquos autem in uicum Cana delapsos, alimentorū penuria perire contigit, præter admodum paucos. Hinc Damasceni Ptolemæo Minnei filio infensi Aretam sibi sociant: Syriæq; Cœles regem constituunt. Qui bello illato Iudææ, postquā pugna uicit Alexandrum, pactione discessit. Alexander autem Pella capta Gerasam petiuit rursus opum Theodori cupidus: tripliciq; ambitu circumdatis defensoribus, locum expugnauit. Necnon et Gaulanen, et Seleuciam, et eam quæ Antiochi Pharanx dicitur, sub iugum mittit. Ad hæc autem capto Gamala castelloualidissimo, eiusq; præfecto Demetrio multis criminibus inuoluto, in Iudæam regreditur, expleto in militia trënio: letusq; à gentilibus ob res prospere gestas excipitur. Belli autem requiem secutum est morbi principium. Et quoniam quartano febrium recurso fatigabatur, depulsum iri ualitudinem credens, si rursus animum negotijs occupasset, in tempestiuæ militiæ sese dedit: et ultra uires corpus laboribus uexans, inter ipsos tumultus trigésimo et septimo regni an-

no moritur: idq; Alexandræ coniugi suæ reliquit: Iudeos eius uel maxime dicto obediētes fore non dubitans: quòd longè Antiq. li. 13.
ab eius crudelitate discrepans, et iniquitati resistens, beneuo- cap. 22.
lentiam sibi populi comparasset. Neq; spes eum fessit. Namq; opinione pietatis obtinuit muliercula principatum. Quippe quæ morem gentis patrium probe norat, et qui sacras leges temerassent, ab initio detestabatur. Cum autē duos filios Alexandro genitos haberet, natu quidem maximum Hyrcanum, et propter ætatem declarat pontificem, et quod præterea se- gnior esset quàm ut potestate regia molestus cuiquam uideretur, regem constituit: Minorem autem Aristobulum, priuatū uiuere maluit, quòd feruentioris esset ingenij. Iungit autem se eiusdem mulieris dominationi quædam Iudeorum factio, Pharisei: qui præter alios pietatem colere putarentur, et peritius leges interpretari: ob eamq; causam magis eos suspiciebat Alexādra, diuinæ religioni superstitiosè deseruēs. Illi autem paulatim sæminæ simplici insinuati, quosque pro sua libidine summouendo, deponēdo, itemq; uinciendo, ac soluendo, iam procuratores habebantur: prorsus ut ipsi quidem regijs cōmodis fruerētur, expensas uerò ac difficultates Alexādra perferret. Sed eadem mire callebat res administrare maiores: itaq; augēdis copijs semper intenta, duplicē conflauit exercitiū: neq; pauca mercenaria parauit auxilia, quibus non modo statum sue gentis roborauit, sed etiam metuendam se reddidit externæ potentie. Imperabat autē alijs, uerum Phariseis ipsa ultro parebat. Denique Diogenem quendam insignem uirum, qui Alexandro fuerat amīcissimus, interficiunt, eius factum consilio criminati, ut octingenti quos suprà. memorauimus regis iussu tolerentur in crucem. Nihilominus autem Alexādræ suadebant, ut et alios, quibus autoribus Alexāder in eos fuisset concitatus, occideret. Cumq; his nimia supersti-

tione nihil abnuendum putaret, quos sibi libuisset ea specie trucidabant, donec optimus quisq; periclitantiũ ad Aristobulum cõfugeret. Atq; ille matri persuasi, ut his propter dignitatem parceret, ciuitate autẽ pelleret quos nocentes existimaret. Igitur illi quidẽ data sibi copia, per regionẽ dispersi sunt. Alexandra uero in Damascum misso exercitu, quoniã Ptolemæus sine intermissione ciuitatẽ premebat, illam quidem nulla re memorabili gesta cepit. Regem autẽ Armeniorum Tigranem, qui admoto Ptolemaidi milite, Cleopatram circũsedebat, pactionibus donisq; sollicitat. Sed illum domesticarũ turbarũ metus, ingressu in Armeniã Lucullo, iandudum inde retraxerat. Inter hæc Alexandra morbo laborante, minor eius filius Aristobulus, cum famulis suis, quos multos habebat, omnesq; pro ætatis fauore fidißimos, uniuersa castella obtinuit: et pecunia quam ibi reperit, cõductis auxilijs, regem se declarauit. Ob hæc miserata querelæ Hyrcani mater, cõiugem Aristobuli cũ filijs includit apud castellũ, quod à septẽtrione sano adiacens, Baris antea uocabatur, ut diximus: postea uerò Antonia cognominata est, imperãte Antonio: quẽadmodum de Augusti et Agrippæ nomine, Sebaste, et Agrippias, aliæ ciuitates appellate sunt. Antẽ tamen Alexandra moritur, quã in Aristobulũ fratris eius Hyrcani cõtumelias uindicaret: quem deijci regno curauerat, quod ipsa nouẽ annos administrauit. Et hæres quidem omnĩũ sit Hyrcanus, cui regnũ etiam uiua cõmiserat. Verũ Aristobulus uiribus atq; auctoritate præstabat. Habito autem inter eos circa Hierichuntã de rerũ summa conflictu pleriq; Hyrcano relicto transeunt ad Aristobulum, Hyrcanus autẽ cum reliquis fuga peruenit in castellũ Antonia: ibiq; salutis obsides nactus (erat enim ibi in custodia, ut præmisimus, coniunx Aristobuli cum filijs) prius quã grauius aliquid accideret, ea lege in cõcordiam redijt, ut regnum quidem

quidem Aristobulus haberet, ipse uerò cederet, quasi frater regis alijs honoribus cōtentus. Hoc modo in sano recōciliati, cum in conspectu citcūstantis populi benignissimè alter alterum cōplexus esset, domus permutant: & Aristobulus quidem discedit in regiam, Hyrcanus autem in Aristobuli domum.

De bello Hyrcani cum Arabibus, & expugnatione Hierosolymæ.

C A P . V .

Metus uerò & alios eius inimicos præter spem domi- Antiq. lib. 14.
nantis occupat, & maximè Antipatrū iandudum Ari- cap. 2. 3. & 4.
stobulo inuisum. Erat autem genere Idumæus, & nobilitate ac opibus gentis suæ princeps. Is igitur & Hyrcanum ut ad Aretam regem Arabiæ confugeret, eiusq; auxilio regnum repeteret hortabatur, & ipsi Aretæ ut Hyrcanū susciperet atq; in regnū deduceret suadebat, multum obtrellans Aristobuli moribus, multisq; Hyrcanum laudibus prædicans. Simulq; admonebat, quòd eum deceret regno clarissimo præidentem, iniquitate oppressis manum porrigere: Hyrcanum autem iniuriam pati, qui principatu iure successionis sibi debito excidisset. Sic instructis & præparatis ambobus, nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit: citatoq; cursu in oppidum quod Petra dicitur saluus euasit: ea est Arabiæ regia. Ibi postquam Hyrcanum in manū regis Aretæ tradidit, multis dictis multisq; muneribus ut auxilium præberet, quò in regnum deduceretur, efficit. Erant autem peditum equitumq; millia quinquaginta, quibus nequaquam restitit Aristobulus: sed primo impetu superatus, in Hierosolyma fugere cogitur: atq; omnino captus esset, nisi dux Romanorū Scaurus, aduersis horum temporibus imminens, soluisset obsidionem. Namq; is ex Armenia quidem in Syriā missus erat à Pompeio Magno, qui cum Tigraue bellum gerebat. Sed ubi Damascum uenit, recens à Metello & Lollio captā reperit: his inde submotis, cognitoq;

B b 4 in Iud

in Iudæa quid ageretur, illuc uelut ad questum cucurrit. Deniq; mox ut fines ingressus est, Iudæorum legati ad eum ueniunt à fratribus, utrisq; ut sibi potius adiumento esset orantibus. Sed trecētis talentis, quæ Aristobulus ei miserat, iustitia posthabita est. Tot enim acceptis, Scaurus ad Hyrcanum & Arabes legatos mittit, Romanorum eis & Pompeij nomē intentans, nisi ab obsidione desisterent. Itaque & Aretæ ex Iudæa in Philadelp̄iā recedit metu percussus, & Scaurus Damascus redit. Aristobulus autem, quod captus non esset, satis sibi esse non credidit: sed omnibus quas haberet copijs collectis, persequabatur hostes: et circa locū, quē Papyrona uocāt, prælio cōmisso, supra sex eorū millia cedit: in quibus erat & Cephalon frater Antipatri. Hyrcanus uerò & Antipater Arabum priuati auxilio, spem in aduersarios transtulerunt. & cum Pompeius Syriam ingressus Damascus peruenisset, ad ipsum confugiunt. Multisq; muneribus ei datis, eadē illa quibus apud Aretam usi fuerāt allegantes, magnopere precabantur ut Aristobuli uiolentia damnata, regno Hyrcanum restitueret, cui tam ætate quàm moribus deberetur. sed nec Aristobulus sibi defuit, corruptione Scauri fretus. Venerat autem

Antiq. li. 16. cap. 6. & 7. quantū potuit ornatus cultu regio: deinde offensus obsequijs, neq; ferendum existimans abiectius quàm regem deceret utilitati seruire, à Dioſpoli regrediebatur. Ob hoc iratus Pompeius, etiam Hyrcano eiusq; socijs hoc precantibus, Aristobulum petit, & Romano simul exercitu & Syrorum instructus auxilijs. Cum uerò Pellam & Scythopolim prætergressus Coreas uenisset, unde Iudæorum fines incipiunt per mediterranea loca subeuntibus, cognito Aristobulum in Alexandrium confugisse (castellum est magnificè structum, in monte præcelso situm) mittit per quos cum iuberet inde descendere. Ille autem decreuerat, quia pro imperio uocaretur, periculis

periclitari potius,quàm parère.Sed populum uidebat horrescere : & amici monebant,ut Romanam uim cogitaret,quam sustinere non posset. Itaque horum consilijs obediens,descendit ad Pompeium, quodq; iustè regnaret, multis pro se dictis in castellum redijt. Et cùm iterum descendisset prouocatus à fratre, ac de suo iure cum eo disceptasset, denuo regreditur non prohibente Pompeio. Erat autem inter spem, timoremq; medius : & ueniebat quidem uelut exoraturus Pompeium,ut sibi cuncta permetteret,ad montem uerò reuertebatur, ne quid regie dignitati derogare uideretur. Quia tamen castellis cum Pompeio cedere placebat,hisq; præpositos monere literis,ut decederent,quibus præceperat,ut non nisi manu sua scriptis epistolis obtemperarent : iussa quidem facit: sed in Hierosolymam cum indignatione discessit : belloq; iam congregi cum Pompeio cogitabat. Ille autem, nec enim tempus apparatus dandum putauit, statim eum insequitur. Multum quippe alacritati eius addiderat, circa Hierichūtem Mithridatis mors nuntiata. Vbi pinguisima Iudææ regio, & palmarum plurimum ac balsamum nutrit:cuius inciso lapidibus acutis robore stillantem lachrymam, ex uulneribus colligunt.Cumq; illic pernoctasset, mane in Hierosolymam properabat. Itaq; hoc eius impetu perterritus Aristobulus,supplex occurrit, pecuniamq; pollicitus, quodq; semetipsum ei cùm ciuitate permetteret, Pompeium mitigat seuientem. Nec tamen quicquam eorum quæ promisit effectum est. Gabinium enim qui ad suscipiendam pecuniam missus fuerat,ne in oppidum quidem Aristobuli socij receperunt. His commotus Pompeius, Aristobulum in custodiam collocat : ad ciuitatem uerò profectus,explorabat qua ex parte faciliior esset accessus. Nā & murorum eius firmitatem oppugnari posse facile non uidebat:uallemq; pro mœnibus horribilem, sanumq; illic cerne-

Antiq.lib. 14.
cap. 7. & 8.

bat proximum, adeò tutissima munitione circumdatū, ut etiam si ciuitas caperetur, secundum esset hostibus in eo refugium. Hoc autem diu quid faceret hāsitante, seditio intra ciuitatem orta est: Aristobuli quidem socijs bellum geri potius, regemq; liberari dignum esse censentibus: qui uerò cum Hyrcano sentirent, Pompeio portas aperiri. Metus autem hos plures faciebat, Romanorum constantiam reputantes. Denique uicta pars Aristobuli, concessit in templum: et ponte qui ab eo ciuitati iungebatur abscisso, ut ad ultimū usq; resisteret, instruebatur. Cum autem alij Romanos recepissent in ciuitate, hisq; domum regiā tradidissent, ad hęc obtinenda Pompeius unum ē ducibus suis Pisonem cum militibus intromittit. Isq; praesidijs in ciuitate dispositis, quia nemini eorum qui in templum confugerant pacem persuadere poterat, omnia quę circum erant oppugnationi parabat: Hyrcano eiusq; amicis ad consilia conferenda et ad efficiēda quę iuberet alacriter animatis. Ipse uerò ad partes Septentrionales fossamq; uallēq; replebat omni genere materiae per milites comportato, cum per se opus esset difficilimum propter immensam altitudinem, et praeterea Iudei modis omnibus desuper obsisterent. Mansissetq; labor imperfectus, nisi Pompeius obseruatis diebus septimis, quibus Iudeos religio ab omni opere manus abstinere compellit, per eos aggerem cumulare praecepisset, inhibitis a praelio militibus. Pro solo enim corpore Iudeis etiā per sabбата pugnare licet. Igitur iam ualle repleta, et impositis aggeri turribus, admotisq; machinis Tyro allatis, moenia tentabat. Desuper obstantes lapidibus repellebantur, cum diu turres obsidentū magnitudine simul et pulchritudine praestantes, uim repugnantū sustinerent. Veruntamen Romanis tunc plurimum defatigatis, Pompeius Iudeorum tolerantiam et in alijs admiratus est, et praecipue, quod nihil ceremoniarum inter

inter media tela uersantes intermiserunt: sed uelut in alta pace ciuitas ageret, quotidie sacrificia & uictimas, omnēq; Dei cultū diligentissimē celebrarūt: nec uel in ipso excidio cum ad arā in dies singulos trucidarētur, legitimis religionis suae muneribus abstinuerūt. Mēse itaq; obsidionis tertio uix una tur-re deiecta, in sanū irruptū est. Primus autē murū transcendere ausus est Sylle filius Faustus Cornelius, & post eū centuriones duo Furius, & Fabius, cum suis cohortibus. Et circūsepto undiq; sāno, alios aliō confugientes, uel etiam paulisper repugnantes interficiunt. Vbi plurimi sacerdotum quanquam hostes strictis gladijs irruentes uidebant, intrepidi tamē in per-agendis rebus diuinis perseuerabant: & in ipso libandi, tem-plumq; adolendi ministerio mactabantur, saluti quoq; praes-terentes religionis obsequium. Multos autem sui gētiles aduer-se partis studiosi trucidabant, plurimi semetipsos in rupes praecipitabant. Nonnulli furibundi cunctis quae circa murum erant in desperatione succensis, pariter cōflagrant. Itaque Iudaeorum quidem millia duodecim occubuerunt: Romanorū uerò perpauci: sed plures sauciati sunt. Nihil autem grauius in illa clade Iudaeorum genti uisum est, quā sanctum illud arcanum, neque cuiquam prius uisum alienis esse detectum. Deniq; Pompeius unā cum suis comitibus in templum ingres-sus, ubi neminem praeter pontificem adesse fas erat, quae intus erant candlabra cum lychnis, & mensis, in quibus libare, at-que adolere moris est, & uascula, ex auro cuncta spectauit: congestamq; pigmentorum molem, sacræq; pecuniae ad duo millia talentorum. Nec tamen uel haec uel aliud quicquam de sacrosanctis opibus siue instrumentis attigit: sed postero die post excidium purgare templum edituos iussit, & solennia sacra celebrare. Ipse autem Hyrcanum pontificem declara-uit: quod se & in alijs rebus alacrem obsidionis tempore praebuisset,

buiſſet , promptamq; ad bellum agreſtium multitudinem ab Ariſtobulo reuocaſſet: per quæ ſicut imperatorem bonum de-
 cuit, beneuolentia potius quàm timore plebem ſibi concilia-
 uit. inter captiuos etiam cõprehenſus Ariſtobuli ſocer, idemq;
 patruus tenebatur . & illos quidem qui maxime belli cauſa
 fuiſſent, ſecuri percuſſit : Fauſtum uerò & qui unâ fortiter
 operam nauauerant præclaris præmijs donat, & Hieroſoly-
 mis tributum indicit. ablatis autem genti etiam quas in Cœle
 Syria ceperant ciuitates, Romano qui tunc erat præſidi parê
 re iuſſit: proprijsq; tantum finibus eos circuncluſit. Inſtaurat
 autem in gratiam cuiuſdam in libertis ſuis Demetrii Gadarē-
 ſis, etiam Gadaram, quam Iudæi ſubuerterant. Mediterra-
 neas præterea ciuitates ab eorũ imperio liberauit, quas præ-
 uenti non exciderant, Hippon, & Scythopolim, & Pellam, et
 Samariam, & Mariſam: itemq; Azotum, & Iamniam, & Are-
 thusam: necnon & maritimas, Gazam, & Ioppen, & Dorã,
 & quæ pridem Stratonis Pyrgus uocabatur, poſt autem ab
 Herode rege clariffimis ædificijs transformata, Cæſarea no-
 minata eſt: easq; omnes indigenis ciuib; redditas provinciæ
 Syriæ coniunxit. Huius autem & Iudææ, cunctorumq; admi-
 niſtratione ad Aegypti uſque fines & flumen Euphratem, cū
 duabus legionibus Scauro permiſſa, Romam ipſe per Cili-
 ciam properauit, captiuum ducens Ariſtobulum cum familia.
 Erant autem filiæ duæ totidemq; filij: quorum unus Alexan-
 der ex itinere fugit: minor autem Antigonus cum ſororibus
 Romam uectus eſt.

De bello Alexãdri cum Hyrcano, & Ariſtobulo. CAP. VI.

Antiq. li. 14.
 cap. 9.

INterea Scaurus in Arabiam ingreſſus, ad Petram quidem
 regionum aſperitate prohibebatur accedre: quæ autē cir-
 cū erant omnia uastaſſat, multis & in hoc malis afflictuſ.
 Nam exercitum fames premebat: cui tamē Hyrcanus per An-
 tipatrum

tipatram uictui necessaria suppeditabat. Quem uelut Aretæ familiarem etiam Scaurus ad eum legauit, ut bellum pactione deponeret. Itaq; persuasum est Arabi, ut trecenta talenta daret: atq; ita Scaurus ex Arabia transduxit exercitum. Alexander autē Aristobuli filius qui Pompeium fugerat, magna manu medio tempore congregata, Hyrcano grauis imminebat. Iudæamq; depopulabatur. Quem quidem maturè debellare posse credebat: quoniam disturbatum quoq; à Pompeio murum Hierosolymis renouatum esse confidebat: nisi Gabinus in Syriam missus qui Scauro successerat, cum in alijs fortem se præbuisset, tum etiam in Alexandrum mouisset exercitum. Huius autem ille impetum ueritus, et ampliorem militum manum congregabat: donec facta sunt decem millia peditum, et mille quingenti equites: locaq; opportuna muris, hoc est, Alexandrium, et Hyrcanum, et Machærunta non longe ab Arabia montibus, muniebat. Igitur Gabinus cum parte copiarum præmisso Marco Antonio, ipse cum toto exercitu sequebatur. Lecti autem Antipatri comites, aliaq; Iudæorum multitudo, quorum Malichus, et Pitholaus principes erant: iunctis cum Marco Antonio uiribus suis, Alexandro obuiam processerunt: neq; ita multò post aderat cum suis copijs Gabinus. Alexander autem, quòd tum in unum confertam hostium multitudinem sustinere non poterat, abscessit. Cumq; Hierosolymis appropinquaasset coactus prælio decertauit: amissisq; sex millibus, quorū tria uiua capta sunt, tria uerò prostrata, cū reliquis effugit. Gabinus autem ubi Alexandrium castellum uenit, quia multos deseruisse castra cognouit, promissa delictorum uenia conabatur eos ante prælium sibi coniungere. Cū autem illi nihil mediocre cogitarent, plerisq; interfectis, reliquos in castellum concludit. In hoc prælio dux Marcus Antonius multa præclarè gessit: et quamuis semper et ubiq;

Antiq. li. 14.
cap. 10.

uir

uir fortis apparuisset, tamē tunc etiam suum uicit exemplum. Gabinius autem relictis qui castellum expugnarent, ipse ciuitates adire, et intactas quidem confirmare, subuersas autem erigere curabat. Denique iussu eius et Scythopolis habitari cœpit, et Samaria, et Anthedon, et Apollonia, et Iamnia, Raphia, et Marisa, et Dora, et Gadara, et Azotus, alięque multę, latis ciuibus, atque incolis ad eas cōcurrentibus. His autem rectē dispositis regressus Alexandrium, uehementius urgebat obsidium. Qua re territus Alexander, omnibus desperatis legatos ad eum misit, et ignosci delictis orans, et quę sibi parerent castella Macherunta, et Hyrcaniū tradere non dubitans: quin etiam Alexandrium eiusdem potestati permisit. Quę quidem Gabinius omnia consilio matris Alexandri sumditus eruit, ne rursus belli alterius receptaculum fierent. Aderat autem, quo suis Gabinium palparet obsequijs, uiro suo ceterisque captiuis metuens, qui Romam fuerāt abducti. Post hæc ergo Gabinius Hyrcano Hierosolymā deducto, eięque sani curamādāta, ceteris reipub. partibus optimates præfecit. Omnēque Iudeorum gentem in conuentus quinq; diuisit: uno Hierosolymis, altero Doris, itemque tertio ut apud Amathunta respondeat, destinatis: quarto Hierico, et quinto Sephoris Galilę ciuitas attributa est. Singularem autem unius dominatione Iudei liberati, libenter ab optimatibus regebantur. Veruntamē non multō post euenit, ut turbarum his fieret initium elapsus Roma Aristobulus: qui magna iterum Iudeorum manu conflata partim cupida mutationis, partim quibus olim dilectus erat, primum occupat Alexandrium: idque recingere muro tentabat. Deinde cognito, quod Gabinius Sisennam, et Antoniū, et Seruiliū duces contra se cum exercitu misit, in Macherunta concedit: uulgięque imbellis onere deposito, solos armatos propē ad octo millia militum secum duxit: inter quos et Pitholaus

Antiq. li. 14.
cap. 11.

Antiq. li. 14.
cap. 12.

tholaeus erat secundarum partium rector, cum mille uiris ex Hierosolymis profugus. Romani autem sequebantur, habitoq; conflictus, aliquādiu cum suis Aristobulus fortiter dimicando perseuerabat, donec ui Romanorum subacti, caesa sunt uirorū quinque millia, propè uerò ad duo millia in quendam tumulum confugerunt. Ceteriq; mille cum Aristobulo, perrupta Romanorum acie, in Macharunta coacti sunt. Vbi rex cum in ruinis prima uespera tetendisset, sperabat quidem aliam se manum per inducias belli posse cōtrahere, castellumq; bene munire. Impetum autem Romanorum, suprà quàm poterat, per biduum remoratus postremò capitur: & cum Antigono filio qui Romæ secum fuerat uinctus, ad Gabinium atq; inde Romanum perductus est. Sed illum quidem senatus carceri inclusit. Filios autem eius in Iudæam transmisit, quia Gabinius scripserat per epistolas, id pro traditione castellorū coniugī Aristobuli spondisse. Parato autem Gabinio bellū Parthis inferre, Ptolemæus impedimento fuit. Qui reuersus ab Euphrate, petebat Aegyptum, Hyrcano & Antipatro amicis usus ad omnia quæ militiæ necessitas exigebat. Nam & pecunijs, & armis cum & frumento Antipater, & auxilijs adiuuit. Et Iudæis in ea parte uias, quæ Pelusium ducerent, obseruantibus, trāsmittere Gabiniū persuasit: alia uerò Syria discessu Gabini cōmota, & Iudæos iterū Alexāder Aristobuli filius ad defectionem reduxit: & maxima multitudine cōflata, Romanos omnes, qui per eam terram degerent, obtruncare decreuerat. Quam rem Gabinius metuens (iam enim ex Aegypto redierat) hoc tumultu instante, nonnullis disidētium præmisso Antipatro concordiam persuasit. Cum Alexandro autem millia triginta remanserant, & ille ad bellum promptus erat. Itaque ad pugnam egreditur. Occurrunt autem Iudæi, & circa montem Itaburium congressi, decem millia sternuntur: ceterā uerò multit

Antiq. lib. 14.
cap. 13.

multitudinem fuga dispersit. Et Gabinius ad Hierosolymam reuersus (id enim Antipater uoluit) remp. eius composuit: deinde hinc profectus, Nabathæos pugna superat: & Mithridatem & Orsanè à Parthis perfugas clam dimittit: eos militibus aufugisse dixit. Interea Crassus ei successor datus, Syriam suscepit. Is in Parthica militie sumptum, & omne aliud aurum templi, quod Hierosolymis erat, abstulit, & à quibus Pompeius temperauerat, duo millia talentorum. Euphratem uerò transgressus, & ipse perit & exercitus eius: de quibus nō est huius temporis commemorare. Post Crassum autem, Parthos in Syriam properantes irruere Cassius inhibuit, receptus in prouinciam. Eius autē fauore quæsito, in Iudeam festinabat: captisq; Taricheis, prope ad tria millia Iudeorum abducit in seruitium. Occidit autem etiam Pitholam, seditiosos Aristobuli colligentem, cuius necis suasor erat Antipater. Huic autem nupta fuit ex Arabia nobilis scemina, nomine Cypris: unde filios quatuor, Phaselum, & regem Herodem, & Iosephū, & Pheroram, & Salomen filiam habebat. Cum autē omnium, qui ubiq; potentes essent, amicitiam hospitij, familiaritateq; conquireret, præcipuè regem Arabum per affinitatem sibi sociauit: eiusq; fidei commendans filios suos ad eum misit: quoniam bellum cum Aristobulo gerendum susceperat. Cassius autem, compulso ad otium per conditiones Alexandro, ad Euphratem reuersus est, Parthos transitu prohibiturus, de quibus alio loco referemus.

De Aristobuli morte, & bello Antipatri contra Mithridatem.

CAP. VII.

Antiq. lib. 14.
cap. 14.

Cæsar autem post senatus & Pompeij fugam trans mare Ionium rebus omnibus, Romaq; potitus, solutum uinculis Aristobulum, cum duabus cohortibus uelociter ad Syriam misit: & hanc facillimè & cuncta Iudeæ proxima per illum subijci

Subijci posse ratus. Verum et spem Caesaris, et Aristobuli alacritatē praeuenit inuidia. Nam ueneno peremptus à Pompeij studiosis, aliquandiu etiam sepultura in solo patrio carebat, corpusq; mortui seruabatur melle conditū, donec ab Antonio Iudæis missum est in monumentis regalibus sepeliendū. Occiditur autem Alexander quoq; filius eius, à Scipione securi percussus Antiochie, secundum Pompeij literas, accusatione pro tribunali prius habita super his, quæ in Romanos admiserat. Ptolemæus autem Minnai filius, qui Chalcidē sub Libano tenebat, captis eius fratribus, filium suum Philippionem, qui eos arcesceret, mittit Ascalonem: atq; ille abstractum ab Aristobuli coniuge Antigonom, eiusq; sorores, adducit ad patrem. Amore autem captus, minorem earum coniugio suo copulat, ob eamq; postea causam à patre occiditur. Accepit enim Ptolemæus in matrimonium Alexandram perempto filio: huiusq; affinitatis gratia, fratres eius propensiore cura tuebatur. Antipater autem, Pompeio mortuo, in clientelam Caesaris sese cōtulit, et quia Mithridates Pergamenus ab accessu Pelusij prohibitus, cum exercitu quē ducebat in Aegyptum, apud Ascalonem morabatur, nō solum Arabas, quamuis hospes esset, auxilium ferre persuasit: uerū et ipse armata Iudeorum tria circiter milia secum mouit. Excitauit autem praesidio Syriae quoq; potentes, et iocolam Libani Ptolemæum, et Iamblichum, et Ptolemæum alterum, quorum gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellū pariter inchoarunt. Iamq; fretus Mithridates auctis propter Antipatrum copijs, Pelusium proficiscitur. Et quia transire uetaretur, ciuitatem obsidebat: Antipater uerò et in hac oppugnatione clarius enituit. Effracto enim ex parte sua muro, primus in ciuitatem cum suis insiluit, et Pelusium quidem captum est: alterius autem eos progredi non sinebant Iudæi Aegyptij,

*Antiq. li. 14.
cap. 15.*

*Antiq. lib. 14.
cap. 16.*

C c terrar

terrarum incolæ, quæ appellatur Oniæ. Quibus tamen Antipater non modo ne obstarent, uerumetiam ut uictui necessaria præberent militi persuasit. Vnde factum est, ut nec Memphite ad manus uenirent, ultroq; sese traderent Mithridati, atq; ille Delta iam peragrato pugnam cum cæteris commisit Aegyptijs, in loco cui nomen est Iudeorum Castra: eumq; in acie omni dextro cornu periculo liberauit Antipater, circumgressus fluminis ripam. Læuum enim cornu contra se positum superabat. Facto autem in eos impetu qui Mithridatem persequerentur, multos occidit: tamq; diu reliquos fugiētes agebat, donec etiam castris eorum potitus est, octoginta tantum de suorum numero amissis. Ostingentos autem ferè Mithridates cum fugeret, perdidit. Præter spē uerò seruatus ex prælio, uacuis inuidia, testis rerum ab Antipatro gestarum fuit apud Cæsarem. Vnde ille tunc quidem Antipatrum spē et laudibus incitatū ad subeunda pro se pericula reddidit promptiorem. In quibus omnibus bellator audacissimus comprobatus, multaq; perpeffus uulnera, toto corpore gerebat signa uirtutis. Post autem quando rebus in Aegypto compositis, ad Syriam redijt, et Romani cum ciuitate simul et immunitate donauit: alijsq; rebus honorando, amicissimeq; tractando, dignum emulatione reddidit: eiusdemq; gratia etiam pontificatum confirmauit Hyrcano.

De accusationibus Antipatri apud Cæsarem, de pontificatu Hyrcani & Herode bellum mouente.

CAP. VIII.

Eodem uerò tempore, Antigonus quoq; Aristobuli filius, cum uenisset ad Cæsarem, maioris præter opinionem felicitatis causam præbuit Antipatro. Nam qui de patris morte queri deoeret, propter inimicitias Pompeij ueneno quantum putabatur perempti, et crudelitatis in fratrem accusare Scipionem, nullumq; inuidiæ dolorem admiscere miserijs, ultra hæc

tra hæc Hyrcanum, & Antipatrum criminabatur, ueluti se patrio loco cum fratribus iniquissimè pellerent, multisq; gentem iniurijs afficerèt, dummodo satiarentur: quodq; in Aegyptum auxilia ipsi Cæsari non beneuolentia, sed timore ueteris discordiæ miserint, & ut amorem Pompeij deprecarentur. Ad hæc Antipater, uesie proiecta, multitudinem uulnerū demonstrabat, & qua fide quidem Cæsarem coluisset, uerbis non esse opus dixit: nam corpus etiam se tacente clamare: Antigoni autem mirari audaciam, qui cum hostis Romanorum sit filius, & fugitiui Romanorum, nouarumq; rerum studium uotumq; seditiosum patris habeat, apud Romanorum principem alios accusare conetur, boniq; aliquid adipisci tentet: quem hoc solum oporteret contentū esse, quòd uiueret. Namq; nunc eum non propter inopiam desiderare facultates: sed ut in eos qui dedissent, Iudæorum seditiones accenderet. Quæ ubi Cæsar auduit, Hyrcanum quidem pontificatu digniorem esse pronuntiavit. Antipatro autem cuius uellet potestatis detulit optionem. Qui permissio dignitatis modo ipsi qui daret, Iudææ procurator declaratus est. Et pater hoc impetrauit, ut subuersa patriæ moenia renouare sibi liceret. Et hos quidem honores Cæsar incidēdos in capitolium misit, ut iustitiæ suæ, uirtutisq; signum Antipatri memoriæ traderetur. Antipater uerò ubi de Syria Cæsarem prosecutus est, in Iudæam reuersus, ante omnia patriæ muros à Pompeio dirutos reparabat: omniaq; lustrādo, ne quid in illis regionibus turbarum esset, nunc interminando, nunc etiam suadēdo curabat: unumquēq; admonens, quòd si cum Hyrcano sentirent, in otio, atque opulentia uicturi essent, fortunisq; suis & communi pace potituri: sin. spe uana ducerentur eorum, qui priuati questus gratia res nouas optarent, se quidem non procuratorem, sed dominum omnium, Hyrcanum uerò tyrannum pro rege,

C c 2 itemq;

itemq; Romanos & Casarem hostes pro amicis, & rectoribus habituri: nec enim passuros huius potestatem labefactari, quem ipsi regem constituissent. Sed quamvis hæc diceret, tamen etiam per se, quoniam Hyrcanum segniorē uideret, neq; tam efficacem, quam regni posceret sollicitudo, statum provincie componebat. Et Phaselum quidem, natu maximum filiorum suorum, militibus præpositum, Hierosolymis, eiusq; territorio præfexit: Herodem uerò ætate posteriorē, nimisq; adulescentem, Galilee destinat, similia curaturum: qui cum natura strenuus esset, cito materiam ubi animi magnitudinem exerceret, inuenit: captumq; latronum principem Ezechiam, quem prædari maximo agmine continentia Syria deprehendit, ipsum, aliosq; latrones multos interfecit. Ea; res adeo grata fuit Syris, ut per uicos, atq; oppida caneretur Herodes, ueluti per eum pace reddita, & possessionibus restitutis. Ex huius denique operis gloria, Sexto etiam Casari propinquo magni Caesaris, & Syriam tunc administranti, est cognitus. Quin & Phaselus fratris indolem contentione bona superare certabat, augendo erga se beneuolentiam Hierosolymis habitantium: atque illam quidem ciuitatem possidens, nihil autē contumeliosè per insolentiam potestatis admittens. hinc & Antipater obsequijs regalibus ab ea gente colebatur, & honores ei tanquam rerum domino omnes habebant. Nec tamen ipse propterea minus fidelis aut beneuolus Hyrcano fuit. Verum fieri non potest, ut liuorem quisquam in secundis rebus effugiat. Namq; Hyrcanus, quamuis & antea tacitè sua sponte mordebatur adulescentiū gloria, maximeq; rebus ab Herode bene gestis, & crebris nuntijs laudes eius per singula facta predicantibus angeretur: à multis tamen inuidis, qui regias infestare solent, quibusq; Antipatri eiusq; filiorum probitas officiebat, instigabatur: dicentibus quòd Antipatro & filijs

filijs eius rebus traditis, solo contentus & hac potestate uacuo regis nomine sederet. Et quandiu sic errabit, ut in se reges producat? Nec enim eos uel simulare iam procurationē, certē esse dominos ipso reiecto: cuius nec mandatis nec epistolis præter Iudeorum legem tantam multitudinem permississet Herodes: illumq; nisi regnet, sed adhuc priuatus sit, ad iudicium uenire debere, rationem tam ipsi regi, quā patrijs legibus redditurū, quæ. indemnatos occidi nō sinerent. His paulatim accendebatur Hyrcanus. Ad extremum autem iracundia prodita, causam dicturum Herodem iubet accersiri: atque ille & patris monitu, & quod ei fiduciam res gestæ darent, firmata prius Galilæa præsidijs, ad regem proficiscitur. Ibat tamen cum forti caterua, ne uel derogare uideretur Hyrcano, si plures duceret, uel inuidiæ nudus pateret. Sextus autem Cæsar adulescenti metuens, ne quid apud inimicos deprehenso mali fieret, ad Hyrcanum mittit, qui ei manifestē denuntiarent, ut homicidij crimine liberaret Herodē. Hyrcanus autem qui eum diligeret, per se quoq; id cupiens, absolutionem decernit. Atq; is inuito rege euasisset ratus, Damascum recessit ad Sextum, nequaquam paratus obedire, si denuo fuisset accitus. Rursumq; ab improbis irritabatur Hyrcanus, qui dicerēt iratum Herodem abiisse, & ut se cōtra ipsum instrueret, propperasse. Hæc autem rex uera esse existimans, quid ageret, nesciebat: quoniam potentio rem inimicum uidebat. Cum uerō à Sexto Cæsare dux militum per Syriam, itemq; per Samariam declaratus esset Herodes, neq; solum propter gentis fauorem, sed etiam uiribus suis terribilis putaretur, in timorem extremum incidit, iamiamq; illum contra se credens cum exercitu esse uenturum. Neque opinione deceptus est. Namq; Herodes intentatæ sibi accusationis iracundia, constatam militum multitudinem in Hierosolymā ducebat, ut Hyrcanum regno de-

poneret. Idq; fecisset, ni pariter egressi pater, & frater fregissent eius impetū, deprecantes ut & ipse uindictam minis tantum, solaq; indignatione metiretur: regi autem parceret, sub quo ad hoc potentia processisset: ac si propterea quod in iudicium uocatus esset, indignaretur: quia tamen absolutus est, gratis ageret, neq; tristibus quidem paria referret, saluti uero esset ingratus. Quod si etiam momenta bellorum reputanda uiderentur, iniquitatem militiae consideraret, neq; cumino de uictoria bene speraret, qui cum rege congressurus esset domestica consuetudine iuncto, & de se bene merito: seu autem nunquam, nisi quod maleuolorum consilijs impulsus, umbram ei tantum iniquitatis intentasset. Paruit his Herodes, qui speratis putauerat posse sufficere, suasq; uires demonstrare nationi. Et inter hæc discordia Romanorum circa Apamiam, bellumq; domesticum oritur: quoniam Cæcilius Bassus fauore Pompeij, Sextum Cæsarem dolo necauerat, eiusq; militem occupauerat. Alij uero Cæsaris duces, mortis eius ulciscendæ gratia, cunctis uiribus Bassum petebant. Quibus tam interempti, quam superstitis Cæsaris causa, quod ambobus esset amicus, Antipater per filios suos misit auxilia. Cum autem bellum traheretur, ex Italia successor ante dicti Sexti uenit Marcus.

De Romanorum disidiis post mortem Cæsaris, & insidiis Malichi.

CAP. IX.

Antiq. li. 14.
cap. 20.

Eodem tempore magnum bellum inter Romanos conflatur, dolo Cassij, & Bruti Cæsare interfecto, postquam triennium septemq; menses tenuit principatum. Maximo autem motu cædis eius gratia concitato, & optimatibus inter se disidentibus, propria spe quisq; ducebatur ad id, quod existimabat esse commodius. Itaq; Cassius Syriam petit, occupaturus militem, qui Apamiam circumsidebat: ubi & Marcum & disidentes cohortes, Basso conciliauit, simulq; obsidione liberauit

beravit Apamiam. Ipse uerò exercitum ducens stipendium ciuitatibus indicebat : nec modus erat exactionum. Cum autē Iudæos quoq; septingenta talenta iussisset conferre, minas eius ueritus Antipater, filijs suis & alijs amicis maturè pecuniæ cogendæ curam distribuit, & inter eos Malicho cuidam ex amicis: adeò necessitas urgebat. Primus autem Herodes Cassij fauorem promeruit, qui ex Galilæa parte sua, talenta centum attulit, proptereaq; inter eximios amicos numerabatur. At uerò ceteros tarditatis arguens Cassius, ipsis ciuitatibus irascebatur. Eoq; Gophnam, & Ammaum, & duas alias ciuitates ex uilioribus depopulatus, ibat quidem quasi Malichum interfector, quod remissior in exigendo fuisset. Verum & huius & cætarum ciuitatum interitum repressit Antipater, centum ilico talentis Cassio delinito. Nequaquam tamen Malichus post abitum Cassij, beneficiorū Antipatri memor fuit. Sed illi ipsi, quem sæpenumero memorabat sui seruatore fuisse, periculum moliebatur, iniquitatis suæ impedimentum abolere festinans. Itaq; Antipater & uires eius, & calliditatem metuens, flumen transit Iordanē, ad ulciscendas insidias collecturus exercitum. Deprehensus autem Malichus Antipatri filios impudentia superat. Nam & Phaselum apud Hierosolymam præsidij appositum, & Herodem, qui custodiam curabat armorū, multis excusationibus, & sacramentis circumuentos impellit, ut ipsis intercedentibus reconciliaretur Antipatro: atq; ita denuo per Antipatrum exorato Marco, tunc in Syria militem regente, seruatus est : qui Malichum statuerat occidere, quod nouis rebus studuisset. Cæsare uerò adulescente, & Antonio cum Bruto, & Cassio bellum gerentibus, Marcus, & Cassius exercitu de Syria cōflato, quod magnum momentum, ubi usus poposcit, Herodis fuisset, ipsum quidem totius Syriæ procuratorem præficiunt, equitum illi manu, pe-

ditumq; attributa: si autem desisset, regnum quoque Iudææ
Cassius se eidem delaturum esse pollicitus est. Euenit autem,
ut Antipatro & spes, & fortitudo filij, causa mortis fieret.
Horum enim metu Malichus, ministro quodam regio pecu-
nia corrupto, mixtum ei ueneno poculum dari persuadet. At-
que ille quidem iniustitiæ Malichi præmium fuit post conui-
uium mortuus, uir & aliàs strenuus, rebusq; administrandis ido-
neus, & qui regnum recuperatum cōseruasset Hyrcano. Ma-
lichus autem insensum propter suspicionem ueneni populum,
negando placabat: simulq; ut ualidior esset, armatorum sibi
copias conquirebat. Nec enim Herodem cessaturum arbitra-
batur, quin etiam mox cum exercitu necis paternæ ultor ad-
ueniret. Sed Phaseli fratris consilio, qui eum palam minime
persequendum esse dicebat, ne uulgi seditio concitaretur, &
purgantem se tunc Malichum patienter admisit, & suspicio-
ne liberum esse concedens, clarissimus paterno funeri celebra-
uit exequias. Conuersus autem in Samariam, & ciuitatē com-
posuit seditione turbatam, perq; dies festos in Hierosolymam
remeabat, præmissis ac comitantibus armatis: cui Hyrcanus, ita
suadente ob metum Malicho, denuntiat, ne alienigenas super-
inducat indigenis festum purè, casteq; celebrantibus. Herodes
autem, & ipso qui præceperat, causaq; contempta, nocte in-
gressus est. Iterumq; Malichus ad eum ueniens, Antipatrum
flebat. Cōtraq; ille se falli, cum uix animi dolorem premeret,
simulabat: & tamen de nece patris apud Cassium per episto-
las questus est, cui propterea Malichus inuisus erat. Itaq; non
modò ut mortem patris ulcisceretur, ei rescripsit: sed etiam
tribunis quibus præerat, ut in causa iusta Herodi opem ferret,
occultè præcepit. Et quoniam capta Laodicia, undiq; ad He-
rodem conuenerant optimates cum muneribus, & coronis,
ipse quidē hoc ultioni tempus destinauerat. Malichus autem
id Tyr

tur, deiectoq; Hyrcano facillime regnaturum. Sed profecto ir-
ridebat eius spes fatale decretum. Etenim quò intenderet ani-
mum suspicatus Herodes, et ipsum et Hyrcanum ad coenam
uocat. Deinde seruorum quendam instruendi conuiuij specie
mittit. Sed res erat, ut tribunis predicaret ad insidias egredi:
atq; illi preceptorum Casij memores, ad littus ciuitati pro-
ximum armati gladijs occurrunt, ibiq; circumseptum Mali-
chum multis uulneribus interficiunt. Hyrcanus autem statim
concidit stupore dissolutus: uixq; anima recepta, Herodem
percontabatur, quis Malichum occidisset. Et cum e tribunis
unus respondisset, Casij preceptum: Planè, inquit, et me et
patriam meam Casius seruat incolumem: qui amborum insi-
diatorem peremit. Vtrum autem ex animo dixerit, an quòd
timore factum probaret, incertum est. Sed enim Malichum hoc
modo ultus est Herodes.

De Herode accusato & uindicato.

CAP. X.

Postquam uerò Casius excessit e Syria, iterum Hieroso-
lymis orta seditio est, cum Felix in Phaselum mouisset Antiq. lib. 14.
exercitum, et in Herodem, fratris pœna uellet necè Malichi cap. 20.
uindicare. Casu autè Herodes cum Fabio Romano duce apud
Danaeum habitabat: et ne cupiens auxilio foret, morbo
impediebatur. Interea Phaselus etiam sine cuiusquam auxi-
lio superauit Felicem: probrumq; ingrati obijciebat Hyrcano,
qui et Felici studisset, fratremq; Malichi castella oc-
cupare permisisset. Iam enim multa tenuerat, omniumq; tu-
tissimum Massadam. Nec tamen ei quicquam contra uim He-
rodis

rodus potuit sufficere, qui mox ut conualuit, & alia recepit,
 & illum ex Massada supplicem dimisit, & Marionem Ty-
 riorum tyrannū ex Galilæa pepulit: tria enim castella posse-
 derat: Tyrijsq; quos ceperat, uitam cōcessit omnibus: nonna-
 los etiam donatos abire iussit, unā & sibi ciuitatis beneuolen-
 tiam, & tyranno comparans odium. Marion autem à Cassio
 quidem meruerat tyrannidem, qui tot Syriæ tyrannos præ-
 fecerat: sed ob Herodis inimicitias etiam Antigonom Aristobu-
 li secum ducebat, & Ptolemaum, propter Fabium, quem
 Antigonus sibi pecunia sociatum, adiutorem incepti habebat:
 Cuncta uerò socer Ptolemæus Antigono subministrabat. Cō-
 tra quos Herodes instructus, in aditu Iudææ cōmisso prælio,
 uictoria potitur: fugatoq; Antigono, redit in Hierosolymam,
 pro merito gestæ rei omnibus charus, ut etiam quibus antea
 despectus erat, tunc in eius familiaritatem sese dederint, pro-
 pter Hyrcani affinitatē. Nanq; is Herodes iampridem ex in-
 digenis habuerat uxorem, nō ignobilem, quæ Doris uocaba-
 tur, & Antipatrum ex ea susceperat filium. Tunc autē duxe-
 rat Alexātri, cuius pater fuit Aristobulus, filiā Mariammen,
 Hyrcani neptem ex filia, atque inde regi familiaris erat. Sed
 ubi Cassio circa Philippos interfecto, Cæsar in Italiā, & An-
 tonius in Asiam discesserūt: legatis ab alijs ciuitatibus ad An-
 tonium missis in Bithyniam, etiam Iudæorū optimates accu-
 satum ueniunt. Phaselum & Herodem: quod illis rerum sum-
 mam ui possidentibus, nomen tantum honorabile superesset
 Hyrcano. Ad quæ Herodes qui præstō erat magna pecunia
 placatum sic Antoniū affecit, ut ne uerbum quidem inimico-
 rum eius pateretur audire. & tunc quidem ita digressi sunt.
 Cum autem denuo Iudæorum primates centum uiri, Antio-
 chie proximam Daphnen ad Antoniū uenissent, amoris Cleo-
 patræ iam seruientem, delecti à cæteris, qui eloquentia & di-
 gnitate

Antiq. lib. 14.
 cap. 21.

gnitate præstabant, aduersus fratres accusationē proponunt. Respondebat autē Messala, causæ defensor, astante etiā propter affinitatē Hyrcano. Auditis deinde utrisq; partibus, Antonius percontabatur Hyrcanum, quinam essent regendis rebus aptissimi. Cumq; is Herodem, eiusq; fratres alijs prætulisset, uoluptate repletus (nam & hospes eorū paternus erat, humanissimeq; ab Antipatro susceptus, eo tēpore, quo in Iudeam cum Gabino uenerat) tetrarchas ambos declarat, totius eis Iudææ procuratione permissa. Legatis autē id egrē ferentibus, quindecim eorum correptos, carceri tradidit, quos etiam penē occidit. Ceteros autem reiecit cum iniuria: unde maior tumultus Hierosolymis excitatus est. Deniq; nulle legati iterū Tyrum misi sunt, ubi cōmorabatur Antonius, in Hierosolymam paratus irruere. Et cōtra eos uociferantes, magistratus Tyriorum directus est, data ei licentia, ut quos cōprehendisset, occideret: præceptoq; ut eorum potestatem confirmare curaret, qui tetrarchæ ipsius essent Antoniū suffragio constituti. Ante hæc autem Herodes usq; ad lītus cum Hyrcano progressus, multis eos admonebat, ne & sibi interitus, & patriæ belli causa fierent, dum inconsideratē contendunt. Illis autem tanto magis id indignē ferentibus, Antonius missis armatis, multos occidit: multos etiam uulnerauit. Quorum & saucios cura, & mortuos sepultura Hyrcanus dignatus est. Non tamen ideo qui effugerant: quiescebant: perturbando enim ciuitatem, Antonium irritabant, ut etiam quos in uinculis haberet, occideret.

De bello Parthorum contra Iudæos & fuga Herodis ac fortuna.

CAP. XI.

BArzapharne autem Parthorum satrapa Syriam biennio post cum regis filio Pacoro detinente, Lysanias patris sui mortui successor Ptolemæi Minnæi filij, mille satrapæ talenta

Antiq. li. 14.
cap. 21.

lenta pollicitus & mulieres quingentas, ei persuadet ut Antigonom in regnum inducerent, Hyrcanumq; deponerēt. Impulsus igitur ab eo Pacorus, ipse quidem per maritima loca perrexit, Barzafarnem autem itinere mediterraneo iussit irrumpere. Sed maritimorum Tyrij Pacorum excluderunt, cum Ptolemaidenses eum & Sidonij recepissent. Ille autem quandam regium pincernam, cognominem suum, equitatus ei parte attributa, ad Iudeam iussit accedere, & exploraturum hostium consilium, & ubi usus exegisset, presidio futurum Antigono. quibus Carmelum populantibus, multi Iudei ultro ad Antigonom confluunt, ad expeditionē alacriter animati. Ille autem ad locum qui Drymos dicitur, occupandum eos praemittit: ubi commissā pugna, depulsisq; hostibus & effugatis, Hierosolymam cursu petebant: auctiq; multitudine, usque ad regiam processerunt. Excepti autē ab Hyrcano & Phaselo, forti acie in foro cōfligunt ibiq; hostes in fugam uersos, pars Herodis in sanum concludit: custodesq; his sexaginta viros apponit, per aedes proximas collocatos. Sed hos quidem inferus fratribus populus, igne cōsumit. Herodes autem iracundia peremptorum congressus cum populo, multos obtruncat: inq; dies singulos inuicem sese per insidias incurfantibus, assidue caedes erant. Instante uerō die festo, qui Pentecoste uocatur, omnia circa templum, totaq; ciuitas plebe rustica repleta est, & pleraq; armata. Et Phaselus quidē muros, Herodes autem cum paucis domum regiam custodiebat. Inuasissq; de improviso hostibus in suburbano, complures quidem peremit, omnes autem in fugam uertit. Et hos in ciuitatem, alios in sanum, alios in extremum uallum includit. Interea pacis arbitrum Pacorum Antigonus petit admitti. Exoratus autem Phaselus & ciuitate & hospitio cum quingentis equitibus Parthum recepit, prae-textu quidem componendae seditionis uenientem,

re autem

re autem uera ut adiuuaret Antigonum . Denique Phaselum dolo perpulit, ut ad Barzafarnem legatus de pace proficisceretur: quamuis multa dissuadente Herode, atque ut insidiatorem occideret, ne'ue se eius fallacijs dederet, admonente: natura enim barbaros fidem negligere. Exijt etiam Pacorus cum Hyrcano, quo minus suspectus esset: nonnullisq; relictis equitibus apud Herodem, quos Eleutheros uocant, cum cæteris Phaselum prosequebatur. Sed ubi ad Galilæam uenerūt, indigenas quidem disidentes atq; armatos offendunt: satrapam uerò conueniūt satis callidè & officijs amicitie dolos tegentem. Denique postquam dona eis dedit, redeuntibus insidias posuit. Illi autem in maritimum quendam locum deducti, cui nomen est Ecdippon, fraudem intelligūt. Ibi enim depromissis mille talentis audierunt: & quòd Antigonus plerasq; mulieres ex his quas ipsi haberent, inter quingentas Parthis deuouisset: quodq; sibi semper à barbaris præstruerentur insidiæ, ac olim capti essent, nisi mora fuisset: dum Hierosolymis caperetur Herodes, ne sibi præscius quæ de his agerentur, caueret. Hæc iam nō uerba erant solum, nam & custodes haud procul abesse conspiciebat. Et tamen Phaselus Hyrcanum deserere non sustinuit, quamuis eum sæpius moneret Offilius ut fugeret: cui Saramalla Syrorum tunc ditissimus dixerat, quæadmodum essent omnia de insidijs constituta. Sed conuenire satrapam maluit, atque in os exprobrare, quòd se insidijs appetisset: ac maxime quia pecuniæ causa talis extitisset, cum plus ipse pro salute daturus esset, quàm pro regno promississet Antigonus. Ad hæc Parthus subdola satisfactione iureq; iurando suspicionem deprecatus, perrexit ad Pacorum: statimq; à Parthis qui remanserant, quibuscq; iussum erat, Phaselus atque Hyrcanus comprehenduntur, periuriam simul ac perfidiam execrâtes. At interim pincerna ad hoc missus, Herodem

rodem capere moliebatur: eumq; fallere, ut extra murū pro-
 cederet, sicut sibi mandatum fuerat, conabatur. Ille autem su-
 spectos habere solitus Barbaros, & tunc minimè dubitans in
 hostes incidisse literas quæ insidias indicarent, prodire nole-
 bat: quanquam satis idoneā causam Pacorus obtenderet, epi-
 stolas portantibus obuiam ire debere: nec enim ab hostibus esse
 captos, aut quicquam de insidijs, sed quæ Phaselus gessisset,
 his contineri. Iandudum autem ab alijs audierat Herodes, fra-
 trem suum Phaselum esse correptum: & Hyrcanifilia Ma-
 riamme prudentissima foeminarum, multis eum precibus ne
 prodiret orabat, ne'ue se crederet manifestis iam conatibus
 barbarorum. Adhuc autem Pacoro cū socijs deliberante,
 quonam modo clām patraret insidias: nec enim fieri posse, ut
 tantæ sapientiæ uir ex aperto circūueniretur: nocte Herodes
 cum propinquis sibi, ad Idumæamignaris hostibus pro-
 fiscitur. Eo cognito, Parthi eum persequabantur. Et ille ma-
 trem quidem fratresq; suos, desponsatamq; puellam cum ma-
 tre, minimoq; fratre prætereire iter iussit. Ipse autem cautè
 cum famulis suis barbaros retinebat: multisq; per omnes con-
 flictus interemptis, ad castellū Massada properabat. Graui-
 ores autē in fuga Parthis Iudæos expertus est. Qui cū sem-
 per molesti fuissent, à sexagesimo tamen ciuitatis stadio ali-
 quandiu etiam acie decertauerunt. Vbi Herodes uictoria po-
 titus, cū multos interfecisset, ipsumq; locum in memoriam
 præclari facinoris edificatū, locupletissima exornauit regia,
 arcemq; in eo munitissimam cōdidit, ac de suo nomine Hero-
 dion uocauit. Et tunc quidē cū fugeret, multos sibi adiunge-
 bat. Postea uerò quā Thresam Idumææ peruenit, occurrit
 ei frater Iosephus, turbamq; sequentium diminui persuadet:
 nec enim capacem esse tantæ multitudinis Massadam. Erat au-
 tem suprā quā nouem miliū multitudo. Itaq; paruit Hero-
 des

des eius cōsilio, et impares quidem necessitati per Idam eam dimisit cum uiatico, lectissimos autem maximeq; necessarios tenuit, atq; ita in castellum receptus est. Deinde ostingētis ibi relictis, qui muliēres defenderent, itemq; commatu, qui satis esset obseſis, ipse in Petram ciuitatem Arabiæ perrexit. Parthi autem apud Hierosolymam in prædam uersi, in fugientium domos ac regiam irruebant, solis Hyrcani pecunijs abstinentes: quæ trecenta talenta superabant, aliorum uerò spe minores inueniebantur: quoniam Herodes iam pridem barbarorum perfidiam suspicans, quicquid erat in opibus pretiosum, in Idum eam multo antè cōportauerat: eiusq; sociorum itidem quisq; fecerat. Veruntamē postquā præda potiti sunt Parthi, ad hoc iniuriæ processerunt, ut omnē terrā illam bello implacato replerent, Marisa quoq; ciuitate uastata: nec solum Antigonom regem constituerent, uerum etiam Phaselum et Hyrcanum uinctos ei traderent uerberandos. At ille Hyrcani quidem auriculas dentibus truncat, ut ne solutus quidē mutatis rebus unquam pontificatum recipiat: ab integris enim celebrari sacra oportet. Phaseli uerò uirtute præuētus est Antigonus. Qui cum nec ferri copiam, nec manus liberas haberet, ad saxum fracto capite interiit: atq; ita probato, quòd uerus Herodis frater esset, Hyrcanusq; degenerasset, uiriliter moritur: dignū antea acta uita obitū asscutus. Fertur tamē et aliud, quòd ex illa quidem plaga resipuerit, sed ueluti curandi eius causa missus ab Antigono medicus, uenenis malis uulnus expleuerit, eoq; illū pacto peremerit. Vtrumuis autē uerius sit, præclarū habet initiū. Deniq; aiunt eum, prius quā efflaret animā, cognito ex quadam muliercula, quòd Herodes euasisset, dixisse: Nunc bono animo discedā, qui ultorē inimicorum uiuū reliquerim. Ille quidē hunc exitū habuit. Parthi autem, quāquā mulieribus caruerint, quas maxime cupiebant, rebus
tamen

tamen cum Antigono apud Hierosolymam compositis, uinctum in Parthiam Hyrcanum ducunt. Herodes autem obstinatus in Arabiam, uelut adhuc uiuo fratre suo, festinabat: ut pecunias ab rege acciperet, quibus solis exoratum iri pro Phaselo sperabat auaritiam barbarorum. Etenim cogitabat, si Arabs minus memor fuisset paternæ amicitiae, animoque liberali parciore, uel mutuum ab eo sumere, quod redemptionis causa praeberet: pignori opposito ipsius filio, quem redimeret. Secum enim habebat fratris filium, septem annos natum: trecentaque talenta dare decreuerat, interpositis precationi Tyrijs. Sed profecto studium fortuna praeuenerat: et Phaselo mortuo, nequicquam fratrem diligebat Herodes. Non tamen uel apud Arabas saluam amicitiam reperit. Denique Malichus rex eorum, praemisus qui hoc admonerent, quam primum reuersti eum ex finibus suis iubet, simulatione quidem Parthos per legatos petisse, ut Herodem Arabia pelleret: certa uero causa fuit, quod uicem Antipatro debitam, negare proposuerat, neque pro beneficijs ab eo perceptis, aliquid eius filijs gratiae rependere, consolationis egentibus. Impudentiae uero suosores habebat, qui Antipatri uellent abiurare deposita. Erant autem circa eum potētissimi. Proinde Herodes, ubi Arabas ex ea sibi causa hostes esse deprehendit, unde amicissimos existimabat, eaque respondit nuntijs, quae dolor imperauit, Aegyptum uersus recedit. Et prima quidem uespera in quoddam agreste faenum, dum post se relictos reciperet, diuertit. Postero autem die, cum Rhinocolurā peruenisset, fratris ei mors nunciatur. Acceptoque tanto luctu, quantum curarum aestum deposuit, ibat ulterius. Itaque Arabem sero facti poenituit: et qui renocarent eum, quem contumeliosè tractauerat, uelociter misit. Herodes autem in Pelusium peruenerat: ibique transitu prohibitus ab eius rei speculatoribus, rectores adit: et illi famam uiri dignitatemque reuerenti,

reueriti, Alexandriam eum prosequuntur. Ingressus autem ciuitatem, à Cleopatra honorificè susceptus est, ducem sibi militum fore eum, ad ea quæ parabat, existimante. Posthabitis autem reginæ precibus, neq; hiemis asperitatem, neq; marina discrimina, quo minus nauigaret Romam, extimuit. Circa Pamphyliam uerò periclitatus, maiore oneris parte reiecta, uix in Rhodum uehementer bello Cassij uexatam, saluus euadit. Amicorum autem suorum, Ptolemæi & Saphinij receptus hospitio, licet rei pecuniariæ premeretur inopia, maximam tamen ædificat nauim triremem: eaq; cum amicis delatus Brundisiū, atq; inde continuo Romam profectus, familiaritatis paternæ gratia, primum conuenit Antonium: eiq; tam suas quàm totius generis clades exponit: quodq; affectibus suis in castello relictis, atq; obsidione cinctis, ad eum hyeme supplex nauigasset. Itaq; tantæ miserationis casum miseratus Antonius, & memoria quidem iunctæ cum Antipatro dexterae, tum uerò ipsius qui aderat, contemplatione uirtutis, etiam tunc eum regem constituere proposuit Iudeorum, quem ipse tetrarcham antea fecerat. Non minus autem, quàm fauore Herodis, odio ducebatur Antigoni. Hūc enim & seditiosum, & Romanis inimicum esse arbitrabatur. Cæsarem quidem habebat, multò quàm ipse paratius renouātem Antipatri expeditiones, quas in Aegypto cum eius patre pertulerat: & hospitium & in rebus cunctis beneuolentiam: cum præter hæc ipsius quoq; Herodis strenuitatem cerneret. Veruntamen & senatum conuocabat, ubi Messala, & post eū Atratinus, astante Herode, patris eius merita, & ipsius circa populum Romanū fidem prosequiebantur, quo simul hostem Antigonum demonstrarent: non solum quòd intra breue tempus is dissidere cœpisset, uerum etiam quòd antea quoq; populo Romano despecto, Parthorum suffragio regnum curauisset accipere. His autē com-

Antiq. lib. 14.
cap. 13.

D d moto

moto senatu, cum Antonius etiam bello contra Parthos gerendo utile esse diceret Herodem regem creari, omnes assentiunt. Dimissoq; senatu, Antonius quidem et Caesar egrediebantur, medium stipantes Herodem. Consules autem cum alijs magistratibus antecedeabant, caesuri hostias, decretumq; senatus in Capitolio reposituri. Primo autem die regni Herodis, apud Antonium coenatum est.

De bello Herodis à Roma redeuntis, pro Hierosolyma,
& contra latrones.

CAP. XII.

Antiq. li. 14.
cap. 23.

Eodem uerò tempore, Antigonus apud Massadam inclusus obsidebat, alijs quidem uictui necessarijs abundantes, aquae autem inopes. Vnde Iosephus quoque frater Herodis cum ducentis familiaribus suis ad Arabas confugere cogitabat: audito, quòd eorum quae in Herodem commiserat, Malichum poeniteret: castellumq; reliquisset, nisi circa noctem, qua exiturus erat, plurimum imbrium contigisset effundi. Aqua enim repletis puteis, fugiendi causa non erat, adeò ut etiam ultro in Antigoni militem eruptiones audent: multosq; nunc aperto praelio, nunc insidijs neci darent: non tamen illis omnia pro uoto cedebant, sed ipsi quoque interdum cum aduerso casu reuertebantur. Interea dux Romani militis Ventidius, prohibitum missus Parthos à Syria, post illos in Iudaeam uenit: uerbo quidem, ut Iosepho et qui una obsidebantur, ferret auxilium: re autem uera, ut pecunias auferret Antigono. Itaq; cum non longè ab Hierosolymis tetendisset, quæstu expletus, ipse quidem cum maxima exercitus parte discessit. Silonem uerò cum paucis, ne furtum deprehenderetur, si omnes abduxisset, reliquit. Antigonus autem, sperans iterum Parthos sibi adiumento fore, Silonem interim placabat: ut pendente spe, nihil inquietaret. Iam uerò naui ex Italia in Ptolemaidem deuectus Herodes,

non

Antiq. lib. 14.
cap. 24.

non parua manu coacta externorum atque gentilium, per Galilæam aduersus Antigonum properabat, Ventidij & Silonis fultus auxilio: quibus Delius ab Antonio missus, ut Herodem in regnum deducerent persuasit. Horum autem Ventidius quidem turbas in ciuitatibus, quæ propter Parthos euenierant, componebat. Silonem uerò Antigonus in Iudæa mercede corruerat. Non tamē Herodes opis egebat: in dies enim singulos, quo magis iter promouebat, augebantur eius copię. nam præter paucos, omnis ei Galilæa consensit. & propositum habebat præmiū necessarium Massadam, ut primum affectus suos obsidione liberaret, sed impedimento fuit Ioppe. Hæc enim prius, quod hostilis esset, eximēda uidebatur: ne dū ipse peteret Hierosolymā, receptaculū à tergo aliquod inimicis relinqueretur. Silo autem iungit agmina, inuenisse gaudēs resistendī occasionem, quod cum persecutio premeret Iudæorum. Hos autē Herodes parua manus excursionē perterritos, maturē in fugam uertit: & Silonem malē repugnantem, periculo eripit. Deinde capta Ioppe, suos liberaturus ad Massadam festinabat: dum indigenarum alios amicitia paterna sibi sociaret, alios ipsius gloria, nonnullos utriusque beneficijs debita uiciſſitudo: plurimos tamen spes, ut à rege certissimo. Iamq; ualidiſſimas quæſierat militum copias: sed Antigonus iter eius impediēbat, loca insidijs opportuna præoccupans, unde nullum aut minimum afferebat hostibus detrimentum. Herodes autem facile receptis ex Massada pignoribus suis & rebus, à castello in Hierosolymam perrexit. Cui se Silonis milites, & multi ex ciuitate iunxerunt, uirum eius timore perculsi. Castris autem positis ad occidentalem regionem oppidi, custodes eius partis, ipsum sagittis & iaculis impetebāt: ab alijs uerò per cuneos excurrētib; primæ frontis acies tentabantur. Herodes autē primò circa muros præconis

Dd 2 uoce

uoce declarari iussit, populi se bono, et salutis ciuitatis aduenisse: poenasque ab nullo quamuis manifesto inimico repetiturum, sed discordissimis etiam offensarum obliuionem daturum. Deinde cum allocutionibus contrarijs pars antiloni obstaret, quo minus aut praecones exaudire, aut uoluntatem mutare quispiam posset. quod reliquum erat, suis imperat murorum defensores deturbare: atque illi statim sagittis cunctos ex turribus in fugam uerterunt. Ibique tunc Silonis detecta corruptio est. Multis enim militum subornatis, qui rebus egere se necessarijs acclamarent, pecuniamque alimentis poscerent, atque hyemandi gratia in loca opportuna dimitti (nam ciuitati proxima deserta erant, ita omnibus ab Antigono ante prouisis) et incitabat exercitum, et ipse recedere conabatur, Herodes autem non solum duces, qui Siloni parerent, sed etiam milites ubi essent plurimi conueniendo, rogabat, ne se destituerent, quem scirent a Caesare et Antonio, et senatu deductum, in uno die pollicitus eos penuria soluere, Deinde haec precatus, ipse agros adit: tantamque his exhibuit copiam commeatus, ut Silonis omnes accusationes perimeret: simulque prospiciens, ne uel in posterum ministrare desinerent, accolae Samariae per epistolas admonebat (nam ciuitas eius se clientulae dederat) ut alimenta et uinum, et oleum, et pecora in Hierichunta deferrent. Hoc ubi audiuit Antigonus, statim qui frumentatu hostes prohiberent, atque insidijs opprimerent, per agros dimittit. Illique iussis obediunt, et magnam manus armatorum super Hierichunta fuerat congregata. Discreti autem montibus insidebant, si qui exportarent uictui necessaria speculantes. Non tamen Herodes ociosus erat: sed decem cohortibus comitatus, quinque Romanorum, et quinque Iudeorum, quibus permixti erant etiam mercede conducti trecenti, praeterea paucis equitibus Hierichunta peruenit: et ciuita

Et ciuitatem quidem uacuam habitatoribus reperit, quingentos uero cum mulieribus ac familijs, montium occupasse cacumina, et hos quidem captos dimisit: Romani autem in relinquantem ciuitatem irruunt, eamque diripuerunt, cum plenas domos offendissent omnigenis opibus. Rex autem apud Hiericunta praesidio collocato, reuersus est: Romanumque militem in his quae sibi accefferant ciuitatibus, hoc est, Idumaea, et Galilea et Samaria, hyematurum dimisit. Antigonus quoque Silonis corruptione meruit, ut exercitus partem Lyddenses susciperent in Antigoni gratiam. Et Romani quidem armorum cura soluti, rebus omnibus abundabant. Herodes autem non quiescebat, sed Idumaeam duobus milibus peditum, et quadringentis equitibus, misso etiam fratre suo Iosepho, communiuit, ne quid noui cum Antigono tentaretur. Ipse autem, matre cum alijs quos ex Massada liberauerat affectibus suis in Samariam translata, ibique tutissime collocata, ut caetera Galilaeae subuerteret, atque Antigoni praesidia expelleret, proficiscitur. Cumque Sephorin, licet uehementissime ningeret, peruenisset, facillime ciuitatem capit, custodibus eius ante aggressionem fuga dilapsis: ibique suis militibus, quos hyems fatigauerat, recreatis (erat enim magna copia commeatus) aduersus latrones in speluncis agentes direxit animum: qui pleraque illius regionis incurstantes, non minoribus, quam belli cladibus incolae afficiebant. Praemissis autem tribus peditum cohortibus, unaque ala equitum in uicem Arbelam, ipse diebus quadraginta post cum reliqua manu superuenit. Nec tamen eius incursum hostes extinuerunt, sed armati obuiam procedebant, peritia bellatoris fisci, et ferocitate latronis. Denique praelio commisso, dextro ipsorum cornu, sinistrum Herodis in fugam pellitur. Ille autem de suo dextro circungressus, uelociter subuenit, et suos quidem a fuga retrahit: irruendo autem in hostes, impetum per-

Antiq. li. 14.
 cap. 24.

sequentium refrænabat, donec à fronte pugnantes uolentia concesserunt: qui tamen eos usque ad Iordanem cædendo persequeretur: & magna fugientium parte perempta, cæteri trans fluuium disiecti sunt: & Galilæa metu est purgata, nisi quod in speluncis latitantes reliquerant, eorumq; causa diutius ibi remorandum fuit. Quamobrem primum laboris fructum militibus rependebat, centum quinquaginta argenti drachmas singulis diuidendo: eorumq; ducibus multiplicatam summam ad hyberna mittendo. Pheroræ autem fratri minimo scripsit, ut & foro uenaliū consuleret, muroq; castellū Alexandriū cingeret: quæ ab illo curata sunt. Interea circum Athenas uersabatur Antonius. Ventidius autem ad bellum contra Parthos Silonem atq; Herodem accersit: mandato eis per epistolas, ut Iudææ statum antè componerent. Sed Herodes, libenter ad Ventidium Silone dimisso, ipse aduersum latrones in speluncis habitantes mouet exercitum. Iste autem speluncæ in præruptis montibus erant, undique inaccessæ, transuersosq; tantum ac perangustos ascensus habebant: saxūq; ab earum fronte usque ad fauces altissimas pertingebat, rectum uallibus imminens, ut aliquandiu quidem rex pro loci difficultate quid ageret, incertus esset. Postremò autē placuit, ut molimine uteretur satis incauto. Etenim ualentissimus quisque demissus arcubus exponebatur in ostia spelūcarum. Hiq; cū familijs eos mactabant, ignemq; repugnantibus iniiciebant. Cumq; aliquos ex his conseruare uellet Herodes, ut ad se accederent, uoce præconis edixit. Sed illorum neque uoluntarius se quisquam ei tradidit: sed & quos uis coëgerat, multi mortem cæptiuitati prætulerunt. Vbi etiam senior quidam, septem filiorum pater, orantes cum matre pueros, ut egredi sibi ad fœdera permitteret, occidit hoc modo: Iussit exire singulos, ipse ad ostium stabat, & prodeuntem quæque filiorum trucidabat

Antiq. li. 14.
cap. 25.

dabat. Herodes autem è specula hæc prospiciens, & dolore consciebatur : & ut filijs parceret, seni dexteram cum precibus porrigebat. Ille autem dictis eius nequaquam maior factus, insuper humilem animum Herodi exprobrauit. Et post filios occidit uxorem: deiectisq; de super mortuis, postremo semetipsum præcipitè misit. Speluncis igitur & qui in his erant ita subactis, Herodes relicta exercitus parte. quantum ne quis rebellare tentaret satis esse arbitrabatur, eiq; parti Ptolemæo præposito, in Samariam rediit: scutorum quidem tria millia, sexcentos uerò equites in Antigonum ducens. Tuncq; propter eius abscessum naçti licentiam, quibus Galileam turbare mos erat, Ptolemæum quidem ducem aggressi, nec opinantem interficiunt. Agros autem uastabant, in paludes atq; in abditissima loca refugientes. Quibus cognitis Herodes mature succurrit: & magnam quidem eorum multitudinem morte cõsumit. Omnibus autem castellis obsidione liberatis, huius mutationis causa multam exegit à ciuitatibus pecuniam, centũ talenta. Iam uerò Parthis expulsis, occiso etiã Pacoro, Venti dius Antonij literis monitus, equitum mille auxilia duarumq; legionũ, aduersus Antigonum mittit Herodi. Eorum autẽ ducem Machæram, ut se adiutum ueniret, per epistolas rogauit Antigonus, & de iniuria Herodis multa conquestus, & pecuniã dare pollicitus. Sed is : nec enim ad quod missus fuerat, negligendum putabat, cum præsertim plura daret Herodes: in proditione quidem ei non paruit, simulata uerò amicitia res Antigoni exploratũ perrexit, non admissio Herodis consilio, dissuadentis id fieri. Antigonus autẽ, quia præsensit quid cogitaret, ciuitatem ei clausit, & tanquam hostem proturbabat ex mœnibus, donec Machæram incepti puduit, & in Amathuntẽ ad Herodẽ recepit. Iratus autẽ quod res aliter cesserat, quoscunq; Iudæos offendisset interficiebat, ut nec uel Herodia-

nis parceret : sed ut Antigonianis, omnibus abutebatur. Hæc cum aegrè ferret Herodes in Macheram quidē uindicare uoluit, tanquam in hostem: iracundiam uerò repressit, & ad Antonium properabat, apud eum accusaturus Macheræ iniquitatem. Ille autem delicta sua reputans, uelociter regem consequitur : utq; in gratiam secum redeat, multis precibus efficit. Neq; tamē Herodes à proposito suo reuocatus est, quò minus ad Antonium pergeret. Sed cum audisset eum magnis uiribus oppugnare Samosatam, iuxta Euphratem ualidissimam ciuitatem, acrius festinabat, opportunum hoc tempus esse perspicies demonstrandæ uirtutis, & ut magis magisq; placeret Antonio. Deniq; mox ut ad eum uenit, finem attulit obsidioni, multis Barbaris interfectis, magnaq; præde parte sibi destinata: ut Antonius quidem, quanquam eius uirtutem antea mirabatur, tamen etiam tunc magis eandem opinionē haberet, multumq; ad honores eius spemq; regni adderet : Antiochus uerò tradere Samosatam cogeretur.

De morte Iosephi, & obsidione Hierosolymæ per Herodem, & Antigono occiso.

CAP. XIII.

Antiq. li. 14.
cap. 25.

DUm hæc agerentur, res Herodis in Iudæa fractæ sunt. Reliquerat enim Iosephum fratrem suum, qui omnia procuraret, cum mandatis huiusmodi, ut nihil ante reditum suum aduersus Antigonom moueret, quia non firmum esset auxilium Macheræ, quantum ex delictis superioribus appareret. Verum Iosephus, ubi fratrem procul abesse cognouit, immemor præceptorum, Hierichunta cum quinque cohortibus à Machera secum missis petit, ut maturo messium tempore frumenta diripiat. Incursum autem hostium per montana atque aspera loca oppressus, & ipse cadit, magnam uiri fortis in ea pugna gloriam consecutus, & omnes Romani milites pereunt. Recens autem lectæ de Syria cohortes erant,

neq;

nec ueteranorum quenquam permixtum habebant, qui belli imperitis opitulari posset. Antigonus autem uictoria minime contentus fuit, sed eò processit iracundia, ut mortuum quoque Iosephum uerberaret. Denique nactus corpora mortuorum, etiam caput eius abscidit, quamuis quinquaginta talenta Pheroras frater pretium redemptionis offerret. Tanta uerò nouitas post Antigoni uictoriam Galilæe res occupauit, ut qui partibus eius magis fauerent, productos optimates Herodis studiosos lacu submergerent: multaq; in Idumæa quoq; mutarentur, ubi Machæra castelli cuiusdam instaurabat moenia, cuius nomen est Githa. Nec horum quicquam Herodes audierat. Captis enim Samosatis Antonius, et præposito Syriæ Sosio iussu ut Herodem quoque aduersus Antigonum adiunaret, discessit in Aegyptum. Sosius autem duabus cohortibus in Iudeam præmissis, quarum Herodes uteretur auxilio, ipse cum cætera manu militum sequebatur. Herodi autem degenti prope Daphnen Antiochiæ, mortem fratris somnia manifesta significant. Cumq; turbatus prosluisset è stratis, ecce nunciij cladis intrabant: quare præ dolore paululum questus, maxima parte luctus dilata, in hostes properabat, ultra uires iter accelerans. Et ubi ad Libanum uenit, octingentos montis accolæ assumit auxilio, unamq; his iungit Romanorum cohortem. Cum quibus, non expectata luce, Galilæam ingressus est, hostesq; obuios in eum quem reliquerant locum auertit. Et assidue quidem castellum oppugnare tentabat: sed prius quam id caperet, asperissima hyeme coactus, in uicum proximum recepit exercitum. Paucis autem diebus post, auctus etiam alterius cohortis præsidio, quam Antonius miserat, tanto hostibus terrori fuit, ut castellum nocte desererent. Iamq; per Hierichunta properans ibat, ut quamprimum interfectores fratris sui posset ulcisci, ubi

D d 5 etiam

etiam mirabilis ei monstriq; similis casus euenit: unde præter spem liberatus, opinionem quòd Deo charus esset adeptus est. Nam cum multi honorati uespera illa apud eum coenauissent, postquam dimisso conuiuio omnes egressi sunt, confestim coenaculum concidit. Id autem commune sibi tam periculorum quàm salutis presagium, quantum ad futurum bellum pertineret, esse conijciens, mane primo castra mouet: hostiumq; sex circiter milia de montibus decurrentes, prima tentabant agmina. Et manum quidem cum Romanis conferere non satis fidebant: lapidibus autem ac telis eos, dummodo plurimos sauciarcent, eminus appetebant. ubi Herodes quoque ipse præteriens, latus iaculo uulneratur. Antigonus autem se non solàm audacia suorum, sed etiam multitudine superiorem uideri cupiens, Pappum quendam ex contubernaliis suis cum manu militum in Samariam mittit, quibus quidem Machera erat præmium uictoriæ. Herodes uerò terrā peruagatus hostilem, quinque municipia capit, duoq; habitatorum milia consumit. Existisq; domibus, ad exercitum redit, circa uicum qui appellatur Cana tendentem. In dies autem singulos magna ei multitudo Iudæorum uel ex ipsa Hierichunte, uel ex alijs regionibus accedebat: cum hos odium moueret Antigoni, alios ipsius Herodis præclara facinora. Enimvero multos ratione carentes, mutationis cupiditas impellebat. Hoc autem congredi festinante, Pappi milites neq; multitudine hostium, neq; impetu perterriti, acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. Sed ubi agmina conflixerūt, cæteri quidem paulisper restiterūt. Herodes autem fraternæ cædis recordatione periculosius dimicans, dummodo eius ulcisceretur autores, aduersam aciem facillimè superat. Deinde semper integros aggrediendo, uniuersos in fugam uertit. Erat enim plurima occumbentium strages, cum alij quidem in uicum unde uenerant

rant compellerentur, nouissimus autem ipse instaret, atq; in-
nitos occideret. Postremò ruens inter fugientes hostes in ui-
cam irrupit: cum omnes domus armatis essent refertæ, plena-
q; propugnatorum de super tecta: & quoniam foris deprehen-
sos faciliè superabat, disturbando ædes intus abditos extra-
hebat, alios cõnulsis obrutos fastigijs, multos simul necabat.
Si quis autẽ subte- fugisset ruinam, eum gladijs armati milites
excipiebant. Tantaq; cadauerum per omnes uias multitudo
congregata est, ut etiam uictoribus ipsis transitus obstrueretur.
Hanc plagam hostes adeò nõ tulerunt, ut confluentium
turba, conspectis qui in uico perissent, fuga discederent. Sta-
timq; successu fretus Herodes ad Hierosolymam perrexisset,
nisi eum hyemis asperitas prohibuisset. Hæc enim perficien-
de uictoriæ fuit impedimentum, & ne penitus opprimeretur
Antigonus obstitit, qui ciuitatem iam deferere cogitabat.
Herodes autem ad uesteram, cum lassos amicos rescindi
corporis gratia dimisisset, ipse adhuc ab armis calidus, more
militis lauatum ibat. Siquidem unus tantum puer eum seque-
batur. Et priusquam in balneum proueniret, obuius ei qui-
dam ex hostibus gladio armatus excurrit, deinde alter &
tertius & plures. Et hi confugerant armati ex acie in bal-
neum, sed perculsi etiam tum metu ac latitantes ut regem ui-
derunt, illum quidem stupore debilitati ac tremètes, cum iner-
mis esset prætereũt. exitus uerò quæ fugerent cursu petebãt.
Itaque cum alius casu, qui eos comprehenderet nullus adesset,
Herodi autem nihil pati satis fuisset, omnes effugiunt. Poste-
ro autem die Pappum quidem, Antigoni militum ducem, ab-
scisso capite obtruncat: idq; Pherora magistro exercitus fra-
tri suo mittit in perempti fratris ultionem. nanq; Pappus erat
qui Iosephum interfecerat. Vbi autẽ rigor hyemis cessit. Hier-
osolymam repetijt: uirisq; admoto milite (annus autem ter-
tius

tius agebatur, ex quo Romæ rex fuerat declaratus (pro tem-
 plo castra posuit, quâ faciliior erat expugnatio, et antea Põ-
 peius ceperat ciuitatem. Exercitu autem in opera distributo,
 suburbanisq; diuisis, tres quidẽ leuare aggeres, et super eos
 turres edificare iubet. Relictis autem qui operibus instarent
 impigerrimis amicorum, ipse in Samariam uadit, uxorem ac-
 cepturus, Alexandri filij Aristobuli filiam, sibi desponsatam,
 ut diximus: et dum obsidet, subcisiua opera nuptias curatu-
 rus: quippe iam hostes despiciebat. Igitur ubi eam duxit, ad
 Hierosolymam redit, auctus militum copijs: eiq; Sosius cum
 magna manu equitum peditumq; sociatur: qua mediterraneo
 itinere præmissa, ipse per Phœnicen iter fecit. Vniuerso au-
 tem exercitu congregato, ad peditum legiones undecim, equi-
 tumq; sex milia, præter auxilia Syrorum, non pro minima
 parte ducenda, propè à Septentrionali muro castra colloca-
 runt: Herodes quidem senatusconsulto fretus, quo rex fuerat
 declaratus: Sosius uerò Antonio, à quo milites quibus præerat
 asciret missos Herodis auxilio, Iudæorum autem intra ciuita-
 tem agentium populus uariè turbatus erat. Nam circa tem-
 plum infirmior multitudo conueniens, furore agebatur, mul-
 taq; ueluti diuinitus de temporibus dictitabat: et qui auda-
 ciores essent, in cateruas conglobati, multis modis latrocina-
 bantur: maxime ex locis oppido proximis uictui necessaria di-
 ripientes, neq; aut equis, aut uiris alimenta relinquebāt. Bella
 torū autem constantiores, obsidentibus oppositi, è muris opus
 aggerum prohibebant, et cōtra instrumenta oppugnantium,
 semper nouum aliquod obstaculum moliebantur. In nulla re
 autem æque ac in cuniculis superabant. Rex autem aduersus
 latrocinia quidem occultas excogitauit militum insidias, qui-
 bus eorum reprimerentur excursus: inopiam uerò alimentorum
 longinquis trāsuectionibus adiuuari disposuit, ac pugnae
 intenti,

intenti, quamvis omnem modum audaciae supergrederentur, Romanorum tamen peritia vincebantur. Nihilominus aperte cum his, certa morte proposita, cōfligebant. Ex improvīso autem Romanis per cuniculos intermedios emergentibus, prius quā muri aliqua pars dirueretur, alteram eius vicem muniebant. Prorsus autem neque manibus neque machinis deficiebant, quoniam usq; ad ultimum repugnare decreuerant. Denique tanto exercitu circumsidente, per quinque menses obsidium tolerauerunt: donec quidam ex his, quos lectos habebat Herodes, ausi murum transgredi, ciuitatem irrupere, & post eos Sosij centuriones. Igitur ante omnia sano proxima capiebantur: & infuso exercitu plurima ubiq; mors erat: Romanis quidem propter obsidionis moras iratis: Herodis uerō manu Iudaica summo intenta studio, ne quis penitus ex aduersarijs euaderet. Maetabantur autem quā plurimi, & per angustiores uicos oppidi, & in domos compulsi, etsi ad templum etiam confugissent: nec ulla erat aut senectutis aut muliebris infirmitatis miseratio. Deniq; licet rex ubique mittens rogaret ut parcerent, nemo tamen dextram continuit: sed ueluti furentes, omnem persequabantur aetatem. Ibi tunc etiā Antigonus, neq; priorem neq; praesentem fortunam cogitans, domo descendit, & ad pedes Sosij prosternitur. Ille autem nihil cum tanta mutationis causa miseratus, & intemperanter derisit, & Antigone appellauit: neq; tamen etiam custodia liberum dimisit ut foeminam. Itaq; ille quidem uinctus asseruabatur. Herodes autem cū iam hostes uicisset, ut externa quoq; auxilia cōpesceret, prouidebat. Visendi enim tēpli, sanctorumq; eius studio, omnis multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eamq; rem, hos minis, alios precibus, nonnullos armis etiā refrenabat: acerbiores, quā si uictus fuisset, existimans sibi fore uictoriam, si quod uideri nefas esset, culpa sua uisum fuisset,

Antiq. li. 15.
cap. 1.

fuiſſet. Mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit, multa inuectus in Soſiũ, ſi uacuefacto uiris & pecunijs oppido, Romani regẽ ſe ſolitudinis reliquiſſent: qui pro tanta ciuium cæde, totius orbis terræ imperiũ, uile pretium iudicaret. Illo autem iuſtum eſſe dicente, ut pro labore obſidionis prædandi licentiam milites haberent: ipſe de ſuis facultatibus mercedem ſingulis diſtributurũ ſe aſſeuerauit. Atq; ita redemptis patriæ reliquijs, promiſſa compleuit. Nam & militum quęq; liberaliter, & pro merito duces, ipſumq; Soſium regia largitate donauit, ut nemo egens pecunijs abiret. Poſt hæc Soſius aurea corona Deo dedicata, ex Hieroſolymis remeauit, Antonio uinctũ Antigonũ ducens, & illum quidem uana ſpe uitæ cupidum uſque ad ultimum diem, ignauia digna ſecuris excepiť. Rex autem Herodes diſcreta multitudine ciuitatis, ſuarum quidem partium ſtudioſos, quo magis beneuolos ſibi faceret, honorificè tractabat, Antigonianos autem neci tradebat. Et cũ pecunia deſeciſſet, diuiſo quicquid ornamentorum haberet, Antonio eiũq; comitibus miſit. Non tamen omnino ne quid pateretur redemit. Iam enim Antonius Cleopatræ amore corruptus, in omni re cupidini ceſſerat. Etenim Cleopatra, ubi tanta cognationem ſuam ſeuitia perſecuta eſt, ut neque propinquus ſanguine ſupereſſet, cædis rabiem contulit in extraneos: Syrorumq; optimates apud Antonium criminando ſuadebat eos interfici, ut eo modo cuiuſque poſſeſſiones domino ſuo facilius quæreretur. Poſtea uerò quàm in Iudeos atque Arabes uſque extendit auaritiã, ut reges eorum Herodes & Malichus interirent, occultè moliebatur. Cui cũ uerbo tenuis annuiſſet Antonius, occidere quidem bonos uiros tantosq; reges iniuſtum eſſe duxit: uerũ inter amicos ultra non habuit: ſed multa terra ex eorum præciſa finibus, & quod erat in Hierichunte palmetum in quo
balsamum

Balsamum gignitur, & ciuitates præter Tyrum & Sidonem cunctas intra flumen Eleutherum ipsi dedit. Quorum posita dominio, ad Euphratem usque Parthis bellum inferentem profecuta Antonium, per Apamiam & Damascū in Iudæam uenit. Atque hic Herodes, licet magnis muneribus infensum eius animum mitigasset: tamen ducentis talentis annuis abscessas regno suo possessiones impetrat sibi locari: ipsamq; omnibus obsequijs placans, Pelusium usque deducit. Nec multum interea tempus & Antonius ex Parthis aderat, captiuumq; Artabazen Tigranis filium dono Cleopatæ ducebat. Nam cum pecunijs omniq; præda, Parthus illi statim condonatus est.

De insidijs Cleopatæ in Herodē, & Herodis prælio contra Arabes, & ingenti terræmotu.

CAP. XIII.

Concitato autem bello Actiaco, Herodes quidem cum Antonio proficisci paratus erat, & alijs per Iudæam tur- Antiq. li. 15.
cap. 5.
bis liberatus, & Hyrcanio potitus, quæ uicum Antigoni sorror tenebat: ueruntamen à Cleopatra callide, ne periculorum Antonij particeps fieret, interclusus est. Regibus enim, ut diximus, insidias tendens, bellum in Arabas ut Herodi committeret, persuadet Antonio. quos si uicisset, Arabia: sin autem uictus esset, Iudææ domina constitueretur: alterumq; potentium per alterum pessundaret. Sed hoc eius consilium Herodi feliciter cessit. Nam primum in Syros hostes ducens, magnum quem conflauerat equitatum, circa Diospolim in eos mittit, & quamuis fortiter resistentes, superauit. Qui cum iam uicti essent, magno motu Arabes suscitantur: & infinita manus in Syriæ Coeles Canathan congregati, expectabant Iudæos. Vbi rex eos Herodes cum exercitu aggressus, bellum cōsultius administrare tētabat, castraq; muro cingi præcipiebat. Non tamen ei paruit multitudo, sed priore uictoria Antiq. li. 15.
cap. 16.
freti

freti Arabas impetunt. Et prima coitione in fugam uersos urgebant: in persecutione uero insidijs periclitatur Herodes, Canathensibus ab Athenione immisis, qui ex Cleopatra ducebatur semper ei fuerat inimicus. Nanque horum incursum recreati Arabes, pugnam repetunt: iunctisq; agminibus circa saxosa loca & deuia, Herodis militem fugant, plurimis cede prostratis. Qui uero ex praelio seruati sunt, in uicem Ormizam confugiunt. Vbi etiam castra eorum cum hominibus circumuenta Arabes, sicut erant plena ceperunt. Neque multo post accepta clade, Herodes aderat cum auxilijs, serius quam usus poposcit. Huius ei uulneris causa fuit, praepositorum militibus contumacia, quod iussis obedire noluerunt. Non enim repentino commissio praelio ullum Athenio insidiandi tempus habuisset. Rursus tamen ultus est Arabas, assiduus fines eorum incursionibus infestans: quodq; semel uictus est, saepe rependit. Sed dum inimicos persequitur, incurrit ei diuinitus alia calamitas, septimo regni anno & Actiaco bello feruente. Nanque ueris initio terra mota, infinita quidem pecorum, triginta uero hominum milia peremit, cum exercitus mansisset incolumis, quoniam sub diuo tendebat: ibi que Arabas in maiorem audaciam fama sustulit, tristibus nuncijs grauius semper aliquid affingens. Vnde uelut omni subuersa Iudaea, terrae obtinendae spe, quia neminem superesse credebant, in eam irruunt, legatis prius interfectis. qui ad se uenerant à Iudaeis. Herodes autem aduentu hostium perterritam suorum multitudinem, tam magnitudine quam assiduitate calamitatum fractam, ad repugnandum incitare tentabat, haec dicens: Rationem habere non uidetur, cur uos praesens formido perculerit. Nam diuinae quidem indignationis plagas moerori uobis esse non miror. Ignauum est autem perpeti idem, etiam cum incursum hominum repellendi sunt.

Ego

Ego enim tantum abest ut hostes post terræmotum pertimescam, quòd magis putauerim Deum hanc illis illecebram immisisse, ut pœnas redderent. Non enim tantum manu armisq; freti, quantum nostris calamitatibus, ueniunt. Fallax autem spes est, quæ non suis uiribus nititur, sed alienis aduersis. Neq; uerò uel secundæ res uel contrariæ, apud homines certæ sunt: sed in utranq; partem uideas fortunam nutare uicissim, & exempla uobis propria demonstrabunt. Nempe prælio superiore uictores, pòst ab hostibus uicti sumus. & nunc ergo, quantum existimare licet, illi capientur, uictores se fore credentes. Nimis enim confidens incautus est: metus autem prouidentiam docet. Itaq; mihi quidem, hoc ipsum quod timetis, fiduciam suggerit. Nam cum ferociores quàm opus erat, fuistis: & præter uoluntatem meam in hostes egressi estis, Athenion insidiandi tempus inuenit. Nunc autem uestra cunctatio, & minus alacer animus, ut uidetur, certam mihi uictoriam spondet. Conuenit tamen ante prælium sic esse affectos, in ipso autem opere uirtutem exercere: consceleratisq; hostibus planum facere, quod neq; humanum aliquod malum, neq; ira cœlestis unquam deprimit fortitudinem Iudæorum, donec spiritum uitæ ducunt, uel eorum quisquam in bonis suis Arabas dominari patietur, quos aliquoties penè captiuos abduxit. Nihil autem uos terreat rerum anima carentium metus: neq; arbitremini, terræ concussione, alicuius futuræ cladis esse portentum. Naturalia nanq; sunt elementorum quoq; uitia: nullumq; damnum inferunt, nisi quòd ex ipsis euenerit. Nam pestilentie quidem, uel famis, uel terræmotus signum aliquod, tardius fortasse præcesserit: ipsa uerò cum extiterint, sui magnitudine finiuntur. Ceterum quid nobis amplius, quàm terræ concussio, bellum nocere poterit etiam uictis? imò enim uero maximum imminentis excidij monstrum, non sponte sua, neq; alienis manibus inimicis accidit, qui le-

E c gatos

gatos nostros præter omnium hominum leges crudeliter mactauerunt, talesq; Deo pro belli euentu hostias ceciderunt. Non enim effugient maximum eius lumen inuictamq; dexteram, sed continuo pœnas dabunt: si patrio repleti spiritu, in uindictam uiolati scederis animos excitemus. Pergite quisq; non pro coniugibus, neq; pro liberis, aut pro patriæ periculis pugnaturi: sed legatorum cedis-ultores. Illi melius quàm nos qui uiuimus exercitum regent: uobisq; mihi obedientibus, periclitabor ipse pro cæteris. Pro certò enim sciatis, fortitudinem uestram sustineri non posse, nisi temeritate lædatur. His adhortatus milites, ubi eos alacres uidit, sacra Deo celebrauit: deinde cum exercitu Iordanem fluuium transgressus est. Castris autem Philadiæ positis, haud procul ab hostibus, quasi de interiacente castello contenderet, pugnam eminus irritabat, quàm primum cupiens congregi. Nam et hostes præmiserant, qui castellum occuparent. Sed illos quidem Regij facile repulerunt, collemq; tenuerunt. Ipse uerò quotidie producto ad prælium milite, instructaq; acie, Arabes laceſſebat. Cum autem nemo contra procederet (quædam enim eos uehemens formido tenebat, et ante multitudinem Dux Althemus timore obriguerat) uallum eorum disturbat ipse aggressus: eoq; modo coacti ad pugnam confusis ordinibus, mixtiq; cum equitibus pedites egrediuntur: etsi multitudine superiores, Iudeis tamen alacritate impares, quamuis audaciores eos faceret uictoriæ desperatio. Et quandiu quidem restiterunt, non magna eorum cædes facta est: ubi uerò terga nudauerunt, multi à Iudeis, multi uerò à semetipsis conculcati perierunt. Deniq; milia quinq; in fuga ceciderunt, cæteraq; multitudo in uallam compulsæ est, eosq; statim circumsēptos obsidebat Herodes. Et licet armis propè adesset excidium, tamen aquæ penuria uehementer urgebat. Cum Rex arrogantius eorum legatos despiceret,

ceret, & talenta quinquaginta pro redemptione offerentibus, magis instaret: deniq; ardesciente siti, cateruatim exeuntes, ultrò se Iudeis tradebant, adcò ut quinq; diebus quatuor milia uincirentur, sexto reliqua multitudo ad pugnam desperata salute procederet. Quibus congressus Herodes, iterum septem milia circiter sternit: tam magna plaga ultus Arabiam, extincto uirorum eius spiritu, tantum profecit, ut eius patronus ab ea gente optaretur.

Herodes exaltatus in regnum.

C A P V T X V .

MOx autem illum excepit desueta rerum sollicitudo pro- Antiq. lib. 15.
 pter amicitiam Antonij, post uictoriam Caesaris apud cap. 7.
 Actium. Veruntamen plus timoris habebat, quàm ipse patiebatur. Nec enim Caesar uictum iudicabat Antonium, donec Herodes cum eo superesset. Itaq; Rex periculis decreuit occurrere: Rhodumq; transmissus, ubi Caesar eo tempore morabatur, adiit eum sine diademate, ueste quidem cultuq; priuato, sed fistu regio: neq; dissimulata ueritate coram eo hæc dixit: Ego quidem, Caesar, Rex factus ab Antonio, fateor utilem me fuisse Regem Antonio. Neq; dissimulaui, quòd omnimodo armis quoq; me grauem expertus esses, nisi Arabes prohibuissent. Veruntamen & auxilia ei pro uiribus meis misi, & multa frumenti milia: sed nec accepta apud Actium plaga, bene de me meritum deserui. Nam cum auxilij minus commodarem, optimum ei consilium dedi, unam esse dicens Cleopatræ mortem aduersorum correctionem. Quam si occidisset, & pecunias ei, & muros ad tuitionem, & exercitum, & memetipsum belli contra te socium pollicebar. Sed profectò eius aures Cleopatræ amores, & Deus, qui tibi uictoriam donaret, obstruxit. Vnà ergo cum Antonio uictus sum, & diadema cum eius fortuna deposui. Ad te autem ueni spem salutis de uirtute

E e 2 præsum

præsumens; & ut in examen adduceretur properans, qualis amicus alicuius fuerim. Ad hæc Cæsar; Imò uerò saluus esto, inquit, & nunc regnato certius. Nam meritis es qui plurimos regas, cum amicitiam tanta fide tucaris. Expectare autem, ut etiam felicioribus fidus permaneat: siquidem ego præclarissimam spem de tua magnanimitate mihi promitto. Rectè tamen fecit Antonius, qui magis Cleopatræ quàm tibi paruit. Te namq; lucrati sumus propter eius amentiam. Prior autem ab officijs cœpisti, quantum apparet, quem aduersus eorum gladiatores idonea auxilia misisse Ventidius perscribit. Quare interim tibi decreto firmitatem regni præbeo. Experiar autem ipse quoq; bene tibi aliquid facere, ut non desideres Antonium. Huius sermonis humanitate Regem ne quid de amicitia sua dubitaret hortatus, & diadema illi imposuit, & indulgentiam decreto consignat: in quo multa magnificè in eius laudem commemorauit. Ille autem prius eum muneribus delinitum rogabat, ut Alexandrum quendam supplicem, ex amicis Antonij, iuberet absolui. Sed uicit iracundia Cæsaris, multa illum & grauia pro quo rogabatur admisisse dicentis, quibus repulit deprecantem. Postea uerò ad Aegyptum cunctem per Syriam Cæsarem, Herodes cunctis accepit regni diuitijs: tumq; primum cum eo milites recensente, circa Ptolemaidem equo uectus est, cœnamq; illi cum omnibus amicis exhibuit, atq; insuper exercitus eius epulis cuncta distribuit. Prosperxit etiam ut per arida loca proficiscentibus ad Pelusium, atq; inde redeuntibus aquarum copia non deesset. Nec fuit quicquam utensilium, quod desideraret exercitus. Pro his deniq; meritis paruum esse Herodi regnum, tam Cæsar quàm milites existimabant. Ideoq; postquam uenit in Aegyptum, iam Cleopatra & Antonio mortuis, non solum cæteros eius honores auxit, uerum etiam regno partem finium addidit, quam Cleopatra

demp

dempserat. Et præterea Gadara, Hippon, Samariam: maritimarumq; insuper ciuitatum Gazam, & Anthedonem, & Iop. Antiq. lib. 15. cap. 9.
pen, & Pyrgon Stratonis: & ad hæc satellites quadringentos Gallos ei donauit, quos antea Cleopatra stipatores habebat. Nulla res autem magis liberalitatem Cesaris incitabat, quam magnus animus accipientis. Post primam uerò Actiada, etiam regionem quæ Thracon uocatur, eius ditioni subdidit, etq; continentem Batanæam, itemq; Aurantini, ex huiusmodi causa. Zenodorus qui domus Lysaniæ conductor erat, non cessauit unquam ex regione quæ Thracon dicitur, latrones Damascenis immittere. Illi autem ad Varronem tunc rectorem Syriæ confugerunt, cumq; deprecati sunt, quò suas misérias Cesari declararet. Cesar autem his cognitis ei rescripserat, ut latrocinium penitus curaret extinguere. Varro autem milite aggressus loca suspecta, expurgauit latronibus terram, ipsamq; Zenodoro abstulit: quam Cesar, ne latronum denuò contra Damascum receptaculum fieret, Herodi dedit, cumq; præterea totius Syriæ procuratorem constituit. Et decimo anno reuersus iterum in prouinciam, ne quid eo inconsulto procuratoribus liceret administrare præcepit: ac Zenodoro mortuo, terram omnem quæ inter Thraconem & Galilæam erat, eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus existimabat Herodes, à Cesare quidem post Agrippam amabatur, ab Agrippa uerò post Cesarem. Hinc ad summum felicitatis euectus, & ad maiorem subleuatus animum, maximam prouidentie partem obsequio pietatis impendit.

De urbibus & ædificiis instauratis & conditis ab Herode:

Deq; munificentia, qua usus est erga exteras gentes, eiusq; felicitate.

CAP. XVI.

ITaque anno regni sui quintodecimo, & templum instaurauit, & duplum terræ spatium quàm fuerat circa tem- Antiq. lib. 15. cap. 10. 12. 13. & 14.
plum,

E c 3

plam, muro amplexus est, ingenti sumptu et magnificentia singulari. Argumento erant in ambitu fani magnæ porticus, eiq; iunctum à Septentrione castellum. Et illas quidem à fundamentis crexit. Hoc autem nullare minus, quàm regni sedes largis opibus renouatum, Antoniam uocauit, in honorẽ Antonij. Quin etiam domo sibi regia in superiori parte ciuitatis extructa, duas ædes in ea maximas atq; pulcherrimas, quibus ne templum quidem usquam conferri posset, edificauit: easq; amicorum uocabulis unam Cæsaream, Agrippiũ alteram nominauit. Nec uerò solis testis memoriam eorum et cognomina circumscripsit, sed in totas etiam ciuitates studium liberalitatis extendit. Nam in Samaritica regione, oppidum muro pulcherrimo per uiginti stadia circumdatum, Sebasten appellauit, deductis eò sex milibus colonorũ, terraq; fecundissima his attributa: ubi templum quoq; maximum inter ædificia, et circum id aream trium semis stadiorũ Cæsari dedicauit, eiusdemq; oppidi habitatoribus præcipua legũ beneficia præstitit. Ob hæc alterius terræ adiectione donatus à Cæsare, aliud ei templum circa Iordanis fontem candido marmore posuit, qui locus appellatur Panium. Vbi montis quidam uertex in præcelsum editus, propter subiecti lateris uallem specus aperit umbrosum, quã profundæ altitudinis rupes, ad immensum liquentis guttæ receptaculum concauatur, ut stagnantis aquæ copia dimittentibus aliquid, donec terram inueniant, longitudo nulla sufficiat. Foris autem è speluncæ radicibus oriuntur fontes: et (ut quidam putant) hoc est Iordanis principium. Sed ueri fidem in posterioribus indicabimus. Quin et apud Hierichuntã, inter castellum Cyprum et priores domos regias, meliores alias, et quæ cõmodiorem usum præberent aduenientibus fabricatas, eorundem amicorũ nominibus uocitauit. Prorsus non est idoneus regni locus, quem honore Cæsaris nudum reliq

reliquerit. Postea uerò quàm fines suos templis repleuit, in prouinciam quoq; honores eius effudit, & in multis ciuitatibus templa quæ Cæsaria uocantur, constituit. Cum autem inter maritimas ciuitates uidisset unam uetustate iam fessam, quæ Stratonos pyrgos uocabatur, & pro loci natura munificentie suæ capacem, totam eam candido saxo reparatam, clarissima regia decorauit, & in ea maxime innatam sibi animi magnitudinem demonstrauit. Nam inter Doram & Ioppen, quarum media ciuitas sita est, omnis ora maritima adeò fuit importuosa, ut omnes qui ad Aegyptum ex Phoenice nauigarent, in salo fluctuare cogrentur, minas Africi metuentes: cuius etiam mediocris aura, tantas undarum moles ad scopulos erigit, ut remeante æstu gurgitis, per aliquantum spatium maris feritas augeatur. Sed Rex liberalitate ac sumptibus deuicta natura, Piræo maiorem portum fabricauit, & in eius penetralibus alias nauibus stationes fecit altissimas. Et quanquam omnis ei locus aduersabatur, tamen ita cum difficultate certauit, ut firmitas quidem structuræ nequaquam mari cederet: pulchritudo uerò tanta esset, quasi nulla res ardua præpedisset ornatum. Metitus enim quantum diximus portui spatium per uiginti ulnas in profundum saxa demisit, quorum pleraq; pedum quinquaginta longitudinis, & altitudinis nouem, & latitudinis decem: nonnulla uerò etiam maiora fuerunt. Expleto autem spatio quod unda celabat, in ducentos pedes murum dilatauit. Ex quibus centum repellendis erant fluctibus antè constructi, unde etiam procymia dicebantur: ceteri autem saxeo portus quo cingitur muro subiecti sunt, magnis turribus interpositis, quarum maxima atq; pulcherrima ex nepote Cæsaris Drusiam cognominata est. Crebri autem fornices ad deducenda quæ portus haberet: proq; fornicibus, & circum eos, pila saxea, & lata, quæ naues egredientes exciperet,

deambulatio. Aditus autem Septentrionalis erat. Ventorum enim pro situ loci placidissimus est Boreas. Ad ostium uerò colossi tres, utrinq; fulti columnis: quarum à leua quidem intrantibus stantes solida turris sustinet: dextra uerò duo proceri lapides iuncti, et partis aduersæ turris magnitudinem superantes. Domus autem portui connexa, candido itidem lapide: pariq; mensura spatiorum, ciuitatis uie tendentes in portum. Contra, hostium uerò portus, in colle, Cæsaris templum magnitudine simul et pulchritudine præcipuum: in eoq; Cæsaris colossus non minor quàm Iouis apud Olympiam, cuius ad exemplar factus est, Romano autem par, et Iunoni, quæ Argis est. Oppidum autem prouinciæ dedicauit, rebuiq; aduectitijs portum, Cæsari uerò conditoris honorem, unde ciuitati Cæsareæ nomen imposuit. Quinetiam et cætera opera, forum, theatrum, amphitheatrum, digna uocabulo collocauit: et quinquennali certamine instituto, nomen ei Cæsaris donauit. Primusq; ipse in centesima nonagesima et secunda Olympiade maxima præmia proposuit: ut non solum uictores, sed et proximi, et tertij successores eorum, regalibus diuitijs potirentur. Anthedona quoque renouatam, quàm bello subuerterant, Agrippium uocauit: nimiaq; beneuolentia, nomen amici etiam portæ inscripsit, quam ipse in templo edificauit. Sed nec parentes suos ita quisquam dilexit. nam et patris monumentum optimo regni campo ciuitatem condidit, fluminum arborumq; ditissimam, eamq; Antipatridem nuncupauit: et super Hierichunta castellum, natura tutum, et pulchritudine præcipuum, muro cinxit, atq; in honorem matris Cyprum uocauit. Fratrig; Phaselo turrim cognomine Phaselidem, Hierosolymis edificauit, cuius ambitus et in magnitudine liberalitas postea declarabitur. Aliamq; ciuitatem in regione quæ à Hierichunte in Boream tenditur, Phaselum

Antiq. lib. 15.
cap. 10. 12. &
lib. 17. cap. 5.

lum nominavit. Cognatis autem & amicis eterne glorie traditis, ne sui quidem fuit immemor: sed castellum contra montem Arabici lateris propugnaculo permunitum, de suo nomine Herodium uocavit: tumulumq; in mannæ formam manu factum, qui stadiorum sexaginta spatio ab Hierosolymis aberat, similiter nominatum, munificentius accuravit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus est. Ambitum autem complevit ædibus regijs liberalissimè exornatis: ut non solum interna membrorum facies clarior esset, uerum etiam foris parietes, ac macerie, tectaq; largis infusa diuitijs elucerent. Aquam etiam plurimam ingenti sumptu ex longo intervallo induxit, perq; ducentos gradus marmoris candidissimi fabricavit ascensum. Erat enim totus collis manu factus, & uehementer excelsus. Quin & aliam circa radices eius regiam, ac diuersoria, quæ & sarcinas, & amicos recipere possent, edificauit: ut pro rerum quidem omnium copia, ciuitas esse uideretur castellam: circumscriptione uerò, domus regalis. Tantis autem constructis edificijs, animi sui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonstrauit. Namq; apud Tripolim, & Damascum, & Ptolemaidem, publicas balneas quæ gymnasia dicunt: Bibli autem murum, exedras uerò & porticus, foraq; & templa Beryti, ac Tyri: necnon & apud Sidonem, & Damascum theatra condidit. Maritimis autem Laodicensibus aquæ ductum: apud Ascalona uerò Nymphaea siue lacus ornatissimos, & balneas, item peristylia, tam opere, quàm magnitudine miranda constituit. Sunt quibus etiam lucos, portusq; præstitit. Multæ ciuitates ab eo, tanquam regni sociæ, agris quoq; donatæ sunt. Ad exhibitionem uerò thermarum alijs redditus annuos, ac perpetuos delegauit, quemadmodum Cois, ne quando beneficij gratia deficeret. Ad hæc frumenta cunctis ministravit egentibus: & Rhodijs ad instruen-

dam classẽ pecunias sæpe multisq; in locis præbuit, incensumq; Pythium in meliorem formam reparavit sumptibus suis. Quid dicam eius in Lycios, aut Samios liberalitatem? perq; omnem Ioniam eorum, quæ desiderasset quisq;, largitiones? Nonne etiam Athenienses, et Lacedæmonij, et Nicopolitani, et in Mysia Pergamus, Herodis sunt plena donarijs? Nonne Antiochenſium Syriæ plateam, cum plena cœni ab omnibus uitaretur, per uiginti stadia prolixam, strauit polito marmore: declinandisq; imbribus, quàm longa esset porticibus ornauit? Sed hæc quidem propria quis dixerit illorum, quibus ea detulit, populorum. Quæ autem Elidensibus præstitit, non solum Achæiæ commune, sed etiam totius orbis terre munus uidetur, per quem Olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hoc deficere sumptuum uideret inopia, quodq; solum ex ueteri Græcia restabat collabi, non solum agonothea ipse factus est, eo lustro, quod cum Romam nauigaret, offendit: sed etiam perpetuos pecuniarum redditus instituit, ut nunquam eius memoria agonotheæ munere fungi desineret. Inextricabile opus fuerit, debitorum siue tributorum remissiones exponere, sicut Phaselitas, et Balaneotas, aliq; circa Ciliciam municipia leuauit annuis pensionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor fregerit, ne quam pateretur inuidiam: uelut maius aliquid aucuparetur, si beneficijs amplioribus afficeret ciuitates, quàm qui eas haberent. Quin et corpore usus est, quod animo conueniret. Cumq; summus uenator esset, in hoc tamen ipso, equitandi peritia quæ cuperet assequeretur. Deniq; uno die quondam quadraginta feras subegit. Est autem aprorum altrix illa regio, sed magis ceruis, et onagris frequentatur. Bellator autem erat, qui sustineri non posset. Itaq; multos etiam in exercitatione terrebat: quibus et torquendo iaculo directissimus, et sagittarum liberator uidebat

debatur egregius. Præter animi autem, corporisq; uirtutem, fortuna quoq; secunda usus est. Rarò enim contra uotum eius, bellis cessit euentus. Et si quando id accidit, non ipsius culpa, sed aut proditiione quorundam aut temeritate militum factum est.

De dissidio Herodis cum filiis Alexandro, & Aristobulo.

CAPVT XVII.

Antiq. lib. 15.
ca. 3. 8. & 9. &
lib. 16. cap. 13.

AT uerò publicam ei felicitatem mœrores inuidere domesticis, & aduersi casus ex muliere cœperunt, quam maxime diligebat. Nam quia Regis meruit potestatem, repudiata quam prius acceperat uxorem ex Hierosolymis genus ducentem, quæ Doris uocabatur, Mariammem sibi coniunxit, Alexandri filiam Aristobuli filij: unde domus eius in discordiam uenit, & antea quidem, maxime uerò postquam Roma regressus est. Nam primum Antipatrum ex Doride filiam, eorum causa quos Mariamme susceperat, expulit ciuitate: solis festis diebus eò commœnandi facultate concessa. Deinde auum coniugis Hyrcanum, ex Parthis ad se reuersum, propter insidiarum suspicionem peremit. quem captum quidem, occupata Syria, Barzafarnes abduxerat. miserati uerò gentiles liberauerant, qui ultra Euphratem colebant. Et si monitis eorum paruisset, ne ad Herodem transfiret, non interisset. Verùm mortis eius illecebra, fuit neptis matrimonium. Hoc enim fretus, multoq; amplius patriam desiderans, uenit. Herodem autem commouit, non quòd regnum affectaret, sed quòd ipsi iure deberetur. Quinq; autem filiorum quos ex Mariamme susceperat, duæ foeminae, ceteri mares erant. Horumq; minimo Rome in studijs mortuo, duos maiores natu, & propter matris nobilitatem, & quod iam regnanti sibi fuissent geniti, regie producebat. Sed enim fortior amor his Mariammes suffragabatur: qui in dies singulos proficiens, adeò succendebat Herodem, ut eorum nihil sentiret, quæ propter dilectam sibi dolerent.

lerent. Tantum nanq; in eum Mariammes erat odium, quantum ipse illam amabat. Habens igitur ex rebus quidem ipsis, inimicitiarum probabiles causas, ex amore uerò fiduciam, in os ei, quæ Hyrcano auo suo fecisset, obieciebat, quæq; in fratrem Aristobulum egisset. Nec enim uel huic, quanquam puer erat, parcebat: quem Pontificem in decimo septimo ætatis anno creatum, post honorem statim occidit. atq; ille quidem cum sacra ueste amictus ad aram accessisset festo die, populus omnis illacrymauit: et tamen noctu missus in Hierichunta, ibi sicut mandatum fuerat, lacu submersus à Gallis, interiit. Hæc igitur Herodi Mariammæ probro dabat, sororemq; eius, et matrem maledictis atrocioribus dehonestabat. Sed ille quidem amore mutus erat. Graui autem indignatione mulieres sæuebant: et quò maximè commoueretur Herodes, insimulabant eam adulterij: præter alia multa, quæ uerissimilia fingerentur, hæc accusantes, quòd in Aegyptum imaginem suam misisset Antonio: proq; immoderata libidine, absentem se properasset ostendere uiro mulierum cupidine insanienti, et qui uim posset inferre. Id ueluti fulmen aliquod emissum perturbauit Herodem, maximè quidem amoris causa zelotypia succensum, deinde etiam cogitantem Cleopatræ sæuitiam, cuius gratia et Lysanias Rex, et Malichus Arabs erant perempti. Non enim coniugis amissione, sed morte sua periculum metiebatur. Itaq; profecturus Iosepho Salomes sororis suæ uiro, quem fidum habebat, et pro affinitate beneuolum, commendabat uxorem: mandato ei clam, ut eam interficeret, si etiam se occidisset Antonius. Verum Iosephus non malignè, sed Regis amorem mulieri cupiens demonstrare, quòd ab ea nec mortuus pateretur diuelli, secretum ei sermonem aperit. Et illa reuerso Herode, multaq; inter fabulas de affectu iurante, quodq; nunquam esset alterius mulieris amore captus: Valde, inquit,

amor

amor erga nos tuus, mandatis Iosepho comprobatus est, quibus ut me occideret, præcepisti. His auditis quæ occulta credebatur, amens erat Herodes ilico: nec unquam Iosephum mandata sua proditurum fuisse ratus, nisi eam corrupisset, præ dolore insaniebat. Cumq; stratis exilisset, in regia spatietur: ibiq; tunc Salome soror eius arrepto tempore criminandi, suspicionem de Iosepho confirmavit. Vnde Herodes immoderata zelotypia furens, confestim utrunq; iussit interfici. Deinde poenitudo sequebatur insaniam: et postquam iracundia concidit, amor iterum calefcebat. Tanta uis autem cupidinis erat, ut ne mortuam quidem putaret eam, sed præ ægritudine tanquam uiuam alloqueretur: donec processu temporis funere cognito, mœroris magnitudine cum quo superstitem dilexerat æquauit affectum. Maternæ autem iracundiæ succedunt filij, et inhumanitatem sceleris reputantes, non aliter suspectum patrem quam si hostis esset, habebant: idq; et antea, quam diu Romæ in studijs erant, et multò magis postquam in Iudæam reuersi sunt. Siquidem cum ætatibus eorum, mentium quoq; roborabatur affectio. Iam uerò maturi coniugio, unus amicitia suæ Salomes, quæ matrem amborum accusauerat, filiam duxit: alter Archelai Cappadocum Regis. Vnde accessit etiam libertas odio, et occasiones ex eorum confidentia delatoribus collatæ sunt. Itaq; apertius quidam cum Rege loquebantur, quod ei per utrunq; filiam struerentur insidiæ: et alter quidem ultrices materni exitij simul cum fratre armaret manus: alter uerò, hoc est, Archelai gener, socero fretus etiam fugam pararet, ipsum apud Cæsarem accusaturus Herodem. His igitur criminationibus repletus Herodes, ueluti propugnaculo sibi futurum aduersus filios, adducit Antipatrum ex Doride susceptum: hisq; illum præponere modis omnibus cœpit. Qui cum hanc

Antiq. lib. 16.

cap. 4.

tum

tum proficientem uiderent, indignationem cohibere pro sua nobilitate non poterant: sed in singulis quibus offenderentur iram prodebant. Et illi quidem in dies singulos magis, magisq; negligebantur. Antipater autem etiam sui causa fauorabilis erat: nam et patri blandiri callide nouerat, et uarias in fratres suos calumnias conferebat, quedam ipse dictitans, amicos uero suos ad alia uulganda submittens, donec omnino spem regni abscidit fratribus suis. In testamento enim ipse aperte quoq; iam successor fuerat declaratus. Deniq; tanquam Rex etiam ad Casarem missus est, cultuq; regio et ceteris obsequijs præter diadema utebatur. Tempore autem uoluit etiam suam matrem in cubile Mariammes inducere: duobusq; armorum generibus in fratres usus, blanditijs, et calumnijs Regi obrepfit, ut etiam de filiorum morte cogitaret. Quapropter Alexandrum quidem secum Romam pater abstractum, ueneni sibi dati reum apud Casarem postulauit. Ille autem uix deplorandi copiam nactus, et licet apud imperitissimum Iudicem, tamen Herode, et Antipatro prudentiorem, delicta quidem patris uerecunde suppressit: in se uero delata crimina fortiter diluit: periculorūq; socio fratre purgato, mox de Antipatri callidate, et de suis iniurijs questus est: cum præter innocentie conscientiam eloquentia iuuaretur. erat enim accerrimus in dicendo. Postremo prolocutus quod eos pater libenter occideret, crimen illi obiecit. et lacrymas quidem cunctis excussit: uerum Casarem sic affecit, ut eorum accusationibus spretis, Herodem statim reuocaret in gratiam. Hac autem lege reconciliatio facta est, ut adolescentes quidem patri in omnibus obedirent, ille autem relinqueret regnum cui uellet. Postea Rex Roma reuersus, licet soluisse criminibus filios uideretur, nondum tamen erat suspicionibus liberatus: quoniam argumentum odij sequebatur Antipater, etsi uerecundia reconcil

conciuatoris palam proferre inimicitias non auderet. Cum autem Ciliciam præternauigans Eleusam delatus esset, suscepit eum benignissimè Archelaus, pro salute generi gratiam referens, et redintegratæ concordie causa letus: quippe nihil moratus amicis Romæ scripserat, ut in causa dicenda suffragarentur Alexandro: et usq; ad Zephyrium deduxit talentis triginta donatum. Postea uerò quam Hierosolymam peruenit Herodes populo conuocato, tribusq; filiis propè astantibus causam reddit protectionis: multasq; Deo gratias agit, multas etiam Cæsari, qui domus suæ perturbationem sedasset: et quòd regno maius esset, concordiam filiis præstitisset. Quam ego, inquit, arctius copulabo. Nam ille quidem me regni dominam et successorum iudicem constituit. Ego autem cum mea commoditate illi gratias refero, tresq; filios meos Reges designo, huiusq; sententiæ meæ socium primum Deum fieri precor, deinde uos. Namq; huic ætas, illis nobilitas successionem regni conciliat, et quidem magnitudo eius etiam pluribus sufficit. Quos autem Cæsar iunxit, et pater instituit obseruate: non iniustis eos, neq; disparibus, sed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis afficiet eum letitia, cui præter ætatem obsequitur, quantum ei quem despiciet doloris infliget. Quos autem singulis coniunctos esse oporteat propinquos, atq; amicos, ego distribuam, et concordie sponsores illos constituam: pro certo sciens, seditionum, contentionumq; causas ex contubernaliū nasci malitia: hosq; si boni fuerint, affectiones tueri. Rogo autem, ut non solum isti, sed etiam primates ordinum exercitus mei, in me solo spem habeant in præsentia. Non enim regnum, sed regni honorem filiis meis trado: et iucunditate quidem quasi rectores potentur, pondus autem rerum tametsi nolim, meum est. Consideret autem quisquis uestrum ætatem meam, uitæq; institutum, necnon etiam pietatem. Nam
neq;

neque senex adeò sum, ut de me citò desperetur: neque uoluptatibus assuetus, quæ adolescentium quoq; uitam spatio breuiore concludunt. Diuinitatem uerò ita coluimus, ut in longum nos æuum progressuros esse credamus. Quòd si quis in contemptum meum filiis meis placere maluerit, etiam pro illis mihi supplicium dabit. Ego enim non quòd inuidiam ex me genitis, honorificè eos haberi ueto: sed quia noui hæc adulescentibus studia ferociæ nutrimenta suggerere. Itaq; sic cogitent, qui ad eos se applicant: bonis quidem apud me paratum esse præmium, seditiosis uerò apud ipsos etiam quibus lenocinabantur, infructuosam fore malignitatem. Omnes profectò mecum, hoc est, cum filiis meis sentient. Namq; ipsis expedit, me regnantem, meq; his esse concordem. Vos autem ô boni filij sacram primum retinentes mente naturam, cuius affectiones inter feras bestias saluæ sunt, deinde Cæsarem qui nos reduxit in gratiam, meq; tertium qui ea, quæ iubere liceat rogem, fratres permanete. Iam nunc autem uobis et uestimenta, et obsequia dabo regalia. Deumq; oro, ut conseruet iudicium meum, si concordēs eritis. Hæc locutus, singulos benignè consalutauit, populumq; dimisit: alios conuenientia dictis eius optantes: qui uerò mutationis erant cupidi, ne audisse quidem se quicquam simulantes. Fratres autem dissensio non reliquit, sed peiora suspicantes alius de alio digressi sunt. Namq; Alexander, et Aristobulus egre ferebant confirmatum esse Antipatro meritum: Antipater autem succensebat uel secundo loco fratres haberi. Sed tamen ille pro uarietate morum, et reticere secreta nouerat, et quanto sibi essent odio multa fraude celabat. His autem pro nobilitate generis, in lingua erat quicquid uenisset in mentem. Et multi quidem his instigandis operam dabant, plures autem amicorum sese explorandi causa insinuabant. Itaq; omne quod dictum esset apud Alexandrum, statim apud

Antip

Antipatrum erat, & ab Antipatro ad Herodem cum adiectione deferabatur. Nec uel simpliciter aliquid prolocutus, adulescens innoxius habebatur, sed cuncta eius uerba in crimina uertebantur: maximaq; minimis affingebantur, sicubi liberior paulò fuisset. Semper autem qui eum irritarent, submittebat Antipater, ut mendacia sua ueras occasiones haberent: multisq; falsò uulgatis, unum quid comprobatum fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorum quisque aut natura taciturnus erat, aut muneribus parabatur, ne quid occultum exponeret: nec errasset aliquis, si Antipatri uitam malitiæ dixisset arcanum. Alexandri uerò familiares, aut pecunia corruptos, aut impulsos blanditijs, quibus expugnauit omnia, fures ac proditores eorum quæ contra se dicerentur, siue agerentur, effecerat. Cum autem cautè uniuerſa committeret, astutis etiam criminationibus aditus ad Herodem moliebatur: fratrisq; personam gerens alijs delatoribus subornatis utebatur. Siquid in Alexandrum nuntiaſſent ſauore ſimulato, id quod primo reprehendiſſet, mox otioſè aſtruendo, regis iracundiam pronocabat: omniaq; ad inſidias reſtrebat, & ut necem patris Alexander optare uideretur. Nihil enim maiorem fidem calumnijs ſuggererat, quàm ſi eum purgaret Antipater. His accenſus Herodes, quantum in dies ſingulos de affectu aduleſcentium detrahebat, tantum adiiciebat Antipatro. In eandem uerò partem inclinati ſunt etiam qui regno parebant: hi uolentes, alijs pro imperio, ſicut Ptolemæus amicorum clariſſimus, regisq; fratres, ac tota progenies. omnia nanque in Antipatro ſita erant: & quod Alexandro fuit acerbifſimum, cuncta in eorum perniciem, matris Antipatri conſilio gerebantur. Nouerca enim ſenior erat, multoq; plus quàm priuignos oderat, quos regina mater ediderat. Sed quanquam omnes, ut Antipatro magis obſequerentur, ſpes inducebat: non minus tamen præ-

cepta regis quenque ab adolescentibus separabant : qui charissimis edixerat , ne quis ad Aristobulum uel eius fratrem accederet , aut se ad eos applicaret. Non solum autem regalibus erat formidini, uerum etiam externis amicis. Nulli enim regum tantum potestatis Cæsar dederat , ut fugitivos suos quamuis ex ciuitatibus non subiectis ei liceret educere. Adulescentes autem delata in se facinora nesciebant , hisq; propterea capiebantur incautius. Nullus enim palam incusabatur à patre : sed affectu refrigerante paulatim intelligentes , aduersus dolorem asperius excitabantur. Eodem autem modo etiam Pheroram patruum , & Salomen amitam , contra illos commouit Antipater , assidue uelut cum uxore sermocinando quibus in eos instigaretur. Huius autem inimicitias augebat Alexandri quoque uxor Glaphyra , multa de sua nobilitate commemorans , cunctarumq; se quæ in regno uiuerent dominam esse dictitans : paternum enim genus à Temeno , maternum autem à Dario Hystaspis filio ducere : multumq; ignobilitatem despiciens sororis & uxorum Herodis : quarum quæque propter formam , non propter nobilitatem esset electa. Nanque multas ei fuisse diximus uxores : quòd liceret Iudæis more patrio plures habere , quodq; rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter superbiam & contumelias Glaphyræ inuisus erat Alexander. Salomen autem Aristobulus , etsi socrus eius erat , ipse inimicam sibi reddidit , & antè quidem propter maledicta Glaphyræ seuientem : frequenter enim humilitatem generis obijciebat uxori : quodq; ipse priuatam , reginam uerò frater suus duxisset Alexander. Hoc Salomes filia cum fletu matri nuntiavit. Addebat autem , quòd aliorum quoque fratrum matres idem Alexander , & Aristobulus , si regnum obtinuissent , textrices cum ancillis facere minitarentur , ipsos quoque uicorum scribas , scilicet irridentes , quòd literarum studijs operam

operam darent. His commota Salome, quòd iracundiam cohibere non posset, Herodi cuncta indicauit. Satis autem idonea uidebatur contra generum dicens. Et præter hæc alia quædam criminationo diuulgata est, quæ succendit animum regis. Audiuit enim Alexandrum, & Aristobulum crebrò matrem implorare, casumq; eius cum gemitu, atque imprecationibus conqueri: ac sæpe illo quedam ex Mariammes uestimentis posterioribus diuidente coniugibus, minitari solitos esse, quòd cito pro regalibus delicijs nigris uestibus induerentur. His de causis, Herodes licet constantem animum adulescentium formidaret, tamen ne spem correptionis absliceret, ad se eos uocauit: Romam enim nauigaturus erat: & quasi rex pauca interminatus, pluribus quasi pater monuit: rogauitq; ut fratres diligerent, promissa priorum peccatorum uenia, si post hæc meliores fierent. Illi autem criminationum inuidiam deprecando, fictas eas esse dicebant, purgationisq; sue fidem rebus ipsis posse constare: uerum ipsum quoque debere, omiſſa facilitate credendi, aditum maledictis obstruere. Nunquam enim calumniatores desore, dum cui persuadeatur extabit. Cùm his eum maturè placauissent, quippe ut patrem, præſenti metu reiecto, de post futuris mœrere cœperunt. Etenim cognouere Salomen sibi esse insensam, & patrum Pheroram: uterq; autem scui & graues erant: sed amplius Pheroras, qui totius quidem regni præter diadema socius esset: proprios autem redditus haberet centum talentorum, totiusq; trans Iordanē terræ fructus ipse caperet, à fratre sibi dono datæ. Quinetiam tetrarcham eum fieri beneficio Cæsaris, idem Herodes impetrauerat: regaliq; coniugio dignatus erat, sorore uxoris sue nuptum ei collocata. Et post illius mortem, desponderat ei filiarum suarum maximam, trecentis talentis in dotem datis. Sed regale matrimonium Pheroras, ancillæ amore captus, re-

Antiq. lib. 16.
cap. 7.

fugerat. Quamobrem iratus Herodes, filiam quidem nuptum, dedit fratri filio, qui post à Parthis occisus est. Mox autem morbo Pheroræ uenia data indignationem remisit. De hoc autem erat uetus opinio, quod etiam uiua regina Herodem opprimere uoluisset ueneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat, ut quamuis amantissimus fratris esset Herodes, si de tamen eorum quæ audisset, adduceretur ad metum. Itaque de multis qui suspecti erant habita quæstione, postremò ad Pheroræ amicos uenit, quorum nulla quidem fuit de maleficijs aperta confessio, sed quod cum amica subrepta in Parthos cogitasset effugere, prodiderunt: huius autem consilij et suæ conscium esse Aristobulum Salomes maritum: cui rex eam tradidit, postquam superior adulterij causa peremptus est. sed neq. Salome criminatione libera manserat. Nam et hanc frater Pheroras accusabat, quod cum Syllæo procuratore Obodæ regis Arabum de nuptijs constituisset, quem inimicissimum Herodes habebat. Conuicta autem et in hoc, et in omnibus, quæ Pheroras detulerat, indulgentiam meruit: itaque ipsum etiam rex Pheroram criminibus soluit. Domus uerò tempestas in Alexandrum transijt, totaq. capiti eius incubuit. Tres erant eunuchi regis charissimi, et ex genere famulatus neminem id latebat. Vni enim uinum ministrare fuit cura, alteri cœnā apponere, tertius autem dormitū eum collocabat, et cum ipso cubabat: hos muneribus maximis Alexander cupiditati suæ subiecerat. Itaque postquam regi hæc sunt indicata, ui tormentorum coacti, et stuprum statim confessi sunt, et quibus essent ad hoc promissis inducti aperuerunt: quomodo eos sefellisset Alexander, nullam in Herode spem habendam esse, improbo sene, commemorans, et qui capillos inficeret, ut ob hoc etiam eum iuuenem putarent: uerum se coli oportere, qui etiam inuito eo regni esset futurus successor.

neque

neque multò pòst ab inimicis pœnas repeteret, fortunatosq; amicos suos beatosq; faceret, ac præ cæteris ipsos. Quin et obsequia potentium Alexandro clàm parère, militumq; rectores, itemq; ordinum principes occultè ad eum conuenire dixerunt. Hæc Herodes adedò pertimuit, ut non auderet statim delata proferre: sed exploratores die noctuq; submitting, dicta, factaq; singula scrutabatur: et de quibus suspicio esset, illico trucidabat. Itaque regnum eius acerbissima iniquitate repletum est. Nam pro suo quisque odio uel inimicitijs, calumnias finxere, multiq; regis iracundia cædis cupida contra aduersarios abutebantur. et mendacio quidem confestim fides habebatur: erant autem criminationibus ipsis uelociora supplicia. Denique accusabatur, qui modò accusauerat: et cum eo qui ante se conuictus esset, ducebatur ad pœnam. De uita nanque periculum regis quæstiones breuiore compendio terminabat. Ad hoc autem seuitiæ processerat, ut nec eorum quenquam humanius aspiceret, qui accusati non essent: uerumetiam amicis inimicissimum sese præberet. Itaque multis etiam regno interdixit, et in quos potestatem non habebat, in eos dictis asperis seuebat. Accessit malis Antipater collectaq; propinquorum caterua, nullum criminationis genus omisit. Tantus autem ineptia sua regem commentisq; delatorum timor inuasit, ut stricto instare sibi gladio uideretur Alexandrum. Denique subitò et ipsum correptum in uincula coniecit, et in amicorum eius tormenta perrexerit: multi autem tacite moriebantur, nulla uoce supra conscientiam prodita. alij uerò, quibus mendacium impatientia doloris extorsit, de patris eum insidijs cum fratre Aristobulo cogitasse dixerunt: tempusq; obseruare, ut illo dum uenaretur occiso, Romanam profugerent. His tamen si uerisimilia non erant, sed necessitate cruciatus ex tempore fingeantur, libenti tamen ant-

Antiq.lib.17.
cap.3.

mo rex credebat, pro consolatione accipiens uincti filij, ne
 id fecisse uideretur iniuste. Verum Alexander quoniam suspi-
 tionem patris nullo modo aboleri posse arbitrabatur, ultro
 malis assentiendum putauit: ac digestis aduersus inimicos qua-
 tuor libris, fatetur insidias, earumq; se plurimos socios habe-
 re perscribit: ante omnes autem Pheroram & Salomen. Hanc
 enim etiam stupro sibi quondam esse mixtam, cum uim noctu
 adhibuisset inuito. Iamq; libri in manibus erant Herodis:
 multa & grauius de optimatibus clamantes, cum mature in
 Iudeam Archelaus uenit, metuens genero simul ac filie, qui-
 bus etiam prouidentissimo consilio succurrit, regisq; minas
 arte dissoluit. Mox enim cum eo congressus, Vbi nam est, cla-
 mat, exitiabilis gener meus? aut ubi parricidale caput aspi-
 ciam, quod meis manibus ipse lacerabo: addamq; filiam meam
 bono marito nouo? Nam etsi consilij particeps non est, qua
 tamen eiusmodi uiri coniunx fuit, inquinata est. Miror an-
 tem patientiam tuam, cuius periculum agitur, quod adhuc
 uiuit Alexander: ego nanque ita ex Cappadocia properans
 ueniebam, ut qui & illum reperirem olim dedisse supplicium,
 & de filia questionem tecum haberem, quam tui, tuæq; digni-
 tatis contemplatione illi desponderam. At nunc de utroq; no-
 bis consulendum est: licet nimium pater sis, & ad puniendum
 insidiatorem filium minus fortis. Permutemus dexteras, & al-
 ter alterius iracundia uicarij succedamus. Talibus increpans,
 quamuis pertinacem, fallit Herodem. Itaque ille quos Alexan-
 der perscripserat libros, legendos ei præbet, singulisq; capi-
 tulis insistens, cum eo deliberabat. Vnde occasionem sui con-
 silij nactus Archelaus, paulatim causas in eos qui scriptis con-
 tinebantur, & in Pheroram contulit. Cum autem sibi credere
 regem uideret, Considerandum est, inquit, ne forte adulescen-
 tulus tot nequissimorum insidijs circumueniatur, non tu ab
 adul

Antiq. lib. 16.
 cap. 8. & 9.

adulescentulo. nec enim apparere causam, cur in tantum ruerit scelus, qui & nunc regno potiretur, & successionem regni speraret, nisi aliquos haberet huius persuasionis autores, qui ad deteriorem partem lubricum ætatis impellerent. Ab eiusmodi namq; hominibus non solum adulescentulos falli, uerum etiã senes, domosq; clarissimas totaq; regna scelere subuerti. Consentiebat dictis Herodes, iramq; paulatim remittebat in Alexandro, & in Pheroram excitabatur. namq; hic erat librorum quatuor argumentum. qui ubi propensiores esse regis animi sensit, & in omnibus apud eum amicitiam Archelai præualere, quam honeste non posset, ex impudentia salutem quæ fuit. relictoq; Alexandro, confugit ad Archelaum. & ille negat se uidere, quo pacto eximat tot criminibus inuolutum, quibus manifeste conuinceretur regem insidijs uoluisse decipere, omniumq; malorum præsentium adulesceti causa fuisse: nisi malit omiſsis artibus callidis, & negandi pertinacia, de quibus insimularetur, omnia confiteri, & à fratre, præsertim cui dilectus esset, ueniam petere. namque ad hoc ei modis omnibus se quoque opem laturum. Paruit Archelao Pheroras, atraq; ues-te cum lachrymis, ut quàm miserabilis apparet, instructus, ad pedes Herodis accessit: ueniamq; meruit postulans, & se quidem sceleratum esse fatebatur: namque omnia quæ sibi obijcerentur, fecisse, horum autem causam esse diminutionem mentis atque insaniam, ex mulieris amore conceptam. Itaque postquam stetit Pheroras suimet ipse accusator ac testis, tunc eum iam Archelaus excusando, Herodis iracundiam mitigabat, proprijs usus exemplis: etenim se quoque à fratre multo grauiora perpeſſũ, naturale ius dicebat anteposuisse uindictæ. Quippe in regnis, uelut in magnis corporibus, semper aliquam partem pondere ipso tumescere: quam recidi quidem non oporteret, leniter uerò curari. Multa in hunc modum locutus Ar-

chelaus, Herodem quidem Pheroræ placidum reddidit. ipse autem Alexandro tandiu manebat iratus, filiamq; ab eo distractam secum abducturum se aiebat, donec Herodem compulsi ultro pro adulescentulo deprecari, ut iterum ei filiam desponderet. Satis autem grauatim Archelaus cui uellet eam præter Alexandrum collocari permisit: maximi enim pendere, quo iura inter se affinitatis inuiolata permaneant. Rege autem sibi filium ab eo donatum affirmante, nisi matrimonium diremisset, quod et liberos iam haberent, uxor quoque ab adulescente diligeretur: quæ si remaneret, peccatorum foret obliuio: si uerò discederet, causa de omnibus desperandi: molliorem nanque fieri audaciam, si domesticis affectionibus distrahatur: uix tandem cessit, unaq; et ipse redijt cum adulescente in gratiam, et patrem eius reduxit. Procul dubio tamen eum Romam mitti debere ait, cum Cæsare collocaturum: de omnibus enim sese literas ad eum fecisse. Vastrum igitur Archelai consilium, quo generum periculo liberauit, peractum erat, et redintegrata concordia in epulis et humanitate conuietus familiariter uersabantur. Abcuntem autem muneribus talentorum septuaginta, solio quoq; aureo gemmis ornato, et eunuchis, et concubina donat Herodes, quæ Pannychis uocabatur: itemq; amicorum eius quenque pro merito. quin et cognati regis omnes, iussu eius Archelao dona splendidissima dederunt: eumq; tam ipse quàm optimates Antiochiam usq; profecuti sunt. Non multò post quidam in Iudeam uenit, Archelai consilijs multò potentior: qui non solum reconciliationem gratiæ Alexandro quesitâ fecit irritam: uerumetiam causa fuit ut periret. Laco erat genere nomine Eurycles ad regni desiderium amore pecuniæ corruptus. Iam enim luxum eius regia tolerare non poterat. Is amplissimis donis Herodi oblati, uelut eorū quæ aucuparetur illecebra, cum statim multiplicata recepisset,

pisset, immaculatam liberalitatem nihil esse ducebat, nisi regum sanguine comparasset. Itaque regem adulatione falsisq; de ipso laudibus, et sermonis calliditate circumuenit: maturęq; perspecto eius ingenio, dictis simul et factis quę illi placerent, inter primos eius amicos habetur. Nam et rex et omnes eius comites libenter ciuem Sparte patrię causę, præcipuo dignum honore ducebant. Ille autem postquã fragilitatē domus animaduertit, fratrumq; ininicitias, et quemadmodum pater in singulos esset animatus, Antipatri quidē hospitio præuentus erat. Simulata uerò amicitia fallebat Alexandrum, olim se et Archelai socium esse mentitus, quò etiam citius quasi probatus obrepfit. Moxq; ab eo fratri quoque Aristobulo commendatus est. Pertentatis autem personis omnibus aliam alio modo subibat: ac primũ sit Antipatri mercenarius, et Alexandri proditor: illum exprobrando castigans, quòd cum fratrum sit maximus, spei suę negligat insidiatores: Alexandrum uerò, quòd regina creatus, et regię uir coniugis, filium priuatę mulieris pateretur regno succedere, præsertim cum haberet magnam occasionem Archelaum: quę quidem adulescenti bona fide suadere uidebatur, quòd amicitiam simulasset Archelai. Unde nec Alexander quicquam metuens, et de Antipatro quę se mouerent apud eum querebatur: et quòd nihil mirum faceret Herodes, si cum matrem illorum interemerit, ipsis quoque regnum eius auferret. quorum causę Euryckes et miserari eos et condolere simulans, etiam Aristobulum ad ea dicenda pellexit: atque ita querelis in patrem utroq; deuincto referens ad Antipatrum secreta discedit: afficto quoq; insidiarum mendacio, quæ ei fratres parasse affirmabat, ac penè iam strictis gladijs in eum irruere. Ob hæc autem multa pecunia donatus ab Antipatro, laudator eius erat apud patrem: et ad extremum necis Alexandri et Aristobuli redempta opera, ipse ac-

cusatoris partibus fungitur. Cumq; adisset Herodem, uitam ei se rependere pro beneficijs sibi delatis, & lucem referre dixit pro hospitio: olim Alexandrum exacuisse in eum gladium: & confirmasse dextram: uerum sceleri tanto fuisse impedimento, quod societatem facinoris asinulasset. Alexandrum enim dicere, non bene secum Herodem actum putare, quod regnum obtinuisset alienum, & post matris eorum necem principatum eius dilacerasset, nisi etiam degenerem cooptaret heredem, auitumq; ipsorum regnum Antipatro spurio traderet. Proinde semet Hyrcani manes & Mariammes altum ire. Nec enim decere successionem regni ab huiusmodi patre sine caede suscipere: multis autem rebus ad hoc excitari quotidie, quia nihil sibi omnino loqui sine calumnia liceret. Nam si de nobilitate aliorum fiat mentio, sine ratione se contumelijs affici, patre dicente, solus generosus Alexander, & cui pater sit pro ignobilitate dedecori. in uenationibus quoque offendere, si taceat: si uero laudet, cauillatorem appellari. & prorsus ubique inuitem sibi patrem inueniri, soli q; Antipatro indulgentem: ob qua uel emori non recusare, nisi ex uoto insidia successissent: sin eum occidisset, primum salutis occasionem fore Archelaum socerum suum, ad quem facile posset effugere: deinde Caesarem, qui nunc usque ignoraret mores Herodis. nec enim sic ei adstaturum ut antea, patris praesentiam formidando, nec de suis tantum criminibus locuturum, sed primum totius gentis erumnas, & quod ad necem usque tributis opprimeret uulgaturum. Deinde in quibus delitijs, quibusq; actibus parte sanguine pecuniae consumptae sint, & qui uel quales ex illis fuerint locupletati, quae causa ciuitatis afflictæ: ibi autem lamentaturum & aui, & matris necem, omniaq; scelera regis resecturum: quibus cognitis, nemo se indicauerit parricidam. His Eurycles in Alexandrum falso delatis, Antipatri laudes prosequi

prosequeretur, illum solum qui patrem diligeret esse confir-
mans, quiq; adhuc insidias retardasset. Rex autem nondum
præteritæ suspicionis dolore compresso, intolerabilis iracun-
diæ feritate turbatur. Iterumq; hoc tempus nactus Antipater,
alios accusatores fratribus subornauit, qui eos dicerent cum
Iucundo et Tyrannio clàm colloqui solitos esse, equitum re-
gis olim principibus, tunc uerò propter quasdam offensiones
ordinibus motis. Hac denique indignatione succensus, confe-
ssim eos tormentis Herodes subdidit. Illi autem nihil eorum
se, quæ crimini darentur, scire confessi sunt. Sed oblata est que-
dam uelut ad præfectum castelli Alexandri ab Alexandro
scripta epistola, deprecante, ut cum Aristobulo fratre se in
castellum reciperet, si patrem interfecissent: tamq; armis quàm
alijs subsidijs eos uti permetteret. Hanc Alexander Diophan-
ti commentum esse dicebat, qui regis erat notarius, homo au-
dacissimus, et cuiuslibet manus literas imitari percallidus.
Itaque multis sæpe falsò conscriptis, ob hoc. postremò occisus
est. torto autem castelli præfecto, nec eius indicio quicquam
Herodes eorum, quæ delata erant, uerum esse cognouit. Sed
quamuis nullum documentum ualidum proferretur, filios ta-
men asseruari præcepit. Euryelem uerò domus suæ pestem,
ac totius sceleris fabricatorem, bene de se meritum datoremq;
salutis appellans, talentis quinquaginta donauit. Ille autem
prius quàm certa fama muntiaret, ad Archelaum properat:
aususq; dicere, quòd Herodem reconciliaffet Alexandro,
ab illo quoque pecunias capit. Deinde in Achaiam trans-
gressus, ad similia facinora malè quæsitis abusus est. Postre-
mò apud Cæsarem accusatus, quòd dissensionibus repleui-
set Achaiam, et ciuitates spoliaret, in exilium mittitur: at-
que hoc cum modo pœnæ Alexandri et Aristobuli persecu-
tæ sunt. Hoc loco dignum est Cum Euaratum huic Spartia-
tæ con

Antiq. lib. 16.
cap. 12.

te conferre. Namq; his cum amicissimus esset Alexandro, eodemq; tempore quo Eurycles ibidem erat aduenisset, percontanti regi super his quæ ille insimularet, iuratus nihil se ab adolescentibus audisse affirmavit. Nec tamen id quicquam miseris profuit apud Herodē, solis maledictis aures paratissimas aperientem, eumq; gratiosissimum sibi iudicantem, qui secum eadem crederet, isdemq; moueretur. Incitabat præterea Salome crudelitatem eius in filios. Nam ad hanc Aristobulus, quò periculis inuolueret, quam & socrum habebat, & amitam, monitum miserat, ut salutis suæ consulere: quasi rex eam decreuisset occidere, iterum insimulatam, quorum ante fuerat accusata: quòd Sylæo Arabi nubere cupiens, quem sciret eius inimicum, occulte illi secreta regis nuntiaret. Et hoc fuit extremum, quò tanquam tempestate oppressi adulescentes, non secus ac turbine pessundati sunt. Salome enim protinus contendit ad regem, eiq; monita Aristobuli prodiit: atque ille ulterius durare non passus, utrunq; filium uinxit, & separatos asservari præcepit. Deinde Volumnium militiæ magistrum, & ex amicis suis Olympum, descripta ferentes indicia, proficisci iussit ad Cæsarem: qui postquam Romam naui delati, regis literas reddiderunt, uehementer quidem Cæsar ob adulescentes indoluit, uerum potestatem in filios à patre auferendam non duxit. Denique rescribit ei, ut ipse sui dominus esset arbitrij: melius tamen facturum dicens, si in communi consensu propinquorum suorum prouinciæq; rectorum de insidijs quæreretur: eosq; si delato crimini reperiret astrictos, occideret. si uerò fugam tantum esse meditato, mediocri supplicio contentus esset. Paret scriptis Herodes: cumq; Berytum, quò Cæsar iusserat, peruenisset, cogit iudicium. Præfuderunt autem rectores, quibus à Cæsare scriptum fuerat, Saturninus & Pedanius legati, & cum his Volumnius procurator, itemq; propinqui regis & amici

Antiq. lib. 16.
cap. 13.

amici, necnon & Salome & Pheroras, & post hos optimates Syria, præter Archelaum regem: nanq; hunc Herodes, quòd Alexandri socer esset, suspectum habebat. Sed filios quidem satis prouido consilio in iudicium non produxit: sciebat enim quòd si tantum uisi fuissent, omni modo ad misericordiam cunctos impellerent: si uerò etiam dicendi copiam nacti essent, facillime Alexander obiecta dilucret. Igitur illi quidem custodiebantur in Platane, uico Sidoniorum. Exorsus autem rex, ueluti cum presentibus ageret, commouebatur, & insidias quidem timide obijciebat: nam probationibus deficiebat. maledicta uerò & probra & iniurias, & peccata plurima in se admissa prosequabatur: eaq; morte grauiora esse confessoribus demonstrabat. Postremò cum nemo contradiceret, semetipsum argui miserabiliter questus, acerbamq; uictoriam uincere, singulos sententiam proferre rogat in filios. & primus Saturninus condemnandos esse adulescentulos, sed non morte pronuntiauit. nec enim fas esse, cum tres ipse astantes habeat filios, mortem alienis decernere. Idem etiam duobus legatis uisum est, eosq; nonnulli alij secuti sunt. Tristem uerò sententiam primus Volumniius dixit, cunctiq; post eum Herodis emulatione, uel odio: neque indignatione quisquam necandos esse adulescentes iudicauit. Tunc autem uniuersa Iudæa & Syria, suspensa quidem opperiebatur huius tragœdiæ finem: sed nemo existimabat Herodis crudelitatem ad parricidium usque processuram. Ille tamen filios Tyrum traxit: atque inde naui Casaream deuectos, quò mortis genere perimeret cogitabat. Interea uetus quidam regis miles, Tyro nomine, qui & filium habebat Alexandro assuetum atque amicum, & ipse diligebat adulescentulos: præ nimia indignatione mentis postremò circumiens clamitabat conculcatam esse iustitiam, ueritatem periisse, naturam esse confusam, uitamq; hominum iniquitatis

tatis esse plenam, & omnia quæ dolor contemptori uitæ dē-
 ctasset. Deinde ipsum etiam regem ausus adire: Mihi uerò, in-
 quit, omnium uideris esse infelicitissimus, qui contra charissimos
 nequissimis credas. Siquidem Pheroras & Salōne fidem apud
 te aduersus filios tuos habent, quos sæpe ipse mortis suppli-
 cio dignos esse iudicasti: neq; aduertis hoc eos agere, ut iustis
 successoribus destitutus, cum solo remaneas Antipatro, capi-
 facile regem optantes. Veruntamen cogita, ne ille quoq; mili-
 tibus odiosus sit, propter eadem omnium fratrum. Nullus
 enim est, qui non adulescentium misereatur, principum autem
 plurimi etiam palam grauius ferunt. Hæc dicens, simul eos
 quibus res indigna uideretur nominabat. Rex autem statim
 illos & ipsum cum filio comprehendendi iubet. Ibiq; tum alius
 quidam regius tonsor, nomine Tryphon, nescio qua exagita-
 tus insania, semetipsum indicans profilit: Ac mihi quoq; Ty-
 ro, inquit, iste persuasit, ut occasione tondendi nouacula te oc-
 ciderem: magnaq; inde Alexandrum daturum munera polli-
 cebatur. His auditis, Herodes & Tyronem eiusq; filium, &
 tonsorem subdidit questioni. Cumq; illi pernegarent, tonsor
 autem amplius nihil diceret, Tyronem uehementius torqueri
 iussit: tumq; filius eius, patris miseratione commotus, cuncta
 se regi, si eum sibi condonasset, indicaturum promisit. Eoq;
 relaxato, ipsius occidendi patrem suum habuisse uoluntatem
 dixit, impulsus ab Alexandro. Hoc autem quibusdam fictum
 ab adulescente uidebatur, quo tormentis eriperet patrem, non
 nulli uerum esse affirmabant. Herodes tamen & militum prin-
 cipibus, & Tyrone pro concione accusatis ita in eos armauit
 populum, ut ibidem cum tonsore lignorum & lapidum icti-
 bus interirent. Filios uerò in Sebasten missos, quæ non longo
 à Cesare interuallo distaret, præfocari iubet: eaq; re maturè
 perfectâ, in castellum Alexandrium mortuos asportari, cum
 Alexand

Antiq. lib. 16.
 cap. 11.

Alexandro materno auo sepeliendos. Hic finis Aristobulo & Alexandro uita fuit.

De conspiratione Antipatri contra patrem.

CAP. XVIII.

Antipatrum uerò, cum iam sine controuersia successio- Antiq. lib. 17.
cap. 21.
nem regni speraret, intolerabile gentis excepit odium, cunctis scientibus illum omnes fratribus suis conseruisse calumnias: nihiloq; minus timor eum non mediocris sollicitabat, crescente sobole peremptorum. Erant enim Alexädro ex Glaphyra filij duo, Tigranes & Alexander: item Aristobulo ex Berenice Salomes filia, Herodes & Agrippa & Aristobulus, filieq; Herodias & Mariamme. Sed Glaphyram quidem Herodes cum dote sua in Cappadociam dimisit, postquam Alexädrum interfecit: Berenicen autem Aristobuli coniungem, auunculo Antipatri nuptum dedit: ut enim Salomen, quam insensam habebat, sibi reconciliaret Antipater, istas nuptias excogitauit. Idem uerò etiam Pheroram muneribus alijsq; obsequijs, atque amicos præterea Caesaris ambiebat, magnas Romanam mittendo pecunias. Saturninum enim cum alijs omnibus apud Syriam donis expleuerat. Hoc autem magis inuisus erat cunctis, quò plura donabat, uelut opes tantas non munificentia largiretur, sed metu consumeret. Itaque eueniebat, ut nec accipientium beneuolentia quicquam profecerit: quibusq; nihil dedisset, acerbiores inimicos haberet. In distributionibus autem munerum quotidie largior erat, cum præter spem uideret orbos pueros ab Herode curari: quantumq; illum peremptorum cædis pœniteret, prolis eorum miseratione significari. Conuocatis enim propinquis atque amicis suis, & pupillis astantibus cum lachrymis opplesset oculos, dixit: Horum quidem mihi patres fortuna quedam tristis eripuit, ipsos autem orbitatis misericordia cum natura commendat. Experiar itaque ut etsi pater infortunatissimus fui,

auus

auus tamen sim prouidentior, & à quibus post me regantur, amicissimos mihi relinquam. Despondeo igitur filiam tuam Pherora maximo filiorum Alexandri, ut ei curator sis necessarius: tuo uero Antipater filio, Aristobuli filiam: eris enim hoc modo pater orbatae. Sororem uero eius meus Herodes accipiet, ex pontifice auo materno prognatus. Et de his quidem hoc sit iudicium meum, neque id quisquam dirimat, qui me amabit. Precor autem etiam Deum bono regni mei, meorumque nepotum copulare nuptias, atque hos pueros placidioribus, quam patres eorum oculis aspicere. Postquam hæc locutus est, fleuit, & puerorum dexteras iunxit, benignissimeque salutatis singulis dimisit concilium. Statim dirigit Antipater, quantoque dolore affectus esset, neminem latuit pupillorum. Nanque honorem apud patrem quoque sibi derogatum existimabat: iterumque de rebus cunctis periculum fore, si Alexandri filijs præter Archelaum etiam Pheroram tetrarcham adiutorem habere licuisset. Ad hæc reputabat odium suum, & orbitatis miserationem, qua tota gens fletebatur, quanto uiuentium puerorum studio, & quanta memoria mortuorum ipsius scelere tenerentur Iudei. Itaque omnimodo dirimere sponsalia statuit. & callide quidem patri surrepere timuit, scruienti acriterque uigilanti ad suspicandum. palam uero eum supplex adire ausus est, coramque deposcere, ne se honore priuaret, quo dignum esse iudicasset, nudumque regis nomen habere uellet, regni autem substantiam penes alios esse. Nec enim posse rerum obtinere dominatum, si præter auum Archelaum, etiam Pheroram Alexandri filio socer esset adiunctus. Instantissime uero precabatur, quia numerosa esset regia progenies, nuptias permutari. Nouem nanque regi uxores erant, sed harum septem unde filios susceperat, ipsum Antipatrum ex Doride, Herodem autem ex Mariamnie pontificis

pontificis filia : itemq; Antipam & Archelaum ex Malthace Samaritide, filiamq; Olympiadem : quam frater eius Iosephus habuerat : ex Hierosolymitide uero Cleopatra Herodem & Philippum , necnon ex Pallade Phaselum. Habebat autem filias quoque alias, Roxanen & Salomen, unam ex Phædra, & alteram ex Elpide : duasq; uxores sine filiis, consobrinam & fratris filiam : & præter has Alexandri & Aristobuli sorores duas ex Mariamne. Cum igitur tanta prolis copia superesset, aliter nuptias iungi postulabat Antipater. Rex autem perspecto eius animo, quid de pupillis cogitaret , uehementer iratus est: quippe filiorum quos interfecerat casum reputās, reputabat, ne etiam hi quandoque criminationum Antipatri præmiū fierent. Sed tunc quidem seuioribus dictis eum protelat. Postea uerò blanditijs eius adductus, sponsalia reformauit : ac primum ipsi Antipatro Aristobuli filiam collocat, filium uerò eius iungit filie Pheroræ. Hinc licebat aduertere , quantum Antipatri ualuerit adulatio, quòd idem in simili causa impetrare Salome non potuit. Hanc enim quamuis soror esset, atque hoc sepe intercedente Iulia uxore Cæsaris postulasset, Arabi Syllæo nubere non passus est : sed inimicissimam sibi fore iurauit, nisi ab hoc studio destitisset. posteaq; inuitam Alexæ cuidam ex amicis suis in matrimonium dedit : eiusq; filiarum unam Alexandri filio, alteram Antipatri auunculo tradidit. Natarum autem Mariammes una, sororis filium habebat Antipatrum , altera fratris Phaselum. Sic interrupta pupillorum spe Antipater, & pro sua commoditate affinitatibus iunctis, expectatione certa nitebatur : adiectaq; malignitati fiducia, nequaquam erat tolerabilis : nam quia singulorum odium uitare non poterat, securitatem sibi ex terrore quærebat : cum præterea Pheroras ei ueluti iam confirmato regi obsecundaret. Quin & mulierum conflata in aula conflictiō, nouas turbas

G g

excitabat

Antiq. lib. 17.
cap. 3.

excitabat. Etenim Pheroræ uxor cum matre ac sorore sua, nec non & matre Antipatri, multa in regia insolenter agebat, au-
 sa etiam duas regis filias contumeliose tractare: cui rei maxi-
 me ab Antipatro erat obiecta. Itaq; cum illi inuisæ essent, alias
 quidem morigeras habebant: sola uerò Salome aduersabatur
 eorum concordie: quodq; non bono regis coirent, apud ipsum
 infimulabat. Cognita uerò eius delatione mulieres, quodq;
 Herodes egre tulisset, aperto quidem conuentu & familiarita-
 te abstinerunt: contra uerò & discordare inter se rege au-
 diente simulabant: cum his adeo colluderet Antipater, ut pa-
 lam Pheroram minime dubitaret offendere: occultos autem coe-
 tus & nocturnas comessationes agebat: earumq; consensionem
 fecit obseruatio firmiorem: cum horum nihil ignoraret Salo-
 me, sed Herodi cuncta nunciaret. Ille autem ardens iracundia,
 maximeq; aduersus Pheroræ coniugem, quod eam præter cæ-
 teras accusaret Salome, aduocato cognatorum amicorumq; con-
 cilio, & alia multa mulieri & filiarum contumelias crimini
 dedit: quodq; Phariseis mercedem contra se præbuisse, fra-
 tremq; sibi hostem reddidisset, expugnatum uenenis. Postre-
 mo conuersus ad Pheroram, utrum, ait, se fratrem an uxorem
 uellet optare? Cumq; ille se citius uita dixisset, quam coniuge
 cariturum, incertus quid ageret, ad Antipatrum sermonem
 contulit: ac ne cum Pherora, uel eius coniuge, aut quoniam alio,
 qui ad eam pertineret, unquam colloqueretur, edixit. Verum
 ille palam præcepta custodiens, in oculto cum his pernocta-
 bat: metuensq; obseruationem Salomes, per amicos in Italia
 degentes, ut Romam proficisceretur, effecit: ipsorum perlatis
 literis, ubi Antipatrum aliquanto post tempore ad Cesarē mit-
 ti oportere perscriberent. Igitur Herodes nihil moratus, eum
 misit: cunctis quæ usui forent, magnaq; pecunia liberaliter in-
 structum, testamentumq; unà portandum ei dedit, in quo rex
 ipse

Antiq. lib. 17.
 cap. 4.

ipse Antipater inscriptus erat, & Antipatri successor Herodes, ex Mariamme pontificis filia procreatus. Quin & Syllæus Arabs itidem Româ, neglecto Cæsaris præcepto, nauigauit: de his cum Antipatro certaturus, de quibus cum Nicolo causam ante dixerat. Non leue autem cum Areta rege suo certamen habebat, cuius & alios amicos interfecerat, & Soënum in Petra oppido potentissimum, redemptoq; Fabato procuratore Cæsaris fautore utebatur, etiam in Herodem. Sed maiore pecunia data Herodes Fabatum à Syllæo alienauit: ac per eum quæ Cæsar iusserat exigebat. Ille autem cum nihil dedisset, accusabat apud Cæsarem Fabatum, dispensatorem esse dicens, non quæ ipsi, sed quæ Herodi expedirent. Quibus commotus ad iracundiam Fabatus, adhuc autem apud Herodem in honore maximo habebatur, secretorum Syllæi proditor factus est: regiq; indicauit, quod Syllæus Corinthum eius satellitem pecunia corrupisset, eumq; asseruari oporteret. Neq; rex id facere dubitauit: quoniam Corinthus iste, licet in aula regis esset educatus, ex Arabia tamen, fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum corripì, sed etiã duos alios Arabas iussit apud eum repositos, unum Syllæi amicum, alterum Phylarchum. Qui subditi questioni, magna pecunia Corintho, ut Herodem occideret, persuasisse confessi sunt: atq; etiam à Saturnino Syria rege interrogati, Romam transmissi sunt.

De ueneno Herodi parato, & quomodo comper-
tum sit.

C A P V T X I X .

AT Herodes Pherora uehementius imminebat, ut repudiaret uxorem: neq; quomodo mulierem plesteret inueniebat, quum multas in eam odij causas haberet, donec ipsum etiã fratrem cum ea supra modum indignatus eiecit. Pheroras autem æquo animo accepta iniuria, in tetrarchiam suam recessit, iurans, quum sibi exilij finem fore mortem Herodis, neque

G g 2

ad eum

ad eum reuersurū esse dum uixerit. Deniq; nec egrotū quamuis sepe accitus fratrem uisere uoluit, cum quibusdam mandatis eum quasi moriturus uellet instruere. Sed ille quidem præter spem cōualuit. Postmodum autem Pheroras in morbum incidit, tumq; Herodis patientia demonstrata est. Nam et uenit ad eum, et humanissime curatum uoluit: sed morbum superare non quirit: intra dies enim paucos est mortuus. Quē licet usq; ad ultimum uitæ diem dilexisset Herodes, tamen quod illum quoq; ueneno petemisset, fama uulgatum est. Verū eius corpore in Hierosolymam deportato, luctum maximum cunctæ genti denuntiavit, clarissimāq; funus sepultura dignatus est. Vnus quidem interfector Alexandri et Aristobuli, hunc exitū uitæ sortitus est. Transijt autem in Antipatrum autorem poena sceleris, ex interitu Pheroræ nacta principium. Quidam enim ex eius libertis, cum regem adijissent, fratrem ipsius Pheroram ueneno interceptum esse dicebant. Nam quendam ei cibum obtulisse coniugem suam, non eo quo solebat modo conditum: eoq; sumpto illum morbo protinus esse correptum. Venisse autem ante biduum, matris ac sororis eius accitu quandam ueneficam mulierculam ex Arabia, ut uenenum Pheroræ conficeret amatorium: et pro amatorio dedisse mortiferum Syllæi consilio; nanq; illi notum fuisse. Percussus igitur plurimis suspicionibus rex, ancillas et nonnullas libertinas questionibus subiicit, ibiq; tum exclamat aliqua doloris impatiens: Deus cæli terræq; rector, in marem Antipatri, quæ horum nobis malorum causa est, uindicet. Hoc rex initium nactus, persequeretur ulterius indaginem ueritatis. Mulier uerò et matris Antipatri familiaritatem cum Pherora eiusq; mulieribus, et occultos eorum conuentus aperuit: quodq; Pheroras et Antipater redeuntes à rege, tota cum illis nocte potare soliti essent, seruis omnibus exclusis et ancillis. Vna quidem libertinarum

Antiq. lib. 17.
cap. 5.

tinarum hæc indicauit. Cum autem ancillæ separatim singulæ
 torquerentur, patuit omnium dicta congruere, qua de causa
 Romam quidem Antipater ex composito, Pheroras uerò trans
 flumen secedere curauisset. Nam sæpe illos in sermone dixisse,
 quòd post Alexandrum et Aristobulū ad ipsos eorumq; con-
 iuges transiturus esset Herodes. Nec alicui posse parcere, qui
 Mariam eiuſq; filijs minime peperciſſet: ideoq; melius eſſe,
 ab hac bellua quàm longiſſimè fugere. Sæpe autem dixiſſe
 matri Antipatrum conquerentem, quòd cum ipſe iam canus
 eſſet, pater in dies ſingulos iuueſceret, ſeq; fortāſſe priuſ-
 quam regnare incipiat moriturum: aut ſi unquam illè deceſ-
 ſerit (quando autem iſtud futurum?) uoluptatem ſibi ſucceſ-
 ſionis omnino fore breuiſſimam. Pullulare præterea hydræ ca-
 pita, hoc eſt, Alexandri et Ariſtobuli filios: ſibi autem ſillo-
 rum quoq; ſpem ademptam eſſe patris iniuria: qui non eorum
 quenquam poſt mortem ſuam regni ſucceſſorem, ſed Mariam-
 mes filium ſcripiſſet heredem. qua quidem in re prorſus eum
 ſenectute delirare, ſi teſtamento ſuo ſtandum arbitraretur. ſe-
 nanque ut ex eiſ progenie nemo ſupereſſet curaturū. Quin-
 etiam cum omnes patres, quibus inuiſi unquam filij fuerunt,
 odio uincat: plus tamen eum etiam fratres odiſſe. Deniq; nuper
 ſibi, ne cum Pherora colloqueretur, centum talenta donaſſe:
 atque cum Pheroras diceret, Quid enim per nos ladebatur?
 reſpondiſſe Antipatrum, Vtinā cunctis ablatis nudos ſe dum-
 modo uiuos relinqueret. Verū hoc nequaquam fieri poſſe,
 ut tam peſtiferam beſtiam quiſquam effugiat, ſub qua nec
 amicis eſſe palam liceret. Denique nunc occulte, inquit, con-
 uenimus: licebit autem aperte, ſi uiroꝝ ſpiritum manuſq;
 habeamus. Hæc in tormentis ancillæ prodiaerunt, et quòd
 Pheroras cum illis Petram fugere cogitaſſet. Vt omnibus au-
 tem dictis Herodes crederet, centum talentis effectum eſt. De

bis enim soli Antipatro dixerat. Igitur ante alios in Doridem
 Antipatri matrem furor eius erumpit: eamq; omni ornatu, quæ
 illi donauerat, spoliata, multis comparato talentis, expellit.
 Deinde ira deposita, Pheroræ mulieres à tormentis recreabat.
 Timore autem pauidus erat, et ad omnes suspiciones excita-
 batur: multosq; innocentes, metu ne quem nocentium preter-
 mitteret, in tormenta ducebat. Hinc ad Samaritam se conuer-
 tit Antipatrum, qui procurator erat Antipatri, et ex illius
 tormentis comperit, necandi sui causa ex Aegypto Antipa-
 trum uenenum malum petiisse, per quendam Antiphili ami-
 cum: idq; ab eo Antipatri auunculum accepisse Theudionem,
 ac Pheroræ tradidisse: cui mandasset Antipater, ut Herodem
 occideret, dum ipse Romæ abesset, ac suspicione careret: Phe-
 roram uerò uenenum uxori suæ dedisse seruandum. Itaq; hanc
 euocatam, statim rex quod acceperat asferre iubet. Illa uerò
 quasi allatura egressa, de test o se præcipitem dedit, ut eo mo-
 do probationes et regis tormenta præueniret. Sed Dei provi-
 dentia, sicut apparet, quæ ab Antipatro poenas repeteret, non
 in caput, sed in diuersam delata partem, periculum mortis eua-
 sit. Portataq; ad regem, ubi resipiscere potuit (nam casus eam
 perturbauerat) quamobrem se præcipitasset interrogata, ad-
 iurante rege, quod uera dicenti remitteret omne supplicium:
 sin falsa promere maluisset, corpus eius tormentis absumeret,
 neque sepultura quicquam relinqueret: paulisper tacuit. de-
 inde: Quid, inquit, secreta custodio, cum Pheroræ obierit, Anti-
 patro, qui nos omnes perdidit, seruiura? Audi rex, et tecum
 Deus testis mihi ueritatis, qui falli nō potest. Cum Pheroræ mo-
 rituro lachrymans asiderē, tunc ille me ad se uocauit. En mul-
 tum, inquit, conianx de fratris erga me animo sum deceptus.
 Nam qui sic me diligeret, inuisum habui, et necare cogitauit:
 qui tanto nunc mei, quamuis necdum mortui, dolore confun-
 ditur

ditur. Sed ego quidem impietatis pretium fero: tu uerò quod in eum seruas, relictum nobis ab Antipatro uenenum, huc asfer properè, meq; uidente consume, ne ad inferos quoque ultricem huius sceleris conscientiam deferam. Ita ut iussit attuli: & magnā quidem ueneni partem sub obtutibus eius in ignem effudi: modicum uerò mihi propter dubios casus, & quæ te metuerem, reseruauit. His dictis, illa quidē omnino paululum quiddam ueneni habentem pyxidem profert: rex uerò in matrem fratremq; Antiphili contulit quæstionem. Verum hi quoque Antiphilum ex Aegypto attulisse pyxidem fatebantur, illumq; uenenum à fratre apud Alexādrīam exercente medicinam accepisse, dicebant. Totum autem regnum circumeuntes Alexandri & Aristobuli manes, ipsi erant incertarum rerum exploratores atque indices, & à suspicionibus remotissimos ad probationes trahebant. Denique etiam pontificis filiam Mariammen, consciam esse maleficiorum patuit. Hoc enim tortis eius fratribus demonstratum est. Rex autem matris audaciam filij quoq; pœna coercuit. Nam quem illa pepererat Herodem, patri successorem scriptum ex testamento deleuit.

De Antipatri in Herodem malignis studiis deprehensis
& ultis.

CAPUT XXI.

POST hæc etiam Bathyllus, nouissima consiliorum Antipatri fides, documentis acceßit. Nanque is erat quidam libertus eius: aliud autem uenenum ferens, hoc est, aspidum urus, aduenerat, aliorumq; serpentum succos: ut si prius fuisset inualidum, hoc se Pheroras cum sua coniuge in regem armaret. Idem uerò præter susceptam contra salutem patris audaciam, uelut operam subcisiuam, habebat epistolas aduersum fratres compositas ab Antipatro. Erant autem Romæ in studijs Archelaus & Philippus, iam adulescentuli, magniq; animi, regis filij, quos Antipater uelut imminentes spei sue

Gg 4 remo

remouere festinans, quasdam in eos literas ipse finxit, amicorum nomine Romæ degentium. Nonnullis autem corruptis scribere persuasit, quòd multis patrem maledictis carperent, ac de Alexandri & Aristobuli nece manifeste quæreretur, scq; accitos esse grauius ferrent: iam enim pater eos redire præceperat, idq; maxime sollicitabat Antipatrum. Quinetiam priusquam proficisceretur, in Iudæa constitutus Antipater, eiusdem modi contra eos Romæ literas mercabatur: patremq; adeundo uitandæ suspicionis causa, fratres purgare simulabat: quædam falsò scripta, quædam uerò adulescentiæ peccata esse commemorans. Quo quidem tempore scriptoribus epistolarum, quas in fratrum perniciem simulabat, plurimis pecunijs datis, sumptuum confundere tentabat indicia, uestem pretiosam uariâq; stragula, poculaq; argentea necnon & aurea comparando, aliâq; plurima instrumenta, ut pretiorum magnitudine mercedes falsarijs erogatas celaret. Denique ducenta talenta retulit expensa, & eorum maxima fuit occasio causa Syllei. Vniuersis autem malis eius tunc minoribus maiore contestis, cum omnia quidem tormenta de parricidio, epistolæ uerò de iteratis fratricidijs conclamarent, nemo tamen ex Iudæa uenientium, quo loco fortunæ domus essent, ei nunciauit, quamuis inter scelus probatum & ipsius reditum septem mensium internalla fluxissent. Ita erat inuisus omnibus. Fortasse autem etiam quibus indicandi uoluntas fuit, per interfectorum fratrum manes obmutescerent. Denique Roma literas misit, continuo se uenturum esse, quodq; honorifice dimissus esset à Cesare nuncios. Rex autem insidiatorem manibus tenere desiderans: timensq; ne si quid præscisset, forte caueret, ipse quoque literis beneuolentiam simulans, & alia familiarissime scripsit, & ut reuersionem suam maturaret orauit. Nam si propetasset, matris sue quoque offensionem posset compo-

Antiq. lib. 18.
cap. 8.

componere, quam expulsam esse non ignoravit Antipater. Primam quidem iam de morte Pheroræ susceperat epistolam apud Tarentum, eumq; vehementer luxerat: id autem nonnullis de patruo laudabile uidebatur: sed quantum intelligi datur, causa doloris erat, quòd insidiæ pro uoto non cesserant: neque tam Pheroram flebat, quàm malefactorum ministrum. Præterea metus eum quidam ob ea quæ confecerat, occupabat, ne quando fortè deprehenderetur uenenum. Tunc autem in Cilicia patris epistola sibi reddita, quam supra memoravi, statim quidem festinabat: sed postquàm in Celenderin delatus est, subit eum quedam materni casus cogitatio, anima iam per semetipsam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant, ne prius patrem conueniret, quàm pro certo cognosceret, quibus ex causis matrem suam repudiasset: namque timere, ne fortè criminibus matris adderetur. Minus autem prudentes, et uisendæ patriæ cupidi magis, quàm quid Antipatro esset utile considerantes, ut properaret monebant, ne ex ipsa mora et patri causam prauæ suspicionis, et occasionem præberet calumniantibus. Nunc enim si quid motum est, in absentem esse factum: nec enim præsentem illo quenquam id ausurum fuisse. Absurdum autem uideri, propter suspensiones incertis certis bonis carere, neque mature se patri reddere, ab eoq; regnum accipere, quòd solo ipso niteretur. Paruit his Antipater, impellente fortuna, transmissusq; in Sebastum Cesarie portum defertur. Occurrit autem illi præter opinionem maxima solitudo cum omnes eum deuiterent, nullusq; auderet accedere. Nam etsi semper æquè inuisus erat, odio tamen ut proderetur tunc data libertas est. Multos autem auertebat ex rege formido, quoniam cunctas iam ciuitates de Antipatro fama repleuerat, solusq; de se quid ageretur Antipater ignorabat. Nec enim uel clarum eo quisquam deductus est, cum Romam

navigaret, uel ignobilis inde susceptus est. Enimuero clades ille domesticas intelligens, calliditate celabat: metuq; penè mortuus, uultu confidentiam simulabat. Et neque fugæ spes ulla erat, neque circumstantibus malis emergere poterat: certumq; nihil ei de domo, ne ibi quidem nuntiabatur: id enim regis interminatio prohibuerat. Vnde interdum etiam spes eum pertentabat hilarior, aut nihil esse deprehensum, aut si quid esset, hoc sese impudentia sua diluaturum, ac dolis, quæ sola instrumenta salutis haberet. Itaque his armatus, sine amicis in regiam uenit, qui à prima ianua cum iniuria sunt repulsi. Fortè autem Varus Syriæ rector intus aderat. Ingressus inde ad patrem, confirmatusq; audacia, uelut eius salutandi causa, propius accedebat: cum ille obiecta manu, et capite declinato, exclamat: Et hoc parricide est, ut me amplexari uelis, qui tot maleficijs inuolutus sis. dispereas, impium caput: neque me attingas, priusquam criminibus te exuas. dabo enim tibi iudicium et iudicem, qui opportune præstò est, Varum. Abi, et quemadmodum te purges in diem crastinum meditare. nam et tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc metu obstupescit Antipater, quia respondere nihil potuit, reuersus est: Cum autem ad eum uenisset mater et uxor, cunctas ei probationes exposuerunt. Tumq; recepta mente, quo pacto sese defenderet, cogitabat. Postero autem die rex adhibito propinquorum atque amicorum concilio, Antipatri quoque amicos uocat. Ipse autem cum Varo residens, cunctos indices iussit adduci: in quibus erant etiam serui matris Antipatri quidam pridem comprehensi, qui ab ea literas ad eum deportauerunt huiusmodi: Quoniam illa omnia patri tuo cognita sunt, caue ne ad eum uenias, nisi aliquod auxilium à Cesare impetraueris. Itaq; his una cum alijs introductis, ingreditur Antipater. Cumq; pronus ante pedes patris cecidisset: Oro, inquit,

Inquit, pater, ne quid de me præiudices, sed integras aures satisfactioni meæ præbeas. Demonstrabo enim me innoxium, si tu uelis. Ille autem magna uoce imperato ei silentio, ad Varrum locutus est: Quod & tu Varrè, & quiuis iustus iudex, Antipatrum morte dignum iudicauerit, certè scio. Vereor autem ne mea quoq; tibi sit inuisa fortuna, omniq; calamitate dignum deputes, qui tales filios genuerim. Atqui hoc tibi magis miserandus uideri debeo, quòd erga tam scelestos indulgentissimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adolescentulis regnum detuleram, eosq; Romæ educatos amicos Cæsaris feceram: sed quos alijs inuidendos regibus, emulandosq; constitui, meæ salutis hostes inueni, quorum tamen interitus Antipatro magis profuit. Isti enim, quòd iuuenis & successor meus futurus esset, maximè securitas querebatur. at uerò hic bellua, patientia mea suprà quàm satis erat expletus, in me satietatem suam profudit: eiq; diu uiuere sum uisus, meamq; senectutem graniter tulit, rexq; fieri non nisi parricidio passus est. quæ quidem profecto noui, qua ratione cogitauit: quòd eum ex agro abiectum reduxerim, & exclusis, quos mihi regina pepererat filijs, regni mei uicarium declarauerim. Equidem tibi Varrè confiteor meæ mentis errorem. Ego illos contra me filios irritaui, qui Antipatri gratia spes eorū iustas. abrupti. Quid enim tantum de illis, quantum de isto bene sum meritus? cui uiuus etiam potestatem meam penè concessi: aperte autem regni successionem testamento reliqui, & præter destinatos ei separatim quinquaginta redditus talentorum, sumptum passim mea pecunia subministraui: ac nuper Romam quoq; nauigaturo dedi trecenta talenta, quemq; solum ex omni familia mea, tanquam patris seruatorem, Cæsari commendaui. Aut quid illi tantum sceleris, quantum Antipater admiserunt? quòd uè de his habui tale indicium, quale demonstrante huius

huius infidias? etiam approbo, quia ausus est aliquid parricida, rursumque veritatem dolis sperat obtegere: tibi Vare cauendum. nam ego istam belluam noui: et quam sit uerisimilia dicturus, iam nunc prospicio, fletusque simulatos. Hic est qui me quondam monebat, ut uiuum Alexandrum cauere, neque meum corpus omnibus crederem. Hic est qui usque ad cubile meum solebat ingredi, et circumspicere ne quis mihi forte parasset infidias. Hic somni mei custos erat, et securitatis dator, qui consolaretur luctum peremptorum, et uiuentium fratrum beneuolentiam diiudicaret: hic propugnator et satelles meus. Cum eius calliditas Vare in mentem uenerit, et quemadmodum singula simulasset, uix me credo uiuere, tamque grauem infidiatorem quo pacto effugerim miror. Veruntamen quia fortuna quedam excitat contra me, domum meam, mihique amicissimi semper infensi sunt, ego quidem fatorum iniquitatem flabo, et mecum ipse solitudinem gemam. Nemo autem qui meum sanguinem sitierit elabetur, etiam si per omnes filios meos indicia uentura sint. Hec dicens, ipse quidem interrupto sermone tacuit, dolore confusus. Nicolao autem uni ex amicis probationes iussit exponere. Inter hec autem Antipater sublato capite, cum prostratus ante patris pedes maneret, exclamat: Tu pater meas partes defendisti. Nam quomodo ego parricida, quem tu semper seruatore te habuisse commemoras? aut si ficta, ut dicis, simulataque mea pietas fuit, cur in alijs tam callidus, in hoc adeo demens fui, ut non intelligerem, quod si homines lateret tanti sceleris cogitatio, coelestem latere iudicem omnino non posset, qui ubique praesens esset, et cuncta conspiceret? An fratrum exitus ignorabam, quos ob id Deus ultus est, quia de te male tractauerant? Quid autem fuit cur me tua salus offenderet? Spes regni? Sed regnabam. Odij suspicio? Sed diligebam. An ex te metus aliquis? Quin tui seruans

mans, alijs timendus eram. Sed egestas causa fuit? Multo minus. Quis enim magis expensarum habuit potestatem? Si autem omnium hominum perditissimus essem, immanisq; bestiae animum gererem, certe mansueti patris beneficijs uincerer: quem, sicut tu dixisti, reduxeris, totq; filijs anteposueris, uiuisq; regem declaraueris, aliorumq; bonorum magnitudine reddideris inuidendum. O me miserum, acerbissimamq; peregrinationem meam, quam longum liuori tempus magnumq; insidiantibus spatium praeui. Sed tamen tibi pater tuisq; rebus abieram, ne Syllaui tuam contemneret senectutem. Roma mihi testis est pietatis, & princeps orbis terrae Caesar, qui me patris amatorem saepe uocitabat. Accipe pater has eius literas. haec fletis in me criminationibus ueriores. his me defendo. haec affectus erga te mei argumēta certissima. Recordare quam inuitus hinc nauigauerim, latentes in regno contra me inimicitias nō ignorans. Tu pater imprudens me perdidisti, tu compulisti ut darem accusandi tempus inuidiae. Verū ad indicia ueniam. Ecce adsum, terra mariq; nihil usquam parricida perpeffus. Sed nondum me hoc argumento diligas. nam & apud Deum, & apud te pater, condemnatum me esse scio. Condemnatus autem deprecor, ne aliorum tormentis fidem habeas: in me feratur ignis, per uiscera mea pergant instrumenta poenarum, ne parcas scelesto corpori. Nam si parricida sum, tormentorum expers mori non debeo. Talia cum lachrymis atque ululata uociferans, & omnes alios, & Varum ad misericordiam prouocauit: solum autem Herodem, quō minus fleret, iracundia continebat, documentis ueris intentum. Ibi autem Nicolaus, iussa regis multa de Antipatri calliditate praefatus, & misericordiae spem abstulit, & atrocissimam accusationem instituit, cuncta quidem regni maleficia illi ascribens: maxime uerō fratrum interitum, quos ipsius calumnijs interfectos esse

esse demonstrans, etiam superstitibus eum insidiari quasi sue-
cessionis captatoribus affirmabat. Nam qui patri uenenum pa-
rasset, multò minus à fratribus abstineret. Cùm autem ad ue-
neni probationem uenisset, per ordinem proferebat indicia;
etiam de Pherora crimen exaggerans, ueluti illum quoq; An-
tipater fratricidam fecisset, corruptisq; regis amicissimis, sce-
lere omnem domum repleuisset. Atque ita multis alijs dictis et
probatis perorauit. Varus autem cum respondere iussisset An-
tipatrum, et ille nihil amplius elocutus, quam, Deus testis est
innocentiæ meæ: silensq; iaceret, uenenum petijt, idq; cui-
piam damnatorum capitis ex custodijs bibendum dedit: eoq;
statim mortuo, quedam in secreto cum Herode sermocinatus,
gesta in concilio Cesari scripsit: posteroq; die inde discessit.
Nihilòq; minus rex Antipatro uinculis tradito, cladis suæ nū-
tios ad Cesarem misit. Post hæc Salomen appetijisse insidijs ar-
guebatur Antipater. Quidam enim è seruis Antiphili Romæ
uenerat, epistolam ferens cuiusdam Acmes nomine, ancillæ Iu-
liæ: quibus ad regem scriptis, indicauerat Salomes epistola in-
ter literas Iuliæ reperta, clam ei beneuolentiæ causa misisse.
Ipsius autem Salomes epistolis et maledicta in regem acerbis-
sima, et accusatio maxima continebantur. Sed hæc ab Antipa-
tro erant fictæ: isq; Acmen pecunia corruptam, ad Herodem
eas mittere persuaferat. Epistola enim eiusdem mulierculæ ad
ipsum scripta id prodidit, cuius uerba hæc sunt: Sicut uoluisti
patri tuo scripsi, et alias epistolas misi, certò sciens, regem so-
rori suæ minimæ posse parcere, si eas recitauerit. Bene autem
facies, si consummatis omnibus, pollicitationum tuarum me-
mor fueris. Hæc epistola et quæ in Salomen sunt composita de-
prehensis, regem subiit cogitatio, ne fortè etiã Alexander falsis
epistolis fuisset oppressus: quodq; penè sororem propter Anti-
patrum occidisset, anxius erat, itaque non est ultra cunctatus,
quo

quo minus ab eo sumeret omnium causa supplicium: sed ne propositis satisfaceret, graui morbo impeditus est. De Acme tamen ancilla, et in Salomen fictione conflatâ, dedit literas ad Cæsarem, ac propterea testamento mutato, exemit nomen Antipatri, regemq; scripsit Antipan, præteritis Archelao et Philippo natu maioribus. nam et hos Antipater insinulauerat. Cæsari autem post alia pecuniaria munera mille talenta, et uxori eius ac filiis, itemq; amicis et libertis, propè quinquaginta: ceterisq; omnibus agrorum et pecuniarum non parum distribuit, ac sororem Salomen clarissimis donis honorauit: In testamento quidem ista correxit.

De Aquila aurea, morteq; Antipatris & Herodis.

C A P V T

X X I .

MOrbus autem ingrauescebat, quòd cum senectus pariter Antiq. lib. 17.
 ac moeror urgeret, et annos iam septuaginta natus esset: cap. 8.
 et filiorum cladibus animû adeò habebat afflictum, ut nec bona uoletudine quicquam iucunditatis admitteret. Acrior è autem faciebat egritudinem, quòd Antipater uiueret. Hunc enim non opere supernuacuo, sed cum ipse cõualuisset, cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit etiã populi quidã tumultus. Erant in ciuitate sophistæ duo, qui summe scire leges patrias uidebantur, et propterea per omnem gentem maxima gloria prædicabatur: Iudas filius Sepphoræ, et alter Margali Matthias. Hos non pauci adolescentium sectabatur, cum leges exponerent, et in dies singulos puberum exercitum cõgregabãt. Qui cum regem audisset moerore ac morbo tabescere, apud notos loquebatur, opportunum iam tempus esse, ut Deus uindicaretur, fabricatq; aduersus leges patrias opera destruerentur. Siquidem in templo nefas sit, imagines, aut uultus, aut cuiuslibet animalis cognomine simulachrum haberi. Hoc propterea dicebatur, quòd supra maximã portam templi rex aquilã collocauerat auream.
 Eamq;

Eamq; tunc monebant sophistæ ut tollerent: pulchrum esse dicentes, etiam si quod inde periculum immineret, pro legibus patrijs mori non recusare: sic enim decedentibus, et animam immortalem, et bonarum rerum sensum perseverare perpetuo: minus autem fortes et sapientiæ suæ nescios amare animam imperitia: magisq; morbo cupere, quàm uirtute desungi. Dum hæc illi differerent, rumor subito peruagatur, regem ferre iam mori: unde etiam confidentius adolescentes coronam adorti sunt: ipsiq; meridie, cum plurima multitudo uersaretur in templo, crasis demissi funibus, aquilam ex tecto auream securibus abscedebant. Qua re statim regis duci nunciata, non parua ille manu comitatus ad templum cucurrit: et propè ad quadraginta iuuenes comprehensos, regi exhibuit. Qui primum interrogati, an aquilam ipsi auream concidere ausi essent, fecisse confessi sunt: deinde quo iubente, lege patriæ responderunt. Cum uero, quid exultarent tantum, quibus mors immineret, ab his quæreretur: quia post mortem bonis plurimis frui sperarent, asseruerunt. His itaque rex commotus, magnitudine iracundiæ morbum superat, atque in concionem procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos inuectus, et quod occasione legis patriæ quedam maiora tentassent, uelut impios supplicio dignos esse iudicauit. Populus autem metuens, ne per multos questio iret, precabatur, ut primum facinoris suasoribus, deinde in eo deprehensis pœnæ subditis, cæteris indignationem remitteret. Tandem igitur exoratus, et ipsos rex qui funibus demissi erant cum sophistis uiuos incendi, et reliquos qui unâ comprehensi sunt, obtruncandos carnificibus tradidit. Hinc totum eius corpus morbo occupatum uarijs doloribus differebatur. Nam febris quidem non mediocris erat: prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporis superficiem. assiduus autem uexabatur coli tormentis, pedesq;

desq; tanquam ex intercutis uitio tumuerant. Quin & inflatio uentriculi, putredoq; uirilis membri uermiculos generans, ac præterea creber anhelitus, & irrupta eum suspiria membrorumq; omnium contractio fatigabat: ut qui hæc ad diuinitatem referrent, ultionem eam esse dicerent sophistarum. Ille autem, quamuis cum tot morborum cruciatibus luctaretur, uitæ tamen cupidus erat, & remedijs excogitatis salutem sperabat. Deniq; Iordanem transgressus, apud Calliroën aquis calidis utebatur, quæ in lacum feracem bituminis, qui Asphaltites uocatur, effluentes, pro dulcedine potui sunt. Ibi autem corpus eius, quod medicis oleo calidiori foueri placuerat, in solum plenum demersum ita dissolutum est, ut etiam lumina quasi mortuus resoluta torqueret. deinde perturbatis qui eum curabant, ad clamorem quidam illorum respicere uisus est. desperata uero salute, militibus quinquagenas drachmas, multamq; pecuniam rectoribus atq; amicis diuidi iussit. Cum autem rediens ad Hierichunta uenisset, atra iam bili correptus, & penè ipsi morti minitabatur, factumq; nefarium excogitauit. Collectos enim cuiusq; uici ex omni Iudæa nobiles, in locum cui nomen est Hippodromus, concludi præcepit. Deinde Salome sorore & Alexa marito eius ad se uocatis; Scio, inquit, mortem meam festis gaudijs celebraturos esse Iudeos. Verum per alios lugeri potero, & præclarissimos honores sepulture assequi, si quæ præcipio feceritis: Hos uiros qui habentur in custodia, cum animam efflauero, statim militibus circumdatos occidite: ut etiam inuita omnis mihi Iudæa, omnisq; domus illacrymet. Et simul his mandatis: legatorum quos Romam miserat epistolæ sunt allatæ, quibus Acmen ancillam Iuliæ iussu Caesaris interemptam, & Antipatrum morte damnatum esse, indicabatur. Quin & si pater eum in exilium dare mallet, id quoque permisisse Cæsarem, scriptum erat. Herodes autem

Hb

paul

paululum hoc nuntio recreatus, doloribusq; rursus uictus (nam inedia, tussisq; pariter uiolentia distendebatur) satum praeuenire conatus est: sumptisq; malo, etiam cultellum poposcit: sectum enim comedere consueuerat. Deinde circumspiciente quis arbiter impediret, tanquam se percussurus dexteram sustulit. Cum uero Achiabus consobrinus eius accurrisset, manumq; continuisset, ululatus maximus in regia statim, quasi Rex mortuus esset, excitatus est. Eoq; prope audito, Antipater fiduciam recepit: letusq; iam custodes promissa etiam pecunia, rogabat: ut se soluerent, atq; dimitterent: quod eorum princeps non solum ne fieret obstiuit, sed etiam Regi uelociter nuntiavit. Ille autem fortius exclamans, quam uires egrotantis ualebant, continuo satellitibus missis, occidit Antipatrum: mortuumq; sepeliri praecipit in Hyrcanio. Deinde rursus corrigi testamentum, et successorem quidem Archelaum natura maximum Antipatri fratrem scripsit, tetrarcham uero Antipam. Post interitum autem filij quinque diebus exactis moritur: annos quidem trigintaquatuor, ex quo interfecit Antigonom, regno potitus: triginta uero et septem, postquam Rex a Romanis declaratus est. Et in alijs quidem omnibus, secunda fortuna usus est, ac si quis alius. Regnum enim quod priuatus sibi quaesierat, tanto conseruatum tempore, filijs suis reliquit. In rebus autem domesticis infelicissimus fuit. Salome autem, ante quam resciret mortem Regis exercitus, eum marito progressa, uinctos absoluit, quos occidi mandauerat: ipsum dicens mutasse consilium, et unumquemq; iussisse domum dimitti. Atq; ita post horum habitum militibus indicatur. Quibus in concionem cum alia turba in amphitheatrum apud Hierichunta collectis, Ptolemeus annuli Regis custos, quo signare solitus erat, et fortunatum illum cepit dicere, et multitudinem consolari. Relictamq; ab eo militibus epistolam recitauit: in qua

Antiq. lib. 17.
cap. 10.

Antiq. lib. 17.
cap. 11.

qua multum rogabat, ut beneuolo animo successorem suum
 fouerent. Deinde post epistolam testamentum legebat, in quo
 Philippum quidem heredem Trachonis, proximarumq; regio-
 num: tetrarcham uerò, sicut supra diximus, Antipam: Regem
 autem Archelaum scripserat: eidemq; annulum ad Cæsarem
 ferre mandauerat, assignatamq; regni administrati notitiam.
 Omnium namq; dispositionum suarum dominum & confirma-
 torem Cæsarem esse uoluit: cetera uerò seruari iuxta superius
 testamentum. Quo perlecto, confestim clamor secutus est omniū
 Archelao gratulantium: militesq; per cuneos & populos adē-
 tes, suamq; propittebant, Deiq; beneuolentiam precabantur.
 Hinc ad sepeliendum Regem operam contulerunt. Nihil autem
 munificentiae pretermisit Archelaus, sed omnem ornatum extu-
 lit regium in funeris pompa ducendum. Lectus quippe totus
 erat gemmis auroq; distinctus, iborus autem purpura uariatus,
 corpusq; super eum uelatum itidem purpura. Capiti autem dia-
 dema erat impositum. corona uerò de super aurea, sceptrumq;
 in dextera, & circa lectum filij cum propinquis. præterea sa-
 tellites agmenq; Thraciū, Germaniq; & Galli, uelut ad bellum
 instructi omnes antecedeabant. Cetera uerò militum ma-
 nus armata, ducesq; suos ordinumq; Principes seque-
 bantur decēter. Quingēti autem serui ac liberti
 odores ferebant: corpus autē per ducenta
 stadia portatū est, in castellum Hero-
 dion: ibiq; secundū ipsius regis
 mandata sepultum est. Et
 Herodis quidem Re-
 gis hic finis
 fuit.

FLAVII IOSE-

PHI DE BELLO IV-
daico liber secundus.De successoribus Herodis, & ultione direptæ aureæ
Aquilæ.

CAPVT I,

Antiq. lib. 17,
cap. 11.

VERBARVM autem nouarum princi-
pium fuit Archelao Romam proficiscendi
necessitas. Diebus enim septem in lugendo pa-
trem consumptis, epulisq; feralibus prolixè
populo exhibitis, (Hic autem mos apud Iu-
daeos necessario multos ad inopiam redegit : nam qui cum ne-
glexerat, impius æstimabatur) candida ueste indutus, proce-
dit ad templum. Ibiq; uarijs fauoribus exceptus à plebe, ipse
quoq; in excelsa tribunali, solioq; aureo residens, humanis-
sime uulgus admisit : eisq; et quod sepulturam patris sedulo
curauissent, gratias egit, et quod sibi quasi certo iam Regi,
magnos honores habuissent. Verum se tamen ait non potestate
solum interim, sed etiam ipso Regis nomine temperare, donec
à Cesare sibi fuerit confirmata successio, qui etiam testamento
rerum esset omnium dominus constitutus. Idcirco enim se apud
Hierichunta uoluntati exercitus restitisse, cum sibi diadema uo-
luisset imponere. Ceterum alacritate ac beneuolentia, æque mi-
litibus ac populo plenam se uicissitudinem relaturum, si ab his,
quorum etiam esset imperium, certus Rex declaratus fuisset :
studiumq; sibi esse, ut erga illos rebus omnibus patre melior ap-
pareret. His gauisa multitudo, statim eius mentem magnis ten-
tare petitionibus coepit. Namq; alij tributa leuari, alij uestiga-
lia tolli, quidam solui custodias acclamabant. Cunctis autem
postulatis, in gratiam populi facile annuebat Archelaus. De-
inde celebratis hostijs, cum amicis erat in epulis. Ecce autem
subito

subito post meridiem congregati non pauci nouarum rerum studiosi, ubi communis luctus de Rege cessauit, propria lamenta suscipiunt; flentes eorum casum, quos propter absisam ex porta templi Aquilam auream Herodes morte damnauerat. Dolor autem non occultus erat, sed clarissimis questibus, fle- Antiq. lib. 17. cap. 12.
tuq; iusto & planctu ciuitas personabat, uirorum causa uide-
licet; quos pro templo ac legibus patrijs interijisse dicebant. Eorum autem mortis poenas, ab illis quos Herodes pecunia donasset, repetendas esse clamitabant: ac primum, quem is constituerat Pontificem reiiciendum, aliumq; pietate praestantem, magisq; purum optari debere. Quibus etsi mouebatur Archelaus ad ultionem, tamen eum profectionis festinatio continebat metuentem, ne si multitudinem reddidisset inimicam, motu eius impediretur. Quamobrem monendo magis, quam ui experiebatur sedare turbatos: missoq; magistro militum, ut quiescerent, eos rogabat. Sed illum seditionis autores, ubi ad templum uenit, priusquam uerbum faceret, lapidibus proturbant: & alijs post eum mulcendi sui gratia missis (multos enim legabat Archelaus) iracunde omnia responderunt: neq; si numero aucti fuissent, otiosi fore uidebantur. Itaq; instante azy-
morum die festo, qui apud Iudeos Pascha uocatur, plurima uictimarum copia plenus, infinita quidem ad templum ex agris multitudo religionis causa descendit: cum illi qui sophistas lugebant, in templo consisterent, nutrimenta seditioni quærentes. Hoc autem metu Archelaus, antè quàm omnem populum morbus iste corrumperet, cohortem militum & tribunum, qui etiam seditionis Principes comprehenderent, eò dirigit: contra quos omne uulgus excitatum, multos lapidum ictibus interfecit. saucius uerò Tribunus uix elabitur. Et illi quidem statim, ueluti nihil mali actum esset, ad celebranda sacra conuersi sunt. Sed Archelao sine cæde iam multitudo comprimi non
Hb 3 posse

posse uidebatur. Quamobrem totum illis immisit exercitum, pedites per ciuitatem simul omnes, equitesq; per campum: qui cum sacrificijs occupatos singulos inuasissent, propè ad tria milia hominum occidunt: reliquam uerò manum per montes proximos disiecerunt. Praecones autem sequebantur Archelaum, iussu eius unumquemq; ut domum recederet admouendo. Itaq; cuncti neglecta diei festiuitate, abiere. ipse autem cum matre necnon & Popla, & Ptolemaeo, & Nicolao amicis, ad mare descendit: relicto Philippo regni procuratore, itemq; rerum familiarium curatore. Vnà uerò egressa est cum filijs suis Salome, fratrisq; Regis filij, generq;, specie uelut Archelao ad obtinendam successionem adiumento futuri: certa uerò causa, quæ contra leges in templum admissa fuerant, delaturi. Interea fit illis Caesareæ obuiam Sabinus Syriae procurator, ad Iudeam ueniens, ad pecunias custodiendas Herodis. Quem ulterius progredi Varus inhibuit, multis accitus Archelai precibus, intercedente Ptolemaeo. Et tunc quidem Sabinus in gratiam Vari, neq; ad arces uenire properauit, neq; thesauros paternæ pecuniæ clausit Archelao: sed usq; ad cognitionem Caesaris se otiosum esse pollicitus, apud Caesaream commorabatur. Postea uerò quàm sibi obstantium unus Antiochiam petijt, alter, hoc est, Archelaus Romam nauigauit, maturè profectus in Hierosolymam, regiam tenet: custodumq; Principibus, itemq; dispensatoribus euocatis, rationes pecuniarum discutere conabatur, & arces occupare tentabat. Non tamen immemores Archelai mandatorum custodes erant, sed in obseruando singula quæq; perseuerabant, causam custodie magis Caesari, quàm Archelao tribuentes. Ad hoc autem Antipas quoq; de regno certabat, posteriore superius Herodis testamentum firmitus esse defendens, in quo Rex ipse Antipas fuerat scriptus: eiq; se tam Salome quàm multi alij cognati, qui

Antiq. lib. 17.
cap. 13.

qui cum Archelao nauigarant, suffragio fore promiserant. Ducebat autem secum matrem, fratemq; Nicolai Ptolemæum, in quo pro fide apud Herodem probata, nonnihil uidebatur esse momenti. Namq; illi fuerat amicorum charissimus. Oratori autem Irenæo propter dicendi acrimoniam plurimum confidebat: unde etiam qui se monuerant, ut Archelao pro ætatis merito & secundi testamenti uoluntate cederet, audiendos esse non censuit. Romæ uerò migrauerunt ad eum cunctorum studia propinquorum, quibus inuisus erat Archelaus, quiq; præcipuè liberi omnes sui; iuris esse cupiebant: & aut Romano magistratu administrari, aut si hoc non impetrarent, Antipam Regem habere. Ad hoc etiam Sabini ope nitabatur Antipas, qui Archelaum per epistolas accusauerat apud Cæsarem, Antipam uerò multum laudauerat. Itaq; digesta crimina Salome & ceteri, qui cum ea sentirent, Cæsari tradiderunt: & post eos Archelaus gestorum suorum perscripta capitula, patrisq; annulum per Ptolemæum, rationesq; administrationis intronisit ad Cæsarem. Ille autem secum præmeditans ea, quæ ab utraq; parte dicerentur, ubi & regni magnitudinem, multitudinemq; reddituum animaduertit, atq; insuper Herodis familiam numerosam, perlectis etiam Vari ac Sabini literis, optimates Romanorum ad concilium uocat, in quo tunc primum ex Agrippa ac filia sua natum Caium sedere iussit, filium adoptiuum: atq; ita partibus prosequendi copiam dedit. Igitur Salomes filius Antipater (namq; is erat Orator acerrimus eorum, qui aduersabantur Archelao) accusationem proposuit, insimulans Archelaum, quasi uerbis quidem de regno uideretur contendere, re autem uera iandudum Rex esset effectus, & apud aures modo Cæsaris caullaretur, quem iudicem successionis expectare nolisset. Nam post Herodis mortem, quibusdam ut diadema sibi impo-

nerent subornatis, Regis eum more in solio aureo residentem, partim ordines militiæ permūtasse, partim condonasse promotiones: et insuper his omnia annuisse populo, quæ uelut à Rege impetranda petiisset: maximorumq; reos criminum, quos pater suus uinxerat, absoluisse: qui cum ista fecisset, modò regni umbram à domino postulaturus uenisset, cuius sibi corpus ipse rapuisset, ut non rerum sed uocabulorum dominum esse Cæsarem demonstraret. Ad hæc ei, quòd etiam luctum patris asimulasset, obijciebat: cum interdum quidem personam componeret in mœrorem, noctu uerò ad comestationes usq; potaret. Deniq; seditionem uulgi ex hac indignatione conflata esse dicebat. Totius enim orationis suæ uires, eorum multitudine, qui circa templum cæsi fuerant, astruebat. Hos enim ad diem festum quidem uenisse: ad hostias uerò, quas ipsi mactandas uenerant, crudeliter esse iugulatos: tantumq; in templo funerum esse congestum, quantum nullum ab externis illatum bellum implacabile congeisset. Itaque huius crudelitatis Herode præscio, ne spe quidem regni unquam eum dignum esse uisum, nisi cum sanæ mentis inops erat, animo deterius egrotante quàm corpore, et quem in secundo testamento successorem scriberet, ignorabat: præsertim qui priore testamento successorem scriptum incusare nihil posset, quòd incolumi corpore, omniq; uitio purgata mente fecisset. Vt tamen quis firmius esse ponat morbo laborantis arbitrium, ipsum se Archelaum abdicasse regia dignitate, multis in eam contra leges admissis. Nam qualem fore, si acciperet à Cæsare principatum, qui antè quàm acciperet, tantum populum peremisset? Multa in hunc modum prosecutus Antipater, multis ex numero circumstantium propinquorum in singula crimina testibus exhibitis, perorauit. Surrexit autem Nicolaus defensor Archelai, et ante omnia

cedem

eo successoris sui firmatorem Cæsarem constituisset. Nam qui tantum sciret, ut rerum domino potestate sua cederet, nec unquam in heredis errasse iudicio, sed sano corde quem constitueret elegisse, qui per quam constitui deberet, non ignoravit. Cum autem omnibus expositis, etiam Nicolaus perorasset, in medium progressus Archelaus, ad genua Cæsaris accidit ocyus. Quo perbenigne Cæsar erecto, quod paterna quidem successione dignus esset, ostendit: certum uero nihil pronuntiavit. Sed illo die dimisso concilio, secum ipse de cognitis deliberabat utrum ex his qui testamento continerentur, aliquem regni oporteret constitui successorem, an toti familie distribui principatum. Multitudo enim personarum egere subsidio uidebatur.

De pugna & strage Hierosolymis inter Iudeos, & Sabinianos.

CAPVT II.

SEd ante quam de his quicquam statueretur à Cæsare, *ma-* Antiq. lib. 17.
ster Archelai Malithæe, morbo correpta moritur. Et uae *cap. 14.*
rie literæ de Syria perlatae sunt, Iudeos defecisse nuntiantes:
quod Varus fore prospiciens, in Hierosolymam postquam Archelaus nauigarat, ascendit: ut incentores seditionis prohiberet. Et quia multitudo cessatura non uidebatur, ex tribus quas Syria duxerat secum legionibus, unam in ciuitate reliquit: atq; ita in Antiochiam ipse remeauit. At Sabinus cum postea in Hierosolymam uenisset, causas nouarum rerum Iudeis præbuit: modo uim custodibus, ut sibi arces traderent, adhibendo, nunc malignè Regis exquirendo pecunias. Non autem solis

Hh 3

relict

relictis à Varo militibus fretus erat, sed etiam seruatorum suorum multitudine, quos etiam omnes armatos auaritiæ ministros habebat. Festo autem quinquagesimo die, quæ Pentecoste à Iudæis uocatur, septies septem diebus exactis rediens, ex eorum numero uocabulum nacta, non religionis solennitas populum, sed indignatio congregauit. Deniq; concursus infinitæ multitudinis ex Galilæa, itemq; Idumæa, et Hiericunte, transq; Iordanem positis regionibus, factus est: cum indigena ex ipsa ciuitate populus Iudæorum, et numero simul et alacritate præstaret: et tripartita manu terna castra collocauerunt, una in Septentrionali regione templi, altera in Meridionali Hippodromum uersus, tertiâq; in occiduo propè regiam tractu, circumfessosq; Romanos undiq; obsidebant. Sabinus autem multitudine pariter, eorumq; spiritu perterritus, crebris quidem Varum nuntijs precabatur, ut quàm maturè ferret auxilium, quasi occisione delenda legione, si quid moræ interuenisset. Ipse uerò in altissimam castelli turrin, quæ Phaselus uocabatur, euadit, fratris Herodis cognominem, quem Parthi necauerunt. Hinc legionarijs, ut in hostes irruerent, signum dabat. Nam præ timore nec ad eos quibus ipse præerat, descendere audebat. Eius autem præcepto milites obediētes, in templum uolant, uehementiq; cum Iudæis pugna confligunt: in qua dum nemo desuper adiunaret, imperitos belli peritia superabant. Postea uerò quàm multi Iudæi porticibus occupatis, à uertice telis eos appetebant, plurimi conterebantur: et neq; ex alto iaculantes ulcisci faciliè poterant, neq; cominus dimicantes ferebant. ab utrisq; tamen afflicti succedunt porticus, opere, magnitudine, atq; ornatu mirabiles. ibiq; tum multi flamma subito comprehensi aut ea consumebantur, aut in hostes desilientes ab ipsis occidebantur: alij retrorsum cedentes præcipitabantur ex muro: nonnulli desperata salute, incendijs

cendi periculum suis gladijs praeueniebant. Qui tamen ex
 moenibus obrependo in Romanos fecissent impetum, metu at-
 toniti nullo negotio subigebantur: donec omnibus aut inter-
 emptis, aut timore disiectis, thesauro Dei defensoribus desti-
 tuto manus milites attulerunt, et quadraginta ex eo talenta
 diripuerunt: quorum quae furto sublata non sunt, conquestus Sa-
 binus. At Iudeos multo plures, magisque pugnaces, tam uiro-
 rum, quam opum interitus in Romanos contraxit. Obsessaque
 his regia minitabantur exitium, nisi quamprimum inde sece-
 derent: Sabino, si uellet, una cum legione abeundi copiam pol-
 licentes. Quibus opitulabantur regionum plurimi, qui ad eos
 sponte transfugerant. Pars tamen bellicosior erat, Sebasteno-
 rum tria milia, hisque Rufus, et Gratus praepositi, unus peditum
 rector, at uero equitum Rufus: quorum uterque ui corporis
 atque prudentia, etiam si nullam manum obcedentem haberent,
 magnum tamen monumentum belli Romanis addidissent. Itaque
 Iudei quidem instare obsidioni, simul et castelli moenia ten-
 tantes, et ad Sabinum clamantes, ut discederet, ne impediret
 habituros tanto post tempore patriam libertatem. Sabinus au-
 tem quamuis optaret euadere, fidem tamen pollicitationibus
 non habebat: sed eorum lenitatem, insidiarum esse illecebram
 suspicabatur: simulque auxilium Vari sperans, obsidionis peri-
 culum perferebat. Eodem tempore per Iudeam plurimis lo-
 cis tumultus erat, multosque ad regni cupidinem tempus impu-
 lerat. Nam in Idumaea quidem duo milia ueteranorum, qui
 sub Herode militauerant, congregati, armisque instructi cum re-
 gis decertabant: quibus Achiabus Regis consobrinus, ex uicis
 munitissimis repugnabat, campestre praelium declinando. In
 Sepphori autem Galilaeae, Iudas filius Ezechiae latronum prin-
 cipis ab Herode quondam Rege capti, qui tunc illas regiones
 vastauerat, non parua multitudo collecta, ruptisque regis ar-
 mament

Antiq. lib. 17.
 cap. 15.

mamentarijs, et omnibus quos circa se habebat armatis, contra potentie cupidus manus mouebat. Trans flumen quoq; Simon quidam ex Regijs seruis, pulchritudine simul et uastitate corporis fretus, imposito sibi diademate, cum latronibus quos congregauerat ipse circueus, et apud Hierichuntam regionem, et multa alia magnifica diuersoria igni corripit, facilem sibi praedam ex incendio comparans. Omnesq; habitationes, in quibus aliquid decoris erat, concremasset, nisi Gratus Regionum peditum rector, ex Trachone sagittarios, itemq; Sebastenorum pugnacissimos ducens, properasset occurrere. Vbi peditum quidem in pugna multi consumpti sunt: ipse autem Simonem compendio praeuenit, ardua ualle fugientem, et ex transuerso percussum in ceruice deiecit. Incense sunt autem et quaecunq; Iordani proxima fuerunt sedes regie, apud Betharantes, quorundam aliorum manu conflata ex locis ulterioribus. Tunc etiam pastor quidam, cui nomen erat Athrongeus, regnum affectare ausus est: quod ut speraret, ui corporis animaeq; fiducia mortem contemnens impulsus est, ac praeterea fratrum sibi similium robore, quorum singulis tanquam Ducibus et satrapis attributa manus armatorum, ad incursum utebatur. Ipse autem, ueluti Rex, maiora negotia procurabat. Et tum quidem etiam diadema sibi imposuit. Non paruo autem post tempore, cum fratribus suis uastando territoria, et occidendo praecipue Romanos, itemq; regios, perseuerauit: cum nec Iudeorum quisquam effugeret, qui lucrum aliquod ferens uenisset in manus. Ausi sunt etiam apud Amathuntem reperiuntur Romanorum agmen circumuenire, qui frumenta legioni atq; arma portabant. ubi Arium quidem centurionem et quadraginta fortissimos iaculis confecere: ceteri uero in eodem periculo constituti, auxilio Grati, qui cum Sebastenis aduenit, elapsi sunt. Multis in hunc modum contra indigenas, itemq; alienig

alienigenas per omne bellum gestis, post aliquod tempus tres ex his comprehensi sunt: natu quidem maximus ab Archelao, duo uerò qui etate sequebantur, in manus Grati, ac Ptolemæi delati. Nam quartus Archelao pacatione concessit. Sed hic finis eos postea secutus est. Tunc autem latrociniali bello cunctam inflammabant Iudeam.

De Vari gestis circa Iudeos crucifixos.

CAP. III.

Varus autem acceptis Sabini et Principum literis, tota Antiq. lib. 17.
 legioni metuens, opem his ferre properabat. Itaque cum duobus cap. 16.
 reliquis legionibus, et quatuor alis equitum, in Ptolemaida profectus, eodem Regum, atque optimatum auxilia conuenire iussit. Ad hæc à Berytijs etiam, cum per eorum transfret oppidum mille et quingentos accepit armatos. Vbi uerò in Ptolemaidem tam cetera manus auxiliorum, quam propter Herodis inimicitias, Aretas Rex Arabum non cum exiguo numero equitum, peditumque peruenit, statim exercitus partem in Galileam, quæ Ptolemaidi propinqua erat, dirigit, amici sui Galli filio his rectore præposito. Qui mox et aduersus quos terat, omnes in fugam uertit; et Sepphori ciuitate capta, ipsam quidem incendit, incolas uerò eius seruitio subiugauit. Varus autem ipse cum omni exercitu Samaria potitus, ciuitate quidem abstinuit, quod inter aliorum turbas, nihil eam mouisse deprehendit; castris autem ad uicum positis, qui appellatur Arun, Ptolemæi possessionem propterea direptam ab Arabis, qui et amicis Herodis infensi erant, inde ad Sappho progreditur, alterum uicum tutissimum: quem similiter, omnesque reditus ibi repertos depopulati sunt. Cædis autem ignisque plena erant omnia, nec prædationi Arabum quicquam obstabat. Exusta est et Ammaus iussu Vari, necem Arii, ceterorumque indigne ferentis, habitatoribus eius fuga dispersis. Hinc progressus ad Hierosolymam cum exercitu, solo uisu Iudeorum castra disiecit:

cit: & alij quidem per agros abire fugientes: qui uerò intra ciuitatem degebant, suscepto eo, seditionis causas in alios conferbant, nihil quidem se penitus mouisse dicentes, sed propter diem festum receptam necessario multitudinem, in ciuitate obsessos esse potius cum Romanis, quàm cum disidentibus conspissasse. Antè uerò obuiam ei uenerant Iosephus, Archelai consobrinus, & cum Grato Rufus, ducentes exercitum regium, & Sebastenos, & Romanos milites ornatos habitu consueto. Sabinus enim nec in os Vari uenire passus, iandudum ex ciuitate ad mare discesserat. Varus autem dispartitum aduersus autores tumultus per agros dimisit exercitum: multisq; sibi exhibitis, quos minus turbulentos inuenisset, custodiæ tradidit: maxime uerò nocentium propè ad duo milia cruci suffixit. Adhuc autem circa Idumæam superesse decem armatorum milia nūtiato, confestim Arabas domum abire iubet: quòd eos non auxiliantium more uti militum, sed pro sua libidine, & suprà quàm ipse uellet, agros uastare perpexit: suis autem comitatus agminibus, in aduersarios properabat. Verùm illi se Varo prius quàm in manus ueniretur, Achiabi consilio tradiderunt. Varus autem multitudini uenia data, Duces eius interrogandos misit ad Cesarem. At ille cum ignouisset cæteris, in nonnullos Regis cognatos (erant enim quidam inter eos Herodis propinqui) animaduertit, quòd omnino contra Regem suum arma cepissent. Varus hoc modo rebus apud Hierosolymam compositis, eademq; legione, quæ dudum in præsidio ciuitatis fuerat, ibi relicta, Antiochiam rediit.

De Ethnarcha Iudæorum instituto.

CAP. IIII.

Antiq. lib. 17.
cap. 17.

Rome autem Archelao alia rursus cum Iudeis causa conflata est: qui ante seditionem permissu Vari, legati exierant, ius genti suæ liberum petitori. Erant autem numero quinquaginta, qui uenerant, & astabant eis plus quàm octo milia

Iud

se primordia : & quia principatum meruerit, tot immolasse Deo hominum uictimas, tot festo die templum cadaueribus impleuisse. Rectè igitur eos, qui de tantis malis superessent, aliquando respexisse calamitates suas, & belli lege cupere uulneribus excipiendis ora præbere : atq; ab Romanis precari, ut Iudææ reliquias misericordia dignas existimarent : ne uè quod ex ea natione restaret, his obijcerent, à quibus crudelissimè lacerabatur : sed patriam suam coniungi Syriæ finibus, ac per Iudices Romanos administrari decernerent : hoc enim modò probatum iri, Iudæos qui nunc ueluti turbulenti, ac belli cupidi reprehenduntur, moderatis rectoribus obedire nosse. Iudæorum quidem accusatio eiusmodi petitione conclusa est. Cum autem surrexisset contra Nicolaus, primum criminibus quæ in Reges erant proposita, dissolutis, nationem cœpit arguere : quia neq; gubernari facilis esset, naturaq; Regibus uix parèret. unà etiam propinquos Archelai, qui se ad accusatores contulerant, insinulabat. Sed tum quidem partibus Cæsar auditis, conuentum diremit. Paucis autem diebus post, mediam regni partem sub ethnarchiæ nomine dedit Archelao : etiam regem, si se dignum præbuisset, facturum esse pollicitus. Reliquam uerò dimidiam in duas tetrarchias diuisit, duobusq; alijs Herodis filijs attribuit : unam Philippo, alteram Antipæ, qui cum Archelao de regno certauerat. Huius parti cesserat trans flumen regio, & Galilæa : quarum ducenta talenta redditus erant. Batanæa uerò & Trachon, & Auranitis, & quedam partes domus Zenonis, circa Iamniam, Philippo destinata sunt : quæ talentorum centum redditus ministrabant. Archelai uerò ethnarchia Idumæam, omnemq; Iudæam, & Samariam habebat quarta tributorum parte leuatam, pro munere quia non rebellasset cum ceteris. Ac ciuitates quibus imperaret ei traditæ sunt, Stratonis pyrgus, & Sebaste, & Ioppe, & Hierosolyma. Cæ-

teras

teras autem, Gazam, & Gadaram, & Hippon, regno auulsas, Syria Caesar adiecit. Erant autem redditus Archelai, quadringenta talenta. Quin & Salomen præter illa, quæ testamento regis ei relicta erant, Iamnia dominam, & Azoti, & Phaselidis idem Caesar constituit: regiamq; apud Ascalonem largitus est: ex quibus omnibus talentorum sexaginta redditus colligebantur. Domum uerò eius ethnarchiæ subdidit Archelai. Cum autem cæteris quoque Herodis propinquis testamento relicta soluisset, duas eius filias uirgines extrinsecus quingentis milibus pecuniæ donauit: easq; nuptum Pherora filijs collocauit. Diuiso autem Herodis patrimonio, etiam sibi relictas ab eo facultates ad mille talenta eis distribuit: exceptis suo nomine quibusdam rebus uilissimis propter honorem defuncti.

De subditio, falsoq; Alexandro, eoq; deprehensio.

CAPVT

V.

INterea quidam iuuenis natione Iudeus, apud quendam Antiq. lib. 17.
libertinum Romanorum in Sidoniorum oppido educatus, cap. 18.
illum se formæ similitudine, quem Herodes necauerat, Alexandrum esse mentitus, fallendi spe Romam uenit. Huius autem facinoris habebat socium quendam gentilem suum, omnes regni actus optime scientem: à quo instructus, affirmabat eorum se misericordia, qui sui atque Aristobuli occidendi causa missi fuerant, similibus corporibus subditis, morti esse subreptos. Denique his multos iam Iudeos sefellera, in Creta degentes: ac liberaliter illic acceptus, Melumq; inde transmissus, ibiq; ampliore quæstu cumulatus, etiam hospites suos magna uerisimilitudine Romam secum nauigare pellexerat. Postremò delatus Dicearchiam, multisq; muneribus ab Iudeis eius loci donatus, quasi rex à paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei processerat formæ similitudo, ut qui Alexandrum illum uiderant, planeq; nouerant, hunc eum esse iurarent.

Ii

Igitur

Igitur omnes etiam Romæ Iudæi, uisendi eius studio circumfusi properabant: et infinita multitudo per uicorum angustias, quocunque ferebatur, conueniebat. Tanta namque dementia multos ceperat, ut illum sella portarent, ac regale obsequium proprijs ei sumptibus exhiberent. Sed Cæsar Alexandri uultum optime sciens (accusatus enim apud eum fuerat ab Herode) et si prius quam uideret hominem, fallaciam similitudinis aduerterat, hilariori tamen animi spei nonnihil indulgendum putauit: et Celadum quendam, qui Alexandrum bene cognosceret, misit, ut ad se adolescentem deduceret. Qui illo conspecto, statim personæ differentiam conjectura deprehendit. Maxime uero, ubi corporis eius duritiā, et seruilē formam considerauit, intellexit omne commentum. ualde autem commotus est dictorum eius audacia: de Aristobulo enim percontantibus, saluum quidem illum esse commemorabat: consulto uero non adesse, quia apud Cyprum degeret cauendo insidias: minus enim se circumueniri posse disiunctos. Itaque ab alijs ei separato uitam dixit à Cæsare premium fore: si tantæ fraudis prodidisset autorem. Id autem se facturum ille pollicitus, ad Cæsarem sequitur: et Iudæum indicat, qui formæ suæ similitudine abusus esset ad quæstum. Tanta enim dona ex ciuitatibus eum singulis abstulisse docuit, quantā uiuus Alexander non accepisset. Risit his Cæsar: et falsum quidem Alexandrum, propter habitudinem corporis, remigum numero inseruit, suasorem uero eius interfici iussit. Melius autē sumptuum detrimentum pro amentię pretio satis esse iudicauit.

De Archelai exilio.

CAP. VI.

Antiq. lib. 17.
cap. 19.

EThnarchia uero suscepta, memor discordiæ superioris Archelaus, non solum Iudæis, sed etiam Samaritensibus crudeliter abusus est. Nonoq; principatus sui anno legatis contra se ab utrisq; ad Cæsarem missis, ipse quidem in exilium pellitur

Novem spicas plenas & maximas à bobus comedi somniaue-
rat: accitos deinde uates, Chaldaeorumq; nonnullos, quidnam
illo putarent indicari somnio, consuluerat. Alijs autem aliter
interpretantibus. Simon quidam Essenus genere, dixerat spi-
cas annos arbitrari, bouesq; rerum mutationes: eò quòd agros
arando uerterent, ac mutarent. Ideoq; regnaturum quidem
illum esse tot annos, quot significasset numerus aristarum:
uarias autem rerum mutationes expertum, esse moriturum.
Hisq; audiis, Archelauus quinq; diebus pòst, ad causam dicen-
dam est euocatus. Dignum autem memoria duxi, etiam coniu-
gis eius Glaphyre somnium, Archelai filiae Cappadocum
regis, referre: quam cùm Alexander prius habuisset uxo-
rem, frater huius de quo loquimur, Herodis filius regis, à quo
ille interfectus est, sicut iam designauimus, post illius mortem
Iube regi Libyæ nuptam, eoq; defuncto domum reuersam, do-
miquè apud patrem in uiduitate degentem, Ethnarches Arche-
laus ubi conspexit, ad hoc amoris accensus est, ut eam statim
repudiata coniuge sua Mariamme, sibi copularet. Hec igitur
breui tempore postquam in Iudeam redijt, uidere uisa est su-
perstantem sibi Alexandrum dicere: Satis fuerat tibi Liby-
cum matrimonium: sed tu illo non contenta, rursus ad meos
penates reuerteris auidissima uiri tertij, & quod grauius est,
mei fratris iuncta matrimonio. Equidem non dissimulabo con-
tumeliam, teq; licet inuitam recuperabo. Atque hoc exposito
somnia, uix biduum superuixit.

De Simone Galilæo. De tribus sectis apud Iudeos.

CAPIT

VII.

II 2

Igitur

Antiq. lib. 18.
cap. 12.

Igitur Archelai finibus in prouinciam redactis, procurator Coponius quidam eques Romanus missus est, ea sibi à Cesare potestate mandata. Hoc disceptante, Galileus quidam, Simon nomine, defectionis arguebatur: quia indigenas increparet, si tributum Romanis pendere paterentur, dominosq; post Deum ferre mortales. Erat autem propria sectæ sophista, nulla in re similis alijs. Etenim tria sunt apud Iudæos genera philosophiæ. Horum unum Pharisei profitentur, alterum Sadducei, tertium uerò, quod etiam probabilius habetur, Esseni colunt, gente quidem Iudæi, uerum inter se mutuo amore coniunctissimi: & qui præter cæteros uoluptates quidem quasi maleficia uitarent: continentiam uerò seruare, neq; cupiditati succumbere, uirtutem maximam ducerent. Itaq; nuptias quidem fastidiunt, alienos uerò filios, dum adhuc molles sunt, eruditioni traditos, pro cognatis habentes, suis moribus diligenter instituunt: non quia coniugia uel humani generis successionem censéant perimendam: sed quia cauendam putent intemperantiam sceminarum, nullam earum uni uiro fidem seruare credentes. Quin & diuitiarum contemptores sunt, rerumq; apud eos communicatio admirationi habetur, neq; inuenias alteri alterum opulentia præstare: legemq; sibi dixerunt, ut qui disciplinam suam sectari uellent, bona contubernio publicarent: Ita enim fore, ne uel paupertatis humilitas, uel diuitiarum dignitas appareret: sed permixtis facultatibus, uelut inter fratres, unum esset omniū patrimonium. Probros autem ducunt oleum, & si quis uel inuitus unctus fuerit, munditijs corpus absterget: quoniam squalorem decorem putant, dummodo semper in ueste sint candida. Designatos autem communium rerum procuratores habent, & ad usus omnium singulos indiuisos. Non est autem illis una ciuitas certa, sed in singulas multi domicilia transferunt: & aliundè aduenientibus sectæ sue professoribus

ribus quicquid habeant promptum exhibent quasi proprium. Deniq; tanquam consuetissimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam antè uiderunt. Hinc est, quòd cùm peregrinantur, propter latrocinia tantum armantur, neq; præterea quicquam ferunt. In singulis autem ciuitatibus, ex eodem collegio specialis curator hospitum constituitur: qui eorum uestimenta ceteraq; usui necessaria tueatur. Amictus autem cultusq; corporis omnibus pueris, in metu & sub cura magistrì agentibus, par est. Nec uerò uestitum siue calceos mutant, nisi aut omnino conscissis prioribus, aut longi temporis usu consumptis. Nihil autè inter se mercantur, aut uendūt: sed egenti quisq; quod habet præbēs, refert ab eo quod ipse non habet: quāuis etiam sine permutatione cunctis libera sit facultas, à quibus libuerit accipiēdi, quod opus sit. Præcipuè circa Deū religiosi sunt. Namq; ante solis ortū nihil profani loquūtur, sed ei patria quædā uota celebrāt, quasi ut oriatur precātes. Deinde ad quas uenerunt singuli artes, à curatoribus dimittuntur. Cumq; ad horā quintā studiosè fuerint operati, rursus in unū cōgregātur, linteisq; præcincti uelaminibus, ita corpus aquis frigidis abluunt. Atque hac lustratione facta in eadem secreta coeunt, quo neminē alterius sectæ hominem aspirare concessum est: ipsiq; purificati, uelut in sanctum quoddam templum in coenaculum ueniunt: quibus ibi cum silentio residentibus, pistor quidem panes ordine, unum autem uasculum ex uno pulmento singulis cocus apponit. Deinde uoce cibum sacerdos anteuenit: neq; gustare quengquam fas est, nisi prius Deo celebretur oratio. Post finem quoq; prandij uota repetunt. Nam & cùm incipiunt, & cùm desinunt, quasi datorem uictus, Deum laudibus canunt. Tunc ueluti sacris illis depositis uestimentis, in opere usque ad uesperam uersantur. Similiterq; inde reuersi coenant, con-sedentibus etiam hospitibus, si quos fortè interuuisse repere-

rint. Neque uerò clamor unquam tectum illud, neque tumultus inquietat: cum etiam loquendi ordine alijs alijs cedant: eorumq; silentium, extra tectum constitutis arcanum quoddam uideatur uenerabile. Cuius quidem rei perpetua sobrietas causa est, quodq; apud eos edendi aut potandi, modus saturitate definitur. Sed quamuis aliarum rerum nihil sine praecepto faciunt curatoris, tamen in his duobus, hoc est in iuando, et miserendo, sui iuris sunt. Nam et subuenire dignis, cum opus est, suo arbitrio cuiq; licet, et indigentibus alimenta porrigere. Sanè cognatis dare aliquid sine curatoribus, interdictum. Idem iracundiae moderatores iusti sunt, indignationem cohibent, fidem tuentur, paci obsecundant: et omne quod dixerint, iureiurando fortius habent. Ipsum autem iusiurandum quasi periurio deterius uitant. Iam enim mendacij condemnatum arbitrantur, cui sine Deo non creditur. Summum autem studium ueterum scriptis adhibent: ea maxime inde, quae animae et corpori expediant, eligentes. Hinc illis morborum remedia, stirpes medicae, quamq; uim propriam singuli lapides habeant, rimantibus conquiruntur. Sectae uerò suae studiosis non statim cum eis una collectio: sed per annum integrum extrinsecus commoranti cuique eundem uictus ordinem tribuunt: dolabellam quoq; et quod praedictum est perizoma, et albam uestem tradentes. Cum uerò processu temporis experimentum continentiae dederit, accedit etiam ad communem cibum: et purioribus, ob castificationem scilicet, aquis participat: neque tamen in conuictum assumitur. Post ostensionem quippe continentiae, duobus annis alijs mores eius probantur. Cumq; dignus apparuerit, tunc demum in consortium assumitur. Prius uerò quam incipiat communem habere cibum, magnis execrationibus adiurat se primum quidem colere Deum, deinceps quoq; erga homines seruare iustitiam, et neque propria sponte no

te nocere cuiquam, neque ex præcepto obesse: quinimo iniquos omnes odisse, & collaborare semper iustitiae sectatoribus, fidem omnibus seruare, maxime uerò principibus. Neque enim absq; uoluntate Dei, cuiquam posse principatus potentiam contingere. Si uerò ipse cæteris præsit, nunquam se abusurum uiribus potestatis ad contumeliam subiectorum, sed neque ueste aut ambitioso aliquo ornatu reliquis eminere, ueritate: semper diligere, & habere propositum conuincere mentientes. Manus uerò à furto, & animā puram seruare ab iniustis compendijs: & neque aliquid de mysterijs conjectaneos celare, neque profanis eorum quippiam publicare, etiam si intentata quippiam morte compellat. Super hæc autem addunt, nihil se de dogmatibus aliud quàm ipsi susceperint, tradere. Eugere autem latrocinia, & conseruatum ire simul & dogmatis sui libros, & angelorum nomina. His quidem execrationibus explorant, & quasi præmuniunt accedentes. Deprchenso uerò in peccatis, à sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condemnatus, miserabili plerunq; morte consumitur. Illis quidem sacramentis ac ritibus obligatus, neq; capere ab alijs oblatum cibum potest. herbas uerò pecudum more decerpens, & fame exesus per membra corrumpitur. Ob quod etiam plurimos plerunq; miserati, extremum spiritum agentes receperunt: sufficiens pro peccatis eorum, quæ usq; ad mortem adduxerunt, poenā luisse censentes. In iudicijs uerò sunt diligentissimi, atque iustissimi. Disceptant autem non minus quàm centum in unum coacti: quod autē ab his decretum fuerit, immobile manet. Veneratio quoque apud eos post Deum magna legislatoris est: ita ut si quis eum blasphemauerit, morte damnetur. Senibus uerò obedire, & plurium quorumque decreto, probabile arbitrantur officium. Cùm simul denique sederint decem, nullus unus nonem loquitur inuitis. Expuere quoque in medium co-

rum, uel in dexteram sui partem, quisque deuotat. Sabbatis quoque operationem aliquam contigisse, omnibus Iudeis diligentius cauent: neque cibum sibi solum pridie præparant, ne uidelicet illo die ignem accendant: sed neque uas aliquod transponere audent, imò nec aluum purgant. Alijs autem diebus fodientes foueam uno pede altam *σκαλιδι*, hoc est, illa dolabella quam tradi nuper accedentibus diximus, demissa ueste sese diligentissimè conuegentes, ne scilicet splendori diuino iniuriam faciant, in eadem fouea ab onere uentris leuantur, ac deinceps terram quam effoderant reducunt: idq; ipsum faciunt in locis secretissimis: & cum naturalis sit ista purgatio, nihilominus tamen solenne habent, ut quasi ab immunditia diluantur. Discernuntur autem inter se, secundum susceptæ abstinentiæ tempora, in ordines quatuor: tantumq; hi qui iuniores sunt, inferiores præcedentibus æstimantur, ut si aliquos eorum contigerint, quasi à contrectatu alienigenæ diluantur. Viuunt autem quàm longissimè, ita ut plurimi eorum usque ad centenariam proferantur ætatem, propter simplicitatem uitæ, ut equidem puto, & institutionem bene in omnibus ordinatam. Sunt etiam contemptores aduersorum: cruciatus siquidem uincunt firmitate consilij. Mortem uerò, si cum decore obunda sit, iudicant etiam immortalitate meliorem. Prodidit autem eorum in omnibus negotijs animos, bellum quod gestum est cum Romanis. Tunc siquidem per artuum confractiones & ignes, ac per tormenta omnigena transeuntes, ut uidelicet uel in legislatoris aliquid loquerentur iniuriam, uel ciborum quippiam quod non solent ederent, ad neutrum horum potuerunt compelli: sed neque deprecari suos tortores, aut inter ipsa flere supplicia: in medijs quinimo cruciatibus subridentes, & eis qui tormenta admouerant illudentes, constantes animas cum quadam hilaritate reddebant, scilicet quasi qui eas essent

essent denuo recepturi. Opinio quippe apud illos firmata consistit, corruptibilia quidem esse corpora, materiamq; eorum non esse perpetuam: animas autem immortales semper manere, & de æthere subtilissimo commeantes, quasi carceribus, ita corporibus implicari, uelut quas illecebra naturalis attraxerit. Cum uerò fuerint à carnalibus releuatae uinculis, quasi de seruitute longissima liberatas, ita ilico letari eas, sublimesq; ferri. Et quidem bonas, concinentes in hoc Græcorum sententijs, pronuntiant ultra Oceanum degere, ubi eis sit reposta perfructio: illic quippe esse regionem, que neque imbribus, neque niuib, neq; æstibus aggrauetur: sed quam Oceano oriens Zephyrus, & leniter aspirans amœnet. Malis autem animabus procellosa loca & hyberna delegat, plena gemitibus exercendarum sine fine pœnarum. Videntur autem mihi secundum hanc ipsam intelligẽtiam Græci quoque fortibus suis, quos Herodas & semideos uocauerunt, beatorum insulas sequestrasse: improborum autem animabus locum apud inferos impiorum: in quo etiam cruciari quosdam commentati sunt, Sisyphos uidelicet, & Tantalos, & Ixiones, & Tiryos: principio quidem immortales esse animas existimantes, ob adhortationem utique uirtutis dehortationemq; nequitie: bonos quippe fieri in huius uitæ conuersatione meliores, per spem bonorum etiam post lucem redhibendorum: improborum autem impetum retardari existimantes: quoniam & si in huius uitæ spatio latuerint, post obitum tamen sint immortalia tormenta passuri. Hæc sunt ergo, que Esseni de diuinitate animæ philosophantur, planè illecebram ineuitabilem eis, qui semel de eorum sapientia gustauerint, reponentes. Sunt autem in eis, qui etiam futura nosse promittant, sacris uidelicet libris, & uarijs sanctificationibus, prophetarumq; dictis à primis ætatibus adherentes: raro autem accidit, ut prædictiones eorum frustratio con-

sequatur. Est autem aliud etiam Essenorum collegium, cibos quidem & mores legesq; similes cum prioribus habens, distans uerò opinione de coniugio. Maximam siquidem uitæ hominum partem, successionem scilicet, amputare eos qui abstineant nuptijs arbitrantur: quippe si in eandem omnes uelint ire sententiam, defecturum confestim genus humanum. Nihilominus autem cum tanta ipsi moderatione conueniant, ut per triennium explorent ualitudinem fœminarum: & si constanti purgatione apparuerunt idoneæ partui, ita eas in matrimonia asciscunt. Nemo tamen eorum cum prægnante concumbit: ut ostendant, quòd nuptias non uoluptatis, sed liberorum causa inierint. Lauantibus autem fœminis, ita ut uiris perizomatium inest amictus: Tales sunt mores huius collectionis. Duorum autem priorum ordinum, Pharisei dicuntur, qui certiore legalium rituum notitiam proficiuntur: & hi primam dogma habent, ut fatis & Deo uniuersa deputent: & quidem uel agere quæ iusta sunt, uel negligere, secundum maiorem partem esse in hominibus proficiuntur: adiuuare tamen in singulis & fatum. Animam autem omnem quidem incorruptam esse, transire autem in alia corpora solas bonorum, improborum autem interminabili supplicio cruciari. Sadducei porro, secundus ordo, fatum omnino negant: & Deum extra omnem mali patrationem inspectionemq; constituunt. Aiunt autem electioni hominum uel bonum uel malum esse propositum: & secundum uoluntatem propriam, aliterutrum unicuique contingere. Animarum autem generaliter uel supplicia denegant uel honores. Et Pharisei quidem sociabiles, & qui studeant se mutua dilectione complecti: Sadducei uerò & inter se feris moribus discrepantes, & conuersatio eorum circa exteros inhumana. Hæc sunt quæ de Iudeorum philosophis dicenda reperi: nunc ad inceptum reuertor.

De Pilati

ecclatrenas iudas regeant. Salome enim moriens, Iulie Augusti
coniugi toparchiam quam rexerat, et Iamnam, et in Pha-
selide palmeta testamento reliquit. Delato autem ad Tiberium
Iulie filium Romano imperio post mortem scilicet Augusti,
qui praesuit rebus annis septem et quinquaginta, mensibus sex,
diebus duobus, manentes in tetrarchijs suis Herodes ac Phi-
lippus: hic quidē iuxta fontes ipsos, ē quibus Iordanis flumen
exoritur, in Pancade condidit civitatem, quam Caesaream vo-
cavit: aliamq; in inferiore Gaulanite, quam Iuliadem nomi-
navit. Herodes uerō in Galilea Tibcriadem, in Peræa autem
cognominem Iulie. Missus autem à Tiberio in Iudeam Pila-
tus cum curandam accepisset regionem, nocte intempesta o-
perta in Hierosolymā intulit imagines Caesaris, quæ res post
triduum grandem inter Iudeos suscitavit tumultum, nam qui
aderāt stupore permoti sunt, quasi iam profanatas leges suat
viderent. nullum enim fas esse dicunt collocari in urbe simu-
lacrū. Ad querelam autem eorum qui in civitate erant, su-
bito etiam ex agris multitudo confluit. Euntes autem ilico
Caesaream ad Pilatum, intentissime deprecabantur, ut ab Hie-
rosolymis auferrentur imagines, et eis iura patria servaren-
tur. Pilato autem supplicantibus abnuente, circa domum eius
proni corruerunt: et immobiles quinque diebus continuis no-
ctibusq; mansere. Post autem Pilatus tribunal ascendens, stu-
dio magno convocat multitudinem Iudeorum, quasi qui eis
vellet dare responsum: cum subito milites accepto signo (sic
enim iam fuerat preparatum) armati circumsteterunt Iudeos:
circumdatiq; triplici acie, Iudei quidem stuporis erant pleni,
videntes insperatam rerum faciem. Tunc Pilatus denuntians
trucid

Antiq. lib. 18.
cap. 5.

trucidaturum se omnes, nisi imagines Caesaris susciperēt, annuit militibus ut educerent gladios. Iudæi autem quasi uno consilio omnes subito corruerunt, & ceruices nudatas excipiendis ictibus pararunt, uociferantes uniuersos se interfici magis uelle, quam legem profanari. Tunc Pilatus circa religionem studium populi demuratus, confestim de Hierosolymis statuas iussit auferri. Deinde uerò conturbationē alteram commouebat: Est apud eos sacer thesaurus, quem Corban dicunt, hunc ad inductionem aquarum iussit expendere: erat autē inducenda aqua ab stadys trecentis: ob hoc itaq; uulgi oriebantur querelæ: ita ut etiā Pilati qui Hierosolymam uenerat, cum clamore circumdarent tribunal. Ille autem præuiderat tumultum eorum: siquidem populo permiscuit armatos milites, qui tunc essent priuatorum uestibus induti: præcepitq; ut gladijs quidem non uterētur, fustibus autem acclamantes ferirent. Sicq; compositis rebus, dat ex tribunali signum, confestimq; cedebantur Iudæi: quorum multi quidem plagis, multi uerò se inuicem conculcantes, in fuga misera contritione perierunt. Tunc ad calamitatem interfectorum stupens multitudo conticuit: atq; ob hoc accusator Herodis tetrarcha Agrippa, qui fuit filius Aristobuli, quem pater Herodes interfecit, ad Tiberium uenit. Illo autem non suscipiente accusationem, residens Romæ & reliquorum quidem potentium notitias ambiebat: maximis autem colebat officijs Germanici filium Caium, cum adhuc esset priuatus. Et quodam die inter copiosum epularum apparatus, quibus eum demerebatur, ad ultimum extensis manibus, aperte Deum cœpit precari, celeriter illum mortuo Tiberio dominum cunctorum uidere. Hoc cum quidam e familiaribus eius Tiberio nuntiaffet, statim concludi iussit Agrippam: qui & sub grandi erumna, usq; ad mortem Tiberij, in carcere per menses sex tenebatur. Sed defuncto eo,

post

ei tradidit, regemq; appellavit. Cum venisset autem in regnum Agrippa, Herodis tetrarchæ cupiditates per invidiam suscitavit. Irritabat autem eum maximè in spem regni Herodias uxor, exprobrans ei socordiam, et dicens, quia per id quod noluerat ad Cæsarem navigare, careret potestate maiore: nam cum Agrippam ex priuato regem fecisset, quomodo dubitaret illum ex tetrarcha eodem honore donare? His adductus Herodes, venit ad Caium, à quo ob auaritiam uehementer increpitus, ad Hispaniam fugit: secutus eum quippe fuerat accusator Agrippa, cui etiam tetrarchiam illius C. Cæsar adiecit. Atque ita Herodes quidem in Hispania, peregrinante secum etiam uxore, decessit.

Antiq. lib. 13.
cap. 14.

De superbia Caii & Petronio præfide.

CAP. IX.

Caius uerò Cæsar in tantum contumeliose abusus est fortuna, ut etiam et Deum se putaret, et uellet uocari. Patritiam quoque suam multorum nobilium cede truncauit. Extendit autem impietatem suam etiam in Iudeam: Petronium denique cum exercitu Hierosolymam misit, præcipiens ut in templo statuas eius locaret: quas ipsi susciperent Iudei, contradicentes quidem ex his interficeret, reliquam uerò multitudinem captiuaret. Permovebat autem hoc profecto Deum. Et Petronius quidem, cum tribus legionibus, multisq; è Syria auxiliariis properabat in Iudeam ex Antiochia. Iudeorum uerò quidam non credebant famæ bellum nuntianti. qui uerò credebant, nihil de resistendo poterant comminisci. Celeriter autem in omnes peruadit metus: nam iam Ptolemaidem peruenerat exercitus. Est autem hæc ciuitas Galilææ littore in magno campo sita: circumdatur autem montibus ab Orientali

Antiq. lib. 13.
cap. 15.

tali plaga per sexaginta stadia disparatis, sed ad Galileam
 pertinentibus: à Meridiana autem Carmelo, qui abest stadijs
 centumviginti: à Septentrionali quoq; monte qui est altissi-
 mus, quem uocant incole scalam Tyriorum: & hic autē distat
 stadijs centum. Ab ea autē urbe distans duobus stadijs præter-
 labitur fluiuiolus, quem uocant Belem, exiguus prorsus: cui
 propè est sepulchrum Memnonis, habens iuxta se centum ferè
 cubitorum spatium, sed admiratione dignissimū. Est enim spe-
 cie uallis rotunda, uitream emittens arenam: quam cum exhau-
 serint multe naues, pariter accedentes, locus idem rursus im-
 pletur. Venti siquidem quasi dedita opera, conuehunt illuc de
 circumstantibus supercilijs arenam istam, utiq; cōmunem: locus
 autem metalli, statim in uitrum quod suscepit mutat. Mira-
 bilius quoq; mihi illud uidetur, quòd iam conuersæ arene in
 uitrum, quæcunq; pars super margines loci ipsius fuerit iacta,
 in communem arenam denuo conuertitur. Igitur loci quidem
 illius natura talis est. Iudæi autem cum mulieribus & filijs col-
 lecti in campum, in quo est sita Ptolemais, Petronio supplica-
 bant, principio ob patrias leges, deinceps uerò etiam pro suo
 statu: Ille autem ob multitudinem precantium & precum in-
 flexus, exercitum quidem & statuas in Ptolemaide reliquit:
 procedens autem in Galileam, & conuocans in Tiberiadem
 tam populum Iudæorum, quàm omnes eorum nobiles, & uim
 Romani exercitus cœpit exponere, & minas Cæsaris: his ad-
 dens, quòd & contumeliosa esset supplicatio Iudæorum: cum
 omnes siquidem gentes quæ parerent imperio Romano, in suis
 urbibus inter reliquos deos, imagines quoq; Cæsaris locauis-
 sent, soli Iudæi istud abnuerent. hoc siquidem quasi ab imperio
 deficere esset, etiam cum iniuria præsentis. Illis uerò contra
 hæc legem moresq; patrios allegantibus: & quia ne Dei qui-
 dem simulachrū, nedum hominis, nec solum in templo, sed neq;
 in profa

in profano aliquo totius regionis loco fas sibi esset locare: arripicns dictum Petronius respondit: Sed & mihi domini mei lex seruanda est. si eam quippe transgrediar, uobisq; parcam, iuste animaduersionem subibo. Impugnabit sane uos, non Petronius, sed ille à quo sum missus. nam & ipse æquè ac uos cogor implere quæ iussa sunt. Ad hæc tota multitudo unanimiter succlamauit, ante legis temerationem omnem se libenter subire perniciem. Sedato autem eorum clamore, Petronius ait: Pugnare ergo aduersus Cæsarem estis parati? Responderunt Iudei, pro Cæsare quidem & populo Romano se per dies singulos offerre sacrificia: si autem in templo imagines existimet collocandas, debere eum totam Iudeorum gentem prius immolare: præbere se quippe ingulos cum mulieribus & paruulis ei, qui interficere uoluisset. Ad hæc admiratio Petronium miserationeq; peruasit, intuentem & insuperabilem religionem uirorum, & tantum uulgus ad mortem constanter paratum. Et tunc quidem infectis omnibus recesserunt. Postridie autē ac deinceps summates eorum priuatim uiritimq; compellās, populum quoque publice alloquēs, nunc quasi cōsulens admonebat, interdum etiam minabatur, extollēs & uirtutem Romanam & indignationem Cæsaris: inter hæc etiam suam necessitatem, cui essent exequēda præcepta. Sed illis ad nulla horum experimēta cedentibus, cum uideret etiam sementem regionis intercipi (ipsum quidem anni tempus erat, & quinquaginta penè continuis diebus multitudo in urbe otiosa morabatur) ad ultimum conuocatis omnibus, ait sibi met periculosam rem se uelle aggredi. Aut enim, inquit, deo cooperante placabo Cæsarem, ac uobiscum saluabor libenter: aut illo in ultionem irritato, pro tanta multitudine impendam animam meam. Atque ita dimissis turbis, multa pro eo uota facientibus, Antiochiam ab Ptolemaide reuocauit exercitum: atque illinc confestim misit ad Cæsarem, referēs & quo apparatu
in Iud

in Iudeam irruisset, et quod tota gens supplicasset: quibus si abnuendum putaret, nosset cum uiris etiam provinciam esse perdendam. Seruare siquidem ipsos legem patriam, et nouis preceptis uehementer obistere. His epistolis respondit Caius immodice, comminans Petronio mortem, quoniam iussuum suarum segnis executor fuisset. Sed scriptum talium uestores per tres continuos menses contigit aduersa tempestate retineri: alij autem exitium C. Caesaris nunciantes, prospere nauigauerunt: denique ante septem et uiginti dies epistolas Petronius accepit, finem Caesaris indicantes, quam illi peruenirent, qui comminantia scripta portarent.

De imperio Claudii & regno Agrippæ ac morte.

CAPVT

X.

Antiq. lib. 19.
cap. 3.

C Aio igitur per dolum interempto, qui regnauerat annis tribus, mensibus sex, rapitur in regnum ab eo exercitu qui Romæ erat, Claudius. Senatus autem, referentibus consulibus Sentio Saturnino et Pomponio Secundo, mandat tribus cohortibus urbanis ut essent præsidio ciuitati, et ipse frequens in Capitolium conuenit: et propter immanitatem Caij, bellum agi cum Claudio decernebat, uolens imperium ad optimates reducere: ut sicut olim, ad regendum dignissimi eligerentur. Accidit interim ut Agrippa adueniret: quem cum et senatus

Antiq. lib. 19.
cap. 4.

in concilium et in castra Claudius euocasset, ut scilicet eo strenuo adiutore uteretur in quibus res posceret: uidens Agrippa Claudium iam esse opibus Cæsarem, ad eum perrexit: quem ille ilico legatum ad senatum misit, indicantem suum propositum, quoniam primo quidem inuitus ab exercitu raptus sit, et iniquum esse, si militum erga se studia tam religiosa deferret, imò tutam aliter suam non esse fortunam: iam enim ad inuidiam satis fore, quod in regnum uocatus sit. Deinde admistrare paratum esse Rempub. non ut aliquis tyrannus, sed ut princeps

princeps benignus : sufficere sibi quippe honorem nominis. De singulis autem negotijs communem omnium stare sententiam. nam & si non natura esset modestus, locuples tamen moderande potestatis exemplum Caij mortis esse propositum. Quae cum detulisset Agrippa, respondit curia, quasi quae militi suo bonisq; consilijs fideret, nolle se subire uoluntariam seruitutem. Sed accepto patrum responso, Claudius rursus misit Agrippam, nuntiantem eis, se non posse adduci ut eos proderet, quorum consensu in imperium esset accitus. Inuitum autem se initurum esse pugnam aduersus eos, cum quibus configere minime uellet: proinde eligendum esse locum extra ciuitatem in quo configerent. neque enim fas esse, propter illorum peruersitatem, patriam ciuili cede foedari. Et Agrippa quidem ista senatui nuntiavit. Inter haec unus ex illis militibus, qui cum patribus erant, educens gladium : Commilitones, inquit, quibus perturbati causis parricidia perpetrare cupimus, & concurrere aduersus propinquos nostros Claudium secutos? maxime cum habeamus imperatorem quem in nulla re culpae possumus, & ad quem cum iustis magis allegationibus, quam cum armis egredi debeamus. Haec dicens, per mediam egressus est curiam, omnibus se militibus consecutis. Hoc exemplo optimates deserti, in magno metu esse coeperunt. ac deinceps uidentes sibi aduersationem tutam non esse, secuti milites, ad Claudium transierunt. Occurrebant autem eis pro muris strictis gladijs hi, qui fortunae regis ambiciosius adulabantur: & penè accidit, ut progressi quinque interficerentur, antè scilicet quam militum impetum Caesar agnosceret: nisi accurrens Agrippa, imminētis ei facinoris periculum nunciasset: dicens quòd nisi coërcuisset exercitum, iam in sanguinem ciuium furem, confestim amissurus esset omnes per quos conspicuum esset imperium, fieretq; solitudinis imperator. Haec audiens Claudius, continuit militum

impetum. Suscepit autem in castris aduenientem senatum, & indulgenti honore complexus, egressus cum patribus confestim obtulit Deo uictimas, ut mos est pro imperio supplicari. Agrippam quoque protinus donat regno paterno uniuerso, adiiciens ei etiam illa quæ Augustus Herodi donauerat, Trachonitidem scilicet & Aurantidem: præter hæc autem aliud quoque regnum, quod Lysania uocabatur. Et populo quidem donationem hanc per edictum indicauit. Patribus autem præcepit, ut incisam æreis tabulis in Capitolio collocarent. Donat autem etiam fratrem eius Herodem, qui gener eiusdem erat, Berenice iunctus reginæ Chalcidis. Opinione autem celerius Agrippæ dati regni census maximus affluebat: qua sanè pecunia, non ille in rebus exiguis abutebatur, sed talem murum Hierosolymis circumdare cœpit, qualis, si potuisset absolui, inefficacem prorsus obsidionem Romanis oppugnantibus effecisset. Sed antequam impleret opus, decessit in Cæsarea. Regnauit autem annis tribus. Antè quoque cum Tetrarchiam regeret, alijs tribus annis tenuerat potestatem. Reliquit filius tres è Cypride natus, Beronicen, Mariammen atque Drusillam: filium autem ex eadem ipsa coniuge, nomine Agrippam, qui cum admodum paruulus esset, Claudius regnum in prouinciam redegit, in cuius procurationem missus est Cestius Festus: post hunc autem Tiberius Alexander: qui nihil de consuetudine patria immutantes, gentem in pace tenuerunt. Post hæc uerò & Herodes, qui regnabat in Chalcide, decessit, relinquens ex fratris quidem filia Berenice filios duos, Berenicianum, & Hyrcanum: ex priore autem Mariamme, Aristobulum. Alius quoque eius frater Aristobulus mortuus fuerat priuatus, relicta filia Iotapa. Hi quidem erant (sicut diximus) liberi Aristobuli, qui fuerat Herodis filius. Alexander autem & Aristobulus nati fuerant Herodi è Mariamme, quos ipse parens occidit, Alexandri au-

tem

Antiq. lib. 19.
cap. 5.

Antiq. lib. 19.
cap. 7. & 8.

tem posteriori in maiori Armenia regnauerunt.

De uariis tumultibus in Iudæa & Samaria.

C A P . X I .

Post obitum autē Herodis, qui regnauit in Chalcide, Claudius Agrippam filium Agrippæ in patru sui regno constituit. Alterius autem prouinciæ suscepit curam post Alexandriæ Cumanus, sub quo oriri cœperunt tumultus, & denuo Iudæos calamitas comprehendit. Conueniente quippe multitudine ad diem festum azymorum in Hierosolymam, stante cohorte Romana super porticum templi (armati quippe milites semper custodiebant festos dies, ne quid conuenientes populi nouare auderent) unus ē militibus reductis turpiter uestimentis inclinans posteriora sua obuertit ad faciem Iudæorum: & ad hunc habitum uocem emittens similem succlamauit. Ob quod factum tota cœpit multitudo conqueri, ita ut circumstarent Cumanum, ad supplicium militem deposcentes. Ex his autem inconsulti iuuenes, & quasi natura apti ad feditiones mouendas, in rixam grauissimam prosiliebant: continuo quippe saxa rapiētes, percutiebant milites. Tunc ueritus Cumanus, ne totius in eum uulgi impetus fieret, plures euocauit armatos: qui cum essent porticibus immisi, metus grauis incidit Iudæis: statimq; in fugam uersi, relicto templo refugere cœperunt. Tanta autem per egressus de constipatione obtritio facta est, ut concalcatione mutua super decem milia hominum consumpta sint. Facta est autem uniuersæ genti luctuosa festiuitas, & planctus per domos singulas personabat. Successit autem huic calamitati latrocinantium tumultus. Iuxta Bethoron quippe, per uiam publicam, Stephanus quidam seruus Cæsaris supellectilem quandam uehebat, quæ ab irruentibus direpta latronibus est. Cumanus autem ad inquisitionem mittens, eos qui in proximis uicis essent, uinctos ad se adduci iussit, obijciens quod latrones illos non comprehendissent: qua occasione,

Kk 2 quidam

quidam militum in uico quodam libros sacre legis offensos discidit, atq; combussit. Iudei autem quasi totam religionem inflammata uiderent, undiq; confluxerunt: et uelut machinamento aliquo, ita ui superstitionis attracti, omnes ad unam euocationem ad Cumanum Cesaream concurrunt: precantes ut militem, qui tantam contumeliam Deo, legiq; eius intulisset, non relinqueret impunitum. Ad hæc ille (uidebat enim multitudinem nequaquam quieturam, nisi aliqua esset satisfactione sedata) adiudicatum militem per medium populum ad supplicium iussit abduci: sicq; Iudei placatis animis recesserunt. De nouo autem Galileorum et Samaritanorum conflictus exoritur. In uico enim, quem Geman uocant, qui est in magno Samarie campo situs, quidam Galileus de numero Iudeorum ad festiuitatem ascendens interficitur. Ad quod factum multi ex Galilea regione concurrerunt, ut cum Samaritanis confligerent. Horum autem nobiliores conuenerunt ad Cumanum, rogantes, ut antequam grauis calamitas oriretur, transfret in Galileam: et in eos, qui autores essent homicidij, uindicaret. Cumanus uero his negotijs quæ habebat in manibus postponens illorum petitiones, sine effectu precatore remissit. Nuntiato igitur homicidio Hierosolymam, omnis multitudo commota est: et relicta diei solennitate, in Samariam uulgus impetum. fecit, sine ullo duce, nec cuiquam principum suorum retinenti acquiescentes. Latrocinij autem eorum et tumultus, quidam Dinei filius Eleazarus, et Alexander, principes erant: qui in Acrabatena regioni conterminos irruentes, promiscuam edidere cadem, et à nullius ætatis exitio temperantes, uicos etiam inflammauerunt. Cumanus autem hæc audiens, adduxit secum unam equitum alam, quæ uocatur Sebastenorum, ut auxilio his qui uastabantur esset: sicq; eorum multos qui Eleazarum erant secuti, comprehendit, plures quoq; interfecit. Ad reliquam autem

autem multitudinem, qui in uastandos Samaritanorum fines iruerant, principes gentis de Hierosolymis cōcurrerunt: operitiq; cilicijs, & aspersis cinere capitibus precabantur, ut ab incepto desinerent: nec propter exercendam in Samaritas ultionem, ad Hierosolymæ perniciem Romanos commouerent: misererentur autem patriæ suæ atq; templi, filiorumq; & coniugum propriarum, neque omnia pariter in discrimen adducerent, neq; ob unius Galilei uindictam cuncta disperderent. His acquiescentes Iudæi, à negotio recesserunt. Multi autem per idem tempus in latrocinia conspirabāt: sicut fere solet insolentia crescere rebus quietis: per quæ in omni regione agebantur rapine, & audacijs unè quisq; reliquis uim afferebat. Tunc Samaritarum primates ad Numidium Quadratum, qui Syriam procurabat, Tyrum uenerunt, uindicari de his qui regionem eorū depredati fuerant postulantes. Præsto autem fuerant etiā Iudeorum nobiles: & Ionathas, filius Anani, princeps sacerdotum, obiecta diluens allegabat, initium quidem tumultus Samaritas fuisse, qui primi homicidiū perpetrassent: causam tamē calamitatum postea secularum præbuisse Cumanum, qui inter principia autores cedis noluisse ulcisci. Tunc Quadratus utranque partem interim distulit, dicens se cum ad ipsas regiones uenisset, diligenter singula inquisiturum: deinceps uerò progressus Cesaream, eos omnes quos Cumanus uiuos ceperat, in crucem sustulit. Inde cum Lyddam uenisset, denuo audiuit Samaritanorum querelas, & accitos Iudeorum decem & octo uiros, quos cognouit pugna fuisse participes, securi percussit. Duos autē principes sacerdotum, Ionathan et Ananiam, eiusq; filium Ananum, & nonnullos alios Iudeos nobiles ad Cesarem misit: similiter autem & Samaritarum nobilissimos quosque. Precepit etiam Cumano, & Celeri tribuno, Romam nauigare, reddituros Claudio rationem pro his, quæ in re-

gione gesserant. His ita compositis à Lydda ascendebat Hierosolymam: et inueniens multitudinem festiuitatem azymorum celebrantem sine ulla conturbatione, Antiochiam rediit. Romæ autem Cæsar auditis allegationibus Cumani et Samaritanorum (aderat autem etiam Agrippa, Iudeorum causam magna contentione defendens: siquidem et Cumano multi potentium aderant) pronuntians aduersus Samaritas, tres eorum nobilissimos iussit interfici: Cumanum autem in exilium deportari. Celerem autem tribunum uinctum Hierosolymam missum, Iudeis ad supplicium tradidit, ut per urbem tractus, capite plecteretur. Posthæc Felicem Pallantis fratrem misit ad Iudeos, qui et eorum prouinciæ cum Samariâ et Galileæ curaret. Agrippam uerò de Chalcide in regnum maius transtulit, tradens ei illam quoque prouinciæ, quæ Felicis fuisset. Erat autem ista Trachonitis, et Batanæa, et Gaulanitis. Addidit autem regnum etiam Lysaniæ, et tetrarchiam, quam Varus rexerat. Ipse autem per annos tredecim menses octo, dies triginta administrato imperio, decessit: successorem regni Neronem relinquens, quem suadelis Agrippinæ uxoris suæ in imperium cooptauerat, et quidem cum legitimum haberet filium, Britannicum ex Messalina natum, priore scilicet coniuge, et Octauiam filiam, quam ipse priuigno collocarat Neroni. Susceperat autem ex Agrippinâ Antoniam. Et Nero quidem, quemadmodum per magnitudinem felicitatis et opum, abusus sit fortuna: et qualiter fratrem suum, atque uxorem, matremque interfecerit, post quos in omnes proximos immanitatem suam conuertit, atque ut ad ultimum per amentiam ad histrionum opera scenamque peruenerit, quoniam scio esse narratione molestum, silentio præterire melius puto.

De tumultibus in Iudæa sub Felice.

CAP. XII.

Conuer

Conuertar autem ad narranda, quæ ab eo aduersus Iudeos Antiq. lib. 20.
cap. 12.
gesta sunt. Minorem igitur Armeniam regnandam Ari-

stobulo dedit, Herodis filio. Regno autem Agrippæ quatuor
urbes addidit cum agris ad singulas pertinētib; in Peræa sci-
licet regione, Abilam & Iuliadem: in Galilea autem Taria-
cheam & Tiberiadem. Reliqua autem Iudæa Felici procu-
randa dedit. Hic principem latronum Eleazarum, qui per ui-
ginti annos regionem fuerat depraedatus, aliosq; cum eo mul-
tos cepit, uinctosq; Romam misit: Aliorumq; quos in crucem
fustulit, latronum uel in communionem sceleris deprehensorum
popularium, fuit penē innumerabilis multitudo. Sic autem
regione purgata, aliud genus latrocinantium in Hierosoly-
mita oriebatur. Hi autem sicarij uocabantur, die claro, & in me-
dia ciuitate passim quosque interficientes. Potissimum uerò
diebus solennitate festinis immiscebantur uulgo, sicut sub ueste
gestantes. His inuicos interficiebant: ac deinceps collapsis ho-
minibus, illi inter reliquos de scelere querebantur: qua fraude
extra suspicionem manebant, diuq; latuerunt. Primus igitur
ab eis Ionathas pontifex interficitur. Post hunc autem quoti-
die plurimi cædebantur, atque ipsis calamitatibus molestior ti-
mor ciuitatem premebat: sicut enim in medio bello, per singu-
la momenta omnes mortem opperiebantur. Circumspeciebant
autem eminui quosque appropinquantos: & neque amicis
fatis fidere poterant, dum tamen in medijs suspicionibus atque
custodijs nihilominus interficerentur. Tanta erat latrocinan-
tium temeritas, & ars quædam latendi. Ab hac autem alia
etiam malorum collectio facta est, cæde quidem abstinentium,
sed cōsilijs magis impiorum, quæ pars non minus quam sicario-
rum felicitatem urbis statumq; corrumpit. Seductores namque ho-
mines & circumuenerores, sub specie religionis nonis rebus stu-
dentes, uulgus insanire fecerunt: nam in solitudines egredie-
bantur,

Antiq. lib. 20.
cap. 12.

bantur, promittentes Deum signacis ostensurum libertatis. Contra quos Felix (uidebantur quippe semina defectionis esse) mittens equites atque pedites armatos, magnam multitudinem interfecit. Maiore autem plaga Iudeos afflixit Aegyptius quidam pseudopropheta. Adueniens quippe in provinciam, magus cum esset, propheta opinionem sibi arrogans, triginta ferme milia hominum congregavit, quos uana seductione deceperat. Et circumducens eos de solitudine in montem qui uocatur Oliuarum, inde in Hierosolimam nitabatur ascendere: depulsoq; Romanorum praesidio, in populares exercere dominationem. Vtebatur autem stipatoribus, qui ad id facinus conuenerant. Praeuidit sane eius impetum Felix: et occurrens cum ipsis Romanis armatis, quos etiam Iudeorum reliqua multitudo iuuabat, iniit conflictum. Et Aegyptius quidem cum paucis fugit. Plurimi autem qui cum ipso fuerat, comprehensi atque uinculis traditi sunt. Reliqua uero multitudo in regiones proprias dispersa est. Compresis uero his etiam, sicut ferè in agro corpore, rursus pars altera tumescebat. Magi enim quidam et latrones collecti, multis afflictionem inducebant: et quasi ad libertatem uocabant, mortem apertissimam comminantes his, qui Romanorum principatui obedire uoluissent: ut uel reluctantes auerterent eos, qui spontaneam ferrent seruitutem. Dispersi ergo per totam regionem diripiebant quorumq; potentium domos, eosq; insuper trucidabant: inflammabant etiam uicos, ita ut desperatione eorum tota Iudea protinus impleretur. Et hoc quidem bellum in dies ingrauescebat. alter autem tumultus ortus est circa Caesaream, inter Iudeos scilicet qui ibi permixti habitabant, et Syros, seditione commota. Hi siquidè postulabant, ut eorum fieret ciuitas, Iudeu eius fuisse conditorem dicentes: erat autem rex Herodes. Aemuli uero, conditorem quidem cõfitebatur Iudeum, ipsam uero ciuitatem fuisse gentilium

gentilium vindicabant. Neque enim illic statuas & sana potuisset constitui, si ad Iudeos eam conditor pertinere uoluisset. Ob hac ergo causas inter se populus uterque iurgabat. Procebat autem usque ad arma contentio: & quotidie ad confligendum audaces quique partis alterutrius proficiebant. Neque enim Iudeorum seniores cohibere tumultus gentis sue poterant: & Grecis turpissimum uidebatur, Iudeis inferiores uideri. Prestabant autem hi quidem diuitijs & corporum uiribus: Greci uero auxilio militum: magna siquidem pars Romane manus, de Syria illo fuerat congregata: & quasi cognati, ad auxiliandum parati erant Syris. Prefecti autem militum curabant comprimere tumultum: & pugnaces quosque comprehensos, taureis ulciscabantur ac uinculis. nec tamen supplicia comprehensorum, impedimentum aut timorem reliquis inferebant: imò magis hoc ipso in seditionis irritabantur augmentum. Tunc demum Felix minaci edicto precepit cōtumaces quosque urbe discedere: non parentium autem immixtis militibus interfecit non paucos, quorum etiam bona direpta sunt. manente autem seditione, nobiles utriusque partis electos, legatos misit ad Neronem, de iure disceptaturos. Successit autem ei Festus, & hos qui maxime infestabant prouinciam sollicitè persecutus, latronum plurimos comprehendit atque interfecit.

De praesidibus Iudaeae Albino & Floro.

CAP. XIII.

Verum successor huius Albinus non eodem modo negotijs praesuit, neque enim fuit aliqua malignitatis species, quam ille praeterierit. Denique non solum causis ciuilibus furabatur, & diripiebat bona singulorum, neque solum tributorum additamentis in commune gentem grauabat: sed etiam quos ob latrocinia decuriones ciuitatum comprehenderunt, uel qui à prioribus iudicibus in custodijs erant relictis, accepta à cognatis eorum pecunia, liberauit: & is solum qui non dedis-

K k 5 set, in

Antiq. lib. 20.
cap. 15.

set, in carceribus quasi nocentissimus remanebat. Per idem tempus, eorum quoque qui res novare cupiebant, in Hierosolymis crescit audacia. Ex quibus sane qui erant opulenti, Albinum largitione redimebat, ut eis tumultum mouentibus non indignaretur: pars autem popularis, quae non satis gaudebat quiete, Albini participibus iungebatur. Unusquisque ergo improborum cohorte propria circumdatus, ipse quidem inter ceteros quasi princeps latronum et tyrannus eminebat: stipatoribus vero suis ad direptionem mediocrium abutebatur. Ita fiebat, ut hi quidem, quorum uastabantur domus, tacerent: illi autem qui extra incommodum stetissent, metu ne similia paterentur, etiam officijs ambirent eos, quos constabat dignos esse supplicijs. in commune autem omnium fuit intercepta fiducia, et erat tunc multiplex dominatio, et semina captiuitatis futura iam ab illo tempore spargebantur. Cum sane eiusmodi morum fuisset Albinus, tamen succedens ei Gessius Florus, optimum eum per comparisonem sui fecit uideri. Ille siquidem plura occulte et cum fraude nocuerat: Gessius uero iniquitates suas in uniuersam gentem, tam palam quasi gloriaretur exercuit: ac uelut non ad regendam prouinciam, sed ad damnatorum poenas carnifex missus, neque rapinarum ullum morem, neque afflictionum praetermisit. In miseris dumtem crudelissimus erat, in turpibus uero impudentissimus. Neque enim quis illo amplius offendit fallacia ueritatem, neque commentus est callidiores nocendi uias. Huic siquidem uiritum illatis dispendijs lucra querere exiguum uisum est: sed totas simul dissipabat urbes, et labes populis inferebat, tantum non uoce per totam regionem edicens, liberam esse omnibus latrocinari, dum ipse praedarum acciperet portionem. Denique ob illius auaritiam contigit totam penè deseri regionem, ita ut plurimi sedes patrias relinquentes, ad externas prouincias commi-

Antiq. lib. 20.
cap. 1.

commigrarent. Donec autem in Syria Cestius Gallus provin-
ciam regebat, neq; ausus quispiam Iudaeorū est aduersum Flo-
rum ad eum mittere legatos. Cū uerò instante Aetymorum
solennitate ipse Hierosolymam uenisset, occurrens multitudo,
que facile tricies centenorum milium fuit, precabatur, ut gen-
tis suae calamitatibus subueniret, et pestem illam provinciae
Florum ut eijceret clamitabat. Qui tamen quum sub populi
ore esset, et Gallo assisteret, non solum nihil mouebatur, sed
uoces illas etiam deridebat. Cestius tamen compescens impe-
tum populi, et edicens quod deinceps placatiorem eis Flo-
rum redderet, regressus est Antiochiam. Deduxit autem eum
usq; ad Caesaream Florus, illudens mendacijs, et Iudaeorum
genti bellum sedulo commiscens, quo scilicet solo iniquitates
suas occultari posse credebat. Pace siquidem permanente, ha-
biturum se apud Caesarem accusatores Iudaeos: uerum si dese-
ctionem negotiatus fuisset, maiore utique malo abduccendam a
se esse inuidiam peccatorum minorum. Igitur ut gens ab Ro-
mano abrupteretur imperio, sedulo in dies augebat calami-
tates. Per idem tempus apud Neronem Caesarienses gentiles
uictores extitere, de quibus istud contestantes literas attule-
runt: perq; hoc bello Iudaico dabatur exordium, duodecimo
scilicet anno regni Neronis, septimodecimo autē regni Agrip-
pae, mense Maio.

Antiq. lib. 20.
cap. 15.

De Floro saeuiente in Iudaeos Caesarienses & Hieroso-
lymicos.

C. P. P. 23311.

AD magnitudinem autem excitationum de eo malorum,
nequaquam idoneas causas habuisse deprehenditur. In
Caesarea siquidem habitantes Iudaei, habebant synagogā pro-
prie locum, cuius erat dominus gentilis quidam Caesariensis, et
frequenter quidem egerant, ut ad eorum ius illa possessio
iungeretur, multis partibus maius pretium quam res meruerat
offerrent

offerentes, dominus autem loci preces eorū despectisse non contentus, ad maiorē dolorem edificauit in loco tabernas, ita ut angustum eis transitum & prorsus coarctatum relinqueret. Primum igitur feruentiores aliqui iuuenum prosilientes, edificationem uetabant. Cum uerò Florus hos à prohibēdo cohiberet, non habentes Iudeorum nobiles quid agerent, inter quos erat etiam Ioannes publicanus, inflectunt Florum oblatione octo talentorum, ut edificationem uetaret. Ille autem ob capiendum tantummodo, promittens se cuncta facturum, accepta pecunia statim de Cesarea egressus est, uenitq; in Sebasten, seditioni tribuens facultatem, quasi qui pugna spatium Iudeorum summatibus uendidisset. Sequenti autem die, Iudeorum sabbato, cum plebs ad synagogam coisset, seditiosus quidam Cesariensis uas Samium ante ingressum eorum ponens, alites immolabat. Hoc factum Iudeos incoercibiliter accendit, & legem suam quippe contumeliam pertulisse, & locum ipsum dicebant fuisse pollutum. pars autem Iudeorum quæ erat constantior atque moderatior, denuo iudicibus esse conquerendum rebatur. Seditiosi autem & iuuentute turgentes Iudei, effundebantur in rixam. Stabant autem ad confligendum parati etiam Cesariensium tumultuosiores. Ex composito quippe missus fuerat, qui pro synagogæ foribus immolaret: sicq; continuo est pugna commissa. Interueniens autem Lucundus, qui ad prohibendum erat relictus, præfectus equitum, uas illud quidem quod positum fuerat iussit auferri, & tumultum sedare pergebat. Cum uerò superatus esset præ Cesariensium uiolentia, Iudei statim libros legis rapientes secesserunt in Nabata: regio quædam eorum hoc nomine appellatur, dirempta à Cesarea stadijs sexaginta. Primates autem eorum duodecim, cum Ioanne in Sebasten ad Florum uenerunt, de his quæ acciderant conquerentes, & ut auxilio esset rogabant, quamuis reuerenter

uerenter, tamen eum et de octo talentis admonentes. Ille uero ilico comprehensos eos uinciri iussit, arguens cur leges de Casarea auferre ausi fuissent. ob hoc igitur apud Hierosolymitas grauissima indignatio nascebatur: ueruntamen adhuc iram suam frenabant. Florus uero, quasi ad hoc operam suam locasset, ut bellum inflammaret, misit ad sacrum thesaurum, ut inde decem et septem talenta auferrentur, quasi eam pecuniam impense Caesaris flagitaret. Tunc uero statim inuasit populum multa confusio: concurrentes ad templum, maximis uocibus nomen Caesaris appellabant, ut à tyrannide Flori liberarentur orantes. Quidam autem seditiosorum, in Florum maledicta iaciebant ultima: et canistrum circumferentes stipem eius nomine postulabant, quasi inops et miserrimus talibus indigeret auxilijs. His autem omnibus nihil est à cupiditate deterritus, sed multo magis ad depradandum irritatus est. Denique cum deberet Casaream ueniens ignem belli illie nascentis extinguere, causasque tumultuum submouere, pro quo etiam mercedem acceperat pactus: tamen cum exercitu equitum atque peditum Hierosolymam contendit, ut Romanis armis ad quod uolebat uteretur, ac timore et minis urbem circumdaret. Tunc populus lenire eius impetum uolens, obuiam militibus processit, cum solitis utique fauoribus, et Florum honorare officijs paratus. Ille uero premittens cum equitibus L. centurionem, nomine Capitonem, discedere eos iussit: Ne ue cum in quem tam graua maledicta iecissent, falso denuo honore deluderent. Oportere quippe eos, si uiri sunt fortes, animique constantis, etiam in presentem effundere contumelias: nec solum in uerbis, sed etiam in armis amorem libertatis ostendere. His dictis exterrita multitudo, simul etiam militibus, qui cum Capitone uenerant, in medium uulgus irruentibus, diffugerunt antequam Florum salutarent, aut militibus officia consueta

consueti redderent. Discedētes igitur in domos, cum metu atq; humilitate peruigilem duxere noctem. Florus autē tunc quidā deguit in regia, postridie autem aduersum eos instructo tribunali sublimius resedit: conuenientesq; sacerdotum principes, et ciuitatis uniuersa nobilitas, astiterunt tribunali. His praecepit Florus, ut omnes qui maledicta in eum succlamassent, protinus dederent: edicens in ipsos esse, nisi reos produxerint, uindicandum. Ad haec respondent Iudaei, populum quidem pacifica quaeq; sentire, illis uerò qui errauissent in uerbis, ueniam conferendam postulabant. In tanta siquidem multitudine, nihil esse mirandum, offendi aliquos temerarios, et per etatem insipientes: esse autem impossibile, eorū qui deliquerint, discrimen agitari, cum et singulos nimirum poeniteat, et praetimore adnegandum sint parati. Debere tamen illum, si consuleret gentis quieti, et uellet Romano imperio seruare urbem, magis propter multos innoxios dare ueniam etiā paucis delinquentibus, quàm propter paucos improbos perturbare multitudinem tantam bonorum. Ad haec uerò ille magna indignatione inflāmat, militibus exclamauit, ut forum rerum uenaliū, quod erat in superiori parte ciuitatis, diriperent, ac passim obuios trucidarent. Illi uerò ad lucri sui cupidinem addita auctoritate rectoris, non solum illum diripuerunt locū in quem fuerant immissi, sed in uniuersas insilientes domos, interficiebant habitatores. Fuga autem erat per angiporta omnia, et cedes eorum, qui comprehendebantur: direptionis quoq; nulla species praeteribatur. Multos autem etiam nobilium comprehendentes adduxerunt ad Florum, quos ille uerberibus laniatos in crucem sustulit. Denique omnis numerus illo interfectorum die cum paruulis et mulieribus (neq; enim uel lactantibus pepercerant) fuit sexcenti et triginta. Grauiorem autem faciebat calamitatē uideri nouitas Romanae calamitati: quod enim nemo unquam prius

prius, tunc Florus ausus est, ut uiros scilicet equestris ordinis pro tribunali flagellis caderet, ac patibulis affigeret: quorum etsi origo Iudæa, tamen Romana dignitas erat.

De alia oppressione Hierosolymorum dolo Flori.

C A P V T

XV.

PER idem tempus rex quidem Agrippa Alexandriam erat profectus: ut Alexandrum, qui Aegyptum procurabat missus à Nerone, iure hospitis conueniret. Germanam autem suam Berenicen, Hierosolymis inuentam, et iniquitatem militum uidentem, grauis ob hoc angor inuaserat, et frequenter quidem praefectos equitum suorum, custodesq; corporis mittens ad Florum precabatur, ut à cæde desineret. ille uero neque in multitudinem interfectorum, neque in nobilitatem precatricis, sed tantum in lucra sua, quæ de rapinis congregarentur, aspiciens, contempsit annuere: impetus autem militum etiam aduersum reginam efferatus est. Non solum quippe sub oculis eius obuios quosque multabant atque trucidabant, sed etiam ipsam, nisi confugisset in aulam, interfecissent. Ibi autem peruigilem noctem cum intenta custodia egit, uerens utiq; irruptionem militum. Venerat autem Hierosolymam, ut uota Deo solueret: His enim qui morbo uel alijs necessitatibus implicantur, mos est orare per triginta dies, antequam immolent hostias: abstinere quoque uino, et capillos radere. Quem morem Berenice regina illis exercens diebus, nudipes etiam ante tribunal stetit, deprecans Florum: et præter quod nihil honoris habitum est, etiam de uita sua periclitata est. Hæc autem facta sunt sextodecimo die mensis Maij. Postridie autem conueniens multitudo in forum, quod erat in superiori parte ciuitatis, magnis clamoribus de his qui interfecti fuerant, querebantur: potissimum autem inuidiosæ in Florum uoces erant: quod ueriti primates quiq; et pontifices, disruptis uestibus, et
auritim

airitim singulos comprehendentes, postulabant, ut ab his uerbis, quorum causa mala tanta pertulerant, desinerent, neque in maiorem indignationem Florum mouerēt. Sicq; sedata est multitudo, tam reuerentia precantium, quàm spe, quòd nequaquam Florus ultrà in eos seuiret. Ille autem uidens multitudinis tumultum fuisse compressum, angebatur: & denuo eam inflammare cupiens, pontifices cum nobilibus aduocauit. Itaque unum ait argumentum fore, quòd nihil ulterius de nouandis rebus cogitaret, si populus obuiam procederet militibus de Cæsarea uenientibus: ueniebant autem duæ cohortes. Qui cum conuocassent populum ad occurrendum, mandat centurionibus, ut nullam salutationem redderent obuiantibus Iudeis. ad quod si offēsi petulanter quippiam essent locuti, statim in eos uterentur armis. Pontifices ergo collecta multitudine in templo, precabantur ut occurrerent Romanis, & ante graue incommodum cohortes solenniter salutarent. His hortationibus seditiosi quique abnuebant, & ob intersectorum dolorem reliqua multitudo iungebatur audacibus. Tunc uerò omnes sacerdotes omnesq; leuitæ, sacra uasa proferentes ornatumq; templi, citharistæ etiam & cantores cum mûsicis organis procidebant ante multitudinem, & obmaximè precabantur, ut illum templi honorem custoditum esse uellent, neque ad direptionem uasorum sacrorum Romanos contumelijs incitarent. Erat autem uidere ipsos sacerdotum principes sparsis cinere capitibus, & pectora disruptis uestibus nuda monstrantes, nominatim singulos quosque nobilium compellare, ac denuo in commune multitudinem precari, ne ob modicum peccatum patriam suam proderent his, qui direptioni eius inhiarent. Quam enim utilitatem uel militibus esse de Iudeorum salutatione tribuendam, uel illis quæ acciderant correctionem, si in præsentī procedere cessarent? At contrà, si officiosè susciperent

sciperent solenniter uenientes, auferri Floro occasionem pugnae: ipsos uerò saluare patriam suam, et prouidere ne quid ultra quàm pertulerant, experirentur. His addunt, quòd paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur, hoc magis ad pacificum consilium suam deberent auctoritatem transferre. Tali hortatu multitudinem inflectentes, etiam ipsos seditionis auctores quosdam quidem minis, quosdam autem sui reuerentia mitigauerunt: ac deinceps præcedentes cum quiete omni populo sequente, militibus obuiam prodierunt. Iamq; cominus factos saluauerunt: illis autem nihil respondentibus, seditiosi Iudeorum aduersum Florum, cuius hæc fierent consilijs, succlamauerunt. Confestimq; milites comprehendentes eos, cedere fustibus adorti sunt: atq; in fugam uersos persequentes equites proculcabant. Corruebant autem multi quidem cum à Romanis cederentur, plures autem cum se mutuo propellerent. In ipsis autem portis facta est compressio, et unoquoq; alterum præuenire cupiente, tardior fuga cunctis fiebat. Collabentium uerò erat durus interitus. Suffocatu enim atq; conculcatu miseri disperibant, et neq; ad sepulturam quisquam proximis suis cognoscendus remanebat. Irruebant autem etiam pariter milites immoderatè, eos quos comprehendissent cedentes: et per ingressum qui Bezetha uocatur detrudebant multitudinem, transire cupientes ut Antoniam et templum obtinerent. Quos etiam Florus consecutus, eduxit de regia eos qui secum erant, et in arcem transire nitebatur. Frustratus tamen est eius impetus. Conuersus quippe aduersum eos populus repugnauit, et per tecta euadentes obruebant saxis Romanos. Qui cum supernè uenientibus sagittis uincerentur, nec possent defendere multitudinem, quæ per angustos arctabatur ingressus, ad reliquum se exercitum qui erat in regia, receperunt. Seditiosi autem uerentes, ne superueniens denuò Florus

templum occuparet, per Antoniam ex templo ascendentes, porticus à templo ad Antoniam continentes interciderunt, quatenus auaritiâ Flori desperatione compescerent. Nam cum diuinis inhiaret thesauris, proq; his in Antoniam transgredi niteretur, ubi intercisas porticus uidit, ab impetu conqueuit. Et conuocans sacerdotum principes atq; curiam, se quidem ait urbe digredi: præsidium tamen apud eos relinquere quantum ipsi uoluissent. Ad hæc illis respondentibus, nihil nouandum fore, si unam tantum relinqueret apud eos cohortem, dum tamen non illam, quæ cum ciuibus paulò antè conflixerat: ob ea siquidem quæ pertulere, populum illis militibus insensum esse: cohorte sicut precabantur mutata, cum reliqua manu Cesaream regressus est.

De Politiano Tribuno, & oratione Agrippæ ad Iudæos, ad obediendum Romanis hortantis.

CAP. XVI.

Aliud autem denuò pugna consilium comminiscens, retulit ad Cestium, & Iudeos defectionis criminatus est: impudenti mendacio, illos perpetrasse dicens, quæcunq; eos pertulisse constabat. Nec sanè Principes Hierosolymorum quæ gesta fuerant, tacuerunt: sed & ipsi & Berenice ad Cestium de his quæ Florus iniquè in urbe egerat retulerunt. Ille autem susceptis literis partis utriusq;, quid factò opus esset cum Principibus deliberabat. Et quibusdam quidem uidebatur, cum exercitu in Iudeam Cestium ire debere, & aut uindicare defectionem si fuisset admissa, aut magis fidos reddere Iudeos eorumq; accolæ. Ipsi tamen magis placuit aliquem de suis præire, qui & negotia & consilia Iudeorum posset ei fideliter nuntiare. mittit ergo tribunum Politianum, qui ab Alexandria reuertenti Agrippæ circa Iamnam occurrens, & à quo fuisset missus, & ob quas causas indicat. Quo loci Iudeorum etiam Pontifices, & reliqui nobiles, eorumq; curia adesse curauerant,

rant, ut circa Regem scilicet officia nouarent. Postea uerò quàm illum congruè humanitate coluerunt, conquesti sunt quàm potuerunt flebiliter de calamitatibus proprijs, & inhumanitatem Flori explicauerunt. Quam licet argueret Agrippa, uas fre tamen inuentionem suam in Iudæos transtulit, quorum maximè miserebatur, uolens scilicet frænare eorum motus: ut per hoc ipsum quòd uiderentur nihil perpeSSI iniuriæ, ab ultionis desineret appetitu. Ad hæc ergo quicumq; egregij erant, & propter sua prædia desiderabant quietem, intelligebant Regis redargutionem esse plenam benignitatis. Populus autem Hierosolymorum sexaginta stadijs obuiam progressus, officiosè Agrippam & Politianum suscepit. Lamentabantur tamen interfectos coniuges mulieres: quarum plangoribus reliquus quoq; populus ad lamenta conuersus, precabatur Agrippam ut genti consuleret. Succlamabant etiam Politiano, ut ingrederetur urbem, uideretq; quæ essent à Floro gesta: & ita ostendebant forum desertum domosq; uastatas. deinceps uerò per Agrippam suasere Politiano, ut is cum uno tantum famulo ad Siloam usq; totam circuiret ciuitatem: quatenus ipsis cognosceret oculis, Iudæos omnibus quidem alijs parère Romanis, soli autem Floro aduersari propter magnitudinem in eos factæ crudelitatis. Ille igitur cùm circuisset urbem, & mansuetudinis populi sufficiens documentum teneret, ascendit in templam, quo etiam multitudinem conuocauit: & cùm plurimis uerbis fidem eorum circa Romanos collaudasset, multa etiam ad conseruationem pacis hortatus, adorauit Deum, eiusq; sancta: in eo tamen consistens loco, in quo licebat per religionem: sicq; regressus ad Cestium est. uulgus autem Iudæorum, ad Regem Pontificesq; conuersus petebat, ut legati aduersum Florum ad Neronem mitterentur, neq; de tanta cæde tacentes suspicionem suæ defectionis præbe-

L l 2 rent:

rent: uisum iri quippe eos Principes capiendorum armorum fuisse, nisi praeuenientes ostendissent illum esse, qui dedisset exordium. constabat autem multitudinem non esse quieturam, si legationem aliquis impedisset. Ad hæc Agrippa, ordinari quidem legatos, qui Florum accusarent, inuidiosum putabat: despicere autem Iudeos in bella commotos, neq; si expedire cernebat, aduocata igitur concione Agrippa in xystum, & in suggesto constituens germanam suam Berenicen, in Asamoneorum domo (ea siquidem xysto imminebat contra superiorem partem urbis: nam xysto templum erat ponte coniunctum) huiusmodi orationem habuit: Siquidem uiderem uos omnes ad pugnandum cum Romanis esse incitados, neq; populi puriorem syncerissimamq; partem pacem uelle seruare, neq; processissem ad uos, neq; consulere confisus essem: superuacua quippe de utilibus oratio est, quando omnium auditorum conspirat ad deteriora consensus. Quoniam uero aliquos quidem ætas, malorum belli nescios facit, quosdam uero inconsiderata spes libertatis: nonnullos uero auaritia succendit, & in confusione rerum capiendum de inferioribus lucrum: quemadmodum ipsi ab hoc errore corrigantur, & non per paucorum improba consilia etiam boni dispereant, existimaui oportere, ut omnibus uobis in unum coactis ea exponerem, quæ arbitror expedire. Perstrepat autem nemo, si non ea audierit quæ ipsius fert libido. His siquidem qui sunt ad defectionem irrevocabiliter incitati, licebit etiam post meos monitus manere in pristina uoluntate. mea autem etiam ad illos qui audire cupiunt intercipietur oratio, nisi ab omnibus uobis silentium præbeatur. Noui quidem quod multi & iniurias procurantium prouincias, & præconia libertatis quasi tragicè prosequantur. Ego autem priusquam discutiam qui sitis, & contra quos bellum suscipere tentetis, primum separabo causas, quas connexas putat

putatis. Si enim uiolatores uestros cupitis ulcisci, cur libertatem magna laude sustollitis? Si uerò istud ipsum seruire intollerabile ducitis, superflua est aduersum rectores querela. illis siquidem uel moderatissime agentibus, nihilominus turpe erit seruire. Considerate autem singillatim, et uidete quàm exigua sit materia bellorum. Et primum quidem ipsa rectorum considerata sunt crimina. Colere siquidem officijs, non exasperare oportet iurgijs potestatem. Cum uerò modicorum peccatorum exprobrationes maximas facitis, aduersum uos profectò eos, quibus infertis contumelias, irritatis. Relinquentes quippe et quòd antea clanculo, et cum quadam uerecundia nocebant, palàm uos confidenterq; populantur. nihil autem ita plagas coercet, ut patientia, et uiolatorum quies uiolantibus iniicit pudorem. Fac autem eos, qui à Romanis in prouincias mittuntur, esse grauiter molestos, non tamen etiam Romani omnes uiolant uos neq; ipse Cæsar, aduersum quem pugnare uultis. Neq; enim ex præcepto illorum improbus ad uos quisquam uenit: neq; possunt illi, quæ in Oriente geruntur, positi in Occidente conspiciere. sed neq; facile ea quæ hîc sunt, illic audiuntur. est autem importunissimum, et propter exiguas causas, tantis, et ea de quibus querimur nescientibus, uelle confligere. Et quidem nostrorum criminum citò erit futura correctio. neq; enim unus atq; idem prouinciæ semper curam tenebit, et successores eius credibile est modestiores futuros. Motum autem semel bellum, neq; deponere facile est absq; magnis calamitatibus, neq; sustinere. Libertatis uerò bona sitientibus prouidendum atq; certandum est, ut principio non ea careant. molesta enim est nouitas seruitutis: quam ne utiq; subeas, iustum suscipi certamen uidetur. Qui uerò semel subiectus est, et deinceps deficit, contumax magis seruus, quàm amator libertatis ostenditur. Tunc igitur oportuit omnia

agere, ne susciperentur Romani, cū in prouinciam Pompeius intraret. Maiores uerò nostri, eorumq; Reges, pecunia, corporibus, animis multò uobis meliores, exiguae parti potentiae Romanae obsistere nequiuērunt. uos autem qui hereditariam obedientiam suscepistis, rebus autem omnibus illis qui primi paruere longe inferiores estis, contra omne Romanum regnum obsistere posse arbitramini? Et Athenienses quidem, qui ob Graecorum libertatem patriam suam quondam ignibus tradidere, qui superbissimum illum Xerxem per terram nauigantem, per mare uerò ambulātem, et cuius classem non caperet amplitudo pelagi, latiore autem Europa duceret exercitum, hunc inquam cum una naue fugientem gloriosissime persecuti sunt: circa paruam autem Salaminam, qui tantas opes Asiae confregere, nunc tamen seruiunt Romanis, et illam regiam Graeciae ciuitatem administrant Italiae iussiones. Lacedaemonij quoq; post Thermopylas, et plateas, et Agefilaum Asiam perscrutatum, eosdem dominos uenerantur. Macedones uerò, qui adhuc penè imaginantur Philippum uidere cum Alexandro promittentem sibi orbis imperium, serunt tamen rerum mutationem, et adorant eos, ad quos fortuna migrauit. Aliae quoq; multae gentes ad libertatem fiducia subnixae, et multò maiores, cesserunt tamen et obediunt: uos autem soli seruire dedignamini his, quibus uidetis uniuersa esse subiecta. Quibus exercitibus, quibus confiditis armis? Vbi est classis uestra, quae peruagetur Romanorum maria? Vbi autem qui expensis possint sufficere thesauri? Contra Aegyptios fortè aut Arabas existimatis uos bellum mouere. Non circumspicitis Romanorum imperium? Non metimini uestram imbecillitatem? Non ne scitis uestram ciuitatem à conterminis gentibus frequenter esse superatam? illorum autē uirtus per totum orbem inuicta percurrit, imò etiam hoc orbe plus aliquid quae siccunt.

Neq;

Neq; enim sufficit eis ad Orientem quidem totus Euphrates, ad Septentrionem uerò Ister, neq; in Meridie solitudine tenuis perscrutata Libya, neq; in Occidente Gades: sed ultra Oceanum alium quæsierunt orbem, & usq; ad Britannias, inaccessas prius, arma & exercitum transtulerunt. Quid ergo? Vos ne ditiores Gallis, fortiores Germanis, prudentiores Græcis? postremo plures estis omnibus in toto orbe degentibus? Quæ uos fiducia aduersum Romanos erigit? Sed dicet aliquis, seruire molestissimum est. At quantò magis id Græcis, qui uniuersis sub sole habitantibus uidebantur præstare nobilitate: & tam latam quondam prouinciã possidentes, nunc bis ternis fascibus Romanorum obediunt. totidem autem etiam Macedones obsequuntur, qui certè multò uobis iustius deberent libertatem tueri. Quid autem quingentæ Asia ciuitates? nunquid non absq; ullo præsidio, uni tantummodo rectori parent, & fascibus Consulibus obsequuntur? Quid autem pergam enumerare Heniochos, & Colchos, & Taurorum gentem: Bosphoranos quoq;, & habitantes circa Ponti littora nationes, Maoticasq; gentes? apud quas nimirum olim neq; domesticus aliquis dominus noscebatur. nunc uerò militum subiiciuntur tantum tribus milibus, & quadraginta naues longæ, innauigabile prius mare in pace custodiunt. Quanta autem Bithynia, & Cappadocia, & Pamphylorum gens, Lydi quoq; & Cilices pro libertate dicere ualerent? tamen nunc sine armis tributa pendunt. Quid autem Thracæ? quinq; quidem diebus in latum, septem autem in longum commeabilem prouinciã possidentes, asperioresq; multò quàm uestra est, ac multis partibus fortiores, altissimoq; gelu eos qui irruerint retardantem, duobus milibus Romanorum in præsidio manentibus obsequuntur. Post hos Illyrici usq; ad Dalmatiam, & Istro tenuis incolentes, duabus tantum legionibus obediunt: cum quibus & ipsi impetus compscunt. Daco-

rum. Ipsi quoq; Dalmatæ , qui tam multa pro libertate conati, sæpiusq; capti, rursum cum maioribus opibus rebellarunt, nunc sub una Romanorum legione agunt quietem. Veruntamen si aliquos magnæ causæ ad defectionem incitare deberent, Gallos potissimum oporteret assurgere , quos uidelicet tantis munimentis natura cinxisset : ab Orientali plaga Alpium montibus, à Septentrionali Rheno flumine, à Meridie Pyrenæis montibus, ab Occidente uerò Oceano. sed tali munitione gaudentes, trecentis & quindecim gentibus numerosi, fontes autem (ut ita dixerim) felicitatis domesticæ habentes, omnibusq; bonis totum penè orbem irrigantes , ferunt nihilominus uestigiales esse Romanorum, ac felicitatem suam in eorum felicitate reponere: idq; sanè ipsum, non per animorum mollitiem, nec propter ignobilitatem parentum (quippe qui per octoginta annos pro libertate pugnaverunt) sed Romanorum admirati sunt, horrueruntq; cum uirtute fortunam, qua illi plura sæpe obtinuerè quàm bellis. deniq; sub mille & ducentis militibus seruiunt, quibus penè plures habuerunt ciuitates. Neq; Hispanis nascens in agris aurum, pro libertate bella gerentibus profuit, neq; tanto terrarum marisq; spatio à Roma diremptæ gentes, Lusitani scilicet & pugnaces Cantabri: nec uicinus Oceanus, etiam accolis suis fragore terribilis: sed ultra columnas Herculis prolatis armis, & per ipsas nubes Pyrenæorum montium eluctati uertices, ditioni suæ hos quoq; subdiderunt Romani : atq; ita bellicosæ gentibus, tantoq; (ut dixi) spatio diremptis, legio in præsidio una satis est. Quis uestrum non audiuit multitudinem Germanorum? uirtutem quoq; & magnitudines corporum (ut arbitror) sæpe uidistis. siquidem ubiq; Romani carum gentium captiuos habent. Sed illi ita ingentem spatijs regionem incolentes, spiritus autem maiores corporibus gerentes, & animam quidem contemptricem mortis,

mortis indignationes autem uehementiores fr̃is, nunc Rhenum limitem habent, & octo Romanorum legionibus domantur: & seruiunt quidem, qui capti sunt, reliqua autem eorum gens uniuersa salutem in fuga non in armis reponit. Considerate autem etiam Britannorum muros, qui Hierosolymæ confiditis muris. Illos siquidem circumdatos Oceano, & penè non minorem quàm noster orbis est, habitantes, Romani nauigantes redegerunt in ditionem suam: quatuorq; legiones tantæ magnitudinis insulam tuentur. Et quid opus est plura dicere? quando etiam Parthi, bellicosissimum genus, tantis prius populis imperantes, & tam magnis opibus circumdati, obsides tamen mittunt Romanis: estq; cernere, sub specie pacis seruientem in Italia præcipuam Orientis nobilitatem. Vniuersis penè, qui sub sole incolunt, Romanorum arma uenerantibus, uos soli bellum geretis? Neq; Carthaginensium considerabitis finem, qui magnum illum Annibalem iactantes, & ex nobili Phœnicum stirpe uenientes, tamen sub Scipionis dextera corruerunt. Sed neq; Cyrenæi Lacedæmone oriundi, neq; Marmaridarum genus usq; ad Dipsadem protentum, neq; terribiles etiam audientibus Syrtes, Nasamones quoq; & Mauri, & innumerabilis multitudo Numidarum uirtutes impedire Romanas. Sed tertiam partem orbis terrarum, cuius neq; numerare quidem nationes facile est, quæ scilicet ab Atlantico mari & columnis Herculis usq; ad rubrum mare infinitos numero & locis Aethiopas continet, totam tamen ceperunt armis: & præter fruges annuas, quibus Romanam multitudinem octo mensibus pascunt, alia quoq; uestigalia pendunt, expensas quoq; deuotissimi imperio ministrant, nihil de his quæ iubentur, sicut uos, contumeliosum putantes. & quidem una cum illis tantum legio commoratur. Sed quid opus est longe petitis exemplis potentiam explicare Romanam? cum eam possitis de uicina

uobis Aegypto diligenter inspicere. Hæc enim cùm usq; ad Aethiopas porrigatur, opulentamq; Arabiam, contigua quoq; sit Indiæ, quinquaginta & septingentas myriadas incolarum habens, præter Alexandrinorum plebem, tamen uestigalia, quorum magnitudinem de censu singulorum capitum existimari licet, deuotissimè penditans, Romanum non dedignatur imperium: & certè quàm magnum stimulum defectionis habens, Alexandriam scilicet, multitudine & diuitijs abundantem, magnitudine quoq; non imparem. Habet siquidem in longitudine stadia triginta, in latitudine uerò non minus quàm decem: tributorum uerò multò amplius per menses singulos infert, quàm uos toto anno penditis: & præter pecuniam, quatuor mensium Romanæ plebi annonam ministrat. Munitur autem undiq; , aut incommensabili solitudine, aut importuoso mari, aut fluminibus, aut coenosis paludibus, quorum tamen omnium nihil Romana fortuna fortius fuit. Due etiam legiones ciuitati insidentes, profundam Aegyptum cum illa Macedonum nobilitate frænant. Quos igitur in bella de solitudinibus aliquibus socios assumetis? Siquidem omnes qui in orbe habitabili degunt, Romani sunt: nisi fortè quis uestrum spes suas ultra Euphratem porrigat, & Adiabenorum regionem gentiles suos existimet adiutores. Porro nec illi propter irrationabilem causam tanto se bello implicabunt: nec si tam probroso operi assensum darent, Parthus tamen sineret. Est siquidem ei cura tuendæ cum Romanis amicitie, & arbitrabitur fœdus esse temeratum, si quis de his, qui subiecti sunt eius imperio, aduersum Romanos in bello procedat. Superest igitur ut ad diuinum confugiatur auxilium. uerùm & hoc apud Romanos est, sine Deo quippe impossibile esset imperium tale consistere. Considerate autem, quæ admodum hæc ipsa erga ipsam religionem immoderatio, etiam si cùm longè inferioribus bel-

lura

lum geratis, tamen ad dispensandum sit uobis difficilima, atq;
eadem transgrediendo offendatis Deum, per quæ cum auxilia-
turum putatis. Si enim seruetis sabbatorum consuetudinem, &
ad nullum actum moueamini, facile profectò capiemini. Sic
quippe etiam maiores nostri experti sunt, hos maxime dies
Pompeio ad bellum destinante: in quibus scilicet hi, qui oppu-
gnabantur, otia gerebant. Transgredientes autem in bello le-
gem patriam, nescio propter quid in reliquum dimicetis. Vna
siquidem nunc uobis intentio est, ne quid de patria institutio-
ne soluatur. Quemadmodum autem aduocabitis in adiutorium
Deum, si cultum ei debitum sponte uioletis? Assumunt autem
singuli quique bellum, uel diuinæ uirtuti, uel humanis opibus
confidentes. Cum uerò utraq; hæc, quantum ad ipsam perti-
net consequentiam, deseruntur, in manifestam utiq; captiuita-
tem uolentes pugnare, prosiliunt. Quid autem prohibet pro-
prijs manibus filios uestros, coniugesq; laniare, & hanc pul-
cherrimam inflammare patriam? Erumpentes siquidem in fu-
rorem, lucrabimini uel ignominiam superatorum. Bonum est,
ô amici, bonum est, dum adhuc stat nauis in portu, præcauere
tempestatem futuram, & non eo tempore, quo in medias irru-
ris procellas, trepidare. His siquidem qui in improuisa mala
inciderint, superest ut digni uel miseratione uideantur: qui ue-
rò se in apertum discrimen iniecerint, etiam exprobrationibus
onerentur. Nisi fortè aliquis uestrum existimet secundum pæ-
cta conflictum ire Romanos, aut postquam uicerint, modera-
tè uobiscum acturos, & non in exemplum aliarum gentium
sacram hanc urbem inflammaturos, interfectorios autem uni-
uersum uestrum genus. Neq; enim qui superfuertis armis,
usquam locum fugæ habebitis, uniuersis scilicet gentibus, uel
iam habentibus Romanos dominos, uel habere metuentibus.
Periculum autem non solum uos manebit, sed etiam in re-
liquis

liquis ciuitatibus habitantes Iudeos. Neq; enim est in toto orbe populus, in quo non uestra portio sit : quos certe omnes uobis rebellantibus, cæde crudelissima diuersi quiq; conficient, et propter paucorum uirorum praua consilia, uniuerse urbes Iudaico sanguine redundabunt. Manet autem uenia eos, qui talia patrauerint, quod sint nimirum uestro uitio coacti. Si uerò eadem exequi supersederint, considerate quàm impium sit, aduersum tam benignos arma mouisse. Subeat autem uos miseratio, et si non filiorum uestrorum atq; coniugum, saltem istius ciuitatis, quæ mater urbium uestre regionis uocatur. Parcite moenibus sacris, parcite uenerabilibus adytis, templumq; uobis et sancta sanctorum seruate. neq; enim ulterius uictores Romani his abstinerebunt, quibus primò parcentes nullam receperunt gratiam. Ego testor quidem sancta uestra, sacrosq; angelos Dei, patriamq; communem, quod nihil eorum consiliorum, quæ uobis uiderim expedire, subtraxerim. uos autem decernentes quæ oportet, mecum in pace degetis : si uerò protuleritis iras, absq; me periculis subdemini. His dictis, astante etiam sorore lacrymauit, et multam partem de eorum impetu lacrymis infregit. Succlamabant autem, non se aduersum Romanos, sed aduersum Florum, ob ea quæ pertulissent, bellum gerere. Ad quos Rex Agrippa : Sed opera uestra (inquit) talia sunt, qualia aduersum Romanos pugnantium. Neq; enim Cæsari uestigal dedistis, et Antonianas porticus incendistis. Sopicetis autem causam defectionis si et porticus denuò construatis, et tributa reddere maturetis. Neq; enim Flori hoc præsidium est, aut pecuniam Floro dabit. His consultis populus acquieuit, et cum Rege ac Berenice ascendentes in templum, porticus edificare adorti sunt. Per uicos autem et regiones principes quiq; decurionesq; dispersi, uestigal colligebant : celeriterq; quadraginta talenta (tantum enim erat reliquum)

quum) redacta sunt. Et belli quidem imminentes minas, eo tunc more Agrippa compescuit. Deinceps uerò persuadere populo tentabat, ut parerēt Floro, donec successor ei à Cæsare mitteretur. Ad quam orationem multitudo accensa, nec à uerborum in Regem contumelijs temperauit, sed protinus eum urbe pepulerunt: ausq; sunt nonnulli seditiosorum etiam saxa in eum iacere. Rex autem uidens tumultuantium irreuocabilem impetum, & conquerendo quòd contumelijs esset affectus, Principes quidem eorum unà cum alijs potentibus misit ad Florum Cæsaream, ut ipse ex eis eligeret, qui de tota regione uectigal exigerent. ipse uerò discessit in regnum.

De cœpta rebellionē Iudæorum contra Romanos C A P . XVII.

PER idem tempus quidam eorum, qui bellum maximè mouebant, congregati irruerunt in quoddam præsidium, quod uocabatur Massada: & occultè eo peruasos, Romanos omnes interfecerunt: alios autem de suis posuerunt custodes. In templo quoq; Hierosolymorum, Eleazarus quidam, filius Ananie Pontificis, iuuenis audacissimus, Dux illo tempore militum, persuasit his, qui sacrificijs ministrabant, ut nullius munus aut hostia, qui non esset de Iudæorum gente, susciperetur. Id autem erat Romani belli seminarium atq; materia. Reiecit siquidem hostias Cæsaris, quæ pro Romano populo offerri solite erant. Plurimum autem super hoc Pontificibus, alijsq; nobilibus deprecatis, ut non præterirent eum morem, quo supplicabatur pro Regibus, nihil tamen acquieuerunt, non parum quidem & sue multitudini confidentes: robur siquidem omne res nouare cupientium, eorum uoluntates iuuabat: maximè autem aspiciēbant in Eleazarum, qui per idem tempus, ut dixi, Princeps erat. Conuenientes igitur potentes quiq; cum Pontificibus, & Phariseorum nobilissimis, & uidentes quàm grauib; malis

malis pergerent subijcere ciuitatem, decreuerunt seditioforum animos experiri: et ante portam, quæ area uocatur, concionem aduocantes (erat autem in interiori parte templi posita, quæ respicit ad solis exortum) ac primò quidem multa de temeraria eorum defectione conquesti, et quòd tam graue bellum patriæ commouerent: deinceps irrationabilitatem causæ ipsius arguebant, dicentes, maiores quidem eorum ornasse templum ex magna parte de muneribus gentium, semperq; eorum qui foris essent populorum munera suscepisse: et non solum non prohibuisse aliquorum hostias (id siquidem esse impiissimum) sed etiam eas quæ uiserentur, permanerentq; ad presens usq; tempus, oblationes eorum in templi cultibus collocasse. at nunc eos, qui Romana arma irritarent, et desponderent eorum bella, nouum statuere morem religionis, atq; cum periculis etiam ream facere ciuitatem impietatis uideri: siquidem ea sit, in qua præter solos Iudeos, nullus alius immolet externus, nec ad orandum sinatur accedere. Et siquidem circa unius alicuius priuati personam lex ferretur eiusmodi, posset nimirum iure nos inhumanitatis arguere: nunc autem despiciuntur Romani, et indicatur Cæsar profanus. Vnde merendum esse, ne qui immolandas pro illis hostias repellunt, ipsi in reliquum etiam pro se sacrificia prohibeantur offerre: fiatq; uerè extra principatum ciuitas, nisi celerius resipiscentes reddiderint hostias, ac prius quàm ad eos, in quorum contumeliam id tentatū est, huius ausus perueniat fama. Simul autē ista dicētes, producebant in medium sciētissimos morum paternorū, sacerdotes quoq;, narraturos quomodo omnes eorum maiores exterarum gentium semper sacrificia suscepissent. Attendebat autem nemo res nouare cupientium, his quæ dicebantur, sed neq; procedebant in medium altaris ministri, ut belli materiam preparantes. Videntes igitur nobiles quiq; seditionem eò iam processisse, ut eorum non posset autoritate comp

compesci, & Romanorum armorum periculum se primos esse
sensuros, in quantum poterant consulentes, amoliri causas pa-
rabant. & legatos quidem alios ad Florum miserunt, quorum
erat princeps filius Ananiæ Simon: alios autem ad Agrippam,
inter quos nobilissimu Saulus, & Antipas, & Costobarus erant,
qui etiam Regem propinquitate tangebant. Precabantur autem
utrumq; ut cum exercitu ascenderent in ciuitatē, & seditionem
opprimerent, priusquam ea intolerabilis fieret. Et Floro quidem
malum istud quasi bonus nuntius fuit, uolensq; inflammare bel-
lum, nihil respondit legatis. Agrippa autem pariter utrisq; par-
cens, scilicet deficientibus, & ijs, aduersum quos bellum moueba-
tur, uolensq; & Romanis conseruare Iudeos, et Iudeis templū,
atq; patriam: ad hæc autem nec sibi conducere talem conturba-
tionem sciens, misit in auxilium populo equites ter mille, Aura-
nitas scilicet, & Bataneos, & Thraconitas sub præfecto equi-
tum Dario, duce uerò Philippo Iachimi filio. His ergo uenienti-
bus, optimates quiq; cum pontificibus & omni multitudine quæ
optabat quietem, superiorem occupant ciuitatem: inferiore si-
quidem & templum, seditiosorū manus tenebat. Missilibus igitur
& fundis indefinēter utebantur, & continua erat emissio sa-
gittarum, ex utraq; scilicet parte. erat autem quando ex insidijs
procurentes cominus dimicabant. Præstabant autē audacia qui-
dem seditiosi, belli uerò scientia regij. Et his quidem erat propo-
situm maximè templum obtinere, profanatoresq; eius expelle-
re. Seditiosis uerò qui cum Eleazaro agebant, ut præter ea
quæ obtinebant, etiam superiore inuaderent urbem. Per septem
igitur dies grauis utriusq; partis cades fiebat, & neutri de eo
loco quem tenuerat depellebantur. Deinceps uerò adueniente ea
festiuitate, quæ Xylophorias dicitur, in qua mos est omnibus
grandem lignorum materiam conuehere ad templum, quatenus
nunquam ignis deficiat esca (semper enim inextinguibilis per-
scucrat)

seuerat) aduersarios quidem à cultu religionis excluderunt. inter infirmiore[m] autem uulgum irrumpentes multi sicariorum (sic enim uocant latrones, gladios in sinibus gerentes) recepti audaciſſimè proſequebantur opus quod adorti erant. Regij autem audacia & multitudine uincebantur. Ita ſuperiore ciuitate ceſſerunt, cum iſti protinus irruentes, Ananiæ pontificis domum, et Agrippæ ac Berenices palatium inflammauerunt: poſt quod ignem Archiuo intulerunt, uolentes omnia creditorum documenta diſperdere, ne eſſet unde ratio creditæ pecuniæ pateret, utq; omnem ſibi debitorum adiungerent multitudinem, & aduerſum locupletes, egenis præberent inſurgendi liberam facultatem. Fugiētibus ergo chartarum publicarum cuſtodibus, ignē ædibus iniecerunt: atq; ita incenſis ciuitatis neruis, in hoſtes irruiebant. Quo loco Pontificum, atq; nobilium quidam in cloacis latuerunt, quidam cum regijs in ſuperiorem regiam conſugerunt, portas celeriter obſerantes. Inter quos Ananias Pontifex, & Ezechias frater eius erant: & illi quos apud Agrippam ſunctos legatione diximus. Tunc ergo uictoria & inflammatione contenti ceſſauerunt. Poſtridie autem quintadecima ſcilicet die Auguſti menſis, fecerunt impetum in Antoniam: & omnes in eo præſidio agentes, per bidum obſeſſos, ceperunt, atq; interfecerunt, præſidiumq; incenderunt. Poſtea uerò tranſierunt in regiam, ad quam conſugere Agrippæ milites: & in quatuor partes agmen ſuum diuidentes, muros euertere moliebantur. eorum uerò qui intus erant, erumpere nullus audebat, propter multitudinem oppugnantium: ſed diſtributi per propugnacula & turres, ſubeuntes interficiebant, ac frequentes, omnino latrones ſub muris cadebant. Nec die autem conſlictus nec nocte ceſſabat: ſeditioſis uidelicet exiſtimantibus in deſperationem cogi eos, qui in præſidio erant, propter inopiam uictus: regijs uerò credētibus, oppugnatores ſuos ceſſuros labor

labori. Interea Manahemus quidam, filius Iudæ Galilei, calidissimi illius sophistæ, qui quondam sub Cyrenio exprobraverat Iudeis, quod post Deum subijcerentur Romanis: assumptis quibusdam nobilium, perrexit in Massadam, ubi armamentarium Herodis regis erat. eoq; perrupto, populares aliosq; latrones diligenter armauit: hisq; utens stipatoribus, ueluti rex Hierosolymam reuertitur: factusq; princeps seditionis, oppugnationem disponebat. Machinarum autem inopia erat, nec poterat palam suffodere muros, superne hostibus tela iacientibus. cuniculum igitur longè coeptum sub unam turrin agentes, suspenderunt eam materie subiecta: ac postea in sustinentia ligna igne immisso egressi sunt. Sicq; subicibus exustis, turris quidem extemplo emota est. alter autem murus intus edificatus apparuit. Regij quippe molitiones eorum presentientes, forte etiam de concussione turris, alium sibi murum celerius edificauerunt. Inter hæc autem hi quidem qui oppugnabant, et statim se uictores credebant, cum uidissent alium murum, stupore defecti sunt: regij tamen ad Manahemum aliosq; seditionis principes mittebant, precantes ut eis discedere liceret. Quod cum solis regijs, eiusq; religionis reliquis Manahemus annuisset, protinus discesserunt. Romanos autem qui soli relictæ erant, grandis animi occupauit defectus. Neque enim ui contra tantam multitudinem pares erant: et precari ut exire liceret, ignominiam iudicabant: quanquam et si permitteretur, nequaquam tutum putabant. Derelinquentes igitur inferiorem locum, qui Stratopedon uocabatur, quippe quasi capi facilem, in turres regias confugerunt: quarum una appellabatur Hippicos, alia Phaselus, tertia Mariamme. Hi uerò qui cum Manahemo erant, protinus irruentes in ea loca et quibus milites fugerant, si quos eorum comprehenderet trucidantes, omnem reliquum apparatus diripiētes, Stratopedum in-

cenderunt. Hæc igitur acta sunt sexto die mensis Septembris.

De cæde Ananiæ pontificis, Manahemi, & militum Romanorum.

CAPVT XVIII.

SEquenti autem die pontifex Ananias circa Euripos regie domus latens capitur, & à latronibus interficitur cum Ezechia fratre. Circumsidentes autem etiam turres seditiosi, custodiebant ne quis militum posset effugere. Manahemum autem & munitorum locorum destructio, & pontificis Ananiæ mors, in crudelitatem erexit: & neminem parem sibi in negotijs arbitrans, intolerabilis erat tyrannus. Insurrexerunt autem duo de socijs Eleazar: & mutuo collocuti, quòd non deceret à Romanis desiderio libertatis deficientes, eandem populari suo prodere, dominumq; ferre, etsi non uolentum, tamen seipsis humiliorem: nam si oporteat cunctis aliquem præesse, quemuis magis alium quam illum decere: atque ita pacti, adoriuntur eum in templo, magno enim festu adoraturus accesserat, regali habitu indutus, & studiosi sui in armis habebat. Cum igitur hi qui circa Eleazarum erant, in illum profiluissent, reliquum quoque populus rapiens saxa lapidauit seditiam existimantes quòd illo perempto tota seditio solueretur. Paululum autem stipatores Manahem resistentes, postquam uiderunt totam aduersum se multitudinem irruere, quisq; quò potuit diffugit. Et cædes quidem erat eorum qui comprehensi sunt, perscrutatio autem latentium sequebatur: pauciq; ex eis clam in Massadam perfugerunt; cum quibus & Eleazarus filius Iairi, propinquus genere Manahemo, qui postea etiam in Massada tyrannidem egit. Ipsum autem Manahemum, cum confugisset in locum qui Ophlas uocatur, atque illic humiliter delitesceret, capientes extraxerunt in publicum, multisq; tormentis excruciatum interfecerunt. Similiter autem sub eo agentes principes, præcipuumq; tyranni

tyrannidis eius adiutorem Absalomon nomine. Et populus quidem, sicut dixi, in his adiutor fuit, suspicans aliquam totius seditionis correctionem futuram. Hi uero non ut comprimerent bellum, sed ut cum maiori licentia gererent, interfecerunt Manabemum. Denique cum populus multum precaretur, ut oppugnationem militum relaxarent, uehementius insistebant; donec ulterius resistere non ualentes, Metilius Romanorum praefectus et reliqui mittunt ad Eleazarum, precantes ut solam eorum pacisceretur uitam: arma autem et reliqua quae haberent, ipsis tradentibus sumeret. Qui precationem ilico arripientes, remittunt ad eos Gorionem Nicodemi filium, et Ananiam Sadduceum, et Iudam Ionathae, scilicet eis dextras et sacramentum daturas. Quibus actis, deducebat milites Metilius: sed quandiu Romani arma retinebant, nemo aduersus eos seditiosorum fraudis aliquid molitus est. postea uero quam secundum pactiones omnes scuta gladiosque posuerunt, neque quicquam ulterius suspicantes discedebant, facto in eos impetu stipatores Eleazari, comprehesos trucidabant, neque resistentes neque supplicantes, solas autem pactiones et iuramenta quae dederant inclamantes. Et hi quidem ita crudeliter interfecti sunt, praeter Metiliū. Hunc enim deprecantē, et usque ad circūcisionē Iudaizare se promittentē, seruauerunt solum. Detrimentū autē Romanis quidem erat leue: ex copijs siquidem amplissimis pauci fuerunt intercepti: Iudeorum autē captiuitatis illud exordiū uidebatur. Vidētes autē graues iam instare causas bellorum, urbem autem tali facinore fuisse reppersam, ex quo nimirū diuina indignatio imminebat, etiamsi à Romanis nulla ultio timeretur, lugebāt publice, et tristitia ciuitas premebatur. moderati autē quique, quasi pro seditiosis causas reddituri, turbabantur. siquidem sabbato illam eadem cōtigerat perpetrari, quo scilicet die propter religionem à sanctis quoque operibus agunt quietem:

De Iudæorum maxima strage Cæsareæ & in omni
Syria.

CAPVT XIX.

Eodem autem die, eademq; hora, quasi aliqua cœlesti pro-
euidencia, Cæsarienses quoque Iudæos apud se habitantes
trucidauerunt: ita ut uno tempore super uiginti milia homi-
num cederentur, & cunctis Iudæis uacuata Cæsareæ rema-
neret. Nam & eos qui effugerant comprehendens Florus,
uinctos in arenam deduxit. Post Cæsariensem uerò cladem,
tota gens efferata est. Diuisiq; Iudæi, Syrorum uicos ac fini-
timas ciuitates protinus uastauerunt: id est, Philadelphiam, &
Gebonitū, & Gerasam, & Pellam, & Scythopolim. Dein-
ceps uerò irruerunt & in Gadaram & Hippon & Gaulani-
tidem: & alia quidē subruētes loca, alia uerò inflāmantēs, etiā
in Cadasam Tyriorum & Ptolemaidem, Gabam quoq; Cæsa-
reamq; tendebāt. Obstitit autē eorū incursum neq; Sebaſte, neq;
Ascalon: sed his quoq; flamma uastatis, Anthedona & Gazam
euerterunt. Multa autē circa fines harum ciuitatū diripiebā-
tur, uici scilicet & agri, eorumq; qui capiebantur uiro-
rum im-
mensa cedes fiebat. neq; tamen Syri minorē numero multitu-
dinem de Iudæorum gente uastabāt: sed etiā eo qui in ciuitati-
bus erāt, cōprehensos disperdebāt: non solum ob uetus odium,
sed ut discrimen imminens præuenirent. Grauis ergo contur-
batio totam Syriam peruascerat, & omnis ciuitas in binos di-
uidebatur exercitus: unaq; alterutri salus erat, si præuenissent
alteros cede faciēda: & dies quidem ducebantur in sangui-
ne, noctes autem molestiores formido faciebat. Nam licet ui-
derentur amoliri Iudæos, tamen etiam aliarum gentium Iudæi-
zantes cogebantur habere suspectos: & ob hoc ipsum quod
in eis uidebatur ambiguum, neq; temere eos placebat interfi-
ci, & rursus ob ipsam religionis commixtionem quasi penitus
externos timebāt. Prouocabat autem ad cedes aduersæ partis,
etiam

etiam illos qui prius fuerant mansueti, avaritia, siquidem substantias caesorum passim diripiebant: et quasi victores eorum praedam, quos trucidauerant, in domos alias transferebant. Gloriosior autem erat qui plura collegisset, quasi scilicet plures uirtute superasset. Erat autem cernere ciuitates plenas cadaueribus insepultis, et inhumatos passim iacere cum paruulis senes, foeminas autem neque pudenda contectas. Et omnis quidem prouincia plena erat inenarrabilium calamitatum, maiorum autem metus, quam quae peracta erant, facinorum imminabat. Et haec tenus quidem Iudaeis aduersum alienigenas conflictus erat. Incurrentes autem in Scythopoleos fines, etiam Iudeos qui illic habitabant, experti sunt hostes. Hi enim cum Scythopolitis conspirantes, et consanguinitatem utilitati propriae postponentes, aduersum Iudeos cum gentilibus dimicabant. Suspecta tamen eorum ipsa belli fuit auaritia. Denique Scythopolite ueriti ne ciuitatem noctu adirent, et magna sua calamitate ciuibz excusarent defectionem, edixerunt eis, ut si uellent inter eos firmare consensum, et circa alienigenas ostendere fidem, transirent cum omnibus filiis suis in lucum. quibus quae fuerant iussa sine suspicione facientibus, diebus quidem secutis duobus quieuerunt Scythopolite. tertia uero nocte exploratores, alios incautos, alios uero dormientes inuadunt, subitoque omnes interfecerunt, qui fuerunt numero tredecim milia: postque eorum bona cuncta diripuere. Dignum autem etiam uidetur, Simonis interitum enarrare. Hic enim Sauli cuiusdam, non ignobilis uiri, filius erat, fortitudine quoque corporis et audacia animi insignissimus: quibus utrisque ad incommoda suae gentis abusus est. Multos siquidem Iudeorum propinquos Scythopoli, quotidie obtruncabat, et frequenter integros cuneos fudit, ita ut totius aciei momentum solus existeret. Comprehendit autem eum digna civili cade poena. Nam cum Scy-

thopolita circumfusi Iudæis, passim per lucum eos iaculis confingerent, educto Simon gladio, in nullum quidem hostium impetum fecit. nihil enim se in tanta multitudine promoturum uidebat. Exclamans autem miserabiliter: digna, inquit, Scythopolita his quæ gessi patior: quippe qui tam multa cædæ civium meorum, benignitati erga uos nostræ fidem feci. digne enim nobis externa gens infida est, qui in nostrum genus tanta impietate deliquimus. morior ergo quasi profanus proprijs manibus: neque enim decet hostili manu cadere: iste autem ipse finis mihi & sceleris digna pœna, & idoneum uirtutis decus erit: ut nemo scilicet hostium de meo interitu gloriatur, neque insultet cadenti. Hæc dicens, miserantibus simul ac furentibus oculis circumspicit omnem familiam suam. erat autem ei uxor & filij, & prouecti in senectutem parentes. ille igitur primum quidē patrē à cæsarie comprehendens, & super eum stans ense penetrauit: post quem non sanè inuitā matrem suam interfecit. super hos autem coniugi, & filijs intulit ferrum, singulis sanè horum penè occurrētibus gladio, & hostes præuenire cupientibus. cum uerò omnē suam necessitudinem trucidasset, cæsis superstans extulit dexteram, ut neminē posset latere, & totum in uiscera sua ensē demersit: dignus quidem miseratione iuuenis propter robur corporis atq; animi firmitatē, cæterum quātum ad fidem, quam alienigenis præstitit, digno sine consumptus.

De Iudæorum alia graui interfectione.

CAP. XX.

AD cædem autē quæ in Scythopoli facta est, reliquæ quoq; urbes in Iudeos apud se habitantes irruebant: & duo milia quingentos Ascalonita, Ptolemais autem duo milia interfecit. Vinxerunt quoq; non paucos Tyrij: multosq; trucidauerunt: plures autem eorum uinctos custodijs tradidere. Hippeni quoque & Gadarenses similiter audacissimos quidem amoliebantur, terribiles autem solícite adseruabant. Reliquæ quoque
urbes

urbes aduersum Iudeos singulae, prout habebant, uel timore uel odio mouebantur. Soli autem Antiocheni, & Sidonij, & Apameni, suis cohabitatoribus pepercerunt: & neque interfecere quempiam Iudeorum, neque uinculis tradiderunt. forte autem & propter multitudinem suam despexerunt eorum si quid motus fuissent. mihi autem uidentur magis erga eos miseratione moti, quos utique nihil moliri uidebant. Geraseni autem neque in eos qui apud se remanere delegerunt, quicquam gesserunt mali: & egredi uolentes usque ad fines suos deduxerunt. Excitata est autem etiam in regno Agrippae aduersum Iudeos perniciēs. Ipse siquidem perrexerat ad Cestium Gallum Antiochiam, relictā administratione cuidam ex amicis, nomine Noaro, Soëmo regi genere propinquo. Venerunt autem de Batanea regione septuaginta numero uiri, & nobilitate & prudentia ciuium suorum praestantissimi, poscendij praesidij gratia: ut si qui scilicet apud eos quoque motus fierent, haberent idoneam custodiam, per quam possent insurgentes quosque comprimere. Hos Noarus, quosdam armatos de regijs praemittens, interfecit in itinere omnes. Ausus autem est tale facinus praeter consilium Agrippae: & propter inuiciam auaritiam impie in gentiles suos agere non recusans, regnum omne corrumpit, perseuerans post tale scilicet principium in totum genus exercere iniquitatem: donec discussis Agrippa rebus animaduertere quidem in eum ueritus est propter propinquitatem Soëmi, procuranda tamen eum regione summouit. Seditiosi autem capto praesidio, quod appellatur Cyprus, imminens finibus Hierichuntis, custodes quidem interfecerunt, munimenta autem destruxerunt. Per eosdem dies etiam in Macherunte multitudo Iudeorum persuadebat in praesidio relictis Romanis, deserere castellum, eisque tradere. Illi autem quod rogabantur cogi metuentes, pacti sunt cum eis discessionem

suam : & accipientes fidem , tradunt præsidium , quod diligentibus cœperunt Machærunij custodij obtinere.

Iudæi Alexandriæ occisi.

CAPVT XXI.

IN Alexandria autem semper quidem erat incolis aduersum Iudeos seditio, iam ab illo tempore, ex quo strenuus Alexander contra Aegyptios usus Iudæis , præmium societatis tradidit eis, & habitandi apud Alexandriam facultatem, & ius ciuitatis æquale cum gentibus : permanebat autem eis honor iste apud successores quoq; Alexandri: deniq; & in parte urbis locum eis proprium deputauerunt, quateius haberent conuersationem per omnia mūdiorē à communionē scilicet gētium sequestratam: præstiterūtq; eis, ut etiam Macedones appellarentur. deinceps uerò cum in ditionem Romanorum Aegyptus uenisset, neque Cæsar primus, neque post eum quispiam, honores quos Alexāder Iudæis decreuerat minuit. conflictus autem eorum aduersus Græcos penē cōtinuus erat: & iudicibus in multos quotidie ab utraque parte animaduertētibus, seditio accendebatur. Tunc uerò cum & apud alios turbata res esset, illuc magis exarsit tumultus. Nam cum Alexandrini in concionem uenissent , ut ordinarent pro certis negotijs legationem ad Neronem ferendam , concurrerunt in amphitheatrum permixti Græcis plurimi Iudæorum. Quos cum uidissent emuli, ex templo clamare cœperunt, Iudæos hostes & exploratores esse: ac deinceps insilientes intulerunt eisdem manus : & reliqui quidem fugientes dissipati sunt , tres uerò ex his comprehensos, trahabant quasi uiuos incensuri. Commoti sunt autem uniuersi Iudæi ad opem ferendam : & primum quidem in Græcos saxa iaciebant, postea uerò etiam facibus raptis in amphitheatrum impetum fecerunt , comminantes quòd in ipso loco tantum simul populum concremarent : & penē minas implessent rebus, nisi iras eorum compressisset Tiberius

berius Alexander, magistratus ciuitatis. Nec tamen ipse coërcendi principium ab armis sumpsit, sed nobiles eorum quosque submittebat, hortabatur ut desinerent, neque aduersum se milites Romanos commouerent. Seditiosi autem benignam deprecationem ridentes, Tiberium contumelijs appetebant. Qui postquam uidit absque magna calamitate tumultuosos non posse compesci, immisit in eos duas Romanorum legiones, quæ in ciuitate erant: et cum his alios quinque milia milites, casu ad Iudeorum interitum de Libya uenientes, præcepitque ut non solum interficerent, sed etiam bona eorum diriperent, domosque inflammarent. Qui protinus concurrentes in locum qui uocatur Deleta (illic quippe erat Iudeorum multitudo collecta) exequiebantur strenue iussa, nec sanè sine cruenta uictoria. Conglobati enim Iudæi his, quos melius armatos habebant, in fronte positi, aliquandiu quidem resisterunt: semel uerò in fugam uersi mactabantur: nec unus erat exitij modus, cum alij sub diuo atque in campo deprehenderentur, in ædes autem alij concluderentur, et eas quoque succenderent Romani: unà etiam diripiendo quæ in his reperissent: cum neque illos aut infantum misericordia, aut reuerentia senectutis moueret, sed in omnes ætates pari cæde seuirent. Vnde totus quidem ille locus sanguine redundabat: quinquaginta uerò congesta sunt milia mortuorum: nec tamen saltem reliquæ remansissent, nisi ad preces se contulissent, eorumque misertus Alexander Romanos iussisset abscedere. Sed illi quidem, quibus erat consuetum obedire præceptis, primo eius nutu necibus pepercerunt: populares autem Alexandrini, propter odij magnitudinem difficulter ab incepto renocabantur, uixque à cadaueribus distrahebantur. Apud Alexandriam quidem talis casus euenit.

De strage Cestii in Iudeos.

CAP. XIII.

M M 5

Cestio

Cestio uerò iam quiescendum esse non uidebatur, insensis
 Subique Iudæis: sed duodecimā legionem integram ex An-
 tiochia secum ducens, & ex reliquis bina milia lecta peditum,
 & quatuor alas equitum: insuperq; regum auxilia, hoc est, An-
 tiochi duo milia equitum, & peditum tria milia, sagittarios
 omnes, Agrippæ uerò tantundem peditum & equitum mille,
 cum & Soëmus sequeretur, 1111 milibus comitatus, quorum
 tertia pars equitum erat, pluresq; sagittarij, Ptolemaida pro-
 gressus est. Plurimi autem ex ciuitatibus auxilio conuenere, pe-
 rilia quidem militibus inferiores, quod autem scientiæ deerrat,
 in Iudeos odio, itemq; alacritate supplentes. Aderat autem ipse
 quoque Agrippa Cestio, & eorum quæ conducerent simul &
 itineris princeps. Ibi cum abducta exercitus parte Cestius in
 ualidissimam Galilæe ciuitatem contēdit Zabulon, quæ appel-
 latur uirorum, & ab Iudeorum finibus Ptolemaida discernit.
 Cumq; offendisset eam ciuibz destitutam (in montes enim mul-
 titudo refugerat) omnigenum autem rerum plenam, illas qui-
 dem militibus diripiendas cōcessit: ipsum uerò oppidum, quam-
 uis admiratus esset eius pulchritudinem, quippe domus habe-
 bat similiter ut apud Tyrum & Sidonā & Berytum edifica-
 tas, incendit. Deinde cursu territorio peragrato, quicquid in-
 uenisset obuiam depopulatus est: inflammatisq; etiam circum
 eam positis uicis, in Ptolemaida reuertit. Syris autem adhuc
 prædæ inherentibus, & præcipue Berytijs, recepta Iudei fi-
 ducia (Cestium enim recessisse cognouerant) repente in eos
 qui remanserant irruunt, & prope ad duo milia cadunt. Ce-
 stius autem ex Ptolemaide profectus, ipse quidem Cesaream
 peruenit: in Ioppen uerò partem præmisit exercitus cum præ-
 ceptis huiusmodi, ut oppidum custodirent, si eo potiri possent:
 aut si oppidani impetum præsensissent, tum suum quàm cetero-
 rum militum præstolarentur aduentum. Illorum igitur alij
 mari,

mari, abj terra profecti, utrinq; Ioppen facili mē capiunt: ita ut ne fugæ quidem habitatores copiam reperirent, nedum ad pugnam se pararent. Aggreſſi autem cunctos interficiunt cum familijs, direptamq; ciuitatem incendunt. Interfectorum autem numerus octo millia quadringenti fuerunt. Simili modo et in finitimam Samarie Narbatenen toparchiam non paucos miſit equites, qui et partem finium uendicauerunt, magnamq; indigenarum multitudinem peremerunt: direptisq; patrimonijs, etiam uicos igni dederunt.

De pugna Ceſtii contra Hieroſolymam. CAP. XXIII.

IN Galileam quoq; miſit Ceſennium Gallum, ductorē duodecimæ legionis: eiq; tantum militum manum attribuit, quantum genti expugnandæ ſufficere poſſe credebat. cum ualidiſſima Galilææ ciuitas Sepphoris cum fauore ſuſcepit. Huiusq; prudens conſilium ſecutæ ciuitates aliæ, quieſcebant. Qui uerò ſeditionibus et latrocinijs operā dabant, in Galilææ montem undique medium reſeſſere, qui eſt contra Sepphorim, et uocatur Aſamon. Aduerſus eos Gallus ductabat exercitum. Illi autem quandiu ſuperiores erant, facile Romanos ad ſe aſcendentes arcebant, et ex his plures quàm ducentos interfece-
runt. ubi uerò eos uiderūt circumactio itinere ad celſiora progreſſos, maturè uictoriam conceſſerunt: et neq; pugnam minus armati ſerebant, neq; ſi terga dediſſent, equitum poterant manus effugere: adeo ut pauci locis aſperis deliteſcerent, amplius uerò quàm duo milia trucidarētur. Gallus igitur cum nihil iam tentari nouitatis apud Galileam uideret, Ceſareā cum exercitu remeabat. Ceſtius uerò cum omni manu reuerſus, in Antipatridem perrexerit. Cognitoq; non paruam multitudinem Iudeorum in turrim quæ Aphæci uocabatur, eſſe collectam, qui cum his congregarentur præmiſit. Sed priuſquam in manus uenirent, Iudæi metu diſperſi ſunt: eorumq; caſtra iam deſo-
lata

lata milites adorti, cum uicis circumpositis incenderunt. Ex Antipatride autem Cestius in Lyddam profectus, uacuam uiris ciuitatem offendit. nam propter scenopegiorum dies festos, in Hierosolymam populus omnis ascenderat. quinquaginta uerò quos ibi comprehendit occisis, exustoq; oppido, ulterius procedebat: perq; Bethoron profectus, in quodam loco, cui nomen est Gabao castra ponit, distante ab Hierosolymis stadijs quinquaginta. Iudæi uerò cum iam ciuitati propinquare bellum uiderent, omiſſis dierum festorum solennibus, ad arma properabant: satisq; freti multitudine, incompediti ad pugnam, et cum clamore profiliebant, ne dierum quidem septem habita ratione feriatorum. erat enim sabbatum, quod apud eos religione maxima curabatur. idem autem furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat: in praelio quoq; superiores effecit. Tanto nanque impetu Romanos aggressi sunt, ut eorum et aciem perrumperent, uiaq; aperta cadibus in medios ruerent: ac nisi ei militum parti, quæ necdum locum amiserat, equites ex circuitu subuenissent, quiq; nondum defece- rant pedites, in periculo totus Cestij exercitus fuisset. Interfecti sunt autem quingenti et quindecim Romani milites: ex quibus quadringenti pedites, ceteri equites erant. Iudæi uerò uigintiduo. fortissimi autem uidebatur Monobazi regis Adiabene propinqui, Monobazus et Cenedeus, et post hos Pe- raita Niger, et Silas Babylonius, qui ad Iudæos ab Agrippa rege transfugerat, cui pridem militabat. A fronte igitur repulsi Iudæi, ad ciuitatē reuertebantur. Romanos autem ad Bethoron ascēdētes Giora filius Simon inuadit, multosq; postremi agmi- nis coactores laniauit: ac multos carros cum sarcinis captos, in ciuitatem reduxit. Cestio uerò in agris triduo commorante, Iudæi locis superioribus occupatis, obseruabāt eius transitum: neq; cessaturos eos certum erat, si Romani proficisci cōpisset.

De obsid

De obsidione Hierusolymæ à Cestio , & strage.

CAPVT

XXIIII.

ITaq; dum Agrippa , infinita hostium multitudine montes amplexa , ne Romanos quidem à periculo tutos esse perspiceret , uerbis Iudeos experiri decreuit , uel omnes sibi parituros existimans , ut bello desisterent : uel si qui aduersarentur , reuocandos qui ab eorum sententia discreparent. Misit igitur ex comitibus suis Borcaum & Phocbum , quos illis sciebat notissimos : ut à Cestio fœdus amicitie , certamq; pro peccatis à populo Rom. ueniam pollicerentur , si proiectis armis , secū sentire uoluissent. Verū seditiosi metu , ne cuncta multitudo spe securitatis ad Agrippam sese conferret , legatos obtrūcare statuerunt : & Phocbum quidē , priusquam uerbū faceret , peremerunt : nam Borcaus uulneratus effugit : populares autē , hoc indigne ferentes factū , cedēdo fustibus atq; lapidibus in oppidum compulerunt. Cestius uerò , quia intestinam eorū discordiā , opportunum ad irruendū tempus inuenit , totum in eos duxit exercitum : inq; fugam uersos , usque ad Hierosolymam persecutus est. Castris autem in loco positis , qui appellatur Scopus , interuallo septem stadiorū à ciuitate discedēs , nihil per triduum aduersus oppidum conabatur : sperans fortasse intus degentes aliquid remissuros. In nicos autē circa ciuitatē , non paruam militum manum ad rapienda frumētā dimisit. Quarto autē die , qui tricesimus mensis erat Octobris , ordinatum in oppidum introduxit exercitum. Populus quidē à seditiosis custodiebatur . ipsi autem Romanorū disciplina territi , exterioribus cessere partibus ciuitatis , & in partem interiorem templi refugerūt. Cestius uerò transgressus Bezethā , quæ sic uocatur , & Cænopolim , & forū quod appellatur materiariū incēdit , deinde cum ad superiorem ciuitatem uenisset , propē aulam regiam castra posuit. Et si tunc uoluisset intra muros uolenter irrumpere , ciuitatem ilico possedisset

sedisset, belloq; finem dedisset. sed Tyrannus & Priscus praefectus castrorum & plures equitum magistri, à Floro pecunia corrupti, conatum eius auerterunt: & Iudeos intolerandis repleti cladibus contigit. Interea plurimi popularium nobilissimi, & Ananus Ionatha filius, Cestium quasi portas ei patefacturi, uocabant. ille autem & ira fastidiens, & quod non satis eis credendum putaret, tandiu id neglexit, donec proditione comperta, seditiosi Ananum quidē cum ceteris, de muro deiectis lapidibus feriendo, in domos suas refugere coegerunt: ipsi uero per turrez dispositi, murū tentantibus repugnabant. Per dies igitur quinq; Romanis undiq; tentantibus frustrabatur conatus. sexto autem Cestius cum plurimis selectis, itemq; sagittarijs, à Septentrionali tractu templum aggreditur, Iudeis ex porticu resistentibus. qui frequenter quidem Romanos ad murum adeuntes auertere, postremo autem repulsi telorum multitudine, recesserūt. itaq; Romanorum qui anteibant, scutis suis muro nixi, & qui eos sequebantur, alijs ac per ordinem alijs similiter superadiunctis, quam sic ipsi appellant, testudinem contexuerunt. unde sagittae in eam delatae, irritae delabebantur: & sine aliqua noxa milites moenia suffodiebant: templiq; portas incendere moliebantur. uehemens autem seditiosos stupor inuaserat, iamq; multi ex ciuitate diffugiebant, uelut continuo caperetur. His autē populus alacrior efficiebatur: & quantum nequissimi cadebant, tantum. ut ipsi portas aperirent, Cestiumq; tanquam de se optime meritum, reciperent, appropinquabant. Et profecto si paululum in obsidione perseruasset, statim ciuitate obtinuisset. sed credo iam tunc infestus Deus pessimis, cuiusq; sancta illo die finem bello dare prohibuerunt. Deniq; Cestius, neque animis populi, neq; obsessorum desperatione perspecta, repente militem reuocat: & sine ulla spei repulsa, inconsulte nimis ac iniuste discessit. inopinata uero eius fuga

fuga, latronum fiduciam recreauit: insecutiq; nouissimos aliquot equitum, peditumq; peremere. Et tunc quidem Cestius in castra, quæ apud Scopon munierat, tetendit: altero autem die ulterius recedendo, magis hostes prouocauit: iamq; postremos affecuti multos necabant: tum utraque itineris parte uallata, in transuersos tela iactabant. & neque in eos se retorquere, à quibus à tergo sauciabantur, nouissimi audebant, quandam infinitam multitudinem insequi existimantes: neque à lateribus instantium uim repellere sufficiebant: cum ipsi quidem graues essent, ordinemq; interrumpere formidarent: uiderent autem Iudeos leues, & ad excurrendum faciles esse. unde eueniebat, ut multa mala perpetenterentur, cum nihil contra inimicis nocerent. Tota igitur uia percussi, deiectiq; agmine sternebantur: donec multis occisis, in quibus erat Priscus sextæ legionis dux, & Longinus tribunus, & Acmilus Iucundus alæ præfectus, uix in Gabaa peruenirent, ubi castra prius posuerant, multis impedimentis amissis. Hic autem Cestius biduum commoratus, inops consilij quid ageret, cum tertio die maiorem hostium uidisset numerum, & omnia circum loca plena Iudeis, tarditatem sibi obfuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret, plures se hostes habiturum. Itaque pro compendio fugæ, cuncta quæ militibus impedimento erant, amputari præcepit: occisisq; uulis atque asinis alijsq; iumentis, præter illa quæ sagittas & machinas ferrent (hæc enim uelut usui futura seruabat, maxime quia timebat ne Iudeis contra se capta prodesse) Bethoron uersus antecedeat exercitum. At Iudei latioribus quidem locis minus instabant: contractos uerò in angustias atque descensus, alij ab exitu probibebant, alij postremos agminis trudebant in uallem: fusaq; omnis multitudo per itineris iuga, militem sagittis operiebat. ubi etiam peditibus, quo pacto sibi met subuenirent, hæsitantibus, equitum periculum promptius

promptius erat. nec enim ordinate uiam prosequi poterant, obstantibus iaculis: & ne contra hostes irent, ascensus ardui prohibebant equitantibus inuij. iaculatoribus autem rupes ad ualles tenebantur: in quas deiecti qui aberrassent consumebantur: nullusq; locus aut fugiendi, aut resistendi rationem habebat. Itaque incerti quid agerent, ad ululatus, quod desperati solent, stetitq; conuersi sunt: quibus resonabat Iudeorum exhortatio, cum clamore letantium pariter atque seuientium. totusq; penè qui cum Cestio fuerat, perisset exercitus, nisi nox aduenisset: qua Romani quidem in Bethoron confugerunt, Iudei uerò obseſæ circum omnibus locis, eorum transitus custodiebant. Denique ubi Cestius aperto itinere desperato, iam de fuga cogitabat, lectos propè ad quadringentos omnium fortissimos milites, tectorum fastigijs imposuit. hisq; præcepit, uigilum qui in castris excubarent, signa clamare: ut eo modo Iudei omnem illic militum numerum arbitrarètur remanere. ipse autem cum ceteris otiose usque ad triginta stadia progreditur. Vnde mane cum Iudei locum in quo Romani tetenderant, desolatū uidissent, in quadringètos à quibus decepti fuerant concurrerunt, & illos quidem sine mora iaculis confecerunt: mox autem Cestium persequi properabant. sed ille cum nocte non paruum spatium itineris peregisset, die uehementius quoque fiebat: adeo ut metu perculsi milites, machinas siue tormenta muralia, itemq; ballistas, multaq; alia instrumenta relinquerent: quibus tunc ablatis Iudei rursus contra illos qui ea reliquerāt usi sunt. Insequendo autem Romanos, Antipatridem usque uenerunt. Deinde cum eos assequi non potuissent, inde redeuntēs & machinas secum asportarunt, mortuosq; spoliarunt, & prædam quæ remanserat collegerūt: & præna canentes in metropolim remearūt, suis quidem paucis amissis, Romanorum autem & auxilium quinque milibus peditum ac trecentis,

centis, itemq; nongentis et octoginta equitibus interemptis. Hæc quidem Nouembris mensis octauo die gesta sunt, anno duodecimo Neronis principatus.

De Damascenorum sæuitia in Iudæos, deq; Iosephi studiis
in Galilæa.

C A P . X X V .

POST Cestij uerò casus aduersos, nobilium Iudæorum mul-
ti, tanquam è naui pessum itura, ex ciuitate enatabant. De-
nique Costobarus, et Saulus fratres, unà cum Philippo Ia-
chimi filio, qui princeps erat exercitus regis Agrippæ, inde
dilapsi ad Cestium transfugerunt. Qui uerò cum his in aula
regia fuerat obsessus Antipas, fuga despecta, quemadmodum
à seditiosis interemptus sit, aliàs indicabimus. Cestius autem
Saulum, et ceteros in Achaiam ad Neronem misit, et pro-
prium necessitatem indicaturos, et belli causas deriuaturos
in Forum. Sperauit enim, et iram in illum excitaturum iri,
et sua pericula summouenda. Tunc autem Damasceni, cede
Romanorum cognita, Iudæos apud se degentes opprimere stu-
duerunt: et cum eos in publicis thermis collectos haberet (nan-
que id olim propter suspiciones meditabantur) facilem quidem
sui conatus exitum fore putabant. uerebantur autem mulieres
suas, ferè omnes præter paucas Iudaizantes, et eorum religio-
ne imbutas. quare hic magna cura fuit eas celâdi, quid agerët.
Iudæorum autem decem milia, quippe ut in angusto loco, atque
omnes inermes aggressi, una hora sine metu iugulauerunt. Qui
uerò Cestium fugauerant, in Hierosolymam reuersi, quos ad-
huc Romanorum studiosos inuenissent, partim ui, partim blan-
ditijs sibi etiam sociabant: et in templum congregati, plures
belli duces eligendos esse censebant. Declaratus est igitur Io-
sephus, Gorionis filius, et pontifex Ananus: omnia quæ in ci-
uitate gerenda essent, imperaturi: maximeq; ut ciuitatis muros
erigerent. Filium namque Simonis Eleazarum, quamuis Ro-

N n manorum

manorum prædam, & ereptas Cestio pecunias, & insuper his plurima ex thesauris publicis in potestate haberet, tamen nullis necessitatibus præposuerunt: quod & ipsum tyrannidis superbia uiderent efferrî, eiusq; studiosos, siue imitatores, satellitum more uersari. uerum paulatim Eleazarus, ambitione pecunie, itemq; astutia persuasit populo, ut in omnibus sibi parerent. In Idumæam uerò quos mitterent, alios militum ducēs optarunt, Iesum filium Sapphæ, unum ē pontificibus, & Eleazarum noui pontificis filium. Nigro autem mandauerunt, qui tunc Idumæam regebat, ex regione trans Iordanem posita genus ducēs, unde Peraites cognominabatur, ut ducibus obtemperaret. Sed ne alias quidem regiones omittendas putabant. namq; in Hierichuntē Iosephus filius Simonis, & trans flumen Manasses, & Tannam Ioannes Essæus, toparchias administraturi missi sunt. huic autem Lydda, & Ioppe, & Ammaus erant additæ. Gophniticæ autem & Acrabatene regionum Ioannes, filius Anania, rector designatus est: & utriusq; Galilææ IOSEPHVS, Matthiæ filius. huius autem præfecturæ iuncta erat & Gamala, munitissima ciuitatum, quæ ibi fuere. Aliorum igitur rectorum, pro alacritate, ac prudentia sua, quisque res sibi creditas administrabat. Iosephus autem, cum in Galilæam uenisset, primum curæ habuit, indigenarum sibi conciliare beneuolentiam: multa sciens ea confici posse, licet in alijs peccauisset. Deinde considerato, quod potentissimos quidem amicos haberet, si eos participes potestatis fecisset, omnem uerò multitudinem si pleraq; per indigenas, & consuetos fieri præciperet, septuaginta de senioribus eius gentis prudentissimos elegit: eosq; rectores totius Galilææ constituit: septem uerò per singulas ciuitates minorum litium iudices. nam maiora negotia, causasq; capitales ad se referre iussit, & illos septuaginta. ceterum disposito per ciuitates iure

iure quo inter se uterentur, etiam quemadmodum extrinsecus tuti essent animaduertit: certusq; in Galileam Romanos esse uenturos, opportuna loca muro cingebat, hoc est, Iotapatam, & Bersabae, & Selamin: necnon & Perekcho, & Iapha, & Sigoph, & montem cui nomen est Itaburio, & Taricheas, & Tiberiada: ad hæc etiam circa Genesar lacum speluncas in ea, quæ inferior Galilæa uocabatur munivit. Superioris autem Galilææ Petram, quæ Achabrorum dicitur, & Scph, & Iamnith, & Mero. in Gaulanitide uerò Seleuciam, & Soganen, & Gamalam munitione circumdedit. Solis autem Sepphoritis permisit, ut murum sibimetipsis fabricarent: quod eos pecuniosos esse, & ad bellum promptos etiam sine præcepto uideret. Similiter autem Giscalam, Sosephi iussu per se muro cinxit Ioannes Leuie filius. Cæteris autem castellis omnibus, ipse Iosephus intererat, iubendo simul atq; opem ferendo. Quin & exercitum ex Galilæa, supra centum milia uirorum comparauit: quos omnes undiq; collectis armis ueteribus instruebat. Deinde reputans, hoc maxime Romanorum inuictam esse uirtutem, quod dicto essent audientes rectoribus suis, & armorum exercitationi operam darent, doctrinā quidem urgente necessitate despexit: parendi autem facultatem ratus regentium multitudine posse contingere, ita ut Romani solent, diuisit exercitum: pluresq; fecit ordinum principes. Diuersisq; militum generibus constitutis, alios decadarchis, alios centurionibus, alios tribunis subdidit: & insuper his ipsis rectores, maiorum rerum administratores dedit. Docebatq; signorum disciplinas, & prouocationes, reuocationesq; buccinarum, & principia cornuum, & circumductiones, & quemadmodum oporteret laborantibus succurrere fortiores, & cum defatigatis partiri pericula: quæq; ad fortitudinem animi, corporisq; tolerantiam pertinerent, instituebat. Maxime uerò eos

erudiebat ad bellum, usquequaq; Romanorum referens disciplinam: & quòd cum uiris essent praeliaturi, qui & uiribus corporis, & animi obstinatione, totum penè orbem terræ superassent. His addidit, quo pacto belli tempore suis essent parituri præceptis, iam nunc periculum se facturum, si consuetis delictis, hoc est, furtis, & latrocinij, & rapinis abstinuissent: sed neque aut gentilibus fraudem facerent, aut consuetissimorum damna proprium quæstum putarent. Illa enim bella optime administrari, quorum milites bonam conscientiam gererent: qui uerò per se prauī fuissent, his non solum inimicos, sed etiam Deum hostem futurum. Multa in hunc modum admonendo perseuerabat. Et iam quidem quantum prælio parandum esset, conflatum erat. Nam sexaginta peditum milia, ducentos quinquaginta equites, ac præter hos etiam mercenarios, quibus maxime fretus erat, habebat quatuor milia quingentos: necnon & sexcentos circa se electos custodes corporis, atque satellites. Exceptis autem mercenarijs, facile ceteri milites à ciuitatibus alebantur. Nanque singulæ quas enumerauimus, cum mediā sui multitudinem mitterent in militiam, reliquos ad comparandum eis uictum tenebant: ut pars armis, atq; alia pars faciendis operibus dirimeretur, & armati securitatem rependerent suggerentibus commeatum.

De Iosephi periculis, & euasione, & Ioannis Giscalci malicia.

CAP. XXVI.

Iosepho autem hoc modo administranti Galileam, insurrexit quidam insidiator, patria Giscala ortus, Leuie filius, nomine Ioannes, callidissimus, ac dolis plenus: & nequitia quidem nobilissimus omnium, antea uerò pauper, & aliquandiu maliciæ suæ impedimentum passus inopiam, facile mentiri paratus, mirusq; fidem adhibere mendacio: & qui fallaciam uirtutem putaret, eaq; aduersus amicissimos uteretur: simulator
humani

humanitatis, & spe lucri appetentissimus cedium : qui semper quidem immoderata concupisset, spem uerò leuioribus maleficijs aluisset. Latro enim erat, sui moris, ac solitarius: deinde etiam comitatum inuenit audaciæ, primo quidem paruum, ampliorem autem proficiens. Curæ autem habebat, neminē ignauum asciscere : sed qui & habitudine corporis, & animi magnitudine, bellorumq; peritia præstarent, hos eligebat : donec quadringentorum uirorum cateruam congregauit, quorum plures ex Tyriorum finibus & uicis erant. Isq; omnem Galileam depopulabatur : & multos futuri belli metu suspensos lacerabat. Hunc igitur iam dudum regendi milites cupientem, & maiora desiderātem, diu pecuniæ retardabat inopia. cumq; uideret Iosephum sua industria letari, persuadet ei primum, ut fabricandi muri patriæ sollicitudinem sibi committeret. in qua re questus magnos à locupletibus fecit. Deinde callidissima fraude composita, uelut oleo, quod non à gentilibus suis tractatum esset, uti cauerent omnes apud Syriam Iudæi, ut ad confinia oleum mitteretur depoposcit. nummoq; Tyrio, qui quatuor Atticos faceret, emptis quatuor amphoris, eodem pretio amphoræ dimidium uenundabat. cumq; Galilæa frax esset olei, maximeq; illo tempore magna ubertate redundaret, in ea loca ubi erat penuria, solus multumq; mittendo, infinitam summam pecuniæ congregauit : qua mox in eum usus est, qui hoc sibi beneficium præstitisset. Deniq; existimans, si Iosephum deposuisset, rectorem se Galilææ futurum, quibus præerat latronibus imperauit prædam uehementius exercere: quo multis rebus nouis per eas regiones excitatis, aut insidijs alicubi rectorem perimeret, si cui ferret auxiliū: aut si latrocinia negligeret, ob hoc eum apud indigenas accusaret. Iamdudum autē rumores dissipauerat, quod res Galilææ Iosephus Romanis prodere cogitaret: multaq; in hunc modū ad eius perniciem

comparabat. Itaque illo tempore, cū quidam ex uico Damascitarum, in magno campo custodias agentes, Ptolemaeum Agrippae, & Berenices procuratorem aggressi, omnes quas ferebat sarcinas abstulissent, in quibus erant non paucae uestes pretiosae, plurimaeque argentea pocula, & sexcenti aurei, neque hanc praedam occulte administrare potuissent, omnia Tarichaeas ad Iosephum comportarunt. Ille autem reprehensa uolentia, quam regis intulissent, reponi res ablatas apud aliquem eius ciuitatis potentissimum iubet: paratus eas dominis opportune remittere. unde maximum ei periculum comparatum est. namque raptores earum, quia praedae nullam partem acceperant, agere ferentes, & perspicientes quod Iosephus cogitauerat laborem suum regibus condonare, per uicos nocte discurrunt, omnibusque praedicant Iosephum proditorem esse: eodemque tumultu ciuitates proximas repleuerunt, adeo ut centum armatorum milia contra Iosephum prima luce concurrerent. Denique multitudo quidem in circo apud Tarichaeas congregata, plurima per iracundiam conclamabat, partim deponi, partim concremari uociferans proditorem: plerisque autem incitabat Ioannes, & cum eo Iesus quidam Sapphae filius, tunc magistratus Tiberiadis. Iosephi igitur amici & satellites, tantae multitudinis incursum perterriti, omnes praeter quatuor diffugerunt. Ipse uero dormiens, prope cum iam ignis admoueretur, exurgit: & monentibus eum quatuor qui remanserant, ut fugeret. neque solitudine sua, neque illorum qui contra se uenerant copiis perturbatus, in conspectum illorum profilit, ueste discissa, infususque capiti puluere, auersisque post tergum manibus, suoque ceruici gladio annexo. Haec autem amicos ei, maxime Tarichaeas ad misericordiam commouerant. rustica uero plebs, & finitimorum, quibus molestior uidebatur, non sine maledictis eum iuebant publicas proferre pecunias, & facta proditionis fatari

fateri. Nam ex habitu eius opinabantur, nihil eorum de quibus nata fuerat suspicio, penitus negaturum: & impetrandæ uenie causa fecisse omnia, quæ misericordiam prouocarent. At illius ista humilitas consilium præstruebat: & contra se indignantes arte circumueniens, ut super his, unde irascerentur, inter se ipsi discordarent, omnia confessorum se pollicetur. Deinde sibi loquendi facultate concessa, Ego, inquit, has pecunias, neque Agrippæ remittere cogitabam, neq; in propria lucra conuertere: absit enim, ut amicum putem unquam, qui uobis sit inimicus: aut quæstum ex re capiam, quæ uos communiter lederet. Sed quia uidebam ò Tarichæatæ, maximè ciuitatem uestram munitionis egere, & ad extruenda mœnia minus habere pecuniæ, timebamq; Tiberiensem populum, & alias ciuitates raptis pecunijs inhiantes, pedetētim eas retinere decreui, ut uos muro circundarem. Si hoc non uidetur, prostro, quæ ablata sunt, & diripienda propono. Sin rectè consului, bene de uobis meritum coercetis. Hæc Tarichæatæ quidem ab eo dicta, cum fauore receperunt: Tiberienses uerò cum alijs deprauando, insuper etiam minitabantur: utriq; autem relicto Iosepho, inter se litigabant. Ille autē fretus iam secum sentientibus (erāt enim propè ad quadraginta milia Tarichæatæ) cum multitudine liberius loquebatur: multumq; in eorū temeritatem inuectus, ex præsentī quidē pecunia Tarichæam ait esse muniendam: curæ autem sibi fore similiter, ut etiam ceteræ tutæ sint ciuitates. nec enim pecunias desore, si cōcordare uelint in eos, unde parandæ sunt, & non in eum moueantur, qui parat. Itaq; tum alia quidē multitudo, quæ decepta fuerat, quamuis irata recedebat: duo uerò armatorū milia impetū in eum facere. Cumq; se ille tecto antè recepisset, instabant ei minitantes. Iterū autem Iosephus in hos quoq; altera fraude utitur. cumq; ad fastigium culminis euasisset, cōpresso dextera strepitu, nescire ait se, quid pe-

terent sibi præstari: uoces enim se non exaudire confusas. omnia uerò quæ iuberent esse facturum, si aliquos intromississent, qui secum otiosè colloquerentur. His auditis, ilico nobiliores cum magistratibus ad eum ingrediuntur. quos ille in intimas ædium partes inductos, clausa ianua tandiu uerberauit, quoad omnium uiscera nudata sunt. circumstabat autem interim populus, existimans eos prolixis allegationibus concertare, cum subito Iosephus foribus patefactis, cruentos eos dimisit. unde tanto terrore qui minabantur affecti sunt, ut proiectis armis aufugerent. Ob hæc Ioannis etiam atque etiam crescebat inuidia, aliasq; nihilominus Iosepho moliebatur insidias: morboq; simulato per epistolam postulauit, ut sibi medicine gratia Tiberiensibus aquis calidis uti permetteret. Iosephus autem, quia nondum ei suspectus erat insidiator, ad præfectos ciuitatis literas fecit, ut et hospitium, et utensilia Ioanni præberent. Quibus ille potitus, biduo post cuius rei causa uenerat agebat: et his fraude circumuentis, alijs uerò pecunia corruptis, ut Iosephum desererent, persuasit. His autem cognitis Silas quem Iosephus custodie præposuerat, prope de insidijs ei scripsit: atque ille accepta epistola, noctuq; itinere maturato, matutinus ad Tiberiadem peruenit. Et cætera quidem multitudo obuiam ei processit. Ioannes autem, quamuis eum contra se uenturum esse suspicaretur, tamen misso quodam ex notis, infirmitate simulata, quòd lectulo detineretur, obsequio sese defuisse mandauit. Tiberiensibus autem à Iosepho in stadium congregatis, ut ad eos quæ sibi scripta fuerant loqueretur, missis armatis Ioannes iussit eum interfici. Quos cum iam nudare gladios perspexisset, populus exclamauit: atque ita conuersus ad eius uocem Iosephus, ubi ferrum prope iugulo suo imminere prospexit, in litus defiliijt è tumulo, excelso cubitis sex, in quo uerba faciens cum populo steterat: ascendsq;

ascensaq; inde nauicula cum duobus satellitibus suis, quæ illuc applicuerat, in medium lacum refugit. milites uerò eius, ilico raptis armis, contra insidiatores irruebant. Mox autem uertus Iosephus, ne bello intestino concitato, propter paucorum inuidiam ciuitas consumeretur, nuntium suis misit, qui eos moneret, ut propriæ tantum saluti consulerent: neque uerò quenquam uel occiderent, uel arguerent noxiorum. Et illi quidem dicto parentes, conuenerunt. qui uerò circum ciuitatem per agros habitabant, auditis insidijs, & quis earum fabricator esset, contra Ioannem ueniebant. sed ille primus in Giscala patriam suam fuga receptus est. At Galilei totis iam ciuitatibus ad Iosephum confluebant. & cum multa essent armatorum milia congregata, qui se aduersus Ioannem communem insidiatorem adesse clamabant: unaq; cum eo ciuitatem, quæ illum suscepisset, ignibus tradituros: ad ea Iosephus, probare se quidem eorum beneuolentiam, impetum autem cohibendum esse dicebat: prudentia magis inimicos uincere cupiens, quàm perimere. His uerò, qui de singulis ciuitatibus cum Ioanne rebellassent, nominatim exceptis, quippe alacri animo suos quisque populus indicabat, præconum uoce denuntiabat, intra quinque dies eorum qui Ioannem non reliquissent, patrimonia diripienda, domosq; eorum cum familijs exurendas. Et tria quidem milia statim ab eo reuocauit, qui profugi ante pedes eius arma proiecerunt. cum reliquis autem Ioannes propè mille Syris fugitiuis, transtulit se iterum in occultas insidias ex apertis: ac per nuntios in Hierosolymam clam missos, Iosephum accusabat, quòd magnum exercitum collegisset: iamq; nisi præueniatur ui, tyrannus metropoleos uenturus esset. Verum ea populus quidem præsciens, negligebat: liuore autem potentes, nonnulliq; magistratuum clam pecunias ad comparandos mercenarios milites misere Ioanni, ut per eos bellum

cum Iosepho gereret, decretumq; inter se conceperunt, quo idem Iosephus militum administratione decederet: non tamen id satis esse credebant: ideoq; duo milia & quingentos armatos, & quatuor miserunt nobiles viros, iurisperiti filium Iosandrum, & Ananiam Sadduceum, & Sinonem & Iudam Ionathæ filios, omnes eloquentia ualidissimo: ut eorum scilicet monitu, auerteretur ab Iosepho beneuolentia multitudinis: & si quidem ipse sponte sua ueniret, paterentur eum rationem reddere: sin remanere contenderet, pro hoste haberent. Amici autem Iosepho militem quidem ad eum uenturum esse perscripserunt, causam uerò non indicauerunt, quoniam secretum fuit inimicorum eius consilium. unde factum est, ut quia præcauere non potuit, quatuor statim ciuitates ad inimicos transfirent: hoc est, Sepphoris, & Gamala, & Giscala, & Tiberias: quas tamen continuò sine armis recepit. captos autem quatuor duces consilij armatorumq; fortissimos, remisit Hierosolymam: contra quos populus haud mediocri indignatione commotus, & ipsos, & à quibus præmissi fuerant, interfecisset, nisi antè fugissent.

Tiberias à Iosepho recuperatur & Sepphoris.

CAPVT XXVII.

Ioannem uerò iam intra muros Giscalæ, Iosephi timor custodiebat. Et paucis diebus post iterum rebellauit Tiberias, habitatoribus Agrippam regem uocantibus. Et cum ille constituto die ad eos non uenisset, pauciq; Romani equites ibi tum comparuissent, à Iosepho defecerunt. Hisq; apud Tarichæas cognitis, Iosephus qui milites frumentatum miserat, neq; solus egredi contra desertores, neq; se continere patiebatur, metuens, ne dum ipse tardaret, regij ciuitatem occuparent. nec enim postero die obstante sabbato quicquam facere poterat. itaq; dolo eos qui se deseruerant circumuenire cogitabat. Et portas quidem

quidem Tarichæarum claudi iussit, ne quis consilium suum illis proderet, contra quos suscipiebatur. omnibus autem scaphis quas in lacu comperit congregatis (ducente autem et triginta fuerunt, quaterniq; nautæ non amplius singulis incrant) mature ad Tiberiadem nauigat. cumq; tanto ab ea distaret spatio, unde facile uideri non posset, inanibus scaphis in salo relictis, septem ipse solos inermes satellites secum habens, propius ut conspiceretur accessit. Quem quum inimici adhuc maledicentes ei ex muro conspexissent, metu perterriti, et scaphas armatorum esse plenas existimantes, arma proiciunt: manusq; supplices agitantes, ut ciuitati parceret precabantur. Iosephus autem, postquam multis eos minis et exprobrationibus castigauit: primum quod bello contra populum Rom. suscepto, intestinis dissensionibus vires suas ante consumerent, inimicorumq; uota complerent: deinde, quod securitatis suæ curatorem de medio tollere properarent, ciuitatemq; non erubescerent sibi claudere, qui eam muro cinxisset: non repudiatum se ait, si qui sibi satisfacerent: quibus interuenientibus amicitia cum ciuitate firmaret. Itaq; statim ad eum decem Tiberiensium potentissimi descenderunt. his autem in unam receptis nauiculam piscatoriæ, et procul abductis, alios quinquaginta senatores uenire iussit, maxime nobiles, uelut illi quoque fidem sibi præbere deberent. Deinde nouas causationes excogitans, alios insuper atque alios obtentu fœderis euocabat: utq; mature Tarichæas recurrerent, gubernatoribus nauium repletarum imperabat: quosq; auxissent, in carcerem collocarent: donec omnem curiam, quæ sexcentos haberet uiros, duosq; milia popularium comprehensa in Tarichæas scaphis adduxit. Reliquis autem uociferantibus, Clitum quendam esse præcipuū defectionis autorem, iramq; ipsius poena illius precantibus satiari, nullum quidem Iosephus uolebat occidere: suorum uero satellitū quendam
Leuiam

Leuiam egredi iussit, qui Cliti manus abscideret. Cum uero is præ timore solum se globo inimicorum commissurum negaret, eaq; causa indignari Iosephum stantem in scapha uideret, ipsumq; uelle descendere, ac de se supplicium sumere, ut saltem unam manum sibi concederet, orabat. neque hoc abnuente Iosepho, dummodo alteram sibi met Clitus ipse præcideret, educto ille dextera gladio, leuiam sibi truncauit. tantus cum timor Iosephi inuaserat. Ita nunc Iosephus uacuis scaphis, et satellitibus septem, populo capto, rursus Tiberiadem sibi sociauit. Paucis autem diebus post, Giscalam quæ cum Sepphoritis defecerat, militibus deprædari permisit: omnemq; prædam conquistam popularibus reddidit. Similiter etiam Sepphoritis et Tiberiensibus. Nam et hos captos rapinarum damno corrigere uoluit: et redhibitione rerum rursus eos ad beneuolentiam reuocare.

Quomodo Hierosolymitæ bello se præparauerint: deq;

Simonis Gioræ tyrannide.

CAP. XXVIII.

HAthenus apud Galileam motus erat: iamq; ab intestinis dissensionibus quiescentes, aduersus Romanos instruebantur. Hierosolymis autem Ananus pontifex et potentiores, qui non cum Romanorum parte sentirent, muros instaurare properabant: multaq; bellica instrumenta, perq; omne oppidum sagittæ, aliaq; arma fabricabantur: et exercitationibus iussis manus iuuenum operam dabant. Erantq; uniuersa plena tumultus, magnaq; tristitia moderatos occupauerat: multiq; futuras clades prospicientes, fletum cohibere non poterant: infestaq; pacem cupientibus omnia uidebantur. Belli autem incentoribus, quæ illis placerent, ex tempore fingebantur: statumq; iam tunc quasi peritura ciuitatis erat, antè quàm Romani uenirent. Anano autem apparatus belli omittere cura fuit

fuit: & seditioforum, quos Zelotas uocabant, amentiam ad utiliora conuertere: qui tamen uictus est, & quis illius finis fuerit, in posterioribus explanabimus. At in Acrabatena toparchia Gioræ filius Simon, multis nouarum rerum cupidis congregatis, ad rapinas conuersus, non solum in domos locupletum irrumpebat, uerum etiam corpora uerberibus conficiebat: iamq; tunc palam tyrannidem inceptabat. Ab Anano autem missis aduersus eum militibus magistratum, ad latrones qui erant Masadæ, cum his quos habebat, effugit: ibiq; manens, donec Ananus & alij eius inimici perempti sunt, Idumeam cum cæteris populabatur: adeo ut magistratus eius gentis, propter cædium multitudinem, & prædarum assiduitatem, collecto milite, uicos præfidijs tuerentur. Et Iudeorum quidem res ita se habebant.

F L A V I I I O S E P H I D E B E L L O I V - daico liber tertius.

De Vespasiani ducis aduentu, & clade duplici Iudæo-
rum.

C A P . I .

N E R O N E M autem, ubi res apud Iudæam non prospere gestas accepit, latens quidem, quod necesse fuit, cum timore stupor inuadit: aperte autem superbiam simulans ultro etiam indignabatur: magisq; ducis negligentia, quam uirtute hostium quæ contigerant facta esse dicebat: dicere se putans, propter pondus imperij tristiora contemnere, uideriq; malis omnibus superiorem animum gerere. ueruntamen curis arguebatur mentis eius perturbatio, cum deliberaret cuinam commotum crederet Orientem. qui unâ & Iudeos rebel

rebellantes ulciscerentur, proximasq; his nationes simili morbo correptas antecaperet. Inuenit igitur solum Vespasianum his necessitatibus parem, et qui tanti belli magnitudinem suscipere posset, uirum ab adulescentia usq; ad senectutem bellis exercitatum, et qui populo Romano iam pridem pacasset Occidentem, Germanorum tumultu concussus: armisq; ante illud tempus incognitam Britanniam uendicasset. unde patri quoq; ipsius Claudio presterat, ut sine proprio sudore triumpharet. Itaq; his omnibus fretus, etatemq; illius cum peritia stabilem cernens, obsidesq; fidei liberos, eorumq; florem manus esse paternae prudentiae, iam tum fortasse de tota Republ. Deo aliquid ordinante, mittit cum ad regēdos exercitus in Syria constitutos, multis pro tempore blandimentis atq; obsequijs animatum, qualia necessitas imperare consuevit. Ille autem protinus ex Achaia, ubi cum Nerone fuerat, Titum quidem filium suum mittit Alexandriam, ut inde quintam itemq; decimam legiones moueret. ipse uero transmissus ad Hellespontum, terreno itinere in Syriam peruenit, ibiq; Romanas uires, multaq; à uicinis regibus auxilia congregauit. At Iudaei post malā Cestij pugnam insperata felicitate sublati, animorum impetus cohibere non poterant: sed tanquam fortuna eos exagitante perciti, bellum ulterius producebant. Deniq; omni, quanta fuit, manu pugnacissima congregata, Ascalonem petierunt. ea est ciuitas antiqua, septingentorum et uiginti stadiorum spatio ab Hierosolyma distans, et Iudaeis semper inuisa: quae res fecit, ut etiam tunc primis eorum incurfibz propior uideretur. tres autem uiros agressionis duces habebant, et corporibus et prudentia praestantissimos: Nigrum Peraitam, et Silam Babylonium, et Ioannem Essenum. Ascalon uero ualidissimo quidem muro cincta erat, sed uacua penē praesidijs. una enim cohors eam peditum, et una equitum ala tuebatur, cui praefectus erat Antonius. Illi igitur

igitur ira multa uelocius itinere peracto, acsi ex propinquo uenirent, præstò erant. Antonius uerò (nec enim eorū fore impetum nesciebat) equites iam ex ciuitate duxerat, & neque multitudinem ueritus uel audaciam, primas hostium coitiones fortiter sustinuit: murumq; properantes aggredi refrenauit. Itaque Iudei, qui cum peritioribus imperiti, & pedites cum equitibus, cum stipatis autem inordinati, leniterq; armati cum instructis, plusq; indignationi quàm consilio tribuentes, cum morigeris & nutu rectoris omnia facientibus dimicabant, facile profligantur. nam ut semel eorum primæ ab equitibus turbate sunt acies, fugam petunt: & murum uersus se à tergo urgentibus incidentes, suimet ipsi hostes erant: donec omnes incursibus equitū uicti, per totum campum dispersi sunt, qui fuit plurimus, totusq; habilis equitantibus: quod quidem Romanos inuit, ut magna cede Iudeos prosternerent. nam & fugientes præuertendo, cursum in eos flectebant: & quos occupassent, curriculo transfigendo infinitos peremere. Alij uerò alios quocunq; se uertissent circumdatos, exagitantés facile iaculis opprimebant. Et Iudeis quidem propria multitudo, per desperationem salutis, solitudo uidebatur. Romani uerò licet ad pugnam pauci essent, rebus tamen secundis animati, etiam superfluere se putabant. Et illi quidē res aduersas superare certantes, dum pudet citò fugere, mutari fortunā sperant. Romani autē, in his quæ prospere agerent minime delassati, ad maiorem usq; diei partē pugnam protrahunt: donec Iudeorū quidē perempta sunt decem milia, duoq; duces Ioannes & Silas: ceteri uerò pleriq; saucij, cum Nigro, qui unus restabat ex ducibus, in oppidum Idumææ quod Sallis dicitur confugere. nonnulli tamen etiā Romanorum in illo prælio uulnerati sunt. Sed non Iudeorum spiritus clade tanta sedatus est, multoq; magis eorum dolor incitauit audaciā: & contemnentes quantum ante pedes mortuorum

rum iaceret, pristinis rebus feliciter gestis ad cladem alteram illiciebantur. denique paruo tempore intermisso, quòd ne curandis quidem uulneribus satis esset, cunctisq; aggregatis uiribus, maiore cum indignatione, multoq; plures Ascalonem recurrerant, eadem se præter imperitiam aliaq; belli uitia, comitante fortuna. Etenim cum Antonius quà transituri fuerant, posuisset insidias, ex improviso in eas delapsi, et ab equitibus circumdati, prius quàm se ad pugnam componerent, iterum super octo milia procubuerunt: ceteri uerò omnes aufugerunt: cumq; his Niger multis dum fugeret magni animi facinoribus demonstratis. et quoniam hostes instarent, in turrim quandam tutissimam compelluntur, cuiusdam uici, cui nomen est Bezedel. Antonius uerò cum suis, ne uel moras circum turrim, quæ inexpugnabilis esset, diu tererent, uel ducem hostium fortissimum uiuum relinquerent, ignem muro supponunt. turriq; inflammata, Romani quidem exultantes recedunt, quasi etiam Nigro consumpto: ille autem in castelli specus intimum ex turri saltu demissus euasit: triduoq; post socijs cum fletu cum ad sepulturam inuestigantibus sese ostendit, gaudioq; insperato repleuit omnes Iudæos, tanquam Dei providentia dux eis in posterum reseruatus. At Vespasianus Antiochiam exercitu adducto, quæ Syria metropolis est, magnitudine simul aliaq; felicitate sine dubio tertium inter omnes, quæ in Romano orbe sunt locum obtinens, ubi etiam aduentum suum regem Agrippam cum omni manu propria offenderat præstolari, ad Ptolemaidem properabat. In hac autem ciuitate occurrerunt ei Sepphoritæ ciues oppidum Galilææ colètes, soli mente pacata: qui tam suæ salutis providentia solliciti, quàm Romanarum uirium gnari, etiam prius quàm Vespasianus ueniret, Cestio Gallo fidem dederant, dextraq; iunxerant, præsidiumq; militare susceperant. tunc quoque benignissime duce suscepto,

suscepto, alacri animo etiam contra gentiles suos auxilia promiserunt: Quibus interim Vespasianus praesidij causa poscentibus, equitum peditumq; tantum numerum tradidit, quantum ob stare posse arbitrabatur incursibus, si quid Iudaei commouere tentassent. non enim minimum esse uidebatur. futuri belli periculum, auferri ciuitatem Sepphorim Galilaeae maximam et in loco tutissimo conditam, totiusq; gentis futuram praesidio.

Descriptio Galilaeae, Samaritae, & Iudaeae.

CAP. II.

Duae sunt autem Galilaeae, quae superior et inferior appellantur, easq; Phoenice et Syria cingunt. Discernit uero ab Oriente Ptolemais territorij sui finibus, et quondam Galilaeorum, nunc autem Tyriorum mons Carmelus: cui coniuncta est Gabaa ciuitas equitum, quae sic appellatur, eo quod equites ab Herode Rege dimissi, coloni eo deducebantur. A Meridie autem Samaritis et Scythopolis, usq; ad flumen Iordanem. Ab Oriente uero Hippene et Gadaris, sed et Gaulanitis desinit, qui etiam regni Agrippae fines sunt. Septentrionalis autem eius tractus Tyro, itemq; Tyriorum finibus terminatur. Inferioris quidem Galilaeae longitudo à Tiberiade usq; ad Zabulon, cui uicina est in locis maritimis Ptolemais, protenditur. Latitudine autem patet à uico Xaloth, qui in magno compositus est, usq; ad Bersaben: unde etiam superioris Galilaeae latitudo incipit usq; ad Baca uicam, qui terram diuisit Tyriorum. Longitudo uero eius à Thella uico Iordani proximo usq; ad Meroth, extenditur. Sed cum tanta sint utraeq; magnitudine, tantisq; gentibus alienigenis cinctae, semper tamen omnibus belli periculis resisterunt. nam et pugnaces sunt ab infantia Galilaei, et omni tempore plurimi, neq; aut formido unquam uiros aut eorum penuria regiones illas occupauit: quoniam totae opimae ac fertiles sunt, omniumq; generum arboribus confitae, ut etiam minime agri-

oo

culturae

culturæ studiosos ubertate sua prouocent. deniq; excultæ sunt ab incolis totæ, nec pars ulla est earum otiosa: quin & ciuitates ibi crebræ sunt, & ubiq; multitudo uicorum propter opulentiam populosa, ut qui sit minimus, supra quindecim milia colonorum habeat: prorsus ut etiam si quis magnitudine minorem Galilæam dixerit, quàm trans fluuium regionem, uiribus tamen eam prætulerit. hæc enim uniuerfa colitur, tota fructuum ferax: at illa quæ trans flumen est, licet multò maior sit, pleraq; tamen aspera atq; deserta est, & nutriendis fructibus mansuetis inhabilis. Peræ sanè mollicies & ingenium fructuosum, campos habet cum uarijs arboribus confitos, tum maximè oliuetis ac uineis & palmetis excultos. irrigatur autem abunde montanis torrentibus, & fontibus aquæ perennis, quoties illi Sirio æstuante defecerint. Et longitudo quidem eius est à Machærunte in Pellam: latitudo uerò à Philadelphia usque ad Iordanem. Et Pella quidem quam supra diximus, Septentrionalis eius est tractus: occiduus uerò Iordanis: Meridianum autem Moabitis regio terminat. ab Oriente autem Arabia & Silbonitide, necnon & Philadelphia, itemq; Gerasis clauditur. Samariensis autem regio, inter Iudeam quidem & Galilæam sita est: incipiens enim à uico in planitie posito, cui nomen est Gineæ, in Acrabatenam definit toparchiam: sed natura nihil à Iudæa discrepat. nam & utraq; montosæ sunt & campestres, agroq; colendo molles atq; opimæ, necnon & arboribus plenæ: pomiq; tam syluestribus quàm mansuetis abundant, eò quòd natura sunt aridæ, imbriumq; satis habent. dulces autem per eas supra modum aquæ sunt: boniq; graminis copia præter alias earum pecora lactis abundant: quodq; maximum uirtutis atq; opulentie specimen est, utraq; uiris referta est. Harum confinium est Anuath uicus, qui etiam Borceos appellatur, Iudææ limes à Septentrione. Meridiana

ridiana uerò pars eius , si in longitudinem metiare , adiacenti uico Arabum finibus terminatur , cui nomen est Iordan. Latitudo sanè à Iordane flumine usq; ad Ioppen explicatur. Media uerò eius est Hierosolyma : unde quidam non sine ratione, umbilicum eius terræ , eam urbem uocauerunt. Sed nec marinis quidem Iudæa delicijs caret , ad Ptolemaidem usq; locis extenta maritimis. In undecim autem sortes diuisa est : quarum prima est tanquam regia Hierosolyma, præ cæteris inter omnes accolæ eminentis , uelut caput in corpore. alijs uerò post hanc toparchiæ sunt distributæ. Gophna est secunda , & post eam Acrabata. ad hoc Thamna, & Lydda, itemq; Amnaus, & Pella, & Idumæa, & Engadda, & Herodium, & Hierichus : deinde Iamnia & Ioppe finitimis præsunt. & præter has Gamalitica, & Gaulanitis, & Batanea, & Trachonitis: quæ etiam regni Agrippæ partes sunt. Eadem uerò terra incipiens à monte Libano & fontibus Iordanis, usq; ad Tiberiadi proximum lacum, latitudine panditur. à uico autem, qui appellatur Arphas, ad Iuliada oppidum longitudine tendit : & habitatur ab incolis Iudæis Syrisq; permixtis.

De auxilio Sepphoritis misso, & Romanorum disciplina militari. CAPVT III.

DE Iudæa quidem, & quibus esset cincta regionibus, quàm maxime potui breuiter exposui. Quod autem Vespasianus miserat auxilium Sepphoritis, hoc est, equites mille, sexq; milia peditum, Placido eos regente Tribuno, castris in magno campo positis bifariam diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuendæ causa, equitatus uerò in castris degebat. utrinq; autem assidue procedendo, & circa eam regionem loca omnia incursando, magnis incommodis Iosephum eiusq; socios, quamuis quietos, afficiebant. & præterea ciuitates extrinsecus depraedabantur : ciuiumq; conatus, si quando

excurrendi habuissent fiduciam, repellebant. Iosephus tamen aduersus ciuitatem impetum fecit, sperans eam posse capere: quam ipse, antequam à Galilæis deficeret, ita muris cinxerat, ut Romanis quoq; esset inuicta. unde etiam spe frustratus est, cum nec ui nec suasu Sephoritas in suas partes pertrahere potuisset: magisq; in Iudæa bellum accendit Romanis indigne ferentibus insidias, et propterea nec die nec nocte ab agrorum depopulatione cessantibus, sed passim diripientibus quicquid rerum in his reperissent: qui tamen cum mortem pugnacibus semper inferrent, imbelles ad seruitium capiebant: ignis uero et sanguis Galileam totam repleuerat, nec quisquam expers eius acerbitalis aut cladis erat. unam salutis spem fugientes habebant in ciuitatibus, quas murorum ambitu Iosephus communierat. Titus autem Alexandriam transmissus ex Achaia citius quam per hyemem sperabatur, manum militum cuius causa missus fuerat suscepit: contentoq; usus itinere, mature ad Ptolemaidem peruenit. Cumq; ibi patrem suum reperisset, duabus quas secum habebat legionibus (erant autem nobilissime quinta et decima) iunxit etiam quam ille adduxit quintadecimam. Eas autem sequebantur decem et octo cohortes: quibus accessere ex Cæsarea quinq; cum una ala equitum, et ala quinq; Syrorum equitum. decem autem cohortium singule mille pedites habebant: in cæteris uero tredecim sexcenti pedites, et centeni uiceni equites erant. Satis autem auxiliorum etiam à Regibus congregatum est. Antiochus enim et Agrippa et Soëmus, bina milia peditum, et sagittarios equites mille præbuerunt: cum Arabiæ quoq; Rex Malchus, præter quinq; milia peditum, equites mille misisset, quorum pars maior erant sagittarij: ut tota manus computata cum regijs, sexaginta milia circiter peditum equitumq; colligeret, præter calones: qui plurimi sequebantur, et meditationi bellicæ assueti nihil à pugnacis

gnacissimis aberant : quod tempore quidem pacis dominorum exercitationibus interessent , belli autem pericula cum ipsis experirentur , & neq; peritia neq; uiribus à quoquam nisi à dominis uincerentur. Qua quidem in re nimis admirandam quis existimauerit Romanorum providentiam, ita seruos instituentium , ut non solum uitæ ministerio, sed belli etiam necessitatibus utiles sint. Quod si quis eorum aliam quoq; respexerit militiæ disciplinam, profecto cognoscet tantum eos imperium non fortunæ mancre , sed propria uirtute quæsisse. Armis enim uti non in bello incipiunt : neq; solum, si necesse sit, manus mouent, cum in pacis otio cessauerint : sed armis ueluti natura coherentes, nullas capiunt exercitationis inducias, nec tempora præstolantur. Meditationes autem eorum nihil à uera contentione discrepant : sed in dies singulos militum quisq; omnibus armis, tanquam in procinctu positus, exercetur : quo etiam facillimè prælia tolerant. neq; enim ordo neglectus eos à consueti dispositione dispergit, neq; metus stupefacit, neq; lassitudo exhaurit. unde sequitur ut semper superent , quos non itidem confirmatos inuenerint. Nec errauerit si quis eorum meditationes conflictus esse dixerit sine sanguine, contraq; prælia meditationes cum sanguine. nam ne repentino quidem hostium incursum opprimi possunt : sed quocunq; in hostilem terram iruperint , non nisi permunitis castris prælio decernunt. quæ quidem non leui opere, neq; iniquo loco erigunt, nec omnes inordinate describunt : sed si quidem inæquale solum fuerit, complanatur : quatuor uero angulis eorum dimensio designatur. nam & fabrorum multitudo, & fferamentorum copia quæ usus extructionis postulabat , sequitur exercitum. Et interior quidem pars castrorum tabernaculis distribuitur, ambitus autem eorum extrinsecus muri faciem præfert : ordinatis etiam turribus pari spatio dispositis : quarum interualla catapultis

atq; ballistis, & alijs machinis saxa intorquentibus, omnibusq; instrumentis missilium complent, ut cuncta scilicet iaculorum genera in promptu sint. portas autem quatuor edificant, tam iumentis aditu faciles, quàm ipsis, siquid urgeat, intrò currentibus latas. intus autem castra uici spatij interpositis dirimunt, mediâq; tectorum tabernacula collocant, & inter hæc ducis maximi diuim templo similitum: prorsus ut quasi repentina quedam ciuitas existat: forum quoq; & opificum stationes, & sedes militum primatibus, ordinumq; principibus, ubi si qua sit inter alios ambiguitas, iudicent. Ipse uerò ambitus, & omnia quæ in eo sunt, multitudine simul & scientia fabricantium opinione citius communitur. qui si res urgeat, fossa extrinsecus cingitur, depressa cubitis quatuor, pariq; spatio lata. Armis autem septi, per contubernia cum decore atq; otio in tentorijs agunt: omniaq; ab his ordinate etiam alia cauteq; per contubernia expediuntur: ueluti si ligno aquaue opus sit aut frumento. nec enim cœna uel prandium cum uoluerit, in potestate cuiusq; est, simul autem omnibus somnus est, excubias & uigilandi tempora buccine significant, neq; est omnino quicquam quod sine edicto geratur. Mane autem milites quidem ad centuriones, illi uerò ad tribunos conueniunt salutatum: cum quibus ad summum omnium ducem uniuersi ordinum principes: ille autem his signum aliaq; dat ex more præcepta proferenda subiectis: quibus etiam in acie circumaguntur quò opus est, ac uniuersi pariter incurrunt, itemq; sese recipiunt. Cum autem castris egrediendum est, tuba indicium facit: nemoq; otiosus est. sed uel solo nutu moniti, tabernacula tollunt, omniaq; ad profectionem instruunt. deinde iterum tuba ut sint parati significat. illi autem cum mulos & iumenta sarcinis onerauerint, uelut in curruli certamine signum expectant. Castra uerò incendunt, eò quòd sibi alia munire

munire facile sit, & ne quando hostibus eadem usui sint. Et tamen tertio quoq; tubæ signo indicant, ut exeatur: urgendo aliqua ex causa morantes, ne quis ordinem deserat. Dexterq; Duci præco astans, si ad bellum parati sunt, uoce patria ter percontatur. illiq; toties alacri & magna uoce paratos esse se respondent, interrogantemq; præueniunt: & Martio quodam spiritu repleti cum clamore dextrās érigunt. Deinde otiose & cum omni decore progredientes ambulant, suum quisq; ordinem uelut in bello custodiens: pedites quidem thoracibus & galeis septi, & utroq; latere gladijs accincti. læuus autem gladius multò est longior, cum dexter mensuram palmæ non excedat. qui uerò Ducem stipant lecti pedites scuta & lanceas gestant: cætera manus hastas & clypeos longos, ferramq; & corbem & sarculum & securim, necnon & habenam & falcem & catenam, triduiq; uaticum, ut parum intersit inter onusta iumenta & pedites. Equitibus autem ad dexteram gladius est longior, & contus in manu, transuersusq; ad equi latus clypeus: ternaq; in pharetra uel amplius dependent lata cuspide iacula nihil ab hastis magnitudine differentia. Cassides uerò & thoracæ peditibus habent similes: nulloq; armorum genere ab equitum alis discrepant lecti, qui circum Ducem uersantur. Agmina autem semper cui sorte id obtigerit, antecedit. Talia quidem sunt Romanorum itinera & mansiones, itemq; armorum uarietas. Nihil uerò nec in prælijs inconsultum aut subitum agunt: sed omnia semper sequuntur facta sententiam: opusq; adhibetur antè decretis. unde aut minime peccant: aut si peccauerint, facilis est errati correctio. Fortune autem successibus meliores consiliorum, etiam si aliter successerit, arbitrantur euentus: quasi bonum quidem fortuitum ad rem inconsultè gerendam illiciat: quæ uerò antè cogitata fuerint, etiam si aduersus casus exceperit, bene iam meditados exhibent

beant ad cauendum ne idem rursus eueniat: & bonorum quidam fortuitorum non is autor sit cui contigerint, tristem uerò que præter sententiam acciderint, saltem rectè consulta uideantur esse solatium. Armorum quidem exercitatione comparant, ut non modò corpora, sed animi quoq; militum fortiores sint. maior autem illis est ex timore diligentia. nanq; leges apud eos non desertionis solum, uerumetiam minimæ negligentiae sunt capitales: Ducesq; magis quàm ipsæ leges terribiles. nanq; bonos honorando, redimunt ne in coërcendis noxijs uideantur crudeles. Tanto autem obsequio rectoribus parent, ut & in pace ornamento sint, & in acie corpus unum totius conspiciatur exercitus. sic eorum copulati sunt ordines, ita circumduci sunt mobiles: & acutis auribus ad præcepta, oculisq; ad signa, & ad opera manibus: unde facere quidem semper strenui sunt, pati uerò tardissimi. nec est ubi præliantes aut multitudinem hostium, aut consilia sensere Ducum, aut difficultatem regionum: sed ne fortunæ quidem succubere. nam & eam certiorem putant esse uictoriam. Quorum igitur actus à consilijs incipiunt, consultaq; adeò strenuus exequitur exercitus, quid mirum si Euphrates ab Oriente, & Oceanus ab Occidente, itemq; à Meridiano tractu Africa fertilissima regio, & à Septentrione Rhenus atq; Danubius sunt imperij limates, cum minorem esse possidentibus possessionem rectè quis dixerit? Hæc ego profecutus sum, non tam proposito laudandi Romanos, quàm solatio deuictorum, & ut nouarum rerum cupidos deterrerem: fortasse autem & ad experientiam proderunt bonarum artium studiosis, Romanæ instituta militiæ nescientibus: redeo tamen unde digressus sum.

Impetus Placidi aduersus Iotapatam.

CAP. LIII.

Vespasianus quidem unà cum Tito filio in Ptolemaide interitum degens, ordinabat exercitum. At uerò Galileam perue-

peruaserat Placidus, ubi maximam eorum quos comprehendisset multitudinem, interemit : Hæc autem fuit Galileorum imbecillior turba , animisq; deficiens : pugnacissimos autem ut uidit semper in ciuitates confugere , quas Iosephus communierat , in Iotapatam, quæ omnium tutissima erat, impetum uertit : existimans eam repentino aggressu facillime captum iri , magnamq; et sibi ex ea re alios apud rectores gloriam comparandam, et illis commodum ad reliqua maturius explicanda , quasi metu cessuris alijs ciuitatibus, si quæ ualidissima esset, occupatam uidissent. Multum tamen opinione deceptus est : Iotapateni enim, cum eius impetum præsensissent , prope ciuitatem aduenientem excipiunt : congressiq; cum Romanis ex improviso plurimi et ad pugnam parati, necnon et alacres (quippe ut pro salute patriæ, item coniugum liberorumq; dimicantes) in fugam eos uertunt, multosq; sauciant, septē solum interfectis : quia neq; inordinate pugna decesserant , septisq; undiq; corporibus leuiter fuerant uulnerati : cum Iudei quoq; magis eminus iaculari, quàm manus conserere inermes cum armatis considerent. ex ipsis autem Iudeis tres ceciderunt, paucis præterea sauciatis. Placidus igitur ab oppido repulsus, aufugit.

Galilæa à Vespasiano inuaditur.

CAPVT V.

Vespasianus uerò ille Galileam cupiens inuadere , ex Ptolemaide proficiscitur, ordinato militum itinere , sicut Romani consueuerunt. Auxiliatores enim qui leuius armati essent , itemq; sagittarios præire iussit , ad repentinos incursum hostium cohibendos , et ut suspectas atq; opportunas insidijs syluas scrutarentur . hos sequebatur Romani peditatus equitatusq; pars : post quos è singulis centurijs deni armaturam suam ferentes, mensurasq; castrorum : post hos stratores uariarum ibant, qui aggeris maligna corrigerent, ac aspera con-

planarent, sylvasq; obstantes præciderent, ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde suas, itemq; subiectorum sibi rectorum sarcinas, et tutela causa multos cum his equites ordinavit. post quos ipse ueniebat, lectos pedites equitesq; necnon et lancearios secum ducens, equitumq; præterea suorum agmine comitatus. de singulis enim turmis proprios centum et uiginti equites deputatos habebat. hos sequebantur, qui expugnandis ciuitatibus machinas et cetera tormenta portarent: deinde rectores, itemq; Præfecti cohortibus Tribuni, stipati lectis militibus. et post hos circum aquilam signa alia, quæ omnibus apud Romanos agminibus præest, quod et uniuersarum auium regnum habeat, et sit ualidissima. itaq; illam et principatus insignem putant, et omen uictorie, quoscunq; bello petierint. sacras uero signorum effigies sequebantur cornicines, et post eos acies, in latitudinem senis digesta militibus. hisq; adhaerebat ex more quidam centurio disciplinæ atq; ordinis custos. Serui autem singulorum legionum cuncti cum peditibus erant, mulis alijsq; iumentis uehentes militum sarcinas. postremum agmen, in quo erat mercenaria multitudo, cogeant armati pedites, equitumq; non pauci. Ita peracto itinere, Vespasianus cum omni exercitu ad fines Galilææ peruenit: ibiq; positis castris, quamuis promptos ad bellum milites continebat, unâ et ostendendo exercitum, quo hostes metu percelleret, spatiumq; indulgendo poenitudinis, si quis ante prælium uoluntatem mutaret: nihilominus autem murorum instruebat obsidium. Itaq; multos quidem rebelliones fugere uel solus fecit Ducis aspectus: metum uero uniuersis incussit. Iosephi enim socij, qui non longè à Sepphori castra posuerant, ubi bellum appropinquare cognouerunt, et iam iamq; Romanos prælio secum congressuros, non modò ante pugnam, sed antequam hostes omnino conspicer

spicerent, fuga disiecti sunt. cum paucis autem relictus Iosephus, ubi anima duertit neq; se ad excipiendos hostes sufficientem manum habere, & Iudeorum animos concidisse: ac, si fides his haberetur, plerosq; libenter ad hostes defectum ire: iam tum quidem bello omni abstinebat: quàm longissimè autem periculis abesse decreuit: abductisq; qui secum remanserant, in Tiberiada confugit.

Gadaræ expugnatio.

C A P V T V I .

Vespasianus autem Gadarensum ciuitatem aggressus, primo impetu capit, quòd eam pugnaci multitudine uacuam reperisset. Deinde hinc transgressus interius cunctos puberes interfecit, eum Romanos odio gentis, & cladis memoria quam pertulerat Cestius, nullius ætatis misericordia commoueret. Incendit autem non solum ciuitatem, sed etiam omnes circum uicos, & oppidula quedam penitus desolata, nonnulla quorum habitatores ipse cepisset. Iosephus autem, quam tuitio- nis causa optauerat ciuitatem, ipse metu repleuit. Nam Tiberienses nunquam eum, nisi de omni bello desperasset, in fugam uersum iri credebant: neq; in hoc eos uoluntatis eius fallebat opinio. uidebat enim res Iudeorum quorsum euaderent: unamq; illos uiam salutis habere, si propositum mutauissent. Ipse uerò, quamuis adhuc sibi speraret à Romanis ueniam tribuendam, mori tamen sepe maluisset, quàm prodita patria, cum dedecore administrationis sibi credite, apud illos feliciter agere contra quos fuerat missus. Decreuit igitur Hierosoly- nam primatibus, quemadmodum sese res haberent, cum fide perscribere: ne uel nimis extollendo uires hostium, timiditatis mox argueretur: uel minus aliquid nuntiando, fortasse cepti etiam poenitentes ad ferociam reuocaret: utq; si fœdus eis placeret, citò rescriberent: aut si bellandum esset, dignum ei contra Romanos exercitum mitterent. Ille quidem hac epistola
script

Scripta, maturè mittit qui Hierosolymam literas ferret.

Iotapatæ obsidio.

CAPVT VII.

Vespasianus autem Iotapatam excindere cupiens (nam in eam plurimos hostium refugisse cognouerat, et præterea ualidissimum hoc eorum esse receptaculum) præmittit pedites cum equitibus, qui montanum iter coequarent, saxis asperum, ac peditibus quoq; difficile, omnino uerò equitibus inuium. Et hi quidem quadriduo fecere quod iussum est, latamq; aperuere exercitui uiam. quinto autem die, qui mensis Maij uigesimus et primus erat, prior Iosephus in Iotapatam ex Tiberiade uenit, abiectosq; Iudeorum spiritus erigit. Cum uerò transitum eius Vespasiano quidam transfuga nuntiaisset, utq; mox ciuitatem peteret incitaret, ueluti cum ea totam Iudeam capere posset, si Iosephum subiugasset: hoc ille nuntio pro maxima felicitate percepto, Dei prouidentia factum ratus, ut qui hostium prudentissimus uideretur, ultro se etiam in custodiam traderet uoluntariam: statim quidem cum equitibus mille Placidum mittit, unaq; decadarchum Ebutium, tam manus quam prudentia uirum insignem, circumuallare ciuitatem iussit, ne clam inde Iosephus elaberetur. postero autem die cuncta manu comitatus ipse consequitur, et post Meridiem usq; actò itinere, ad Iotapatam peruenit. adductoq; in Sptentrionalem eius partem exercitu, in quodam tumulo castra ponit, distante ab oppido stadijs septem. Consulto autem quam maximè conspici ab hostibus affectabat, ut uisu attoniti turbarentur. quod etiam factum est: eosq; tantus continuo stupor inuasit, ut muris egredi nullus auderet. At Romanos tota die ambulando fatigatos, ciuitatem statim aggredi piguit: ob eam causam duplici acie circumdato oppido, tertium extrinsecus agmen equitum posuere, omnes Iudeis exitus obstruentes. sed ea res illos in salutis desperatione audaciores effecit: quippe in bello nihil

nihil est necessitate pugnacius. Itaq; postridie impetu in muros facto, Iudæi primò quidem locis suis manentes, Romanis castra ante muros habentibus resistebant. postea uerò quàm Vespasianus et sagittarios et funditores, omnemq; iaculatorum multitudinem adhibitam, missilibus in eos permisit uti: atq; ipse cum peditibus in aduersum collem, unde murus expugnabilis erat, niti coepit: tunc ciuitati metuens Iosephus, et cum eo cuncta Iudeorum prosiluit multitudo: omnesq; in Romanos pariter irruentes, procul à muris eos deterruere, multa manu simul et audacia patrando facinora. neq; minora tamen patiebantur quàm faciebant. nam quantum ipsos salutis desperatio, tantum pudor incendebat Romanos. et hos quidem peritia cum fortitudine, illos autem duce iracundia ferocitas armabat. Deniq; cùm toto die pugnatum fuisset, praelium nox diremit: in quo Romanorum plurimis sauciatis, tredecim interfecti sunt: Iudeorum autem cùm sexcenti essent uulnerati, septem et decem ceciderunt. Nihilòq; minus, Romanis postridie iterum irruentibus occurrunt: multoq; fortius restiterunt: ex eo scilicet fiduciam nacti, quòd eos pridie præter spem sustinuerant. sed eos quoq; pugnaciores experti sunt, quòd eorum iracundiam pudor incenderat, uincere credentium, nisi citò uicissent. Itaq; per dies quinq; Romanis minime ab aggreffione cessantibus, etiam Iotapatenorum excursus agebantur. fortius oppugnabantur, et neq; Iudæi uires hostium formidabant, neq; Romanos difficultas oppidi capiendi lassabat. Etenim Iotapata paulominus tota rupes est, ex alijs quidem partibus undiq; uallibus immensis præceps, ut earum altitudinem oculis deprehendere cupientium aspectus antè deficiat. Ab una uerò tantum Boreæ parte adiri potest, ubi per transuersum latus desinentis montis edificata est: quòd quidem ipsum muro ciuitatis Iosephus fuerat amplexus, quo inaccessa

accessa essent hostibus superiora cacumina. alijs uerò circum
 montibus tecta, prius quàm in eam perueniretur, à nullo pote-
 rat conspici. Iotapata quidem sic erat communita. Vespasianus
 autem & cum natura loci simul certandum putans, & cum au-
 dacia Iudeorum, incipere obsidionem acriter statuit: aduoca-
 tisq; rectoribus sibi subditis, de aggressu deliberabant. Cumq;
 aggerem fieri placuisset, qua parte murus facilis erat accessus,
 totum ad comparandam materiam misit exercitum: oppidoq;
 propinquis montibus excisis, magnaq; ui lignorum & lapi-
 dum comportata, cratibusq; ad euitanda iacula desuper missa
 per uallos dispositis, his protecti aggerem construebant. nulla
 autem noxa uel minima telorum erat, quæ de muro iacerentur.
 His autem alij terram ex propinquis tumulis eruentes, sine in-
 termessione suppeditabant: cunctisq; trifariam distributis, nul-
 lus erat otiosus. At Iudæi super eorum tegmina saxa ingentia
 & omne telorum genus curabant immittere: quæ licet mini-
 me penetrarent, magnos tamen crepitus dabant, & horribile
 impedimentum erat operantibus. Tunc Vespasianus machi-
 nis missilium circumpositis (erant autem omnes centum sexa-
 ginta) in eos qui super murum astarent, iussit tela contendere: si-
 mulq; ex catapultis lanceæ percurrerant, saxaq; tormentis in-
 gentia mittebantur, ignisq; & sagittarum frequentissima mul-
 tudo, quæ non solum murum, sed etiam totum intra iactum
 earum spatium Iudæis inaccessum fecere. Arabum enim sagit-
 tatorum manus, & iaculatores, itemq; funditores, & omnes
 machine tela iaciebant. Neq; tamen his Iudæi prohibiti, ne de-
 super propugnarent, quieti erant: sed excurrendo per cuneos
 more latronum, tegmina operantium detrahebant, audatosq;
 feriebant: & ubi illi cessissent, aggerem dissipabant, uallorumq;
 munimenta cum cratibus igni tradebant: donec Vespasianus
 cognito, huius damni causam ex distributione operum contigis-
 se.

se, quod interiecta spatia Iudeis locum aggrediendi præberent, adunauit tegmina: coniunctisq; pariter uiribus obreptiones hostium præpeditæ sunt. Erecto autem propemodum aggere, pauloq; minus equato propugnaculis, indignum esse ratus Iosephus, nihil contra moliri, quod oppido salutis foret, conuocat fabros, murumq; altius iubet extolli. cum illi tam multis obstantibus iaculis minime edificare posse affirmarent, hanc eis defensionem excogitauit. Sudibus fixis per eos bouum coria recentia extendi præcepit, quæ missos tormentis lapides sinuata susciperent, quibusq; repulsa tela cætera dilaberentur, et ignis humore languesceret. hisq; ante fabros oppositis, illi murum die noctuq; operando, ad uiginti cubitorum altitudinem erexerunt, crebris etiam turribus in eo constructis, minisq; ualidissimis aptatis. Quæ quidem res Romanis iam intra ciuitatem se esse credentibus, magnam mœrorem comparauit, tam Iosephi molitione, quàm oppidanorum obstinatione perterritis.

Obsidio Iotapatenorum à Vespasiano, & diligentia Iosephi.
deq; Iudæorum excursionem in Romanos. CAP. VIII.

AT Vespasianus et calliditate consilij, et hostium audacia magis irritabatur: qui iam recepta ex munitione fiducia Romanos ultro incursabant: inq; dies singulos prælia cæteruatim, et cuiusq; modi latrocinales doli, et eorum quæ casus obtulisset rapinæ, aliorumq; incendia fiebant: donec Vespasianus retento milite à pugna, statuit obsidere ciuitatem, ut eam usui necessariorum penuria caperet. Aut enim coactos inopia sibi supplicaturos, aut si ad finem usq; in eadem pertinacia durauissent, fame consumendos eius habitatores putabat: multoq; faciliores expugnatu fore, si post interual- lum rursus anxij incubuisset. Itaq; omnes exitus eorum asseruari præcepit. Illi autem frumenti quidem, aliarumq; omnium rerum

rerum intus habebant copiam, præter salem. aquæ uerò penuria cos affligebat: quia neq; fons erat intra ciuitatem, et imbre contentis habitatoribus, rara est in illo tractu æstiuis mensibus pluuia. quo tempore obseſi etiam hoc uehementius afficiebantur, quod arcendæ siti fuerat excogitatum: quodq; fieri, uelut omnis aqua iam defecisset, ægre ferebant. Iosephus enim, cum et ciuitatem uideret abundare alijs rebus, fortesq; animo uiros esse, quo longiorem Romanis obsidionem faceret, quam sperabant, iam tum potum mensura ciuibus ministrabat. illis autem conseruari aquam penuria grauius esse uidebatur: amplioremq; cupiditatem mouebat, quòd ius bibendi liberum non haberent: ac uelut ad extremam sitim peruentum esset, labori cedebant. Hoc autem modo affecti, Romanos latere non poterant, qui ex aduerso colle trans murum in unum eos confluere locum, et aquæ mensuram accipere prospectabant: quòd etiam ballistarum peruenientibus telis, plurimos occidebant. Vespasianus quidem non multò post, exhaustis puteis, ipsa sibi necessitate traditum iri ciuitatem sperabat. Iosephus autem, ut hanc eius spem frangeret, iussit quàm plurimos per murorum minas demersa undis atq; humida uestimenta suspendere, ut omnes repente aqua perfluere. ex quo mœror simul Romanis ac timor erat, cum tantum aquæ uiderent eos ludibrio consumere, quos potu indigere credebant. Deniq; dux belli etiam ipse, quia penuria ciuitatem posse capere desperasset, iterum consilium ad uim atq; arma conuertit: Iudeis quoq; id maxime cupientibus: quòd nec se, nec ciuitatem saluam fore credebant, et priusquam fame uel siti perirent, mortem bello optabant. Iosephus tamen, præter hoc etiam aliud consilium, quo sibi copia pararetur, per quandam uallem deuiam, proptereaq; minus curiose habitam à custodibus, excogitauit. mittendo enim per occlusas eius partes literas ad quos uellet Iudeos extra ciuitatem degent

degentes, ab his omnia usui necessaria, & quæ in ciuitate defecerant, accipiebat: mandato cōmeantibus, ut plerunq; ad excubias reperent, terga uelleribus tecti: quò si qui eos nocte uidissent, canum similitudine fallerentur. idq; factitatum est, donec eius fraudem uigiles persenserunt, uallemq; cinxerunt. Itaque tuuc Iosephus non diu ciuitatem sustinere posse prospiciens, suamq; pariter salutem, si uellet remanere, desperans, cum optimatibus de fuga tractabat, uerum id populus sensit, & circa eum fusus, ne sese negligeret, precabatur, in quo solo recumberent: ipsum enim saluti esse ciuitati manentem, uelut omnes eius causa alacri essent animo certaturi. quòd si etiam capiantur, eundem solatio fore, decere autem illum nec inimicos sugere, nec amicos deferere, aut quasi ex naui tempestate oppressa desilire, qui ad eam tranquillo mari uenisset. ipsum enim magis demersurum esse ciuitatem, cum iam nemo audebit hostibus repugnare, si discessisset, cui confiderent. Iosephus autem quòd sibi caueret occultans, illorum commodo se exitum parare dicebat: nam intra ciuitatem manendo, neq; seruatim grande aliquid se profuturum: & si caperentur, una cum his esse frustra periturum: obsidione uerò liberatum, extrinsecus maximo eis emolumento fore. mature enim congregatis ex territorio Galilæis, alio bello Romanos ab eorum ciuitate reuocaturū. nunc autem non uidere, quid apud eos residens utilitatis afferret, nisi quòd Romanos ad obsidionem magis incitaret, ut se caperent magnipendentes. quem si fugisse cognouissent, multum essent de obsidionis impeture remissuri. Non flexit his populum Iosephus, sed hoc circumstiteri se magis incendit. deniq; pueri & senes, itemq; mulierculæ cum infantibus flentes, ad eius pedes accidebant, eumq; omnes complexi tenebant, & ut fortunæ socius sibi remaneret, cum ululatibus supplicabant: non inuidia salutis eius, quantum ego arbitror, sed propria spe, nihil enim

P p se mali,

se mali, remanente Iosepho, existimabant esse passuros. Ille autem siquidem paruisset, hæc preces esse ratus: custodiam uero, si per uim cogeretur (multum enim propositum discessus etiam querelarum misericordia fregerat) remanere statuit. communiq; desperatione ciuitatis armatus, et nunc tempus esse dicens pugnam incipere, cum spes nulla salutis est: pulchrumq; uitam pacisci pro laude, ac forti aliquo patrato facinore in memoriam posteritatis occumbere: ad opera sese conuertit. Cum pugnacissimis ergo egressus, disiectis custodibus, usque ad Romanorum castra excurrerat: et nunc pelles aggeribus impositas, sub quibus tendebant, discerpere: nunc operibus ignem immittere. posteroq; die similiter ac tertio et per aliquot deinceps dies ac noctes bellando non defatigabatur. Sed Vespasianus Romanos his excursibus malè affectos aspiciens (nam et terga dare Iudæis pudebat, et fugiētes insequi armorū pondere tardabantur: cum Iudæi semper aliquid agentes, priusquam paterentur, in ciuitatem refugerent) armatis imperat, ut eorum impetum declinarent, ne uel cum hominibus mortis auidis manum confererent. Nihil esse fortius desperatis. restingui autem illorum impetus, si proposito frustrentur, quasi flamma si materiam non inueniat. ad hoc oportere Romanos cautius querere uictoriam, augendæ possessionis causa, non ex necessitate pugnantes. Per sagittarios autem Arabum et Syriæ et funditores, perq; saxa tormentis emissa plerunq; repellibat Iudæos. nulla enim telorum machina quiescebat. Illi autem his quidem malè accepti cedebāt: uerum enūnus missa intra iactum subeuntes, seuius Romanis instabant: cum neque corpori, neque animæ parcerent: sed per uicem utrinque pugnarent, suorum quisque laborantibus subuenientes.

De oppugnatione Vespasiani contra Iotapatam, ariete, & aliis tormentis bellicis.

CAPVT IX.

Igitur

Igitur Vespasianus ultro se existimans longitudine temporis hostiumq; incurfibus obsideri, cum propè iam muris aggeres aequarentur, arietem admouere decreuit. Est autè aries, immensa materia, malo nauis asimilis: cuius summum graui ferro solidatum est, in arietis effigiem fabricato, unde etiam nomen accepit. dependet autem funibus medius ex trabe alia, uelut ex trutina, palis utrinque fultus bene fundatis. retrorsum autem magna uirorum multitudine repulsus, hisdemq; simul rursus impellentibus missus, in fronte prominente ferro mœnia percutit: nec est ulla tam ualida turris, aut murorū ambitus adeò latus, ut ex si priores ictus fortiter sustinuerit, assiduos uihcat. Ad huius periculum rei duci Romano transire placuit, ni capere oppidum properanti: quoniam pernicio-
sa uidebatur obsidio, Iudæis minime quiescentibus. Itaque Romani quidem ballistis cæterisq; missilium machinis, ut facilius ferirentur quide muris obstare tentassent, propius adhibitis utebantur: neque sagittarij aut funditores longius aberant. cùm uerò ea causa muros nemo auderet ascendere, ipsi arietem applicabant cratibus desuper itemque pellibus septum, tam pro sui defensione quàm machine. Et primo quidem impetu mœnia concussa sunt: clamorq; oppidanorum, uelut iam capti essent, maximus factus est. Iosephus autem eundem locum sepe feriri, neque multò post murum disturbatum iri prospiciens, quo commento uim machine paulatim falleret excogitauit. Saccos enim paleis confertos, quæ semper impetum arietis ferri uiderent, denitti iussit ex muro: ut eo modo secundi ictus errarent, aut etiam excepta uulnera laxitas frustraretur. Quæ quidem res multum Romanis more attulit. nam quocunque hi machinam conuertissent, contrà illi qui super murum stabant, palearum traducentes saccos, ictibus supponebant: nihilq; murus repercussione ledebatur, do-

nec etiam Romani aduersus hoc aliud machinati sunt: proceris enim contis expeditis, in his summis falces quibus saccos absclinderent alligarunt. cum autem hoc modo efficax esset opus arietis, ac murus (quia recens edificatus erat) ictibus cederet, quod reliquum erat, Iosephus eiusq; socij ad ignis auxilium se contulerunt: accensumq; totum quod aride fuit materiae, tribus ex locis pariter inflammarunt, unaq; machinas & propugnacula Romanorum & aggeres concremarunt. Illi uero non sine malo subueniebant, audacia simul eorum territi, & ne adiumento essent, flammis proruentibus impediti: quae aridum nocte fomitem & praeterea bitumen ac picem, necnon etiam sulfur, opinione citius uolitabant: operaq; Romanorum multo labore curata, unius horae spatio perfum dederunt. Hic etiam uir quidam Iudaeus, praedicatione ac memoria dignus inuentus est, Samaei filius Eleazarus, cui Saab Galilae patria fuit. Is enim saxum ingens alte sublatum, tanta ui super arietem ex muro demisit, ut machine caput abrumperet, idq; ex medijs hostibus saltu ad eos delatus auferret, nulloq; metu reportaret ad murum. postremo tanquam signum quod tela mitterent, hostibus propositus, nudo corpore quinque sagittarum uulneribus fixus est: earumq; nulla respecta, ubi murum ascendit, unde iam uideri ab omnibus poterat, sua audacia ibi constitit, contractusq; dolore plagarum cum ariete decedit. Post hunc fortissimi extiterunt duo fratres Netiras & Philippus de uico Ruma Galilei. qui cum super milites decimae legionis profilissent, tanto impetu uiq; irruerunt, ut & aciem Romanorum perrumperent, quiq; aduersum iterant, omnes in fugam uerterent. praeter hos Iosephus quoque & caetera multitudo, raptis ignibus machinas & refugia, cum operibus quintae itemq; decimae, eius quae terga dederat legionis, incendunt. caeteri autem qui mox consecuti sunt,

& instru

et instrumenta et omne genus materie obruerunt. Rursus autem Romani sub uestperam, erectum arietem ad eam muri partem, quæ pridem quassata fuerat, appulere: ibiq; propugnatorum quidam Vespasiani plantam sagitta percussam leuiter uulnerat, quia uis teli spatio defecisset. Maximam tunc id Romanis perturbationem fecit. his enim qui propè adcrant uiso sanguine perterritis, per omnem fama cucurrit exercitum: relictâq; obsidione, pleriq; cum stupore atque formidine ad ducem belli concurrebant: et ante omnes Titus aderat, metuens patri. Vnde contigit ut et beneuolentia circa rectorem, et filij trepidatio confunderet multitudinem, facile tamen pater et timore filium, et perturbatione liberauit exercitum, superato enim dolore uulneris, et ab omnibus qui sui causa pertimuerunt confici studens, bellum in Iudeos sæuius incitauit. nam uelut ultor quisq; imperatoris omne periculū adire cupiebat: et clamore alius alium adhortantes, murum petebāt. Iosephus autē cum suis, licet assiduus ballistarū itemq; tormentorum ictibus caderent, nequaquā tamen deterrebantur à muro: sed flammis et ferro et saxis eos appetebant, qui arietem protecti cratibus impellerent. Nihil autem aut parum proficiebant, cum sine intermissione procumberent in conspectu hostium positi, quos ipsi contrā uidere non possent. nam et suis ignibus collucebant, tanquam si dies esset, et certum erant hostibus signum quò tela dirigerent: machinisq; procul nō apparentibus, misilia cauere non poterant. Ergo propterea tam catapultarū quàm iaculorum ui simul multi transfigebātur: missaq; machinis saxa et murorum minas auferebant, et frangebant angulos turrium. uirorum autem nulli tam fortiter constipati erant, ut non usque ad extremam aciem saxi magnitudine ac uiolentia sternerentur. Sciet autem aliquis, huius machine uis quantum ualeat, ex his quæ illa nocte contigerunt, in mu-

ro cuidam ex circumstantibus Iosepho, saxo percusso caput auulsum est, eiusq; ad tertiū stadiū ueluti funda excussa caluaria. Interdiu quoq; pręgnātis fœminę transiecto utero, ad dimidium stadium infans abactus est: tanta tormēto uis fuit. Ergo machinis terribilior erat impetus & missilium strepitus. crebri autem mortui, cum per muros deijcerentur, sonabant. & acerbissimus quidem intus excitabatur mulierum clamor: extrinsecus autem occumbentium gemitus concrepabant: totuq; ambitus muri, ad quem pugnabatur, sanguine cōfluebat, iamq; ascendi poterat congestione cadauerum. montes autem resonantes, multo amplius horrorem augebant: nec quicquam illi nocti defuit, quod uel auribus uel oculis terrorem posset incutere. Plurimi quidem pro Iotapata decertantes, fortiter ceciderunt, plurimi etiam sauciati sunt, & tamen uix circa matutinas uigilias murus asiduis machinarum ictibus cessit. Tumq; illi quidem corporibus atque armis eam partem quę deiecta fuerat, priusquam Romani pontes apponerent, munierunt.

De iterata impugnatione Iotapatenorum.

CAP. X.

MAnc autem Vespasianus ad occupandam ciuitatem iam ducebat exercitum, ex nocturno labore paululum recreatum. Idemq; cupiens de conuulsa muri parte alios propugnatores depellere, equitum quidem fortissimos equis depositos trifariam collocat: ut tecti armis dirutum latus undique obsiderent, contosq; prætenderent: & cum pontes admoueri cœpissent, ipsi priores introirent. post illos autem pedites ualidissimos ordinauit. reliquam uerò equitum multitudinem secundum muri spatium per montana loca distendit, ne quis fugiens excidium ciuitatis lateret. deinde qui hos sequerentur constituit sagittarios, paratas sagittas habere iussos: funditores quoque similiter, & appositos machinis. Alijs autem integris muri partibus scalas applicare pręcepit: ut qui hos prohib

prohibere tentassent , deiectione partis defensionem relinquerent : ceteriq; omnibus simul telis oppressi , uiolentie irrumpentium cederent . Iosephus autem hoc consilio cognito , per murum quidem integrum labore fatigatos , itemq; senes disposuit , quasi ledi non possent : in parte uero collapsa ualidum & potentissimum quenque : senosq; ante omnes uiros , in quibus & ipse fuit , ad pericula subeunda sortitus est : hisq; precepit , ut agminum ululatus ne metu quaterentur , aures obstruerent . contra sagittarum uero multitudinem communiti protegerentur desuper scutis : paulatimq; recederent , donec sagittarij pharetras exinanirent . Si uero pontes à Romanis apponerentur , ipsos prosilire mandauit : atque hostibus persuasit per sua instrumenta resistere : unumquenque uero ita certare debere , non quasi conseruandam tueretur , sed quasi perditam iam patriam uindicaret : atque oculis suis proponere mactari senes ac liberos , coniugesq; suas propemodum ab hostibus capi : uimq; futura cladis iam nunc collectam in autores eius effundere . ita quidem in utroque disposuit . Ciuitatis autem uulgus imbelle , mulieres ac pueri , postquam oppidum triplici acie uidere circumdatum (nullus enim ad pugnam translatus fuerat à custodijs) strictisq; gladijs ad partem muri deiectionem hostes instare , armisq; montana loca omnia desuper collucere , atque Arabum quendam sagittarijs tela suggerere , tunc extremo ululatu quasi capta urbe consonuerunt , non ut impendere mala , sed ut adesse iam crederes . Quare Iosephus mulieres , ne misericordia suorum animos efformidarent , intra domos cum interminatione concludit , silere iussas : ipse uero ad partem muri que sibi obtigerat transiuit . & scalas quidem applicantibus animum non intendit , sed tantum speculabatur impetum sagittarij . Simul autem ac tibicines uniuersarum legionum consonuerunt , & grauius infremuit exercitus : signoq;

dato, missis undiq; sagittis lux obscurari cœpit: Iosephi socij memores præceptorum, & aduersus clamorem obstructis auribus, & contra sagittarum uulnera corporibus communitis, cum admonerentur pontium machinæ, ipsi eas cursu, & antequam hostes pedem in his ponerent, occupant: eosq; ascendere nitentes prælio deturbant, uaria manuum itemq; animi facinora demonstrantes: & ne uel in extremis calamitatibus deteriores illis uiderentur, qui sine periculo fortes cōtra se essent, curabant. nec prius à Romanis diuellebantur, quàm uel caderent, uel occiderent. Itaq; Iudeis perpetuo dimicantibus, cum nec unde mutarent propugnatores haberent, defessis autē Romanorum assidue substituerentur: proq; his, quos uiolentia repulissent, alij succederent: inuicem se adhortati latera copulant: protectiq; desuper longioribus scutis, inexpugnabilis globus effecti sunt: totaq; acie uelut uno corpore repellendo Iudeos, in muro iam pedem ponebant. Tum Iosephus, his rerum angustijs consilio necessitatis adhibito, machinis excogitandis cum desperatione stimulatur: seruentiq; oleo perfundi milites iubet, scutorum coniunctione defensos. id autem Iudei multi, qui & paratum haberent, & plurimum, cito Romanis infundunt: ipsis etiam in eos ahenis missis calore bullientibus. Hæc res Romanorum ardentium aciem dissipauit, & cum dolore sæuissimo deuoluebantur à muro. si quidem facile à uertice ad pedes usque sub armatura oleum per totū corpus fluebat, carnemq; non secus ac flamma depascebatur: quod natura facile calefceret, seroq; pro sui pinguedine refrigeret. thoracibus autem & galeis illigatis incendij fuga non erat. nunc autem salientes, nunc incuruati dolore, de pontibus decedebant. ad suos autem contra nitentes tutò recedere non poterant, quoniam facile ab insequentibus uulnerabantur. Sed neq; Romanis uirtus in rebus aduersis, nec Iudeis prudentia defuit.

Roman

Romanienim licet oleo perfusi mirabilia pati uiderentur, tamen in eos qui perfuderant ferebantur, præcedentem quisque incursando, tanquam ipse in petum retardaret. Iudæi uero progressum eorum dolo altero deceperunt, cum sceno Græco decocto pontium tabulata perfunderent: quibus illi dilabentes retrahebantur, ut neq; fugientium quisquam, neq; aggrediētium firmo posset eniti uestigio: sed alij quidem resupinati per ipsas pontium tabulas calcarentur, multi uero super aggeres deiicerentur: & qui cecidissent, à Iudæis feriebantur: qui Romanis desilientibus conspectu iam liberi, facilius tela dirigebant. Cum autem multa milites mala in hac perpeti pugna dux uideret, sub uesperam eos reuocat: quorum non paucis trucidatis, plures sunt uulnerati. ex Iotapata uero sex uiris mortuis, plures quam trecenti saucij translati sunt. Hoc autem modo pugnatum est Iunij mensis die uigesimo. At Vespasianus, eorum causa quæ acciderant, consolatus exercitum, postquam ira uidit accensum, neque tam exhortationem quam opus deposcere, aggeres quidem altius tollit. tres uero turres quinquagenum pedum in excelsum iubet erigi, ferro undique tectas, ut & pondere stabiles essent, neque ignibus expugnarentur: easq; super aggeres collocat, iaculatoribus & sagittarijs, itemq; leuioribus missilium machinis plenas, funditorum quoque fortissimis. Qui cum non conspicerentur propter altitudinem turrium & loricas, ipsi eos qui super murum astarent facile conspicuos, telis feriebant. at illi cum neque à uertice uenientes sagittas facile declinarent, neque ulcisci possent quos non uiderent: altitudine quidem turrium, librata manu iacula superante: ferro autem, quo erant septæ, flammis obstante: ob hæc defensionem muri deserunt: oppugnationemq; tentantibus prompte occurrunt. Et Iotapateni quidem ita resistebant, quamuis multi in dies singulos occumberent, neque

contrà mali quicquam hostibus facerent, quòd eos sine periculo prohibere non poterant.

Iaphæ expugnatio à Traiano & Tito.

CAP. XI:

His autem diebus, Vespasianus ad finitimam quandam Iotapatæ ciuitatem euocatus, cui nomē est Iapha, nouas res affestantem, et propterea, quòd Iotapatenos præter spem restituisse audierat, insolescētē, mittit eò Traianum decimæ legionis rectorem, dans ei duo millia peditum, et equites mille. Ille autem cum oppidum contra expugnationem munitissimum reperisset (nam præter naturam qua tutum erat, etiam muro duplici cingebatur) habitatores uerò eius uidisset paratos ad pugnam sibi obuios processisse, prælium cum his committit: eosq; paulisper reluctatos, in fugam uertit: quos uestigijs consecuti Romani, exterioris muri ambitum, quò confugerant, cum ipsis irrumpunt. secundum autem murum petentibus, ciues sui clausere ciuitatem, metu scilicet, ne cum his rursus hostes intrarent. Profecto autem Deus Galilæorum clades Romanis donabat, qui etiam tunc ciuitatis eius uniuersum populum exclusum moribus proprijs, ad interitum hostibus dedit audivissimis cædium. Multi enim simul ruētes ad portas, multumq; nominatim præpositos inclamantes, inter ipsas preces mactabantur, quibus hostes unum murum, alterum ciues clauserant: et inter medios coacti murorum ambitus, multi quidem sociorum gladijs transfigebantur, infiniti uerò à Romanis interficiebantur, ne ad ulciscendum quidem recepta fiducia. nam præter hostilem metum, etiam domestica proditio eorum animos frægerat. Denique moriebantur, non Romanos, sed Iudeos execrando, quoad omnes interiere numero hominum duodecim millia. Vnde Traianus uacuum esse ciuitatem pugnatoribus reputans, et si qui adhuc intus essent, nihil eos ausuros esse existimans præ timore, imperatori excidium reseruauit:

seruauit: cumq; per nuntios rogauit, ut filium suum Titum mitteret, sinem uictoriæ impositurum. ille autem laboris aliquid superesse ratus, cum milite filium misit, hoc est, quingentis equitibus & peditibus mille. Qui mature ad ciuitatem profectus sic ordinauit exercitū, ut in læuo quidē latere Traianum cōstitueret, ipse uerò in dextro obsidioni præset. Itaq; militibus scalas muris undiq; applicantibus, cum paulisper desuper Galilæi obstitissent, continuo moenia reliquerunt. Titus uerò eiusq; comites salu demissi, mature ciuitatē obtinuerunt. Tumq; uehemens cum his, qui se intus congregauerunt, pugna cōmissa est: nunc per angusta uiarum irruentibus ualidissimis, nunc fœminis ex tectorum culminibus, quæ forte inuenissent, tela iactantibus. Et hoc quidem modo usq; ad sextam horam sustinuerunt conflictum. absumptis autē bellatoribus, cetera multitudo, & sub diuo, & per domos, senes pariter ac iuuenes mactabantur. Denique uirilis sexus præter infantes nullus remansit, qui cum mulieribus abducti sunt seruitio. Interemptorum quidem in ciuitate, & in primo congressu, numerus fuit quindecim millia: captiuorum autem duo millia CXXX. Hæc Galilæis clades contigit quinto & uigesimo die Iunij mensis.

De Samaritis à Cereale deuictis.

C A P . X I I .

SEd ne Samaritæ quidem alieni à calamitatibus remansere. Hi namq; in monte Garizin, qui est illis sanctissimus, congregati, locis suis expectabant: belli autē minas eorum conuentus ac spiritus habere uidebatur: nec saltem uicinatorum malis corripiebantur, sed inconsulta suarum uirium infirmitate, secundis Romanorū rebus exterriti, prona in tumultū uoluntate pendebant. Vespasiano autem placebat motus antecapere, eorumq; impetus præuenire. Nam etsi præsidijs tota Samaritica regio cincta erat, tamen eorum multitudo qui coierant & conspiratio timebatur. Ea q; causa Cerealem quintæ legionis rector

rectorem, cum sexcentis equitibus tribusq; peditū milibus mit-
tit. Ille autem ad montem quidem accedere, prælioq; congre-
di nequaquam tutum esse duxit, quòd hostes plurimi desuper
essent: milites uerò circumuallatis undiq; montis radicibus, tota
eos die custodiebant. Euenit autem aquæ tunc indigentibus
Samaritis, etiam graues accendi æstus (erat enim tempus æsta-
tis, neque se rebus necessarijs uulgus instruxerat) ad cò ut non-
nulli quidem una die siti morerentur, multi uerò eiusmodi
morti seruitium præferentes, ad Romanos transfugerent: ex
quibus cognito Cerealis, illos etiam qui adhuc perseuerarent,
malis infractos, montem ascendit: & circum hostes exercitus
constituto, primum eos ad fœdera hortabatur, atque ut salui
esse mallent rogabat: si arma proiecissent, tutos fore promit-
tens. denique quia persuadere non posset, aggressus eos occi-
dit omnes. Erant autem undecim milia & sexcenti. Hæc Iunij
mensis uigesimo & septimo die gesta sunt: atq; his calamitati-
bus Samaritæ oppressi sunt.

Iotapatæ excidium.

CAPVT XIII.

Iotapatenis autem diu duranti-
bus, & præter spem aduersa
tolerantibus, quadragesimo quidem ac septimo die, Ro-
manorum aggeres super murorum altitudinem sunt elati.
quidam uerò ad Vespasianum eodem die profugus uenit, pau-
citatem ciuium & infirmitatem simul eorū enuntians: quodq;
diuturnis uigilijs, & prælijs assidujs consumpti, minime qui-
dem ulterius uim ferre possent, uerum dolo etiam caperen-
tur, si quis instaret. circa extremam nanque uigiliam, quan-
do & malorum requiem habere uiderentur, & maxime defa-
tigatos custodes matutinus somnus occupat, dormire eos dice-
bat, eademq; hora inuadendos esse suadebat. Vespasiano au-
tem, quia fidem nosset inter se Iudeorum, quantaq; superbia
pœnas contemnerent, transfuga suspectus erat: nam & antea
quidam

quidam ex Iotapata captus, omne tormentorum genus fortiter pertulit, et cum ne flammis quidem coactus, quid intus ageretur, hostibus exquirentibus prodidisset, mortem deridens cruci suffixus est. Fidem tamen proditori coniectura faciebat, fortasse illum uera dicere: ipse autem nihil ex eius fallacia magnum sibi existimans esse metuendum, asseruari hominem iussit, et ad occupandam ciuitatem parabat exercitum. Hora igitur quæ fuerat indicata, silentio muros petebat: primusque incedebat Titus cum uno e tribunis Domitio Sabino, paucis ex quintadecima legione comitatus. Interfectis autem uigilibus, in ciuitatem ingrediuntur, et post eos Sextus Cerealis tribunus, et Placidus, subiectos sibi milites introducebant. Arce uero occupata, cum hostes in medio oppido uersarentur, iamque plane dies esset, ne tunc quidem illi qui capti tenerentur, adhuc excidium sentiebant, multo labore somnoque pariter dissoluti. Et si quis euigilasset, nebula uisus eius hebetauit, quæ casu tunc plurima se circa oppidum fuderat, donec totus irrupit exercitus: soloque malorum periculo exuscitati sunt, morientesque demum se periisse crediderunt. Romanos autem memores quid obsidionis tempore pertulissent, neque parcendi cuiquam, neque miserendi quenquam tangebant cura. sed ex arce plebem ad prona compulsam facillime trucidabant, ubi loci difficultas pugnacibus quoque negaret copiam resistendi. uiarum nanque angustiis pressi, ac per decliua dilabentes, fluente desuper bello obtereabantur. Id multos etiam qui circa Iosephum lecti erant, ut manibus proprijs liberarentur, incitauit. nam cum se uiderent Romanorum neminem posse occidere, ne Romanorum manibus oppeterent prauenerunt, et in extrema parte ciuitatis congregati, semet interfecerunt. Quicumque tamen uigilum primi captam ciuitatem senserant, in quandam turrin septentrionalem fuga recepti, aliquandiu quidem restiterunt.

deinde

deinde circumfusi hostiū multitudinem, sero dexteras dedere: hisq; instantibus, mortem suam æquo animo prebuerunt. Potuissent autem incruento Romani obsidionis sine gloriari, nisi unus ex ipsis occidisset centurio, Antonius, peremptus insidijs. Nam quidam ex his qui ad speluncas confugerant (erant autem plurimi) rogabat Antonium, dextram sibi porrigere, ad fidem salutis ad præsidium, quo tutus ascenderet. cumq; is manū porrexisset incaute, hasta ille præuentum sub inguine perculit, statimq; confecit. Illo quidem die comparentem multitudinem peremere Romani. postea uerò secutis diebus scrutando latebras, per cuniculos & speluncas in omnem seuebant ætatem, præter infantes ac fœminas. Itaq; captiui quidem mille ducenti congregati erant: quadraginta uerò milia connumerata sunt excidij tempore pugnisq; superioribus mortuorū. At Vespasianus ciuitatem ipsam excindi iubet, castellaq; eius omnia exurit. Iotapata quidem ita deuicta est tertio decimo imperij Neronis anno, Calendarum Iuliarum die.

Quomodo Iosephus captus uitam suam redemerit factio

& uerbis.

CAP. XIII.

Romani uero Iosephum requirentes, & proprie indignationis causa, & quòd imperatori opere pretiū uidebatur (captus enim, maxima pars belli esset) mortuos itemq; abditos rimabantur. ille autem in exitio ciuitatis fortune quodam usus auxilio, per medios se hostes surripuit, & in quendam profundum puteū saltu demissus est, cui amplum specus adiunctum erat à latere, quod supra scrutantes uidere non possent: ubi quadraginta insignes uiros latitantes offendit, rerumq; utilium apparatus, qui non paucis diebus sufficeret. Hostibus autem omnia complexis, inter diu quidem se occultauit: nocte uerò sursum ascendens, uigilias explorabat, ut fugeret. Cumq; omnia undiq; ipsius causa maxime custodirentur, neque fallendi spes esset

esset, in speluncam iterum descendebat: biduumq; ibi delituit. Tertia uerò die, capta quadam muliere, quæ cum ipsis fuerat, indicatus est. Tumq; Vespasianus propere duos tribunos, Paulinum & Gallicanum, iussos pacem dare Iosepho, & hortari eum ut ascenderet, mittit. Quibus tamen ille rogantibus, postquam ad eum uenerunt, fidemq; pro salute dentibus minime paruit. Ex his autem magis quæ pati meritus esset, qui plurima commisisset, quàm ex naturali mansuetudine rogantium, suspicionem colligens, uelut ad poenam euocaretur, timebat: donec Vespasianus tertium quoque tribunum Nicanorem, Iosepho notum, atq; olim consuetum misit. Is autem, quàm mite in eos Romanorum esset ingenium, quos semel subiugassent, referens: quodq; ipse Iosephus uirtutis causam magis admirabilis, quàm inuisus ducibus haberetur: essetq; imperatori studium non eum ad supplicium ducere, quòd etiam sine deditione sibi liceret exigere, sed conseruare potius uirum fortem: his addebat, quòd nec Vespasianus, si quid dolo moliretur, amicum ad id mitteret, ut rem optimam pessimæ, hoc est perfidiæ prætexeret amicitiam: neque semetipsum illi, ut amicum falleret, obtemperaturum fuisse. Verum Iosepho etiam post Nicanoris dicta hæsitante, milites quidem irati, speluncæ ignem submittere properabant. sed retinebat eos belli ductor, uiuum Iosephum capere plurimi pendens. Nicanore autem uehementer instante, ubi etiam hostilis multitudinis minas comperit Iosephus, nocturna somnia reminiscitur: quibus ei Deus & futuras Iudæorum clades, & quæ Romanis essent euentura principibus, ostendit, erat autem interpretandis quoque somnijs idoneus, & coniectare quæ ambigue diuinitus dicerentur, sciebat: qui & sacros prophetarum libros nouerat, quòd & ipse sacerdos esset, & parètib; sacerdotibus procreatus. Illa igitur hora quasi Deo plenus, & recentium somniorum, quæ horrèda uiderat, si-
mulacra

mulacra mente complexus, occultas preces deo offert. Et quid Iudeorum, inquit, labefactari tibi rem creator placuit, fortuna uerò ad Romanos tota migravit, animamq; meam, quæ futura prædiceret, elegisti, do quidem manus sponte Romanis, et uiuo testor autem, quòd non proditor, sed tuus minister ad eos ibo. Simulq; his dictis, Nicanori consentiebat. Verum qui unà confugerant Iudeorum, postquam intellexerunt Iosephum rogantibus cedere, uniuersi circumstantes clamabant, certe plurimum ingemiscere leges patriæ. Vbi sunt, quæ Iudæis deus annuit, quibus mortem contemnentes animas indidit? Vita Iosephe captus es, lucemq; pateris intueri seruientem? quàm cito tui oblitus es? quàm multos pro libertate mori persuasisti? falsam profecto opinionem fortitudinis habebas, falsamq; prudentiæ, si salutem apud eos speras, cum quibus ita dimicasti: aut si hæc etiam certa sunt, ab illis tamē te seruari cupis. Sed quamuis te Romanorum fortuna tui obliuione persuderit, nos tamen patriæ gloriæ consulentes, et dexteram tibi et gladium commodabimus. Tu uerò si quidem sponte moriare, dux Iudeorum: si uerò inuitus, proditor morieris. Vix hæc elocuti sunt, et intentatis ei gladijs, occidendum illum comminabantur, si Romanis pareret. Timens igitur impetum Iosephus, et se dei præceptorum proditorem esse ratus, si ea non renunciaisset morte præuentus, argumentis eos philosophiæ necessario tractare incipit. Et quid enim tantopere, inquit, o socij propriæ cedis auidi sumus? aut cur amicissimas inter se res, corpus et animam, in dissensionem uocamus? mutatum me esse quispiam dicet? sed Romani hoc sciunt. Optimum in bello mori: sed lege belli, hoc est à uictoribus trucidari. Proinde si quidem Romanorum ferrum deprecor, uere meo gladio meaq; manu sim dignus. sin illi hosti suo parcendum putant, quanto iustius nos ipsi nobis pepercimus? Quippe stolidum est ea
circa

circa nos admittere, pro quibus ab illis dissensimus. Pulchrum enim esse pro libertate mori, et ipse fateor, pugnando tamen, et illorum manibus qui eam præripuerunt: nunc autem neque prælio nobis obstant, neque nos interficiunt. Idem autem timidus est habendus, qui mori non uult cum opus est, et qui uult cum non oportet. Præterea quis nos metus prohibet ad Romanos ascendere? nempe mortis. Ergo eam quæ ab hostibus dubie suspecta formidini est, eam certam ipsi nobis irrogabimus? Verum seruitutem dicet aliquis. Valde quidem nunc liberi sumus. At uiri fortis est semet occidere. Imò uerò ignauissimi, quantum opinor. Nam et gubernator est timidissimus puto, qui tempestatem metuens, ante uim turbinis nauem sponte submergit. Quin etiam propria manu perire, à communi omnium animalium natura discrepat, eoque modo in creatorem nostrum Deum summum scelus admittitur. Nullum est animal, quod ex industria uel per se moriatur. Siquidem naturæ lex ualidissima, ut uelint uiuere, in omnibus sita est: idcirco et qui nobis adimendum id putant, hostes ducimus, et quos nostros insidiatores putamus, poena persequimur. Deum uerò indigne ferre non arbitramini, cum donum eius homo despiciat? Ab illo enim acceperimus ut essemus: rursumque ut esse desinamus, illi reddendum est. Corpora quidem cunctis mortalia sunt, ex caduca materia fabricata: anima uerò semper immortalis est: Deique particula in corporibus collocata. Si quis ergo depositum hominis surripuerit aut male tractauerit, pessimus statim ac perfidiosus habetur. Si Dei depositum ex proprio corpore quis eiecerit, eum se latuisse quem læserit existimabit? Et seruos quidem fugientes ulcisci, iustum creditur, quamuis nequam dominos fugerint: ipsi uerò Deum fugientes, et optimum Deum, impie facere non uidebimur? An ignoratis quòd eorum qui lege naturæ uitæ exeunt, acceptumque Deo debitum soluunt,

cum id, qui dedit recipere uoluerit, perpetua laus domusq; æ familia stabiles sunt? puræ autem & quæ inuocantes exaudiant animæ, retinent locum in cœlo adeptæ sanctissimum: atque inde rursus, uoluentibus seculis, casta corpora iubentur incolere. Quorum uerò manus in seipsos insanierunt, eorum animas tenebrosior Orcus suscipit. pater autem illorum Deus auctores iniuriæ per nepotes ulciscitur. Hinc & Deo inuisum est, & à sapientissimo legis nostræ conditore coërcetur. Denique si qui se occiderint, apud nos quidem usque ad solis occasum insepultos abiecti decretum est, cum etiam hostes sepeliri fas esse ducamus: apud alios autem & dextræ iubentur abscindi eiusmodi mortuorum, quæ in ipsos armatæ sunt: quoniam ut corpus ab anima, ita manum esse à corpore alienam existimarent. Pulchrum est igitur, ò socij, iusta sentire: neque humanis cladibus addere, ut creatorem omnium impietate lædamus. si salui esse uolumus, salui simus. nec enim salus apud eos ignobilis est, quibus tantis uirtutum operibus demonstrauimus. sin mori placet, ab his occidi perpulchrum est, qui nos ceperint. Non migrabo ego in hostium locum, ut ipse mei proditor fiam. multo enim stolidior sim, quàm qui ad hostes ultro profugiunt. siquidem illi salutis suæ causa id faciunt: ego uerò interitus, & quidem mei. Romanorum tamen insidias uotis expeto. nam si me & post iunctas dextras perimant, magno animo paratq; moriar, mendacij perfidiam pro uictoriæ solatio mecum auferens. Multa quidem in hunc modum Iosephus, ut à cæde propria socios dehortaretur, dicebat. Illi autem obstructis auribus desperatione, qua se iandudum morti deuouerant, concitantur: & alij aliunde cum gladijs accurrentes, ignauiam exprobrabant: & quasi eum mox percussurus, quisque adoriebatur. Ille autem cum alium nominatim uocaret, alium uultu ducis intueretur, alterius dexteram prebenderet, alium precibus

precibus exoraret, uaria mentis affectione (ut in tali necessitate) distractus, ferrum omnium à cede sua prohibebat, non secus ut fera bestia circumcluse, ad eum semper qui se contingeret, ora conuertens. Illorum autem, qui ducem in extrema quoque clade reuerendum putabant, debilitabantur dextra, gladijque de manibus elabebantur: multi cum manus ei afferrent, sponte frameas dimittebant. Iosepho autem non defuit in desperatione consilium, sed fretus Dei prouidentia, salutem in periculum mittit. Et quoniam mori decretum est, inquit, agite, cedes mutuas sortiamur: & cui obtigerit, manu sequentis occumbat, atque ita omnium fortuna perambulet, neque sua sequis dextera feriat. iniustum est enim ceteris interemptis, ex alijs quinquam, si pœnituerit, saluum esse. Visus est uera dicere, & quod persuasit agitur: ut fors cuique obnoxiet, paratam ei qui sequeretur necem suam præbebat, quasi mox etiam duce perituro. cum Iosepho enim perire, uita dulcius aestimabant. Remansit autem ipse cum altero, siue fortuna dici poterat, siue Dei prouidentia. Consultoque prospiciens, ne uel sorte grauaretur, uel si nouissimus recessisset, gentilis cede pollueretur: illi quidem, fide interposita, ut uiueret persuasit: ipse uero hoc modo & Romanorum & domestico bello liberatus, ad Vespasianum per Nicanorem ducebatur. Omnes autem Romani uisendi eius gratia occurrebant: & cum se circa ducem premeret multitudo, uariis tumultus erat: his exultantibus, quod captus esset, alijs minitantibus, nonnullis autem propius cum uidere certantibus. Et qui longius quidem aberant, hostem interficiendum esse clamabant: qui uero propius erant, facta eius reputantes, mutatione stupecebant. Rectorum autem nemo fuit, qui licet antea irasceretur nomini eius, uiri aspectu non mitior factus sit. Titum uero præter alios & fortis Iosephi animus in calamitatibus, & ætatis eius misericordia capiebat: qualisque pridem

fuiſſet in prælijs remiſcenti, et qualis nunc ſit in hoſtium manibus poſitus intuenti, ſuccurrebat quanta eſſet fortune potentia, quamq; uelox belli momentum. humanarum autem rerum nihil firmum atq; perpetuū. quamobrem multos ad miſerationem Iosephi pertraxit: plurimaq; ſalutis eius pars Titus extitit apud patrem. Veſpaſianus tamen, quaſi miſſurus eum Caſari, ut cauſiſſime cuſtodiretur præcepit. Quo audito, Iosephus aliquid ei ſoli ſe dicere uelle ait: Summotisq; ab illo omnibus alijs præter filiū Titum, ac duos amicos: Tu quidem, inquit, Veſpaſiane, tantum hoc putas, Iosephum te habere captiuum: ego autem maiorum ad te nuntius uenio, præmiſſus à Deo: alioquin Iudeorum legem ſciebam, et quæadmodum duces exercituum mori deceret. Ad Neronem me mittis? quid itaq; quaſi qui Neroni uſque ad te ſucceſſuri ſunt, mancant. Tu es Caſar Veſpaſiane et Imperator, atq; hic filius tuus: me autem colligatum arctius tibi aſſeruato: nam dominus quidē non mei ſolius es tu Caſar, uerum etiā terræ mariſq; ac totius hominum generis. me autem ad maiore pœnam cuſtodiri oportet, ſi ex tempore et ſubitò in dominum iſta conſingo. His dictis Veſpaſianus ſtatim quidem fidem non habere uidebatur, eaq; Iosephum exiſtimabat ſalutis gratia cōmiſci. paulatim uerò ad credendum impellebatur, iampridem illum excitante ad imperium Deo, ſceptraq; multis præmonſtrante alijs portentis. Sed et in alijs uerum eſſe Iosephum deprehenderat. Altero nanque amicorum qui ſecretis intererant, admirari dicente, quemadmodum (niſi hæc deliramenta ſint) neque Iotapatenis de excidio, neque ſibi de captiuitate quicquam diuinaſſet, ut à ſe iram depelleret: Iosephus Iotapatenis ait ſe prædiſſe, quòd poſt diem ſeptimum et quadrageſimum eos maneret exitium, quodq; ipſum Romani uinum eſſent in cuſtodia retenturi. Hæc in ſecreto quaſim, Veſpaſianus ubi uera eſſe

esse comperit à captiuis, etiam quæ de se dixisset credibilia cœperat existimare: sed neque custodiam Iosepho nec uincula remittebat: uestimentis autem alijsq; muneribus eum donare, benignissimèq; fouere non desinebat, etiam Tito magnam bonori eius operam commodante. Quarto autem die mensis Iulij Vespasianus in Ptolemaida reuersus, inde in loca maritima Cesaream peruenit, Iudææ maximam ciuitatem, & quæ maiorem incolarum partem Græcos haberet. Igitur & exercitum & rectorem indigene omni fauore ac benignitate suscipiunt, affectu quidem quo Romanos diligerent, plus autem illorum qui excisi fuerant odio: unde etiam multi simul, ut de Iosepho supplicium sumeret, cum clamore precabantur. Vespasianus autem de ista quidem petitione, uelut ab inconsulta multitudine oblata, nihil respondendo dissoluit. legionum uerò duas quidem hyematum apud Cesaream posuit, quod opportunam uideret esse ciuitatem. Decimam uerò & quintam Scythopolim misit, ne totius exercitus molestia Cesaream premeret. Erat autem illa quoq; aprica per hyemem, quantum æstatis caloribus æstuosa, ut in planitie sita atq; maritima.

Ioppe denuò capitur.

CAP. XV.

DUM hæc autem aguntur, collecta non exigua multitudo, qui uel ab hostibus seditione defecerant, uel ex ciuitatibus euerfis effugerant, Ioppen sibi receptaculo renouant, quam antea uastauerat Cestius. Et quia terra quam uastauerat arcebantur, migrandum in mare censuerunt: ac piraticis nauibus fabricatis, in Syriam ac Phœnicen, itemq; in Aegyptum conueantes, plurimos latrocinij prædabantur: omnibusq; nauigijs inuium faciebant illarum partium pelagus. Sed Vespasianus cognito quid constituissent, equites in Ioppen necnon & pedites mittit: hiq; nocte in ciuitatem, quod incursodita erat, ingressi sunt. Eius autem habitatores, postquam

irruptionem praeferant, ne tunc Romanos arcerent, metus
 deterriti, naues fuga petierunt: et in his, ultra contiguum sa-
 gitte spatium, pernoctare. Cum uero Ioppe natura esset
 importuosa (namque in asperum ceteraque arduum litus desi-
 nit, ac summis utrinque cornibus leuiter incuruum, quae naste
 supersunt, et ingenibus procellis pelagus turbant: ubi etiam
 nunc Andromedae catenarum signis extantibus, fabulae ueteris
 fides ostenditur: aduersus autem Aquilo feriens littora, sum-
 mos in obiectas cautes fluctus affligit, solitudineque intutiorem
 efficit stationem) in eo salo fluctuantibus Ioppenis, prima lu-
 ce uiolentus, quem illac nauigantes Melamboream uocant,
 flatus incumbit: et alias quidem naues inter se, alias uero colli-
 fit in scopulos: multae autem cum magna ui aduerso aestu ni-
 terentur ad pelagus (nam et litus saxis infestum, et hostes
 in eo constitutos timebant) sublatae in sublime gurgite mer-
 gebantur. et neque fugae usquam locus erat, neque manentibus
 spes salutis: cum et mari uentorum, et ciuitate Romanorum
 uiolentia pellerentur. Itaque multi ululatus collisis nanibus au-
 diebantur, et multi crepitus fractis: Ioppenorum autem flu-
 ctibus pars obruti, pars naufragijs implicati moriebantur.
 nonnulli autem ferro se interficientes, uelut id satius esset, ma-
 re praeueniebant: plurimi autem euecti fluctibus, scopulis car-
 pebantur: ut et pelagus sanguine redundaret, omnisque ora
 maritima cadaueribus oppleretur: cum etiam ad litus appul-
 sos, in eo stantes Romani milites trucidarent. electorum au-
 tem corporum quatuor millia ducta fuerunt. Ita captum nullo
 prelio ciuitatem Romani funditus erunt. Ioppe quidem hoc
 modo breui tempore bis a Romanis excisa est. Vespasianus
 autem, ne rursus eò piratae confluerent, castris in arce muni-
 tis, ibi cum peditibus paucis equitatum reliquit: ut hi quidem
 locis suis manentes, eadem castra defenderent: equites uero
 omne

omne circum territorium peragrantes ad fines Ioppes, ni-
cos & oppidula simul exurgerent. Illi igitur præceptis obe-
dientes, in dies singulos incurfando, excindebant totas regio-
nes atque uastabant. Vbi uerò Iotapata apud Hierosolymam
casus nuntiatus est, primo quidem plurimi & pro magnitu-
dine calamitatis, & quòd nemo qui se uidisse diceret quæ ia-
ctabantur aduenerat, non credebant. nec enim uel nuntius ali-
quis supersuerat: sed ipsa per se fama excidium prædicabat,
uelox nuntia tristium: paulatimq; per finitimos ueritas am-
bulabat, & apud omnes ambiguitate certior habebatur. quin-
etiam rebus gestis plura quæ facta non erant affingebantur:
& in excidio ciuitatis peremptus dicebatur esse Iosephus: quæ
res maximo luctu repleuit Hierosolymam: & per singulas
domos itemq; cognationes, amissorum quisque lugebatur à
suis: luctus uerò ducis publicus erat. & hi quidem hospites,
alii propinquos, amicos alij, nonnulli etiam fratres flebant:
Iosephum autem uniuersi, adeò ut per dies triginta nunquam
lamenta in ciuitate cessarent, magnaq; mercede conduceren-
tur tibicines naniarum. Tempore autem ueritate reuelata,
ubi de Iotapata quidem ut res habebat, fictum uerò quod de
Iosephi morte uulgabatur, eumq; uiuere & cum Romanis
esse compertum est, ac supra captiui fortunam à ducibus ho-
norari: tantam in eum uiuum iracundiam, quantam prius cum
mortuum crederent beneuolentiam, conceperunt. Et ab alijs
quidem ignauia, apud alios proditionis arguebatur: totaq;
in eum ciuitas plena erat indignatione, atque conuitijs. Ul-
tro autem his uulneribus excitabantur, magisq; accendeban-
tur rebus aduersis: & offensio quæ prudentibus ne similia
perferant cautionis, & custodia causam præbet, ad alias cala-
mitates tanquam stimulus incitabat: & malorum semper inci-
piebat ex fine principium. denique maiore in Romanos impe-

tu ferebantur, uelut in Iosephum pariter uindicaturi. Hierosolymorum quidem habitatores eiusmodi turbis agitantur.

Deditio Tiberiads.

CAP. XVI.

Vespasianus autem studio uisendi regnum Agrippæ (nam & ipse rex inuicabat, rectorem cum exercitu simul paratus accipere domesticis diuitijs, ac per eos agras partes regni compescere) motus ex Cæsarea maritima castris, in eā quæ Philippi dicitur Cæsaream demigravit: ibiq; per dies uiginti milite recreato, ipse quoque rerum gestarum gratias Deo referens in epulis erat. Postquam uero Tiberiada quidem nouas res cupere, ac deficere Tarichæas audiuit (ad regnum autem Agrippæ utraq; pertinebat) decreto apud se undiq; Iudeos excindere, opportuum esse credidit aduersus eos exercitum ducere, simul ut Agrippæ hospitio uicem rependeret, potestati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium suum Titum in Cæsaream, ut inde militem Scythopolim traduceret, mittit. Hæc autem ciuitas Decapoleos maxima, & Tiberiadi uicina est. Quò cū ipse uenisset, ibi filium præstolabatur. Deinde cum tribus ultra legionibus progressus, ad trigesimum à Tiberiade stadium, in quadam mansione conspicua nouarū rerum studiosis, cui nomē est Enabris, castra ponit: atq; hinc decadarcbū Valerianum cum equitibus quinquaginta mittit, qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur, & ad fidem inuitaret. audierat enim, quòd pacem populus desideraret: à nonnullis autem ad bellum cum cogētibus, seditionem pateretur. Itaque Valerianus ubi intro appropinquauit, & ipse de equo desiliit, & suos comites idem facere iussit: ne lacescendi prælij causa, potius uenisse uideretur. Sed priusquam uerbum faceret, armati excurrere in eum seditiosi, qui erant ualidiores, rectore quodam nomine Iesu, Tobie filio, latrocinialis agminis principe. Valerianus autem, neque præter mandata ducis prælio congregi tutum ratus, etiam si de uictoria cert

ria certus esset: pugnamq; periculosam esse, si cum multis pauci, et instructis imparati confligerent, inopinata praterea Iudeorum stupefactus audacia, et ipse pedes refugit, et quinque alij similiter equis relictis: quos Iesus, eumq; socij, veluti pugna non insidijs captos, leti in oppidum adduxerunt. Id autem ueriti seniores, et qui eminere in populo nidebantur, in Romanorum castra profugiant: adhibitoq; sibi rege, ad Vespasiani genua suppliciter accidunt, ne se despiceret obsecrantes: ne ue que paucorum esset, totius esse ciuitatis insaniam existimaret: sed populo parceret, qui semper amica Romanis sentiret: magisq; ultum iret defectionis autores, à quibus ipsi olim ad socius uenire properantes, nunc usque ne id facerent, asseruati fuissent. His eorum precibus, quanquam toti ciuitati propter equorum rapinam insensus esset, indulgit: nam et Agrippam uidebat eius oppidi causa trepidare. Fide autem per eos populo data, Iesus, eumq; socij, tutum sibi non esse rati apud Tiberiada consistere, ad Taricheas confugiunt. Posteroq; die Vespasianus in arcem prænūtiat cum equitibus Traianum; qui multitudinem, an omnes pacem caperent, experiretur. cognito autem populum eadem sentire quæ supplices, ad ciuitatem ducebat exercitum. Illi autem portis ei patefactis, cum faustis ominationibus obuiam prodeunt, salutis datorem ac benemeritum acclamantes. Cùm uerò militem angusti aditus remorarentur, murorum partem dirui Vespasianus ex Meridiano latere insit, eoq; pacto dilatatis ingressum: ut præda tamen et iniurijs abstinerent, in gratiam regis edixit: eiusdemq; causa muris pepercit, spondentis habitatores eius posthac cum reliquis fore concordēs: alijsq; modis malis affectam ciuitatem ex dissensione recreauit.

Tarichæarum obsidio.

CAP. XVII.

Q 9 3

Deinde

Dinde ab ea digressus, inter ipsam & Tarichæas castra posuit, muroq; firmavit, belli sibi moræ illæ fore prospiciens: quod omnis turbarum cupiens multitudo ad Tarichæas conflueret, munitione confisa ciuitatis, & lacu qui Genesar ab indigenis appellatur. Etenim ciuitatem ita ut Tiberias sub monte positam, quæ lacu non alluebatur undique muro validissimo, sed minore tamen quàm Tiberiada, Iosephus cinxerat: nam illam quidem in principio defectionis, pecuniarum, itemq; virium copia communierat: Tarichæis uerò largitatis eius reliquæ profecerunt. Scaphas autem plurimas, in lacu paratas habebant: ut in eas uidelicet, si terrestri prælio uincerentur, refugerent: simulq; ad nauale bellum, si opus esset, instructas. Romanis autem castra munientibus, Iesus, eiusq; socij neque multitudine hostium, neque disciplina militiæ perterriti, cursu in eos irruunt: primoq; impetu disiectis muri fabricatoribus, ac parte aliqua edificijs dissipata, ubi armatos congregari uiderunt, ante quàm mali aliquid paterentur, ad suos refugiunt: eosq; insecuti Romani, ad nauigia compulere. Et illi quidem tantum prouecti, unde Romanos contingere nîsilibus possent, anchoras iaciunt: & sicut acies assolent, densatis inter se nauibus, aduersus hostes in terra constitutos, nauali prælio decertabant. Audito autem Vespasianus magnam eorum multitudinem in proxima ciuitati planicie congregatam, filium suum cum sexcentis equitibus lectis eò mittit. Qui cum infinitum hostium numerum reperisset, patri quidem maioribus auxilijs opus esse mandauit. Ipse uerò equitum plerosque, etiam prius quàm subsidia uenirent alacres esse uidens, cum nonnulli eorum multitudinem Iudeorum formidarent, unde exaudiri posset, constitit: Et ô Romani, ait, pulchrum est nanque in principio sermonis admonere uos generis uestri, ut qui cum quibus pugnaturi simus sciatis: nostrat enim manus nemo unquam

quam toto orbe hostis ullus euasit : Iudei uerò , ut etiam pro his dicamus aliquid , ad hoc usque tempus uicti non defatigantur : itaque oportet illis in aduersis rebus constanter dimicantibus , etiam non in secundis perseuerantibus laborare : aperta quidem fronte uobis plurimum alacritatis inesse conspiciens , gaudeo : uereor autem , ne cui uestrum tanta timorem multitudo hostium latenter incutiat . Igitur quisque iterum cogitet , qualis cum quibus decertabit : quodq; Iudei , licet satis sint audaces , mortemq; contemnant , incompoti tamen bellorumq; imperiti sunt , uulgus rectè potius quàm exercitus appellandi . de uestra uerò peritia atque ordinatione referre , quid opus est ? Nempe idcirco soli armis exercemur , pacis etiam tempore , ut ne in bello nos cum hostibus numero conferamus . nam quod perpetue militiæ commodum , si pares cum rudibus congregiamur ? Quin reputate , quod armati cum incernibus , et equites cum peditibus , et ducis tuti consilio cum uagis , neque rectorem habentibus , decertabitis : quodq; nos hæc uirtutes multò plures efficiant , multum autem uitia de hostium numero detrahant . Nec sola hominum multitudo , quamuis pugnacissimi fuerint , in bello obtinet : sed etiam si uel in paucis sit fortitudo : hi enim et ordinari faciles sunt , et sibi met subuenire : numerosæ autem copię plus incommodi ex semetipsis , quàm ex hostibus capiunt . Itaque Iudeos audacia et ferocitas ac desperatio siue mentis seuitia ducunt : que rebus secundis aliquantum ualent , minimis uerò offensionibus extinguuntur . nos autem uirtus regit , et morigera uoluntas , itemq; fortitudo , que et in prospera fortuna uiget , nec ad finem usque inter aduersa decipitur . Ad hoc maiores nobis sunt , quàm Iudeis , causæ certaminis : nam si illi pro libertate ac patria belli pericula sustinent , quid est nobis incluta fama præstantius ? et ne post orbis terre imperium uideamur hostiū aduersariorum loco

loco Iudeos habere? Præterea considerate, quòd ne patiendū
 quidē alicuius intolerabilis mali metus est. multos enim eosq;
 in proximo adiutores habemus. Rapere autem uictoriam pos-
 sumus: & quos à patre mitti nobis speramus auxilio, conue-
 nit antecapere, ut & maior sit, & socium non habeat uirtu-
 tis effectus. Equidem puto nunc de me ac patre meo, uobisq;
 pariter iudicium fieri, si ille quidem rebus antè gloriose gestis
 dignus fuit, ego uerò eius sum filius, uosq; milites mei. nam illi
 uincere consuetum est. ego uerò reuerti ad eum perpetiar ui-
 ctus? quo pacto autem uos non puduerit, duce uestro pericu-
 lis occurrente, non superare? appetam enim pericula, mihi cre-
 dite, primusq; in hostes irrumpam. nemo autem uestrum à me
 discesserit, persuasum habens, impetum meum sustentari ope
 diuina: & manifestissimè præsumite, quòd multò plus mixti
 hostibus efficiemus, quàm si extrinsecus pugnaremus. Postquā
 Titus hæc prosequutus est, diuina quædam alacritas militibus
 incidit. Et quia Traianum aduenire cum quadringentis equi-
 tibus ante prælium contigit, egrè ferebant, tanquam minue-
 retur uictoria societate. Misit autem Vespasianus & Anto-
 nium Silonem cum duobus milibus sagittariorum: ut occupa-
 to monte, qui ex aduerso erat oppido, murorum propugna-
 tores repellerent. Et ab illis quidem ita ut præceptum fuerat,
 circumuenti sunt, ex ea parte subuenire tentantes. Titus autem
 primus perrexerat citato equo in hostes, & post eum ceteri cum
 clamore, tanto spatio fusi, quantum aduersa acies occupaue-
 rat, unde multò etiam plures quàm erant apparuerunt. Iudei
 uerò licet incursum eorum & disciplina conterriti, paulisper
 quidem primos sustinere congressus. Perculsi autem contis,
 equorumq; impetu deturbati conculcabantur: atque ita multis
 passim peremptis disperduntur, & in ciuitatem, ut quisq; uelo-
 citatis habebat, effugiunt. Titus autem aliquos à tergo instans,
 alios

alios per transitum occidebat, nonnullos cursu antecapiens, ictu ora transfuerberabat. multos autem, alium super alium lapsos inuoluens, conficiebat: omnesq; ad moenia confugientes praeueniens, detorquebat ad campum, donec ui multitudinis elapsi, in oppidum confugerunt. Excepit autem illos acerba dissensio, nanq; indigenis, et fortunarum suarum, et ciuitatis gratia, et ab initio bellum gestum, maximeq; quod male pugnatum fuerat, non placebat. sed populus aduenarum, qui plurimus esset, uim adhibebat, et inter se discordantium clamor erat, ueluti iam arma caperent. Quibus auditis, nec enim procul à muris aberat, Titus exclamat: Hoc tempus est, quid moramur commilitones? Deo nobis dedente Iudæos, suscipite uictoriam. Non auditis clamores? qui manus nostras euasere, discordant: habemus ciuitatem, si modò properamus. Veruntamen cum uelocitate animis opus est. nihil enim magnum effici sine periculo consuevit, non solum autem hostium concordiam, quos citò necessitas in gratiam reuocauit, sed etiam nostrorum auxilia praeuenire debemus: ut præter uictoriam, qua tantas copias pauci superamus, etiam ciuitate soli potiamur. Simul his dictis conscendit equum, atque ad lacum decurrit, et per eum propere ciuitatem ingreditur, quem ceteri consecuti sunt. Pauor autem eius audacie murorum defensores inuasit: et pugnare quidem, uel prohibere uenientem, nemo sustinuit. relictis autem excubijs, Iesus quidem cum socijs in agros effugit: alij uerò decurrentes ad lacum, in manus hostium contra uenientium incidebant. mactabantur autē alij cum scaphas scanderent, itemq; alij, cum iam prouectas assequi natando conarentur: plurimaq; per ciuitatem fiebat hominum cedes, aduenarum quidem resistentium, qui non effugissent: indigenarum uerò sine pugna, quoniā spes eos cederis, et conscientia quòd belli consilium non habuerant, à pralio deterrebat: donec Ti-

tus

tus nocentibus interemptis, miseratus indigenas ab internitione requieuit. At qui in lacum confugerant, ubi ciuitatem captam uiderunt, quàm longissimè ab hostibus recesserunt. Titus uerò missis equitibus res gestas patri nuntiat. Quibus ille compertis, quod necesse fuit, et filij uirtute admodum letus, et facinoris claritudine (maxima enim belli pars uidebatur exempta) tum quidem statim circumdari ciuitatem custodibus iussit, ne quis ex ea subterfugeret, cædemq; euaderet. Postero autem die cum descendisset ad lacum, rates aduersus illos, qui eò refugerant, fabricari iussit. quæ tam materiarum copia, quàm artificum multitudine mature contextæ sunt.

De Lacu Genesar. & fontibus Iordanis. CAP. XVIII.

LACUS autem Genesar quidem à terra continente appellatur. quadraginta uerò stadijs in latitudine patens, centumq; in longitudine, aque dulcis est atq; potabilis. Palastrum enim crassitudine tenuiores habet latices: et undiq; in littora ac arenas desinens, purus est, ac præter hoc temperatus ad hauriendum. et fluuius quidem sine fonte lenior est. semper autem frigidior, quàm lacus diffusio patitur, manet: æstiuusq; noctibus eius atque sub diuo perflata, nequaquam æstibus cedunt: id enim facere indigenis moris est. Varia autem sunt in eo piscium genera, ab alterius loci piscibus tam sapore, quàm specie discreta: mediusq; fluuius Iordane secatur. Ceterum Iordanis fons Panium esse uidetur: sed re uera buc terra conditus fertur ex ea quæ uocatur Phiale. Hæc autem est, quæ in Trachonitidem ascenditur ad centesimumuigesimalum stadium à Cesarea, ad dexteram non longe à uia. Et propriè quidem ex rotunditate Phiala dicitur lacus, rotæ speciem præferens. semper autem intra eius labra cohibetur unda, nunquam deficiens, uel exuberans. Cumq; interim hoc esse Iordanis principium nesciretur, à tetrarcha quondam Trachonitidis Philippo

lippo deprehensum est. Is nanque missis in Phialen paleis, inuenit eas apud Panium redditas, unde antea fluiuius nasci credebatur. Naturalis quidem pulchritudo Panij, regijs opibus, et Agrippæ diuitijs magnificentius accurata est. Manifestum autem flumen Iordanis ex hoc antro incipiens, Semechonitis quidem lacus paludes secat cornosus: centum autem uiginti alijs præteritis stadijs, post oppidum Iuliada, Genesar lacum medium transemensus, deinde maltam per solitudinem in Asphaliten lacum exit. Ad Genesar uerò lacum eiusdem nominis terra prætenditur, natura simul et pulchritudine admirabilis. Nullum enim ipsa præuertente sui uergat arbustum, totamq; plantis consueuere cultores. cœli uerò temperies etiam diuersis aptissima est. nuces enim, quæ arborum maxime frigorebus gaudent, infinitæ florescunt: ubi etiam palme, quas nutrit calor æstiuus: hæc iuxta ficus et oleæ, quibus aura mollior destinata est: ut naturæ magnificentiam hanc esse quis dixerit, uim adhibentis, ut inanimata conueniant inter se repugnantia, anniq; temporum contentionem bonam, ueluti singula peculiari studio terra fuerent. non enim solum nutrit præter opinionem poma uaria, sed etiam seruat, egregia quidem, et quodammodo regnantia. Vnas sanè et aricas sine intermissione decem mensibus suggerit, ceteros uerò fructus, anni spatio senescentes. Nam præter æris lenitatem, et fonte quoque irrigatur uberrimo, qui Capernaum ab indigenis appellatur. Eum nonnulli ueniam esse Nili fluminis opinantur, quod similes coracino Alexandrino generat pisces. Longitudo autem regionis secundum litora cognominis lacus triginta stadijs extenditur, et latitudo uiginti. Horum quidem natura eiusmodi est.

Tarichæorum excidium.

CAP. XIX.

Vespasianus autē perfectis ratibus, imposita manu militum, quātū in eos, qui lacum effugerāt satis esset, unā prouehitur.

illi autem neque compulsi ad terram euadendi facultatem habebant, infestis omnibus, neque nauali bello pari conditione pugnandi. nam et scaphæ parue, atque piratica aduersus rates infirmæ erant: et cum pauci singulis ueherentur, cunctis simul instantibus Romanis appropinquare metuebant. Veruntamen circum rates nauigando, nonnunquam etiam propere accedendo lapidibus Romanos eminus appetebant, aut cominus etiam irritando feriebant: plus autem ipsis utroque modo nocebatur. nec enim sacis quiequam præter crebros sonitus agebant, quoniam contra septos armis iaciebatur, contiguique sagittis eorum efficiebantur: et si accedere propius ausi fuissent, prius quam facerent aliquid, patiebantur, cumque ipsis nauigijs mergebantur. Multos autem uulnera inferre tentantium, qui pilis contingi possent, alios desiliendo in scaphas Romani gladijs transfigebant: nonnullos, concurrentibus inter se ratibus in medio deprehensos, cum nauiculis capiebant. Submersorum autem qui capita sustulissent, aut sagittis præueniebantur, aut ratibus occupabantur: et si desperatione compulsi inimicis adnatare tentassent, eis uel manus, uel capita truncabantur, plurimumque passim ac uariis erat interitus eorum: donec in fugam uersi, ceteri terræ appulsi sunt, circumclusis nauiculis suis. Exclusi autem multi quidem in ipso lacu telis consugebantur: multos uero in terram ogressos peremerunt Romani. Mixtum autem sanguine, plenumque cadaveribus cerneret totum lacum: nullus enim saluus euasit. Acerbus autem secutis diebus odor illam regionem oppressit et facies: nam litora quidem naufragijs simul plena erant, et corporibus tumidis: calescentes autem ac tabefacti mortui, cœli tractum corrumpabant, ut non Iudeis solum ille casus miserabilis uideretur, uerum etiam autoribus ipsis esset inuisus. Iste quidem illius prælij naualis exitus fuit. Perierunt cum his, qui pridem in ciuitate cecidere,

sex

sex milia & quingenti. At Vespasianus, pugna peracta, pro tribunali apud Tarichæas residens, aduenam populum ab indigenis scernebat, qui autor belli extitisse uidebatur: & an hi quoque seruandi essent, cum rectoribus deliberabat. his autem affirmantibus eorum liberationem detrimento futuram: nec enim dimissos quiescere posse homines, qui & patrijs carerent, uimq; adhibere ac bellum inferre possent ad quos confugissent: Vespasianus salute quidcm indignos esse eos, contraq; seruatores suos nouerat euasuros: sed de eorum mortis genere cogitabat. Nam si ibi occiderentur, non perpeffuros suspicabatur indigenas, tot apud se supplices obtruncari: fideq; interposita deditis uim pigebat asferre: uerum ab amicis superabatur, nihil in ludæos non licere dicentibus: quodq; utile esset, honesto debere preponi, cum utrunq; obtineri non posset. Indubitata igitur concessa licentia, solo eos itinere, quod Tiberiada duceret, exire permisit. Cumq; illi facile his quæ cupierant credidissent, & quò iussum fuerat comitati, neq; pecunijs suis quicquam metuentes abirent: totam ad Tiberiada usq; uiam Romani, ne quis euaderet, occupauerunt: eosq; in ciuitatem conclusos, mox insectus Vespasianus omnes in stadio constituit. Et seniores quidem cum imbellibus, qui mille ducenti erant, iussit occidi: iuuenum autem ualidissimos sex milia lectos, ad Isthmon Neroni transmisit. ceteram uerò multitudinem triginta milia & quadringentos uendidit, præter alios quos Agrippæ donauerat. nam his qui ex eius regno essent, facere quod uellet ipse permisit. uerum & istos Rex uendidit. Reliquum uulgus erant Trachonitæ & Gaulanitæ & Hippeni, pluresq; Gadaritæ seditiosi & fugitiui, & quibus probra pacis bellum conciliant. capti sunt autem sexto Idus Septembris.

FLAVII IOSE-

PHI DE BELLO IV-
daico liber quartus.

Obsidio Gamalensium.

CAPVT I.

VICVNQVE autem Galilæorum Iotapatis excisis à Romanis defecerant, hi se ad eos postquam Taricheatæ superati sunt, applicabant: omniâq; Romani castella & ciuitates ceperant, præter Giscalam, & qui montem Itaburium occuparant. Cum his autem rebellaret Gamala ciuitas, contra Taricheas posita supra lacum, quæ ad fines pertinebat Agrippæ, itemq; Sogane & Seleucia. Et hæc quidem Gaulanitidis regionis erant ambæ: Sogane superioris partis cui nomen est Gaulana: & inferioris Gamala. Seleucia uerò ad lacum Semechonitem, triginta latum, & sexaginta stadijs longum, paludesq; suas ad Daphnen usq; tendentem. Quæ regio cum aliâs sit deliciosa, præcipuè tamen fontes habet, qui minorem (quem sic appellant) Iordanem alentes, sub aureo Iouis templo in maiorem deducunt. Soganen quidem ac Seleuciam colentes, in principio defectionis Agrippa sibi foedere sociauerat: Gamala uerò ei non cedebat, freta locorum difficultate, amplius quàm Iotapata. Iugum namq; asperum, ex alto monte deductum, mediam cervicem erigit: & ubi supereminet, in longitudinem tenditur: tantum contra decliue, quantum à tergo, ut cameli similitudinem præferat: unde nomen etiam duxit: nisi quod expressam uocabuli significationem indigenæ seruare non possunt. Et à fronte quidem ac lateribus, in ualles inuias scinditur: Pars uerò qua de monte pendet, paululum difficultatem refugit. uerùm & hanc partem, per obli-

um excisa fossa, indigenæ inuiam fecerant. Domus autem crebra

*bre per prona erant edificata, nimioq; precipitio casuræ similis ciuitas intra se decurrebat, in Meridiem uergens. Australis uerò collis immensa editus altitudine, usum arcis sine muro ciuitati præbebat, rupesq; superior ad profundam pertinens uallem. Fons autem intra muros erat, in quem oppidum definebat. Quamuis autem natura inexpugnabilis esset ciuitas, tamen etiam Iosephus cum murorum eam ambitu cingeret, fossis et cuniculis reddidit firmiorem. Eius autem habitatores, natura quidem loci confidentiores erant, quam Iotapateni: sed multo pauciores, minusq; pugnares: situsq; freti difficultate, plures se hostibus putabant. nam plena erat ciuitas, multis in eam, quòd esset tutissima, confugientibus. Vnde ab Agrippa quoq; præmissis ad obsidionem, per menses septem resistere. Vespasianus autem profectus ex Ammathunte, ubi pro Tiberiade posuerat castra (Ammathus autem, si quis nomen interprete-
tur, aque calide nocantur: Ibi enim eiusmodi fons est, sanandis corporum uitijis idoneus) Gamalam peruenit. et totam quidem ciuitatem ita ut diximus positam, custodia circumuallare nequibat. quâ uerò fieri posset, excubias collocauit: montemq; occupat superiorem: in quo milites castris, ita ut assolet, muro circundatis, opus aggerum postremo aggrediuntur. Et à parte quidem Orientis summo supra ciuitatem loco turris erat: ubi et quintadecima legio, necnon et quinta contra mediam ciuitatem operabatur: fossas autem decima repleuit et ualles. inter hæc Agrippam Regem, cum accessisset ad muros, eorumq; defensoribus de traditione loqui tentaret, funditorum quidam ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem propterea familiaribus suis circunseptus est. Romanos autem ira simul ob Regem, suiq; metus ad obsidionem protinus incitauit: nullum Iudeos crudelitatis modum in alienigenas atq; hostes prætermissum ire credentes, qui circa gentilem suum, et*

eorum quæ ipsis conducerent suaforem, tam immanes fuissent. Aggeribus autem manus multitudine, operisq; consuetudine cito perfectis, machinas applicabant. Chares autem et Iosephus (namq; ipsi erant oppidanorum potentissimi) armatos licet metu percussos ordinauere: et quanquam non diu obsidionem posse sustinere arbitrabantur, quibus aqua itemq; alia usui necessaria non sufficerent, adhortati tamen eos ad moenia produxerunt. Et paulisper quidem machinis aduenientibus repugnarunt. ballistis autem tormentisq; percussi, in oppidum recesserunt. Itaq; Romani tribus ex locis aggressi, murum arietibus quatunt: et quæ deiectus fuerat, infusi magno cum armorum strepitu ac tubarum sonitu, ipsi quoq; insuper ululantes cum oppidanis configebant. illi autem ad primos aditus interim pertinaces, Romanis ne ultra progredierentur obstabant. Cæterum ui et multitudine superati, undiq; ad excelsa ciuitatis loca fugiunt. deinde reuertentes instantibus sibi hostibus incumbunt: illosq; impingendo per decliua, locorum difficultate et angustia depressos interficiebant. Romani autem cum neq; à uertice imminentibus repugnare, neq; in partem aliquam euadere possent, pronos eos urgentibus hostibus, in domos hostium plano contiguas refugiebant. sed hæ repletae labeantur, quòd pondus sustinere non poterant: unaq; deiecta multas inferiores, itemq; illæ alias deturbabant. Ea res plurimos Romanorum morte consumpsit. incerti enim quid facerent, quamuis subsidere tecta uiderent, tamen eò conuolabant: atq; ita multi quidem ruinis opprimebantur: non pauci uerò subterfugientes, parte corporis opprimebantur: plurimi autem puluere suffocati moriebantur. Sed ea Gamalenses pro se fieri existimabant: propriaq; incommoda negligentes, magis instabant: hostesq; in sua tecta urgendo compellabant: qui uerò per angustos uiarum cliuos cecidissent, eos telis desuper missis interficiebant.

Et

Et ruinae quidem lapidum copiam, ferrum uero eis mortui hostes dabant: caesorum enim gladios auferentes, his contra semineces utebantur. Multi iam procumbentibus testis, semet inde proijciendo moriebantur: tergaque dantibus, ne fuga quidem facilis erat: uiarum namque ignorantia, et caligine pulueris alius aliam non agnoscentes pererrabant, et circa se sternebantur. Sed illi quidem uix reperto exitu, ab oppido recesserunt. Vespasianus autem qui laborantibus semper interfuit, seuisimo dolore percussus, cum super militem ruere ciuitatem uideret, propriae tuitionis oblitus, clam paulatim superiore in oppido locumprehendit: ibique inter media pericula cum paucis omnino relinquitur: nec enim aderat tunc ei filius Titus, ad Mutianum pridem in Syriam missus. Et dare quidem terga, neque tutum neque honestum sibi putabat. rerum autem quas ab adolescentia gesserat, ac propriae uirtutis memoria, quasi Deo repletus, corpora sociorum atque arma condensat, et cum his bellum una a uertice defluens sustinebat: et neque uirorum neque telorum multitudinem formidans manebat, donec eius animi obstinationem hostes diuinam esse reputantes, impetum remiserunt. illis autem iam infirmius oppugnantibus, ipse pedem referens, non prius terga ostendit, quam extra muros egressus est. Plurimi quidem Romani milites in ea pugna ceciderunt, et inter eos Ebutius decadarchus, uir non eo tantum praelio quo periit, sed ubique antea fortissimus comprobatus, quique plurimis malis Iudeos affecisset. In ea pugna centurio quidam nomine Gallus, cum decem militibus in quadam domo latuit. Eius autem habitatoribus dum coenarent, quod in Romanos fuisset consilium populi sui, inter se fabulantibus, hoc audito (nam et ipse Syrus erat, et hi quos secum habebat) nocte illos aggreditur: omnibusque maculatis ad Romanos saluus cum militibus euadit. Vespasianus autem moerore exerci-

irruptionem praeferant, ne tunc Romanos arcerent, metu
 deterriti, naues fuga petierunt: et in his, ultra contiguum sa-
 gitte spatium, pernoctauere. Cum uero Ioppe natura esset
 importuosa (namque in asperum ceteraque arduum litus desi-
 nit, ac summis utrinque cornibus leuiter incuruum, quae uaste
 supersunt, et ingenibus procellis pelagus turbant: ubi etiam
 nunc Andromedae catenarum signis extantibus, fabulae ueteris
 fides ostenditur: aduersus autem Aquilo feriens littora, sum-
 mos in obiectas cautes fluctus affligit, solitudineque intuiorem
 efficit stationem) in eo salo fluctuantibus Ioppenis, prima lu-
 ce uiolentus, quem illac nauigantes Melamboream uocant,
 flatus incumbit: et alias quidem naues inter se, alias uero colli-
 sit in scopulos: multae autem cum magna ui aduerso aestu ni-
 terentur ad pelagus (nam et litus saxis infestum, et hostes
 in eo constitutos timebant) sublatae in sublime gurgite mer-
 gebantur. et neque fugae usquam locus erat, neque manentibus
 spes salutis: cum et mari uentorum, et ciuitate Romanorum
 uiolentia pellerentur. Itaque multi ululatus collisis nanibus au-
 diebantur, et multi crepitus fractis: Ioppenorum autem flu-
 ctibus pars obruti, pars naufragijs implicati moriebantur.
 nonnulli autem ferro se interficientes, uelut id satius esset, ma-
 re praueeniebant: plurimi autem euecti fluctibus, scopulis car-
 pebantur: ut et pelagus sanguine redundaret, omnisque ora
 maritima cadaueribus oppleretur: cum etiam ad litus appul-
 sos, in eo stantes Romani milites trucidarent. eiectionum au-
 tem corporum quatuor millia ducta fuerunt. Ita captam nullo
 praelio ciuitatem Romani funditus eruant. Ioppe quidem hoc
 modo breui tempore bis a Romanis excisa est. Vespasianus
 autem, ne rursus eo piratae confluerent, castris in arce muni-
 tis, ibi cum peditibus paucis equitatum reliquit: ut hi quidem
 locis suis manentes, eadem castra defenderent: equites uero
 omne

omne circum territorium peragrans ad fines Ioppes, nicos & oppidula simul exurerent. Illi igitur præceptis obediētes, in dies singulos incurſando, exindebant totas regiones atque uastabant. Vbi uero Iotapata apud Hierosolymam casus nuntiatus est, primo quidem plurimi & pro magnitudine calamitatis, & quod nemo qui se uidisse diceret quæ iactabantur aduenerat, non credebant. nec enim uel nuntius aliquis supersuerat: sed ipsa per se fama excidium prædicabat, uelox nuntia tristium: paulatimq; per finitimos ueritas ambulabat, & apud omnes ambiguitate certior habebatur. quintiam rebus gestis plura quæ facta non erant affingebantur: & in excidio ciuitatis peremptus dicebatur esse Iosephus: quæ res maximo luctu repleuit Hierosolymam: & per singulas domos itemq; cognationes, amissorum quisque lugebatur à suis: luctus uero ducis publicus erat. & hi quidem hospites, alij propinquos, amicos alij, nonnulli etiam fratres flebant: Iosephum autem uniuersi, adeo ut per dies triginta nunquam lamenta in ciuitate cessarent, magnaq; mercede conducerentur tibicines neniærum. Tempore autem ueritate reuelata, ubi de Iotapata quidem ut res habebat, fictum uero quod de Iosephi morte uulgabatur, eumq; uiuere & cum Romanis esse compertum est, ac supra captiui fortunam à ducibus honorari: tantam in eum uiuorum iracundiam, quantam prius cum mortuum crederent beneuolentiam, conceperunt. Et ab alijs quidem ignauia, apud alios proditiōis arguebatur: totaq; in eum ciuitas plena erat indignatione, atque conuijs. Vltro autem his uulneribus excitabantur, magisq; accendebantur rebus aduersis: & offensio quæ prudentibus ne similia perferant cautionis, & custodiæ causam præbet, ad alias calamitates tanquam stimulus incitabat: & malorum semper incipiebat ex fine principium. denique maiore in Romanos impe-

tu ferebantur, uelut in Iosephum pariter uindicaturi. Hierosolymorum quidem habitatores eiusmodi turbis agitabantur.

Deditio Tiberiadis.

CAP. XVI.

Vespasianus autem studio uisendi regnum Agrippæ (nam & ipse rex inuitabat, rectorem cum exercitu simul paratus accipere domesticis diuitijs, ac per eos agras partes regni comperere) motis ex Cæsarea maritima castris, in eā quæ Philippi dicitur Cæsaream demigravit: ibiq; per dies uiginti milite recreato, ipse quoque rerum gestarum gratias Deo referens in epulis erat. Postquā uerò Tiberiada quidem nouas res cupere, ac deficere Tarichæas audiuit (ad regnum autem Agrippæ utraq; pertinebat) decreto apud se undiq; Iudeos excindere, opportunum esse credidit aduersus eos exercitum ducere, simul ut Agrippæ hospitio uicem rependeret, potestati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium suum Titum in Cæsaream, ut inde militem Scythopolim traduceret, mittit. Hæc autem ciuitas Decapoleos maxima, & Tiberiadi uicina est. Quò cū ipse uenisset, ibi filium præstolabatur. Deinde cum tribus ultra legionibus progressus, ad trigesimum à Tiberiade stadium, in quadam mansione conspicua nouarū rerum studiosis, cui nomē est Enabris, castra ponit: atq; hinc decadarchū Valerianum cum equitibus quinquaginta mittit, qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur, & ad fidem inuitaret. audierat enim, quòd pacem populus desideraret: à nonnullis autem ad bellum eum cogētib; seditionem pateretur. Itaque Valerianus ubi mero appropinquauit, & ipse de equo desiliit, & suos comites idem facere iussit: ne lacescendi prælij causa, potius uenisse uideretur. Sed priusquā uerbum faceret, armati excurrere in eum seditiosi, qui erant ualidiores, rectore quodam nomine Iesu, Tobie filio, latrocinialis agminis principe. Valerianus autem, neque præter mandata ducis prælio congregari tutum ratus, etiam si de uictoria cert

via certus esset: pugnamq; periculosam esse, si cum multis pauci, et instructis imparati confligerent, inopinata præterea Iudeorum stupefactus audacia, et ipse pedes refugit, et quinque alij similiter equis relictis: quos Iesus, eimq; socij, ueluti pugnæ non insidijs captos, læti in oppidum adduxerunt. Id autem ueriti seniores, et qui eminere in populo nidebantur, in Romanorum castra profugiant: adhibitoq; sibi rege, ad Vespasiani genna suppliciter accidunt, ne se despiceret obsecrantes: ne uel quæ paucorum esset, totius esse ciuitatis insaniam existimaret: sed populo parceret, qui semper amica Romanis sentiret: magisq; ultum iret defectionis autores, à quibus ipsi olim ad sœdus uenire properantes, nunc usque ne id facerent, asseruati fuissent. His eorum precibus, quanquam toti ciuitati propter equorum rapinam insensu esset, indulgit: nam et Agrippam uidebat eius oppidi causa trepidare. Fide autem per eos populo data, Iesus, eimq; socij, tutum sibi non esse rati apud Tiberiada consistere, ad Taricheas confugiant. Posteroq; die Vespasianus in arcem præmittit cum equitibus Traianum, qui multitudinem, an omnes pacem caperent, experiretur. cognito autem populum eadem sentire quæ supplices, ad ciuitatem ducebat exercitum. Illi autem portis ei patefactis, cum faustis ominationibus obuiam prodeunt, salutis datorem ac benemeritum acclamantes. Cum uero militem angusti aditus remorarentur, murorum partem dirui Vespasianus ex Meridiano latere insit, eoq; pacto dilanatis ingressum: ut præda tamen et iniurijs abstinerent, in gratiam regis edixit: eiusdemq; causa muris pepercit, spondentis habitatores eius posthac cum reliquis fore concordēs: alijsq; modis malis affectam ciuitatem ex dissensione recreauit.

Tarichearum obsidio.

CAP. XVII.

Qq 3

Deinde

DEinde ab ea digressus, inter ipsam & Taricheas castra posuit, muroq; firmavit, belli sibi moras illic fore prospiciens: quod omnistarbarum cupiens multitudo ad Taricheas conflueret, munitione confisa ciuitatis, & lacu qui Geneser ab indigenis appellatur. Etenim ciuitatem ita ut Tiberias sub monte positam, quâ lacu non alluebatur undique muro validissimo, sed minore tamen quàm Tiberiada, Iosephus cinxerat: nam illam quidem in principio defectionis, pecuniarum, itemq; uirium copia communierat: Taricheas uerò largitatis eius reliquie profecerunt. Scaphas autem plurimas, in lacu paratas habebant: ut in eas uidelicet, si terrestri praelio uincerentur, refugerent: simulq; ad nauale bellum, si opus esset, instructas. Romanis autem castra munientibus, Iesus, cuiusq; socij neque multitudinē hostium, neque disciplina militiæ perterriti, cursu in eos irruunt: primoq; impetu disiectis muri fabricatoribus, ac parte aliqua edificijs dissipata, ubi armatos congregari uiderunt, ante quàm mali aliquid paterentur, ad suos refugiunt: eosq; infecuti Romani, ad nauigia compulere. Et illi quidem tantum prouecti, unde Romanos contingere missilibus possent, anchoras iaciunt: & sicut acies assolent, densatis inter se nauibus, aduersus hostes in terra constitutos, nauali praelio decertabant. Audito autem Vespasianus magnam eorum multitudinem in proxima ciuitati planicie congregatam, filium suum cum sexcentis equitibus lectis eò mittit. Qui cum infinitum hostium numerum reperisset, patri quidem maioribus auxilijs opus esse mandauit. Ipse uerò equitum plerosque, etiam prius quàm subsidia uenirent alacres esse uidens, cum nonnulli eorum multitudinem Iudeorum formidarent, unde exaudiri posset, constitit: Et ò Romani, ait, pulchrum est nanque in principio sermonis admonere uos generis uestri, ut qui cum quibus pugnaturos sciat: nostras enim manus nemo unquam

quam toto orbe hostis ullus euasit : Iudæi uerò , ut etiam pro
his dicamus aliquid , ad hoc usque tempus uicti non defatigan-
tur : itaque oportet illis in aduersis rebus constanter dimicanti-
bus , etiam non in secundis persueratibus laborare : aperta qui-
dem fronte nobis plurimum alacritatis inesse conspiciens , gau-
deo : uereor autem , ne cui uestrum tanta timorem multitudo
hostium latenter incutiat . Igitur quisque iterum cogitet , qua-
lis cum quibus decertabit : quodq; Iudæi , licet satis sint auda-
ces , mortemq; contemnant , incompoti tamen bellorumq; im-
periti sunt , uulgus rectè potius quàm exercitus appellandi . de
uestra uerò peritia atque ordinatione referre , quid opus est ?
Nempe idcirco soli armis exercemur , pacis etiam tempore ,
ut ne in bello nos cum hostibus numero conseramus . nam
quod perpetuæ militiæ commodum , si pares cum rudibus con-
grediamur ? Quin reputate , quod armati cum inermibus , et
equites cum pedibus , et ducis tuti consilio cum uagis , ne-
que rectorem habentibus , decertabitis : quodq; nos hæc uirtu-
tes multò plures efficiant , multum autem uitia de hostium nu-
mero detrahant . Nec sola hominum multitudo , quamuis pu-
gnacissimi fuerint , in bello obtinet : sed etiam si uel in paucis
sit fortitudo : hi enim et ordinari faciles sunt , et sibi met sub-
uenire : numerose autem copię plus incommodi ex semetipsis ,
quàm ex hostibus capiunt . Itaque Iudæos audacia et feroci-
tas ac desperatio siue mentis seuitia ducunt : que rebus secun-
dis aliquantum ualent , minimis uerò offensionibus extingun-
tur . nos autem uirtus regit , et morigera uoluntas , itemq; for-
titudo , que et in prospera fortuna uiget , nec ad finem usque
inter aduersa decipitur . Ad hoc maiores nobis sunt , quàm Iu-
dæis , causæ certaminis : nam si illi pro libertate ac patria belli
pericula sustinent , quid est nobis inclyta fama præstantius ? et
ne post orbis terre imperium uideamur hostiū aduersariorum
loco

loco Iudeos habere? Præterea considerate, quòd ne patiendū quidē alicuius intolerabilis mali metus est. multos enim eosq; in proximo adiutores habemus. Rapere autem uictoriam possumus: & quos à patre mīti nobis speramus auxilio, conuenit antecapere, ut & maior sit, & socium non habeat uirtutis effectus. Equidem puto nunc de me ac patre meo, uobisq; pariter iudicium fieri, si ille quidem rebus antè gloriose gestis dignus fiat, ego uerò eius sum filius, uosq; milites mei. nam illi uincere consuetum est. ego uerò reuerti ad eum perpetiar uictus? quo pacto autem uos non puduerit, duce uestro periculis occurrente, non superare? appetam enim pericula, mihi credite, primusq; in hostes irrumpam. nemo autem uestrum à me discesserit, persuasum habens, impetum meum sustentari ope diuina: & manifestissime præsumite, quòd multò plus mixti hostibus efficiemus, quàm si extrinsecus pugnaremus. Postquàm Titus hæc prosequutus est, diuina quædam alacritas militibus incidit. Et quia Traianum aduenire cum quadringentis equitibus ante prælium contigit, egrè ferebant, tanquam minueretur uictoria societate. Misit autem Vespasianus & Antonium Silonem cum duobus milibus sagittariorum: ut occupato monte, qui ex aduerso erat oppido, murorum propugnatores repellerent. Et ab illis quidem ita ut præceptum fuerat, circumuenti sunt, ex ea parte subuenire tentantes. Titus autem primus perrexerit citato equo in hostes, & post eum ceteri cum clamore, tanto spatio fusi, quantum aduersa acies occupauerat, unde multò etiam plures quàm erant apparuerunt. Iudei uerò licet incurso eorum & disciplina conterriti, paulisper quidem primos sustinuerere congressus. Perculsi autem contis, equorumq; impetu deturbati conculcabantur: atque ita multis passim peremptis disperduntur, & in ciuitatem, ut quisq; uelocitatis habebat, effugiunt. Titus autem aliquos à tergo instans, alios

alios per transitum occidebat, nonnullos cursu antecapiens, ictu ora transfuerberabat. multos autem, alium super alium lapsos inuoluens, conficiebat: omnesq; ad moenia confugientes praeueniens, detorquebat ad campum, donec ui multitudinis elapsi, in oppidum confugerunt. Excepit autem illos acerbæ dissensio, nanq; indigenis, et fortunarum suarum, et ciuitatis gratia, et ab initio bellum gestum, maximeq; quod malè pugnatum fuerat, non placebat. sed populus aduenarum, qui plurimus esset, uim adhibebat, et inter se discordantium clamor erat, ueluti iam arma caperent. Quibus auditis, nec enim procul à muris aberat, Titus exclamat: Hoc tempus est, quid moramur commilitones? Deo nobis dedente Iudeos, suscipite uictoriam. Non auditis clamores? qui manus nostras euasere, discordant: habemus ciuitatem, si modò properamus. Veruntamen cum uelocitate animis opus est. nihil enim magnum effici sine periculo consueuit. non solum autem hostium concordiam, quos citò necessitas in gratiam reuocauit, sed etiam nostrorum auxilia praeuenire debemus: ut præter uictoriam, qua tantas copias pauci superamus, etiam ciuitate soli potiamur. Simul his dictis conscendit equum, atque ad lacum decurrit, et per eum propere ciuitatem ingreditur, quem cæteri consecuti sunt. Paucior autem eius audaciæ murorum defensores inuasit: et pugnare quidem, uel prohibere uenientem, nemo sustinuit. relictis autem excubijs, Iesus quidem cum socijs in agros effugit: alij uerò decurrentes ad lacum, in manus hostium contra uenientium incidebant. mactabantur autè alij cum scaphas scanderent, itemq; alij, cum iam prouectas assequi natando conarentur: plurimaq; per ciuitatem fiebat hominum cedes, aduenarum quidem resistentium, qui non effugissent: indigenarum uerò sine pugna, quoniã spes eos fœderis, et conscientia quòd belli consilium non habuerant, à prælio deterrebat: donec Ti-
tus

tus nocentibus interemptis, miseratus indigenas ab internitione requieuit. At qui in lacum confugerant, ubi ciuitatem captam uiderunt, quàm longissimè ab hostibus recesserunt. Titus uerò missis equitibus res gestas patri nuntiat. Quibus ille compertis, quod necesse fuit, & filij uirtute admodum letus, & facinoris claritudine (maxima enim belli pars uidebatur exempta) tum quidem statim circumdari ciuitatem custodibus iussit, ne quis ex ea subterfugeret, eademq; euaderet. Postero autem die cum descendisset ad lacum, rates aduersus illos, qui eò refugerant, fabricari iussit. quæ tam materiarum copia, quàm artificum multitudinem mature contextæ sunt.

De Lacu Genesar, & fontibus Iordanis. CAP. XVIII.

LACUS autem Genesar quidem à terra continente appellatur. quadraginta uerò stadijs in latitudine patens, centumq; in longitudine, aquæ dulcis est atq; potabilis. Palustri enim crassitudine tenuiores habet latices: & undiq; in littora ac arenas desinens, purus est, ac præter hoc temperatus ad hauriendum. & fluuiio quidem siue fonte lenior est. semper autem frigidiior, quàm lacus diffusio patitur, manet: æstiuusq; noctibus eius atque sub diuo perflatus, nequaquam æstibus cedunt: id enim facere indigenis moris est. Varia autem sunt in eo piscium genera, ab alterius loci piscibus tam sapore, quàm specie discreta: mediusq; fluuiio Iordane secatur. Cæterum Iordanis fons Panium esse uidetur: sed re uera buc terra conditus fertur ex ea que uocatur Phiale. Hæc autem est, quâ in Trachonitidem ascenditur ad centesimumuigesimum stadium à Cæsarea, ad dexteram non longe à uia. Et propriè quidem ex rotunditate Phiala dicitur lacus, rotæ speciem præferens. semper autem intra eius labra cohibetur unda, nunquam deficiens, uel exuberans. Cumq; interim hoc esse Iordanis principium nesciretur, à tetrarcha quondam Trachonitidis Philippo

lippo deprehensum est. Is nanque missis in Phialen paleis, inuenit eas apud Panium redditas, unde antea finuius nasci credebatur. Naturalis quidem pulchritudo Panij, regijs opibus, et Agrippæ diuitijs magnificentius accurata est. Manifestum autem flumen Iordanis ex hoc antro incipiens, Semechonitis quidem lacus paludes secat. cornosas: centum autem uiginti alijs præteritis stadijs, post oppidum Iuliada, Genesar lacum medium transfensus, deinde maltam per solitudinem in Asphalititen lacum exit. Ad Genesar uerò lacum eiusdem nominis terra prætenditur, natura simul et pulchritudine admirabilis. Nullum enim ipsa præsertim sui negat arbutum, totamque plantis consuevere cultores. cœli uerò temperies etiam diuersis aptissima est. nuces enim, quæ arborum maxime frigori- bus gaudent, infinitæ florescunt: ubi etiam palme, quas nutrit calor æstiuus: hæc iuncta ficus et oleæ, quibus aura mollior destinata est: ut naturæ magnificentiam hanc esse quis dixerit, uim adhibentis, ut in unum conueniant inter se repugnantia, anni- que temporum contentionem bonam, ueluti singula peculiari studio terra fuerent. non enim solum nutrit præter opinionem poma uaria, sed etiam seruat, egregia quidem, et quodammodo regnantia. Eas sane et cyricas sine intermissione decem mensibus suggerit, ceteros uerò fructus, anni spatio senescentes. Nam præter æris lenitatem, et fonte quoque irrigatur uberrimo, qui Capernaum ab indigenis appellatur. Eum nonnulli ueniam esse Nili fluminis opinantur, quod similes coracino Alexandrino generat pisces. Longitudo autem regionis secundum littora cognominis lacus triginta stadijs extenditur, et latitudo uiginti. Horum quidem natura cuiusmodi est.

Tarichæorum excidium.

CAP. XIX.

Vespasianus autem perfectis ratibus, imposita manu militum, quæta in eos, qui lacum effugerat satis esset, unâ prouehitur.

illi autem neque compulsi ad terram euadendi facultatem habebant, infestis omnibus, neque nauali bello pari conditione pugnandi. nam et scaphæ parue, atque piraticæ aduersus rates infirmæ erant: et cum pauci singulis ueherentur, cunctis simul instantibus Romanis appropinquare metuebant. Verumtamen circum rates nauigando, nonnunquam etiam propè accedendo lapidibus Romanos eminus appetebant, aut cominus etiam irritando feriebant: plus autem ipsis utroq; modo nocebatur. nec enim saxis quiequam præter crebros sonitus agebant, quoniam contra septos armis iaciebatur, contiguiq; sagittis eorum efficiebantur: et si accedere propius ausi fuissent, prius quàm facerent aliquid, patiebantur, cumq; ipsis nauigijs mergebantur. Multos autem uulnera inferre tentantium, qui pilis contingi possent, alios desiliendo in scaphas Romani gladijs transfigebant: nonnullos concurrentibus inter se ratibus in medio deprehensos, cum nauiculis capiebant. Submersorum autem qui capitis sustinissent, aut sagittis præueniebantur, aut ratibus occupabantur: et si desperatione compulsi inimicis adnatare tentassent, eis uel manus, uel capita truncabantur, plerumq; passim ac uarijs erat interitum eorum: donec in fugam uersi, ceteri terræ appulsi sunt, circumclusis nauiculis suis. Exclusi autem multi quidem in ipso lacu telis consurgebantur: multos uerò in terram ogressos peremerunt Romani. Mixtum autem sanguine, plenumq; cadaueribus cerneret totum lacum: nullus enim saluus euasit. Acerbus autem secutis diebus odor illam regionem oppressit et facies: nam litora quidem naufragijs simul plena erant, et corporibus tumidis: calescentes autem ac tabefacti mortui, cæli tractum corrumpebant, ut non Iudeis solum ille casus miserabilis uideretur, uerum etiam auctoribus ipsis esset inuisus. Iste quidem illius prælij navalis exitus fuit. Perierunt cum his, qui pridem in ciuitate cecidere,

sex

sex milia et quingenti. At Vespasianus, pugna peracta, pro tribunali apud Tarichæas residens, adueniam populum ab indigenis secernebat, qui autor belli extitisse uidebatur: et an hi quoque seruandi essent, cum rectoribus deliberabat. his autem affirmantibus eorum liberationem detrimento futuram: nec enim dimissos quiescere posse homines, qui et patrijs carerent, uimque adhibere ac bellum inferre possent ad quos confugissent: Vespasianus salute quidem indignos esse eos, contraque seruatores suos nouerat euasuros: sed de eorum mortis genere cogitabat. Nam si ibi occiderentur, non perpeffuros suspicabatur indigenas, tot apud se supplices obtruncari: fideque interposita deditis uim pigebat asferre: uerum ab amicis superabatur, nihil in Iudeos non licere dicentibus: quodque utile esset, honesto debere preponi, cum utrumque obtineri non posset. Indubitata igitur concessa licentia, solo eos itinere, quod Tiberiada duceret, exire permisit. Cumque illi facile his quæ cupierant credidissent, et quò iussum fuerat comitati, neque pecunijs suis quicquam metuentes abirent: totam ad Tiberiada usque uiam Romani, ne quis euaderet, occupauerunt: eosque in ciuitatem conclusos, mox insectus Vespasianus omnes in stadio constituit. Et seniores quidem cum imbellibus, qui mille ducenti erant, iussit occidi: iuuenum autem ualidissimos sex milia lectos, ad Isithmon Neroni transmisit. ceteram uerò multitudinem triginta milia et quadringentos uendidit, præter alios quos Agrippæ donauerat. nam his qui ex eius regno essent, facere quod uellet ipse permisit. uerum et istos Rex uendidit. Reliquum uulgus erant Trachonitæ et Gaulanitæ et Hippeni, pluresque Gadaritæ seditiosi et fugitiui, et quibus probra pacis bellum conciliant. capti sunt autem sexto Idus Septembris.

FLAVII IOSE-

PHI DE BELLO IV-
daico liber quartus.

Obsidio Gamalensium.

CAPVT I.

QUICVNQVE autem Galileorum Iotapatis excisis à Romanis defecerant, hi se ad eos postquam Taricheate superati sunt, applicabant: omniaq; Romani castella & ciuitates ceperant, præter Giscalam, & qui montem Itaburium occuparant. Cum his autem rebellarat Gamala ciuitas, contra Taricheas posita supra lacum, quæ ad fines pertinebat Agrippæ, itemq; Sogane & Seleucia. Et hæc quidem Gaulanitidis regionis erant amba: Sogane superioris partis cui nomen est Gaulana: & inferioris Gamala. Seleucia uerò ad lacum Semechonitem, triginta latum, & sexaginta stadijs longum, paludesq; suas ad Daphnen usq; tendentem. Quæ regio cum aliàs sit deliciosa, præcipuè tamen fontes habet, qui minorem (quem sic appellant) Iordanem alentes, sub aureo Iouis templo in maiorem deducunt. Soganen quidem ac Seleuciam colentes, in principio defectionis Agrippa sibi sociare sociauerat: Gamala uerò ei non cedebat, freta locorum difficultate, amplius quàm Iotapata. Iugum namq; asperum, ex alto monte deductum, mediam ceruicem erigit: & ubi supereminet, in longitudinem tenditur: tantum contra decliue, quantum à tergo, ut cameli similitudinem præferat: unde nomen etiam duxit: nisi quod expressam uocabuli significationem indigenæ seruare non possunt. Et à fronte quidem ac lateribus, in ualles inuias scinditur: Pars uerò qua de monte pendet, paululum difficultatem refugit. uerùm & hanc partem, per obliquum excisa fossa, indigenæ inuiam fecerant. Domus autem crebræ

bre per prona erant edificata, nimioq; precipitio casura similis ciuitas intra se decurrebat, in Meridiem uergens. Australis uerò collis immensa editus alitudine, usum arcis sine muro ciuitati præbebat, rupesq; superior ad profundam pertinens uallem. Fons autem intra muros erat, in quem oppidum definebat. Quamuis autem natura inexpugnabilis esset ciuitas, tamen etiam Iosephus cum murorum eam ambitu cingeret, fossis et cuniculis reddidit firmiorem. Eius autem habitatores, natura quidem loci confidentiores erant, quam Iotapateni: sed multo pauciores, minusq; pugnaces: situsq; freti difficultate, plures se hostibus putabant. nam plena erat ciuitas, multis in eam, quòd esset tutissima, confugientibus. Vnde ab Agrippa quoq; præmissis ad obsidionem, per menses septem restitere. Vespasianus autem profectus ex Ammathunte, ubi pro Tiberiade posuerat castra (Ammathus autem, si quis nomen interpretetur, aque calide uocantur: Ibi enim eiusmodi fons est, sanandis corporum uitijis idoneus) Gamalam peruenit. Et totam quidem ciuitatem ita ut diximus positam, custodia circumuallare nequibat. quà uerò fieri posset, excubias collocauit: montemq; occupat superiorem: in quo milites castris, ita ut assolet, muro circundatis, opus aggerum postremo aggrediuntur. Et à parte quidem Orientis summo supra ciuitatem loco turris erat: ubi et quintadecima legio, necnon et quinta contra mediam ciuitatem operabatur: fossas autem decima repleuit et ualles. inter hæc Agrippam Regem, cum accessisset ad muros, eorumq; defensoribus de traditione loqui tentaret, funditorum quidam ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem propterea familiaribus suis circunseptus est. Romanos autem ira simul ob Regem, suiq; metus ad obsidionem protinus incitauit: nullum Iudeos crudelitatis modum in alienigenas atq; hostes prætermissum ire credentes, qui circa gentilem suum, et

eorum quæ ipsis conducerent suasorem, tam immanes fuissent. Aggeribus autem manus multitudine, operisq; consuetudine citò perfectis, machinas applicabant. Chares autem & Iosephus (nanq; ipsi erant oppidanorum potentissimi) armatos licet metu percussos ordinauere: & quanquam non diu obsidionem posse sustinere arbitrabantur, quibus aqua itemq; alia usui necessaria non sufficerent, adhortati tamen eos ad moenia produxerunt. Et paulisper quidem machinis aduenientibus repugnarunt. ballistis autem tormentisq; percussi, in oppidum recesserunt. Itaq; Romani tribus ex locis aggressi, murum arietibus quatunt: & qua deiectus fuerat, infusi magno cum armorum strepitu ac tubarum sonitu, ipsi quoq; insuper ululantes cum oppidanis confligebant. illi autè ad primos aditus interim pertinaces, Romanis ne ultra progredierentur obstabant. Cæterum ui & multitudine superati, undiq; ad excelsa ciuitatis loca fugiunt. deinde reuertentes instantibus sibi hostibus incumbunt: illosq; impingendo per decliua, locorum difficultate & angustia depressos interficiebant. Romani autem cum neq; à uertice imminentibus repugnare, neq; in partem aliquam eadere possent, pronos eos urgentibus hostibus, in domos hostium plano contiguas refugiebant. sed hæ replete labebantur, quòd pondus sustinere non poterant: unaq; deiecta multas inferiores, itemq; illæ alias deturbabant. Ea res plurimos Romanorum morte consumpsit. incerti enim quid facerent, quamuis subsidere tecta uiderent, tamen eò conuolabant: atq; ita multi quidem ruinis opprimebantur: non pauci uerò subterfugientes, parte corporis opprimebantur: plurimi autem puluere suffocati moriebantur. Sed ea Gamalenses pro se fieri existimabant: propriaq; incommoda negligentes, magis instabant: hostesq; in sua tecta urgendo compellabant: qui uerò per angustos uiarum cliuos cecidissent, eos telis desuper missis interficiebant.

Et ruinæ quidem lapidum copiam, ferrum uerò eis mortui hostes dabant: casorum enim gladios auferentes, his contra semineces utebantur. Multi iam procumbentibus testis, semet inde proijciendo moriebantur: tergaq; dantibus, ne fuga quidem facilis erat: uiarum nanq; ignorantia, et caligine pulueris alius aliam non agnoscentes pererrabant, et circa se sternebantur. Sed illi quidem uix reperto exitu, ab oppido recesserunt. Vespasianus autem qui laborantibus semper interfuit, seuissimo dolore perculsus, cum super militem rueret ciuitatem uideret, propriæ tuitionis oblitus, clam paulatim superiore in oppido locum prehendit: ibiq; inter media pericula cum paucis omnino relinquitur: nec enim aderat tunc ei filius Titus, ad Mutianum pridem in Syriam missus. Et dare quidem terga, neq; tutum neq; honestum sibi putabat. rerum autem quas ab adolescentia gesserat, ac propriæ uirtutis memoria, quasi Deo repletus, corpora sociorum atq; arma condensat, et cum his bellum unâ à uertice defluens sustinebat: et neq; uirorum neq; telorum multitudinem formidans manebat, donec eius animi obstinationem hostes diuinam esse reputantes, impetum remisissent. illis autem iam infirmius oppugnantibus, ipse pedem referens, non prius terga ostendit, quàm extra muros egressus est. Plurimi quidem Romani milites in ea pugna ceciderunt, et inter eos Ebutius decadarchus, uir non eo tantum prælio quo perijt, sed ubiq; antea fortissimus comprobatus, quiq; plurimis malis Iudeos affecisset. In ea pugna centurio quidam nomine Gallus, cum decem militibus in quadam domo latuit. Eius autem habitatoribus dum cœnarent, quod in Romanos fuisset consilium populi sui, inter se fabulantibus, hoc audito (nam et ipse Syrus erat, et hi quos secum habebat) nocte illos aggreditur: omnibusq; mactatis ad Romanos saluus cum militibus euadit. Vespasianus autem mœrore exerci-

tum aduersis casibus uidens, quodq; nullam interim tantam experti fuerant cladem: huiusq; rei magis eos pudere, quod solum Duce in periculis reliquissent: consolandos putabat: de se quidem nihil dicens, ne quem uel initio culpasse uideretur. Oportere autem, inquiens, quæ communia essent fortiter ferre, naturam belli cogitantes, quodq; nusquam eueniat sine cruore uictoria, iterumq; habeat fortuna regressum. Multis tunc Iudeorum milibus interfectis, exiguam pro his stipem se inimicæ pependisse fortunæ. Atq; ut iactantium esse, nimis secundis rebus insolescere, ita esse ignauorum, in offensionibus trepidare: uelox enim est, inquit, in utrumq; mutatio: & ille uir fortis habetur, cuius sobrius erit animus in rebus quoq; infelicitè gestis: ut idem scilicet maneat, rectis consilijs peccata corrigens. Quanquàm ea quæ nunc acciderunt, neq; mollitia nostra, neq; Iudeorum uirtus effecit: nam & illis pugnae melioris, & nobis deterioris, causa fuit difficultas locorum. Quia in re nimirum quis reprehenderit alacritatis uestre temeritatem: nam cum hostes in excelsiora loca refugissent, manus continere debuistis, neq; in summo uertice constituta sequi pericula: sed capta inferiori ciuitate, paulatim eos qui refugerant, ad tutiorem uobis & stabilem pugnam reuocare. nunc autem immoderata festinatione uincendi, quàm id incautè fieret, non curastis. Inconsultus autem & furibundus impetus belli, à Romanis alienus est, qui cuncta ordine peritiaq; perficimus, Barbarisq; conueniens, & quo Iudei maximè possidentur. Oportet igitur nos ad propriam uirtutem recurrere: atq; indigne offensionì irasci potius quàm morere. Optimum autem quisq; de sua manu solatium querat. ita enim fiet, ut & amissos ulciscamur, & in eos à quibus perempti sunt, uindicemus. Ipse autem, ita ut nunc feci, experiar eque ad uos pugnando primus ad bella pergere, & nouissimus inde discedere. Ille
quid

quidem his dictis recreauit exercitum. At Gamalenses bene gesta re. paulisper animos crexere: quæ nulla ratione, magna magnificæq; prouenerat: mox autem reputantes ablatam sibi esse fœderis spem, quodq; minimè possent effugere (iam enim uictus eos defecerat) uehementer dolebant, animosq; remisérant. Nec tamen quatenus ualebant, salutem suam negligebant: sed tam disturbatas partes muri, qui erant fortissimi, quam integras ceteri amplexi custodiebant. Romanis autem construentibus aggeres, iterumq; tentantibus irruptionem, multi ex ciuitate per ualles deuias, qua nulli custodes erant, et per cloacas diffugiebant: eos, qui metu ne caperentur, ibi remanere at, inopia consumebat. Solis enim undiq; alimenta qui pugnare possent, congregebantur. Sed illi quidem in huiusmodi calamitatibus perdurabant.

Itaburius mons occupatur à Placido.

CAP. II.

Vespasianus autem inter curas obsidionis, subcisiuum opus aggreditur aduersus eos qui montem Itaburium occupauerant, inter campum magnum et Scythopolim situm: cuius altitudo quidem triginta stadijs consurgens, Septentrionali tractu inaccessa est: in uertice autem, uiginti stadiorum planities patet, tota muro circumdata. Hunc autem tantum ambitum quadraginta diebus edificauerat Iosephus: et alias ei materias, et aquas suggerentibus locis inferioribus: solam enim incolæ pluuialem habebant. Magna igitur in eo multitudine congregata, Vespasianus Placidum cum sexcentis equitibus mittit. Huic autem subeundi quidem montis ratio nulla erat: multos autem fœderis ac ueniæ spe hortabatur ad pacem: et descendebant ad eum ipsi quoq; insidias molientes: nam et Placidus eo studio mitissimè cum his loquebatur, ut eos in planicie caperet: illiq; tanquam dictis obediētes, ad eum ueniebant, ut incautum aggredierentur. Vicit tamen astutia Placidi: coepto enim à lu-

R r 4

deis

dæis prælio aſſimulat fugam: & poſtquam inſequentes ad magnam partem campi pellexit, reſpectit in eos equitum manus: plurimiſq; in terga uerſis, aliquos interfecit. ſemotam uerò multitudinem ceteram, ab aſcenſu prohibet. Itaq; alij quidem Itaburio relicto, in Hieroſolymam refugiebant. indigenæ autem fide accepta, quòd eis aqua deſecerat, & ſe, & montem Placido tradiderunt.

Excidium Gamalzæ.

CAPVT III.

A Pud Gamalam uerò degentium audaciſſimi quiq; fuga diſperſi latebant, imbelles autem fame corrumpebantur. At uerò pugnantium manus obſidionem ſuſtinebat, donec euenit ſecundo & uigeſimo die menſis Octobris, ut tres ex decimaquinta legione milites, circa matutinas uigilias editiſſimam præ ceteris turrim, quæ in ſua parte fuerat, ſubirent: eamq; occultè ſuffoderent: cum appoſiti ei cuſtodes neq; adeuntes eos (nox enim erat) nec poſtquam adiere ſenſiſſent. Iidem autem milites, cauendo ne ſtrepitus fieret, quinq; ſaxis duriſſimis euolutis, reſiliunt: ſubitoq; turris cum magno fragore decidit, unaq; cuſtodes præcipitantur. At uerò qui per alias cuſtodias erant, perturbati fugiebant: multoſq; euadere auſos, peremere Romani: inter quos etiam Iosephum, ſuper dirutam muri partem quidam iaculo percuffum, interfecit. Intus autem in ciuitate degentibus, ſono concuſſis, multus erat pauor, atq; diſcurſus, tanquam omnes eſſent hoſtes ingreſſi. tuncq; Chares ægrotus & iacens deſecit: cum timoris magnitudo morbum eius plurimum iuuiffet ad mortem. Romani tamen prioris cladis memores uſq; ad uigeſimam & tertiam diem ſupradicti menſis, oppidum non ſunt ingreſſi. Titus autem (iam enim aderat) indignatione uulneris, quod Romanos ſe abſente perculerat, ducentis equitibus præter pedites lectis, otioſè in ciuitatem introiuit. eoq; prætergreſſo, uigiles quidem ubi ſenſerunt, ad ar-

ma

ma cum clamore properabant. Cognito autem intus constituti eius ingressu, alij raptis liberis, trahentes etiam coniuges, cum ululatu & exclamationibus in arcem refugiebant: alij Tito occurrentes, sine intermissione trucidabantur: qui uerò prohibiti essent in arcem recurrere, nescij quid facerent, Romanorum præsijs incidebant. Vbiq; autem infinitus erat morientium genitus: perq; prona loca effusus cruor, totum oppidum diluebat. In eos autem, qui arcem occupauerant, omnem Vespasianus induxit exercitum. Erat autem saxosus & accessu difficilimus uertex, in immensum editus, & undiq; circum rupium multitudine præceps: unde Romanos ad se adeuntes partim telis, partim saxis deuolutis arcebant Iudæi, cum ipsos in excelsa loco positos nullæ sagittæ contingerent. Verum ad eorum interitum, diuino munere quodam, turbo exoritur, Romanorum quidem tela in eos ferens, ipsorum autem à Romanis repellens, & obliqua traducens: ut neq; in præruptis consistere propter uiolentiam flatus possent, cum nihil esset immobile, neq; hostes ad se accedentes uidere. Itaq; supergressi Romani, eos circumueniunt: & alios quidem repugnantes antecapiebant, alios manus dantes: in omnes uehementius sauebant, illorum memoria quos in primo aggressu perdiderant: multi autem undiq; circumclusi, desperatione salutis, filios & coniuges, & semetipsos in uallem præcipientes dabant, quæ sub arce in profundum patebat. Euenit autem, ut ipsorum in se qui capti fuerant, immanitate lenior existeret iracundia Romanorum: ab his enim quatuor milia perempta sunt: qui uerò se præcipitauerunt, quinq; milia sunt reperti. Neq; quisquam, præter duas mulieres, saluus euasit: quæ sorores erant, Philippi filia: qui Philippus Iachimo genitus erat, insigni uiro, & qui sub Agrippa Rege, Dux exercitus fuerat. seruatae sunt autem, quod excidij tempore Romanorum impetum latuere.

nec enim uel infantibus pepercere, quorum multos singuli raptos ex arce proieiebant. Gamala quidem hoc modo excisa est, tertio et uigesimo die mensis Octobris: quæ uigesimo et primo die mensis Septembris coeperat rebellare.

Giscala à Tito capitur.

CAPVT IIII.

I Amq; solum Giscala oppidulum Galilææ restabat indomitum: cuius multitudo pacis studio tenebatur, quòd erant pleriq; agricole, spemq; suam semper in fructibus collocauerant. non parue autem manus latrociniali permixtione corruptæ erant, quo morbo etiam nonnulli ciuium laborabant. Hos autem ad defectionem impellabat, atq; constabat, Leniæ cuiusdam filius, nomine Ioannes: homo ueneficus, et fallax, uariisq; moribus, et immoderata sperare promptus, miroq; modo quæ sperasset efficiens: atq; omnibus iam cognitus, quod affectandæ sibi potentiæ causa bellum amaret. Huic apud Giscala seditiosorum turba parebat: quorum causa populus etiam legatos fortasse de traditione missurus, Romanorum tamen congressum in parte belli præstolabatur. At Vespasianus contra hos quidem Titum cum equitibus mille, decimam uerò legionem circa Scythopolim mittit: cum reliquis autem duabus Cæsaream ipse regreditur, dandam his ex labore continuo requiem putans, ex ciuitatum copijs: eorumq; corpora, itemq; animos ad futura certamina existimans esse reseruandos. nec enim exiguum sibi laborem superesse de Hierosolymis præuidebat, quæ et regalis esset ciuitas, et cunctæ nationi præstaret. His autem qui ex bello fugissent in eam confluentibus, etiam naturalis munitio, itemq; murorum eius constructio, non minimam ei solitudinem comparabat: cum uirorum spiritum et audaciam, et sine muris inexpugnabilem esse cogitaret: ob eamq; rem milites, uelut athletas, ante certamina oportere curari. Tito autem ciuitas Giscala (equitibus enim ad eam accesserat)

cefferat) aggreſſione capi facilis uidebatur: ſciens tamen quòd ea ui capta, paſſim à militibus populus abſumeretur (nanq; ſatiatus erat ipſe iam cædibus) miſerans multitudinem etiam ipſe ſine ullo diſcrimine cum nocentibus intereuntem, paſſione magis ſubigere ciuitatem uolebat. Itaq; plenis hominum muris, quorum pleriq; perditæ factionis erant, mirari ſe ait, quoniam freti conſilio, cunctis iam ciuitatibus captis, illi ſoli Romanorum arma opperirentur, cum uiderent, multò quidem munitionora oppida uno impetu fuiſſe ſubuerſa: ſecuros autem fortunis ſuis potiri, qui Romanorum dextris credidiſſent: quas quidem etiam nunc illis ait ſe porrigere, neq; ob inſolentiam ſuccenſere, quia ſpei libertatis ignoſcendum putaret: non tamen, etiam ſi quis impoſſibilia uelle perſeueraret. Quòd ſi dictis humaniſſimis non paruiffent, fidemq; dextris non habuiſſent, experturos arma crudelia: iam iamq; cognituros eſſe, moenia ſua ludum fore machinis Romanorum: quibus fidentes, ſoli ex Galileis ſeſe oſtentarent arrogantes eſſe captiuos. His dictis, popularium quidem neminem non modò reſpondere, ſed ne ad murum quidem licuit aſcendere: quia totum latrones occupauerant: & cuſtodes erant portis appoſiti, ne quis uel ad focdus prodiret, uel equitum quenquam in ciuitatē reciperet. Ioannes autem accipere ſe conditiones ait, & aut perſuaſurum, aut neceſſitatem belli renitentibus adhibiturum. Illum tamen diem Iudeorum legi oportere concedi: quoniam ſicut arma mouere, ita etiam de pace conuenire neſas haberent. Nam & Romanos ſcire, quòd ab omni ceſſaret opere dierum ſeptem circuitio, quam ſi temeraſſent, non minus coactos, quam qui cogerent, piaculum commiſſuros, ipſumq; Titum: nullum enim illi ex mora eſſe diſpendium formidandum, quòd unius noctis ſpatium propter fugæ conſilium ceperit, præſertim cum id obſeruare circunſedentem nemo prohibeat: ſibi autem magnū eſſe
lucrum,

lucrum, nulla in re despicere patrios mores. Et illum decere, qui pacem non sperantibus indulget, legem quoque seruare seruatis. His Titum Ioannes fallere conabatur, non tantum pro septimi diei religione, quantum pro sua salute sollicitus. uerebatur autem, ne statim capta ciuitate, solus destitueretur, qui totam in nocte ac fuga uite spem collocasset. Verum profecto Dei nutu, in excidium Hierosolymorum Ioannem saluum esse cupientis, factum est ut non solum induciarum causationem Titus admitteret, uerumetiam in superiori parte oppidi castra poneret, ad Cydoessam, qui mediterraneus est Tyrionum uicus ualidissimus, Galilæis semper exosus. Nocte autem Ioannes, cum nullas Romanorum excubias circa oppidum uideret, arrepta occasione, non solum his quos circa se habebat armatos, sed etiam senioribus plurimis cum familijs abductis, in Hierosolymam fugiebat. Sed usque ad uigesimum quidem stadium fieri posse uidebatur, ut mulieres ac pueros, aliamque multitudinem secum duceret, homo quem captiuitatis, itemque salutis metus urgeret. ultra uero procedente eo, relinquebatur: et oriebatur atrox remanentium fletus. quanto enim quisque longius a suis aberat, tanto propiorem se hostibus esse credebat. Iamque affore qui se caperent existimantes, necessario pauitabant: et ad strepitum, quem ipsorum cursus faciebat, assidue respectabant, uelut instantibus quos fugissent: multique simul ruebant, et circa uiam plurimos certamen precedentium conterebat. Miserabile autem fœminarum et infantium erat exitium. Aut si quæ iactarent uocem, nonnullæ uiros aut propinquos, ut se operirentur, orabant. Sed Ioannis exhortatio superabat, ut seipsos seruarent inclamantis: eoque confugerent, unde pro remanentibus etiam si raperentur, pœnas à Romanis peterent. Multitudo quidem eorum qui fugerant, ut cuique uirium fuit, citò dispersa est. Luce uero facta Titus ad muros aderat, fœderis causa: populus

pulus autem portis ei patefactis, cum coniugibus occurrentes, tanquam benemerito, et qui custodia ciuitatem liberasset, acclamabant: simulq; Ioannis fugam significantes, ut et sibi parceret obsecrabant, et eos qui ex nouarum rerum cupidis reliqui superessent, ulcisceretur. Ille autem precibus populi postulat, equitum partem ut Ioannem persequeretur, mittit. Sed eum quidem occupare nequiuerit, quod antequam uenerant, in Hierosolymam sese receperat. una uero fugientium propè ad duo milia perimunt: mulieres ac pueros paulominus quàm tria milia circumactos reducunt. Titus autem indignè ferebat, non statim à Ioanne poenas fraudis exactas. irato uero animo satis esse quod ipse deciderat ad solatium putans, captiuorum et qui trucidati fuerant multitudinem, in oppidam cum fauore ingreditur: iussisq; militibus minimam muri partem iure possessionis abrumperet minitendo magis quàm puniendo reprimebat perturbate ciuitatis autores. Multos enim propter odia domestica, uel proprias inimicitias, delatores innocentie fore credebat, si dignos poena discerneret: meliusq; noxiū relinquare metu suspensum, quàm immeritum quenquam cum eo perdere, existimabat. Illum enim fortassis modestiorem futurum, uel metu supplicij, uel quod erubesceret præteritorū criminū uenia: sine causa uero morientium poenas, nullo modo corrigi posse. Præsidij tamen ciuitatem circundedit, quæ tam nouarum rerum studiosos compescerent, quàm pro pace sentientes quos ibi relicturus erat maiore fiducia firmarent. Galilea quidem tota, postquam multo sudore Romanos exercent, hoc modo subacta est.

Hierosolymitani excidij initium.

CAPVT V.

A Pud Hierosolymam uero, ad Ioannis introitum, omnis populus erat effusus: et circa singulos, qui una confugerant, numerosa turba collecti, quas foris clades experti essent, percontabantur. Illorum autem seruens quidem adhuc atq; inter

interruptus anhelitus, necessitatem significabat. Veruntamen in malis quoq; sibi arrogabant: non Romanorum uim fuisse dicentes, sed sponte uenisse, ut cum his ex tutiori loco pugnarent: in consultorum enim atq; inutilium esse hominum, incautè pro Giscalis & inualidis oppidulis periclitari, cum arma uigoremq; oporteat pro metropoli suscipere, atq; seruare: significando tamen excidium Giscalorum, etiam quam dicebant honestam discessionem suam, ut multi fugam esse intelligerèt, prodiderunt. Auditis autem quæ captiui pertulere, non mediocris populum perturbatio tenuit, magnumq; id esse argumentum proprii reputabant excidij. At Ioannes eorum quidem, quos fugientes reliquerat, causa minus erubescibat. singulos autem circuiens, spe ad bellum incitabat, infirmitatem Romanorum asserens, propriasq; uires extollens, & imperitorum ea cauillatione inscitiam decipiens, quòd etiam si pennas sumerent, nunquam Hierosolymorum moenia transgrederentur Romani, qui pro Galileorum uicis tanta mala pertulissent, atq; in eorum muris machinas contriuisent. His eius dictis magna quidem corrumpebatur iuuenum manus: prudentiorum autem atq; seniorum nemo erat, qui non futura prospiciens, uelut iam perditam ciuitatem lugeret. Et populus quidem in ea confusione tunc erat. At uerò per territorium manus agrestium, ante seditionem quæ Hierosolymis orta est, discordare iam coeperat. Titus enim à Giscala Cesaream, Vespasianus autem à Cesaream Iamnam & Azotum profectus, utranq; subegit: impositisq; illis presidij, reuertebatur, maximam ducens eorum multitudinem, qui se sociare sociauerant. Singulas autem ciuitates tumultus bellumq; intestinam exagitabat: quantumq; à Ro. respirassent, in semetipsos manus uertebant: cum inter amatores belli ac pacis cupidos esset seua contentio: dudumq; discordium pertinacia primo inter domos accenderetur: deinde inter se

se amicissimi populi disiderent: et ad similia uolentes quisq;
conueniens, aperte iam coacta multitudine rebellaret. Itaq;
dissensiones quidem apud omnes erant: nouitatis autem armo-
rumq; cupientes senibus ac sobrijs iuuentute atq; audacia præ-
stabant. Primo autem indigenarum singuli prædari cœpe-
runt: deinde ex composito consertis cuneis, per territorium la-
trocinabantur: ut quod ad crudelitatem atq; iniustitiam spe-
ctat, nihil à Romanis gentiles abessent: atq; ipsis qui uastaban-
tur, illatum à Romanis excidium leuius uideretur. Ciuitatum
uero custodes, partim quia defatigari pigeret, partim odio na-
tionis, aut nulli, aut minimo erant malè affectis auxilio: donec
rapinarum societate undiq; congregati collegiorum latroci-
narium Principes, atq; in agmen conflati Hierosolymis irrum-
punt. quæ ciuitas à nullo regebatur: et more patrio gentiles
omnes sine obseruatione recipiebat: tunc præcipue cunctis exi-
stimantibus, uniuersos qui superinfluerent, adiumento ex be-
neuolentia uenire. Quæ quidem res etiam sine dissensione ciui-
tatem postea pessundedit, eò quod iners et inutilis multitudo,
quæ pugnacibus sufficere possent, alimenta consumpsit: hisq;
præter bellum etiam seditionem, famemq; comparauit: aliq;
latrones ex agris eò transgressi, ac multo senioribus quos intus
inuenere sociati, nullum atrox facinus intermittebant. Nec enim
rapinis et expoliationibus metuebantur audaciam, sed usq;
ad cades ruebant: non clam, neq; per noctem, aut quoslibet
homines, uerum luce palam nobilissimos quosq; adoriendo.
Nam primum Antipam regij generis uirum, et adeo poten-
tissimum ciuium, ut etiam publicos thesauros fidei suæ per-
missos haberet, comprehensum custodie tradiderunt: post hunc
etiam Leuiam quendam, insignem uirum, et Sophã filium Rague-
lis, regalis similiter utrunq; familiæ, omnesq; præterea, qui præ-
stare alijs uidebantur. Grauis autem metus populum possidebat:

et

Et uelut capta ciuitate, saltem propriam quisque curabat. Illi
 autem clausorum uinculis non fuisse contenti, neque tutum ar-
 bitrabantur ea potentia uiros diutius custodire. nam et ipsos,
 et domos eorum, non paucis uiris frequentari, ac per hoc ad
 ulciscendum esse idoneos, et praeterea rebellaturum fortasse
 populum iniquitate commotum. Decreto igitur eos occidi,
 mittunt quendam de suo numero Ioannem, ad cedes prom-
 ptissimum, qui lingua patria Dorcadis filius dicebatur: eumque
 alij decem armati gladijs, secuti ad carcerem, ibi quos repe-
 rissent interficiunt. Fingeant autem huius immanissimi sce-
 leris causam, cum Romanis eos de traditione ciuitatis collo-
 cutos fuisse, communisque libertatis proditores interemisse di-
 cebant: prorsus, ut audacia sua tanquam seruatores ciuitatis,
 ac bene de ea meriti gloriarentur. Euenit autem populum qui-
 dem ad hoc humilitatis ac formidinis, illos uero insolentiae pro-
 gredi, ut in eorum esset arbitrio etiam Pontificum designatio.
 denique familijs abrogatis, unde per successionem Pontifices crea-
 bantur, incognitos atque ignobiles constituebant, ut impiorum
 facinorum socios haberent. nam qui supra meritum summos ho-
 nores adepti erant, his obediebant necessario, qui sibi eos presti-
 terant: quoniam et dignitate praeditos, uarijs machinis fictisque
 sermonibus committebant, opportunitatem sibi ex eorum, qui
 se prohibere poterant, contentione captantes: donec hominum
 persecutione satiati, in diuinitatem contumelias transtulerunt,
 pedibusque pollutis in sanctum locum introire coeperunt. Iam
 uero populo contra eos concitato (namque autor erat Ananus,
 uero maximus Pontificum, itemque sapientissimus: et qui for-
 tassis ciuitatem conseruasset, si insidiatorum manus potuisset
 effugere) illi templum Dei aduersus populi turbam, castellum
 ac profugium sibi fecere, quod pro domicilio habebant tyran-
 nidis. Acerbis autem malis admiscebatur etiam caecitas, quae
 pra

præ ceteris eorum factis erat dolori. tentando enim, quanto metu populus teneretur, suâq; vires explorando, sorte pontifices creare conati sunt, cum his (ut diximus) ex familijs successio deberetur. Huic autem fraudi mos antiquus obtendebatur: nam & olim sorte pontificatum deferri solitum fuisse dicebant: re autem vera, legis erat abrogatio firmioris, per eos, qui ad potentiam sibi designandorum magistratuum licentiam compararēt. Itaque una sacratarum tribuum accita, quæ Eniachin appellatur, pontificem sortiebantur: casuq; fors exit homini, per quem maxime eorum iniquitas demonstrata est, Phani cuidam, filio Samuëlis, ex uico Aphthasi, non solum non ex pontificibus orto, sed aperte quid esset pontificatus, propter rusticitatem penitus nescienti. Denique inuitum eum rure abstractum, ut in scena fieri solet, aliena ornauere persona: indutumq; sacra veste, quid facere deberet, subito instituebant: ludumq; & iocum esse tantum nefas arbitrabantur. ceteri uerò sacerdotes, procul spectantes ludibrio legem haberi, lachrymas uix tenebant, honoresq; sacrorum solui grauiter ingemebant. Populus autem hanc eorum audaciam non tulit, sed omnes quasi ad deponendam tyrannidem animos intenderant. nam qui prestare ceteris uidebantur, Gorion Iosephi filius, & Simeon Gamalielis, tam singulos circumeuntes, quam simul uniuersos in concionibus hortabantur, quo tandem aliquando libertatis corruptores ultum irent, sanctumq; locum ab hominibus sceleratis purgare properarent. Pontifices etiam probatissimi, Gamala quidem filius Iesu, Anania autem Ananus, populum frequenter in coetibus exprobrando eius segnitiam, contra Zelotas excitauerunt. ita enim se ipsi uocabant, uti bonarum professionum amuli, ac non qui pessimam facinorum immanitatem superassent. Itaque in concionem populo congregato, cunctisq; indignantibus occupationes sanctorum, itemq; ra-

pinas & cædes, nondum autem promptis ad ulciscendum, propterea quòd inexpugnabiles (id enim uerum erat) Zelotæ putabantur, stans inter eos medius Ananus, & ad legem crebro respectans, cum lachrymis opplesset oculos: Equidem, inquit, mori potius deberem, quàm Dei domicilium uidere tantis repletum piaculis: atque inaccessa & sancta loca sceleratorum pedibus frequentari: uerum tamen sacerdotali ueste amictus, & sanctissimum uenerabilium nominum ferens, uiuo: atque animæ amore teneor, nec pro senectute quidem mea mortem sustinens gloriosam. Igitur solus ibo, & tanquam in solitudine animam meam solam dabo pro Deo: nam quid opus est uiuere in populo clades suas minimè sentiente, & apud quos mala presentia nemo prohibet? siquidem spoliati patinuni, ac uerberati reticetis, & ne gemitu quidè aperto quisquam prosequitur interemptos. O acerbam dominationem. Quid de tyrannis querar? Nunquid non à uobis uestra potentia nutriti sunt? Nunquid non despectis qui primi erant, cum adhuc pauci essent, uos dum tacetis, plures eos fecistis? atque illis armatis quiescentes, in uosmetipsos arma uertistis? cum primos eorū conatus oportuisset infringi, quando cognatos conuicijs appetebant. Vos autem negligendo, ad deprædationem noxios irritastis, quia uastatarum ædium nulla ratio erat. Itaque iam domini ipsi rapiabantur, eisq; cum per mediam ciuitatem traherentur, nemo erat auxilio. Illi autem à uobis proditos, etiam uinculis affecere: non dico quales & quantos, sed quòd non accusatos, indemnatos, uinctos nemo adiuuit. restabat eosdem uidere trucidari, hoc etiam uidimus: uelut è grege brutorum animalium cum præcipua quæq; duceretur hostia, ne uocem quidem quisquam emisit, nedum dexterâ mouit. Patiemihi ergo, patiemihi, etiam sancta conculcari uidètes? Cumq; omnes audaciæ gradus nefarijs hominibus subicceritis, eorum præstantiam reueremini?

nunc

nunc enim profectò ad maiora procederet, si quid maius quod euerterent, inueniretur. Tenetur quidem munitissimus ciuitatis locus, sanum appellatione, re arx quædam, siue castellum. Tanta igitur contra uos tyrannide munita, et inimicis super uerticem positis, ut uidetis, quid cogitatis? aut quibus uestras sententias applicatis? An Romanos expectatis, ut sanctis uestris opitulentur? Ita quidem se nostra ciuitatis habent res, eodq; iam calamitatis uentum est, ut misereatur nostri etiam hostis. Non exurgetis ò miseri, respectisq; uulneribus uestris, quod etiam feras bestias facere uidemus, non ultum ibitis in hos, qui uos percussere? Non suas quisq; recordabitur clades, et ante oculos positis, quæ pertulerit, ad ultionem animos acuet? Perijt apud uos (nisi fallor) affectionum omnium charissima, et maxime naturalis, cupiditas libertatis, seruitutis autem ac dominorum amantes facti sumus, tanquam subiugari à maioribus didicerimus. Atq; illi quidem multa et maxima bella, ut in libertate uiuerent, pertulerunt, ne aut Aegyptiorum aut Medorum potentie cederent, dummodo ne facerent, quæ iuberentur. Et quid opus est de maioribus loqui? Hoc ipsum bellum, quod cum Romanis nunc gerimus, utrum commode, an contra incommode non referam, palam quid habet causæ, nisi libertatè? Ergo qui dominis totius orbis seruire non patimur, gentiles nostros ferimus tyrannos? Quanquam externis obediētes, ad fortunam semel id referunt, cuius iniuria uicti sunt. at uerò pessimis suorum cedere, ignauorum est, et cupientium seruiendi. Ad hæc autem, quia Romanorum mentio facta est, non uos celabo, quid dum loquor interuenerit, mentemq; retraxerit: quod etiam si ab his capti fuerimus (absit autem huius dicti periculum) nihil acerbius experiemur, quam isti nos affecere. Quo pacto autem non lachrymis dignum sit, illorum quidem in templo donaria cernere, gentiliū uero spo-

lia, qui nobilitatem huius maximæ omnium ciuitatis compilauerunt: eosq; uiros trucidatos uideri, quibus etiam illi post uictoriam obtemperassent? Et Romanos quidem, nunquā transgredi ausos esse limitem profanorum, aut sacratæ quicquā consuetudinis præterire: sanctorum autem ambitum, quamuis procul aspectum perhorrescere: quosdā uerò in his locis natos, ac sub nostris moribus educatos, et qui Iudæi uocentur, inter media sancta deambulare, manibus adhuc suis gentili cade calentibus? Quis igitur externum bellum metuat, ex cōparatione domesticæ? Multò nobis æquior est hostis. nam si proprie rebus sunt aptanda uocabula, fortasse reperietur, legum quidem conseruatores nobis fuisse Romanos, hostes uerò intus haberi. Verum hos insidiatores libertatis exitio deberi, neque facinorum eorum dignum excogitari posse supplicium, certum est: idemq; omnibus uobis, et ante orationem meam esse persuasum, atque ipsis uos rebus, quas pertulistis, in eos esse commotos. plerique autem fortasse multitudinem eorū, atq; audaciam reformidant: et præterea quòd in loco superiore consistunt. Sed hæc ut uestra negligentia conflata sunt, ita nunc magis proficiunt, si morabimur: nam et numerus illorum in dies singulos alitur, eò quòd nequissimus quisq; ad similes profugiat: et audaciam plus accendit, quòd nullum adhuc eius impedimentum interuenit: locoq; superiore utentur, et quidem cum apparatu, si his tempus demus. Quòd si aduersus eos ire coeperimus, humiliores erunt, mihi credite, conscientia: et celsioris loci beneficium, reputatio scelerū perdet. Fortasse autē Dei pariter spreta maiestas, in ipsos tela retorserit, suisq; misilibus consumentur impij. Videant nos tantummodo, et deiecti sunt: quanquā pulchrum est, ut etiam si quod periculum immincat, pro sacris ianuis moriamur: ac si non liberis, et coniugibus pro Deo tamen eiusq; sanctis animas profundamus. Præbebo autē manum, atq;

senten

sententiam : & neque consilium uobis ullum decrit ad cautionem, neq; me corpori meo parcere uidebitis. His Ananus contra Zelotas populum hortabatur: non quidem nesciens iam expugnari uix posse propter multitudinē, ac iuuentutem, animorumq; pertinaciam, multoq; magis propter cōscientiam commissorum: nec enim concessum iri ueniam his, quę perpetrauerant, sperabant : ueruntamen quiduis perpeti prestabilius existimabat, quā in tanta rerum perturbatione Rempublicā negligere. Populus autem duci se clamabat in eos, contra quos rogabatur: & ad subeunda quisq; pericula promptus erat. Sed dum Ananus magis idoneos discerneret, atque ordinaret ad prælium, Zelotę cunctis conatibus eius cognitis (certos enim qui omnia sibi nuntiarent habebant) in pontificem cōmouentur: ac modò per cuneos, modò simul uniuersi profiliunt: neque obuiò cuiquam parcebatur. Citò autem & Ananus populum congregauit, multitudine quidem superiorem: armis uerò confutatis, non erant Zelotę inferiores. alacritas uerò, quod deerat, in utrisq; supplebat. nam & ciues armis iram conceperant fortiozem : & qui de templo exierant, quauis multitudine maiorem audaciam. quippe illi quidem habitare se in ciuitate minime posse arbitrabantur, nisi Zelotas eximerent : hi uerò nisi uicissent, nullum se non subituros esse supplicium. Manus autem conseruere, pro ducibus obediētes motibus animorum. Et primo quidem, in ciuitate, ac pro templo, cernis missis lapidibus, semet inuicem appetebant. si uerò aliqua pars terga uertisset, uictores gladijs utebantur. cumq; plurimi sauciarentur, multę cædes utrobq; fiebant. Et populares quidem in domos referēbantur à suis. Zelotarum autem quicumq; uulneratus fuisset, in templum ascendebat, sacram humum cruore perfundens : ut solo eorum sanguine uiolatam religionem reddere quis dixerit. Semper quidem latrones excurrēdo in con-

gressiombus praeualebant. Irati uerò populares, proficiente quotidie numero suo, cum desides increparent, quiq; a tergo sequebantur, non aperiendo fugientibus uiam, inuitos eos repugnare compellerent, uniuersos quidem suos in hostes conuertunt. illis autem, quia uim ferre non poterant, paulatim ad templum recedentibus, irrumpit una cum socijs Ananus. Vnde factum est, ut eos, quòd ambitu exteriori expulsi essent, metus inuaderet: ideoq; in murum interiorem fuga recepti, mature ianuas occluderent. Verum Anano portis quidem sacris manus afferre non placebat, hostibus quoq; desuper tela torquentibus, nefas esse existimanti etiam si uicisset, non lustratum prius populum introducere. ex omni autem suorum multitudine sex fere armatorum milia sortitus, custodes eos in portibus collocat. his autem qui succederent, in excubijs alios per ordinem ponit. Multi autem honestorum ab optimatibus ad id electi, mercede conductos pauperes uice sua praesidijs destinabant. Fit autem his omnibus exitij causa Ioannes, quem ex Giscalis effugisse praediximus. is enim dolis plenus, et uehementem dominationis cupiditatem mente circumferens, iandudum rebus communibus moliebatur insidias. Itaq; tunc eadem quae populus sentire se simulans, aderat Anano: tam diebus cum proceribus capienti consilium, quam noctibus peragranti custodias: omniaq; secreta Zelotis renuntiabat: nullumq; populi consilium non prius quam caperetur, inimici sciebant eius indicio. immoderatis uerò et Ananum, et populi principes placabat obsequijs, ne in aliquam suspicionem ueniret affectans. Sed haec eius honorificentia in contrariu uertebatur. erat enim ex adulationum uarietate suspectior: eoq; ipso quòd etiam non accitus assiduus erat, arcanorum proditor habebatur. etenim perspiciebat Ananus, omnia sua consilia hostes intelligere: et quae Ioannes faceret, suspicionem proditoris habebant. sub-

mouere

mouere autem illum non erat facile, neque possibile, quòd malitia preualeret: ac præter hoc multorum non ignobilium, qui summis rebus adhibebantur, patrocínio succinctus erat. Visum est igitur ab eo sacramentum beneuolentiæ causa peti: nihilq; dubitans, et fidem populo se seruaturum iurauit, neque factum eius inimicis ullum, neque consilium proditurum: unaq; deponendis rebellibus, et manu et uoluntate operam collaturum. Itaque Ananus, cuiusq; socij, quoniam iurato crediderunt, nulla iam suspitione suis cum consilijs adhibebant: moxq; ab iisdem concordie causa legatus intronittitur ad Zelotas. curæ namq; habebant, ne sanum culpa sua pollueretur, ne ue quisquam in eo procumberet Iudeorum. Ille autem, quasi Zelotis ac non contrà pro beneuolentia iurauisset, ingressus ad eos, medius constitit: et sæpe quidem se illorum causa in magno periculo fuisse dixit, ne quid secretorum ignorarent, quæ in eos Ananus cum socijs cogitasset. nunc autem ingens cum ipsis omnibus subiturum esse discrimen, nisi diuinum quoddam præstò fuerit auxilium. nihil enim iam morari Ananum: sed persuasisse quidem populo, ad Vespasianum legatos mittere, ut ad capiendam ciuitatem quamprimum uenire properaret, in-dixisse autem lustrationem postero die, ut religione simulata intronissi, uel etiam ui prælio manus consererent. se autem non uidere, quandiu aut obsidionem sustinebunt, aut cum tanta manu acie congregientur. Ad hæc addebat, quòd ipse Dei prouidentia transactionis esset causa legatus. hanc enim spem Ananum his proponere, quo nihil suspicantes eos subito aggrediretur. Itaque oportere, si quis habendam uite rationem duceret, aut obsidentibus supplicare, aut foris aliquod præsidium petere. Quos autem si uicti essent, uenie spēs foueret, immemores audacie suæ credere, simul ac factores poenituerit admissorum, in gratiam statim eos, qui perpeßi sunt, reddituros.

Sed nocentium quidem sepe inuisam etiam poenitudinem fieri, laesis autem iram in licentia sauiorem: imminere autem illis ait interfectorum amicos, atque cognatos, totumq; populum pro dissolutis legibus, ac iudicijs indignatione flagrantem: ubi etiam si qua pars misericordiae fuerit, maiori eam irascentium turbæ cessuram. Talia quidem uariabat Ioannes, terrorem incutiens multitudini, externum uerò auxilium aperte quidem indicare, quod diceret, non audebat: Idumæos autem significabat, utq; principes Zelotarum priuatim etiam commoueret, crudelitatis Ananum arguebat, ipsis cum maxime minitari confirmans.

Idumæorum aduentus pro Hierosolymitanis, & acta.

CAPVT VI.

ERant autem, Eleazarus Simonis filius, qui etiam præter alios idoneus esse uidebatur, et rectè consulere, et quæ cōsulisset efficere, itemq; Zacharias filius Amphicali, uterque à sacerdotibus genus ducens. Hi, præter communes, etiam priuatis interminationibus cognitiss, quodq; Anani factio potentiae sibi comparandæ causa Romanos accerseret (nam et hoc Ioannes affinxerat) diu quidem quid agerent, dybitabant, angustijs temporis conclusi: populum enim haud multò post eos aggredi paratum esse cogitabant: externi uerò subsidij facultatem, insidiarum sibi celeritate præreptam: priusq; fore ut omnia pateretur, quàm auxiliarium quisquam ista cognosceret. aduocari tamen Idumæos placuit: scriptaq; breuiter epistola, quod circumuento populo Ananus uellet Romanis metropolim prodeire: ipsi autem pro libertate disidentes, in templo obsiderentur: minimūq; temporis salutē sibi promitteret: ac nisi maturē subuenirēt, ipsos quidem Anano atq; inimicis, at uerò ciuitatē Romanis ilico subiugādam: pleraque nuntijs ad rectores Idumæorum referēda mandāt. Ad hoc autem lecti sunt duo uiri strenui,
et dicen

Et dicendi peritissimi, et ad persuadendum satis idonei: quodq;
 his rebus esset utilius, pedum uelocitate prestantes. nam Idumaeos
 confestim perituros certum erat, quod turbarum cupiens
 et incōdita esset natio, semperq; ad motus facilis atque suspensa,
 et rerum mutationibus lata, minimisq; petentium blanditijs
 ad bella promptissima: et uelut ad festorum quandam solennitatem,
 sic ad praelia properans. celeritatem autem numq; exigebant,
 atque istis nihil deerat alacritatis. uterque autem Ananias
 uocabatur. Iamq; apud rectores aderant Idumaeorum: illi autem
 simul epistola mandatisq; attoniti, quasi furibundi circuncursare
 gentem, militiamq; denunciare coeperunt. Itaque mox et dicto
 citius multitudo conuenerat, omnesq; pro libertate metropoleos
 arma rapiebant. Congregati autem prope ad uiginti milia,
 cum ducibus quatuor Hierosolymam ueniunt: hoc est, Ioanne
 et Iacobo Sose filijs, et praeterea Simone Cathle, et Phinea
 Clusoth filijs. Ananum autem profectio legatorum, itemq;
 uigiles eius latuit, sed non etiam impetus Idumaeorum: hoc enim
 ante cognito, portas eis clausit, et muris custodes apposuit.
 non tamen uisum est bello cum his congregari, sed uerbis eis
 ante persuadere concordiam. Stans ergo in aduersa turri Iesus,
 post Ananum euo pontificum maximus: Cum multa, inquit,
 et uarie turba tenuerint ciuitatem, in nulla re sic miranda
 fortuna est, ut in eo, quod pessimis etiam inopinata
 conspirant. etenim perditissimis hominibus cōtra nos auxilio
 uenistis, tanta cum alacritate, quanta nec in Barbaros aduocante
 uos metropoli uenire decisset. Et si quidem uiderem consensionem
 uestram similem esse horum hominum qui uos rogauerunt,
 non existimarem impetum carere ratione. nihil enim
 eque ac morum cognatio cōcordiam firmit. Nunc uero illi
 quidem, si quis eorum singulos explorauerit, mille mortibus
 digni reperientur. nam ludibria et purgamenta totius rusticae
 plebis,

plebis, luxu absumptis patrimonijs suis, postquam in vicis & civitatibus proximis audaciam exercuere, postremò in sacram civitatem clam influxere ut latrones, solumq; religiosum immanitate polluerunt scelerum: eosq; uideas sine metu inter sancta ebrios, & auiditate uëtris peremptorum spolia consumentes. uestra uerò multitudo armatorumq; talis ornatus est, qualem deceret esse, si publico uos consilio metropolis inuitaret, in alienigenas laturos auxilia. quid igitur hoc esse quis dixerit, nisi fortune iniuriam: cum pro nequissimis conuenisse & integræ nationis uestræ arma uideantur conspirare? Iandudum quidem reperire nequeo, quidnam fuerit quod uos tam citò commouerit. nec enim sine magna causa fieri potuisset, ut arma pro latronibus aduersus cognatum populum caperetis. quid? Romanos audistis & proditionem? his enim quidam uestrum obstrepebant nunc, liberandæ metropoleos causa uenisse dicentes. unde mirati sumus præter alia, noxiorum tale commentum. uiros enim natura libertatis amatores, eoq; cum externis hostibus pugnare paratissimos, aliter contra nos efferræ non poterant, quàm uastatæ libertatis proditione mentita. Sed enim uos considerare oportet, qui nos insimulauerint: fidemq; in nos ueritatis ex rebus communibus, non ex ficto sermone colligere. Quid enim passi, nunc demum nos dedimus Romanis, cum ab initio licuerit aut ab his nõ deficere, aut quia defecimus, citò uenire in gratiã, prius quàm circa nos omnia uastarentur? nanque iam, ne uolentibus quidem nobis, transactio facilis est: cum & superbos eos effecerit Galilæa sub iugū missa: morteq; grauiorem asserat turpitudinem, appropinquantem placare. Equidem quod in me est, pacem morti antepono. semel autem bello appetitus, postquam pugna commissa est, gloriosam mortē uitæ captiui existimo potiorē. Sed utrum nos populi principes aut clam misisse aliquem ad Romanos, an etiam totum

totum populum communi suffragio? Siquidem nobis dicant, quos amicos miserimus, qui serui fuerint prodicionis ministri. Cum iret aliquis, deprehensus est, rediens captus est, literas natæ sunt? Quemadmodum autem tantum civium multitudinem lateremus, cum quibus omni hora versaremur? Paucis autem, atque his inclusis, qui de templo ne in civitatem quidem prodire possent, quo pacto sunt cognita, quæ occulte extra civitatem fierent? An uerò nunc cognoscere, quando ausorum poenæ reddenda sunt? donec autem sine metu fuere, neminem nostrum proditorem suspicabantur? Sin ad populum causam referunt, publicum habuit nempe concilium, nemo aberat cōcioni: ideoque manifestior ad uos nuntius fama citius properasset. Quid autem opus erat legatos mittere, cum certa nobis esset de transactione sententia? Et quis designatus sit dicant. Sed hæc quidem male periturorum, et instantes poenās evitare cupientium causationes sunt. Quin etiam si civitatem prodi in fatis esset, id quoque ipsos qui nos criminantur ausuros opinor: quorum audaciæ unum malum uidetur deesse proditio. Vos autem oportet, quia semel cum armis adestis, primum (id quod est iustissimum) adiuvare metropolim, et unā nobiscum tyrannos eximere, per quos iudicia dissoluta sunt: qui calcatis legibus iura suis gladijs permiserunt: denique nobiles viros non incusatos, ex medio raptos foro, primum uinculis cruciarunt: deinde non uoce neque prece eorum morati, neci tradiderunt. Licet autem nobis nō belli lege ingressis, horum uidere argumentum, quæ dixi, desolatæ domos rapinis, coniuges in ueste lugubri ac familias peremptorum, et per totam civitatem ululatus et fletus. nullus enim non persecutionem expertus est impiorum. Qui ad hoc insanie prorupere, ut latrocinalem audaciam non solum ex agris atque alienis ciuitatibus in hanc, quæ et caput et facies gentis est, sed in phanum etiā ex ciuitate transferrent. Demique hoc sibi et ad excur

ad excursus & ad perfugium elegerunt, isq; fiscus illis est eorum quæ in nos comparantur & locus toti orbi terra uenerabilis, quiq; ab uniuersis alienigenis, ab extremo limite mundi uenientibus, honoratur, per hæc quæ apud nos nata sunt portenta conculcatur. Exultant autem rebus desperatis, populos committi populis, & ciuitatibus ciuitates, gentesq; in sua uiscera delectum habere: cum debueritis (ut dixi) quod factum esset optimum ac deceret, nobiscum nocentes eximere: atque hanc ipsam fallaciam ultum ire, quod auxilio nos aduocare ausi sunt, quos metuere uindices debuissent. Quod si eiusmodi hominum preces reuerendas putatis, attamen licet uobis armis depositis, cognatorum habitu introire ciuitatem: medioq; inter hostes atq; auxiliares suscepto nomine, de nostris discordijs iudicare: quanquam reputate quid habebunt commodi, cum de manifestis ac tantis criminibus apud nos causam dicturi sunt, qui hominibus non accusatis, ne uerbum quidem facere permiserunt. Ferant igitur hanc ex uestro aduentu gratiam. Si uerò neque nobiscum indignari neque iudicare uultis, tertium restat, ut relictis utrisq; partibus, nec nostris cladibus insultetis, nec cum insidiatoribus metropoleos maneatis. Nam etsi maxime quenquam nostrum suspicamini Romanis collocutum, obseruare uobis itinera licet: tumq; demum tueri metropolim, cum factum aliquid huiusmodi patuerit, quale delatum est, & in autores eius, si conuicti fuerint, uindicare. Non enim nos præueniunt hostes, iuxta ciuitatem sedibus positis. Sin horum nihil uobis gratum aut mediocre uidetur, ne portarum claustra miremini, quatenus arma portabitis. Hæc quidem Iesus loquebatur. Idumæorum autem nequaquam multitudo animum aduertebat, ardens iracundia, quod non paratum habuisset introitum: proq; armis inter se duces indignabantur, captiuitatem esse existimantes, si ea quibusdam iubentibus deposuissent.

Vnus autem ducum Simon filius Cathle, mix placato suorum tumultu, stans in eo loco unde exaudiri à pontificibus posset, non iam mirari se ait, si libertatis propugnatores in templo obsiderentur inclusi, cum illi cunctæ genti communem clausserint civitatem: & Romanos quidem fortasse, coronatis etiam portis recipere sint parati: Idumæos autem ex turribus alloquantur, captiq; iubeant pro libertate arma proicere: cognatisq; non credentes custodiam civitatis, iudices eos discordiarum fieri uelint: & alios accusando quòd indemnatos ciues occiderint: ipsi totam damnent ignominia nationem. denique urbem omnibus alienigenis religionis causa patentem, nunc domesticis præclusistis. Valde enim contra uos festinabamus, & ad gerendum cum gentilibus bellum: qui ob hoc adesse properauimus, ut nos seruaremus liberos. Nempe taliter nos etiam bi quos obsideti lesere, tamq; uerisimiles puto suspiciones in illos quoque colligitis. Deinde qui Reip. defensores sunt intus in custodia tenentes, genere coniunctissimis gentibus simul uniuerfis ciuitatem præclusam tyrannidem perferre dicitis, cum tum contumeliosis nos iubeatis obtemperare præceptis: nomenq; potentie alijs, qui nos tyrannos patiuntur, annectitis. Quis cauillationem uestri sermonis tulerit, cum rerum repugnantiam uideat? Etenim uobis etiam nunc Idumæos excludentibus ciuitate (nanque ipsi nos à patrijs sacris arceatis) recte quis eos incusauerit qui custodiuntur in templo, quòd cum ausi essent plectere proditores, quos uiros nobiles & innocentes pro societate facinoris dictitatis, non à uobis inceperint, summaq; proditoris membra præciderint? Sed licet illi molliores quàm res poscebat inuenti sint, nos tamen domicilium Dei seruabimus Idumæi, & pro communi patria propugnabimus: tamq; foris irruentes, quàm intus insidiantes, hostes pariter ulciscemur. Hic autem manebimus pro muris armati, donec

donec aut uos Romani respiciendo liberent, aut ipsi recuperata libertatis cura mutemini.

De clade Iudæorum ab Idumæis facta.

CAP. VII.

His dictis Idumæorum quidem multitudo clamore consentit: Iesus autem tristis recessit, cum nec Idumæos quicquam sentire moderatum, et duplici bello oppugnari civitatem uideret. Quippe nec Idumæorum tumor et spiritus quiescebat, indigne ferentium contumeliam, quod essent civitate prohibiti: et quod Zelotarum utres esse firmas crediderant, erubescētium, postquam nihil eos sibi auxiliari posse uiderent, ut iam uenisse poeniteret. Pudor autem nulla re penitus gesta redeundi poenitudinem superabat. Itaque ibidem prope murum temere tabernaculis positis, manendum esse statuere. Infinita uero hyems nocte illa uenit, uentique uiolenti cum imbribus orti sunt, et crebra fulgura, horrendaque tonitrua, concussaque terræ uasti mugitus: certumque erat apud omnes, hominū exitio mundi statum esse turbatum, neque paruum quid rerum hæc signa portendere. Vna uero Idumæis et oppidanis erat opinio: illis quidem, irasci Deum militiæ causa, existimantibus: neque se posse euadere, si aduersus metropolim arma mouissent: Anano autem eiusque socijs, etiam sine prælio uicisse, Deumque pro se bellum administrare credentibus. Sed profecto falsi erant interpretes futurorum, et quæ sui passuri essent, contra hostes fore diuinabant. Verum Idumæi quidem cateruatim densatis corporibus inuicem sese fouebant, scutisque contextis protecti capita, minus pluvia ledebantur: Zelotæ autem magis illorum quam suo periculo cruciabantur: collectique deliberabant, si quam reperire subsidij machinam illis possent. Horum autem ardentioribus uidebatur, ut armorum custodes inuadere: atque ita in civitatem impetu facto, palam portas auxiliatoribus aperire. nam et custodes ex improviso, et quod plures inermes ac belli

belli expertes essent , facile turbatum iri , & multitudinem ciuium difficulter colligi posse : quoniam domi quisque propter hyemem contineretur . quin & si periculum aliquod interueniret , quiduis subire satius , quàm negligere tot copias sui causa turpiter perituras . At qui prudentiores erant , uim adhiberi dissuadebant . non enim sui tantum causa custodes ampliari , sed etiam ciuitatis murum uidebant propter Idumæos diligentius custodiri : & ubique adesse Ananum , omnibusq; horis inuisere custodias existimabant . sed hoc alijs noctibus ita habuerat . illa uerò , non sua defidia requieuerat , sed ut & ipse & custodum manus futo duce interirent . Nanque iam nocte prouecta , & gliscente hyeme , custodes in porticu dispositos opprimit somnus . At Zelotis consilium subit , ut ferris templo sacratissimarum uestes secarent . affuit autem illis , ne exaudiretur crepitus , uentorum sonus , & crebra tonitrua : sanoq; egressi , ad murum clanculo ueniunt , seratamq; portam , quæ uersus Idumæos erat , aperiunt . Illi autem primum Ananum conari aliquid suspicati , unusquisq; dextram ad gladium quasi repugnaturi applicant mature : deinde his qui ad se uenerat agnitis , introibant . Qui quidem , si tunc manus uertere in ciuitatem uoluissent , nihil obstabat quo minus simul totus populus interiret : tanta ira ferebantur . uerum Zelotas primo eximere custodia festinabant : illis quoque multum precantibus , qui eos receperant , ne despicerent malis obseffos , quorum gratia uenerat , neque his accrebis periculum importarent . captis enim custodibus , faciliorem illis in ciuitatem impetum fore : sed si semel eos concitassent , iam illos contineri non posse , quin si senserint congregentur , & per ascensus nitentibus se opponant . Idem igitur Idumæis uisum est : iamq; in templum per ciuitatem subibant , cum suspensi Zelotæ aduentum eorum præstolarentur . Denique his ingressis , etiam ipsi confidenter ex interiori sano progressi

progreſſi ſunt, mixtiq; Idumæis in cuſtodes irruerunt. Cæſis autem nonnullis, quos ſomnus oppreſſerat, omnis multitudo ad clamorem uigilantium ſuſcitata eſt, raptisq; armis ad repugnandum non ſine ſtupore properabant. Ac primum quidem Zelotæ ſolos coronari aliquid ſuſpicantes, quaſi eos ſuperaturi numero confidebant: ubi uerò foris alios circunſundi uiderent, Idumæos irrupiſſe ſenſere. Et maior quidem pars eorum, armis pariter animisq; depoſitis in queſtibus erant. pauci uerò iuuenum fortiter communiti, occurrendo Idumæis, aliquandiu ſegniorem multitudinem protegebant: alij cladem ciuitatis habitatoribus nunciabant. Illorum autem auxilio uenire nullus audebat, cognito Idumæos irrupiſſe: ſed ipſi quoque irrita uociſerantes, cum ſletibus reſpondebant: plurimuq; mulierum ululatus ſuſcitabatur, ſi quando cuſtodum quiſquam in periculum aliquod incidiſſet. Quin et Zelotæ Idumæorum clamorem geminabant, magisq; horribiles tempeſtas faciebat omnium uoces. Nemini autem Idumæi pepercere, quòd natura crudeliſſimi ad cædes erant, et hyeme grauiter afficiebantur: proptereaq; his qui ſe excluſerant ut inimicis utebantur, tam ſupplicantibus quàm repugnantibus inſenſi. Multos etiam cognationem referentes, utq; commune phanum reuererentur orantes, gladijs tranſfigebant. Nullus autem fugiendi locus, neque ſpes ſalutis erat. Compulſi autem circa ſe, magis quàm ui oppreſſi laniabantur, cum recedendi ſpatium non daretur, nec interfectores à cædibus temperarent. Incerti autem quid agerent, in ciuitatem ſe præcipitabant: miſeri (ut mihi uidetur) eò quòd fugiebant crudelius ſubeuntes exitium, donec templum exterius ſanguine redūdauit. Octo autem milia et quingentos mortuos dies iuuenit. Nec tamẽ his Idumæorum ira ſatiata eſt: ſed uerſis in ciuitatem manibus, omnes domos diripiebant: quemq; fortuito inueniſſent, morti dabant. Et ceteræ quidem

quidem multitudinis eadem superuacua esse ducebant: Pontifices autem peruestigabant, & in illos plerique ferebantur, statimq; comprehensos obtruncabant: astantesq; super eorum cadauera, nunc Anano populi beneuolentiam, nunc Iesu quæ de muro dixerat, exprobrabant. Ad hoc autem impietatis progressi sunt, ut etiam insepultos eos abiecerint: cum præsertim Iudeis tanta sepulture cura sit, ut etiam iudicio cruci suffixos, ad occasum solis deponant, atque sepeliant. Et quidem non errauerim, si Anani mortem dixero excidij ciuitatis fuisse principium, & ex illo die muros euersos remq; publicam Iudeorum periisse, quo pontificem rectoremq; salutis suæ iugulatum in media ciuitate uiderunt. Erat autem & aliàs uir laudabilis atque iustissimus, & præter nobilitatis ac dignitatis & honoris, quo erat præditus, amplitudinem, infimis amabat equari. Libertatis autem maxime fautor erat, & is qui populi affectaret imperium. Commodis autem proprijs cōmunes semper utilitates anteponebat, super omnia paci studens. Sciebat enim Romanos non posse expugnari: ac prospiciebat, si pacisci utiliter nequissent Iudei, omnino eos perituros. ut autem breuiter dicam, cum Anano uiuo ad transactionem uenissent. Mirus enim erat dicere, mirus populo persuadere quæ uellet. Iam uerò impediētes bellantesq; subegerat. Plurimum autem moræ sub tali duce attulissent Romanis. Huic iunctus erat Iesus, illo quidem comparatione inferior, sed præstans cæteris: ut putem Deum, qui tanquam uiolatam ciuitatem perire flammis, purgariq; sancta uellet, consulto defensores eorum, & qui ea charissima duceret, amputasse. Itaq; paulo ante sacris indumentis amictos, ac toto orbe celeberrimæ religionis autores, quiq; undiq; in ciuitatem commeantibus uenerabiles habebantur, iacere nudos prædā canibus ac feris uideres. Quos quidem uiros ipsam puto genuisse uirtutem, tantum licuisse uitij, flentem.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

liber quintus.

De altera strage, & reditu Idumæorum, Zelotarumq;
crudelitate.

CAPVT I.

ANANO quidem & Iesu eiusmodi finis euenit. Post illos uerò tam Zelotæ quàm Idumæi passim plebem, quasi nefandorum animalium gregem, irruendo mactabant. Et vulgus quidem in quolibet loco deprehensum necabatur: correptos autem nobiles & adolescentes, uinctos in carcerem concludebant, spe, nonnullos eorum sibi posse sociari nece dilata. Verum hæc nullum mouebant, sed cuncti mortem præoptauerant, dum modo ne aduersus patriam communem nequissime conspirarent: seuissima tamen ante eadem uerbera sustinebant, exulcerati plagis atque tormentis. cumq; iam corpus non sufficeret cruciatibus, tandem gladium merebantur. Quos autem die cepissent, eos in custodiam nocte ducebant: extractosq; inde, si quos mori contigisset, abijciebant, ut uinctis alijs locus esset. Tantus autem populum pavor occupauerat atque formido, ut ne flere quidem palàm quisquam, siue sepelire proprium funus auderet: sed erant occulte clausorum etiam lachrymæ, & ne quis inimicorum audiret, circumspectantes gemebant: paria nanque his qui lugebantur, etiam qui luxissent ilico patiebantur. exigua uerò nocte sublatam terram manibus, corporibus iniiciebant, & nonnunquam die, si quis fuisset audacior. Duodecim autem milia hoc modo nobilium periере. Illi autem iam cedes exosi, nullo pudore iudicij uim & cognitionis cauillando inuitabantur. Itaque cum illustrium quendam Zachariam Baruch filium interficere decreuissent

uissent (irribantur enim quòd nequissimis inimicus nimis erat, & probis amicus, itemq; locuples) neque solum fortunarum eius direptionem sperarent, sed etiam remotum iri uirum ad se deiiciendos potentem, septuaginta plebeiorum honestissimos ex præcepto conuocant, iudicum specie potestate carentes, & apud eos Zachariam, quasi res proderet Romanis, accusant: quodq; ad Vespasianum prodicionis causa misisset. Sed neque argumentum, neque ulla probatio criminis erat. ipsi autem misisse dixerunt, & hoc haberi pro fide ueritatis uolebant. Zacharias autem ubi nullam spem salutis sibi relictam esse uidit, per insidias non in iudicium, sed in carcerem ductus, uitæ suæ desperationem libertate non priuauit: sed exorsus ueri quidem similitudinem obiectorum derisit, & illata sibi crimina breuiter diluit: in accusatores autem oratione conuersa, omnes eorum iniquitates per ordinem persecutus est, multaq; de perturbatione rerum querebatur. Zelotæ uerò obstrepentes, uix à gladijs temperabant, speciem cauillationemq; iudicij sui usque ad finem permanere cupientes, & præter hoc iudices experiri, an periculoso tempore iustitiæ memores forent. Igitur omnes septuaginta pro eo sententiam ferunt, & pro eo mori, quàm sibi ascribi eius interitum maluerunt. Illo uerò absoluto Zelotarum clamor tollitur, & uniuerſi quidem iudicibus irascebantur, qui simulationem datæ sibi potestatis non intellexerant. duo uerò ex audacissimis aggressi Zachariam, in medio templo interficiunt: & illudendo, habes, inquiunt, & à nobis de absolutione sententiam certior: eumq; statim in subiectam uallem de templo projiciunt. Iudices uerò, contumeliæ causa uersis gladijs ferientes, templi ambitu pepulere. cædi enim eorum peperceraut, ut disiecti per ciuitatem, nuntij fierent apud omnes seruitutis. Idumæos autem iam uenisse poenitebat,

neq; his gesta placebant. Quibus collectis Zelotarum quidam secretò indicabat uniuersa: & quaecunq; hi qui eos aduocauerant scelerate fecissent, omnia demonstrabat: arma quidem cepisse eos, quasi Romanis à pontificibus metropolis prodertur, reperisse autem nullum prodicionis indicium. Illos uerò qui tutari eam simularent, & belli facinora ausos & tyrannidis, ab initio quidem prohibendos fuisse. Verum quia semel in societatem intestinae cædis incidissent, finem delictis adhibendum, neq; uires hominibus suggerendas morè patrum destruentibus. Nam etsi portas grauius ferrent sibi atq; in oppidum aditum esse præclusum, pœnas ab his qui prohibuerant esse repetitas: & Ananum quidem peremptum, una uerò nocte populum totum penè consumptum. Quarum rerum multos quidem suorum pœnitere sentirent: eorum autem uiderent, à quibus rogati essent, crudelitatem immensam: ne ipsos quidem per quos salui erant erubescitum. in oculis enim auxiliatorum pessima facinora committere, illorumq; iniurias Idumæis imputari, quatenus ea non prohibeant, neq; ab his separentur. Debere igitur (quoniam de prodicione quæ dicta sunt, calumniam fuisse patuisset, nullusq; Romanorum impetus timeretur, aduersus ciuitatem uerò inexpugnabilis esset potentia corroborata) illos domum recedere: malorumq; societatem uitando cuncta diluere flagitia, quorum non sponte, sed decepti participes extitissent. Persuasum est Idumæis. & primum eos qui erant in custodijs soluunt, propè ad duo millia populariū: statimq; relicta ciuitate, ad Simonem ueniunt, de quo paulò post commemorabimus: deinde domum ex Hierosolymis abiire. Euenit autem eorum discessum utrisq; pariter inopinatum uideri. Nam & populus nescius pœnitundinis, paululum fiducia recreatus est, uelut inimicis leuatus: & Zelotarū creuit insolentia, quasi non auxilijs caruissent, sed ijs essent liberati, quorum pudore ac reuerentia

uerentia criminibus temperabant. Deniq; nulla iam erat facinorum mora neq; cunctatio: sed festinatis quidem consilijs in rebus singulis utebantur: quæ uerò placuissent, ipsa cogitatione citius peragebant. Maxime autem in uiros fortes atq; insignes, cædibus sæuebant: cum inuidia nobilitatem absumerent metu uirtutum: unamq; cautionem putarent, nullum optimatū superesse. Itaque occisus est cum multis alijs Gorion, dignitate simul & genere præstans, & plus posse populum gaudens, plenusq; spiritu, libertatis amator ut nullus alius Iudeorum, quem tamen libertas præter alias uirtutes perdidit. Sed ne Peraita quidem Niger eorum manus effugit, bellis cum Romanis gestis uir strenuus cōprobat: qui etiam sæpe uociferans, & cicatrices ostendēs, per mediam ciuitatem trahebatur. Ductus uerò extra portas, desperata iam salute, ne sepultura careret supplicabat. Illi autē prius interminati, quod humum ei quam desiderabat concessuri non essent, mox etiam mortem intulere. Qui tamen cum occideretur, Romanos eis ultores imprecatus est: famemq; præter bellum ac pestilentiam, & ad hæc omnia ipsorū mutuas manus: eaq; uniuersa confirmauit apud impios Deus, & quod iustissimū esset effecit, ut audaciam suam quàm primum experirentur inter se dissidentes. Niger quidem occisus, quem habebant de oppressione sui metu eos leuauit. Pars autem plebis nulla erat, cui non ad interitum excogitabatur occasio. Namq; alij quòd iam dudum alijs ciuibus restitissent interficiebantur: qui uerò nihil offenderant, subitas pacis tempore causas excipiebant. Et qui omnino libere eos non adissent, pro contemptoribus: qui uerò obsequentes, pro insidiatoribus habebantur: unaq; maximorum criminum & mediocrium pœna, mors erat. neq; euasit quisquā, nisi aut ignobilitate aut fortuna perhumilis.

De intestina discordia Hierosolymorum.

CAP. II.

T 6 3

Romani

ROmani autem omnes ad ciuitatem animos intendebant, hostium diffensionem lucrum sibi esse censentes: & Vespasianum penes quem summa rei potestas erat, incitabant, diuinæ providentiæ dicentes auxilio in semet hostes esse conuersos: ueruntamen uelox esse momentum, & Iudeos cito in concordiam redituros, aut intestinis malis defessos, aut redactos in poenitudinem. Ad quos Vespasianus ait: Plurimum eos quid fieri conueniat ignorare, tanquam in theatro cupientes quantum armis ac manibus possent ostentare potius cum periculo, quàm secum quid esset utile reputare. Nam si statim ciuitatem aggredierentur, ipsos causam hostibus fore concordie, ac uires eorum etiam nunc uigentes in se prouocatu-
 ros. Sin operirentur, paucioribus ac moderatioribus his usuros, domestica seditione consumptis. Deum nanque melius quàm ipsos disponere, qui sine labore Iudeos Romanis traderet, nulloq; periculo exercitui uictoriam condonaret. Proinde manibus proprijs intereuntibus inimicis, maximoq; malo, hoc est, seditione turbatis, debere se potius periculorum spectatores esse, quàm cum hominibus mortem appetentibus atque intestina rabie insanientibus conflagrare. Si quis autem putauerit uictoriæ gloriam sine prælio fieri uiliorem, sciat, inquit, armorum incerto exitu commodius esse commode perficere quod intendit. Neque enim manu præclaros esse minus laudabiles, qui paria gesserint moderatione atque prudentia. Simul autem dum hostes imminuerentur, etiam milites ex laboribus assiduis recreatos ualentiores ductum iri. Præterea non id esse tempus, ut mature occupanda uideatur uictoriæ claritudo. nec enim armis fabricandis aut muris, uel auxilijs congregandis Iudeos operam dare, atque ideo moras diffidentibus nocituras: sed bello domestico ac diffensione tumidos, miserabiliora gati quotidie, quàm ipsi eos captos afficerent

rent intronisi. Proinde siue quis securitatem consideret, sinendos esse qui semet absumerent: siue facti gloriam clariorē, nequaquam manus intestino morbo laborantibus afferendas: siquidem ratione recta diceretur, non ipsorum, sed discordiæ fuisse victoriam. Hæc Vespasianus: eiq; dicenti retores militum consentiebant: moxq; apparuit quàm utile fuisset eius consilium. Nanque in dies singulos multi ad eum confluebant fugiendo Zelotas. Erat autem fuga difficilis, quod omnes exitus custodibus obsidebantur. Et si quis ibi qualibet ex causa deprehensus fuisset, uelut ad Romanos ire cuperet, interficiebatur. qui tamen eis dedisset pecuniam, saluus abibat: & qui non dabat, solus proditor habebatur. Restabat igitur, pecuniosis fugam redimentibus, solos pauperes iugulari. Mortui uerò per omnes uias coaceruabantur innumeri, multiq; etiam transfugere cupientium, rursus in ciuitate perire præoptabant. nam spe sepulturæ in patria mori tolerabilius uidebatur. Illi autem ad hoc crudelitatis deuiauerant, ut neque intus, neque per itinera occisis humum concederent: sed ueluti cum patrijs legibus etiam naturæ iura disturbare pepigissent, suaq; in homines iniustitia diuinitatem quoque polluere, ita sub sole putrescere mortuos relinquebant. Sepelientibus autem suorum corpora, idem quod transfugis, imminabat supplicium mortis: statimq; sepultura indigebat, qui hanc alteri præstitisset: & ut breuiter dicam, nulla tam bona, quàm misericordia, perierat in illis cladibus mentis affectio: hisq; irritabantur noxij, quæ miseranda uidissent, à uiuis in mortuos, à mortuis in uiuos iracundiam transferentes. Modum autem excedente metu, superstitibus mortui adepti requiem beatiores uidebantur: & qui erant in custodijs, comparatione sui cruciatus, insepultos quoque fortunatissimos demonstrabant. Omne quidem ab illis ius hominum calcabatur,

ridebatur etiam diuinitas, prophetarumq; responsis tanquam uulgaribus fabulis illudebant. Cum uerò multa contempnissent de uirtute ac uitijis statuta maiorum, etiam quæ de patria olim prædicta fuerant, uera esse exitu probauere. Vetus enim quidam sermo ferebatur, tunc demum ciuitatem captum iri, sancta quoque flammis exurenda esse lege belli, cum seditio fuisset exorta, sanumq; Dei propriæ manus antè uiolasset. Quibus Zelotæ, nihil de eorum fide dubitantes, ministros se præbuerunt.

De Gadarenensium deditione & strage.

CAP. III.

AT Ioannes iamdudum tyrannidem affectans, parem cum similibus honorem habere dedecus existimabat: paulatimq; sibi nequiores adiungens, ab eorum affectione separabatur. Semper autem aliorum decretis non obediendo, suaq; iubendo imperiosius, quod solus dominari cuperet non latebat: eiq; sociabantur nonnulli metu, alij gratia (mirus enim erat oratione atque fallacia persuadere quæ uellet) multi uerò propterea quod sibi tutum esse ducebant, priorum delictorum causas uni potius ascribi quàm omnibus. Ad hæc quia manu strenuus erat, et bonus consilio, satellites non paucos habebat, etsi magna pars eum contrariæ factionis reliquerat. apud quos etiam liuor nonnihil ualebat, graue putantes ut paulò antè pari succumberent. Plus autem metus eos, ne sub unius potestate uiuerent, exagitabat. nec enim facile sperabant eum, si semel obtinuisset, deijci posse: occasionemq; in se habiturum timebant, quod in principio restitissent. Proinde quisque bello potius quiduis pati decreuerat, quàm sponte seruiens principij loco perire. Hinc igitur seditio diuiditur, et Ioannes in contraria dissentientibus parte regnabat. Sed inter ipsos quidem munita omnia erant custodibus: nihilq; aut parum agebatur, si quando armis prælium lacebant. in populum uerò uel maximè contentionem susceperunt, et quis maiorem prædam

prædam caperet, utrinque certabant. Cum tamen ciuitas trium malorum ingentium tempestate laboraret, hoc est, belli, dominationis, itemq; seditionis, eorum comparatione bellum popularibus mediocrius uidebatur: denique relictis sedibus patrijs ad alienigenas profugiebant: & Romanorum beneficio salutem, quam inter suos desperauerant, assequebantur. Quartum uerò præterea malum commotum est gentis exitio. Haud procul ab Hierosolymis castellum erat ualidissimum, reponendis opibus ad munimenta belli, tutandisq; corporibus ab antiquis regibus ædificatum, quod Massada dicebatur: id occupauerant qui uocantur sicarij, quòd à rapinis amplioribus timore continebantur. Hi cum Romanorum exercitum otiosum esse uiderent, apud Hierosolymam uerò Iudæos dominatione atque discordia secessisse, maiora facinora aggrediuntur. Die festo azymorum (qui apud Hebræos ad memoriam salutis, qua ex Aegyptiorum seruitio liberati, in terram patriam deuenerunt, solenniter celebratur) nocte deceptis qui sibi erant oppositi, municipium quoddam Engaddi inuasere: ubi pugna quidem Iudæos antè præuentos atque dispersos, quàm arma caperent siue concurrerent, ciuitate pepulere: eos uerò qui in fuga defecerunt, mulieres uidelicet ac pueros, supra septingentos interfecerunt: ædibusq; deinde compilatis, fructus quoque iam maturos depopulati in Massada portauerunt: & illi quidem omnes circum castellum uicos, totamq; regionem populabantur, non paruo undique perditorum ad eos numero in dies singulos confluentes: simul autem concitati sunt etiam per singulos Iudææ tractus in latrocinia, qui interim quiescebant. Ac uelut in corpore, si quando principale membrum tumor afficit, omnia pariter egrotare necesse est: ita propter ciuitatis tumultum atque discordiam, etiam qui foris erant nequissimi prædæ inuenere licentiam. Singuli uerò uicis proprijs dilaceratis,

deinde in solitudinem recedebant. Congregati autem & cæternatim coniurantes, exercitu quidem pauciores, plures uerò quàm latrocinialis conspiratio, in templa & oppida ferebantur. Et sequebatur quidem, ut in bello fieri solet, ab his eos male affici quos petiissent: uerum præueniebatur ultio, cum mox latrones à præda refugerent: nullaq; pars erat Iudææ, quæ non una cum Hierosolymis præcellentissima ciuitate interiret. Hæc Vespasiano à transfugis indicabantur: nam licet omnes exitus à seditiosis custodirentur, & cum quis ad eos accessisset interficeretur, tamen erant qui ad Romanos clam profugerent: ducemq; Romanorum opem ferre ciuitati, & reservari populi reliquias hortarentur: multos enim, quod bene Romanis uellent, periisse, multos adhuc in periculo dicebant esse superstites. Ille autem iam tum miserans eorum calamitates, propius ad eos uelut Hierosolymam obsessurus accedit, re autem uera ut ciuitatē obsidione liberaret: spe autem antequam reliqua subigendi, nullumq; impedimentum extrinsecus obsidioni relinquendi. Cum igitur uenisset in Gadara, transamniannæ regionis metropolim ualidissimam, mēsis Martij quarta die ciuitatem ingreditur: iam enim optimates, ignorantibus seditiosis, legatos ad eum de traditione miserant, tam pacis desiderio quàm suis patrimonijs metuentes: multi enim apud Gadara locupletes habitabant, quorum legationem inimici nesciebant, nisi quod Vespasiano appropinquante id cognouerunt. Et ciuitatem quidem se retinere posse desperabant, quod & intestinis inimicis numero inferiores erant, neque procul abesse uidebant à ciuitate Romanos: si uerò fugere decreuissent, sine sanguine id facere, nullaq; à noxijs pœna repetita, non honestum sibi putabant. Itaque Dolesum comprehensum (nanque is non dignitate solum ac nobilitate ciuitatis princeps habebatur, sed etiam legationis autor erat) interficiunt: nimiaq; iracundia

cundia mortuo uerberato , extra ciuitatem dilapsi sunt. Iam uerò propius accedente Romano exercitu , Gadarenſium populus Veſpaſiano cum acclamationibus in ciuitatem recepto, fidei dextras ab eo accepit: equitumq; & peditum præſidia contra fugitiuorum excuſus : muros enim priuſquàm id Romani peterent , ipſi deſtruxerant : ut eo ſibi fides eſſet , quòd pacem diligerent , ſi bellum gerere ne uolentes quidem poſſe uiderentur. Veſpaſianus autem miſſo Placido cum D. equitibus ac tribus milibus peditum , aduerſus eos qui ex Gadaris fugerant : ipſe cum cæteris militum copijs Cæſaream regreditur. At fugitiui poſtquam equites repente à tergo inſequentes uidère , priuſquàm in manus uenirent , in uicum quendam, cui nomen eſt Beithenabrin, ſe recepere : ubi reperta non paucorum iuuenum multitudine, hiſq; partim uolentibus , partim ui armatis , temere contra Placidum eiſq; milites proſiliunt. Illi autem primo quidem impetu paululum receſſerunt , ea ſimul arte, ut eos à muro longius prouocarent: deinde loco opportuno circumdatos , telis agentes eminus ſauciabant. Itaque fugientes quidem , ab equitibus præueniebantur Iudei , qui uerò manus conſeruiffent, à peditibus trucidabantur, nihil plus audaciæ demonſtrantes: condenſos enim aggrediendo Romanos, armis non ſecus ac muro ſeptos , ipſi quidem telis aditum non inueniebāt, neq; ſufficiebāt aciem rumpere: illorum autem tranſfigebantur telis , & inmaniſſimis feris ſimiles ruebant ultro in ferrum, & ſternebantur , alij gladijs ora percuſſi , alij ab equitibus diſſipati: quoniā cura erat Placido, curſum eorum à uico intercludere : aſidueq; prætercurrens ea parte , cedentesq; refleſtens, unā etiam libratis ſagittarum ictibus utebatur: hiſq; proximos interficiebat: metu uerò longe fugiētes auertebat, donec elapſi q fortiores erāt ad murū effugère. Eiſ autē cuſtodes quid agerēt neſciebāt. Nec enim excludi Gadarenſes ſuorum

suorū causa patiebatur, etsi eos recepissent, unā cū his se perituros uidebat: quod etiā contigit. Illis enim cōpulsis ad murū, penē cum his Romanorum equites irrupere. Portis autem antē praelusis, admoto milite Placidus ad uesperam usq; acerrime oppugnato muro pariter ac uico potitus est: ibiq; tunc uulgus quidē iners occidebatur, fortiores uerō fugam petebant: domus uerō à militibus diripiebantur, et uicus igni traditus est. Qui uerō inde euaserāt, totā secum illā regionē ad fugā incitarunt: et extollendo proprias calamitates in maius, totumq; Romanorum exercitum aduentare dicendo, metu omnes undiq; commouerunt: plurimo autem numero aucti, in Hierichunta secesserunt: hæc enim etiam tunc eorum spem salutis fouebat, quod esset ualida et populosa. Placidus uerō equitibus, rebusq; antē prospere gestis fretus, eos insequiebatur: et usq; ad Iordanem quidem semper quos occupabat, morti dabat: omnem uerō ad flumen coactam multitudinem, fluminis impetu prohibitam, quod auctum imbribus uadum transire non poterant, aperto prelio aggreditur. Itaque necessitas eos ad pugnam compulit, quod fugæ locum non haberent: prætentiq; ad ripæ longitudinem, tela equitum et incursus excipiebant: à quibus multi perculsi, in fluuium ceciderunt: nam qui manibus eorum cæsi sunt, tredecim millia fuerunt: alij autem cum uim sustinere non possent, in Iordanem sponte defilierunt: erat autem numerus infinitus: et præterea capta sunt circiter duo millia uirorum ac ducenti, cum præda maxima ouium et asinorum, itemq; camelorum et boum. Iudæis quidem hoc uulnus inflictum quamuis par superioribus, maius tamen seipso uisum est: non solum quod eam totam regionem quā fugerant, cædes repleuerant, sed etiam quod refertus mortuis Iordanis peruius non erat: et Asphaltites quoque lacus repletus erat cadaueribus, quæ per multa flumina deuoluta sunt. Placidus autem

autem secunda fortuna usus , in uicos proximos & municipia contendit: captisq; Abila & Iuliade, & Besemoth, omnibusq; ad lacum Asphaltiten usq; idoneos ex trās fugis ubiq; collocat: deinde milite scaphis imposito, eos qui in lacum refugerant subegit. Et trans fluium quidem tota regio Romanis cecit, & ubiq; omnia usq; ad Macheruntā deuicta sunt.

De captis oppidis quibusdam, descriptioq; ciuitatis Hierichuntinæ.

CAP. IIII.

DVm hæc autem aguntur, motus circa Galliam nuntiatur, & quod Vindex unā cum optimatibus indigenarum à Nerone defecisset, de quibus alibi diligentius scriptum est. Vespasianum uerò ad impetum belli quæ nuntiata sunt incitarunt, iam tunc futura bella ciuilia totiusq; imperij pericula prospicientem: cum si partes Orientis antepacasset, minus Italiae metuendum existimaret: obstante autem hyeme, per subactos interim uicos atq; oppida præsidia collocabat: & decuriones ciuitatibus apponens, multa etiam eorum quæ uastata fuerant instaurabat. Prius tamen comitatus militum copijs quæ Cæsaream adduxerat, in Antipatridem uenit: ibiq; per biduum ciuitate composita, tertia die uastando, inflammando, omnemq; subuertendo circum Thamnam toparchiam, in Lyddam & Iamnam procedebat. Et cum sese utraq; tradidisset, constitutis illic habitatoribus idoneis in Ammaunta uenit: occupatoq; ad metropolim earum aditu, castra muro circumdat. Quintaq; in his relictā legione cum cetera manu in Bethlepton toparchiam profiscitur: eaq; & uicina regione itemq; circum Idumæam igne consumptis, castella quidem locis opportunis muniuit: captis autem duobus uicis in media Idumæa positis, hoc est Begabri & Caphartophan, plus quàm decem millia hominum peremit: propè autem ad mille cepit: exactaq; inde cetera multitudine, non paruum militum suorum

rum partem ibi constituit, qui omnia montana loca incurfando uasabant. Ipse autem cum reliquo exercitu in Iamnam rediit: unde per Samaritidem ac per Neapolim, quæ dicebatur ab indigenis Mabortha, secundo Iunij mensis die in Goream descendit: ibiq; positis castris, postridie in Hierichunta peruenit: in qua unus ei rectorum Traianus quem è locis trans Iordanem ducebat militem iungit, cunctis illic deuictis. Sed ex Hierichunte quidem multitudo ante Romanorum aduentum in aduersam Hierosolymis montanam regionem diffugerat: nō pauci autē qui remansere perimuntur. Desolatam uerò offenderat ciuitatem, cui in planicie sita nudus mons ac sterilis imminet, idemq; longissimus: à Septentrionali enim regione usq; ad Scythopolitanos agros: à meridiana uerò usque ad terram Sodomiticam & Asphaltitis lacus terminos extenditur: totus autem asper est, & quod nihil gignat, non habitatur. Huic obiacet circa Iordanem mons alius, incipiens à Iuliane ac Septentrionali regione, prolixus autem in Meridiem usque ad Bacra, quæ petram disternat Arabiæ ciuitatem. In hoc est etiam Ferreus mons appellatus, ad Moabitidem usque longus. Inter duos autem montes regio, quæ Magnus campus uocatur, à Gennabara uico ad lacum Asphaltitem usque patens, habet ducentorum & triginta stadiorum longitudinem, latitudinem uerò centum & uiginti, mediūq; ab Iordane diuiditur. Sunt autem illic duo lacus, Asphaltites & Tiberiensis natura contrarij: nanque alter salsus ac sterilis est, Tiberiensis uerò dulcis & fecundus: æstatisq; tempore illa planicies ardore solis incenditur, & uitioso opprimitur aëris tractu, omnibus circum aridis præter Iordanem: unde euenit, ut palmæ quæ in ripis sunt magis floreant, & fertiliores sint: minus autem, quæ longè remotæ sunt. Ad ipsam uerò Hiericho largissimus fons est, rigandisq; aruis uberrimus, iuxta ueterem scaturiens

scaturiens ciuitatem : quam Iesus Naue filius, Hebræorum ductor , primam in Chananæorum terra bello possederat. Hunc fontem aliquando ferunt non solum terræ atque lignorum fructus , sed etiam fœminarum partum obtundere solitum , cunctaq; pariter morbo ac peste corrumpere. Postea uerò mansuuisse, contraq; saluberrimum ac feracissimum esse factum ab Heliseo quodam propheta , qui Helie notus fuerat atque successerat. Receptus enim hospitio ab Hierichuntis habitatoribus, quòd humaniores eos expertus erat , ipsos et omnem illam regionem perpetua gratia remuneratus est : progressusq; ad fontem, lagenam fictilem salis plenā in profluentem aquam misit. Iuxta deinde ad cœlum dexteram tendens , fontiq; inuergens blanda libamina , ipsum quidem precabatur ut fluentia leniret, ac dulciores aquarum uenas aperiret: Deum uerò ut fœcundioribus auris flumina temperaret orabat: tamq; ubertatem fructuum quàm successionem prolis daret indigenis , nec eos genitrix filiorum aqua deficeret, quoad iusti manerent: ad has preces ex disciplina manibus quoque multa operatus, fontem immutauit : et qui antea causa erat his orbitatis ac famis, idem uictus ac fœcunditatis autor est effectus . Denique rigationis eius tanta potentia est, ut si attigerit modo terram, sapidior sit, aquis diu perseuerantibus: unde eo quæ largius abutuntur, exiguum emolumentum habent : quæ uerò parcius, plurimum. Amplius tamen quàm ceteri fontes spatium rigat: et septuaginta quidem stadijs longam , uiginti autem latam planiciem permeat: optimos autem in ea paradisos ac densissimos educat, palmarumq; irriguarum genera, tam sapore, quàm nominibus uaria: quarum pinguisime calcibus pressæ, plurimum mellis emittunt, non multum alio melle deterius: quanquam et mellis atrix est illa regio, et opobalsami ferax, qui omniū carissimus est fructus ibi nascentium: itemq; cyprum et myrobalanum

lanum gignit : ut qui diuinum esse illum tractum dixerit , non errauerit , ubi & larga & optima generantur , quæ sunt carissima . Sed nec in alijs ei fructibus aliqua facile toto orbe regio certauerit : adeo multiplicatum quod satum est reddit . Cuius rei causa mihi uidetur esse aquarum uis leta , & aëris calor : cum hic prouocet quæ nata fuerint atque diffundat : liquor autem firmis singula radicibus stringat , uiresq; suggerat æstiuo tempore : quo sic perusta est illa regio , ut nihil facile procedat ac pullulet : aqua tamen , si ante solis ortum hauriatur , auræ spiritu refrigescit , naturamq; contrariam aëri sumit : hyeme uerò contepescit , eaq; mersis mitissima efficitur . Tanta est autem cœli temperies , ut quo tempore in alia Iudææ regione ningit , lino illic tantum indigenæ uestiantur . Distat autem ab Hierosolymis centumquinguenta stadijs , & ab Iordane stadijs sexaginta : totumq; habet à Hierosolyma spatium desertum atq; saxosum : ad Iordanem uerò & lacum Asphaltiten , licet humilior , æquè tamen incultum ac sterile . Sed de Hiericho , quàm sit fortunatissima , satis dictum est .

Lacus Asphaltites .

CAPVT V .

Commemoratione autem dignum puto , Asphaltitis quoque naturam exponere lacus . Is enim salsus quidem ac sterilis est : nimia uerò leuitate , etiam quæ grauissima sunt , in eum iacta fluitant . demergi autem quis in profundum nec de industria facile potest . Denique Vespasianus , qui eius uisendi causa illuc uenerat , iussit quosdam natandi inscios , uinctis post terga manibus , in altum proijci : & euenit omnibus , tanquam ui spiritus sursum repulso desuper fluitare . Ad hæc mirabilis est coloris mutatio , quæ ter in singulos dies superficiem uertit , & solis radijs uariata resplendet . Multis autem locis uomit nigras bituminis glebas , quæ super undam & habitu & magnitudine tauris sine capitibus asimiles natant . Ad eas autē cū lacus exercitores

citores accesserint, nacti quod aggestum est, ad naues trahunt: & quia lentum est, repletas eas abrumperere nequeunt: sed quasi religata scapha, pendet à cumulo, donec mēstruo mulieris atq; urina solvatur. Est autem utile non modo ad compagines narium, sed ad corporum etiam curationem multis remedijs admiscetur. Longitudo lacus est quingentorū & octoginta stadiorum, qui ad Zoara usq; Arabie tenditur: latitudo autem centum quinquaginta stadijs patet. huic Sodomitica terra vicina est: olim quidem tam fructibus quàm diuitijs civitatum fortunata, nunc autem omnis exusta, ut quæ habitatorum impietate fulminibus conflagrasse memoratur. Denique adhuc in ea diuini reliquias ignis, & oppidorum quinq; uidere licet imagines, & renascentes in fructibus cineres: qui colore quidem sunt edulibus similes, carpentium uerò manibus in fumum dissoluuntur & cinerem. Terræ quidem Sodomitice fabula eiusmodi fidem habet ex facie.

Gerasæ deuastatio, simul de Neronis morte, Galbæ & Othonis.

C A P V T V I .

AT Vespasianus Hierosolymorum habitatores concludi undiq; cupiens, apud Hiericho & Adidam castellis crectis, utrobiq; auxiliarium pariter ac Romanorū præsidia collocat. Mittit autem Gerasam L. Annium, equitatus ei parte multisq; peditibus attributis. Qui primo aggressu ciuitate capta, mille iuuenum, qui ne fugerent præuenti erant, interficit: familias captiuas ducit, bona militibus prædari permittit. Incensis deinde domibus, proximos petijt. Erat autem fuga potentium & interitus infirmorum: quodq; occupatum fuisset, flammis dabatur: omnibusq; tam montanis locis quàm tota platinie bello oppressis, apud Hierosolymam degentes exeundi copiam non habebant: cum transfugere quidem cupientes à Zelotis asseruarentur: eos uerò, qui etiam tunc à Romanis

V u disside

disidebant, undique ciuitate uallata cohiberet exercitus. Vespasiano autem Cesaream reuerso, & cum omnibus copijs in ipsam Hierosolymam proficisci paranti nunciatur Nero peremptus, cum per annos tredecim & octo dies imperasset. De quo referre, quemadmodum dehonestarit imperium, nequissimis hominibus Nymphidio & Tigillino, & indignissimis libertorum permissa republica: quodq; horum captus insidijs, ab omnibus suis senatoribus desitutus, cum quatuor libertis fidelibus in suburbanum fugerit, ibiq; semet occiderit: & quod multo post tempore, qui eum deposuerant poenas dederint: bellumq; per Galliam quo pacto desierit: & quod Galba creatus imperator, Romam redierit ab Hispania: & quemadmodum incusatus à militibus, tanquam humilioris esset animi, in medio foro necatus sit, & Otho declaratus sit imperator, militesq; suos contra Vitellij duxerit exercitum: necnon & Vitellij turbas, & circum Capitolium pugnam: & quemadmodum Antonius Primus & Mutianus Vitellium interfecerint, & Germanorum agmina bellumq; ciuile sedauerint: hæc omnia recusauim narrare, confidens quod à multis Græcorum itemq; Romanorum ea cuncta copiose perscripta sunt. ordinis autem rerum continuandi gratia, ac ne intercisa pendeat historia, summatim singula designaui. Igitur Vespasianus primo quidem in Hierosolymam expeditionem differebat, expectans quonam uergeret imperium post Neronem. deinde ubi Galbam imperare cognouit, nihil conari decreuerat, prius quam ille quoq; ad se de bello aliquid perscriberet. Mittit autem ad eum Titum filium suum & salutatum simul, & ut de Iudeis mandata acciperet. Ob easdem causas & rex Agrippa nauigauit ad Galbam. Sed dum Achaiam, quod hyems erat, longis nauibus prateruehantur, interfici Galbam contigit, septem mensibus post & totidem diebus. Deinde Otho suscepit imperium,

rium, ac tres menses rempublicam gubernauit. Agrippa uerò nihil mutatione deterritus, Romam pergere statuit. Titus uero diuino quodam impulsu, ex Achaia ad Syriam nauigat, et mature inde Cesaream uenit ad patrem. Suspensi autem de omnibus, quasi nutante Romano imperio, Iudeorum militiam negligebant: patriæ quoq; metuētes, aggredi alienigenas importunum arbitrabantur,

De Simone Geraseno nouæ conspirationis principe.

C A P V T

V I I .

INterea tamen bellum aliud in Hierosolyma excitatur. Erat Simon Gioræ filius, patria Gerasenus, etate iuuenis, sed calliditate posterior Ioanne, à quo iam pridem ciuitas possidebatur, uiribus autem corporis audaciâq; præstantior. ob quam ex Acrabatena quoque toparchia, cuius rector erat, pulsus ab Anano pontifice, ad latrones peruenerat, qui Massadam occuparant, Is autem primo quidem ita suspectus erat, ut eum ad inferius castellum cum mulieribus, quas secum adduxerat, transire permitterent, ipsi excelsius incolentes, rursum autem propter necessitudinem morum, fidelis esse uidebatur. nam et ductor erat prædatum exeuntibus, et cum ipsis territorium Massadæ populabatur. nec tamen eos ad maiora exhortando metuebat. dominandi enim cupidus, magnorumq; appetens, quia mortē Anani comperit, in montana loca discessit: ac uoce præconum seruis libertate promissa, itemq; liberis premio, cunctos qui ubiq; fuerant nequissimos congregauit. Iamq; ualidis cōflatis copijs, montanos uicos diripiebat. Semper autem accedentibus pluribus socijs, audebat etiā in humilia loca descendere, et ciuitatibus quoq; iam terribilis erat: multosq; potentium uis eius et prospere gesta sollicitabant. nec iam seruorum tantum siue latronū exercitus erat, sed multorum etiam popularium, tanquam regi, parebat obsequium.

V 11 2

Excursus

Excursus autem agebatur in Acrabatenam toparchiam, et in maiorem usque Idumæam. Vicum enim cui nomen est Nain muro amplexus, ad tuitionem sui pro castello habebat. In ualle autem quæ appellatur Pharan, multas quidem dilatauit speluncas, multas uero paratas inuenit, atque his conditorum præde receptaculis utebatur. Quin et direptos illic fructus reponerat, multæque cateruæ diuersabantur: neque dubitabatur, quod in Hierosolymam copiis et apparatu præluderet. Vnde insidias ueriti Zelotæ, ac præuenire cum qui contra se cresceret cupientes, plerique cum armis egrediuntur. His autem Simon occurrit, commissoque prælio multos occidit, et reliquos compellit in oppidum. Nondum autem uiribus fretus, ab obsidione deterretur. Prius autem Idumæam subiugare conatus est. Itaque cum uiginti milibus armatorum ad fines eius properabat. Idumæorum autem principes mature ex agris uiginti quinque ferè milibus pugnacium ciuium congregatis, pluribus autem qui sua seruaret domi relictis, propter sicariorum, qui Massadæ uersabantur, incursum: Simonem in finibus præstolabantur: ubi conflictu habito, ac per totum diem tracto prælio neque uictor neque uictus abscessit. Et ipse quidem in Nain uicum, Idumæi uero domum regressi sunt. Non multo autem post, Simon cum maioribus copiis eorum fines petebat: castrisque in quodam uico cui nomen est Thecue positis, ad custodes Herodij, quod non longe aberat, de sociis suis Eleazarum misit, ut castellum sibi traderent persuasurum: quem quidem sine mora suscepere custodes, causæ nescij cur uenisset: mox autem de traditione prolocutum, strictis gladijs persequiebantur: donec fugæ locum non reperiens, de muro in subiectam uallem se proiecit. Et ille quidem hoc modo statim moritur. Idumæis autem uires Simonis formidantibus placuit, priusquam bello congregarentur, explorare hostium copias. ad hoc autem se ministrum obtulit

obtulit parato animo Iacobus, unus è rectoribus, cogitās pro-
 ditionem: Deniq; profectus ab Oluro (in hoc enim uico tunc
 Idumæorum collectus erat exercitus) ad Simonem uenit: pri-
 mumq; se patriam suam traditurum esse paciscitur, accepta
 fide quod semper ei charissimus foret. mox etiam de tota Idumæa
 operam pollicetur. Ob quas res humanissime apud Si-
 monem coenatus, amplissimisq; promissis animatus, ubi ad suos
 rediit, primo Simonis exercitum multiplici numero mentien-
 batur esse maiorem: deinde rectoribus etiam paulatimq; mul-
 titudine uniuersa perterritis, ut Simonem reciperent suade-
 bat, eiq; sine pugna rerum omnium permitterent principa-
 tum. simul autem hoc agens, et Simonem ipsum per nuncios
 euocabat, disiecturum se pollicitus Idumæos, quod et præsti-
 tit. Nam cum iam appropinquaret exercitus, equum primus
 inscendit, et cum socijs corruptionis effugit. pavor autem oc-
 cupat uniuersam multitudinem, et priusquam ad manus uen-
 niretur, domum quisq; suam soluti ordine recesserunt. Simon
 uero præter opinionē sine sanguine Idumæam introiuit: pri-
 mumq; aggressus ex improviso Chebron municipium capit, in
 quo maxima præda potitus est, multosq; fructus diripuit. Che-
 bron autem indigenæ ferunt non eius terræ modo ciuitatibus,
 uerum etiam Aegypti Memphi antiquiorem. deniq; duo milia
 et trecenti eius connumerantur anni. hoc autē narrant Abra-
 ham quoque parenti Iudeorū fuisse domicilium, posteaquā
 Mesopotamiæ sedes reliquit: cuiusq; posteros hinc ad Aegy-
 ptum esse profectos: quorum etiam nunc monumenta extant
 in eadem ciuitate, peroptimo marmore liberaliter fabricata.
 Cernitur autem sexto ab oppido stadio arbor maxima Tere-
 binthus: eamq; memorant ab initio mundi creati nunc usque
 durare. Hinc totam Simon peruasit Idumæam, non modo uia-
 eos eius et ciuitates depopulando, sed excidendo etiam ter-

ritoria. nam præter armatos quadraginta cū milia sequebātur, ut his ne uictui quidē necessaria satis essent. Ad has autem necessitates accedebat eius crudelitas & insuper iracundia, quo magis uastari contigit Idumæā. Et quemadmodū post locustas sylua cerni solet frondibus spoliata, sic etiā quā Simonis transisset exercitus, à tergo solitudinē relinquebat: & alia quidem comburēdo, alia diruendo, & quicquid in ciuitate uel in agris natū esset conterendo calcibus, aut depascendo debebant: perq; terrā cultam iter agendo, faciebant eam sterili duriorē, prorsus ut ne signū quidē uastatis relinqueretur, quòd aliquando fuissent. Hæc omnia rursus Zelotas incitauerunt, & aperto quidē bello configere pertinuerunt: insidijs uerò per itinera collocatis, uxorem Simonis rapiunt, eorumq; præterea quos habebat in obsequio plurimos. deinde tanquā Simonē ipsum cepissent, in ciuitatē exultantes redeunt. cōtinuo nanq; sperabant, armis eum depositis pro uxore sibi supplicaturū. illum autē non misericordia, sed ira coniugis raptæ peruaserat. cumq; ad muros Hierosolymorū uenisset, ut fera saucia quæ percussores prendere nequisset, ita in quos reperisset, effundebat insaniam. deniq; olerū samentorumq; causa progressos è porta, imberbes pariter ac seniores correptos uerberabat ad necem: ut animi indignatione id solū abesse uideretur, quòd non etiam uesceretur corporibus mortuorū. multos autem abscisis manibus dimittebat in ciuitatē, unā perterrefaciens inimicos, & populū reuocare cupiens à nocentibus. Hisq; mandabat ut dicerent, iurare Simonē per deum qui cuncta regeret, quòd nisi cito sibi redderent coniugē suam, muro perrupto omnibus qui in ciuitate essent similiter uteretur, neq; cuiquā etati parceret, aut ab innocentibus discerneret noxios: donec his eius mandatis, nō modo populus, sed etiā Zelotæ metu perculsi, remisissent ei mulierem, atq; ita delinitus, paulisper ab assidua cæde requieuit.

De Galba,

De Galba, Othone, Vitellio, & Vespasiano. CAP. VIII.

Non solam autem per Iudeam erat seditio bellumq; ciuile, uerumetiam per Italiam. In medio namq; Romanorum foro Galba perempto, creatus Otho imperator cum Vitellio imperium affectante pugnabat: quem Germanica tunc legiones elegerant. Habito autem apud Bebriacum Gallie cisalpinae praetio cum Valente & Cecinna Vitellij ducibus, primo die Otho superauit, altero Vitelliani: multisq; trucidatus, & aduersae partis audita uictoria, Otho apud Brixellum semet occidit, postquam biduum tresq; menses imperium tenuit. Accesserunt autem Vitellij ducibus Othonis milites, & ipse iam Vitellius Romam cum exercitu ueniebat: dum interea Vespasianus quinto die Iunii mensis Caesarea profectus, eas quas nondum subegerat Iudaeae partes petiuit: & in montana regione, quo primum ascendit, toparchias duas Gophnitica & Acrabateana nam subegit: deinde post has Bethel & Ephrem municipia ibiq; praesidijs collocatis, usq; Hierosolymam equitabat. multos uero tunc deprehensos necabat, multosq; capiebat. Ducum autem unus Cerealis cum equitum parte ac pedum, superiorem quae dicitur uastabat Idumaeam. & Caphetram quidem castellum ex itinere captum incendit: alterum uero quod Capharin dicitur, admotum milite oppugnabat, muro satis ualido cinctum. diutius autem ibi se moraturum speranti, oppidani subito portas aperuere, & supplices ei se tradidere. Quibus subiugatis, Cerealis in Chebron alteram ciuitatem antiquissimam tendit, sitam (ut dixi) in montanis locis, haud procul ab Hierosolymis. Vi autem irrumpens in eam, reliquam multitudinem, quam ibi offendit, cum pueribus interemit: oppidum uero ipsum exurit. Omnibusq; iam captis, praeter castella Herodii & Massadam & Machaerunta, quae a latronibus tenebatur, sola iam Hierosolyma Romanis ante oculos erat, quae expugnanda restabat.

De Simonis gestis contra Zelotas. C A P. IX.

Simon autem ubi uxorem suam à Zelotis recepit, ad reli-
 quas Idumææ tendit persequendas: & undiq; circumacta
 natione, Hierosolymam compulit plerosque fugere, cum ipse
 quoque ad eam sequeretur. Deinde muro eius obfesso, si quem
 operariorum ex agris adeuntem multitudinem cepisset, inter-
 ficiebat. Eratq; populo foris Simon Romanus terribilior: in-
 tus Zelotæ utrisque sæuiores: quos etiam Galilæi nouis in-
 uentis & audacia factionum corrumpabant. Nam & Ioan-
 nem ad potentiam ipsi prouexerant: & Ioannes eis pro po-
 tentia, quam sibi comparauerat, uicē referens, omnia quæ desi-
 derarent ut facerent per mittebat. Insatiabilis autem rapina-
 rum cupiditas erat, domorumq; locupletum perscrutatio. Cæ-
 des autē uirorum & foeminarum iniuriæ, pro ludo habeban-
 tur: prædamq; cum sanguine deuorantes sine aliquo metu,
 post satietatem muliebri libidine calecebant: comptiq; crines,
 ac foeminarum ueste induti, lotiq; unguentis, & ut forma pla-
 ceret, oculos illi, non solum ornatum, sed impudentiam quoq;
 mulierum imitabantur: & obscœnitate nimia nefarios coitus
 exigentes, ut in lupanari uersabantur, ciuitatemq; totam im-
 puris facinoribus profanabant. Effœminantes autem uultum,
 dextras ad cadem promptas habebant: delicatoq; incessu ener-
 uati, subita incurfione bellatores fiebant: & de paludamentis
 uersicoloribus eductis, gladijs, casu obuios transfuerberabant.
 Eos autem qui Ioannem fugissent, excipiebat senior in cædi-
 bus Simon: quiq; intestinum euasisset tyrannum, ab eo qui
 propè erat occidebatur. Omnis autem fugæ uia transire cum
 pientibus ad Romanos, abscissa erat. Inter Ioannis autem co-
 pias quantum erat Idumæorum disidebāt: separatq; ab alijs,
 aduersum tyrannum tam liuore potentie, quam crudelitatis eius
 odio armantur: deinde pugna congressi, multos Zelotarum
 perimunt,

perimunt, ceterosq; in aulam regionem compellunt, quam Græptæ edificauerat. hæc autem fuerat cognata Izate regis Adiabænorum. Vnâ uerò irrupere Idumæi, atq; inde Zelotæ in sinum pulsî, Ioannis pecunias prædabantur. in aula enim supradicta et ipse degebat, et tyrannidis spolia deposuerat. Inter hæc autem Zelotarum qui per ciuitatem dispersi erant, ad illos qui in templum fugerant aggregati sunt: eosq; Ioannes aduersus populum et Idumæos educere cogitabat. Istis autem non tam impetus eorum metuendus erat, cum pugna plus possent, quàm confidentia, ne de templo nocte subreperent, seq; pariter occiderent, atque oppidum concremarent. Itaque collecti cum pontificibus deliberabant, quonam pacto impetum præcauerent. Sed profecto deus sententias eorum in deterius uertit, et interitu acerbius excogitabant salutis remedium. nam ut Ioannem deiceret, Simonem recipere statuerunt, et cum precibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaq; decreto obtemperatur: missosq; Matthia pontifice, rogant Simonem ut ad se introiret, quem sæpe timuerant. cum his autem precatores erant, etiâ qui Zelotæ Hierosolymis fugerant, domus quisq; sue desiderio et fortunarum. Ille autem nimis superbe se dominum fore pollicitus, ueluti ciuitatē liberaturus ingreditur, cum salutis eum datorem ac defensorem sui populi clamor designaret. ubi uerò cum suis copijs introiit, mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos, à quibus rogatus erat, quàm eos cōtra quos fuerat aduocatus, inimicos putabat. Ioannes autem cum multitudine Zelotarum templo exire prohibitus, amissis etiam quæ in ciuitate habebat (nam statim res eorum Simon cum socijs diripuerat) salutem iam desperabat. Templum tamen adiuuatē populo Simon aggreditur. Illi autē in porticibus, perq; propugnacula stantes impetum propulsabant: multiq; ex Simonis parte oppetebāt, multi saucij refren-

bantur, quoniam Zelotæ ad dexteram superiores erant, eoque istius impenetrabiles habebant. Et quamuis loco plus possent, turres tamen quatuor maximas fabricauerant, ut ex alto uideri licet missilia torquerent: unam ad Orientalem angulum, ad Septentrionalem alteram, super Xystum tertiam, in angulo alio contra ciuitatem inferiorem. Quarta uero turris supra uerticem Paphlagoniorum condita erat: ubi moris est unum de sacerdotibus astantem post meridiem, quod septimus quisque dies inciperet, tuba significare: rursusque uesperis, quod desineret, nunc seris populo, nunc ut opus faciat, denunciantem. Per turres autem disposuerunt ballistas saxorumque tormenta, et sagittarios et fundarum scientes. Itaque tunc Simon pigrius ad impetum mouebatur, cum suorum plerique mollescerent: amplioribus tamen copiis fretus, propius accedebat. machinarum enim missilia delata longius, multos pugnantium perimebant.

De Vespasiano in imperatorem electo. C A P. X.

PER idem tempus Romanos quoque seniora mala circumueniunt. aderat enim ex Germania Vitellius cum exercitu, aliam preterea ingentem multitudinem secum trahens. Et cum cum destinata militi spatia non caperent, totam urbem pro castris habebat, omnemque domum repleuit armatis. illi autem conspectis Romanorum diuitijs oculis insuetis, et auri argenti que stupore persusi, uix cupidinem continebant, adeo ut in rapinas se conuerterent, et eos qui ob stare conarentur, occiderent. Et in Italia quidem ita res erant. Vespasianus autem postquam Hierosolymis proxima depopulatus, Cesarem reuertebatur, audiit Romanorum tumultus, et Vitellium principem. Hoc autem, licet ipse imperium pati, sicut bene imperare nosset, ad indignationem perductus est: dominumque dedignabatur eum, qui ueluti desertum inuasisset imperium. Dolor autem saucius cruciatum ferre non poterat, neque alijs uacare

entre bellis, cum patria uastaretur. Veruntamen quantum ira impellebatur ad ulciscendum, tantum longinquitatis cogitatio reprimerebat: multa enim fortunam posse noua facere, priusquam ad Italian, praesertim hyemis tempore ipse transiret: plusquam iam crescentem iracundiam cohibebat. Rectiores autem cum militibus conuenientes, aperte iam de mutatione tractabant: et cum indignatione uociferantes, incusabant Romae constitutos milites, et in delicijs agentes, qui ne sanam quidem belli sustineant, quibus libuerit decernere principatum, et spe quatuor imperatores creare. Se autem laboribus tot exactis sub galcis senescentes, alijs condonare potestatem, cum apud se digniorem habeant imperio: cui, si hanc amiserint, quam iustiorum rem, uel quando referrent erga se beneuolentiae gratiam? Tanta autem Vespasianum quam Vitellium iustius esse principem fieri, quanto illis qui cum declarassent ipsi praestarent: non enim se minora pertulisse bella, quam qui ex Germania uenissent: neque illis qui tyrannum inde deducerent, in armis deteriores esse. Nullum autem in creando Vespasiano fore certamen. non enim senatum populumue Romanum, Vitellij libidines pro Vespasiani pudicitia perpeffuros: nec pro bono imperatore crudelissimum tyrannum, aut filium pro patre optaturos principem. Maximum enim pacis tutamen esse, ueram in imperatore praestantiam. Ergo siue peritiae senectutis debeatur imperium, habere se Vespasianum: siue adulescentiae uiribus, Titum: ex amborum enim aetate quod sit commodum decerpuros. Non solum autem se ministraturos declarati imperij uires, qui tres legiones regumque habeant auxilia: sed etiam totum orientem partemque Europae extra Vitellij timorem constitutam: atque insuper qui essent in Italia propugnatores Vespasiani, fratrem atque alium filium: quorum alteri multos dignitate praeditos iuuenes sociatum iri sperabant, alteri uero etiam urbis esset commissae

commissa prefectura: quæ pars ad imperij principia non parua ualeret. Postremo si ipsi cessarent, senatum fortasse declaraturum cum principem, quem conseruatores milites debonestarent. Hæc primo per cuneos milites loquebantur. deinde se adhortati inuicem, Vespasianum imperatorem appellant: cumq; ut in periculo constitutum imperium conseruaret, orabant. Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit, nequaquam uero imperare uolebat, dignum quidem se factis existimans, priuata autem uitæ securitatē, clarioris fortunæ periculis anteponens. Recusanti autem rectores magis instabant: et circumfusi milites cum gladijs, mortem ei minitabantur, nisi uiuere uellet ut dignus esset. diu tamen reluctatus, quod renuebat imperium postremo cum his, qui se designauerant, minime dissuadere posset, accepit.

Aegypti descriptio & Phari.

CAPVT XL

MVtiano autem cæterisq; rectoribus, qui cum ad imperium inuitauerant, et exercitu alio uociferante, ut se in hostes omnes duceret, prius res Alexandrinæ procurandas putauit: sciens Aegyptum plurimam esse partem imperij, propter frumentariam functionem: eaq; si potitus esset, ui quoque, si perstaret, Vitellium deiiciendum sperabat. nec enim perpessurum esse populum fane oppressum. Simul etiam duas legiones, quæ apud Alexandriam degerent, sibi cupiebat adiungere. Cogitabat etiam propugnaculo sibi fore illam regionem, aduersus incerta fortuna. Nam et terra difficilis accessu, marique importuosa est: et ab Occidente quidem aridam Libyam habet obiectam, à Meridie uero limitē qui Syenē ab Aethiopia dirimit, nauibusq; inuias Nili fluminis cataractas. itemq; ab Oriente mare rubrum, ad Copton ciuitatem usque diffusum. Septentrionale uero munimentum habet terram usq; ad Syriam, et quod dicitur Aegyptium pelagus, totum portubus carens.

earens. Hoc quidem modo Aegyptus ex omni parte tuta est.
 Inter Pelusium uerò & Syenem, per duo milia stadiorū por-
 rigitur. Ex Plinthe autem ad Pelusium, nauigatio est sta-
 diorum trium milium & sexcentorum. Nilus autem ad Ele-
 phantinem oppidum usq; nauibus ascenditur. nanque ulterius
 progredi, ut supra diximus, cataractæ non sinunt. Portus au-
 tem Alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis est.
 nam & ostium perangustum habet, saxiq; latentibus à dire-
 cto cursu defleclitur: & laeua quidem pars manu factis bra-
 chijs cingitur: à dextra uerò Pharus obiecta insula, turrim ma-
 ximam sustinet, ad trecenta usque stadia nauigantibus igne
 lacentem, ut quàm longissime difficultatem applicandarum
 nauium precaueant. Circum hanc autem insulam, opere in-
 structo ingentes muri sunt: quibus afflictum pelagus, & ad-
 uersis obicibus fractum, asperiores facit meatum, eoq; pericu-
 losum per angustiam aditum. Intus tamē portus ipse tutissimus
 est, & triginta stadijs magnus. in quē tam quæ desunt illi terre
 ad beatitudinem deuehuntur: quàm quæ superant ex bonis do-
 mesticis & indigenis, in totū orbem diuisa exportantur. Itaq;
 non sine ratione, Vespasianus Alexandrinarum rerum erat
 cupidus, ad totius imperij firmamentū. Proinde statim ad Ti-
 berium Alexandrum literas dedit, qui Aegyptum & Alexan-
 driam regebat, indicans militū alacritatem: quodq; ipse (quod
 necesse fuit) suscepto munere principatus, operam atq; adiu-
 mentum eius assumeret. Alexander autem, simul ut Vespasian-
 ni legit epistolam, prompto animo, & legiones eius sacramē-
 to rogauit & populum: utriq; autē libentissime paruere, uir-
 tutem uiri ex proxima administratione scientes. Et ille quidem
 permissa sibi potestate, omnia quæ imperij usus exigeret, ad-
 uentui quoq; principis necessaria iam parabat.

Vespasianus Iosephū captiuitate liberat. CAP. XII.

Opinione

Opinione uerò citius declaratum in Oriente Vespasianū imperatorem, ubiq; fama nunciauit. Et uniuersæ quidem ciuitates festos dies habebant, nunciq; letitiam pro eo simul et sacrificia celebrabant. legiones uerò apud Mœsiam Pannoniamq; degentes, quæ propter Vitellij audaciâ paulò antè fuerant concitate, iusiurandum Vespasiano maiore gaudio præbuerunt. Vespasianus autem Cæsaream reuersus, iam Berytum uenerat, ubi multæ quidem è Syria, multaq; ab alijs prouincijs legationes aderant obuiam, coronas ei et gratulatoria decreta à singulis ciuitatibus offerentes. Affuit autem rector etiam prouinciæ Mutianus, populorum alacritatem, iuratq; per ipsum principem sacramenta renunciâs. Ubique autem Vespasiani uotis obsecūdante fortuna, rebusq; ad eum plurima ex parte inclinatis, cogitare cœpit, quòd non sine dei prouidentia sumpsisset imperium: sed iusta quedam fati ratio, ad eius potestatem circūdūxisset rerum omnium principatum. Recordatus autem signa, et alia (multa enim sibi contingerant imperium præmonstrantia) et Iosephi dicta, quibus eum Nerone uiuo ausus fuerat appellare imperatorem, admirabatur uirum quē adhuc habebat in uinculis: aduocatoq; Mutiano cū amicis et rectoribus alijs, primū quàm strenuus fuisset Iosephus, quantumq; Iotapatenis expugnandis propter eum laborasset exponit. deinde uaticinationes eius, quas ipse quidem timoris causa suspicaretur esse figmenta: tempus autē diuinis fuisse, et rerum exitus probauisset. Tumq; inhonestum esse ait, ut qui sibi augurasset imperium, uocisq; dei minister ac nuncius extitisset, adhuc captiui loco haberetur, fortunamq; sustineret aduersam: uocatumq; ad se Iosephum solui iubet. Hoc autem factō, alij quidem rectores ex ea gratia quam alienigenæ retulisset, præclara etiam de se speranda esse arbitrabantur. Titus uero, qui cum patre aderat, iustum est, inquit,

pater

pater unâ cum ferro etiam probro Iosephum solui. erit enim, tanquam nec initio uinctus sit, si non dissoluerimus, sed inciderimus catenas. namq; id agi solet in his, qui non recte fuerint uincti. Eadem Vespasiano placebant: et quidam interueniens securi catenas abruptit. Iosephus quidem pro his quæ prædixerat, præmio famæ donatus, et de futuris iam dignus cui credendum esset habebatur.

De Vitellij morte & moribus. C A P V T X I I I .

Vespasianus autem responso legationibus reddito, iusteq; pro meritis administrationibus ordinatis, Antiochiam uenit. Et quoniam primum tenderet cogitans, Alexandrino itinere præstabilus esse duxit, quæ Romæ agerentur curare. Alexandriam enim stabilem esse, Romanas autem res à Vitellio perturbari. Mittit igitur in Italiam Mutianum cum multis equitum peditumq; copijs: qui tamen propter hyemis asperitatem ueritus nauigare, per Cappadocas et Phrygas ducit exercitum. Inter hæc autem Antonius Primus adducta legione tertia ex his quæ apud Mæsiam morabantur (illam enim regebat provinciam) bellum gerere cum Vitellio properabat. Vitellius autem cum magna manu Cæcinnam obuiam ei mittit. Is autem Roma profectus, quamprimum circa Cremonam Gallie Antonium consequitur, quæ confinis Italiæ ciuitas est: ibiq; conspecta hostium ordinatione ac multitudine prælio quidem congrédi non audebat. discessum autem periculosum reputans, de proditione deliberabat. Conuocatis autem centurionibus et tribunis sibi subditis, ut transirent ad Antonium suadebat: Vitellij quidem rebus detrahens, Vespasiani autem uires extollens: et alterum nomen imperij tantum, alterum uirtutem habere cõmemorans: ipsis quoq; melius esse, si id sponte faciant, quod necesse est: cumq; se multitudine superatum iri sciant, uoluntate periculum præuenire. Nam Vespasianum

num quidem idoneum esse etiam sine ipsis ad reliqua uindicanda: Vitellium uero ne cum ipsis quidem presentia posse seruare. Multa loquutus in hunc modum quod uoluit persuasit, et cum milite transfugit ad Antonium. Eadem uero nocte milites poenitudo simul ac metus eius, si uicisset, a quo nisi fuerant, occupauit, educlisq; gladijs Cæcinnam obruncare uoluerunt: fecissentq; nisi his aduoluti tribuni supplicassent. quã obrem eade quidem se abstinerunt, uinctum autem quasi proditorem Vitellio trasmittendum habebant. His auditis Primus Antonius continuo suos mouet, eosq; cum armis in deflores ducit. illi autem instructi ad prælium, paulisper quidem restiterunt: mox autem loco pulsi, Cremonam fugerunt. Primus autem comitatus equitibus cursus eorũ præuertit: et ante ciuitatem circuncusam plerantq; multitudinem peremit. aggreffus autem reliquos, oppidum militibus prædari permisit: in quo multi quidem hospites mercatores, multi uero indigenæ periere, totusq; Vitellij exercitus, uirorum triginta milia et ducenti. quin et Antonius eorũ quos de Mœsia adduxerat quatuor milia et quingentos amittit. solutum autem uinculis Cæcinnam, rerum gestarum nuncium ad Vespasianum mittit: qui ad eum intromissus et collaudatus est, et proditoris dedecus insperatis protexit honoribus. Romæ autem Sabinus ubi Antonium appropinquare cognouit, fiducia recreatus est: collectisq; uigilum cohortibus, nocte occupat Capitolium. luce uero facta multi nobilium sociati sunt ei, et Domitianus fratris filius, pars ingens obtinendæ uictoriæ. Sed Vitellius de primo quidem minime curabat: his autem iratus qui cum Sabino defecerant, et nobiliũ sanguinem pro ingenita crudelitæ sitiens, immittit Capitolio quam secum adduxerat militum manũ. ubi multa ab his itemq; ab illis qui templũ tenebant pugnantibus, audaciter admissa sunt: postremo autem Germani, quod multitudine

titudine superabant, collem obtinuerunt. Et Domitianus quidem cum multis Romanorum uiris insignibus, diuina quadam ratione saluus euasit: reliqua uerò multitudo tota laniatur. Et Sabinus quidem ad Vitellium ductus occiditur: milites autem direptis donarijs, templum incendunt. Tumq; postero die cum exercitu uenit Antonius, eumq; Vitellij milites excipiunt: et trifario commisso intra urbem praelio, omnes interiere. Proceedit autem ebrius de palatio Vitellius, et ut assolet in extremis longiore luxu prodigæ mensæ referius: tractus autem per populum, uarioq; contumeliarum genere dehonestatus, in media urbe iugulatur, octo menses ac dies quinque potitus imperio: quem si uiuere diutius contigisset, ut opinor, eius luxuriæ minime sufficere potuisset imperium: aliorum uerò mortuorum supra quinquaginta milia numerata sunt. Hæc quidem gesta sunt die tertio mēsis Octobris. Postero autem die Mutianus cum exercitu Romam ingreditur, et Antonij militibus à cede repressis (adhuc enim hostitia perscrutando, et Vitellij milites, et ex populo plurimos qui cum illo senserant, occidebāt, examinationis diligentiam iracundia præuenientes) Domitianū productum populo rectorem insinuat, usq; ad patris aduentum: populus autem iam timore liberatus, imperatorem prædicat Vespasianum: simulq; et illum confirmatum, et Vitellium esse deiectum festa letitia celebrabat.

Titus mittitur contra Iudæos à patre.

CAP. XIII.

Cum autem Vespasianus Alexandriam uenisset, gesta ei Romæ nunciata sunt, et legati ei ex toto orbe congratulantes affuerūt: cumq; maxima post Romam ciuitas esset, angustior multitudini uidebatur. Firmato autem iam totius orbis imperio, rebusq; populi Rom. præter spem conseruatis, Vespasianus in Iudææ reliquias intendit animum. Et ipse quidem exacta hyeme, Romam proficisci parabat, resq; apud Alexan-

X x drianam

driam mature componere proponebat: filium uerò Titum cum selectis copijs ad excidendam Hierosolymam mittit. Qui terreno itinere Nicopolim usque progressus, ab Alexandria ciuitate uiginti stadiorum intervallo distantem, inde militem longis nauibus imponit, Niloq; flumine post Mendesium tractum, Thmuin usque uehitur: hinc autem egressus in terram, apud Tanin ciuitatem diuertit: unde secunda ei mansio fuit ciuitas Heraclea, & Pelusium tertia. Hic autem milite per biduum recreato, tertio die Pelusij fines transijt: unamq; mansionem profectus per solitudines, ad Casij Iouis templi castra posuit: posteroq; die apud Ostracinen, quæ mansio aquæ inops est, ob quam causam aduestitia utuntur indigenæ. Hinc apud Rhinocoluram requiescit: & inde progressus in quartam mansionem, Raphiam uenit, quæ prima occurrit Syriæ ciuitas. Gaza uerò quintæ mansionis castra suscepit: & postea in Ascalonem, atque hinc Iamniam, deinde Ioppen, & ex Ioppe Casaream peruenit: decreto apud se, alias militum copias cōgregare.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

liber sextus.

De triplici seditione apud Hierosolymam.

CAPVT I.

ITVS quidam ad eum modum quem prædiximus, censa ultra Aegyptum ad Syriam usque solitudine, Casaream uenerat: ibi enim exercitum decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexandriam unà cum patre imperium, quod nuper ei Deus permiserat, disponente, contigit etiam seditionem, quæ apud Hierosolymam erat, auctam, trifariam diuidi, & aliam partem in aliam uerti: quod ut in malis optimum

optimum quis dixerit, factumq; iustitiæ: nam Zelotarum quidem in populum dominatio, quæ autor erat excidij ciuitatis, unde cœperit, et per quos creuerit, diligenter superius declaratum est: hanc autem non errauerit quisquam, dicens seditionem in seditione esse factam. Ac ueluti rabida fera, externorum penuria, in sua uiscera seuire solet: sic Eleazarus Simonis filius, qui et ab initio Zelotas in templum à populo separauerat, uelut indignari simulans ob ea quæ in dies singulos Ioannes auderet, cum ne ipse quidem à cædibus quiesceret: re autem uera sese posteriori tyranno subiectum esse minime ferens, summæ rei desiderio, propriæq; potentiæ cupiditate, ab alijs defecit: ascitis etiam Iuda Chelciæ filio, et Ezronis Simone potentiissimis: præter quos erat etiam Ezechias Chobari filius, non ignobilis. Horum singulos Zelotæ non exigui sequebantur: occupatoq; interiore templi aditu, super eius portas in sacris foribus arma ponunt: et abundare quidem se suis necessarijs confidebant: sacrarum enim rerum copia suppetebat, nihil impium existimantibus: paucitati uerò suorum timentes, pleriq; in locis suis otiosi manebat. Ioannes autem quanto superior erat uirorum multitudine, tanto loco superabatur: hostesq; habens à uertice, neq; sine metu conabatur incursum, et præ iracundia cessare non poterat. Plus autem mali perferēs, quàm Eleazari partem afficiēs, tamē non remittebat: crebri enim fiebant impetus, et missilium iactus, totumq; polluebatur cædibus templum. Filius autem Gioræ Simon, quæ rebus desperatis inuitatum, ultro sibi tyrannum spe auxilij populus introduxerat: et superiorem ciuitatem retinens, et inferioris plurimam partem, animosius iam Ioannem eiusq; socios adoriebatur, quasi qui desuper impugnarentur: subiectus autem illorum manibus erat, sicut et illi superiorum. Et Ioannem eueniebat duplex præliū perferentē, ledi pariter

ac ledere: quantoq; uincebatur, eò quòd Eleazaro esset humilior, tanto plus ledebat Simone celsior constitutus: cum inferiores aggressus etiam sola manu sine labore prohiberet: desuper uerò in fano iaculantes, machinis deterreret. Quippe ballistis et non paucis lanceis utebatur, saxorumq; tormentis: quibus non solum bellâtes ulcisccebatur, sed multos etiam sacra celebrantium perimebat. Quancquam enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur, tamen eos qui sacrificare cuperent recipiebant, cum suspicione et custodibus indigenas perscrutando. Hospites enim etiam qui exorassent eorum crudelitatem, post exituri subcisiua seditionis opera consumebantur. Misilia namq; machinarum ui ad aram usq; templumq; peruenientia, in sacerdotes sacra celebrâtes cadebant: ac multi qui properantes ab ultimis finibus terræ ad sanctissimum locum uenissent, ante ipsas hostias procubuerunt: aramq; uniuerfis Græcis et Barbaris adorandam, suo sanguine imbuere. Indigenis autem mortuis alienigenæ, ac sacerdotibus profani misccebantur: perq; atria diuina, stagnum fecerat diuersorum cadauerum sanguis. Quid tantum passa es ô miserrima ciuitas à Romanis, qui tua intestina scelera purgaturi flammis introire? Non enim Dei locus non eras, neq; manere poteras, domesticorum funerum facta sepulchrum, et quæ sanum ciuili bello tumultum constitueras: poteris autem denuo fieri, poteris, si unquam uastatorem tui Deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt quæ dolent, lege scribendi: quod non domestici luctus, sed exponendarum rerum hoc tempus est. Prosequar autê seditionis facinora cætera. Ergo diuisis trifariam insidiatoribus, Eleazarus quidem eiusq; socij, qui sacras primitias conseruabant, in Ioannē ebrij ferebâtur. Qui uerò huic parerent, plebē diripientes in Simonem rebellabant, cum ipsi quoq; Simoni contra diuersæ partis seditiosos adiumento esset ciuitas. Si quādo igitur

ex utraq; parte appetebatur Ioannes, obuertebat socios suos: & de ciuitate quidem subeuntes, missis ex porticibus telis, de tēplo uerò iaculātes, machinis ulciscēbatur. Quoties autem desuper instantium molestia caruisset (frequenter enim ebrietate & lassitudine cessabant) liberius in Simonē ciuiq; socios cum pluribus irruebat. Semper autem quātum in ciuitate pepulisset in fugam uersos, ades frumenti plenas omniumq; utensilium incēdebat: idēq; hoc illo regrediēte, Simon insecutus agebat: ueluti consulto pro Romanis omnia corrumpere, quæ ad obsidionem ciuitatis erāt preparata, suarūq; uirium nervos abscinderēt. Deniq; cōtigīt unā exuri omnia circum templum, & inter proprias acies solitudinem atq; aream pugne fieri ciuitatem: cōcremari autem paulominus omne frumentum, quod non paucis annis sufficere potuisset obseſis: denique fame capti sunt, quæ minime quiuissent, nisi eam sibi met comparauiſſent. Vndiq; autē insidiatoribus & confinibus oppugnantibus ciuitatem, medius populus uelut aliquod magnum corpus lacerabatur. Senes uerò ac muliercule intestinis malis attonitæ, pro Romanis uota faciebant: externūq; bellum, quo domesticis malis liberarentur, expetebant. Grauis autem metus ac terror fœdissimus occupauerat: & neq; consilij capiendi tempus erat, ut uoluntatem mutarent, neq; pactionis aut fugæ spes cupientibus. Etenim custodiebantur omnia: disidentesq; latronū principes, quoscuque Romanis pacatos esse, uel transfugere ad eos uelle sentirent, quasi cōmunes hostes interficiebant: solumq; in occidendis uita dignis concordēs erant. Et pugnantium quidem nocte dieq; clamor perpetuus erat: sed metu acerbiores erant lugentium questus. Et assiduas quidem lamentationis causas, calamitates præbebant: timor autem includebat ululatus: atque obmutescēte dolore præ formidine, tacito gemitu cruciabantur: neq; iam aut reuerentia uiuī apud do-

mesticos erat, neque mortuis cura sepulture adhibebatur. Quorum amborum hæc causa erat, quod de se quisq; desperabat. In omni enim re animos remiserant qui cum seditiosis non erant, quasi continuo modis omnibus morituri. At uero seditiosi congesta in tumulum cadauera conculcantes dimicabant: et ex mortuis haurientes audaciam, quos sub pedibus cernerent, immanius seuiebant: semperq; aliquid in se perniciosum excogitantes, et quod uisum fuisset sine miseratione facientes, nullam cædis aut crudelitatis uiam prætermisere: adeo ut etiam sacris materijs ad bellica conficienda instrumenta Ioannes abuteretur. Nam cum olim sulcire templum populo itemq; pontificibus placuisset, idq; uiginti cubitis altius ædificare, rex quidem Agrippa ex monte Libano aptas ei materias maximis sumptibus et labore deuexit: hoc est, ligna et magnitudine simul et directa proccritate spectabilia. Interuentu autem belli opere interrupto, Ioannes his sectis, quod sufficere longitudinem reperit, turres ædificauit: et aduersus eos constituit, qui desuper à templo pugnarent, post muri ambitum contra exedram occidentalem admotas, quæ solum poterant, quod aliæ partes gradibus ex longinquo fuerunt occupatæ. Et ille quidem fabricatis ex impietate machinis subactum iri sperauit hostes. Deus uero laborem eius inutilem demonstrauit, et priusquam in his quicquam poneret, Romanos adduxit. Etenim Titus, postquam partem ad se collegit exercitus, alijs uero ut ad Hierosolymam occurrerent scripsit, Casaream profectus est. Erant autem tres legiones, quæ pridem sub eius patre Iudeam uastauerant, et duodecima, quæ olim cum Cestio male pugnauerat, quæq; licet per id fortitudine esset insignis, tunc tamen eorum etiam memoria quæ pertulerat, alacrius ad uindictam properabat. Harum quidẽ quintam legionem iussit ibi per Ammaunta occurrere, decimam uero ascendere per Hierichunta

richunta. Ipse quidem cum ceteris egressus est, quas regum quoq; auxilia plura quam dudum, multiq; Syri auxiliares commitabantur. Suppletum est autem quatuor legionum quantum Vespasianus selectum cum Mutiano miserat in Italiam, ex his qui cum Tito accesserant: duo namq; milia de Alexandrino exercitu lecta, tria milia uerò ab Euphrate cum sequebantur, & amicorum spectatissimus beneuolentia simulq; prudentia, Tiberius Alexander, qui antea quidem Aegyptum administrauerat, tunc autem dignus qui exercitum regeret propterea indicatus, quòd primus incipienti fuit hospes imperio, & cum fide clarissima incertæ fortunæ sociatus est: idemq; consultor in usus bellicos ætate ac peritia præcipuus aderat.

Titus explorator Hierosolymæ periclitatur. CAP. II.

PRogredientem uerò in hostilem terram Titum, antecessant regia omniaq; auxilia, post eos uiarum stratores, castrorumq; metatores. Deinde rectorum sarcinæ atque armati. Post hos ipse Titus, & alios lectos habens & signiferos, quorum agmen equites sequebantur. Hi uerò ante machinas ibant, & secundum illos una cum lectis tribuni, & præfecti cum cohortibus. Post autem circum aquilam signa, & ante signa tubicines, deinde acies senum uirorum ordinibus dilatata. Seruile autem uulgus à tergo cuiusque legionis, & ante hos sarcinæ. Omnium uerò nouissimi mercenarij, eorumq; custodes coactores agminis. Procedens autem decenter cum exercitu, ita ut mos est Romanis, in Gophnam per Samaritidem uenit, quæ & prius ab eius patre fuerat occupata, & tunc præsidij tenebatur. Ibi autem unam moratus uesperam, mane inde profiscitur: peractaq; Dei mansionem, castra ponit in loco quem Iudei sermone patrio Acãthona ulona uocant, iuxta uicum quandam Gabath Saul nomine, quod significat uallem Saul, distantem ab Hierosolymis stadijs fere triginta. Hinc sexcentis propè

lectis equitibus comitatus, perrexit in ciuitatem, quàm tutâ
 esset, iudeorumq; animos exploraturus: si forte se conspecto,
 priusquàm ad manus ueniretur, metu cederent: audierat enim
 quod erat uerum, à seditiosis & latronibus oppressum popu-
 lum desiderare quidem pacem: sed quòd rebellatibus infirmior
 esset, nihil conari. Quandiu quidem per uiam quæ ad murum
 duceret equitabat, nemo ante portas apparuit: ubi uerò itine-
 re ad turrim Psephinon declinato, transuersum agmen equi-
 tum duxit, infiniti subito prosiliunt, quâ Muliebres turres
 uocantur: & per eam quæ contra monumentum Helenæ por-
 ta est egressi, equitatum intercidunt: atque alios quidem etiam
 tunc uia currentes, ne cum his qui diuertebant sese iungerent, à
 fronte oppositi, prohibuerunt: Titum uerò cum paucis sepa-
 rant. Ille autem ultrà quidem minus progredi poterat: à muro
 enim cuncta fossis patebant, & transuersi erant horti, multisq;
 macerijs impediti: ad suos autem in aggere cõstitutos recursus,
 intercedente hostili manu, desperabatur. Quorum plerique
 imperatoris periculum nesciebant: sed existimantes eum secum
 reuerti, etiam ipsi fugiebant. Titus autem in sua tantum forti-
 tudine sitam esse prospiciens spem salutis, flectit equum: & ut
 se sequerentur cum clamore comites adhortatus, in medios ho-
 stes irruit, ut ad suos transire festinans. Quo quidem tempore
 maximè intelligi potuit, & belli momenta & imperatorum
 pericula Deum curare. Tot enim aduersus Titum missilibus ia-
 ctis, cum neque galea neque thorace septus esset (non bellator
 enim, sed explorator, ut dixi, processerat) nullum in eius cor-
 pus delatum est: sed tanquam ne eum ferirent, ex industria mit-
 terentur, omnia præteruolabant: gladio uerò semper à lateri-
 bus instantes dirimens, multosq; ante ora subuertens, super-
 cadentes agebat equum. Illorum autem clamor erat, propter
 audaciam Cæsaris, ut eum aggredere'tur, cohortatio: fugaq; &
 discessio

discesio repentina, quocunque diuerteret cursum. Huic autem se periculi participes, cum à tergo & à lateribus funderentur, adiunxerant. una enim erat unicuique spes salutis, uiam cum Tito patefacere, priusquam circumnactus opprimeretur. Denique duorum ex nimis pertinacibus, alter cum equo percussus est: altero uero deiecto & occiso, equus eius abductus est. Titus uero cum ceteris in castra saluus euadit. Iudæis quidem, quod aggressione prima superiores fuerant, inconsulta spes animos extulit, magnamque his in posterum fiduciam momentum temporaneum comparauit.

De eruptionibus Iudæorum contra Romanos castrametantes.

CAPVT III.

Cæsar autem, postquam ex Ammaus legio sibi coniuncta est nocte, luce inde digressus ad Scopon accedit, unde iam & ciuitas & clara templi magnitudo conspici poterat: qua parte Septentrionalem regionem ciuitatis contingens locus humilior, propriè Scopos nominatus est, distans à ciuitate stadijs septem: ibique duabus legionibus simul, quintæ legioni uero retrorsum stadijs tribus castra muniri iubet. labore nanque nocturni itineris attritos milites progredi uisum est, ut sine formidine murum struerent. Mox autem cœpto edificio, decima quoque legio per Hierichunta aderat à Vespasiano præoccupata: ubi quædam pars armatorum in præsidio fuerat collocata. His autem præceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere, qua in parte mons, qui appellatur E Leon, contra ciuitatem ab Oriente situs est, altaque interiacente ualle discernitur, cui nomen est Cedron. Intra ciuitatem uero sine requie confligentium dissensionem, tum primum ingens subito bellum foris interueniens refrænauit: & cum stupore seditiosi Romanorum castra inspectantes, trifariam distributa mala, inter se iniungere concordiam: rationemque inuicem requirebant, quid-

Xx 3 nam

nam expectarent, quid uerum perpeſſi, tres muros contra uitam suam paterentur opponi: belloq; tanta se fundente licentia, tanquam spectatores bonorum operum sibiq; utilium residerent moenibus clausis, remissisq; armis ac manibus. In nosmetipsos profecto, exclamat aliquis, tantummodo fortes sumus: Romanorum autem lucro ex nostra seditione sine sanguine oppidum cedit. His alios atque alios congregantes exhortabantur: raptisq; armis, subito in legionem decimam ruunt: perq; uallem facto impetu, cum ingenti clamore murum aedificantes Romanos aggrediuntur. Illi autem in opere distributi, armis ob eam causam plerique depositis (nec enim excursus Iudeos ausuros esse credebant, et si maxime uellent, animos eorum seditione distractum iri arbitrabantur) praeter opinionem perturbati sunt: atq; opere quisque derelicto, confestim alij recessere: multi autem ad arma properantes, priusquam se in hostes couerterent, feriebantur. Plures autem Iudeis semper adiacebantur, eorum freti uictoria qui praecesserant, et quod cum pauci essent, multiplex numerus et sibi et hostibus uidebatur, quod secunda fortuna uterentur. Romani autem maxime ordinari consue- ti, et cum decore atq; praecipis bellum gerere sciētes, ex perturbatione trepidabant. unde tunc quoque praeventi aggressionē cedebant. Si quando tamen sese conuerterent ab insequenti- bus occupati, et à cursu reprimebant Iudeos, et ob impetum minus cautos feriebant. Semper uerò excursione gliscente magis magisq; turbati, postremo castris pulsi sunt: totaq; legio tūc in periculum uertura fuisse uidebatur, nisi hoc mature sibi nuntiato, Titus eis tulisset auxilium: multisq; increpans ignauiam, et suos à fuga reuocasset: Iudeisq; à latere ipse cum his irruēs, quos circa se habebat electos, multos quidem occidisset, plures uerò sauciasset, omnes autem in fugam uertisset, atque in uallem praecipites cōpulisset. Illi autem prono in loco multa mala perpeſsi,

perpeſſi, poſtquā in aduerſam partē euasere, ſectunt ſe iterū,
et ualle intercedente cum Romanis dimicabant. Igitur ad me-
dium diem ita bellatum eſt. Paulò autem poſt meridiem, Titus
his qui ſecum erant in ſubſidio collocatis, alijsq; de cohortibus
aduerſus excurrentes oppoſitis, reliquum agmen ad murū in
ſummo montis ædificādum remiſit. Iudæis autem hæc fuga eſſe
uidebatur. Cumq; ſpeculator quem in muro poſuerant, ami-
ctu agitato ſignum dediſſet, frequentiſſima multitudo tanto
impetu proſiliit, ut eorum curſus immaniſſimis beſtijs eſſet af-
ſimilis. Denique in aduerſa acie ſtantium nemo impetum ſuſti-
nuit: ſed tanquam machina percuſi, continuo diſſipati, pulſiq;
in montem refugiant. In aſcenſu autem medio Titus cum pau-
cis relictus eſt: multumq; monentibus amicis, qui pro impera-
toris reuerentia contempto periculo perdurauerant, ut mor-
tem appetentibus Iudæis cederet, neque pro his in diſcrimen
ueniret, quos ante ipſum ſaluos eſſe non oporteret: ſed potius
fortunam ſuam reputaret, quòd non militis officio fungeretur,
uerum et belli et orbis terræ dominus eſſet: ne ue in tanta fu-
ga ſubiſteret, in quo omnia niterentur: hæc ne audire quidem
ſimulans, et ad ſe accurrentibus obſtabat: eoſq; in ora feriens,
cum ui obniterentur, occidebat, et per decliue repente in-
eum-
bens, multitudinem proturbabat. Illi autem et uiribus eius et
obſtinatione perterriti, ne tum quidem in ciuitatem fugere: ſed
in utruq; latus ab eo declinantes, ruruſum fugientes inſeque-
bantur: quos tamen aggreſſus à latere, ipſorum quoq; impetū
præpediebat. Dum hæc aguntur, etiam illos qui ſuperiora ca-
ſtra muniebant, ubi fugere inferiores uidere, metus ac turba
occupat: totumq; agmen diſpergitur, ſuſpiciantium excuſum
quidem Iudæorum ferri non poſſe, Titum uerò in fugam uer-
ſum: nec enim unquam illo manente alios fugituros fuiſſe. Et
tanquā Panico terrore circumdati, alius aliò ferebantur: donec
quidam,

quidam, cum in media pugna uersari imperatorem uidissent, plurimum metuentes, uniuersæ legioni eius periculum cum clamore nuntiauerunt. Itaque pudore reuocati, & fuga maius aliquid sibi exprobrantes, quòd Casarem deseruissent, totis uiribus in Iudeos utebantur, & semel impulsos urgebāt per decliuiā. Illi autem paulatim recedentes pugnabant. cumq; Romani plus possent, eò quòd superiores erant, in uallem omnes coacti sunt. Titus autem contra se positus imminebat: & legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse uerò cum his quibus antea resistendo hostes arcebat. Itaque si me nihil addentem obsequio, neque inuidia detrahentem, uerum dicere oportet, ipse Caesar bis totam legionem periculo liberauit, atque ita castra muniendi copiam militibus præbuit.

De intestina pugna Azymorum diebus. CAP. IIII.

Remisso autem paulisper bello externo, iterum intestinum seditio suscitauit. Azymorumq; instante die, qui est Aprilis mensis quartusdecimus (hoc enim se primum tempore opinantur Iudei ab Aegyptijs esse liberatos) Eleazarus quidem cum socijs portam subaperiens, introire cupiebat ex populo qui templum adorare cuperent. Ioannes autem die festo ad protegendas insidias usus est: & suorum quosdam ignotiores, armis sub ueste latentibus instructos, quorum plerique impuri erant, occulte inter alios fani occupandi gratia submittit. illi autem postquam intrauere, uestimentis abiectis, subito armati apparuerunt. Magna uerò statim turba circa templum ac tumultus erat, cum alienus quidem à seditione populus, omnibus sine discrimine putaret, Zelotæ uerò sibimet solū insidias comparatas. Verum hi quidem relicta portarū custodia, & alij ex propugnaculis desilientes, priusquam manus consererent, in templi cloacas confugere. Populares autem ad aram delati, & circum templum appulsi conculcabantur, cum lignis passim ferroq;

ferroq; caderentur. Multos autem occisorum inimici priuato odio, quasi diuersa factionis socios interficiebant. Et quicumq; antehac insidiatorem aliquem offenderat, tunc agnitus quasi Zelotes ducebatur ad mortem. Sed qui atrocitate magna innocentes afficerent, inducias concessere nocentibus, progressq; ex cloacis dimiserunt. ipsi autem interius templum et omnes eius apparatus tenentes, confidentius oppugnabant Simonem. Seditio quidem hoc modo, quæ tripartita fuerat, in duas partes diuisa est. Titus autem castra propius ciuitatem transferre cupiens de Scopo, contra excursus quidem lectos equites ac pedites, quos satis esse arbitrabatur, posuit: alium uerò exercitum iussit totum quod erat usque muros spatium complanare. Cunctis igitur macerijs ac sepibus dirutis, quibus hortos ac prædia incole præmunierant, omniq; opposita quamuis frugifera sylua excisa, repletum est quicquid erat cauum et uallibus impeditum. saxorum autem eminentissimis ferro truncatis, humiliorem totum illum tractum à Scopo usq; ad Herodis monumenta fecerunt, serpentium stagnum continentia, quod olim Bethara uocabatur.

De Iudæorum dolo in Romanorum milites.

CAP. V.

HIs deniq; diebus Iudæi Romanis huiusmodi insidias parauere. Seditiosorum audacissimi extra Muliebres (quæ sic appellantur) progressi turres, simulato quòd pacis eos studiosi pepulissent, et quòd timerent impetum Romanorum, ibidem uersabantur, et alter sub altero uitabundi latebant. Alij uerò per muros dispositi, populumq; se esse simulantes, clamore pacem implorabant, fœdusq; poscebant: portasq; se patefacturos esse pollicentes, inuiabant Romanos. Hoc autem uociferantes, unà etiam contra suos, ueluti portis eos abigerent, lapides iaciebant. illiq; se ui perrumpere aditus uelle simulabant, et ciuibus supplicare. cumq; ad Romanos sepi-

sime

sime ire conarentur, reuersi perturbatis similes uidebantur. Verum hæc eorum calliditas, apud milites quidem fide non carebat: sed tanquam hos quidem in manibus haberent paratos ad supplicium, illos uerò ciuitatem sibi aperturos sperarent, opus aggredi festinabant. Tito autem suspecta erat inuitatio, quia rationem non haberet. pridie nanque prouocatos eos ad passionem per Iosephum, nihil mediocre sentire cognouerat. etiam nunc igitur milites manere loco suo præcepit. Iam uerò quidam operibus appositi, raptis armis ad portas excurrere cœperant. Hi autem qui expulsi uidebantur, primo quidem cedebant: deinde ubi ad turres portæ propinquabant, cursu eos circumueniunt, & à tergo persequabantur. qui uerò in muro stabant, Lipidum his multitudinem, omnigenumq; telorum simul infundunt: adco ut multos quidem necarent, plurimos uerò sauciarent. nec enim facile erat à muro diffugere, alijs retro uiolenter instantibus. & præter hoc pudor quod rectores peccauerant, itemq; metus, in delicto perseuerare suadebat. Quamobrem cum hoste diu decernentes, multis uulneribus acceptis, neque paucioribus redditis, postremo eos à quibus circumuenti fuerant repulere. quos tamen recedentes usq; ad Helenæ monumentum, Iudæi urgendo iaculis sequebantur. deinde insolenter fortunæ maledicentes, & Romanos uituperabant fraude plectos: scutaq; alte sublata crispantes tripudiabant, & cum letitia uociferabantur. Milites autem interminatio principum, & Cæsar iratus, huiusmodi oratione corripuit: Iudæi quidem, quos sola regit desperatio omnia cum deliberatione faciunt atq; prudentia, fraudes & insidias componendo, eorumq; dolos fortuna prosequitur, quod sunt morigeri, sibiq; inuicē beneuoli ac fideles: Romani uerò, quibus ob disciplinā & consuetudinem obediendi rectoribus fortuna famulatur, nunc contrā peccant, & intemperantia ma-

nuum

num debellantur : quod omnium est pessimum, presente Cæsare, sine rectore dimicantes. Certè, inquit, plurimum ingemissent militiæ leges, plurimum pater, cum hoc vulnus audierit. ille quòd cum bellando senuerit, nunquam isto modo peccarit. leges autem, si cum in eos qui minimum quid præter ordinem mouerint, morte vindicent, nunc totum desertorem exercitum uideant. Modo autem scituros esse eos ait, qui arroganter egere, quòd apud Romanos etiam uincere sine præcepto ducis, infamiæ est. Hæc Titus ad rectores locutus cum indignatione, certus erat, qua lege in omnes erat usus. Et bi quidem abiecerunt animos, quasi iam iamq; iuste morituri. circumfusæ uerò legiones Titum pro commilitonibus obsecrabant : paucorumq; temeritatem condonari cunctorum obedientie precabantur : emendaturos enim peccatum præsens, futuræ compensatione uirtutis. Placatus est Cæsar utilitate simul ac precibus. nanque unius hominis animaduersionem usque ad factum promouendam putabat, multitudinis uerò ad ueniam. Militibus quidem reconciliatus est, multum monens ut post hæc prudentius agerent. ipse uerò, quemadmodum Iudeorum ulcisceretur insidias, cogitabat. Intervallo autem, quod usq; ad muros ciuitatis erat, per quadriuum coequato, sarcinas aliamq; multitudinem cupiens tutò traducere, militum ualidissimos à Septentrionali tractu in occiduum septemplici ordine contra murum prætendit, peditibus in fronte, ac post eos equitibus acie terna dispositis, medijsq; inter utrosque sagittarijs. Excursibus autem Iudeorum tanto præsidio præclusis, impedimenta trium legionum, itemq; alia multitudo sine timore transijt. Ipse quidem Titus cum propè duobus stadijs abesset à muro, ad anguli eius partem contra turrin que appellatur Psephinos, castra ponit : ad quam muri ambitus ex Aquilone pertinens, flectitur ad Occidentem. altera uerò pars exercitus eam turrin uersus,

uersus, quæ appellatur Hippicos, muro circundatur, duum stadiorum spatio similiter à ciuitate discedens. decima tamen legio in Eleon monte, ubi erat, manebat.

Descriptio Hierosolymorum.

CAP. VI.

Ciuitas autem trino muro circundata erat, nisi quæ uallibus inuijs cingebatur. ex ea nanque parte, unius muri habebat ambitum. & ipsa quidem super duos colles erat condita, contrarijs frontibus semet inspicientes, interueniente ualle discretos, in quam domus creberrimæ desinebant. collium uerò alter, quo superior ciuitas sedet, multo est excelsior, & in prolixitate directior: adeo ut quoniam tutus erat, castellum à David quondam rege uocaretur (is pater Salomonis fuerat, qui primus templum ædificauerat) à nobis autem forum superius. alter autem, qui appellatur Acra, inferiorem sustinet ciuitatem, & undique declius est. Contra hunc autem tertius collis erat, natura humilior quàm Acra, & alia lata ualle antè diuisus. uerum postea qua tempestate Asamonæ regnabant, & uallem aggeribus repleuerunt, ut templo coniungerent ciuitatem, & Acræ altitudinem cæsam humiliorem fecerunt, ut ex ea quoque sanum supereminens cerneretur. Vallis autem quæ Tyropæon appellatur, qua diximus superioris ciuitatis collem dirimi ab inferiori, usque ad Siloam pertinet. ita enim fontem, qui dulcis est ac plurimus, uocabamus. Foris autem ciuitatis duo colles profundis uallibus cingebatur, & utrinque obstantibus rupibus, nulla ex parte adiri poterant. Trium uerò murorum uetustissimus quidem, propter ualles imminentemq; his desuper collem quo erat conditus, facile capi non poterat. ad hoc autem quòd loco præstabat, etiam firmissime structus erat, David & Salomonis, aliorumq; interea regum largissimis impensis operi insumptis. Hac autem parte incipiens à turri, cui nomen est Hippico, & ad eam quæ dicitur Xystus pertinens:

pertinens : deinde curiæ coniunctus , in occiduam templi porticum definebat. parte autem altera ad Occidentem ex eodem loco ductus, per eum qui uocatur Betiso descendens in Essenorum portam : deinde supra fontem Siloam in Meridiem flexus, atque inde rursus in Orientem uersus, quâ stagnum Salomonis est, & usque ad locum pertinens , quem Ophlan uocant, cum Orientali porticu templi coniungitur. Secundus autem murus, à porta quidem habebat initium , quam Genath appellabant. hæc autem fuerat muri prioris. Septentrionalem uerò tantummodo tractum ambiens, usque ad Antoniam ascendebat. Tercio muro turris Hippicos principium dabat. unde ad Boreæ tractum pertinens, deinde ad Psaphinam turrim ueniens, contra munimentum Helenæ, quæ Adiabenorū regina fuerat, Izate regis mater , & per speluncas regias in longum ductus , à turri quidem in angulo posita flectebatur contra Fullonis quod dicitur monumentum. cum uetere autem ambitu iunctus in Cedron uallem, quæ sic dicitur, definebat. Hoc muro eam partem ciuitatis , quam ipse addiderat Agrippa cinxerat, cum esset omnis ante nuda. exuberans enim multitudine , paulatim extra moenia serpebat : templiq; Septentrionali regione colli proxima ciuitati adiuncta non paululum processerat. quin & quartus collis incolebatur , cui nomen est Bezetha , situs quidem ex aduerso Antoniæ, fossis autem altissimis separatus : quæ de industria ductæ sunt , ne Antoniæ fundamentis colli coherentibus, & accessui facilis sit, & minus edita : unde etiam fossæ altitudo plurimum turribus celsitudinis adijciebat. Nominata est autem pars addita ciuitati uoce indigena Bezetha, quod Latino sermone dicitur noua ciuitas . Eius autem partes incolis protegi desiderantibus , pater huius regis eodem nomine Agrippa , murum quidem ita ut prædiximus inchoarat. ueritus autem Claudium Casarem , ne magnificentiam constructionis

ad nouarum rerum ac discordiæ suspicionem traheret, fundamentis tantummodo iactis, ab opere destitit. Nec enim expugnabilis esset ciuitas, si perfecisset muros ut coeperat. Saxa enim uiginti cubitis longa, et decem lata contexebantur: quæ neque ferro facile suffodi possent, neque machinis dimoueri: hisque murus dilatabatur. profecto autem altitudinis quoque plus habuisset, si eius magnificentia qui edificium aggressus erat, minime fuisset inhibita. Rursus autem idem murus, etiam Iudeorum studio fabricatus, ad uiginti cubitos creuit. et minas quidem binis cubitis, propugnacula uero trinis habebat: totaque altitudo ad uiginti quinque cubitos erigebatur. Murum autem supereminiebant turres, uiginti quidem cubitis in latitudinem, uiginti uero in altitudinem, quadratis angulis structæ, et sicut ipse murus plenæ ac solidæ. præterea structura ac pulchritudo saxorum nihil erat templo deterior. post altitudinem uero turrium solidam, uiginti cubitis elatam, cellæ desuper ac coenacula erant, aquarumque pluuiarum receptacula, et tortuosi latique singularum ascensus. Eiusmodi quidem turres nonaginta tertius murus habebat: earum autem interualla cubitos ducentenos. medius uero murus in quatuordecim turres, et antiquæ in sexaginta, diuisi erant. omne autem ciuitatis in gyro spatium triginta tribus stadiis finiebatur. Cum autem totus admirabilis esset tertius murus, admirabilior Psephina turris ad Septentrionem Occidentemque surgebat in angulo, qua parte Titus castra posuerat. ex ea nanque per septuaginta cubitos edita, sole orto Arabia prospici poterat, et usque ad mare, itemque ad ultima finium Hebræorum. Erat autem octo angulis. Contra eam uero turris Hippicos, et iuxta duæ, quas Herodes rex in antiquo muro edificauerat: quæque magnitudine siue pulchritudine ac firmitate, uniuersis quæ toto orbe essent, præstabant. nam præter naturalem animi liberalitatem, rex pro amore ciuitatis,

uitatis, operum excellentiam proprijs affectibus indulgebat: personisq; tribus charissimis, quarum nominibus turres appellauit, fratri, & amico, & coniugi memoriam dedicando: huic quidem, ut dixi, amoris causa peremptæ ijs autem bello amissis, cum fortiter decertassent. Hippicos quidem turris, amici uocabulo dicta, quatuor angulis erat. Singulæ autem uiginti quinque cubitos in latitudine itemq; longitudine habebant, & excelsæ triginta cubitos erant, nusquam inanes. supra soliditatem uerò saxisq; adunatum cōpaginem puteus uiginti cubitis altus erat imbris excipiendis: super hunc autem duplici tecto domus, uiginti quinque cubitis alta, inq; uaria membra diuisa: & desuper eam minæ quidem binis, propugnacula uerò ternis cubitis ambiebant: ut omnis altitudo ad octoginta quinque cubitos numeraretur. Secunda uerò turris, quam fratris nomine Phaselon appellauerat, æquè lata fuerat ac longa, cubitis quadragenis: per totidem autem cubitos in pile modum facta & solida eius altitudo surgebat. & super hanc decem cubitis edita porticus erat, instructa brachijs, itemq; propugnaculis septa, In mediâ uerò porticu supereminens alia turris stabat, in membra magnifica & balneas diuisa, ne quid regalis ei usus uideretur deesse: in summo autem propugnaculis minisq; erat ornata, cum omnis eius celsitudo propè ad nonaginta cubitos tolleretur. & specie quidem uidebatur asimilis Phari turri, quæ Alexandriam nauigantibus ignem procul ostendit: ambitu uerò ampliore dilatabatur. tunc autem tyrannicum domicilium exhibebat Simoni. Tertia uerò turris Mariammes (sic enim regina uocabatur) usq; ad uiginti cubitos facta, per uiginti alios cubitos in latitudinē tendebat, & magnificentiora ceterisq; ornatiores diuersoria sustinebat: cum id proprium, scq; dignum esse rex putauisset, ut uxoris nomine appellata turris, plus haberet pulchritudinis, quàm quæ uirorum nomi-

nibus uocitate sunt: sicut ille hac munitiores erant, cui foemina nomen dederat, et cuius omnis altitudo per quinquaginta quinque cubitos erigebatur. Sed quanquam tres turres tantæ magnitudinis erant, ex loco tamen, quo erant sitæ, multo uidebantur esse maiores: nam et ipse antiquus murus, in quo erant, excelsio loco fuerat conditus, et ipsius collis uelut quidam uertex altius prope ad triginta cubitos eminebat, supra quem turres positæ multum sublimitatis assumpserant. Mirabilis etiam fuit lapidum magnitudo. nec enim ex uulgaribus saxis, aut quæ homines ferre possent, uerum secto marmore candido, et singulis per uiginti cubitos longis, latisque decem, ac per quinque altis erant edificatæ. quæ ita inter se copulatæ erant, ut singule turres, singula saxa uiderentur: sic autem manibus artificum in faciem angulosque formata, ut nusquam iunctura compaginis appareret. His autem in Septentrionali parte positis, intus aula regia coniungebatur: narratione omni præstantior. Nec enim uel magnificentia, uel structura operis, aliqua ex parte superari poterat: sed tota quidem muro per triginta cubitos edito cincta erat. æqualis autem distantie turribus ornatissimis audiebatur, ornata uirorum receptaculis et cœnaculis rectorum centum capacibus. Inenarrabilis autem fuit marmorum uarietas in ea, collectis ibi plurimis quæ ubique rara uidebantur, et fastigia simul proceritate trabum et ornamentorum claritudine mirabilia. membrorum etiam multitudo, et innumera species edificiij, plenaque omnia supellectilis, cum pleraque in singulis ex auro essent, atque argento. ad hæc multe porticus, alia per aliam in circulum flexæ, columnaque in singulis, et quæ inter eas sub dio patebant spatia, cum essent utique uiridarijs syluisque uariata. tum prolixas ambulationes habebat, altis euripis cinctas, et cisternas ubique signorum encorum plenas, quibus aqua effundebatur: multasque turres mansuetatum

rum circum latices columbarum. Sed enim neque pro merito exponi regia, qualis fuerit, potest habetq; memoria cruciatum, referens, quantas res latrocinialis flamma consumpserit. nec enim hæc à Romanis incensa sunt, sed ab insidiatoribus intestinis, ut supra memorauimus in principio dissensionis. Et ab Antonia quidem omnia corripuit ignis: transijt autem in regiam, triumq; turrium tecta corripuit. Fanum autem conditum erat, ut dixi, supra durissimum collem. Et initio quidē uix templo atq; aræ sufficiebat, iacens in summo planities, quod undique præceps erat atque decliuus. Cum autem rex Salomon, qui etiam templum edificauerat, muro eius partem ab Oriēte cinxisset, una porticus aggeri est imposita: et manebat ex alijs partibus nudum, quoad seculis posterioribus, semper aliquid aggeris accommodante populo coæquatus collis latior effectus est. Perrupto autem Septentrionali quoq; muro, tantum assumpsere spatium, quantum postea totius fani ambitus incluserat. Triplici autem muro colle circumdato, spe maius opus extructum est: in quo longa secula consumpta sunt, omnesq; thesauri sacri, quos toto orbe missa Deo munera repleuerāt, tam in superiore ambitu, quam inferiore templo edificatis: cuius quod humilimum fuit, trecentenis cubitis munierant, in quibusdam uerò locis pluribus. non tamen omnis altitudo fundamentorum uideri poterat, multū uallibus obrutis, ut angustas uias oppidi coequarent. Saxa uerò quadragenū cubitorum magnitudinis erant. nam et pecuniarum copia, et populi largitas, maiora dictū conabatur: quodq; nunquā posse perfici sperabatur, diuturnitate ac perseuerantia explicabile uidebatur. Tantis autem fundamentis digna erant opera imposita. Duplices porticus omnes, quas columnæ sustinebant quinīs et uicenis cubitis altæ, de singulis saxīs marmore candido, et laquearia cedrina protegebant. quorum naturalis magnificentia, quodq;

ligno rasili erant, apteq; cohærebant, operæpretium spectantibus exhibebat: nullog; aut pictoris, aut sculptoris opere extrinsecus ornabatur. Latæ autem per triginta cubitos erant: omnisq; gyrus earum, sex mensura stadiorû cum Antonia concludabatur. Totus autem sub dio spatium uariabatur, omnium quidem generû lapidibus stratum: quâ uerò ad secundum templum ibatur, cancellis septum saxeis ad tres cubitos altis, nimiumq; grato opere factis: ubi æquis depositæ interuallis columnæ stabant, legem castimonie præmonentes, aliæ Græcis, aliæ Latinis literis, in locum sanctum transire alienigenas non debere. Sanctum enim uocabatur alterum sanum, & quatuordecim gradibus ascendebatur à primo: quadratumq; sursum erat, & proprio muro circumdatum. cuius exterior celsitudo, quamuis quadraginta cubitis surgeret, tamen gradibus tegebatur. interior autem uiginti quinq; cubitorû erat: quoniam in altiori loco per gradus ædificata non tota pars interior cernebatur, colle oblecta. Post quatuordecim autem gradus, spatium erat usq; ad murum trecentis cubitis planum. Hinc rursum alij quinq; gradus, & scale ad portas ducebant: à Septentrione quidem ac Meridie octo, quaternæ utrinque uidelicet, duæ uerò ex Oriente. Necessario nanq; proprius locus, religionis causa mulieribus destinatus, muro discernebatur: altera quoq; porta opus esse uidebatur. Contra primam uerò, secreta erat ex alijs regionibus una porta Meridiana, & una Septentrionalis, quibus ad mulieres introibatur: per alias enim transire ad mulieres non licebat. Sed nec suam portam interiecto muro transgredi licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis & hospitibus sceminis, religionis causa uenientibus. occidua uerò pars nullam portam habebat, sed perpetuus ibi murus erat extructus. Inter portas autem porticus, à muro intro propè à thesauro aduersæ, magnis & pulcherrimis columnis

lumnis sustinebantur. erant autem simplices, ac præter magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autem, aliæ quidem auro & argento undique testæ erant, itemq; postes ac frontes: una uerò extrà templum ære Corinthio, quæ multum argento inclusæ & inauratas honore superabat. Et binæ fores quidem in singulis ianuis erant tricenis cubitis altæ, quinisdem etiam latæ. post introitum uerò, ubi latiores fiebant, tricenis utrinq; cubitis exedras habebat: exemplo quidem turrium lōgas & latas, supra uerò quàm uiginti cubitis celsas. singulas autem binæ columnæ duodenium cubitorum crassitudine sustinebant. Et aliarum quidem portarum magnitudo par fuit. quæ uerò supra Corinthiam posita, quò muliæres conueniebant, ab Oriente aperiebatur, porta templi sine dubio maior erat. quinquaginta enim cubitis surgens, quadraginta cubitorum fores habebat, ornatumq; magnificentiorem: quoniam crassiori argento atque auro uestiebatur: quòd quidem nouem portis infuderat Tiberij pater, Alexander. Gradus autem quindecim à muro, qui muliæres segregabat, ad maiorem portam ducebant. nanque illis, qui ad alias portas iter dirigerent, quinque gradibus erant breuiores. Ipsum uerò templum in medio positum, hoc est, sanum sacrosanctum, duodecim gradibus ascendebatur. Et à fronte quidem altitudo eius & latitudo, centenos cubitos habebat: ponè autè quadraginta cubitis angustius erat. aditus enim, ueluti quibusdam humeris, utrinque uicenum cubitorum producebantur. Prima uerò eius porta septuaginta cubitis alta erat, & uigintiquinque lata: neque fores habebat: cœlum enim undique conspicuum lateq; patens significabat. erantq; totæ frontes inauratæ: ac prima ædes omnis perlucebat extrinsecus: auroq; circum interiorem fani partem splendida cuncta cernentibus occurrabant. Cum autem interior eius pars contiguatione intersepta esset, adiacens ei prima ædes

patebat in altitudinem perpetuam: perq̃ nonaginta cubitos tollebat, cum longa quadraginta cubitos esset, ac uiginti transuersa. Interior uerò porta tota inaurata erat, ut dixi, & circum eam auratus paries. desuper autem habebat aureos pampinos, unde racemi statura hominis dependebant. & quia contignatio iam intercedebat, templum exteriore humilius uidebatur: & fores habebat aureas, quinquaginta & quinque cubitis altas, sexdecim uerò latas. & ad hæc auleum longitudine pari: hoc est, uelum Babylonium, hyacintho, & bysso, & cocco, & purpura uariatum, mirabili opere factum, neque contemplationis expers colorum permixtione, sed uelut omnium rerum imaginem præferens. cocco enim uidebatur ignem imitari, & bysso terram, & hyacintho aërem, ac mare purpura partim quidem coloribus, bysso autem ac purpura origine: quoniam byssum quidem terra, mare autem purpuram gignit. eratq̃ in eo perscripta omnis cæli ratio, præter signa. Introgressos autem inferior pars excipiebat: cuius altitudo quidem habebat sexaginta cubitos, & longitudo totidem, ac latitudo uiginti. rursus autem quadraginta cubiti diuisi erant. Et prima quidem pars, ad quadraginta cubitos auulsa, hæc tria mirabilia & prædicanda opera cunctis hominibus habebat, candelabrum, & mensam, & turibulum. Septem uerò lucernæ, stellas errantes significabant: tot enim ab ipso candelabro oriebantur. Duodecim uerò panes in mensa positi, signorum circulum, atque annum. Turibulum autem per tredecim odores, quibus replebatur, ex mari & inhospito & inhabitabili, designabat omnia Dei esse, deoq̃ seruire. Intima uerò templi pars, uiginti cubitorum erat. discernebatur autem similiter uelo ab exteriore, nihilq̃ prorsus in ea erat positum: inaccessa uerò, & inuiolata, & inuisibilis omnibus habebatur, sanctiq̃ sanctum uocabatur. Circa latera
uerò

uerò inferioris templi, multa erant membra peruia, triplici te-
cto suspensa: & ad utrunque latus, ad ea introitus à porta pa-
tebat. Superior autem pars eadem membra non habebat, quò
minus erat angustior, celsior autem quadraginta cubitis, nec
ita ut inferior ambitiosa. Colligitur enim cētum cubitorum cel-
situs uniuersa, cum in solo sexaginta cubitos habuerit. Exte-
rior autem facies, nihil quod animus aut oculi mirarentur, non
habebat. crustis enim aureis grauißimis undiq; tecta, ultra pri-
mos ortus igneo splendore lucebat: ut cum intuerentur con-
tendentium oculi, quasi solis radijs auerterentur. Hospitibus
quidem aduentibus, procul monti niueo similis uidebatur. nam
ubi deauratum non erat templum, candidissimum erat. In sum-
mo autem aureis ueribus horrebat acutissimis, ne ab insiden-
tibus auiibus pollueretur. Nonnullorum autem saxorum eius,
longitudo quadragintaquinque cubitorum erat, altitudo quin-
que, & latitudo sex. Ara uerò pro templo, quindecim cubitis
alta, lata uerò & longa cubitis quadragenis, quadrataq; stans,
ueluti cornutis angulis eminebat, & à Meridie ascensus in eam
clementer arduus resupinabatur. sine ferro autem constructa
erat, nec unquam eam ferrum tetigerat. Templum autē, aramq;
cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratissima, usque ad cu-
bitum surgens, quæ populum à sacerdotibus segregabat. Go-
norrhæos, hoc est, semine fluentes, itemq; leprosos tota ciuitas
arcebat, & sceminis menstrua soluentibus clausa erat. predi-
ctum autem limitem, ne puris quidē mulieribus transgredi per-
mittebatur. Viri autem, qui nō per omnia casti fuissent, ab inte-
riori aula, & qui puri essent, à sacerdotibus prohibebātur. Qui
uerò ex origine sacerdotum genus ducētes, cecitatis causa mu-
nere non fungebātur, cum incolumibus intra limitem aderant,
partesq; generis consequebantur: uestibus tantum utebantur
plebeijs: quoniam sacerdotali solus qui sacra celebrabat, ami-

ciebatur. Ad altare uerò templumq; accedebant carentes omni uitio sacerdotes, ueste quidem amicti byssina: maxime uerò mero abstinentes, ac sobrij religionis metu, ne quid rem diuinam faciendo peccarent. Pontifex autem cum ipsis non tamen semper ascendebat, sed diebus quibusque septimis, et per singulos menses Calendis: uel si quando patria festiuitas atque annua ab omni populo agebatur. Et sacrificabat uelamine praecinctus, eoq; tectus femora usque ad genitalia: lintheum uerò habes intrinsecus demissum usque ad pedes, et hyacinthinum de super indumentum rotundum, ex quo simbriae pendeant, alterius nodis aurea tintinnabula, malaq; granata sustinentes, tintinnabulis quidem tonitrua, malis uerò fulgura designantibus. Pectoris autem uestimentum uittae cingebant, quinque uariatae coloribus: hoc est, auri, purpure, cocci, byssi, et hyacinthi: quibus etiam uela templi diximus esse cōtexta. Iisdem autem habebat etiam epomidem temperatam, in qua plus auri erat: et habitu quidem indumēto thoraci similis uidebatur: duabus autem fibulis aureis, aspidum specie uinciebatur: quibus inclusi erant optimi, maximiq; sardoniches, scripta tribuum gentis Iudaeae nomina praeferentes. ex altera uerò parte, duodecim pēdebant alij lapides, in quatuor partes terni diuisi. hoc est, sardius, topazius, smaragdus: carbunculus, iaspis, sapphirus: achates, amethystus, lyncurium: onyx, beryllus, chrysolitus. quorum singulis singula item cognomina erant scripta. Caput autē byssina tiara tegebat, hyacinthis coronata. Et circa eam alia corona erat aurea, scriptas ferens sacras literas, quae sunt quatuor elementa uocalia. Ea quidem ueste non semper, sed alia ambitiosa utebatur, illa uerò si quando adyta introibat. solus autem atque semel in anno intrabat, quo die cūctos ieiunare Deo mos erat. Sed de ciuitate, ac templo, et moribus, et legibus iterum diligentius referemus. Non enim pauca super his exponenda

ponenda sunt. ceterum Antonia in angulo quidem duarum porticum sita erat prioris templi, quæ ad Occidentem, Septentrionemque spectarent. in saxo autem fuerat extructa, quinquaginta cubitis alto, et undique prærupto: quod opus Herodis regis fuit, ubi maxime ingenij sui magnificentiam demonstravit. Primum enim à radicibus saxum ipsum leuibus crustis obtegebatur, quo et decus adderet operi, et facile dilaberentur, qui uel ascendere, uel descendere tentauissent. deinde ante turris ædificium murus erat cubitorum trium. intra hunc omne spatium Antonie in quadraginta cubitos erigebatur. Intus autem regie latitudinem, ac descriptionem habebat, diuisam in omnem usum habitationum et speciem, id est, atria, et balnea, et aulas castris aptissimas: ut quantum ad usum necessariarum pertinet, ciuitas uideretur, magnificentia uero palatium. instar uero turris toto habitu formata, quatuor alijs per angulos turribus cingebatur: quarum ceteræ quinquaginta cubitis erant altæ: quæ uero ad Meridianum, Orientalemque angulum sita erat, septuaginta cubitis eminebat, ut ex ea totum templum uideri posset. Quæ uero porticibus iungebatur, utrinque descensus habebat, unde custodes commeabant. semper namque in ea Romani milites residebant: et cum armis appositi custodes, ne quid populus festis diebus noui committeret, obseruabant. castrum enim erat impositum oppido quidem templum, templo uero Antonia. In hac autem porticu custodes erant, et superioris ciuitatis aliud castellum, regia Herodis erat. Bezetha autem collis, ita ut dixi, ab Antonia separabatur: qui cum omnium esset altissimus, etiam parti nouæ ciuitatis coniungebatur, temploque Septentrionali solus obstabat. De ciuitate quidem, ac muris eius, iterum scribere plenius cupiens, in præsentia satis dixi.

Deditionem Iudæi recusant, & Romanos adoriuntur.

CAPVT

VII.

Pugnacis

PVgnacissima autem maximeq; dissentiens multitudo circa Simonem erat, hominum decem millia, præter idumæos: quinquaginta uero decem millium duces, quibus ipse quasi dominus omnium præerat. Idumæi autem qui erant eius partium, cum essent numero quinq; millia, duces decem habebant. Horum autem principes uidebatur, Sossæ Iacobus, et Cathlæ filius Simon. Ioannes autem qui templum occupauerat, sex armatorum millia habebat, quos uiginti duces regebant: tunc autem illi accesserant etiam Zelotarum, depositis discordijs, duo millia quadringenti: qui Eleazaro, quem ante habuerant, et Simone Arini filio utebantur ducibus. His autem (ut diximus) bellum inter se gerentibus, populus erat premium: et plebis pars, quæ non eadem quæ illi committeret, ab utrisq; diripiebatur. Tenebat autem Simon quidem superiorē ciuitatem, murumq; maiorem usq; ad Cedronem, et antiquioris muri, quantum à Siloa flectitur ad Orientem, et usq; ad Monobazi aulam descendit. Is rex erat Adiabene gentis, ultra Euphratem habitantis. Tenebat etiam montem Acræ, quæ inferior est ciuitas, usq; ad Helenæ regiam, quæ Monobazi fuerat mater. Ioannes autem, templum et circum templum aliquatenus, itemq; Ophlam, et uallem, quæ Cedron appellatur, et alij quæ interiacebant incensis, medium bello quod inter se gerebant spatium aperuere. Nec enim castris Romanorum prope murum positus, intra ciuitatem seditio quiescebat: sed ad primum eorum impetum paulisper sanitate recepta, mox ad pristinum morbum rediere. Rursusq; discreti, pro sua quisque parte pugnabat: omnia faciendo, quæ obsidentes optarent. nihil enim acerbius à Romanis passi sunt, quam ipsi se tractarunt: neque post illos ciuitas aliquid nouæ calamitatis experta est. Sed illa quidem grauiores prius casus pertulit, ante quam subuerteretur. qui uero eam debellarunt, maius aliquid perfecere. Dico enim

enim, quòd seditio ciuitatem, Romani uerò seditionem cepere, quæ multò erat mœnibus tutior. & res quidem aduersas suis, iustitiam uerò recte quis Romanis ascriberet. intelliget autem quod dies cuiq; suggererit. Veruntamen his intra ciuitatem ita se habentibus, Titus cum lectis equitibus foris circuiens, quàm muros aggrediretur, explorabat. Hæstanti autem, quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus, quàm ualles erant, & ab alio latere, prior murus machinis firmior uidebatur, placuit ad Ioannis pontificis monumentum (hic enim tantummodo & primus humilior erat, nec secundo muro coniungebatur) inuadere. neglecta enim fuerat munitio, propterea quia non satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem, superiorem ciuitatem, & per Antoniam templum capi posse cogitabat. Hæc eo collustrante, quidam ex amicis eius, Nicanor nomine, ad humerum Leuum sagitta percutitur: cum propius unà cum Iosepho accessisset: pacemq; in muro stantibus (dicendi enim peritus erat) suadere tentaret. Vnde cognitis eorum conatibus Cæsar ex eo, quòd nec ad salutem se hortantibus abstinuere, excitatur in obsidionem: simulq; suburbana militibus uastare permittit. collectaq; omni materia, iubet aggerem construi. Tripartito autem exercitu ad opera, medios in aggeribus iaculatores, & sagittarios constituebat, & ante eos ballistas, aliasq; machinas atque tormenta: quibus & excursus hostium in opera prohiberet, & qui ex muris obstare tentarent. Cæsis autem arboribus, momento suburbana nudata sunt: Collectis autem lignis in aggeres, cum totus operi intentus esset exercitus, nec Iudæi segnes erant: populum quidem in rapinis ac cædibus constitutum fiducia tunc habebat, quòd respiraturus esset: illis aduersus hostes distractis, existimantem pœnas se ab noxijs repetiturum, si Romani superassent. Ioannes autem quamuis in externos socij sui

sui irrumperere properarent, metu tamen Simonis manebat. Verum Simon non quiescebat, proximus enim erat obsidioni, missilibus per murum dispositis, quæ pridem Romanis abstulerat, quæq; apud Antoniam capta fuerant. Sed horum possessio, propter imperitiam plerisque non erat utilis, pauci autem à transfugis docti, malè utebantur instrumentis. Sed cum lapidibus et sagittis aggerem iacentibus militibus imminebant, perq; cuneos excurrentes, manus etiam conferebant. Operantes autem crates super uallum oppositæ protegebant, omnibusq; legionibus contra excursus erant machinæ comparatæ mirabiles. Præcipue uerò decimæ legionis ballistæ uehementiores, et tormenta saxorum, quibus non solum irruentes, sed etiam super murum stantes auertebantur. nam et singula saxa talenti pondus æquabant, et ultra stadij modum torquebantur. ictus autem non solum primis, quos offēdisset, sed aliquando posterioribus quoque intolerabilis erat. Iudæi sanè cauebant à lapidibus, quòd erant candidi: nec tantum sono ac fremitu noscebantur, sed etiam claritudine prospiciebantur. deniq; speculatores in turribus præsidentes, prædicebāt, quando impelleretur machina, saxumq; ferretur: patria lingua clamantes, filius uenit. itaq; præsciebant, in quos ueniret, atq; ita uitabant: et hinc eueniebat, ut illis declinantibus, lapis irritus intercideret. Proinde Romani excogitant, atramento decolorare lapides. tunc enim missi, non similiter incertos ictus habebant, multosq; simul unius impetu corrumpebant. Sed ne male quidem affecti Iudæi, aggeris instruēdi Romanis copiam dabant. omni uerò eos molitione atq; audacia, die, noctuq; prohibebant. Perfectis autem operibus, plumbo et lino ab aggeribus iacto, fabri quod erat ad murum spatium metiuntur. nec enim alioqui id fieri poterat, quoniam desuper telis petebantur. Cumq; pares intervallo arietes inuenissent, eos applicant: propiusq;

propiusq; dispositis machinis, Titus, ne ex muro arietes prohiberentur, ex tribus partibus murum pulsari iubet. Sonitu autem circumstrepente ciuitatem, clamor ingens ciuium sublatus est, itemq; seditiosos pavor inuasit. Et quia periculū commune utrisque uidebatur, communiter iam repugnare cogitabant, uociferantibus inter se discordibus, quia omnia pro communitate hostium facerent: cū si non perpetuam concordiam sibi Deus praebeat, saltem in praesentia contra Romanos oporteat conspirare. Simon autem praecone misso, uolētibus ex templo ad murum egrediendi copiam dedit: idemq; et Ioannes, licet minus crederet, permisit. Illi autem obliti odiorum, ac discordiarum suarum, in unum corpus coeunt: murumq; amplexi, facies inde quamplurimas iaciebant contra machinas Romanorum, contraq; impulsores arietum: eosq; sine intermissione telis petebant. audacissimi uerò cateruatim prosilientes, machinarum tegmina dissipabant: hisq; apposisis irruentes, peritia quidem pauca, plura uerò audacia perficiebant. Semper autem aderat adiumento laborantibus ipse Titus: et iuxta utraque machinas equitibus, ac sagittarijs ordinatis, ignem quidem ferentes prohibebat: iaculantes uerò à turribus, reprimebat, nocendi tempus arietibus faciens: et tamen murus ictibus non cedebat, nisi quòd quintae legionis aries commouit angulum turris: murus autē stabat incolumis. nec enim statim cum turri periculum sensit: quae multò altius eminebat, nullamq; partē muri secum trahere poterat in ruinam. Cū autem ab excursibus paululum quieuisset, obseruato Romanos per opera et castra esse dispersos, quia labore et formidine Iudeos discesse arbitrarentur, excurrūt omnes quā turris erat Hippicus, porta latenter: ignemq; operibus iniiciunt. vsq; ad castrorū quoq; munimenta, in Romanos animati procedebāt. Horum autē periculo mature, et qui erāt propius excitati sunt, et qui procul aberāt conuenire

conuenire. Romanorum autem disciplina uincebat audaciam Iudeorum: & quos prius offenderant in fugam uersis, alijs qui colligerentur instabant. Grauius autem circum machinas pugna commissa est, illis incendere, his incendium prohibere certantibus. incertusq; clamor utrinque tollebatur, & multi qui in fronte steterant, ceciderunt. Sed Iudæi confidentia superiores erant, ignisq; opera tetigerat. incensaq; omnia cum instrumentis penitus essent, nisi lecti de Alexandria restitissent plerique, propter opinionem sui uiriliter dimicantes. nam gloriosissimis in hoc bello prælati sunt, donec imperator equitum ualentissimis comitatus, in hostes irruit: & ipse quidem duodecim repugnatores peremit: metu autem cladis eorum cetera multitudo in fugam uersa, omnes compulsi in ciuitatem, eoq; modo aggeres liberauit incendio. In hac autem pugna, unum ex Iudæis uiuum capi contigit, eumq; Titus crucifigi pro muro iussit, si forte reliqui uel hoc spectaculo terrii concederent. Post eius uerò discessum, etiam dux Idumæorum Ioannes, dum ante muros cum noto milite loquitur, à quodam Arabæ pectus sagitta percussus, continuo periit: magnumq; & Iudæis luctum, & seditiosis mœrorem reliquit. nam & manus promptus erat, & sapientia nobilis.

De casu turris & duorum murorum obtentu. CAP. VIII.

NOcte uerò que secuta est, incredibilis tumultus Romanis incidit. Nam cum tres turres imperator Titus quinquagenum cubitorum construi præcepisset, ut his per aggeres singulos positis, hinc hostes in muro stantes facilius in fugam uerteret, una earum sponte sua nocte intempesta lapsa est. ingenti uerò sonitu factio, metus occupauit exercitum. Conari autem aliquid Iudæos suspicati, ad arma currebant, eaq; re turba in legionibus ac tumultus erat. cumq; nemo quid accidisset, referre posset, diu queruli alius aliud opinabantur: nullisq; interuenien-

uenientibus hostibus semetipsos timebant: signumq; diligenter singuli à proximis requirebant, tanquam Iudæi iam castra possiderent: Panicoq; terrore capti uidebantur, donec Titus, cognitis quæ res erant, uerum cunctis indicari iussit: tandemq; tumultus eo nuntio conqueuit. Iudæi quidem cætera fortiter sustinentes, male turribus affecti sunt. machinis enim leuioribus, & iaculatoribus, ac sagittarijs, saxorumq; tormentis inde feriebantur. Sed neq; harum æquare ipsi poterant celsitudinem, & turres excidendi spes non erat. cumq; neq; eueriti propter grauitatem, neq; incendi propterea quod ferro tegebantur, facile possent, ultra iactum teli fugientes, arietum impetus non uetabant: qui sine intermissione ferientes, paulatim aliquid proficiebant. Itaq; muro iam cedente magno arieti Romanorum, quem Iudæi Nicon auebant, quod omnia uinceret, quamuis & antea defessi erant pugna & uigilijs, cum longè ab oppido pernoctarent: tamen etiam negligentia, uel quod malè consulerent, murum sibi superuacuum esse credentes, quibus alia duo munimenta superessent, lassatiq; plurimi recessere. cum autem Romani, quæ primum murum Nicon per-ruperat, ascendissent, ad secundum omnes Iudæi relictis custodijs refugerunt. portis autem Romani qui transierunt patefactis, exercitum recepere. Et hi quidem hoc modo potiti muro, quinto Nonas Maij, & partem eius maximam diruunt, & Septentrionalem ciuitatis regionem, quam antè Cestius uastauerat. Titus autem notato quæ Assyriorum castrum est, militem transfert, occupato omni quod inter Cedrona fuerat spatium: & ultra sagitta iactum à secundo muro separatus, oppugnationem statim aggressus est. Tunc igitur partiti murum Iudæi, fortiter restiterunt. Et Ioannes quidem, eiusq; socij ex Antonia & Septentrionali porticu templi ab Alexandri monumento pugnant. Simonis autem manus iuxta nonumentum

Ioannis aditum clausierant, usq; ad portam, qua in Hippicom turrim aqua inducebatur. Sæpe autem prosilientes e portis, coninus dimicabant: compulsiq; intra muros in conflictu quidam Romanorum disciplina, propter imperitiam uincebantur: in murali autem certamine superabant. eos enim fortuna atq; scientia, Iudeos uero audacia, quam timor aleret, sustentabat: quod natura erant in calamitatibus duri. Ad hæc autem, & istis suberat spes salutis, & Romanis cite uictoria. neutros autem lassitudo fatigabat: sed aggressiones, murorumq; oppugnationes, & excursus crebri per cuneos, diebus totis agebantur: nullaq; præliorum species aberat, cum à prima luce incipientia utriq; insomnis & die grauior nox dirimeret: his quidem occupatum iri murum continuo metuentibus, illis uero, ne Iudei castra peruaderent. Itaq; in armis pernoctantes, prima luce utriq; pugna parati erant. Et Iudei quidem certabant, quis esset promptior ad periculum, eoq; modo gratia emineret apud duces suos. maxime uero Simonis eos metus ac reuerentia commouebat, eoq; modo illum singuli subiectorum colebant, ut ad semet quoq; interficiendos parati essent, si hoc ille iussisset. Romanos autem ad uirtutem hortabatur consuetudo uincendi, & quia uinci non assueuerant, crebraq; militie, exercitationesq; perpetuæ, & imperij magnitudo: ante omnia uero Titus semper ubiq; præsens. nam & inertia, spectante atq; opitulante Cæsare, grauissimum facinus uidebatur: & ei qui bene decertasset, testis aderat, qui rependeret præmium. præterea fructus erat, uel cognosci solum principi uirum fortem: idcirco multorum maior uiribus alacritas demonstrata est. Deniq; istis ipsis diebus, ualidissima Iudeorum acie instructa pro moenibus, telisq; utrinq; missis, quidam Longinus de numero equitum ex acie Romana progressus, in mediam aciem Iudeorum irruit: hisq; disiectis, hoc impetu duos fortissimos perimit, annis obuiam

uiam tendentis ore percusso, alterius eodem telo quod priori extraxerat, transfixo latere refugientis: & ex medijs hostibus ad suos primus occurrit. Ille igitur ob uirtutem insignis erat: æmuli autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et Iudei quidem negligentes quid paterentur, tantummodo qualiter afficerent considerabat: morsq; his leuissima dacebatur, si quo interfecto hoste cecidissent: Titus autem non minus saluti militis, quàm uictorie consulebat: & temerarios impetus desperationem dicens, solam uerò esse uirtutem, siquis prudenter & cautè sine proprio incommodo fortiter faceret, in ea re potius, quæ periculum non haberet, uiros esse precipiebat.

De Castore Iudæo Romanis illudente.

C A P . I X .

I Taq; à Septentrionali parte, mediæ turri applicat arietem: In qua Iudæus quidam uersutus ac subdolus, Castor nomine, cum decem alijs militibus suis delituerat, fugatus ceteris formidine sagittarum. Hi cum pauidi sub lorice aliquandiu quieuiissent, concussa turri surgunt. Extentusq; manibus, Castor ueluti supplex Cæsarem implorabat: & uoce miserabili, ut sibi parceret, obtestabatur. Cui Titus pro simplicitate sua credulus, iamq; Iudæos existimans belli pœnitere, arietes quidem impulsione cessare iubet, ac sagittarios supplicibus prohibet. Castori autem quid uellet eloqui permittit. Cumq; ille respondisset, ad fœdus uelle descendere: Titus gratulaturum se ait, si omnes eadem sentire uoluissent: paratoq; animo fidem pacis etiam ciuitati daturum. Sed cum ex illis decem Castoris socijs quinq; iidem supplices esse simularent, ceteri nunquam se Romanis seruituros clamant, dum mori liberis liceat. Deniq; illis super hoc ambigentibus, cessabat expugnatio. Castor autem interea Simonem per internuntios admonerat, ut dum uacuum esset tempus, de rebus urgentibus consilium caperet: paulisper enim se illudere Imperatori Romano.

Z Z 2

Simul

Simul autem hoc agens ad pacem hortari contradicentes socios uidebatur. illi autem uelut aggrescentes, in thoracas nudos fixere gladios: hisq; percussus uelut interfecti ceciderunt. Titus uero eiusq; socij obstupere tanta eorum pertinacia, cum ex inferiori loco quod factum erat, uere uidere non potuissent: mirabanturq; simul audaciam, et calamitatem miserabantur. Interea Castorem ad natem quidam sagitta percutit. tumq; ille telum extractum Imperatori ostendens, iniqua se perpeti querebatur. At Titus incusato qui hoc emiserat, astantem Iosephum mittit, ut Castori dexteram porrigeret. uerum is neq; se iturum, nihil enim sanum supplices cogitare, respondit: et amicos qui uoluere ire prohibuit. Cum uero quidam ex persugis Aeneas, iturum sese dixisset ad eum, inuitante Castore ut etiam secum in quo ferret argentum aliquid susciperet: ad haec ille studiosè aperto sinu accurrit: alter uero super eum saxum demisit. Et ipsum quidem, quoniam precauerat, ferire non potuit: sed alium militem qui aderat, uulnerauit. Caesar uero fallaciam reputans, intellexit misericordiam in bello nocere, minusq; decipi calliditate seuitiam: arietisq; impulsionebus, iracundia fraudis, uehementius utebatur. Castor autem eiusq; socij turrim istibus iam cedentem incendunt: perq; flammam eiusdem msi cuniculos, iterum magni animi opinionem apud Romanos habuere, tanquam se ignibus tradidissent. Caput autem hac parte murum Titus, die quinto postquam primum ceperat: fugatisq; inde Iudeis, intro cum lectis mille transijt, quos circa se habebat, armatis: ubi noua ciuitas et lanae uenditores erant, fabriq; ararij, uestiumq; mercatus, et ad murum angustae uiae transuersae tendebant. Enimvero si uel statim muri disturbasset maximam partem, uel quae ceperat lege belli uastasset, nullum credo damnum uictoriae fuisset admixtum. nunc autem Iudeos exoratum iri sperans, cum liceret

erret capere, facilem discessioni aditum non dilatauit. nec enim quibus consulebat, insidiaturos sibi putabat.

De secundo muro bis obtento à Romanis.

C A P . X .

DEniq; postquam ingressus est, neq; occidi quenquam permisit eorum qui comprehendebantur, neq; domus incendisset tamen seditionis, si pugnare uellent, sine populi detrimento copiam dabat, quam ipsis populo fortunas proprias se redditurum pollicebatur. Plurimi namq; petebant sibi ciuitatem seruari, templum uerò ciuitati. At enim populum quidem ad ea quæ hortabatur & antea paratum habebat, bellicosi autem pro inertia ducebant humanitatem: Titumq; imbelli animo, quod ceteram ciuitatem tenere non posset, has proponere conditiones putabant. mortem autem populo denuntiantes, & si uerbum quisquam de traditione fecisset, pacem uel nominasset, mox interficiendum eum esse iuniantes, Romanis qui introiere, alij per uiarum angustias obstabant, alij ex aedibus: alij murum per superiores portas egressi, pugnare cœperunt. quibus rebus perturbati custodes, de muro sese demiserunt, relictisq; turribus in castra recesserunt. clamor autem audiebatur militum intra ciuitatem, quod ab hostibus cingerentur: foris autem degentium clausis contubernalibus metuentium. crescente autē numero Iudeorum, & propter locorum peritiam uiarumq; scientiam prævalente, multi Romanorum trucidabantur, & ab incubentibus pellebātur, cum magis necessitate resisterent. nec enim multis simul fugiendi copia per angustias muri patebat: omnesq; penè qui transierant, perempti fuissent, nisi Titus eis opem tulisset. Dispositis enim per summa uiarū sagittarijs, & ubi plus erat multitudinis astans, missilibus hostes abigebat, & cum eo Domitius Sabinus, uir bonus etiam illo prælio comprobatus: durauitq; tam diu, sagittis eos prohibens irruere, donec omnes milites recessere. Roman quidē

ita secundo muro potiti, ad extremum pulsati sunt. Oppidanis uero qui pugnares erant, spiritus creuit: et secundis rebus amentes erant, neque Romanos ausuros esse ad ciuitatem accedere suspicantes, neque uinci se posse, si ad praelium processissent. nam quia iniqui erant, officiebat eorum sententijs Deus: et neque Romanorum uim, multo maiorem illa quae pulsa fuerat, superesse cernebant: neque famem, iam iamque serpentem. adhuc enim malis publicis alebantur, et sanguinem ciuitatis bibebant. boni autem iandudum inopia laborabant, et penuria uictus iam multi defecerant. populi tamen interitum, seditiosi pro leuamine sui ducebant: et solos eos qui pacem non probarent, saluos esse cupiebant, quique uiuere contra Romanos optarent. contrariam uero multitudinem, uelut onus quoddam, consumi gratulabantur. et ita quidem circa suos affecti erant. Romanos autem, quod ciuitatem iterum ingredi conabantur, armati prohibuerunt, disiectis muri partibus obiectu corporum praemunitis: ac per triduum sustinere fortiter dimicantes. Quarto autem die, Titum uehementius aggressum nequaquam ferre potuerunt. sed ui coacti, rursum quod antea refugerunt. ille autem interim muro potitus, totam eius Septentrionalem partem statim deposuit: in meridianam uero per turres praesidia collocauit.

De aggeribus in tertium murum, & oratione proluxa Iosephi pro deditione facienda, & fame obsessorum. CAPVT XI.

Iamque tertium murum Titus aggredi cogitabat. Videbatur autem breuissimi temporis eius obsidio: spatiumque consilij seditiosis esse dandum, si quid disturbance secundum muri aut famus metu remitterent. nec enim diutius eis praedas posse sufficere: et ipse otio commodè utebatur. Nam cum dies aduenisset, quo militibus oportebat alimenta distribui, in conspicuo hostibus loco ductus, iussit duces ordinato exercitu pecuniam singulis numerare. Illi autem prolatis armis ex inuolucris mu-

niti

niti procedunt, equitibus ornatos equos ducentibus: locaq; suburbana per multum spatium auro argentoq; lucebant. Illo autem spectaculo nihil aut iucundius suis, aut horribilius hostibus uidebatur. spectantibus enim & uetera plena erant maxima, & Septentrionalis regio. quin & domos refertas intuentibus cerneres: nullamq; ciuitatis partem quam non infusa multitudo tegeret. metus autem quamuis audacissimos ceperat, omnem simul exercitum armorumq; pulchritudinem conspicientes, & ordinationem uirorum. Et fortasse ad illam speciem seditiosi animos mutauissent, nisi malorum immanitate, quæ in populum commiserant, dandam sibi ueniam à Romanis desperassent: imminente autem, si destitissent, morte supplicij, bello mori præstabilius esse ducebant. præualebat etiam factum, quod innocentes cum nocentibus, & ciuitatem cum seditiosis perire decreuerat. Quatriduo per singulas legiones alimenta consecuti sunt. Quinto autem die, cum omnia faciens Titus, nihil Iudeos pacatum cogitare sensisset, bisariam diuiso exercitu, Antoniam uersus ad Ioannis monumentum aggeres inchoauit: ista parte superiorem ciuitatem captum iri cogitans, & per Antoniam templum. namq; hoc nisi cepisset, ne oppidum quidem tutum erat obtinere. In utraq; autem parte duo aggeres erigebantur, à singulis legionibus singuli. Et iuxta monumentum quidem operantes, à Iudæis & Simonis socijs infestantibus prohibebantur: ad Antoniam uerò ab Ioannis socijs cum multitudine Zelotarum, non solum quia de superiore loco pugnabant, uerumetiam quia machinis iam uti didicerant. paulatim enim usus quotidianus aluit peritiam. Habebant autem ballistas trecentas, & quadraginta tormenta saxorum, quibus difficiliorem aggerum extructionem Romanis efficiebant. Titus autem sibi saluam fore fortunam sciens, & peritiram esse ciuitatem, unâ & obsidioni uehementer instabat: nec

poenitudinem Iudæis suadere cessabat: consiliūq; factis admiscens, et orationem sæpe armis efficaciorē cognoscens, tam ipsos ut saluari uellent rogabat, tradita sibi ciuitate, quæ iam capta uideretur, quàm et Iosephū allegabat, patria lingua uerba facturum, sperans eos hominis gentilis monitu aliquid remissuros. Itaq; Iosephus murū circuiens, simulq; extrateli iactum stans, unde axaudiri facilius posset, multis orabat, ut sibi ac populo parcerent, templo ac patriæ, ne ue contra hæc fierent alienigenis duriores. Romanos enim sancta reuereri, cum quibus nulla sibi societas esset, manusq; suas ad hoc usq; cohibere. ipsos uerò in his edoctos, cum seruare possent, sponte ad eorum interitum ruere. quin potius uiderent muros concidisse firmiores, excisis uerò infirmiores superesse. Romanorumq; uires cognoscerent sustinere non posse, hisq; seruire non esse nouum, neq; inexpertum Iudæis. Nam licet pulchrum sit pro libertate pugnare, tamen id in principio decere fieri. semel autem subditum, qui multo tempore paruisset imperio, iugum excutientem, malæ mortis cupidum, non libertatis amatorem uideri. Debere autem dedignari dominos humiliores, non quorum in potestate sunt omnia. Nam quid Romanos effugisse, nisi quod propter æstus aut frigora esset inutile? imo uerò transisse ad eos undique fortunam, deumq; per singulas nationes ducentem imperium, nunc esse in Italia. Hanc autem ualidissimam legem, tam feris bestiis quàm hominibus esse præfinitam, potentioribus cedere: apud eosq; esse uictoriam, apud quos robur fuerit armorum. Idcirco etiam maiores eorum, quamquam multum et animis et corporibus et alijs subsidijs meliores, cessisse Romanis: quos nisi Deum scissent illis fauere, nunquam perpeSSI fuissent. ipsos uerò quæ tunc re fretos resistere, cum ex magna parte capta sit ciuitas: ciues autem etiam si muros integros haberent, excidio pariter

ter affecti sint. Nec enim latere Romanos, quæ fames teneat civitatem: & modò quidem consumi populum, continuo uerò etiam bellatores interituros: nam etsi Romani desierint, & ab obsidione cessauerint, neq; civitatem strictis gladijs irruerint, Iudæis tamen inexpugnabile bellum intus asserere, quod horis singulis aleretur: nisi forte contra famem quoq; arma caperent ac dimicarent, soli q; possent etiam infortunium superare. His addebat, optimum esse ante intolerabilem calamitatem mutare sententiam: dumq; liceret, salutare consilium sequi. Nec enim antea gestorum causa succensere Romanos, nisi ad finem usq; insolentes essent: natura eos esse in imperio mansuetos, atq; iracundie præferre quod utile est. Utile autem putare, neq; civitatem uacua uiris, neq; desertam habere provinciam: idcirco uelle Imperatorem cum his dexteram iungere: nec enim cuiquam salutem daturum, si ui ceperit civitatem, præsertim qui nec in extremis ei cladibus rogati paruerint. Breui autem murum quoq; tertium captum iri, priores qui capti sunt, fidem facere: & quamuis perrumpi tutamina non possint, famem pro Romanis pugnaturam. His monentem Iosephum multò in muro stantes uituperabant, multi uerò conuicijs, nonnulli etiam iaculis appetebant. Ille autem cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret, ad gentiles transit historias: O miseri, uociferans, uestrorumq; auxiliorum immemores, armis & manibus cum Romanis bellum geritis, quasi quem alium sic uicerimus. quando autem non Deus omnium conditor, Iudæorum defensor est, si ledantur? Non resipietis? Unde progressi pugnatis, quantumq; auxiliatorem uiolatis? Non recordamini opera diuina parentum, atq; hunc sanctum locum, quanta bella nobis aliquando peremit: Ego autem facta Dei narrare auribus indignis horresco: sed tamen audite, ut cognoscatis non solum nos Romanis, sed etiam Deo resistere.

Nechias, qui tunc erat Rex Aegyptiorum, idemq; Pharaō uocabatur, cum infinita manu descendit, reginamq; Sarām materni nostri generis rapuit. Quid igitur uir eius Abraham proauus noster? Armis credo ultus est iniuriam? Atqui ccc. ET XVIII. praefectos habebat, quorum singulis infinita multitudo parebat. An ipse quidem quiescere maluit absente Deo? puras autem manus ad hunc locum tendens, quem uos poluistis, inuictum sibi auxiliatorem ad militiam legit? Nonne secunda uestera incorrupta regina remissa est ad maritum? Adorans autem quem uos gentili cede cruentatis locum, ac tremens nocturnis somnijs Aegyptius exagitatus aufugit, auroq; et argento amantissimos Deo donauit Hebraeos. Dicam translata in Aegyptum maiorum nostrorum domicilia. Qui cum annos quadringentos tyrannis, an Regibus alienigenis subiacerent, armis ac manibus ulcisci possent, semetipsos Deo potius permisere. Quis nescit Aegyptum repletam omni genere serpentium, omniq; morbo corruptam? Quis terram infructuosam? quis Nili defectionem, et continuas decem plagas? et ob hoc parentes nostros cum praesidio incruentos, et sine periculo deduci, quos Deus sibi sacerdotes ducebat? An non ab Assyrijs raptam nobis sanctam arcam, Palestina et Dagon simulacrum genuit, et tota gens quae rapuerat? corruptis uero occultis corporum, ac per ea cum cibo uisceribus exhaustis, cymbalorum ac tympanorum sono manibus noxijs reportauerunt, sanctum placationibus expiantes? Deus erat qui haec parentibus administrabat, propterea quod omnis armis ac manibus, eius se iudicio permisere. Rex Assyriorum Senacherib, cum totam ducens Asiam ad hanc urbem castra posuisset, num manibus humanis cecidit? nonne ab armis quiescentes in uotis erant, et angelus Dei in una nocte infinitum deleuit exercitum? posteroq; die excitatus

Assyr

Assyrius GLXXXV. milia reperit mortuorum, atq; ita
 cum reliquis Hebraeos inermes, nec persequentes fugie-
 bat? Scitis etiam in Babylone seruitium, ubi per annos
 septuaginta populus exulans, non ante libertatem recepit,
 quam eam Deo Cyrus donaret: qui eos etiam est persecu-
 tus, iterumq; auxiliatori suo sacerdotum more seruiebant.
 Breuiter dicam, nullum est operæpretium quod armis pene-
 tes nostri fecerint, aut non sine armis Deo permissa pote-
 state impetrauerint. Domi autem manentes, ut placebat iu-
 dici superabant. Pugnantes uerò, semper de spe deciderunt.
 Nam ubi Rege Babyloniorum urbem obsidente, contra Hie-
 remie prædicationem Sedechius rex noster cum eo congressus
 est, tam ipse captus est, quam cum templo ciuitatem uidit ex-
 cindi. Atqui uidete, quanto ille rex uestris ducibus, eiusq;
 populus uobis erat moderatior. Deniq; Hieremiam uociferan-
 tem, inuisos esse eos Deo propter delicta quæ in eum commi-
 serant, captum iri autem nisi traderent ciuitatem, neq; rex neq;
 populus interfecit. Sed uos (ut intus gesta prætermittam, neq;
 dignè possum iniquitates uestras exponere) me, qui uobis sa-
 lutem suadeam, querimini, telisq; appetitis irati, quod uos
 uestrorum commonescio peccatorum, nec dici ea toleratis,
 quorum quotidie facta committitis. Idem tunc fuit, cum An-
 tiocho qui dictus est Epiphanes obsidente ciuitatem, multis
 modis offensa diuinitate, maiores nostri cum armis progressi,
 ipsi quidem in pugna perempti sunt, oppidum uerò ab ho-
 stibus direptum est: sanctumq; per triennium sexq; menses
 penitus desolatum est. Et quid pluribus opus est? Ipsos Ro-
 manos quis contra Iudeorum gentes ad militiam prouoca-
 uit? nonne indigenarum impietas? Vnde seruire coepimus?
 Nonne à seditione maiorum, quando Aristobuli et Hyrcani
 furor, et inter eos contentio, Pompeium intulit ciuitati, et Ro-
 manis

manis Deus indignos libertate subiecit? Deniq; tres menses obfessi, quanquam nihil quale uos in sanctum legesq; deliquerant, & maioribus ad bellum subsidijs utebantur, sese tradiderunt. Antigoni autem filij Aristobuli nescimus exitum? quo regnum obtinente, Deus iterum captiuitate persequabatur populum delinquentem. Et Herodes quidem Antipatri filius, Sosium & Romanum adduxit exercitum: circumdati uero per sex menses obsidebantur, donec capti peccatorum suorum supplicia penderunt: direptaq; est ab hostibus ciuitas. Ita nunquam genti arma data sunt. Oppugnationi uero sine dubio coheret excidium. Oportet ergo (ut opinor) sacri loci possessores iudicium Deo de omnibus permittere: manusq; tunc humanas contemnere, cum à superno ipsi Iudice non recedant. Vos autem quid ex his, quæ legi conditor bene dixit, egistis? Quid, quod is execratus est, prætermisistis? Quantum autem illos, qui citò perire, impietate superastis? nam occulta dedignantes peccata, hoc est furta, insidiasq; atq; adulteria, rapinis, cædibus certatis, nouasq; maleficiorum excogitastis uias. Sanctum uero templum: factum est omnium receptaculum: & indigenarum manibus pollutus est locus, quem Romani ex tam longinquo adorabant, multa per legem nostram de suis moribus derogantes. Deinde post hæc in quem fuistis impij, hunc auxiliatorem sperastis? Valde quidem iusti estis, supplices, purisq; manibus adiutorem uestrum rogatis. Talibus Rex noster precibus aduersum Assyrium supplicauit, cum magnum illum exercitum Deus una nocte prostrauit? Similia uero Assyrijs Romani committunt, ut etiam similem ultionem speretis? Nam ille quidem ab Rege nostro accepta pecunia, ut uasitati parceret ciuitatis, neglecto iureiurando ad incendium templi descendit: Romani autem solenne poscunt tributum, quod parentes nostri eorum parentibus pensabant. Et si hoc impetrauerint, neq; populantur ciuitatem, neq; sancta omni-

no tangunt. Concedunt autem uobis famulias liberas & possessiones tenere, sacrasq; leges saluas manere patiuntur. Insania est profectò, sperare Deum talem circa iustos fore, qualis iniustus apparuit: præsertim qui statim ulcisci nouerit cum oportet. Deniq; Assyrios prima nocte, qua castra ciuitati admoerant, fregit. Quòd si etiam uestram progeniem liberaret, Romanos uerò dignos pœna indicaret, confestim eis illo tempore sicut Assyrijs irasceretur, quo genti manus Pompeius attulit, quo post illum Sosius ascendit, quo Galileam Vespasianus excidit, postremò non nunc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neq; Magnus, neq; Sosius quicquam passi sunt, & ciuitatem uictoria ceperunt. Vespasianus autem ex bello quod nobiscum gessit, etiam imperium adeptus est. Nam Tito quidem etiam fontes nunc uberiores profluunt, qui prius uobis aruerant. Deniq; ante eius aduentum scitis & Siloam & omnes extra ciuitatem fontes adeò defecisse, ut ad utrumq; aqua mercaretur: nunc autem ita hostibus nostris largi sunt, ut non modò ipsis & iumentis eorum, sed etiam hortis sufficiant. Deniq; huius prodigij & antè periculum factum est in excidio ciuitatis, quando suprà memoratus Babylonius Rex cum exercitu aduenit, qui & captam ciuitatem incendit & templum: quamuis (ut opinor) nihil tunc illi tantum, quantum uos impie nunc, commississent. Itaq; sanctis relictis, Deum fugisse putauerim: hisq; nunc adesse, quibus cum bellum geritis. An bonus quidem uir domum flagitiosam fugiet, & domesticos oderit? Deum uerò malis uestris inherere arbitramini, qui etiam occulta conspicit, & audit omnia quæ tacentur? Quid autem apud uos tacetur? quid celatur? quid non etiam inimicis planum factum est? Iniquitates enim uestræ uelut in promptu neminem latent: inq; dies singulos, quis peior sit, certamen habetis, atq; ita nequitiam, ut uirtutem demonstrare contenditis. Veruntamen reliqua salutis uia est,

si uel

si uelitis, & diuinitas confesis ac poenitentibus solet sese placabilis offerre. Arma projicite, pudeat nos patriæ iam dirutæ, conuertite oculos, & aspiciite eius quam proditis pulchritudinem, quale oppidum, quale templum, quàm multarum gentium munera. Quis in hæc flammæ adducit? quis hæc iam non esse desiderat? Et quid est hoc quod saluum esse debeat dignius? ô duri & lapidibus stupidiore. Si hæc non ueris luminibus cernitis, saltem familiarum uestrarum misere mini. Versentur in conspectu cuiusq; filij, coniuges, & parentes, quos paulò post aut bellum aut fames absumpserit. Scio quia una cum his periclitabitur mihi mater & coniunx, & familia non ignobilis, domusq; olim clarissima. Et fortasse propterea me quisquam hæc suadere credidit: Interficite illos, accipite mercedem salutis uestre sanguinem meum. Ipse quoq; mori paratus sum, si post me respiciatis. Hæc Iosepho uociferante cum lacrymis, seditiosi quidem neq; animos flexerunt, neq; tutam sibi mutationem fore indicauerunt. Populus uerò ad profugienam commotus est: & alij possessionibus suis, alij rebus charissimis exiguo pretio uenundatis, aureos, ne latrones eos deprehenderent, transglutiebant: quum uerò ad Romanos elapsi fuissent, exonerato uentre habebant usui necessaria. Titus enim plerosq; per agros, quò uellet quisq; pergere, dimittebat: idq; magis eos ad perfugium hortabatur, quòd & intestinis malis carebant, nec Romanis seruiebant. Ioannes autem & Simon cum socijs, ne his magis pateret exitus, quàm Romanis aditus, obstruebant: & qui uel umbram suspicionis dedisset, continuo necabatur. Ditioribus quidem manere etiam sicut profugere, par causa erat pereundi: nam quasi transfugere uoluisset, propter patrimonium quisq; occidebatur. Cum fame autem crescebat desperatio seditionum, & in dies singulos utrunq; malum amplius accendebat

debatur. Et palam quidem nulla erant frumenta, irrucentes autem scrutabantur domos. Et si quidem inuenissent aliquid, eos qui negauerant uerberabant: si uerò nihil inuenissent, quasi diligentius celaissent, tormentis itidem afficiebant. Habendi autem argumento erant corpora miserorum, cum ea quæ solidis uiribus starent, abundare cibo putarentur. Tabidi autem transfigebantur: nec rationis esse uidebatur, statim fame morituros occidere: multi uerò clam uniuersa bona sua uno frumenti modio, qui ditiores essent, itemque pauperes ordeï permutarunt. Inclusi deinde intimis ædium testis, quidam summa penuria insectum triticum comedeant: panem alij conficiebant, ut necessitas metusque monuisset. Et mensa quidem nusquam apponebatur, sed incoctum subtrahentes igni cibum diripiebant. Miserabilis autem erat uictus, dignumque lacrymis spectaculum, cum potentiores quidem plus haberent, infirmiores autem iniuriam deplorarent, quippe cum fames super omnes clades haberetur: Nihil enim sic perdit hominem ut pudor: nam quod reuerentia dignum est, in fame negligitur. Denique uxores uiris, et filij parentibus, et quod miserrimum, matres cibum infantibus ex ipso ore rapiebant: et marcescentibus inter manus charissimis nemo parcebat, quin uitæ guttas auferret. Edentes uerò talia non latebant, sed ubique aderant qui ista diriperent. Nam sicubi clausam domum uidissent, eos qui intus erant, cibum capere hoc suspicabantur indicio: statimque ruptis foribus irruerant, uictumque iam contusum dentibus, ex gutture penè reuocabant, ipsos faucibus strangulantes. Pulsabantur autem senes ne cibum defenderent: lacerabantur mulieres, ea quæ haberent in manibus occultantes: nullaque miseratio uel cani erat capitis, uel infantie: sed abstractos pueros et ex buccella pendentes, humo allidebant. Si quis autem incurrentes anteuenisset, quodque

quodq; rapturi fuerant deuorasset, tanquam lasi cruentiores erant. Acerbissimos autem cruciatus excogitabant, dummodo alimenta reperirent: nunc excruciantes genitalium uias, nunc uirgis acutus podices transfigendo: horrendaq; etiam auditu quis patiebatur: in unius panis confessionem, & ut unum pugnum farinae abditum indicaret. Tortores autem nec esuriebant (minus enim crudele uideretur, quod necessitas imperaret) exercentes autem dementiam suam, sexq; sibi dierum com meatum preparantes, hisq; occurrentes, qui per Romanorum custodias agrestis oleris herbarumq; gratia colligendarum nocte crepississent, cum iam se hostes euassisse credebant, quæ attulissent eripiebant: multumq; supplicantibus, & horribile Dei nomen implorantibus, ut aliquam partem sibi concederent eorum, quæ cum periculo sibi collegissent, nihil penitus dabant: gratumq; uidebatur, si spoliati non perirent. Hæc quidem humiliores à satellitibus patiebantur. Honorati uerò ac diuites ad tyrannos perducebantur, quorum alij insidiarum falsò accusati occidebantur, alij quia Romanis proderent ciuitatem. Et plerunq; delator subornatus indicabat, quod profugere uoluissent. Si uerò quem Simon expilasset, eum ad Ioannem remittebat: & quem Ioannes expoliasset, eum Simon excipiebat: sibiq; inuicem propinabant sanguinem popularium, miserorumq; cadauera partiebantur. Et dominandi quidem causa erat in utroq; dissensio, scelerum uerò concordia. Nam qui ex alienis malis partem alteri, sibi totum uendicans, non dedisset, nequissimus uidebatur. Et qui non acceperat, uelut boni alicuius damno dolebat, quia crudelitatis parte caruisset. Singulatim quidem iniquitates eorum explanare non potero: ut autem breuiter dicam, neq; aliam ciuitatem unquam talia perpeffam puto, neq; ullam nationem post hominum memoriam malitia ferociorem fuisse. Postremò etiam genti Hebræorū
malcd

maledicebant, ut minus impij uiderentur in alienos. Veruntamen, quod erant, & seruos se, & conuenas & degeneris gentis abortiones esse confessi sunt. Denique ciuitatem ipsi euertere, & Romanos inuitos hanc tristem admittere uictoriam coëgere: tardiusq; uenientem in templum ignem penè traxere. Denique cum hi ardere superiorem ciuitatem uidissent, neque doluere, neque illachrymauere: sed apud Romanos qui hæc paterentur inuenti sunt. Verum hæc quidem suo loco postea cum rerum documentis dicemus.

De Iudæis crucifixis & aggeribus combustis. C A P. X I I .

Tito autem aggeres proficiebant, quamuis à muro milites malè afficerentur: parte uerò equitatus missa, insit per ualles ad alimènta comportanda exeuntibus insidias tendi. Erant autem in his nonnulli etiam pugnatōres, quibus iam minime præda sufficeret: maior uerò pars ex populo pauperes, quos profugere deterrebat pro affectibus suis metus. nec clam enim seditiosis fieri posse sperabant, ut cum coniugibus ac liberis diffugerent: eosq; latronibus relinquere non patiebantur uice sua iugulandos. Audaciores autem faciebat ad exeundum famēs, restabatq; iam latitantes egredi, & ab hostibus capi. Deprehensi autem necessitate repugnabant, metu supplicij, seroq; uidebantur supplicare: post pugnam itaque uerberati, & ante mortem modis omnibus excruciatī, contra murum cruci suffigebantur. Tito quidem miserabilis uidebatur ista calamitas, cum Iudæi in dies singulos quingenti, nonnunquam etiam plures caperentur. Sed neq; captos dimittere tutum erat, tantamq; asseruare multitudinem custodum uidebat esse custodiam: maxime uerò propterea non prohibuit, citius eos existimans ea facie remissuros, tanquam similia passuros, nisi se dedidissent. Milites autem diuersis modis suffigebant, ira & odio & ludibrij causa: & propter multitudinem quā cepissent, iam spatium

crucibus decrat, & corporibus cruces. Seditiosis uerò tantum defuit, ut ea clade mouerentur, quòd etiam in contrarium eis cecisset, ad deterrendam reliquam multitudinem. Transfugarum enim familiaribus ad murum tractis, & si qui erant popularium prouiores ad pacem, & que paterentur qui ad Romanos profugerent, demonstrabant: & qui comprehensi tenebantur, eos supplices non captiuos esse dicebant. Ea res multos perfugere cupientium, donec uerum cognosceretur inhibuit. Fuerunt autem qui statim dilapsi sunt, quasi ad uerum supplicium properantes. Illatam enim ab hostibus mortem, comparatione famis requiem esse ducebant. Multis autem captiuorum Titus etiam manus abscidi precepit, eosq; ad Ioannem & Simonem intromisit, ut propter calamitatem nec uiderentur profugi, nec crederentur: saltem nunc desinerent admonens, ne ue se compellerent ad excidium ciuitatis: sed lucrarentur in extremis mutata uoluntate, & proprias animas, & patriam tantam & templum, cuius participem non habebant. simul autem aggeres circumeundo, operantes urgebat, ueluti factis uerba non multo post secuturus. Ad hæc in muris stantes, & ipsi Cesari, & patri eius maledicebant, mortemq; se contemnere clamabant, eamq; seruituti rectè præferre: multa uerò mala Romanis facere dum sperant, nec se nec patriam curantes, ut ipse diceret, perituros: mundumq; Deo templum hoc melius esse: quauis & id seruaturus sit qui incolet: quem ipsos quoque auxiliatorem habentes, omnibus interminationibus illufros. quibus facta non adfore: sinem enim Dei esse. Talia conuicijs admiscentes uociferabantur. Et inter hæc Antiochus quoq; aderat Epiphanes, multos alios armatos secum ducens, & præterea cæterua stipatus qui Macedones appellabantur, omnes statura pares & paulo maturiores adolescentibus, more Macedonum instructi armis & eruditi. unde etiam nomen

nomen habebant , pleriq; tamen famam gentis equare non poterant. Omnium enim regum qui Romanis parebant , felicissimum Comagenum fieri contigit , prius quàm fortuna mutaretur. Ostendit autem ille quoq; in senectâ etate , nullû ante mortem beatum dici oportere. Ceterum filius eius adhuc eo uigente præsens se mirari aiebat , quidnâ esset quod Romanos adire pigebat muros , erat enim bellator ipse naturaq; promptissimus , tantusq; uiribus , ut multum peccaret audacia. Cum uerò Titus ad hoc subrisisset , laboremq; communem esse dixisset , sicut erat Antiochus cum Macedonibus in murû impetum fecit. Et ipse quidem pro uiribus suis ac peritia cauebat tela Iudeorum , sagittis eos appetens : adolescentes autem omnes præter paucos attriti sunt. Nam pudore promissionis diutius pugna certauerant , et ad extremum multi saucij recessere : hoc reputantes , quòd etiam uiris Macedonibus uincere cupientibus , fortuna opus sit Alexandri. A Romanis enim duodecimo die mensis Maij aggeres inchoati , uix nono et uigesimo perfecti sunt , cum totos dies septem et decem laborassent : ingentes enim quatuor iacti sunt. Et unus quidem qui erat ad Antoniam , et à quinta legione fuerat extractus , contra medium stagnum , quod Struthium uocatur : alter uerò à duodecima uiginti cubitis distans. Decima uerò legio , quæ suprâ memoratis præstabat , in septentrionali parte opus erexerat , ubi stagnum est quod appellatur Amygdalon. Ab hoc autem quinta-decima legio triginta discedentem cubitis aggerem fecit ad pontificis monumentum. Iam uerò admotis aggeribus , Ioannes subfossa intus terra usque ad aggeres Antoniam uersus , dispositis per cuniculum sudibus , opera suspendit : illataq; sylua pice ac bitumine illita , ignem immittit : succensis autem fulcimentis , fossa repente subsedit , cumq; magno sonitu in eam aggeres decidere . ac primo quidem cum puluere

fumus ex alto excitatus est, cum ignem ruina cōcluderet. peresa
 uerò materia qua premebatur, flamma iam clarior appare-
 bat. Et Romanos repentini quidem facti stupor occupat: mo-
 litionem uerò Iudeorum egre ferebant: iamq; se uicisse creden-
 tium et spes eo casu refrixit, et in posterum subuenire ad-
 uersus ignem minus utile uidebatur, etiam si esset extinctus se-
 mel aggeribus deuoratis. Biduo uerò post, alios etiam agge-
 res Simon cum socijs aggreditur. illa enim parte Romani ad-
 motis arietibus concutere murum cœperant. Tephthæus au-
 tem quidam ex Garfi ortus, ciuitate Galilææ, et Megassarus
 ex regalibus famulis Mariammes, cumq; his Adiabenus qui-
 dam, filius Nabatæi, nomen habens ex fortuna Agiras, cuius
 est interpretatio claudus, raptis facibus in machinas euolarunt.
 hisq; uiris neq; audaciores in illo bello extra ciuitatem appa-
 ruere, neq; magis horrendi. nam uelut in amicos, nō in agmen
 hostium excurrerent, nihil cunctati sunt aut subistere: sed per
 medios inimicos facto impetu, machinas incendere. acti autem
 missilibus, et gladijs detrusi, non prius à periculo demoti sunt,
 quàm ignis instrumenta corripere. Sublata uerò iam flamma,
 Romani quidem concurrentes è castris, auxilio propera-
 bant: Iudei uerò ex muro eos prohibebant, manusq; cum his
 conferebant, qui flammam extinguere conarentur, proprijs
 corporibus nullo modo parcentes. Et illi quidem arietes igni
 subtrahere, cum eorum tegmina cremarentur: Iudei uerò etiā
 per flammam eos retinere certabant. et quamuis feruens nacti
 essent ferrum, tamen arietes non amiserunt. Hinc autem flamma
 transijt in aggeres, et auxiliantes præueniebat incendium.
 Itaq; Romani flamma circumdati, quoniam seruare posse ope-
 ra desperabant, in castra discedunt. Iudei uerò magis instabāt,
 cum semper eorum numerus cresceret, ex ciuitate accedenti-
 bus adiumentis, minusq; cautos haberent impetus, freti uicto-
 ria.

ria. progressi autem usq; ad munimenta castrorum prelio cum eorum custodibus decerabant. Est enim statio pro castris per uices succedentium armatorum, & acerbissima in eos sanctio Romanorum, ut qui loco de qualibet causa cecisset, occideretur. hi poenali exitio gloriosa morte prelata, steterunt fortiter: eorumq; necessitate simul ac pudore, plurimi fugientium redierunt: ballistisq; in muro dispositis, ex ciuitate accedentem multitudinem prohibebant, nihil pro cautione siue tutamine suorum corporum providentem. nam quoscunque obuios habuissent, cum his congregiebantur Iudei: & in spicula irruentes incaute, ipsis corporibus inimicos feriebant. Sed neque hi actis magis quam fiducia superabant, & Romani plus audacie quam quod male tractarentur, cedebant. Iam uero Titus aderat ab Antonia, quò secesserat, locum alijs aggeribus prospiciens: multumq; increpatis militibus, si cum hostium muros obtinerent, in suis periclitarentur, & uelut ex carcere contra se dimissis Iudeis, obsessorum paterentur ipsi fortunam, ipse cum electis militibus hostes à latere circumuenit: illi autem cum in ora ferirentur, contra eum conuersi durabant. mixta uerò acie, puluis quidem lumina, clamor uerò aures exuperabat, neque aut amicum quisquam internoscere poterat aut inimicum. Iudeis autem non tam uirium fiducia, quantum salutis desperatione perseuerantibus, etiam Romanos pudor armorum & glorie & presentia periclitantis Caesaris reddidit fortiores. Itaq; putauerim eos ad extremum, nimia ferocitate animorum, uel totam multitudinem Iudeorum fuisse rapturos, nisi praenoto pugnae momento, in ciuitatem se recepissent. Corruptis autem aggeribus Romani morore tenebantur, quòd tam longum laborem una hora perdidere, & multi quidem solutis machinis captum iri ciuitatem iam desperabant.

sumus ex alto excitatus est, cum ignem ruina cōcluderet. peresca
 uerò materia qua premebatur, flamma iam clarior appare-
 bat. Et Romanos repentini quidem facti stupor occupat: mo-
 litionem uerò Iudæorum egre ferebant: iamq; se uicisse creden-
 tium & spes eo casu refrixit, & in posterum subuenire ad-
 uersus ignem minus utile uidebatur, etiam si esset extinctus se-
 mel aggeribus deuoratis. Biduo uerò post, alios etiam agge-
 res Simon cum socijs aggreditur. illa enim parte Romani ad-
 motis arietibus concutere murum cœperant. Tephthæus au-
 tem quidam ex Garfi ortus, ciuitate Galilææ, & Megassarus
 ex regalibus famulis Mariammes, cumq; his Adiabenus qui-
 dam, filius Nabatæi, nomen habens ex fortuna Agiras, cuius
 est interpretatio claudus, raptis facibus in machinas euolant.
 hisq; uiris neq; audaciores in illo bello extra ciuitatem appa-
 ruere, neq; magis horrendi. nam uelut in amicos, nō in agmen
 hostium excurrerent, nihil cunctati sunt aut subistere: sed per
 medios inimicos facto impetu, machinas incendere. acti autem
 missilibus, & gladijs detrusi, non prius à periculo demoti sunt,
 quàm ignis instrumenta corripere. Sublata uerò iam flamma,
 Romani quidem concurrentes è castris, auxilio propera-
 bant: Iudæi uerò ex muro eos prohibebant, manusq; cum his
 conferebant, qui flammam extinguere conarentur, proprijs
 corporibus nullo modo parcentes. Et illi quidem arietes igni
 subtrahere, cum eorum tegmina cremarentur: Iudæi uerò etiā
 per flammam eos retinere certabant. & quamuis feruens nacti
 essent ferrum, tamen arietes non amiserunt. Hinc autem flamma
 transijt in aggeres, & auxiliantes præueniebat incendium.
 Itaq; Romani flamma circumdati, quoniam seruare posse ope-
 ra desperabant, in castra discedunt. Iudæi uerò magis instabāt,
 cum semper eorum numerus cresceret, ex ciuitate accedenti-
 bus adiumentis, minusq; cautos haberent impetus, freti uictoria.

ria. progressi autem usq; ad munimenta castrorum praelio cum eorum custodibus decertabant. Est enim statio pro castris per vias succedentium armatorum, & acerbissima in eos sanctio Romanorum, ut qui loco de qualibet causa cessisset, occideretur. hi poenali exitio gloriosa morte praelata, steterunt fortiter: eorumq; necessitate simul ac pudore, plurimi fugientium redierunt: ballistinq; in muro dispositis, ex ciuitate accedentem multitudinem prohibebant, nihil pro cautione siue tutamine suorum corporum providentem. nam quoscunque obuios habuissent, cum his congregiebantur Iudæi: & in spicula irruentes incaute, ipsis corporibus inimicos feriebant. Sed neque hi actis magis quam fiducia superabant, & Romani plus audacie quam quod male tractarentur, cedebant. Iam uero Titus aderat ab Antonia, quod secesserat, locum alijs aggeribus prospiciens: multumq; increpatis militibus, si cum hostium muros obtinerent, in suis periclitarentur, & uelut ex carcere contra se dimissis Iudæis, obsessorum paterentur ipsi fortunam, ipse cum electis militibus hostes à latere circumuenit: illi autem cum in ora ferirentur, contra eum conuersi durabant. mixta uero acie, puluis quidem lumina, clamor uero aures exuperabat, neque aut amicum quisquam internoscere poterat aut inimicum. Iudæis autem non tam uirium fiducia, quantum salutis desperatione persuerantibus, etiam Romanos pudor armorum & gloriæ & presentia periclitantis Cæsaris reddidit fortiores. Itaq; putauerim eos ad extremum, nimia ferocitate animorum, uel totam multitudinem Iudeorum fuisse rapturos, nisi prauento pugne momento, in ciuitatem se recepissent. Corruptis autem aggeribus Romani morore tenebantur, quod tam longum laborem una hora perdidere, & multi quidem solutis machinis captum iri ciuitatem iam desperabant.

De muro extructo ab exercitu Romano circum Hierosolymam triduo.

CAPVT XIII.

Titus autem cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidem placebat, omni admoſto milite ui muros experiri: adhuc enim Iudeos cū exercitus parte dimicaſſe, uniuerſi uerò militis impetū tolerare non poſſe, uerū ſagittis eſſe obruendos. Prudētiores autē rursus aggeres fieri ſuadebāt: alijs & ſine aggeribus aſideri, greſſus eorum tantūmodo obſeruādo, ac ne uictus intro ferretur monebant, & ciuitatē fami relinquere, neq; cum hoſte manu cōſligere: nec enim expugnari eorum confidentiam poſſe, quibus optatum eſt ferro procumbere, uel etiā ſine hoc interficere, quæ ſenior eſt cupiditas. Ipi autē Tito, ceſſare quidē prorsus tanto cum exercitu, honeſtum non uidebatur: & pugnare cū his ſuperuacuum, qui ſemetipſos perdituri eſſent. Aggeres autē fieri, impendiorum penuria operoſum iudicabat, egreſſus uerò ciuitatis obſeruari, operoſius. Nec enim circundari eam propter magnitudinē locorumq; difficultatem, ab exercitu poſſe, & præterea ad excuſus incauti: contra manifeſtam uerò uiam obſeruata, occultas uias excogitatos Iudeos, tam neceſſitate quā locorum ſcientia. Si quid autem clām eſſet illatum, diutius obſidionem trahendam, uerendumq; ne uictoriæ gloriam diminuat temporis longitudo. Hæc enim cuncta quidē effici poſſe, ſed celeritatē ante gloriam duci: debere tamen ſi celeritate uti uelit & cautione, totā muro cingere ciuitatē. Hoc enim modo omnes exitus poſſe præcludi: & Iudeos aut omnibus modis ſalute deſperata, ciuitatem tradituros, aut ſame uictos facillime capiendos, aliter enim ſe non poſſe quieſcere. Verū & aggeres curaturum eſſe, cum infirmiores habeat qui prohibeant. Quod ſi cuiquā magnum opus & inextricabile uideatur, eum conſiderare debere, quod neq; parū opus Romanos decebat facere: & ſine labore magnum quid perfic

perficere, ne Deo quidem facile sit. His dictis duces exhortatus, tubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autem quidā impetus militibus incidit: ambitumq; partiti, non solum rectores inter se, uerum ipsi etiam ordines certabant. Et miles quidem decadarcho, decadarchus autem hecatontarcho, inq; chiliarcho placere properabat: chiliarchorum uerò ostentatio, ad duces usque pertinebat, ducum uerò certamina Caesar ipse diiudicabat. In dies enim singulos circuiēs, opus sepiissime inspiciebat. Cœptum enim à castris Assyriorum, ubi ipse tendebat, ad inferiorem Cœnopolim murum duxit. Hinc per Cedronem ad Eleôn montem reuertens, à meridie montem complectitur, usq; ad saxum quod Peristereonos uocatur, eiq; proximum collum, qui super uallem imminet Siloam, ac inde ad Occidentem flexo edificio, ad uallem fontis descendit. Hinc subiens ad Anani pontificis monumentū, circundato monte, ubi Pompeius castra posuerat, ad Septentrionalem redit regionem. Et cum processisset ad uicum, cui nomē est Erebinthonicus, post illum Herodis monumentum ab Oriente clausum castris suis coniunxit, unde cœperat. Murus quidem uno minus quadraginta stadiorum erat. Ad hoc autem foris castella tredecim edificata sunt: eorum gyrius denis stadiis numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est, ut id quidem dignum mensibus uideretur, celeritas uerò fide careret. Muro autem circumclusa ciuitate, per castella custodiibus collocatis, primā quidem uigiliam noctis ipse circuiens explorabat: secundam uerò Alexandro permiserat: tertia uerò obtigit legionum ducibus. Somnos autem uigiles inter se sortiebantur, totaq; nocte per castellorum spatia circuibant.

De fame Hierosolymorum & secundo aggre ex-
tructo.

CAPVT XIII.

Iudaïs autem cum exeundi facultate, omnis etiam spes salutis adempta est: auctaq; iam fames, totas domos ac familias depa-

lias depascebatur. Et testæ quidem plena erant mulieribus exanimatis, atque infantibus: uiarum autem angustæ senibus mortuis. Adolescentes autem ac iuuenes turgidi, uelut umbræ mortuorum, per fora uersabantur: et ubi quem casus occupauerat, decidebant. Sepelire autem funera neque poterant præ labore, et eos quibus aliqua uis supererat, pigebat, et propter multitudinem mortuorum, et quòd de ipsis erat incertum. Denique super eos quos sepelierant, multi moriebantur. Multi autem ad sepulchra, priusquam facti dies ueniret, et uiui properabant: neque luctus in illis calamitatibus, neque fletus erat, sed fame superabatur affectus. Siccis autem oculis, et corruptis oribus, qui tardius morerentur, eos qui ante se requiescerent, iuebantur. Altum uerò silètiũ ciuitatem, plenâq; mortuis nox comprehenderat, et latrones his acerbiores. domos enim, quæ tum sepulchra erant, et cadauera spoliabant, et uelamina corporibus detrahentes, cū risu egrediebantur. hisq; gladiorum mucrones probabāt: nonnullosq; iacentium adhuc spirantes, ferro experiendi causa transuerberabant. Si quis autem manum rogasset aut ferrum sibi commodari, quo famem euaderet, superbissime negligebatur. Animas uerò efflantium quisque, in morte templum obtutibus intuebatur, cum uiuos relinqueret seditiosos. Illi autem, primo quidem sumptu publico iuebant mortuos sepeliri, cum sextorem ferre non possent: deinde quòd non sufficiebant, in ualles eos ex muro præcipitabant. Quas circuiens Titus ubi plenas cadaueribus uidit, altamq; sanienem tabefactis corporibus defluentem, ingemuit: et extensis manibus Deum testabatur, factum illud suum non esse. Ciuitas quidem ita erat affecta. Romani uerò, cum iam nemo seditiosorum auderet excurrere (nam etiam eos moror, famēsque tangebatur) dies letos agebant: frumenti, aliarumq; rerum necessaria rû habentes copiam, de Syria proximisq; prouincijs, multi autē

iuxta

iuxta murum stantes, magnamq; alimentorum abundantiā demonstrantes, satietate sui famem hostium incendebant. Seditiosis autem nihilo magis calamitate cedentibus, Titus reliquias populi miseratus, & propterās saltem hoc liberare quod superest, iterum aggeres inchoabat, quanquam difficulter materiam reperiret. omnes enim ciuitati proximas sylvas, opera prima consumpserant, à nonagesimo uerò stadio milites alias congregabant; & ad Antoniam solam ex quatuor partibus, maiores prioribus aggeres struebantur. Caesar autem agmina circueiens, atque opus urgens, quòd in manibus eos haberet, latronibus ostendebat. Sed illis poenitudo planè perierat: & animis ac corporibus separati, utrisque uelut alienis utebantur. Nec enim uel animas affectio mansueta, uel corpora dolor tangebat, qui etiam mortuam plebem, quasi canes lacerabant, replebantq; languentibus carcerem.

De cæde Iudæorum intra & extra Hierosolymam. CAP. XV.

DEnique Simon Matthiam, per quem obtinuerat ciuitatem, ex cruciatum peremit. Boëthi filius erat, ex pontificibus populo maxime fidelis & charus. Is, cum à Zelotis male populus tractaretur, quibus iam Ioannes accesserat, ut adiutorem Simonem reciperet, populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactione, nec aliquid mali metuens. Ingressus autem ille, postquam obtinuit ciuitatem, inimicum eum æquè atq; alios esse dicebat, qui pro se consilium dederat, uelut hoc simplicitate suafisset: productumq; cum & accusatum, quòd cum Romanis sentiret, morte damnauit, ne purgationis quidem ei facultate concessa, cum tribus filiis suis. quartus enim ad Tiliū antè profugerat. Prius autem se occidi, quam filios obsecrantem, atque hanc pro illa, quòd ciuitatem ei aperuisset, gratiam postulātem, ut augetet eius dolorem, nouissimum iussit interfici. Ille quidem super cæsos in conspectu suo filios ingulatur, coram Romanis,

productus : ita enim Simon Anano Bamadi filio praeceperat, qui erat eius satellitum crudelissimus, cauillatus si quid eum iuarent, ad quos exire uoluisset. corpora uero sepeliri prohibuit. Post hos Ananias quidam, pontifex, filius Masbali, nobilis, et scriba curiae, uir fortis, ex Ammaus genus ducens, et cum his quindecim ex populo clariores necantur. Iosephi uero patrem conclusum asseruabant : missoque pracone denunciante, ne quis in ciuitate degentiū uel colloqueretur cum eo, uel in unum ueniret, proditiōis metu proposito : et eos qui haec cum illo deslerent, ante quaestionem perimebant. Ista uidens quidam Iudas filius Iudae, unus ex numero praefectorum Simonis, qui turrim ab eo sibi creditam custodiebat, fortasse quidem nonnihil etiam misericordia crudeliter pereuntium, magis autem sui providentia, cōuocatis decem fidiisimīs contubernaliū : Quousque tandem, inquit, haec mala sustinebimus ? quam uel salutis spem habemus, seruantes pessimo fidem ? Ecce iam fames oppugnat, Romani uero penē intus sunt. Simon autem bene quoque meritis infidelis est : metusque etiam apud eum poenae, et apud Romanos certa fœderis dextera. Ergo age, tradito muro et nosmet seruemus et ciuitatem. Nihil autem graue Simon patietur, si cum de se desperauerit, poenas citius pendet. His ubi decem assensi sunt, mane ceteros quos subiectos habebat, per diuersum dimittit, ne quid eorum quae cogitauerat proderetur. ipse uero de turri hora tertia Romanos inuocabat. illorum autem alij praesuperbia contemnebant, alij non credebant, alios etiam pigebat, uelut mox capturos ciuitatem nullo periculo. Interea uero, cum Titus ad murum cum armatis succederet, ante rem Simon cognouit, turrimque uelociter occupat : Romanisque eos inspectantibus custodes peremit, et per murum proiecit corpora mortuorum. Ibiq; circuiens Iosephus (nec enim rogare cessabat) caput uulneratur lapide, statimque attonitus cadit.

Excursus

Excursus autem ad eius casum factus est Iudeorum: abreptusq; esset in ciuitatem, nisi Cæsar misisset qui eum protegerent. Illis autem pugnantibus, Iosephus quidem tollitur, parum quod ageretur intelligens. seditiosi uero, tanquam interfecto quem maxime cupiebāt, cum Letitia conclamauerunt. Spargitur autem hic rumor per ciuitatem: ex quo residuam multitudinem moror tenuit, uere perisse credentem, cuius fiducia profugere cogitabant. Audito autem Iosephi mater in carcere, mortuum esse filium suum, ad custodes quidem, ex Iotapatis hoc ait certo se credere, nec enim uiuo potiri. Secreto autem flens, ad ancillas: hunc, inquit, fecunditatis recepisse fructum, quod ne sepelire quidem sibi filium licuisset, à quo sepeliri sperasset. Verum ne illam quidem mendacium diutius cruciauit, neque latrones refecit. Cito enim curato uulnere Iosephus respicit: progressusq; clamabat, illos sibi non multo post uulneris poenas duros. populum autem rursum ad fidem hortabatur. unde populo quidem fiducia, seditiosis uero stupor incidit eius affectu. Profugorum autem alij statim de muro necessitate profiliebāt: alij uelut ad pugnam cum lapidibus progredi simulantes, mox ad Romanos profugiebant. Hos autem sciuor ea quam intus pertulerant fortuna consequebatur: et fame, quam domi reliquerant, uelociorem apud Romanos inueniebant ad exitium satietatem. aderant namq; inflati ex inedia, et uelut morbo intercutis aquæ turgidi. deinde uacuata replentes corpora disrumpebantur: nisi qui periti desideria cohibuissent, paulatimq; cibum desueto corpori obtulissent. Verum et eos qui hoc modo seruarentur, alia plaga suscepit. Quidam apud Syros ex transfugis deprehenditur, è fimo uentris aureos colligens. Transglutientes autē (ut supra diximus) eos ueniebant, quod cunctos seditiosi scrutabantur: et maxima uis auri fuerat in ciuitate, denique duodecim atticis comparabant, quod antea

uigin

uigintiquinq; ualebat. Verum hac arte per unum detecta, totis castris fama percrebuit, quod auro transfuge pleni uenirent. Arabum autem multitudo & Syri, scisis uentribus supplicium minitabantur. Et hac ego clade nullam credo seuiorem contigisse Iudeis: una deniq; nocte duorum millium patefacta sunt uiscera. Et hac Titus iniustitia cognita, penè iussisset autores circumfuso equitatu iaculis appeti, nisi magna fuisset multitudo noxiorum, multoq; plures puniendi, quam qui fuerant interempti. Conuocatis autem auxiliarium ducibus, itemq; militum Romanorum (nam etià militum quosdam hæc tangebatur inuidia) utrisq; iratus dicebat: si qui militum suorum hæc committerent lucri causa incerti, nec arma propria quisquā erubesceret auro argentoq; facta: Arabes autē & Syri, primo in alieno bello licenter calamitates inferrent. deinde crudelitatem in cædibus & in Iudeos odia Romanis ascriberet. hæc enim quosdā suorum milites infamia participare, & his quidem mortē interminatus est, si quis in eadem postea repertus fuisset audacia. ad legiones autem mandata dedit, ut suspectos inuestigarent, atque ad se deferrent. Verum profecto auaritia contemnit omne supplicium, seuisq; hominibus lucrandi amor innatus est: nullaq; omnino calamitas plus habendi cupidini comparatur. Imò uero hæc aliās, & modum habent, & metu subiugantur. Deus autem, qui damnauerat populum, omnem uiam salutis ad interitum uerterat: deniq; id quod cum poena interdixerat Caesar, occulte in profugos admittebatur. Et si quis transfugisset, circumspectantes antè ne quis Romanorum uideret, eos scindebant, & ex uisceribus questum nefarium trahebant. in paucis autem reperiebatur, & plerosq; sola spes consumebat. Hic quidem casus multos transfugarum reduxit.

De sacrilegio circa templum, & relatis ex urbe cadaueribus,
& fame.

CAP. XVI.

Ioannes

Ioannes autem, ubi rapinæ ex populo defuere, ad sacrilegium sese conuertit: multaq; donaria templi retinens, multaq; uasa diuinæ rei ministerio necessaria, crateras, & lances, & mensas, ne urceolis quidem abstinuit, quos Augustus cuiusq; uxor miserat. Romanorum quidem imperatores honorauerunt semper templum atque ornauerunt: tunc autem Iudæus etiam alienigenarum dona distrahebat. ad socios autē dicebat, sine metu diuinis abuti debere, qui pro Deo, qui pro templo militarent, & ex ipso ali. Proptereaq; sacrum uinum, & oleum, quod sacerdotes sacrificijs reseruabant, tutum erat effusi disse. nanque in templo & multitudini distribuit, & illi sine horrore ungebantur & potabant. Non equidem recusabo dicere, quæ dolor iubet. Puto si Romani contra noxios uenire tardassent, aut biatu terræ deuorandam fuisse ciuitatem, aut diluui perituram, aut fulmina ac Sodome incendia passuram. multo enim magis impiam progeniem tulit, quàm quæ illa per-tulerat. denique cum eorum pertinacia desperata, totus populus interijt. Et quid opus est singulatim narrare clades? Manneus Lazari filius, transgressus ad Titum, per unam portam quæ sibi credita fuerat centum & quindecim millia & octoginta dixit elata cadauera, ex quo die castra propè ciuitatem posita sunt, ex die quartadecima mensis Aprilis, usque ad Calendas Iulij. hæc autem immensa est multitudo: nec tamen ipse fuit appositus portæ, sed publicam mercedem diuidens, mortuos ex necessitate numerabat. ceteros enim propinqui sepeliebant. se pultura autem fuit, elatos ex oppido proijcere. Post hunc autem nobiles profugi, omnia mortuorum egenorum sexcenta millia portis eiecta nuntiabant: aliorum uerò numerum minime posse comprehendi: cum autem pauperibus efferendis non sufficerent, congesta in maximis ædibus cadauera esse inclusa. & frumenti quidem modium uenisse talento. post autem

tem ubi muro circumdata ciuitate, ne herbas quidem legere iam liceret, ad hoc necessitatis quosdam fuisse compulso, ut cloacas rimarentur, boumque ueterem simum alimentum haberent. ster- cusque collectum, quod ne uisui quidem tolerabile fuerat, cibis erat. Hæc Romani quidem audientes miserati sunt: seditiosos autem ne uidentes quidem poenitebat, sed patiebantur usque ad ea progredi: fatum enim eos reddiderat cecos, quod iam et ipsis imminabat et ciuitati.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

liber septimus.

De suffossione murorum, succensione aggerum, & Sabino oppugnante murum.

CAP. I.

CLADES quidem Hierosolymorum in peius quotidie procedebant, cum, et seditiosi magis accenderentur aduersus inclusi, postquam populum fames ipsosque iam possederat. Quin et multitudo congestorum in ciuitate cadauerum, et uisu horrenda erat, odoremque pestiferum emittebat, cum excursus etiam pugnantium moraretur. Nam ueluti per aciem ruerent, plurima caede excitata, conculcare mortuos cogebantur: et qui super eos pedem ponerent, neque miserabantur, neque horrebant: nec saltem sibi augurio fore putabant contumeliā mortuorum. Gentili autem caede polluti, dexteris ad externum bellum præparabant, tanquam exprobrantes Deo (ut mihi uidetur) supplicij sui tarditatem. non enim spe uictoriae maior pars eorum, sed desperatione salutis ferocius ferebatur. Romani autem quamuis plurimum in aggreganda materia laborarent, tamen intra uiginti et unum dies aggeres crexerunt

erexerunt, attonsis omnibus ad nonaginta usq; stadia circa oppidum lucis. Erat autem miserabilis terræ facies. nam quæ antea arboribus & paradisis ornata fuerat, ea tunc deserta præcisus undiq; arboribus cernebatur: nec ullus qui pridem Iudeam uiderat alienigena & suburbana pulcherrima ciuitatis, cum eius solitudinem tunc uideret, continere lachrymas poterat, uel non gemere mutationem quantum pristinis derogasset. Omnia nanque insignia pulchritudinis, bellum deleuerat: nec si quis subito aduenisset, qui locum prius scierat, eum cognosceret, sed præsens quæreret ciuitatem. Romanis autem ac Iudeis, finitum opus aggerum, par faciebat timoris initium. nanque hi, nisi eos quoque exurerent, captum iri ciuitatem putabant: Romani autem, fortasse nec uoluntatem sibi fore illis incensis alios parare. nam & materiæ defecerant: & labori quidem corpora militum, crebris uerò offensionibus animi cesserant. Verum ciuitatis cladibus tristius Romani quàm ciues in ea degentes afficiebantur. ad mala enim quæ hinc accidebant, etiàm pugnatoribus nihilo segnioribus utebantur. Sed eorum spes frangebatur, cum aggeres insidijs, machinæ soliditate muri, manus uerò conflictus audacia repugnantium superaretur, & præcipue, quòd cum seditione fameq; ac bello totq; malis præstantiores Iudeorum animos inuenirent, uirorum quidem inexpugnabiles esse impetus arbitrabantur, inuictam uerò animorum magnitudinem quæ calamitatibus aleretur. nam quis eos in rebus secundis sustineat, qui malis ad uirtutem incitarentur? Illi quidem propterea cautius custodias præparabant. Ioannis autem factio apud Antoniam, simul & quæ futura timebantur, si disijceretur murus cauebat, & antequam arietes admouerentur, operibus instabat: nisi quia conatus eorum irritus fieret. Aggressi enim cum facibus aggerem, spe decepti remcauere. Nā primum ne concordare quidem eorum uidebatur consilium, paulatim

& per

et per intervalla, et constanter, non sine metu prosilientium, neque Iudeorum more, ut breuiter dicam. deerant enim quæ propria gentis essent, audacia, cursus, et omnium simul impetus: et ut non sine offensione recederent. Languidiore uero progressi quam solebant, etiam Romanos solito promptiores offendere: qui corporibus quidem atque armis ita undique aggeres sepsere, ut nusquam igni aditum relinquerent: animum uero ita confirmauerunt, ne quis loco antequam occumberet moueretur. nam præter omnium rerum desperationem si etiam illud opus esset exustum, acerbissimus pudor milites occupauerat, si aut calliditati uirtus cederet, aut arma temeritati, aut peritua multitudini, aut Iudeis Romani. Simul autem missilia pro illis faciebant in prosilientes delata: et qui cecidisset, posteriores impediebat, ac periculum antecedentis molliores eos efficiebat. Qui uero intra teli iactum uenire properassent, alij disciplina hostium et densitate perterriti, alij confixi hastis retrocedebant: et ad extremum alius alium timiditatis arguens, re infecta reuertebantur. Calendis autem Iulij tentata fuerat expugnatio. Iudeis autem inde digressis, Romani machinas ad mouere, quamuis ab Antonia saxis atque igni ferroque peterentur, et quodcunque hostibus telum necessitas attulisset. nam licet multum mœnibus Iudei consideret, machinasque contemnerent, tamen eas applicare prohibebant Romanos. Illi autem Iudeis studium esse rati, ne murorum infirmitate Antonia lederetur: et fragilibus eam fundamentis suspicantes, contra certabant. Nec tamen quod feriebatur, istibus obediebat: sed ipsi quidem crebris in se missilibus iactis, cum nullis periculis desuper uenientibus lassarentur, arietum opus urgebant. cum uero inferiores essent, ac lapidibus frangerentur, alij scutis super corpora concameratis, fundamenta manibus et uestibus suffodiebāt. Itaque saxis quatuor obstinato labore concussis,

concussis, quietem utrisque nox attulit: & in ea murus arietibus labefactatus, ex qua parte prioribus Ioannes aggeribus insidiando murum suffoderat, subsidente cuniculo repente labitur. Verum præter spem utrorumque animi affecti sunt. Nam Iudæi quidem quibus mœrorem esse oportebat, quod ruina præter spem acciderat, & aduersum eam præcauti non fuerant, anquam maneret Antonia confidebant. Romanorum autem inopinatam letitiam ex celeri subuersione natam, conspectus alius murus, quem intrinsecus Ioannes edificauerat, citò restrinxit. Veruntamen priore facilius oppugnatio uidebatur. Tunc enim & ascensum per ruinas promptiorem, & Antonia esse infirmiolem murum, qui recens erat, citòq; destrui posset, arbitrabantur. Nemo tamen eum audebat ascendere: quod ei qui primus id tentauisset, certissimum esset exitium. Titus uerò spe, atque oratione putans alacritatem pugnantium excitari, & adhortatione atque promissis sepe quidem periculorum nasci obliuia, interdum autem mortem solere contemni, in unum congregatos fortissimos experiebatur, dicens: Commilitones, hortari quidem ad ea, quæ periculum non afferunt, apertè & ipsis qui rogantur, & qui eos rogant, ignauie reprehensionem parit. exhortatione autem opus est in solis rebus ambiguis: quippe illa per se quenque gerere dignum est. Itaque difficilem uobis in murum esse ascensum ipse profiteor: quod autem uel maxime oporteat gloriæ cupidos pugnare cum difficilimis rebus, pulchrumq; sit cum laude mori, nec erit infructuosum si qui primi fortiter fecerint, prosequar. Primum quidem uos illud hortetur, quod nonnullos fortasse deterreat, Iudeorum patiens animus, & in aduersis rebus dura constantia. Romanos enim eosq; milites, quibus in pace bella discere, in bello autem uincere consuetum est, à Iudæis manu uel animo superari turpissimum est: idq; in fine uictoriæ, cum etiam Dei

nitamur auxilio. nanque offensiones nostræ, Iudaicæ desperationes sunt. Illorum autem clades, favore Dei, uestriq; virtutibus crescunt. Etenim seditio, fames, obsidio, murorumq; sine machinis casus, quid sit aliud quàm in illos ira Dei, nostrumq; adiumentum. Igitur non solum deterioribus inferiores uideri, sed etiam diuinum præsidium prodere, uobis non conuenit: Quo pacto autem non turpe uideatur, Iudeos quidem quibus non magni pudoris est uinci, qui seruire didicerint, quò minus in posterum id patiantur, mortem contemnere atque in nos medios frequenter excurrere, non uictoriæ spe, sed ostentationis gratia: uos autem totius penè terræ, marisq; uictores, quibus etiam non uincere probro habetur, ociosos sedentes, ne semel quidem in hostes aliquid audaciter expertos, famem ac fortunam cum his armis operiri: maxime cum paruo discrimine totum possitis efficere. Denique in Antoniam si ascenderimus, habebimus ciuitatē. Nam & si pugnandum sit aduersum intus positos, quod non arbitror, attramen capiti ac respirationi hostium insedere uictoriā nobis plenissimam repromittit. Equidem prætermissa nunc eorum laude, qui in bello cecidere, & immortalitate, qui Martio furore prostrati sunt, ex morbo pacis tempore mortem aliter sentientibus imprecor, quorum anima cum corpore sepultura damnatur. Quis enim uirorum fortium nescit, quòd animas in acie ferro corporibus absolutas, purissimum elementum æther hospitio receptas inter sidera collocat: manesq; se bonos ac propitios heros, uidendos offerunt posteris suis? Quas uerò morbus corporis, tabesq; consumpsit, & si maxime probris ac piaculis purgatæ sint, subterraneæ tenebra operiunt, altaq; obliuio suscipit, corporis simul & uitæ ac memoriæ sine circumscriptas. Quod si necessario mors homini decreta est, ad hoc autem omni morbo leuius est, ferri ministerium, cui non uideatur ignauum negare usui, quod debito

bito redditurus sit. Et hæc quidem ueluti seruari nequeant, uel qui conati fuerint, prosecutus sum. est autem salutis spes in maximis quoque periculis, qui uirilem animum gerunt. Primum enim quod decidit patet incessui. deinde totum quod edificatum est, facilius dissolui potest. Vosque plures hoc opus aggredientes, alius alij pro adhortatione fietis atque subsidio: uestraque obstinatio breui animos hostium frangat: ac fortasse nobis, si eam tantum coeperimus, incruenta res efficietur. Etenim ascendentes quidem nos prohibere scilicet conabuntur. si uero clam, uel etiam per uim aliquid egerimus semel, quamuis paucos non sustinebunt. Me autem profecto pudeat, nisi qui primus hoc fecerit, inuidendum remunerationibus fecero: et qui uixerit quidem nunc equalibus præsitis: beatissima uero præmia sequantur occisos. Talia dicente Tito, cætera quidem multitudo periculi magnitudinem timuit: eorum uero unus, qui in cohortibus militarent, Sabinus nomine, genere Syrus, uir et manu simul et animo fortis apparuit: licet si quis eum ante uidisset, quantum ex habitu corporis, ne specie quidem militem esse credidisset. erat enim colore nigro, exilis habitudine: sed anima quædam heroica in macro corpore, atque angustiore uiribus suis habebat. Cum primus itaque surrexisset: Dedo me, inquit, tibi alacri animo Cæsar, et ante omnes in murum ascendo: atque opto quidem, ut uires ac uoluntatem eam sequatur fortuna tua. quod si cepto casus inuiderit, scito me non præter spem; quod res aliter cesserit, sed quod sic decreuerim, pro te moriturum. His dictis, et scutum leua manu capiti prætendens, strictoque dextera gladio, circa horam dici sextam murum petebat. sequebantur autem ex alijs, qui soli eius uirtutis æmuli esse cupiebant, undecim uiri. Multo autem omnes antecedeat diuino quodam impetu excitatus, cum de muro custodes iaculis et sagittis undique infinitis appeterent, atque

ingenia saxa deuoluerent, quæ nonnullos de undecim deiecerunt. Sabinus autem missilibus occurrens, licet obrueretur sagittis, non tamen ante impetum cohibuit, quàm summa muri prehenderet, hostesq; in fugam uerteret. uiribus enim eius atque animi pertinacia terrii, pluresq; ascendisse rati, nõ steterunt. Quæ in re fortunam quis, ueluti uirtutibus inuideat, semperq; præclaris facinoribus officiat non incusauerit? Siquidem hic uir neq; ab incepto errauit, & offensione lapidis cum maximo crepitu pronus decidit. Vnde factum est, ut Iudæi reuersi, ubi solum & iacentem uidere, ex omni cum parte iaculis peterent. Ille uerò genibus nixus, & scuto protectus, primo quidem ulciscébatur hostes, multosq; ad se appropinquantes sauciuit: uulnerum autem multitudine remisit dexteram: & ad extremum prius quàm redderet animam sagittis est obrutus, uir dignus pro fortitudine qui meliori fortuna uteretur. pro mensura uerò cepti facinoris cecidit. Cæteri autem tres penam summa tenentes, obruti lapidibus perierunt, & octo sauciati detracti, & in castra relati sunt. Hæc quidem tertia die mensis Iulij gesta sunt.

Romani Antoniã inuadũt, & à Iudæis repelluntur. CAP. II.

BIduo autem post uiginti de numero excubantium per ageres militum congregati, signiferum ordinis sui, & duos quosdam ex ala equitum, & tubicinem unum ad se uocant: nonaq; noctis hora per ruinas ad Antoniã otiose procedunt. occisis autẽ primis custodibus somno oppressis, murum obtinent, ac buccina signum dari precipiunt: quo cæteri quidem uigiles subito exuscitantur, & fugiunt prius quàm multitudinem quæ murum ascenderat, cerneret. nam & timor illis, & tuba imaginem quandã, ut magnum hostium numerum ascendisse crederent, ostendit. Cæsar autem signo audito, propere armat exercitum: & cum ducibus primis lectorum cæterus comitatus, ascendit.

ascendit. Cum autem Iudæi ad templum interius confugissent, ipsi quoque per cuniculum irruerunt, quem Ioannes aduersum Romanorum aggeres aperuerat. Dispositique amborum agminum seditiosi, tam Ioannis, quam Simonis, arcebant eos summa uir atque alacritate repugnandi. siquidem excidii finem putabant, locum sanctum penetrasse Romanos, quod et his uictorie principium fuit. Ad ipsum autem aditum ualidissima pugna committitur: his quidem templum ut occupare certantibus, Iudæis uero Antoniam uersus eos repellentibus. Et sagittæ quidem ac hastæ utrisque inutiles erant, strictis autem ensibus dimicabant. Neque conflictu discerni poterat, ex qua parte quisque pugnaret, permixtis uiris et propter angustias permutatis, cum et uocis intellectum magnitudo confunderet, multaque mors esset utrinque, armaque simul, et cadauera iacentium concalcata frangerent præliantes. Semper autem si bellum fluctuans grauasset alteram partem, potiorum exhortatio et inferiorum conquestio nascebatur. Neque autem fugæ aut persecutioni locus erat: sed propinque mutationes confligentium, et inclinationes permixtæ fiebant exercitus. Qui uero inter primos stetissent, aut occidendi aut moriendi necessitatem habebant, quod refugere non dabatur. nam et posteriores utriusque partis, suos in frontem urgebāt, nullumque inter dimicantes bello uacuum interuallum reliquerant. Cum autem Iudæorum animi Romanorum peritiam uincerent, iamque omnino tota acies pelleretur (à nona enim hora noctis ad septimam usque diei pugnabant) hi quidem simul omnes excidii periculum pro nutrimento uirtutis habebant: Romani uero exercitus parti (nondum enim ascenderant legiones, illisque spes pugnantium nitebatur) satis esse uisum est in præsentia, Antoniam obtinere.

De Iuliano Romano milite insigni fortitudine. C A P. III.

Iulianus uero quidam centurio ex Bithynia non ignobilis, quem in illo bello, et armorum peritia, et uiribus corporis,

b B 3 et animi

et animi spiritu omnium fortissimum ipse cognoui, ubi Romanos iam cedere, et male repugnare cōspexit (propter Titum autem apud Antoniam stabat) subito profiliit, iamq; Iudeos uincentes solus ad interiorem usq; templi angulum persecutus est. Fugiebat autem uniuersa multitudo, neq; uim eius, neq; audaciam hominis esse opinātes. At ille per medios ruens, quos alios aliò discecerat, ipsos quos occupasset, interficiebat: eaq; facie nihil Cesari admirabilius, aut alijs horribilius uisum est. Verum et ipsum profectò sua persequabantur, quæ ab homine uitari non possunt. Calceos namq; habens, creberimis atque acutis clauis, ut ceteri solent milites, fixos, damstrato saxeis crustis solo curreret, labitur: magnoq; cum armorum sono deiectus, in tergum fugientes reduxit. Et Romanorum quidē clamor ex Antonia sublatus est, salutis eius metuentium: Iudei uerò multis simul gladijs et hastis undiq; feriebant. Ille autem multam quidem ferri uim scuto excipiebat: sepe autem conatus erigere se, percutientium multitudine reuolutus est, et iacens tamen gladio multos perculit. nec enim citò peremptus est, quando galea et thorace omnia mēbra neci opportuna septus erat. namq; diu ceruicem contraxerat, donec concisis alijs eius membris remisit uires, cum ei nemo auderet succurrere. Nimiū autem dolor Cesarem tenuit, ubi tantæ fortitudinis uirum in conspectu tantæ multitudinis uidit occidi: et quòd locus se quidem intercludebat auxilium ferre cupientem: alios autem, ne possent, metus impediēbat. Iulianus igitur diu cum morte luctatus, cum non paucos interfectorum suorum saucios reliquisset, egrè peremptus est: magna sui gloria, non apud Romanos tantum et Cesarem, uerum apud hostes quoq; relicta. Iudei uerò etiam mortui raptò corpore, Romanos in fugam uersos, in Antoniam conclusere. Fortiter autem in eo prælio decertauere, Alexas quidem et Gyptheus, ex agni

ex agnine Ioannis : ex parte uerò Simonis , Malachias , & Mertonis filius Iudas , & Sosa filius Iacobus , dux Idumæorum : Zelote uerò fratres duo filij Iairi Simon & Iudas.

Iosephi oratio pro deditione Iudæorum , & profugium eorum.

CAPVT IIIII.

Titus autem militibus suis imperat Antonia fundamenta diruere , facilemque ascensum cuncto exercitui preparare. Ipse uerò Iosepho ad se uocato (nanque audierat eo die , qui erat mensis Iulij septimus decimus , diuinam obseruantiam , quæ entelechismos uocatur , uirorum penuria defuisse , eaque re populum nimis dolere) iterum dici Ioanni præcepit , quæ antea mandauerat : quòd etiam si quis cum pugnandi seruus amor teneret , cum qua placeret ei multitudine , ad bellum progrediliceret : dummodo non una secum & ciuitas interiret simul & templum : sanctum tamen locum uiolare desineret , ne in Deum nefas admitteret. Potestatem autem haberet , si uellet , sacra intermissa celebrare per Iudeos , quos ipse delegisset. Itaque Iosephus , ne soli Ioanni hæc intimarentur , sed etiam pluribus , unde exaudiri posset , constitit , & mandata Caesaris Hebraico sermone disseruit. Multum autem eos quòd patriæ paracerent , precabatur , ignemque depellerent iam templo còtiguum , Deoque uota redderent consueta. His dictis populus tristitia simul & silentio tenebatur. Multis autem conuijs tyrannus Iosepho cum execrationibus lacerato , postremo addidit , nūquam sibi excidium esse metuendum , quoniam Dei ciuitas esset. Atque cum exclamatione : Sanè uerò , inquit Iosephus , eam puram Deo conseruasti , inuiolataque sancta mansere : nec in eam cuius speras auxilium , quicquam impium deliquisti : sed solennia sacra consequitur. Et si quidem tibi quisquam quotidianum auferat cibum , impium cum hostem putabis : Deum uerò , quem perpetua religione priuaueris , belli auxilio speras futurum : Et

Romanis peccata imputas ? qui nostras leges etiam nunc tuentur: et quæ ipse intercidisti sacra, Deo reddi compellunt. Quis non inopinatæ mutationis causam gemat, ac defleat ciuitatem? cum alieni quidem, hostesq; impietatem tuam corrigan: tu uerò Iudeus, et inter leges educatus, illis quoque in hæc sæuior inueniaris. Atqui Ioannes etiam poenitere malorum, non est turpe in rebus extremis: bonumq; tibi exemplum patriam seruare cupienti propositum est, Iechonias rex Iudeorum: qui quondam Babylonij bellum sibi inferentibus, sponte ciuitatem prius quam caperetur excessit, et cum cognatione sua uoluntariam captiuitatem sustinuit, ne hæc sancta hostibus proderet, Deiq; domum uideret exuri. ob hoc sacra Iudeorum commemoratione laudatur: eumq; memoria transmissa per secula semper noua immortalem posteris tradit. Bonum o Ioannes exemplar, et si periculum præstò sit: ego autem ueniam quoque tibi à Romanis spondeo, dum memineris, quod gentilis moneam, et Iudeis ista promittam, spectariq; oporteat, qui sit autor, et unde consilium. absit enim unquam me ita captiuum uiuere, ut genus aut leges patrias obliuiscar. Rursum indignaris et clamas, mihiq; maledicis. Etiam acerbiora mereor, qui hæc aduersus fata suadeo, Deiq; sententia condemnatos seruare contendo. Quis ignorat scripta ueterum prophetarum, et responsum impendens miserrimæ ciuitati? Iam tunc enim eius excidium prædixere, cum quis homicidium gentile cœpisset. Vestrorum autem cadauerum non ciuitas tantum, sed etiam templum omne repletum est. Deus planè, Deus ipse cum Romanis ignem sibi lustrationis infert, totq; scelerum plenam exurit ciuitatem. Hæc Iosepho cum fletu, et lachrymis prosequente, uox eius singultibus interrupta est. Et Romani quidem miserati dolorem, admirati sunt. Ioannes autem, eiusq; socij magis contra Romanos irritabantur, illum quoque capere cupientes.

piētes. Nobilium tamen plurimos commouit eius oratio. Et nonnulli quidem seditiosorum custodias formidantes, locis suis manebant, iandudum certi de suo pariter et ciuitatis exitio. fuerunt autem, qui capto discessionis tempore, ad Romanos confugere: in quibus erant pontifices Iosephus et Iesus. Filij uero pontificum, tres quidem Ismaelis, cui apud Cyrenem fuerat caput abscisum, et Matthiae quatuor: alterius uero Matthiae unus, qui post interitum patris aufugerat, quem Simon Giorae cum tribus filiis, ut supra dictum est, interenit. Multi autem nobiles cum pontificibus defecere: eosque imperator cum per alia humane suscepit, tum sciens in alienigenis moribus illis uersari molestum esse, in Gophnam dimisit, ut ibi manerent interim, multas etiam pollicitus possessiones cuique peracto bello se redditurum. Illi quidem in destinatum municipium lati cum omni cautione discedunt. his autem in ciuitate non uisus, rumor seditionis iterum diffamatus est, quod Romani transfugas occidissent, ut hoc metu uidelicet a fuga reliquos detererent. Et paulisper quidem haec calliditas eorum sicut antea ualuit, timor autem profugere cupientes inibuit. Rursus autem postquam eos Titus reuocatos a Gophna cum Iosepho murum circumire, et populo conspici iussit, multi ad Romanos fugiebant. In unum uero congregati, et ante Romanos stantes, cum lachrymis atque ululatu seditiosos rogabant, primo quidem ut in ciuitatem Romanos susciperent, patriamque seruarent. si hoc displiceret, saltem de sano exirent, templumque sibi liberarent. nec enim ausuros sine maxima necessitate Romanos ignem sanctis immittere. His illi magis aduersabantur, multumque in transfugas uociferati conuiuia, supra sacras portas iacula et ballistas et saxorum dispoſuere tormenta, ut omne quidem circum sanum spatium multitudi-
ne mortuorum sepulchro, templum uero ipsum castello simile uideretur. In loca

uerò sancta & inaccessa, cum armis adhuc & manibus gentili cade calentibus insiliebant: & ad hanc processere legis iniuriam, ut quam Iudeos indignationem oporteret exercere, si hæc Romani admitterent: ea tunc in Iudeos propria sacra temerantes, uterentur Romani milites. Nemo sanè fuit eorum, qui non cum honore templum aspiceret, atque adoraret: latronesq; optaret, antè quàm intolerandum malum contingeret, poenitere. Titus autem dolens uicem eorum, iterum Ioannem eiusq; socios increpabat, dicens: Non ne uos ò sceleratissimi, cancello sanctum locum protexistis? Non ne literis Græcis ac nostris incisas tabulas constitulistis, quibus ne septa cuiquam transgredi liceret edicatur? Non ne eos qui transissent, quamuis Romanus quis esset, uobis necare permissimus? Quid igitur in eo etiam mortuos conculcastis ò nocentissimi? Aut cur templum & externi & gètilis sanguinis confusione pollulistis? Testor ego patrios deos, & si quis unquam hunc locum antè aspexit, (nunc enim neminem credo) itemq; testor & exercitum meum, & Iudeos qui apud me sunt, & uos ipsos, quòd non ego uos uiolare hæc compellam: quin & si locum acies uestra mutauerit, neque accedet ad sancta quispiam Romanorum, neque quicquam in eorum contumeliam faciet. seruabo autem uobis etiam templum nolentibus.

De iterata pugna extructis aggeribus, & excursionibus Iudeorum.

CAP. V.

Hæc Iosepho internunciante principis dicta, latrones hac tyranni existimantes non beneuolentia, sed timiditate hos sermones fieri, in superbiam tollebantur. Titus autem, qui neque seipsos miserari eos, neq; templo parcere perspiciebat, rursus bellum gerere decreuit inuitus. Sed uniuersum quidem his militem, quòd locus cum non caperet, inferre non poterat. Tricenis autè de singulis centurijs uiris fortissimis lectis, etiam

etiam chiliarchis singulis milenos attribuit: hisq; duce preposito Cereali, hora noctis nona iubet in custodias impetum fieri. Cum autem ipse quoq; in armis esset, unaq; descendere statuisset, amici cum propter periculi magnitudinem ducumq; dicta continuerunt. plus enim operis cum in Antonia praesidentem militum certamini facturum esse dixerant, quam si periculum subisset: omnes enim fore sub oculis imperatoris optimos belatores. His dictis paruit. Deinde ob hoc solum se maxere locutus ad milites, ut de eorum uirtute iudicaret: ne aut fortis quisquam indonatus abiret, aut contra impunitus ignauus lateret, sed omnium spectator ac testis fieret ipse, qui et ulciscendi et remunerandi esset dominus: illos quidem ad aciem hora, qua supra memoratum est, dimisit. progressus autem ad speculam in Antonia quid fieret expectabat. Verum hi qui missi fuerant, non ita, ut sperabant, somno oppressos inuenere custodes: sed coortis cum clamore, confestim manus conseruere, excubitorum autem tumultu exciti ceteri cateruatim excurrere. Itaq; primorum quidem impetum excipiebant Romani: qui autem illos sequerentur, in agmen proprium incidebant, multisq; suorum uelut hostibus utebantur. uocis namq; agnitionem confusus partium clamor, oculorum autem singulis nox ademerat: cum praeterea quosdam furor cecos, alios iracundia, alios timor efficeret: idcirco obuium quenque sine discretionem feriebant. Romanis quidem scutorum coniunctione septis, et per globos prosilientibus, ignoratio minus nocebat: signi enim sui quisque meminerat. Iudei uero disiecti, tam impetus, quam recessus temere facientes, sepe imaginem inter se hostium alijs alijs demonstrabant: cum reuertentem suum quisq; per tenebras, quasi Romanum aggredientem exciperet. Deniq; plures a suis quam ab hostibus sauciati sunt, donec orto die, uisu iam pugna discernetur: et in acie stantes ordine, sagittis atq; telis

utrentur,

uterentur. Neutri uerò cedebant, neque labore fatigabantur. Sed Romani quidem & sigillatim, & multi simul in conspectu imperatoris de uirtute certabant: illumq; diem sibi quisq; promotionis initium fore putabat, si fortiter dimicasset. Iudeis autem & proprium cuiusq; periculum, & quòd templo metuerent, ministrabat audaciam: quòd tyrannus stans hos rogaret, alios uerberaret, & ad pugnandum interminationibus incitaret. Cominus autem plerunq; pugnatum est, sed citò & breui momento praelia mutabantur. neutra enim pars prolixù fugæ spatium uel persecutionis habebat. Pro suorum autem euentu ex Antonia tumultus erat, & confidere superantibus, & stare si fugerent, acclamantium: eratq; ueluti quoddam belli theatrum. nec enim uel Titum uel alios, qui unà erant, quicquam eorum quæ in pugna gerebantur latebat. Postremò nona hora noctis cœpto praelio, quinta diei dissoluti sunt, cum neutri eo loco unde pugnam iniere certa fuga cessissent, uerum mediam in ancipiti praelio uictoriam reliquissent. Romanorum quidem plurimi nobiliter decertarunt. Iudeorum uerò partis quidem Simonis, Iudas Mertonis filius, & Simon Iosæ: Idumæiq; Iacobus, & Simon, hic Cathle filius, Iacobus autem Sosæ: de Ioannis autem socijs Gypthæus & Alexas: & de Zelotis, Simon filius Iairi. At Romanorum reliqua manus, die septimo subuersis Antonia fundamentis, latam uiam usque ad templum fecit. admotæq; muro legiones, mox aggeres inchoabant: unū cōtra interioris templi angulum, qui ad Septentrionem Orientemq; spectabat: alterum contra exedram, ad Aquilonis partem inter duas portas edificatam. aliorum duorum unum contra porticum Occidentalem templi exterioris, alterum contra Septentrionalem. Magno tamen opus cum labore ac miserijs proficiebat, cum materias à centesimo usq; stadio deportarent: Interdum autem insidijs lædebantur, cum ipsi quidem uincendi facultate

facultate minime cauerent, Iudæis uerò propter desperationem salutis audacioribus uterentur. Nonnulli enim equitum, quoties ad ligna siue scenum colligendum exissent, interea dum id facerent, equos suos frenis exutos pasci sinebant: quos Iudæi per cuneos erumpentes rapiebant. Itaque cum id crebro fieret, Cæsar existimans, quod erat uerum, negligentia suorum magis quam Iudæorum uirtute rapinas contingere, tristi animaduersione ceteros ad equorum custodiam reuocare statuit: unoq; milite qui equum perdiderat morte damnato, eo metu equos suos ceteris conseruauit. Nunquam enim eos posthac in pascua dimittebant, sed tanquam natura his connexi ad necessitatem egrediebantur. Illi quidem templum oppugnabant, aggeresq; erigebant. Altera uerò die post eorum ascensum, multi seditiosorum, quos rapine defecerant et fames urgebat, congregati, in præsidia Romanorum, quæ Eleôn montē uersus collocata erant, circa undecimam diei horam impetum faciunt. sperabant enim primo quidē inopinatos, deinde curandis corporis causa quiescentes, facili decipi posse. Verum cognito illorum conatu, Romani de proprijs custodijs celeriter collecti obstabant eis, murū transcendere ac perrumpere uiolenter ambitum conatis. Conflato autem uehementi prælio, et alia multa ab utraque parte fortiter gesta sunt: cum Romani præter fortitudinē etiam bellandi peritia, Iudæi uerò immoderato impetu et effrenatis animis uterentur. dux autem his pudor erat, illis necessitas. nam et amittere Iudæos, ueluti laqueis irretitos, Romanis turpissimum uidebatur: et illi unam spem salutis, si murum ui perrumpere possent, habebant. et quidam ex ala equitum, Pedanius nomine, Iudæis in fugam uersis, atque in uallem coactis equo in aduersum montem à latere incitato præternectus, rapit unum ex hostibus fugam petentem, iuuenem et grauem corpore, et armis undiq; septum,

talo

talo comprehensum. tantum se inclinavit equo corrente, tamq; dextera uim itemq; ceteri corporis, & equestris peritiae demonstrauit. Iste quidem tanquam munus aliquod rapuisset, captiuum ferens, ad Caesarem uenit. Titus autem uires eius qui ceperat admiratus, & captiuo, quia murum aggredi tentauerat supplicio tradito ipse templi oppugnationem curabat, utq; aggeres mature fierent perurgebat. Inter quae Iudaei aduersis praelijs male tractati, tumescere paulatim bello & in templi serpente perniciem, sicut in putrefacto corpore assolet, membra peste occupata, praeuinentes ne ulterius procederet, abscindebant. Porticus enim parie, quae ab Aquilone in Orientem pertinens Antoniae iungebatur, incensa, deinde ad uiginti fere cubitos abrupte, immisso sanctis incendio manibus suis. Biduo autem post, praedicti mensis uicesimo & quarto die, Romani porticum inflammauerunt: & usq; ad quartumdecimum cubitum igne progresso, Iudaei similiter culmen abiciunt: neq; omnino recedentes ab operibus, & Antoniae continentia dirimētes, cum liceret eis ac deberent incendium prohibere. Itaq; immisso igne, cursum eius otiose pro sua utilitate metiebantur. Circa templum autem nunquam praelia cessauerunt: sed frequens erat paulatim contra se excurrentium pugna. Iisdem autem diebus, quidam ex Iudaeis, uir & corpore breuis & uultu despicabilis, tamq; genere quam rebus alijs uilissimus, Ionathas nomine, progressus ad Ioannis pontificis monumentum, cum alia multa superbe ad Romanos prolocutus esset, tum quem fortissimum haberent ad singulare praelium prouocauit. At qui contra steteret, multi quidē dedignabantur: erant autem inter eos (ut assolet) etiam qui timerent: quosdam uerò non inconsulta mouebat ratio, cum mortis cupido non debere conflagrare. nam qui de salute desperassent, eos neq; cautos impetui habere neq; Deū uereri: & cum his in discrimen uenire, quos

quos neque uincere magnum sit, & uinci cum dehonestamento periculosum, non fortitudinis, sed ferocitatis uideri. Cum autem diu nemo procederet, multaq; Iudeus eorum timiditati illuderet, homo arrogans & superbus, Romanus ex ala equitum nomine Pudens, insolentiam eius exosus, fortasse autem etiam corporis breuitate sublatus, inconsulte profiliijt: & ceteris comissa cum eo pugna risum præbuit, a fortuna proditus. Lapsus enim Ionathas interfecit: deinde pede supra mortuū posito. Leua scutum, dextraq; cruentum gladium coruscabat: armisq; cum fremitu concussis exercitui & iacenti insultans, spectantes Romanos increpabat: donec eum tripudiantem & uana iactantem, Priscus centurio sagitta transfixit: eoq; facto, & Iudeorum & Romanorum clamor uariis excitatus est. Ille autem dolore in uertiginem tortus, supra corpus hostis incubuit: belliq; felicitatem ratione carētem quam uelox ultio sequeretur ostendit.

Romani flammis pereunt dolo Iudaico, & de Artorio quodam.

C A P V T V I .

Seditiosi uerò templum tenentes aperte quidem & quotidie militibus in aggeribus positus repugnabant. Vicefimo autem septimo die prædicti mensis, huiusmodi dolum excogitant. Occidentalis porticus spatium, quod inter culmen & trabes erat uacuum, syluis aridis, itemq; sulfure ac bitumine replere. deinde uelut oppressi cedebant. Quare multi quidem temerarij fugientibus instabant, & in porticum ascendere positis scalis nitebantur. qui uerò prudentiores erant, nullam fugæ causam Iudeis fuisse cogitantes, locis suis manebant. Verum porticu repleta his qui ascenderant, ignem immittunt Iudei. excitataq; undique subito flamma, Romanos & qui extra periculum steterunt ingēs stupor inuasit, & desperatio quos incendium ceperat, occupauit. flammis enim cincti semetipsos retrorsum in oppidum, alij uerò in hostes præcipitabāt. multi spe salutis

salutis desilientes in puteos, ilico debilitabantur: alios, dum conantur, præueniebat incendium: alij ferro flammam antevertebant. statim uerò & alios fugientes ignis comprehendebat, plurimum peruagatus. Caesarem uerò licet morientibus indignaretur, quòd iniussi porticum ascenderant, misericordia tamen eorum tetigit. cumq; nemo prohibere posset incendium, hoc erat tamen solatio pereuntibus, quia uidebant eius dolorem, pro quo ipsi animam perderent. uociferans enim & ante alios prosiliens, & comites suos quàm possent auxilium ferre obsecrans, cernebatur. eiusq; uoces & affectiones quisque, uelut aliquam præclarissimam sepulturam, secum auferens moriebatur. Nonnulli tamen recepti in partem porticus latiore, flammarum quidem periculum euasere. obsesti autem à Iudæis, cum diu saucij restitissent, postremò uniuersi cecidere. Post omnes autem quidam iuuenis, nomine Longus, toti huic ornamento fuit calamitati: & quamuis sigillatim digni sint memoria qui periere, omnium tamen fortissimus demonstratus est. Quem Iudæi quidem, & quia fortis erat, & quia interficere eum cupiebant, ad se descendere promissa fide hortabantur. frater uerò eius Cornelius, qui ex altera parte stabat, ne gloriam suam Romanamq; militiam dehonestaret orabat: cui magis obtemperauit: sublatoq; altius gladio, ut ab utrisque partibus cerneretur, semetipsum occidit. Eorum autem quos ignis obfederat, Artorius quidam, calliditate seruatus est. Appellato enim clara uoce Lucio quodam, commilitone & contubernali suo: Hæredem te, inquit, relinquo totius patrimonij mei, si me exceperis. Cum autem ille prompto animo accurrisset, ipse quidem qui se in eum proiecerat, uixit: Lucius uerò pondere oppressus, constratoq; lapidibus solo allisus, continuò moritur. Ea calamitas paulisper quidem Romanis tristitiam comparauit, in posterum tamen cautiore effectit,
et aduer

et aduersus Iudeorum insidias iuuit, quibus plerumq; loca moresq; hominum nescientes ladebantur. Exusta est uero porticus ad turrim usq; Ioannis, quam ille belli tempore quod cum Simone gerebat, supra postes qui in Xystum ducerent edificauerat: reliquum uero Iudei, postquam consumpti fuerant qui ascenderant, absciderunt. Postero autem die Romani quoq; porticum que in Boreæ parte fuit, ad Orientalem usq; totam incendunt: continentem angulos eius, que appellatur Cedronos, super uallem edificata: unde etiam profunda erat et horribilis eius altitudo.

De fame Iudeorum.

CAPVT VII.

Circa templum quidem ita res se habebant. Eorum uero qui per ciuitatem fame corrumpebantur, infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles autem clades eueniebant. Per singulas namq; domos, sicubi aliqua uestigia cibi apparuissent, bellum illico gerebatur: et amicissimè inter se ad manus ueniebant, miseris diripientes animis uaticum. Fides autem penurie nec morientibus habebatur: sed etiam quos uiderent expirare, scrutabantur latrones: ne quem forte cibum sinu occultans quispiam, moreretur. Ipsos autem spes egestate uictus hiantes, ueluti canes rabidos decipiebat: et impingentes in ostia, tanquam ebrij ferebantur, easdemq; domos bis ac ter eodem momento desperatione inquietabant: omniaq; dentibus necessitas subigebat: et ea colligentes que nullum, quamuis sordidissimum mutorum animalium, non horreret, comedere patiebantur. Deniq; nec cingulis nec calciamentis abstinuere, coriaq; scutis detracta mandebant. Quinetiam sceni ueteris laceramenta uictui habebantur: cuius nonnulli exiguum pondus quatuor atticis uenundabant. Et quid opus est famis improbitatem ex rebus anima carentibus demonstrare? factum enim relaturus sum, neq; apud Græcos, neq; apud Barbaros cognitum, et dictum quidem

c C

horrend

horrendum, auditu uerò incredibile. Itaq; libenter hanc calamitatem intermitterem, ne mentiri me posteri existimarent, nisi testes multos haberem: & fortasse frigidam patriæ referrem gratiam, parcius ea differens, quorum fata perpeffa est.

De muliere quæ per famem filium coxerat.

CAP. VIII.

Mulier quædam ex numero trans Iordanem habitantium Mincolarum, Maria nomine, Eleazari filia de uico Vexobra, quod significat domus hyssopi, genere ac diuitijs nobilis, cum alia multitudine fugiens in Hierosolimam recepta, cum cæteris obsidebatur. Huius alia quidem bona tyranni diriperunt, quæ ex transamnans locis in oppidum comportauerat: reliquias uerò conditorum, & si alimenta reperissent, irrumperentes domum eius satellites, quotidie auferebant. Grauius autem mulier indignabatur: proptereaq; sepius raptoribus maledicens, & imprecans, eos contra se uehementius irritabat: cum neq; iratus, neq; miserans, eam quisquam uellet interficere. Sed uictum quidem parando alijs parabat: undiq; autem adempta iam erat ei etiam reperiendi facultas, famesq; uisceribus & medullis irrepserat: plus uerò quàm fames iracundia succendebat. Igitur ui animi ac necessitate impulsæ, rebus aduersis contra naturam excitatur, raptòq; filio, quem lactentem habebat, miserum, te ait, infans, in bello & fame & seditione cui te seruauero? Apud Romanos etiam si uixeris seruiturus es: fames autem præuenit seruitutem: his uerò seditiosi seniores sunt. Esto igitur mihi cibus, & seditiosis furia, & humane uitæ fabula, quæ sola deest calamitatibus Iudeorum. Et hoc simul dicens, occidit filium, coctumq; medium comedit: ad opertum uerò reliquum seruauit. Ecce autem aderant seditiosi, & contaminatissimi nidoris odore capti, mortem ei statim, nisi quod parasset ostenderet, minabantur. Illa uerò bonam partem se reseruasse respondens, aperit filij reliquias. Illos autem confestim horror cepit atq; de-
mentia

mentia, uisq; ipso diriguerunt. At mulier: & hic, inquit, est uer-
 re filius & facinus meum: comedite: nam & ego comedi. Nolo
 ut sitis aut semina molliores, aut matre misericordiores. Quid
 si uos pietatem colitis, & mea sacrificia repudiatis, ego quidem
 comedi, reliquū eius me manebit. Post hoc illi quidem trementes
 exierunt, ad hoc solum timidi, uixq; hoc cibi matri cessere. Mox
 autem repleta est eo scelere tota ciuitas: & unusquisq; ante ocu-
 los sibi cladem illam proponens, tanquam hoc ipse admisisset,
 horrebat. Ab omnibus autem quos fames urgebat, properaba-
 tur ad mortem: & beati appellabantur, qui priusquam id pa-
 terentur interis-
 sent. Cito autem Romanis etiam nuntiata est illa
 calamitas: eorumq; alij non credebant, alij miserabantur, mul-
 tos autem uehementius eius gentis odium cepit. Cæsar autem
 super hoc Deum placabat: si quidem Iudeis pacem obtulisset,
 eisq; liberam proposuisset omnium obliuionem quæ commisc-
 rant. Illos autem pro concordia seditionem, bellum pro pace,
 pro satietate atq; opulencia famem optasse: & qui proprijs ma-
 nibus templum, quod ipse eis seruasset, incendere cœperant, hu-
 iusmodi alimentis eos esse dignissimos. Veruntamen scelus huius
 nefandi uictus, ruina sese patriæ operturum: neq; relicturum in
 orbe terræ, ut sol inspiciat ciuitatem, in qua matres sic uesceren-
 tur. Ante matres autem patribus huiusmodi alimenta deberi: qui
 nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul hæc dicens,
 desperationem hostium reputabat, nec eos sanam mentem rece-
 pturos existimabat, qui cuncta iam pertulissent, quibus ante-
 quam ea paterentur, mutare sententiam sperabantur.

De expugnatione muri, & incendio templi.

CAPVT IX.

Octauo autem die mensis Augusti, cum due legiones
 aggeres percis-
 sent, ad exedram Occidentalem tem-
 pli exterioris adnoueri arietes iussit: cum diebus ante sex,
 qui

qui firmissimus erat aries, parietem sine intermissione pulsando, nihil omnino profecisset. Verum & huius & ceterorum magnitudinem structura lapidum superabat. Septentrionalis autem portæ alij fundamenta suffodiebant: multumq; fatigati, exteriores tantum lapides euellere potuere: ab interioribus autem portæ sustinebantur, tamq; diu mansere, donec instrumentorum & uestium conatibus desperatis, Romani scalis porticibus applicuere. Iudæi uerò præuenti, ne eas subire prohiberent, cum his congressi dimicabant. Et alios quidem retrò depellentes præcipitabant, accedentes alios subsidio trucidabant: multos de scalis egredientes, priusquam se scutis obtegerent, ferientes gladijs præueniebant, nonnullas autem scalas armatorum plenas, in latus declinantes, deieciabant. Vnde Romanorum quoq; non parua cædes sequebatur. Alijs signis ablatis pro his decertabant, rapinam eorum grauissimæ fore turpitudini ducentes: postremò tamen Iudæi & signis potiuntur: & eos qui unà ascenderant interficiunt, ceteri uerò clade intereuntium perterriti descendunt. Romanorum quidem nemo non aliquo facto opere procubuit. Seditiosorum autem, qui prioribus prælijs etiam tunc fortiter pugnauerunt, & præterea Eleazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autem cum uideret se alieno templo cum damno & nece militum parcere, ignem portis subijci iussit. Inter hæc autem ad eum profugi ueniunt, Ananus ex Ammaus, Simonis satelles crudelissimus, & Archelaus filius Magadati: idcirco sperantes ueniam, quòd Iudeos uictores reliquerant. Titus autem cum hanc eorum in Iudeos crudelitatem audiuit, utrumq; obtruncare decreuit: dicebat enim necessitate uenisse: nec salute dignos esse, incensam ipsorum causa patriam deserentes: ueruntamen cohibuit iracundiam fides, eosq; dimisit: sed non eo loco habendos, quo etiam alios credidit. Iam uerò portis milites ignem admo

admouerant, liquefactoq; argento citò lignum flammæ absumpserant, cum subito auctæ proximas inde porticus corripuerunt. Iudæis uerò ignem circum se uidentibus, corpora simul animæq; ceciderunt: & stupore attoniti, adiuuare quidem uel extinguere nemo conatus est: stantes uerò aspiciebant, nec tamen his quæ absumerentur dolentes, saltem ut quod reliquum esset saluum haberent, animum colligebant. Illo quidem die, & quæ secuta est nocte, crescebat incendium: paulatim enim nec simul undiq; inflammarî porticus potuerunt, postero autem die Titus parte militum iussa incendium restinguere, perq; proxima portis loca uiam sternere, ut facilius agminibus esset ascensus, rectores ad se conuocat: sexq; collectis qui erant proceres, Tiberio Alexandro totius militiæ præfecto, & Sexto Cereali quintæ legionis præposito, & Largio Lepido decimæ, & Tito Frigio quintadecimæ, cum quibus erat etiam Aeternius Fronto magister duarum Alexandrinarum legionum, & M. Antonius Iulianus procurator Iudææ, congregatisq; præterea chiliarchis & procuratoribus, consilium de templo proposuit. Alijs quidem uidebatur lege belli utendum esse: nunquam enim Iudæos à nouis rebus posse desinere templo manente, quò omnes ubicunq; essent colligerentur. Nonnulli si templum reliquissent Iudæi, neq; armis pro eo quisquam certaret, conseruandum esse suadebant: si uerò id pugna obtinissent, ignibus consumendum: quoniam castellum iam uideretur esse, non templum: & piaculum non ipse, uerùm illi qui id fieri cõgère, committerent. Tito autem, nec si super stantes dimicarent Iudæi, pro hominibus anima carentia ulciscendum esse dicente, neq; se unquam tantum opus incensurum: iam enim Romanorum fore hoc damnum, sicut ornamentum quoq; fore imperij, si maneret: iam certi quid uellet, ad eius accedunt sententiam, Fronto, Alexander & Cerealis. Tunc

quidem consilium dimisit : iussusq; militibus requiescere, itemq; ducibus ut his in procinctu ualidioribus uteretur, uiam sternere per ruinas lectis ex cohortibus imperat, ignemq; restinguere. Illo quidem die Iudeos labor itemq; timor ab impetu continuit. Postero autē collectis uiribus, et recepta fiducia, per Orientalem portam contra templi exterioris custodes, secunda hora diei procurrunt. Illi autem primam quidem coitionem fortiter exceperunt : septiq; scutis, à fronte murum condensa acie imitantur, certum tamen erat eos non diu duraturos, quod et multitudine infestantium et animis uincerentur. Caesar autem priusquam uerteretur acies (nam pugnam ex Antonia prospectabat) cum equitibus lectis uenit auxilio, impetum uerò eius non sustinuerunt Iudæi : sed primis interfectis, pleriq; fugam petunt : et cedentibus quidē Romanis, reuertentes instabant, cum autē illi rectorississent, iterum refugiebant : donec circa horā quintam, Iudæi ui coacti templum introire cōclusi sunt. Titus autem discessit in Antoniam, decreto postridie manē cum omni exercitu aggredi templumq; oppugnare. Sed id planē Dei sententia iamdudum igne damnauerat : euolutisq; temporibus aderat fatalis dies, qui erat decimus mensis Augusti, quo etiam prius à Rege Babyloniorum fuerat concrematum. A domesticis autem causam principiumq; sumpsit incendium. Nam cum paulisper Titi discessu seditiosi quieuisissent, Romanos rursus aggrediuntur, custodumq; templi cum ignem exterioris fani restinguentibus pugna committitur. Hicq; Iudæis in fugam uersis, usq; ad templum accesserunt.

Quemadmodum templum incensum est inuito TITO. CAP. X.

Hic itaq; tunc militum quidam, non expectato cuiusquam edicto, neq; tantum facinus ueritus, sed diuino quodam motus impetu, à contubernali suo sustollitur : et ex ardente materia raptum ignem in fenestram inserit auream, unde ad membra

bra circum templum edificata de Septentrionali regione aditus erat. Flamma uerò excitata, Iudeorum quidem calamitate dignus clamor exoritur, et ad subueniendum properabant: neque iam uitæ parcendum rati, neque uiribus temperandum, amisso eo cuius gratia cautiſſimi uidebantur: mature autem hoc Tito quidam nuntiat. Et ille (namque casu in tabernaculo quiescebat sicut à prelio redierat) exiit: templumque curriculo petiit, prohibitorum incendium: omnesque post eum duces, et hos agmina perterrita sequebantur. Clamor autem ac tumultus erat, tanto exercitu sine ordine concitato. Cæsar autem uoce simul ac dextera pugnantibus signo dato, ignem iubebat extingui. Sed neque uox eius audiebatur, quod aures eorum maior clamor obstrueret, nutumque dextræ non attendebant, cum alios bellum, alios ira distraheret. Introcurrentium uerò agminum impetum, non præcepta neque interminationes continebant: sed quod furor eos duceret, sequebantur. Ad ipsos autem introitus conferti, multi quidem sese inuicem conculcabant: multi uerò ardentibus adhuc et fumantibus porticum incidentibus ruinis, eadem quæ uicti patiebantur. Cum uerò ad templum accessissent, edita quidem Cæsaris non audire simulant, præcedentem quisque ut ignem immitteret hortabatur: seditiosis autem iam subueniendi quidam spes nulla erat, sed fuga et cædes omnia possidebat: magna uerò populi multitudo inualida et inermis, ubicunque occupati fuerant, interficiebantur: et circum aram quidem ingens mortuorum numerus congregabatur: per gradus uerò templi, et sanguis multus profuebat, et eorum corpora qui supra ceciderant delabebantur. Cæsar autem ubi neque impetum insanientium militum continere poterat, et flamma dominabatur, intro cum rectoribus ingressus, et sanctum templi, et quæcunque illic erant aspexit, ea quidem quæ apud alienigenas erat fama meliora, iactatione uerò et opinione domestica non

minora. Cum autem flamma nondum ex ulla parte ad interiora penetrasset: nec membra quæ circum templum erant, depasceretur, quod erat uerum, existimans adhuc illud opus posse seruari, et ipse prosiluit, militesq; rogare ut ignem restingerent, conabatur, et Liberalem centurionem de stipatoribus suis, fuisse multatos qui non obedirent iussit arcere. Illorum autem furor belliq; impetus quidam uehementior, Iudeorumq; odia, et Cæsaris reuerentiam et prohibentis metum superabant: plerosq; autem prædæ spes incitabat, sufficantes intus omnia pecunia referta esse: quoniam fores auro factas conspicerent. Præterea quidam miles ex his qui intrauerant, cum Cæsar ad inhibendum incendium cucurrisset, ignem iam cardinibus portæ subiecerat: tumq; subito, postquam flamma intus apparuit, et duces cum Cæsare discedebant, et stantes extrâ succendere nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exurit. Sed quamuis hoc multum quis deslendum putet, ut opus omnium quæ audiuius aut uidimus maximè admirabile, tam extructionis genere, quàm magnitudinis, itemq; munificentie in singulis rebus, et gloriæ quæ de sanctis habebatur, maximum tamen ex fato capiet solatium: quòd ut animalibus, ita operibus locisq; fatum sit ineluctabile. Mirabitur autem in eo etiam circumacti temporis fidem. Nam et mensem, ut dictum est, eumq; diem seruauit, quo primum à Babylonis templum erat incensum. Et à prima quidem structione templi, quam Solomon Rex inchoauerat, usq; ad hoc excidium, quod euenit secundo anno principis Vespasiani, mille centum triginta colliguntur anni, et septem menses, ac dies quindecim. A posteriore uerò, quam secundo anno Cyri regis Aggeus fecerat, usq; ad excidium quod Vespasiano imperante sustinuit ciuitas, anni sexcenti triginta-novem, et dies quadragintaquinq;.

De

De sacerdotibus, Gasophylaciis; & porticu.

CAP. XI.

DUm templum autem incenderetur, etiam quicquid in manus forte uenisset rapiebatur, et cedes erat infinita deprehensorum. Nec acta fuit etatis misratio, aut reuerentia castitatis: sed et pueri et senes et sacri et profani similiter interficiebantur, atque omne genus hominum belli calamitas persequabatur, unaque supplices cum repugnantibus necabantur: flammaque ulterius progrediens, cum gemitu occumbentium concrepabat. Et pro altitudine quidem collis, ardentisque operis magnitudine, totam quis ardere crederet ciuitatem. illo autem clamore nihil maius aut horribilius excogitari potest. Nam et Romanarum legionum fremitus erat, et seditioforum ferro ignisque clausorum clamor ingens, et populi sursum deprehensi ad hostes fuga cum stupore, ac calamitatis conquestio: in colle autem constitutis, etiam multitudo oppidi consonabat. Iam uero multi fame maridi, in mortem pene luminibus clausis, postquam ignem templi uidere, in questus interim uires clamoremque receperunt. Resonabat autem et trans fluminiis regio, et montes circumpositi grauiorem sonitum reddebant: et tamen erant clades acerbiores tumultu. Nam collem quidem in quo templum erat exuri radicitus quis putaret, ita undique flamma plenum: uidebatur autem sanguis igne largior esse, pluresque intersectoribus interfecti: omnisque terra cadaueribus tegebatur, et supra corpora mortuorum gradientes milites cursum fugientium sequebantur. Latrocinialis quidem multitudo, tandem pulsus Romanis, in exterius templum, deinde in ciuitatem euadit: populi autem quod fuit reliquum, in exteriorum porticum confugerat. Sacerdotum autem nonnulli, primum uerubus itemque sedibus suis, quae ex plumbo factae erant, ausulis, in Romanos pro missilibus utebantur: deinde cum ni-

hil proficerent, ignisq; in eos euomeretur, in parietem secedentes octo cubitis latum, ibi manebant. Duo tamen ex nobilibus, cum ad Romanos transeundo seruari possent, aut communem cum ceteris durare fortunam, semetipsos in ignem iniecere, & cum templo concremati sunt, Meirus filius Belgæ, & Iosephus Dalei. Romani autem, quod frustra se circum templum edificijs parcere iudicabant, cum ipsa templum arderet, omnia simul incendunt, & quicquid ex porticibus reliquum erat, & portas: præter unam ex parte Orientali, alteram ex Meridiana, quamuis eas quoq; postea funditus euerterint. Quinetiam arculas, quæ gazophylacia uocantur, incendunt, in quibus magna uis erat pecuniæ, ac plurimum uestium, aliq; bona, & (ut breuiter dicam) omnes Iudeorum congestæ diuitiæ, quod opulentissimus quisq; illuc totas domos exhausserant. Venerunt autem etiam in eam quæ restabat unam porticum, extra templum quò confugerant ex populo muliercule itemq; pueri & promiscua multitudo, propè ad sex hominum milia. sed priusquam de his Cæsar quicquam decerneret, nel ducibus imperaret, ira flangrantes milites incendunt porticum. Hincq; contigit, ut alij cum se ex flamma præcipitarent morerentur, alios ipsa corrumpere, ex tanto autem numero nemo seruatus est. His causa interitus quidam pseudopropheta fuerat, qui eo die prædicauerat in ciuitate, quod eos in templum Deus ascendere signa salutis accepturos iuberet. Multi enim à tyrannis tunc subornati propheta, populo denuntiabant, ut expectarent Dei auxilium, quo propterea minus profugerent, & eos qui supra timorem & custodiam fierent, spes retineret. Cito autem in aduersis homini persuadetur. Quod si etiam malorum instantium liberationem polliceatur qui fallit, necessariò qui ea patitur, spei totus efficitur.

De prod

De prodigijs excidium Hierosolymæ præcedentibus , &
prælagijs.

CAPVT XII.

DEniq; miserabilis populus, illis quidem fallacibus Deumq;
calumniantibus, credulus erat. Certus uerò prodigijs &
futuram solitudinem prænuntiantibus, neq; attendebant ani-
mo, neq; credebant: sed uelut attoniti, nec aut oculos habent-
es, aut animas, edicta Dei dissimulauere: modò cum supra ci-
uitatem sidus stetit simile gladio, & per annum perseuerauit
cometes: modò cum ante defectionem primi; belli motus ad
diem festum Azymorum populo conueniente (octauus autem
dies erat Aprilis mensis) nona hora nocturna, circum aram
itemq; templum tantum lumen effulsit, ut clarissimus dies pu-
taretur: & hoc usq; ad mediam permansit horam: quod impe-
ritis quidem bonum augurium esse uidebatur: sacrorum uerò
peritis, priusquam eueniret, statim diiudicatum est. Eodemq;
festo die etiam bos, cum ad hostiam duceretur, agnum in me-
dio sani peperit. Orientalis autem porta interioris templi, cum
esset aenea atq; grauissima, & sub uesteram uix à uiginti ui-
ris clauderetur: serisq; ferro uinctis obseraretur, pcculosq;
altos haberet in saxum limen demissos, uno perpetuo lapide
fabricatum, uisa est noctis hora sexta sponte patefcere. his au-
tem curriculo per custodes templi magistratui nuntiatis, ascen-
dit ille, uixq; eam potuit claudere. Verum & hoc iterum igna-
ris quidem signum optimum uidebatur. Deum nanq; bonorum
portam sibi aperuisse dicebant. Prudentiores uerò templi tuta-
men sponte sua dissolutum iri cogitabant: & hostium donum
esse, portas aperiri: solitudinemq; illo ostento signari inter se
pronuntiabant. Post dies autem festos diebus paucis, uicesimo-
primo die mensis Maij uisio quedam apparuit fidem exce-
dens. Pro fabula autem fortasse quod dicturus sum haberetur,
nisi qui uiderunt superessent, & clades dignæ prælagijs
secuta

secute fuissent. Namq; ante solis occasum uisi sunt per inane ferri currus totis regionibus, et armatæ acies tranantes nubila, et ciuitati circumfusse. festo autem die, quam Pentecosten uocant, nocte sacerdotes intimum templum more suo ad diuinas res celebrandas ingressi, primum quidem motum quendamq; strepitum senserunt: postea uerò subitam uocem audire, quæ diceret, Migremus hinc. Quod autem his horribilius fuit, Iesus quidam, filius Anani, plebeius et rusticus, quadrienio priusquam bellum gereretur, in summa ciuitatis pace atq; opulentiâ, cum ad festum diem uenisset, quo ategias in honorem Dei componi in templo ab hominibus mos est, repente exclamare cepit: Vox ab Oriente: Vox ab Occidente: Vox à quatuor uentis: Vox in Hierosolymam et templum: Vox in maritos nouos nouasq; nuptas: Vox in omnem hunc populum. Atq; hæc interdum noctuq; clamitans omnes ciuitatis uicos circuibat. Nonnulli autem uirorum insignium, aduersum omen indigne ferentes, corripunt hominem, multiq; uerberibus afficiunt. Ille autem neq; pro se, nec ad eos qui se multabant, secretò quicquam locutus, eadem quæ prius uociferans perseuerabat. Magistratus autem rati, quod erat uerum, magis diuinum esse hominis motum, ducunt eum ad Romanorum præfectum: ubi plagis usq; ad ossa laceratus, neq; supplex cuiquam fuit, neq; lacrymauit: sed ut poterat inclinans maxime flebiliter uocem ad singulos ictus respondebat: Vex uex Hierosolymis. Albino autem interroganti (is namq; Iudex erat) quis esset, uel unde ortus, aut cur ista diceret, nihil retulit. Non prius autem cessauit à luctu miserræ ciuitatis, donec eum Albinus furere iudicatum dimisit. Ille autem ad belli usq; tempus neq; adibat quenquam ciuium, neq; loqui uisus est: sed quotidie uelut orationem quandam mediatus, uex uex Hierosolymis, querebatur. Sed nec imprecatus est cuiquam, cum in dies
sing

singulos mularetur, nec uictum offerentibus benedicebat. Sola uerò eius responsio ad omnes erat, triste presagium. Maxime autem diebus festis uociferabatur: idq; per annos septem et quinq; menses continuos faciens, neq; uoce rauior fuit, neq; de-
 lassatus est, donec obsidionis tempore ipsa re perspectis augurijs ipse quieuit. Supra murum enim circumiens iterum, ueh ueh ci-
 uitat ac phano ac populo, uoce maxima clamitabat. Cum autem ad extremum addidisset, ueh etiam mihi, lapis tormento missus eum statim percutit, animamq; adhuc illa omnia lugentem dimi-
 sit. Hec si quis reputet, profectò inueniet, Deum quidem homi-
 nibus consulere, modisq; omnibus præmonstrare quæ sint eo-
 rum generi salutaria: ipsos autem ob dementiam suam malis uo-
 luntarijs interire: quandoquidem et Iudei post Antoniam ca-
 ptam quadratum fanum fecerant: cum in sacris libris scriptum haberent, capiendam ciuitatem ac templum, si fanum quatuor
 angulis esset effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excita-
 uerat, responsum erat ambiguum, iidem in sacris libris inuen-
 tum, quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis ter-
 ræ habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi proprium ac-
 ceperunt, multiq; sapientes interpretatione decepti sunt. Hoc
 autem planè responso, Vespasiani designabatur imperium, qui
 apud Iudeam creatus est Imperator. Sed enim homines fatum
 uitare non possunt, etiam si præuiderint. At uerò hi signorum
 quedam pro sua libidine interpretati sunt, alia contempsere: do-
 nec patriæ excidio suaq; perniciæ, eorum iniquitas consucta est.

De imperio Titi, & sacerdotum interfectione. CAP. XIII.

ROmani quidem, postquam seditiosi ad ciuitatem consu-
 rgere, templo itemq; omnibus circum locis ardentibus,
 signa in fano reposuere contra portam Orientalem: hiq; ibi
 sacrificio celebrato, maximis cum clamoribus declarabant Ti-
 tum

tum Imperatorem. Vsq̃ adeo uerò præda satiati sunt milites uniuersi, ut in Syria dimidio quam pridem fuerat pretio pondus auri ueniret. Ex his autem sacerdotibus, qui in templi pariete perdurauerant, puer sitiens à Romanis custodibus pacem petebat, sitimq̃ fatebatur. Sed ubi illi tam ætatis quàm necessitatis miseri, dedere ei dexteram, & ipse bibit, & quam secum attulerat lagœna repleta, sursum refugiens abiit ad suos: nec eum quisquam custodum assequi ualuit, sed eius perfidiæ maledicebant. Ille autem nihil se præter placita fecisse dicebat. Dexteram enim sibi datam, non ut apud ipsos remaneret, sed ut tantum descenderet, atq̃ ut aquam acciperet: quæ cum fecerit, in fide mansisse. Astutiam quidem propter ætatem, maxime pueri, qui decepti fuerant, mirabantur. Quinta uerò die sacerdotes oppressi fame descendunt, & à custodibus ad Titum perducti, ut salutem sibi concederet orabant. Ille autem ueniæ quidem tempus illis præterisse fatuus, perisse uerò id cuius eos gratia meritò conseruasset, decere autem sacerdotes interire cum templo, duci homines ad supplicium iubet. Sed tyranni cum socijs, quoniam bello undiq̃ tenebantur, circumdatis autem nusquam erat fugæ copia, Titum ad colloquia prouocant. Ille autem pro humanitate naturali saltem oppidum seruare cupiens, & amicis præterea suadentibus (latrones enim iam moderatiores factos esse arbitrabantur) in parte occidua templi exterioris consistit. Hic enim super xystum erant portæ, ac pons qui ciuitatem superiorem templo iungebat, isq̃ tunc inter tyrannos ac Titum interueniebat. Multi autem militum utrinq̃ densi astabant: Iudei quidem circum Simonem ac Ioannem suspensi spe ueniæ: Romani uerò ad Cæsarem speculandi studio, qualiter eos reciperet. Edicto autem dato militibus, Titus, ut & iracundiam & sagittas continerent, adhibitoq̃ interprete, quo argumento superior ostendebat

debatur, prior alloqui cœpit. Etiam ne saturati estis patriæ malis, ô uiri? quibus neq; uirtutis nostræ, neq; infirmitatis propriæ uenit in mentem: sed inconsulto impetu ac furore perditis populum & ciuitatem simul ac templum, ipsi quoq; iuste perituri: qui primum quidem, postquam uos Pompeius fortiter debellauerat, nouas res affectare non destitistis, deinde etiam bellum apertum contra Romanum populum extulistis: utrum ne multitudine freti? atqui parua manus uobis Romani exercitus satis restitit. Auxiliatorum fide? Et quæ gens imperio nostro libera, Iudeos præ Romanis optaret? Sed uiribus corporum? Atqui scitis nobis seruire Germanos. Firmitate murorum? Et qui maior Oceano murus, atq; obstaculum? quo septi Britanni, adorant arma Romanorum. Animorum obstinatione, uel astutia ducum? Atqui etiam Carthaginenses captos esse noueratis. Itaq; uos contra Romanos ipsorum excitaui humanitas, qui primum uobis & terram dedimus possidendam, & gentiles imposuimus Reges, deinde leges seruauimus patrias, & uiuere uos non solum discretos, sed cum alijs etiam uestra uoluntate concessimus: quodq; maximum est, tributum capere Dei nomine, ac donaria colligere permisimus: eaq; offerentes neq; monuimus, neq; prohibuimus, ut hostes nobis efficere mini ditiores, nostraq; pecunia uos cõtra nos instrueretis. Ergo tantis bonis affecti, satietatem in eos qui hæc uobis præstiterant, extulistis, & immitium exemplo serpentium uirus blandientibus infudistis. Esto, Neronis negligentiam contempnistis, & ueluti ruptum aliquod membrum, siue contractum aliàs, male quieti in maiore uitio detecti estis, & ad spes improbas, etiam cupiditates immodicas explicastis. Venit pater meus ad patriam uestram, non ut pœnas à uobis ob ea quæ in Cestium commiseratis, exigeret, sed monitis emendaret. Deniq; cum deberet, si depopulandæ nationis causa uenisset, stirpem uestram petere,

petere, atq; hanc delere ciuitatem, Galileam & circa eam loca uastare maluit, ut poenitendi uobis præberet inducias. Sed hec eius humanitas infirmitas uidebatur, nostraq; lenitate aluistis audaciam. Et Nerone mortuo, fecistis quod nequissimi solent, & ex intestinis nostris dissensionibus fiduciam præsumpistis: meq; ac patre meo digressis ad Aegyptum, ad struendum bellum tempus illud utile putauistis. Neq; uos puduit perturbare principes declaratos, quos etiam Duces humanissimos fueratis experti. Deniq; ubi ad nos confugit imperium, & omnibus in eo quiescentibus, per legatos autem gratulantibus exteris nationibus, ecce iterum hostes Iudæi: & legationes quidem à uobis trans Euphraten usq; , nouarum rerum gratia missæ, murorum autem noui ambitus: seditio etiam, tyrannorumq; contentio, & bellum intestinum, quæ sola huiusmodi nequissimos decent. Iussus ergo ab inuito patre cum mandatis tristibus ad ciuitatem uenire, letabar, cognito populum de pace sentire. Ante bellum rogabam uos desistere, pugnantibus aliquandiu parcerbam, sponte ad mouentibus dexteram dedi, fidem seruauì confugientibus, multos captiuos miseratus, uerberibus urgentes bellum coercui, muris uestris machinas inuitus admoui, semper cedis uestre cupidos milites continui. Quoties uici, toties uos ad pacem tanquam uictus prouocaui. Cum propè ad templum accessissem, consulto iterum legis belli oblitus parcere uos proprijs sanctis orabam, templumq; seruare, data uobis excundi copia, & fide salutis: uel etiam pugnare alio tempore si uelletis, in alio loco facultates præbui. Ista omnia spreuistis, & templum manibus uestris incendiistis. Deinde sceleratissimi nunc me ad colloquium prouocatis, ut quid tale consruetis quale perijt? Quia uosmetipsos salute dignos esse post templi excidium iudicatis? Quin etiam nunc armati statis, & nec in extremis supplices asinulatis. O' miseri, qua fiducia?

Non ne

Nonne populus uester exanimatus? Templum uero perijt, mihiq; subdita est ciuitas: in manibus autem meis habetis animas uestras. Et tamen fortitudinis esse gloriam mortem arbitramini? Non contendam cum pertinacia uestra. Proiectis autem armis, traditisq; corporibus, uitam uobis indulgeo, et sicut in priuata domo, Dominus mitis ultius grauiora, cetera mihi seruo. Ad hæc illi responderunt, fidem quidem se ab eo minime posse accipere: nam iurasse nunquam id esse facturos: exenndi uero per munitiones, quæ murum sepserat, cum coniugibus ac liberis facultatem petebant. Ituros enim se in solitudinem, ipsiq; oppidum relicturos. Ob hoc Titus uehementer iratus, quod in sorte captorum constituti, uictorum sibi conditiones ponerent, declarari quidem his iussit uoce præconis, ne ulterius ad se profugerent, ne ue fidem sperarent: nulli enim esse parcendum: cunctis autem uiribus dimicarent, et quantum possent, saluti sue consulerent: iam enim se omnia iure belli gesturum. Militibus autem diripere ciuitatem, atque inflammare permisit. Illi autem ipso quidem die nihil egerunt, postero autem die, Archium, et Acram, et curiam, et qui uocatur Ophla, succendere: et progrediebatur ignis usque ad Helenæ regiam, quæ in media erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ uici domusq; ardebant. Eodem die Izatæ regis filij, et fratres, cumq; his multi nobiles ex populo congregati, ut fidem sibi daret, Cæsari supplicarunt. Ille autē, quanquam cæteris omnibus iratus erat, mores tamen non mutauit, sed eos suscepit. Et tunc quidem omnes in custodia habebat: regis autem filios, ac propinquos postea uinctos, Romam perduxit, fidem obsidum præstaturus.

De præda seditiosorum & succensione interioris ciuitatis.

CAPVT XIII.

Seditiosi autem ad domum regiam profecti, ubi (quia tuta erat) multi facultates suas deposuerant, et Romanos hinc pellunt,

d d

pellunt, & omnibus popularibus, qui cò conuenerant propè
ad octo milia & quadringentos occisis, pecuniam etiam diri-
puere. Viuos autem duos milites Romani cepere, unum equi-
tem, alterum peditem. & peditem quidem interfectum per om-
nem traxere ciuitatem, uelut uno corpore omnes Romanos
ulciscerentur. eques uerò quiddam his quod saluti foret, sua-
dere pollicitus, deducitur ad Simonem, cumq; ibi quæ diceret
non haberet, Ardala cuidam ex numero ducum traditur pu-
niendus. Is autem cum reuinctis post terga manibus, oculisq;
fascia obstrictis, in conspectum Romanorum ueluti capite cæ-
surus produxit. uerum ille dum gladium Iudeus educeret, ad
Romanos refugit. Hunc Titus quoniam ab hostibus esset ela-
psus, non est passus quidem occidi, indignum uerò esse Roma-
norum militem iudicauit, quia uiuus fuerat captus; & armis
ablatis eum agmine pepulit, quæ res prudenti uiro grauior ef-
se morte uidebatur. Postero autem die Romani, uersis in fugam
ex inferiori ciuitate latronibus, omnia Siloam usque igni tradi-
dere. & oppidum quidem gaudebant absumi, rapinis uerò ca-
rebant: quoniam latrones exinanitis prius omnibus, in supe-
riorem ciuitatem recedebant. Erat nanque illis malorum qui-
dem nulla pœnitudo: arrogàtia autem tanquam in rebus secun-
dis. Denique ardere ciuitatem letis uulpibus aspicientes, alacri
uoto mortem se expectare dicebāt, quòd perempto populo, in-
censo templo, & flagrànte oppido, nihil essent hostibus relinqui-
uri. Sed tamē Iosephus in extremis eorum rebus, pro reliquijs ci-
uitatis obsecrando laborabat. Sed multa quidem in eorum cru-
delitatem atque impietatem locutus, multa uerò pro salute ad-
hortatus, nihil amplius quàm elusus est: quia neque se tradere
propter iusiurandum patiebantur, neque pugnare cum Roma-
nis ex æquo iam poterant, ueluti custodia circumuallatice diuq;
in super consuetudo dexteras commouebat. Dispersi autem per
ciuitatem,

Ciuitatem, per ruinas latitabant, profugere parati insidiantes. Multi autem capiebantur, omnesq; interficiebantur: nam propter inediam fugere non ualebant: mortuos autem canibus proijciebant. Omne autem pereundi genus, fame leuius uidebatur: adeò ut ad Romanos quoque sine licentia, etiam desperata misericordia, tamen fugerent: atque in seditiosos à cæde non cessantes, sponte inciderent. nullumq; in ciuitate locus uacuuus erat: sed cuncta mortuos habebant, quos fames aut latrones consecrant, & cadaueribus eorum plena erant, qui alimentorum penuria uel seditione perierant. Tyrannos autem fovebat, factionemq; latronum, spes ultima sita in cloacis: quò si fuissent, minime inueniri posse arbitrabantur: sed peracto excidio, post Romanorum digressum prodire ac fugere cogitabant. Id autem planè illis erat somnium. Nec enim uel Deum, uel Romanos fuerant latituri. Tunc quidem subterraneis freti, plura quàm Romani concremabant, & qui ex incendijs fugientes in cuniculos descendissent, eos improbè necabāt, itemq; spoliabant. Quinetiam cibum sicubi reperissent concretum sanguine rapientes, deuorabant. Erat autem inter se illis iam rapinarum causa bellum: eosq; putauerim, nisi excidio præuenti essent, nimia crudelitate mortuorum quoq; corpora degustaturos fuisse.

Superior pars ciuitatis adoritur, & confugiunt aliqui Iudeorum ad Titum.

C A P. XV.

Cæsar autem fieri non posse prospiciens, ut sine aggeribus superiorem caperet ciuitatem, in prærupto undique loco sitam, distribuit operibus militem uicesimo die mensis Augusti. Erat autem transuectio materiae difficilis: omnibus, ut dictum est, circum ciuitatem usq; ad centesimum stadium in priorum aggerum extruccionem detonsis. Quatuor quidem legionum opus, in Occidentali parte ciuitatis, contra aulam re-

d D 2 giam

giam erigitur : auxiliarium uerò manus, et cetera multitudo
 xystum uersus, ac pontem, et Simonis turrin: quam cum Ioan-
 ne bellum gerens, pro castello sibi edificauerat. His autem die-
 bus, Idumaeorum duces clam congregati, consilium de sui tra-
 ditione cepere: missisq; ad Titum quinque uiris, ut dexteram
 sibi daret, precabantur. Ille uerò tyrannos sperans esse cessu-
 ros Idumaeis abstractis, quoniam belli pars uidebantur, serò
 quidem, ueruntamen uitam his pollicitus, legatos remisit. Dis-
 cessum autem parantibus Simon praesensit, et eos quidem,
 qui ad Titum perrexerant, quinque uiros statim occidit: duces
 uerò, quorum nobilissimus erat Sose filius Iacobus, correptos
 in custodiam conijcit. Nec multitudinem Idumaeorum, abdu-
 ctis rectoribus quid ageret, nescientem, sine custodia habebat:
 sed diligentioribus eam custodijs amplectebatur: et tamen cu-
 stodes profugientibus obstare non poterant. Quamuis enim
 multi necarentur, plures tamen erant qui fugerent. Omnes
 autem suscipiebantur à Romanis, quòd Titus nimia lenitate
 priora praecepta neglexerat: ipsiq; milites iam et spe lucri,
 et satietate, cedibus temperabant. Sola enim relicta plebe,
 aliud uulgus cum coniugibus ac liberis, paruo queng; pretio
 uenundabant. Cum multi autem distraherentur, et emptores
 pauci essent, quanquam uoce praconis edixerat, ne quis solus
 transfugeret, ut eo modo familias suas educrent, tamen hos
 quoq; recipiebat: appositis, qui ab his secernerent, si quis di-
 gnus supplicio uideretur. Et infinita quidem multitudo uenijt.
 Ex populo uerò seruati sunt, plus quàm quadraginta millia,
 quos imperator quomodo cuique gratum erat, dimisit. Iisdem
 autem diebus, etiam sacerdotum unus, filius Thebuti, nomine
 Iesus, accepta fide salutis à Cæsare, ut de sacris donarijs quæ-
 dam traderet, egreditur, ac tradit ex fani pariete candelabra
 duo, his quæ in templo erant posita, similia: mensasq; et cra-
 teras,

teras, & pateras, omnia ex auro solido & grauissimo facta. Tradit etiam uela, & pontificum indumenta, cum gemmis, & uasa multa sacrificio comparata. Quinetiam custos sacre pecunie comprehensus, Phineas nomine, uestes & cingula sacerdotum ostendit, multamq; purpuram, & coccum, quæ ad usum reposita catapetasmatis seruabantur. Cum quibus aliquantum cinnami erat, casia, pigmentorumq; aliorum multitudo, quibus commixtis Deo in dies singulos adolebant. Tradita sunt autem ab eo & ex alijs opibus multa, & sacra ornamenta non pauca: quorum gratia, licet ui capto, ut transfuga tamen data est uenia.

De occupata reliqua parte ciuitatis.

CAP. XVI.

IAm uerò perfectis aggeribus, Septembris mensis die septimo, qui erat à cœpto opere octauus & decimus dies, Romani quidem machinas admoueant. Seditioforum autem alij, qui ciuitatem desperauerant, muris relictis in Acram recedebant, alij se in cloacas demittebant: multi dispositi prohibebant eos qui arietes applicarent: hos autem superabant multitudine ac uirtute Romani: quodq; maximum est leti mœstos atque iam debiles. Cum autem pars esset aliqua muri subruta, nonnullæq; turres arietibus pulsata cecidissent, statim quidem propugnatores earum diffugiunt: timor autem etiam tyrannos necessitate maior inuadit: nam & priusquam transgrederentur hostes, torpore tenebantur, & ad fugiendum suspensi erant. Videres autem paulò antè superbos, & factis impijs arrogantes, ita tunc humiles esse, ac tremere, ut miseranda esset, quam in nequissimis, tanta mutatio. Conati sunt quidem ambitu & muro, quo mœnia cingebantur, inuaso atque perrupto, custodes pellere, atq; egredi: cum uerò, quos antea fideles habuerant, nusquam uiderent, fugiebant quò quemq; necessitas impulisset. Adeuntes autem alij, cum totum ab Occidente murum

d D 3

subuers

subuersum esse nuntiarent, alij subiisse Romanos, ac etiam propinquare se quærentes, alij etiã uidere hostes in turribus affirmarent, metu fallente conspectum, in ora prostrati, pro sua dementia querebantur: ac ueluti succisi neruos, quã fugerent hæsitabant. Vnde & maxime quis & uirtutem Dei perspexerit contra iniustos, & fortunam Romanorum. Tyranni siquidem semetipsos tuitione priuauere, ac sponte de turribus descendere: unde ui nunquã, sola uerò fæne capi poterant. Romani uerò qui tantum in muris infirmioribus laborauerãt, eos quos instrumentis non potuissent, nunc fortuna cepere. Omnibus enim machinis tres turres ualidiores erãt, de quibus suprà memorauimus. Relictis itaq; his, uel (quod est uerius) Dei nutu ab his depulsi, confestim quidem ad uallem Siloam confugere. rursum autem ubi à metu paululum respirauerunt, munitionem qua murus erat accinctus ex ea parte petiere. Vsi autẽ infirmiori audacia, quã necessitate (iam enim uires eorum labor, metus, & calamitas fregerat) à custodibus retruduntur, & per diuersa disiecti, in cloacis delitebant. Romani uerò muris potiti, signa in turribus posuere: & plausu atq; letitia uictoriam & cantu celebrabant, quòd principio finem belli multisenserant leuiorẽ. Deniq; sine sanguine murum naçti, nouissimum non esse credebant: cumq; nullum reluctantem uiderent, pro incerto mirabantur. In angustias autem uiarũ strictis gladijs fusi, & quos cepissent interficiebant nullo discrimine: domosq; totas, cum omnibus qui eò confugerant, igni tradebant. Multas uerò uastantes, quas prædæ causa penetrassent, integras mortuorum familias, & plena mortuis tecta, quos fames confecerat, offendebant. Ipsum deinde horrentes aspectum, uacuis manibus egrediebantur. Nec tamen eo modo peremptos miserantes idem etiam circa uiuos patiebantur: sed unũqueng; obuium transfigẽdo, & angusta uiarũ cadaueribus obstruẽdo,

totam

totam ciuitatem sanguine diluere, ut pleraque incensorum caedes extinguerent. Et occidentes quidem uespere cessabant, nocte uero crescebat incendium. Ardentibus autem Hierosolymis, illuxit dies Septembris mensis octauus ciuitati, tot clades cum obsideretur expertæ, quot bonis si usa esset ex quo fuerat condita, inuidenda fuisset: nulla tamen alia re tantis infelicitatibus digna, nisi quod talem progeniem qua subuersa est, edidit. Intro autem Titus ingressus, et alia, et ciuitatis munitiones ac turrium cautes miratus est, quas tyranni per dementiam deseruerant. Conspecta quidem earum solida altitudine, itemque magnitudine, subtilique lapidum compagine singulorum, quantumque paterent uel quantum erigerentur, Deo, inquit, plane adiuuante pugnauius, et Deus erat, qui detraxit ab istis munimentis Iudæos. Nam quæ hominum manus, aut quæ machine ad istas ualerent? Tunc quidem multa eiusmodi cum amicis collocutus est: quos uero à tyrannis uinctos in castellis reperit, relaxauit. Cum autem alia ciuitatis deleret, murosque subuerteret, eas turres fortune suæ monumentum reliquit: qua commilitante his potitus fuisset, quæ capi non potuissent. Quia ergo milites interficiendo defatigabantur, magnaque adhuc extabat superstitum multitudo, solos quidem armatos Cæsar, et qui manum opponerent, iubet interfici, reliquam uero multitudinem saluam esse. Illi autem cum his, quos occidi mandatum fuerat, etiam senes ac debiles trucidabant: negetos autem atque utiliores coactos in templum, in destinatum mulieribus ambitum conclaferunt. Custodem autem his Cæsar apposuit unum ex libertis, et amicum suum Frontonem, qui fortunam quam quisque meritus esset, decerneret. Ille autem latrones quidem omnes, atque seditiosos, cum alius ab alio indicaretur, occidit: iuuenes autem lectos, qui procero atque formoso essent corpore, triumpho seruabat: ex residua

multitudine septem & decem maiores annis, uinctos mittē ad Aegyptum, operibus deputandos. Plurimos autem per prouincias Titus distribuit, in spectaculis ferro & bestiis consumendos. Qui uerò intra decimum & septimum annum etatis agerent, uenditi sunt. Iisdem autem diebus, quibus secernebantur à Frontone, mortui sunt fame duodecim milia, quibus partim odio custodum non præbatur cibus, partim ipsi uictus fastidio tenebantur. Erat autem præ multitudine hominum frumenti penuria.

De numero captiuorum & peremptorum.

CAP. XVII.

ET captiuorum quidem omnium qui toto bello comprehensi sunt, nonaginta & septem milium comprehensus est numerus. Mortuorum uerò per omne tempus obsidionis undecies centum milia. Horum plerique gentiles fuere, sed non indigenæ: ab omnibus enim regionibus ad azymorum diem festum congregati, bello subito circumfusi sunt: ubi primò quidem illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur, deinde citius fames. Quòd autem caperet tantam hominum multitudinem ciuitas, certum erat ex his, qui sub Cestio fuerant enumerati. Is enim tunc uires ciuitatis ac florem Neroni significare cupiens, contemnenti nationem, à pontificibus petijt, ut si quo modo possent, multitudinem numerarent. Illi autem, cum dies festus adesset, qui Pascha uocatur, quando à nona quidem hora usque ad undecimam hostias cadunt, per singulas uerò contubernia non pauciorum quàm decem uirorum fiunt: solum enim epulari non licet, multi etiam uiceni conueniunt: hostiarum quidem ducenta & quinquaginta sex milia & quingentas numerauere. Fiunt autem, ut denos epulatores per singulas imputemus, uicies centena ac septingētena milia, sancti omnes ac puri: nec enim leprosis siue utiliginosis,
aut

aut semine fluentibus, quos gonorrhoeos vocant, neque mulieribus mēstruo cruore pollutis, neque alijs inquinatis participare sacrificia permittebatur: sed nec alienigenis quidem, nisi qui religionis causa uenissent. Magna uerò hæc multitudo ab extraneis congregabatur. Tunc tamen uelut in carcerem tota gens fato conclusa est, et facta hominibus ciuitas bello obsidebatur. Itaque superat omnem humanam, et diuinitus emissam pestem numerus peremptorum, quos partim palam occidere, partim cepere Romani. Rimantes enim cloacas, et sepulchra eruentes, quos offendissent, iugulabant. Inuenti sunt autem ibi quoque plus quam duo milia, quorum alij manu sua, plures autem mutuis se uulneribus interfecerant, cum alios famēs corrupisset. Foedus autem corporum odor introeuntibus occurrebat, adeo ut statim multi recederent: alij plura habendi cupidine, congesta cadauera calcantes, se immergerent. multe nanque opes in cuniculis inueniebantur, nefasq; omnem uiam lucri faciebat. Subducebantur autem multi, quos tyranni uinxerant: nec enim in extremis à crudelitate cessauerant. Vltus est autem Deus utrumque merito. Et Ioannes quidem oppressus fame cum fratribus in cloacis, quam sepe despexit, à Romanis dexteram sibi dari precatus est. Simon uerò multa ui cum necessitate luctatus, sicut infra designabimus, semet tradidit. Seruatus est autem alter triumpho: Ioannes autem uinculis sempiternis. Romani uerò extremas urbis partes incendunt, murosq; subuertunt.

Hierosolymæ urbis historia breuis.

CAP. XVIII.

ITa quidem Hierosolyma capta est, secundo anno principatus Vespasiani, Septembris mensis octauo die. Quinques autem prius capta, tunc iterum uastata est. Aegyptiorum quidem rex Asocheus, et post eum Antiochus, deinde Pompeius, et post hos cum Herode Sosius captā urbem seruauere. Antea

d D 3

uerò

uerò rex Babyloniorum ea potitus excidit, post annos ex quo edificata est, mille trecentos sexaginta, & menses octo, & dies sex. Primus autem conditor eius fuerat Chananeorum dynasta, qui patria lingua iustus appellatus est rex. Erat quippe talis. Ideoq; sacerdotium Deo primus exhibuit, & sano primum edificato, Hierosolymam ciuitatem uocauit, cum ante Solyma uocaretur. Chananeorum quidem populo rex Iudeorum Dauid pulso, colendam suo populo tradidit: & quadringentesimo sexagesimoquarto anno post, ac mensibus tribus, à Babyloñis euersa est. A rege autem Dauide qui primus Iudeus in ea regnauit, usque ad id quod Titus fecit excidium, anni mille centum septuagintanouem. Ex quo primum autem condita est, usque ad excidium, anni duo milia centum septuagintaseptem. Sed enim neque antiquitas, neque ingentes diuitiæ, neque per totum orbem terræ diffusa fama, nec magna religionis gloria quicquam iuuat, quò minus periret. Talis quidem finis Hierosolymorum obsidionis fuit. Postquam uerò quos occideret, quid uè raperet, non habebat exercitus, quòd iratis animis omnia decrant (nec enim parcendo si esset, quòd agerent, abstinuissent) iubet eos Cæsar totam funditus iam eruerè ciuitatem ac templum: relictis quidem turribus, quæ præter alias eminebant, Phaselo, & Hippico, & Mariammæ: muriq; tanto, quantum ciuitatem ab Occidente cingebat. Id quidem, ut esset castrum illi custodiæ causa relinquendis: turres autem, ut posteris indicarent qualem ciuitatem, quam uè munitissimam, Romanorum uirtus obtinuisset. Alium uerò totum ambitum ciuitatis ita complanauere diruentes, ut qui ad eam accessissent, habitam aliquando esse uix crederent. Hic quidem finis eorum dementia, qui nouas res mouere tentauerunt, Hierosolymis fuit: clarissima ciuitati, & apud omnes homines predicatissima.

De præmio militum.

CAP. XIX.
Cæsar

CAesar autem praesidio quidem illuc statuit relinquere decimam legionem, nonnullasq; alas equitum, ac peditum cohortes. Omnibus autem belli partibus administratis, et laudare uniuersum cupiebat exercitum, pro rebus fortiter gestis, et debita uiris fortibus praemia persolvere. Composito autem in medio ante castra magno tribunali, stans in eo cum procerum eminentissimis, unde ab omni milite posset audiri, magnam illis, ait habere se gratiam, quod beneuolentia erga se utendo perscuerassent. Laudabat autem, quod per omnia bella morigeri fuissent, quodq; praeliando fortitudinem in multis, magnisq; periculis monstrassent, patriae per se amplificantes imperium: omnibusq; planum facientes hominibus, quia neq; hostium multitudo, neq; munitiones regionum, neque magnitudines ciuitatum, uel audacia inconsulta, et immanitates effere aduersantium, possint unquam Romanorum uires, uel manus effugere, quamuis in multis rebus aliqui fortunam opitulantem habuerint. Pulchrum quidem esse, ait, illos etiam bello finem imponere, quod multo tempore gestum sit. nec enim optasse his quicquam melius, cum id ingrederentur. Hoc autem pulchrius atq; praecelarius, quod duces Romani et administratores imperij, ab his declaratos, ac praemissos in imperium cuncti libenter suscipiunt. et his quae ipsi decreuere, standum putant, agentes his gratias, qui legissent. Mirari autem se eos, ac diligere omnes, quia nemo uiribus alacritatem habuit tardiorum. Et illis tamen, qui pro maiore ui clarius decertassent, uitamq; suam condecorassent fortibus factis, et re bene gesta militiam suam nobiliorem fecissent, dixit se et honores et praemia redditurum: nec ullum eorum, qui plus alio laborare uoluisset, iusta uicissitudine cariturum: magnamq; sibi huius rei fore diligentiam, quod magis uellet honorare uirtutes eorum, qui militiae socij fuissent, quam punire peccata. Confestim ergo
iussit

iusit eos quorum partes sunt, iudicare, quo suam scirent fortiter aliquid in bello fecisse: et nominatim singulos appellans, presentes collaudabat, quasi qui domesticis recte gestis nimis letaretur: et coronas eis aureas imponebat, et torques, longasque hastas, et signa ex argento facta donabat, et uniuscuiusque ordinem mutabat in melius. Quin et ex manubijs aurum, et argentum, itemque uestes, aliamque prædam largiter distribuebat. Omnibus autem ita donatis, ut quisque se meritum præbuerat, uotisque cum uniuerso exercitu factis, magno fauore descendit, uertitque se ad sacra pro uictoria celebranda: magnaque astante bouum multitudine circum aras, immolatos omnes exercitui dedit ad epulas, ipse uero cum honoratis per triduum letatus, milites quidem alios quo quenque conueniret, dimittit. Hierosolymorum autem custodiam decimæ legioni credit: neque ad Euphratem, ubi pridem fuerat, eam remisit. Duodecimam uero legionem, memor, quod Cestio duce Iudeis cesserat, totam Syria pepulit: erat enim olim apud Raphaneas: ad Meliten autem, quæ sic uocatur, misit. Hæc ad Euphraten in confinio Armeniæ, et Cappadociæ sita est. Duas uero sibi obsequi satis esse duxit, donec ad Aegyptum perueniret, quintam et quintamdecimam legiones. Deinde cum ad maritimam Cæsaream cum exercitu descendisset, in eam manubiarum multitudinem reposuit, captiuosque ibi asseruari precepit, quod ad Italiam nauigare tempus hyemis prohibebat.

De nauigatione Vespasiani, deque comprehenso Simone, & spectaculo die natalitio exhibito.

CAP. XX.

PER idem uero tempus, quo Titus Cæsar obsidionis causa apud Hierosolymam commorabatur, ascensa naui oneraria Vespasianus Rhodum transmittit. Hinc autem uectus tremibus, postquam omnes quas præternauigauit ciuitates inuisit, ab his cum uotis exceptus, in Græciam ex Ionia transit.

Egressus

Egressus deinde Corcyra in Iapygiam delatus est, unde iam terra iter agebat. Titus autem ex maritima Caesarea reuersus, in Caesaream quae Philippi uocatur, aduenit, diuq; ibi commorabatur, celebrans omnia genera spectaculorum: multiq; in ea captiui consumpti sunt, alij bestiis obiecti, alij autem cateruatum more hostium inter se depugnare coacti. Hic Simonē etiam Giorae filium comperit hoc modo comprehensum. Iste Simon cum Hierosolyma obsideretur in superiore ciuitate constitutus, postquam muros ingressus exercitus totam uastare ciuitatem coeperat, tunc fidelissimis amicorum ascitis, et lapidarijs cum ferramentis eorum necessitati congruis, et alimentis quae multis diebus sufficere possent, una cum illis omnibus in quandam occultiore cloacam sese demittit. Et quoad fossa patebat, illi progrediebantur: ubi uero soliditas obstitisset, eam suffodiebant, sperantes posse ulterius progressos tuto emergere, atque ita seruari. Sed hanc expectationem ueram non esse, rei periculum refellebat. Vix enim paululū fossores processerāt, iamq; alimenta, quamuis parce his uterentur, eos deficiebant. tunc igitur uelut stupore posset Romanos fallere, albis tunicis, innexaq; fibula, ac chlamyde purpurea indutus, illo in loco ex terra editus ubi templū antea fuerat, apparuit. Ac primò quidem obstupere qui eum uiderunt, locisq; suis manebant. deinde propius cum accessissent, quis esset, percontati sunt. Et id quidem Simon non dicebat, iubebat autem ad se ducem uocari, statimq; accersitus ab his, qui ad eum cucurrerant, uenit Terentius Rufus: nanq; is rector militiae relictus erat. Omni autem ab eo ueritate comperta, ipsum quidem uinctum custodiebat: Caesari uero, quemadmodum esset comprehensus, indicauit. Simonem quidem in ultionem crudelitatis, qua in ciues suos amare ac tyrannicē fuerat usus, in potestate hostium quibus maxime inuisus erat, ita Deus posuit, non ut subditum eorū manibus,

manibus, sed sua sponte ad supplicium adductum: propterea quod plurimos ipse crudeliter interemerat, falsis criminatibus insimulatos, defectionis scilicet ad Romanos. Nec enim potest iram Dei effugere nequitia, nec inualida res est iustitia, sed quandoq; sui temeratores ulciscitur, & grauiorem poenam ingerit criminosis, cum iam se liberatos esse crediderint, eò quod non statim luere commissa. Id etiam Simon didicit, postquam in iras Romanorum incidit. Illius autem ascensus è terra, magnam etiam aliorum seditiosorum multitudinem iisdem diebus fecit in cloacis deprehendi. Cæsari autem maritimam Cæsaream reuerso, uinctus Simon oblatuſ est. & illum quidem triumpho, quem Romæ acturus erat, seruari iussit. ibi autem moratus, fratris sui natalem diem clarissime celebrabat, multam partem damnatorum eius honori attribuens. Numerus enim eorum qui cum bestiis depugnarunt, quiq; ignibus cremati sunt, & inter se digladiatores periere, duo millia quingentos excessit. Omnia tamē Romanis uidebantur hæc, licet mille modis illi consumerentur, & minus esse supplicij. Postea Cæsar Berytum uenit (hæc autem est ciuitas Phœnicis prouinciæ, colonia Romanorum) & in hac quoq; diutius demoratus est, maiore usus claritudine circa natalem patris diem, tam magnificentia spectaculorum, quàm sumptibus alijs excogitatis, cum etiam captiuorum multitudo eodem quo antea modo periret.

De calamitate Iudæorū apud Antiochenſes. CAP. XXI.

EVenit autem per idem tempus, Iudæos qui apud Antiochiam reliqui erant, acerba & exitiosa pericula perpeti, concitata in eos Antiochenſium ciuitate, tam propter criminationes illatas eis in præſentia, quàm propter ea, quæ fuerant non multò antè commiſſa. De quibus neceſſarium mihi uidetur pauca prædicere, ut etiam quæ poſtea geſta ſunt, ſequenti narratione referamus. Iudæorum nanque gens multum quidem

quidem totius orbis indigenis asseminata est. Plurimum autem Syris uicinitate permixta, præcipue apud Antiochiam uersabatur, propter magnitudinem ciuitatis. Maxime uero his liberam domicilij facultatem reges, qui post Antiochum fuerant, præbuerunt. Nanque Antiochus quidem, qui Epiphanes dictus est, uastatis Hierosolymis templum spoliauit. Qui uero post eum regnum affecuti sunt, quicquid æneum in donarijs fuit, hoc Iudeis apud Antiochiam degentibus reddidere, in eorum synagoga dedicatum: concesseruntque ut pari cum Græcis iure ciuitatis uterentur. A' secutis quoque postea regibus eodem modo tractati, et multitudine proficere, et ex-structione, itemque magnificentia munerum templum clarius reddidere; semperque religione sibi sociantes magnam paganorum multitudinem, etiam illos quodammodo sui partem fecere. Quo tempore autem bellum fuerat conclamatum, et re-rens in Syriam Vespasianus delatus est nauigio, Iudeorum uero odium apud omnes pullulabat, tunc unus eorum Antiochus quidam plurimum patris causa honorabilis (erat enim princeps apud Antiochiam Iudeorum) cum Antiochensum populus concionaretur in theatro, progressus in medium, patrem suum et ceteros descrebat, insimulans eos, quod una nocte totam ciuitatem incendere statuisent: et uelut huius consilij participes quosdam hospites Iudeos tradidit. His autem auditis, populus iram cohibere non poterat: sed in eos quidem qui traditi fuerant, ignem iussit asferri: statimque omnes in theatro concremati sunt. In multitudinem uero Iudeorum properabat irruere: si eos celeriter uli essent, patriam suam seruatum iri existimantes. Antiochus autem iracundiam magis accendere, mutatae uoluntatis argumentum, quodque Iudeorum mores odisset, exhibere se credens, si paganorum ritu sacrificaret: idemque iussit et ceteros compelli facere: reuendo enim mani-
fistos

festos infidiatores fore. Huius autem rei periculo ab Antiochē-
sibus factō, pauci quidem consenserunt: alij uerò qui noluerunt,
perempti sunt. Antiochus autem acceptis à Romanorum duce-
militibus, seuius instabat suis ciuibus, nequaquam eos die se-
ptimo ab opere cessare permittens, sed omnia cogens facere,
quæ diebus alijs agerent. Tamq̃ ualidam necessitatem impo-
suit, ut non modo apud Antiochiam septimi diei feriæ solueren-
tur, sed ab hoc exordio in cæteris quoq; ciuitatibus ad breue si-
militer tempus fieret. Iudæis autem apud Antiochiam, tunc
eiusmodi mala perpeſis, altera denuo calamitas accidit: de
qua narrare conati, hæc quoque persecuti fuimus. Namq; quod
quadratum forum exuri contigit, & archiua, monumentorumq;
receptacula publicorum, itemq; basilicas, uixq; ignis inhibi-
tus est super omnem ciuitatem magna nimis ui ruens, huius fa-
cti Antiochus Iudæos accusat: & Antiochenses, quos scilicet si
his infesti antea non fuissent, recenti tamen ex incendiij tumul-
tu facile calumnia perpulisset, multò magis ex antea actis fidem
habere dictis suis persuasit, ut penè se uidisse ignem à Iudæis
inijci arbitrarentur. & tanquam furore correpti, magno cum
ardore cuncti aduersus eos, qui accusabantur, impetum face-
rent. Vix autem motus eorum potuit reprimere Collega ad-
huc iuuenis legatus, postulans sibi permitti referre ad Cæsa-
rem gesta. Rectorem nanque Syriæ Cæsennium Pætum iam
quidem Vespasianus ad eam miserat, nondum autem ille per-
uenerat. Habita uerò diligenti quæstione Collega reperit ue-
ritatem. & eorum quidem Iudæorum quos Antiochus accu-
sauerat, nemo conscius fuit. omne autem facinus admiserē ho-
mines quidam nocentissimi necessitate debitorum: rati quod si
forum & scripta publica concremassent, exactione liberaren-
tur. Iudæi quidem pro suspensis criminationibus futura expe-
ctantes, magno timore fluctuabant.

Quomodo

Quomodo Vespasianus rediens à Romanis ex-
ceptus est.

CAPVT XXII.

TItus autem Caesar à patre sibi allato nuntio, quò uni-
uersis quidem Italiæ ciuitatibus desiderabilis peruenisset:
maximè uerò, quòd urbs eum Roma summa cum alacritate &
claritudine suscepisset, in maximam letitiam uoluptatem que
translatus est, curis de eo ita ut sibi erat suauissimum liberatus.
Vespasianum enim etiam longè absentem, omnes homines Ita-
liæ uoluntatibus ut præsentem colebant: expectationem suam,
quòd nimis eum uenire cupiebant, pro eius aduentu ducent-
es, & omni habentes necessitate liberam erga illum beneuo-
lentiam. Nam & senatus memor calamitatum, que mutatione
principum contigissent, optabat imperatorem suscipere sen-
ctutis honore bellicorumq; gestorum maturitate decoratum,
cuius præsentiam sciebat soli saluti subiectorum commodatu-
ram: & populus malis intestinis sollicitus, magis eum uenire
cupiebat: tunc se calamitatibus quidem pro certo absolendum
esse confidens, antiquam uerò libertatem cum opulentia rece-
pturum. Præcipue milites ad eum respiciebant. hi enim maxi-
mè bellorum per illum patratorum nouerant magnitudinem.
imperitiam uerò aliorum ducum experti atque ignauiam, ma-
gna quidem se optabant turpitudine liberari. eum uerò, qui se
& seruare & honestare solus posset, recipere precabantur.
Cum uerò hac beneuolentia diligeretur ab omnibus, honore
quidem præcipuis uiris ulterius expectare intolerabile uide-
batur, sed eum longissimè ab urbe Roma conuenire antè pro-
perabant. Nec tamen quisquam moras eius conueniendi fere-
bat, sed ita simul omnes effundebantur, & uniuersis facilius
& promptius ire quàm manere uidebatur, ut etiam ciuitas
ipsa tunc primum inter se iucundam sentiret hominum chari-
tatem. Erant autem pauciores abeuntibus remanentes. Vbi

e E

uerò

uerò cum appropinquare indicaretur, quamq; mansuete singulos suscepisset, qui præcesserant, nuntiatum est, omnis iam reliqua multitudo per uias cum coniugibus & liberis præstolabantur: & quò transiens aduenisset, uidendi eius uoluntatem, uultusq; lenitatem omnium generum uocibus prosequabantur, benemeritum & salutis datorem, solumq; dignum Romanorum principem appellantes. Tota uerò ciuitas uelut templum erat, fertis atque odoribus plena. Cum autem uix per circumstantem multitudinem in palatium uenire potuisset, ipse quidem penetibus dijs aduentus sui gratulatoria sacra celebrauit. Vertunt autem se ad epulas turbæ, perq; tribus & cognationes & uicinas conuiuia exercentes, Deo libabant, & ab eo precabantur ipsum Vespasianum quamplurimum temporis in Romano imperio perseuerare, & filium eius, & qui ex his nascerentur seruari inexpugnabile principatum. Vrbs quidē Romana Vespasiano ita suscepto, statim maxima felicitate crescebat.

Domitiani gesta contra Germanos & Gallos. CAP. XXIII.

ANte hæc uerò tempora, quibus Vespasianus quidem apud Alexandriam erat, Titus uerò Hierosolymam obsidebat, magna pars Germanorum ad defectionem mota est: quibus etiam Gallorum proximi conspirantes, magnam spem contulerant, quòd etiam Romanorum dominio liberarentur. Germanos autem deficere uelle, bellumq; inferre, sustulit primo natura bonis, consilijs uacua, parua spe appetens periculorum: deinde odium principum, quoniam solis sciunt gentem suam ui coactam seruire Romanis: necnon equidem maximam tempus ei fiduciam dedit. Nam cum uiderent Romanum imperium crebris imperatorum mutationibus intestina seditione turbari, omnemq; his subditam orbis terræ partem pendere ac nutare cognoscerent, hoc sibi optimum tempus ex illorum rebus aduersis atque discordijs oblatum esse putauerunt. Id autem consilium

filium dabant, & hac eos spe decipiebant, Clasicus quidam & Ciuilis, ex eorum potentissimis: qui olim quidem res nouas cupiebant: occasione autem inducti, suam sententiam prodidere. Iamq; alacriter affectæ multitudinis periculum facturi erant: uerum maxima parte Germanorum defectionem pollicita, & cæteris fortasse non dissidentibus, ueluti quadam diuina prouidentia, Vespasianus ad Petilium Cerealem, qui pridem Germaniam rexerat, literas mittit, quibus eum consulem declarauit, iussitq; ad Britannias administrandas proficisci. Igitur ille quò iussus erat abiens, audita rebellione Germanorum, eos iam congregatos aggressus magna clade affecit, depositaq; amentia ad sobrietatem coëgit. Sed etiamsi ille ad ea loca non peruenisset, tamen haud multo post erant supplicia laturi. Nam ut primum defectionis eorum nuntius allatus est Romam, Domitianus Cæsar hoc audito, non sicut alter in illa ætate fecisset (nam admodum adulescens erat) tantam rei magnitudinem suscipere non detraxit: sed à patre habens ingentem fortitudinem, & supra ætatem exercitus, ilico tendebat in Barbaros. Illi autem expeditionis fama perculsi, ei se permiserunt: lucrum hoc ex ea re maximum naçti, ut sine clade pristino iugo subijcerentur. Omnibus ergo circa Galliam ut oportuit ordinatis, ne facile rursus unquam turbarentur, Domitianus clarus atque insignis, ætatem superantibus factis, & patrium decus afferentibus, Romam regreditur. Cum supradicta uerò Germanorum defectione, iisdem diebus etiam Scytharum conuenit audacia. Nam qui appellantur Sarmatæ, maxima multitudo clam transgressi flumen Istrum, uiolenti atque feruissimi, propter inopinatum impetum multos Romanorum quos in presidijis offendere interficiunt: & consularem legatum Fonteium Agrippam, qui fortiter his obuius pugnauerat, occidunt: proximasq; regiones totas ferendo atque agendo,

c E 2 omniaq;

omniaq; incendendo peruagabantur. Vespasianus autem hoc facto, & uastitate Mœsiae cognita, Rubriū Gallum mittit pœnas de eis sumpturum. à quo multi quidem in prælijs trucidati sunt. qui uerò salui esse potuere, cum timore domum refugere. Hoc autem bello magister militum finito, etiam futuri temporis cautioni consuluit. Pluribus enim & maioribus præsidij loca circumdedit, ut omnino Barbaris esset impossibilis transitus. In Mœsia quidem ea celeritate debellatum est.

De amne Sabbatico, & triumpho Vespasiani ac Titi celeberrimo.

CAP. XXIIII.

PRinceps uerò Titus aliquandiu quidem Beryti commorabatur, ita ut diximus: inde autem reuersus, & per omnes quas obiret Syriæ ciuitates magnificentissima celebrans spectacula, Iudeorum captiuis ad ostentationem cladis eorū abutebatur. Conspicit autem in itinere fluuium cognitione dignissimum. Is fluit medius inter Arcas & Raphaneas Agrippæ regni ciuitates. Habet autem quoddam peculiare miraculum. Nam cum sit quando fluit plurimus, neq; meatu segnis, tamen interpositis sex diebus à fontibus deficiens, siccum exhibet locum uidere. Deinde quasi nulla mutatione facta, septimo die similis exoritur: atq; hunc ordinem semper eum obseruare pro certo compertum est. Vnde etiam Sabbaticus appellatus est, à sacro Iudeorum septimo die sic nominatus. Ciuitatis autē Antiochenſium populus postquam Titum aduentare cognouit, manere quidem intra mœnia præ gaudio non sustinebat. omnes autem obuiam ei pergere properabant, & usq; ad tricesimum uel eo amplius stadium progressi, non modo uiri, sed etiam foemine cum pueris expectabant. Et cum appropinquantem uidissent, ex utroq; uia latere stantes dextras cum salutatione tendebant: multisq; fauoribus exultantes, cum ipso reuertebantur. Crebro autem inter omnes alias laudes precabantur, ut Iudeos

ut Iudeos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil precibus istis indulſit, ſed otioſe quæ dicebantur audiebat. Incerti autem quid ſentiret, quid uel facturus eſſet, Iudæi magno & atroci metu tenebantur. Nec enim commoratus eſt Antiochiæ Titus, ſed continuo ad Zeugma Euphratem uerſus iter contendit. Quò miſi etiam ab rege Parthorum Vologeſo uenere, aureâ ei ferentes coronam, quòd Iudæos uiciſſet. Eaq; ſuſcepta etiam conuiuium exhibuit regijs, atq; ita Antiochiam remeauit. Scenatu uerò & populo Antiochenſi multum petentibus ut in theatrum ueniret, ubi omnis eum multitudo præſtolabatur, humaniſſime paruit. Rurſus autem fortiter iſdem instantibus, & crebro poſtulantibus expelli ciuitate Iudæos, ingenioſe reſpondit, patriam eorum dicens quò expellendi fuerant interſiſſe, nullumq; iam eſſe locū qui eos reciperet. Vnde ad aliâ petitionem ſeſe conuertunt Antiochenſes, quòd priorem impetrare non potuerunt. Aeneas enim tabulas eum precabantur eximere, quibus incifa eſſent priuilegia Iudæorum. Sed ne id quidem Titus adnuit: uerum in eodem ſtatu relictis omnibus quæ habebant apud Antiochiam Iudæi, ad Aegyptum inde diſceſſit. Iter autem agendo cum ad Hieroſolymam ueniſſet, triſtemq; ſolitudinem quam uidebat, antiquæ ciuitatis claritudini compararet, diſſectorum operum magnitudinem & ueterem pulchritudinem recordatus, miſerabatur excidium ciuitatis, non ſicut alius feciſſet exultans, quòd talem ac tantam funditus excidiſſet, uerum multa imprecans ſeditionis auctoribus, & qui hanc poenam ei inferri coëgere: ita certus erat, quòd nunquam uirtutem ſuam uoliſſet punitorum calamitate clareſcere. Ex magnis enim diuitijs, non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quædam enim eruebant Romani, plura uerò captiuis indicantibus auſerebant, aurum atque argentum, aliâq; inſtrumenta pretioſiſſima, quæ domini propter

incertam belli fortunam terræ condidere. Titus autem pro-
 positum iter ad Aegyptum tendens, crensa uelociter solitudi-
 ne, peruenit Alexandriam: decretoq; ad Italiam nauigare,
 cum se duæ legiones comitarentur, utraq; unde uenerant re-
 misit: quintam quidem in Mœsiam, quintam uerò decimam in
 Pannoniam. Captiuorum autem duces Simonem & Ioannem,
 & alios numero septingentos uiros electos, tam magnitudine
 corporum quàm pulchritudine præstantes, ilico ad Italiam
 portari præcepit, cupiens eos in triumpho traducere. Peracta
 uerò navigatione pro uoto, similiter quidem Roma in eo sus-
 cipiendo erat affecta, & occursum exhibuit ei quos patri.
 Claritudinem uero Tito pater attulit, qui uenit obuiam, cumq;
 suscepit. Multitudini autem ciuium diuinam quandam lati-
 tiam suggererebat, quòd uidebat in unum tres conuenisse. Non
 multis autem diebus post, unum communem triumphum ob
 res gestas agere statuere, quamuis utriq; senatus propriū de-
 creuisset. Predicto autem die, quo futura erat pompa uictori-
 æ, nemo ex tam infinita ciuitatis multitudine domi remansit.
 Omnes aut cum exissent, loca ubi tantum stare possent occu-
 pauerant, quantus spectandis imperatoribus modus sufficeret,
 concesso necessario transitu. Cuncta uerò turba militari ante
 lucem per turmas atq; ordines progressa cum rectoribus suis,
 & circa ostia constituta non palatij superioris, sed prope Isi-
 dis templum (ibi enim principes nocte illa quiescebant) pri-
 ma iam aurora incipiente procedunt Vespasianus & Titus,
 lauro quidem coronati, amicti uerò patria ueste purpurea: &
 ad Octauianas ambulationes transcunt. ibi enim senatus, &
 ducum proceres, & honorati equites, eorum præstolabantur
 aduentum. tribunal autem ante porticus factum erat, selleq;
 eburneæ in eo preparatæ. Quò cum ascendissent, confederunt.
 Statimq; eos militaris fauor excepit, multis uirtutem testimo-
 nijs

nijis prædicans. Illi autem inermes erant, in ueste serica laureis coronati. Perceptis autem laudibus eorum Vespasianus cum dicere adhuc uellent, silentij signum dedit. Magnaq; omnium quiete facta, surrexit, et amictu magnam partem capitis adopertus, solennia uota celebrauit: idemq; Titus fecit. Perfectis autem uotis, Vespasianus in commune omnes breuiter allocutus, milites quidem ad prandium, quod his ex more ab imperatore parari solet, dimittit. ipse uero ad portam recedit, quæ ab eo quod per illam semper triumphorū pompa ducitur, nomen accepit. Ibi et cibum prius capiebant, et triumphalibus uestibus amicti, dijs ad portam collocatis casa hostia, inter spectacula transeuntes triumphum ducebant, ut multitudini faciliior præberetur aspectus. Pro merito autem narrari multitudo illorum spectaculorum et magnificentia non potest, in omnibus quæ quisque cogitauerit, uel artium factis, uel diuitiarum opibus, uel naturæ nouitate. Nam penè quæcunque hominibus qui usquam sunt fortunatis paulatim quæsitæ sunt, alijs alia mirabilia atque magnifica, hæc uniuersa illa die Romani imperij magnitudinem probauere. Etenim argenti aurique necnon eboris in omni specie operum multitudinem, non ut in pompa ferri cerneret, sed ut ita dixerim omnia fluere. et alias quidem uestes ex rarissimis generibus purpure portari, alias diligentissima pictura uariatas arte Babylonia: gemmæ autem clarissimæ tam multe, aliæ coronis aureis, aliæ alijs operibus incluse traductæ sunt, ut appareret frustra nos earum usquam rerum esse aliquid suspicari. Ferebantur etiam simulachra, quæ illi deos habent, et magnitudine mirabili, et arte non defunctorie facta: horumq; nihil non ex pretiosa materia. Quin et animalium diuersa genera producebantur, proprijs ornamentis induta. Erat autem etiam quæ singula portaret magna hominum multitudo, purpureis uestibus atque

inauratis ornata. Ipsi etiam qui ad pompam fuerāt ab alia turba discreti, præcipua & mirabili ornamentorum magnificentia culti erant. Insuper his, ne captiuorum quidem uulgus inornatum uideres, sed uarietas & pulchritudo uestium natam ex fætigatione corporum deformitatem, oculis subtrahebat. Maxime autem stupori erat, pegmatum quæ portabantur fabricatio, pro cuius magnitudine timendum uiribus portantium occurrentes putabant. multa enim in tertium nidum quartumq; surgebant: & magnificentia fabricæ cum admiratione delectabat: multis aurata ueste circumdatis, cum aurum præterea factum atque ebur omnibus esset affixum. Multis autem imitationibus bellum aliter in alia diuisum, certam sui faciem demonstrabat. Erat enim cernere uastari quidem fortunatissimam terram, totas uerò interfici acies hostium: & alios fugere, alios captiuos duci: murosq; excellentes magnitudine machinis dirui, & castrorum excindi munimina, & populosarum ciuitatum moenia disturbari, exercitumq; intra muros infundi: cædisq; omnia loca plena, & eorum qui manu resistere non poterant preces, ignemq; templis immissum, ædiumq; super dominos post multam uastationem euerisiones: atque amnis tristitiam, defluentis non in arua culta, neque ad hominum uel pecorum potum, sed per terram ex omni parte flagrantem. Hæc enim Iudæi bello passi sunt: ars autem & confectorum operum magnitudo, nescientibus adhuc facta tanquam præsentibus ostendebant. Erat autem per singula pegmata capte ciuitatis dux, ita ut captus fuerat, ordinatus. Multæ etiam naues sequebantur. Spolia uerò alia quidem passim ferebantur. eminebant autem ea quæ apud Hierosolymam in templo reperta sunt, mensa aurea ponderis talenti magni, & candelabrum similiter quidem auro factum, sed opere commutato ab usus nostri consuetudine, nam media quidem columna basi hærebat, tenues autem ab ea canule

nule producebantur, formatae ad similitudinem fuscinae, ad summum quaeque in lychni speciem fabricatae: erant autem numero septem, septimi dici, qui apud Iudæos est, indicantes honorem. Post hæc autem portabatur lex Iudæorum, nouissima spoliiorum. Deinde transibant plurimi uictoriae simulachra portantes: omnia ex auro & ex ebore facta. Post quæ Vespasianus prior ibat: & Titus deinde sequebatur. Domitianus autem adequitabat, ipse quoque ornatus pulchritudine, dignumque spectari exhibens equum. Pompæ autem finis fuit Capitolini Iouis templum. Quò postquam uentum est, constitere. Erat autem uetus mos patrius, opperiri donec ducis hostium mortem quispiam nuntiaret. Is erat Simon Gioræ, tunc inter captiuos in pompa traductus: laqueo uerò circumdatus per forum trahebatur, quo eum simul caderent qui ducebant: lex autem Romanis est, ibi necare criminum reos morte damnatos. Postquam igitur cum finem uitæ habere nūtiatum est, omniumque fauor secutus est, tunc hostias inchoauere: his secundo per uota solennia omine peractis in palatium recessere. Et alios quidem epulis ipsi excepere, alijs autem omnibus domi conuiuiorum instructi erant apparatus. Hunc enim diem urbs Romana celebrabat, uictoriae quidem in hostes gratulatorium, finem uerò malorum ciuiliū, & spei bonæ pro felicitate principium. Post triumphos uerò, & Romani imperij firmissimum statum, Vespasianus Paci templum edificari decreuit. Itaque mira celeritate, & quæ hominum cogitationem superaret, effectum est. Magna enim diuitiarum largitate usus, insuper perfectis id picturæ ac figmentorum operibus exornauit. Omnia namque in illud sanum collecta ac deposita sunt, quorum uisendorum studio per totum orbem, qui ante nos fuerunt, uagabantur: quomodo aliud apud alios situm esset, uidere cupientes. Hic autem reposuit etiam quæ Iudæorum fuerant instru-

menta, his se magnifice ferens. Legem uerò eorum, et penetralium uela purpurea in palatio condita seruari præcepit.

Herodium & Machærus à Basso capta.

CAP. XXV.

IN Iudæam uerò legatus missus Lucilius Bassus, suscepto à Cereali Vetiliano exercitu, castellum quidem Herodion cum præsidio deditione cepit. Post autem omni manu militari collecta, multi autem in partes diuisi erant, et legione decima bellum inferre Machærunti statuit. Valde enim necessarium uidebatur id excindi castellum, ne multos sui munimine ad defectionem inuitaret. Nam et salutis spem habitatoribus certam, et aggredientibus hesitationem atque formidinem, natura loci præstare maxime poterat. Nam ipsum quidem quod muro cinctum est, saxosus est collis, in proceram altitudinem surgens, et ob hoc etiam capi difficilis uidetur: sed ne uel accedi posset, eò natura excogitarat, quæ uallibus cum ex omni parte uallauerat, quarum altitudo oculis comprehendere non posset: nec transire erat facile, nec aggestu ulla ratione compleri possibile. Nam ea quæ ab Occidente secatur uallis, sexaginta stadiis distenditur, unde Asphaltites lacus ei limitem facit: ex hoc uerò tractu ipse Machærus altissimo uertice supereminet. A Septentrione autem et Meridie, ualles magnitudine quidem supradicta cingunt, similiter uerò sunt inextricabiles ad oppugnationem: eius uerò uallis quæ ab Oriente est, altitudo non minor centum cubitis inuenitur: monte uerò ex aduerso Machærunti posito terminatur. Ea loci natura perspecta rex Alexander, primus in eo castellum cõmuniuit, quod postea Gabinius bello cum Aristobulo gesto deposuit. Herodi autem regnanti, omnibus locis dignior cura uisus est, et constructione tutissima, propter Arabum præcipue uiciniam: namque opportune situs est, eorum fines prospectans. Magno ergo locum muro amplexus ac turribus, ciuitatem illic fecit incolis, unde in arcem ipsam ferebat ascensus.

ascensus. Quin & circa ipsum uerticem rursus murum edificauerat, turreſq; in angulis sexagenorum cubitorum crexerat in medio autem ambitu regiã ſtruxerat, magnitudine ſimul habitationum & pulchritudine locupletem. Multas uerò ciſternas recipiendis aquis abundeq; ſuppeditadis, locis maxime idoneis fecerat: ueluti cum natura certaret, ut quod illa ſitu loci expugnabile fecerat, ipſe manu ſtructis munitionibus ſuperaret. Inſuper enim & ſagittarum multitudinem machinarumq; repoſuit: & omnẽ apparatus excogitauit, qui habitatoribus poſſet magnæ obſidionis præſtare contemptum. Erat autem in ipſa regia ruta mirabilis magnitudinis: à nulla enim ſicu uel celſitudine uel magnitudine uincebatur: ferebant autẽ eam ex Herodis temporibus perſeueraffe: manſiſſetq; ulterius proſecto, ſed ab Iudæis qui locum ceperant exciſa eſt. Vallis autem, qua ciuitas à parte Septentrionali cingitur, quidam locus Baaras appellatur, ubi radix eodem nomine gignitur: quæ flammæ quidem aſimilis eſt colore, circa ueſperam uerò ueluti iubare fulgurãs, accedentibus eamq; euellere cupientibus facilis non eſt: ſed tamdiu reſugit, nec prius manet, quàm ſi quis urinam muliebrem uel menſtruum ſanguinem ſuper eam fuderit: quinetiam tunc ſiquis eam tetigerit, mors certa eſt, niſi forte illam ipſam radicem ſerat de manu pendentem. Capitur autem alio quoq; modo ſine periculo, qui talis eſt: Totam eam circumſodiunt, ita ut minimum ex radice terra ſit conditum: deinde ab ea religant canem: illoq; ſequi eum à quo religatus eſt cupiente, radix quidem facile euellitur: canis uerò continuo moritur, tanquam eius uice à quo herba tollenda erat, traditus: nullus enim poſtea accipientibus metus eſt. Tantis autem periculis propter unam uim capi eam operæpretium eſt. Nam quæ uocantur demonia, peſſimorũ hominum ſpiritus, uiuis immerſa, eoſq; necantia quibus ſubuentum nõ fuerit: hæc cito,

cito, etiam si tantummodo admoueatur egrotantibus, abigit. Fluunt autem ex eo loco aquarū fontes etiā calidarū, multum inter se sapore diuersi. Alij nanq; amari sunt, alijs nihil dulcedinis deest. Multi autem frigida aquæ ortus, non solum in humilioribus locis fontes alternos habent: sed quod amplius quis miretur, in proximo quedā spelunca cernitur, non quidem alte caua, saxo autē imminēte protecta: super hoc ueluti duæ mannae inter se paululum distantes eminent: & altera quidē frigidissimum fontem, altera calidissimū fundit, qui mixti lauacrum suauissimum præbēt, multisq; morbis ac uitijs salutare: maxime uerò neruorū curationi conueniens: habetq; idem locus metalla sulfuris & aluminis. Bassus autē cōtemplatus undiq; regionē, ualle Orientali repleta accessum parare statuit: opusq; inchoauit, properans aggerem quā plurimum extollere, facilemq; per eum oppugnationē facere. Qui uerò intus fuerāt deprehenso, ab externis segregati Iudæi, illos quidem coëgere, inane uulgius esse existimantes, inferiorē obseruare ciuitatem, ac pericula priores excipere: superius uerò castellum ipsi occupatum tenebant, & propter munitionis firmitatem, & ut saluti suæ cōsulerent. Impetraturos enim se ueniam opinabātur, si locum tradidissent Romanis. Prius autem uolebant spem declinandæ obsidionis experiendo conuincere: ideoq; alacri animo in dies singulos excursos habebant, & cum his quos sors obtulisset cōsertis manibus, multi moriebantur, multosq; Romanos interficiebāt: semper autē utrisq; ex tēpore plus uictoriæ captabatur: Iudæis quidem, si incautiores aggredierentur: in aggere autem positis, si improuisum excursus eorum bene septi armis exciperent. Sed non is erat finis obsidionis futurus. Res autem quedam fortuito gesta, inopinatam castelli tradendi necessitatem Iudæis imposuit. Erat inter obsessos iuuenis & audacia ferrox, & manu strenuus, Eleazarus nomine: is autem fuerat

rat excursibus nobilis , multos egredi aggestumq; prohibere obsecrans , & in praelijs semper grauitè Romanos afficiens: audaciaq; sua socios prosequens, impetum quidem facilem his, periculo autem uacuum discessum efficiebat nouissimus recedendo. Itaque discretà quodam die pugna , & utraq; parte digressa , ipse tanquam despiciens omnes , existimans neminem tunc hostium praelium excepturum, extra portam remansit: & in muro stantes alloquebatur, tota mente illos attendens. Hanc autem opportunitatem uidit quidam ex castris Romanorum Aegyptius , nomine Rufus : & quod nemo sperasset , impetu facto cum ipsis eum armis repente correptum , cum hoc uiso stantes in muro stupor teneret , in castra Romanorum traduxit. Postquam uerò dux nudum praecepit extēdi , & in aperto constitutum, ut ex ciuitate conspiceretur, cedi uerberibus , uehementer Iudeos confudit casus iuuenis , uniuerſaq; ciuitas in fletu erat & questibus , unius uiri clade percussa. Id ubi Bassus animaduertit, consiliorum aduersus hostes hoc principium sumpsit: eorumq; miserationem augere cupiens, quatenus coacti pro eius salute castelli traditionem facerent , quod sperauit adeptus est. Nam ipse quidem , uelut mox Eleazarum suspensurus, crucem defigi iussit : ea uerò conspecta , maior castellanos dolor inuasit , & ululando querebantur , intolerabilem esse calamitatem uociferantes. Tunc igitur Eleazarus eos orabat, ne uel se despicerent , mortem miserrimam subiturum , sibiq; ipsis salutem praeberent , postquam iam subacti omnes Romanorum uiribus ac fortunae concederent. Illi autē & eius sermone fracti , & quòd multi intus pro eo precabantur (ex magna enim & numerosa cognatione genus ducebat) & contra ingenium suum misericordia uicti sunt : & quibusdam celeriter missis colloquebantur , castelli traditionem facere petentes , ac reddito sibi Eleazaro , sine metu dimitti.

Cum

Cum autem his assensus esset dux Romanorum, multitudo civitatis inferioris, inita separatim cum Iudeis cognita pactio-
ne, ipsi clam nocte aufugere statuere. Cum uero portas aperuis-
sent, ab his qui deditionem promiserant ad Bassum nuntius ue-
nit, siue inuidia salutis eorum, siue formidine, ne eorum fugæ
causam ipsi præstarent. Sed fortissimi quidem fugientium, qui
præcesserant, euasere: reliquorum autem, uiri quidem mille
septingenti perempti sunt, mulierculæ uero & pueri in serui-
tium ducti. Sponsiones autem cum his qui castellum dedidere
habitas, Bassus conseruandas esse ratus, & ipsos dimisit, &
Eleazarum reddidit.

De Iudæis à Basso interemptis & Iudæa diuendita.

CAPVT

XXVI.

His autem administratis, in saltum, qui appellatur Iardes,
ducere properabat exercitū: multi enim illuc congregati
esse nuntiabantur, qui pridē tempore obsidionis, ex Hierosoly-
mis & Machæronte profugerāt. Ergo cum ad locum uenisset,
neq; falsum fuisse nuntiū reperisset, primo quidē omnem locum
cum equitibus cingit: ut si quis Iudæorum conatus fuisset eu-
dere, fugiēdi per equites copiā nō haberet: pedites autem syl-
uam iussit cedere, in quā cōfugerāt. Hoc modo ad necessitatem
adducti sunt fortiter aliquid faciendi, uelut ex audaci certami-
ne fortasse fugā etiā reperirēt. Itaq; simul uniuersi, & cum cla-
more impetu factō, in eos à quibus cincti fuerāt, irruunt: illi au-
tem fortiter excipiebant: multaq; his audacia, illis contentione
usis, diu quidē prælium tractum est, nō autem similis euenit fi-
nis pugnæ certantibus. Nam Romanorū quidem duodecim tan-
tum cōtingit occumbere, neq; multos sauciari: Iudæorum uero
ex illo prælio nullus euasit. Sed cum non essent pauciores tri-
bus milibus, prostrati sunt omnes: eorumq; dux Iudas Iairi
filius, de quo supra meminimus, qui ordinē cuidam præpositus
cum

cum Hierosolyma obsideretur, quibus demersus fuerat cloacis, latenter effugit. Eodē uerò tempore Cæsar etiam ad Liberium Maximum scripsit (erat autem procurator) ut omnem terram uenderet Iudæorum: nec enim ciuitatem in ea condidit proprium seruans sibi eorum agrum. Solis uerò ostingentis militibus illic relictis, locum dedit quem incoherent, qui uocatur Ammaus: distat autem ab Hierosolymis triginta stadijs. Stipendium uerò ubicunque degerent Iudæis indixit: binasq; drachmas singulis annis deferre in Capitolium iussit, ita ut antehac Hierosolymorum templo pendebant. Et res quidem Iudæorum illo tempore hunc statum habebant.

De clade Antiochi regis, & eruptione Alanorum in Armeniam.

CAPVT XXVII.

IAm uerò quarto anno Vespasiano administrāte imperium, contigit Comagenes regem Antiochum in maximas clades cum tota domo incurrere, ex causa huiusmodi. Cefennius Petus, qui tunc Syriam administrabat, siue re uera, seu propter inimicitias Antiochi (certum non ualde patefactum est) literas ad Cæsarem misit, Antiochum dicens deficere ab Romanis cum Epiphane filio decreuisse, pactis habitis cum rege Parthorum: proptereaq; debere illos antecapere: ne si priores nouas res adorti essent, totum Romanorū imperium bello perturbarent. Non erat autem Cæsar huiusmodi nuntium ad se perlatum neglecturus. Nam uicinitas regum, maiore negotium promidētia dignum esse faciebat. Samosata enim Comagenes maxima ciuitas iuxta Euphratem sita est, ut esset Parthis (eo nanq; id cogitauere) facilimus transitus, tutum autem receptaculum. Fide igitur habita, et potestate sibi permissa, ut ageret quod expedire uideretur, negligendum non putauit. Subito tamen, Antiocho eiusq; socijs nihil opinantibus, in Comagenem ingressus est, ex legionibus quidem sextam ducens, et insuper quasdam cohortes,

cohortes, alarūq; equitum : habebat autem auxilio reges, Chalcidica Aristobulum, Emesaq; Sohemum. Introitus autem illis erat sine certamine, quod nemo indigenarum manus ualebat opponere. Antiochus enim insperato percussus nuntio, bellum quidem contra Romanos nec cogitatione concepit. Decreuit autem, toto regno in eo quo erat statu relicto, cum coniuge ac liberis egredi, hoc se Romanis purum ab ea suspicione quæ sibi ingereretur probaturum esse ratus : progressusq; de ciuitate centumtriginta propemodum stadiis, in campo tabernaculum ponit. Petus autem in Samosatam qui eam capesserent mittit, & per eos ciuitatem tenebat : ipse uero cum alio milite in Antiochum ire tendebat. Non tamen rex uel ipsa necessitate adductus est aduersum Romanos aliquid bellicum gerere : sed fortunam suam questus, quiduis pati sustinebat : adolescentibus autem, bellisq; peritis, uisq; corporis præstantibus filijs eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaque ad uirtutem se conferunt Epiphanes & Callinicus : uehementi autem pugna per totam diem habita, insigni fortitudine demonstrati sunt : nullaq; parte suarum uirium diminuta discedunt. Antiocho uero neque pugna hoc modo peracta manere domi tolerabile uidebatur : sed abducta coniuge cum filiabus, in Ciliiciam fugit, atque hoc facto militum suorum animos fregit. nam ueluti desperato ab eo regno descere, & ad Romanos se transferre, omniumq; erat desperatio. Ergo priusquam penitus destitueretur auxilijs, Epiphani cum ceteris seruare se ex hostibus erat necessarium : fiuntq; omnes equites decem, qui cum his una transgressi sunt flumē Euphratem : hinc iam sine metu profecti, cum ad Vologesem Parthorum regem uenissent, non quasi profugi despecti sunt : sed ac si fortunam pristinam retineret, omni honore dignati sunt. Antiochum uero, ubi Tarsum Ciliicie uenit, misso centurione Petus uinctum Romam transmisit.

Vespas

Vespasianus autem ita Regem ad se deduci non passus est: dignius esse ratus, ueteris amicitiae habere rationem, quam belli occasione inexorabilem iracundiam seruare. Itaque iubet ei iter agenti auferri uincula, intermissaque interim profectioe Romanam, apud Lacedaemonem degere: magnos uero ei pecuniae redditus praebet, ut non modo copiose, sed etiam regie uictum haberet. His Epiphanes et ceteri cognitis, qui patri ante metuebant, magna cura et inextricabili animos relaxarunt, et ipsi quoque spem reconciliandi cum Caesare concepere. Cum autem etiam Vologeses de his scripsisset ad Caesarem (nec enim quamuis feliciter agerent, extra Romanum uiuere patiebantur imperium) et cum Caesar his mansueti facultatem dedisset, Romam uenerunt. patre autem ad eos ex Lacedaemone statim aduecto, cum omnis honor eis haberetur, ibi mansere. Alae norum autem natio, quod quidem Scythae sint, iuxta flumen Tanain et Meotides paludes sedes habentes, iam quodam loco memorauimus. His uero temporibus inito consilio, ut terram Mediam, et ulterius praedandi causa peruaderent, cum Rege Hyrcanorum colloquuntur. namque is est illius transitus domus: quem Rex Alexander ita fecerat, ut portis ferreis clauderetur. Aditu autem sibi praebito, uniuersi nihil suspicantibus Medis incumbunt: eorumque fines populosos, omnigenumque pecorum plenos diripiebant, cum resistere nullus auderet. Nam qui regnum eius terrae obtinebat Pacorus, metu percussus, in difficiliora loca refugiens, ceteris quidem bonis omnibus cesserat: uix autem ab illis coniugem ac concubinas suas captas, datis centum talentis redemerat. Summa ergo facultate sine pugna praedabundi, et usque ad Armeniam uastantes omnia processere. Eius autem Tyridates rex erat. Qui cum his obuius bello conflixisset, non multum absuit quin uiuus in illa acie caperetur. Procul enim quidam misso eum laqueo cun-

datum tracturus fuerat, nisi celeriter gladio rupisset laqueum, atq; ita fugisset. Illi autem pugna multò magis effrati, terram quidem depopulati sunt: magnam uerò hominum multitudinem, aliamq; ducentes prædam ex utroq; regno, ad sua domicilia rediere.

Excidium Massadæ castelli munitissimi.

CAP. XXVII. F.

A Pud Iudæam uerò mortuo Basso, Flavius Silva in administratione succedit. Et aliam quidem terram bello subactam uidens, unum autem adhuc rebelle superesse castellum, omni quæ in illis locis habebatur manu collecta, aduersus id militem mouit. Nomen est autem castello Massada. Princeps uerò sicariorum, à quibus fuerat occupata, erat uir prepotens Eleazarus, ex origine Iudæ, qui non paucis Iudæis persuaserat, ut antè diximus, ne professionem facerent, quando censor Cyrenius in Iudæam missus est. Tunc enim sicarii conspirauerunt in eos, qui Romanis dicto audientes esse uellent: omniq; modo his quasi hostibus utebantur, diripiendo quidem & abigendo eorum bona, ignem uerò domibus infigiendo. Nihil enim illos ab alienigenis differre dicebant, qui pugna etiam petendam Iudæorum libertatem tanta ignavia pròdidissent: magisq; se optare sub Romanis seruitium professi essent. Erat autem id planè causatio, & crudelitatis atq; auaritiæ dicebatur obtentu: manifestum autem rebus effectum est. Nam ydem illi & defectionis socij fuerunt, & bellum cum Romanis communiter susceperunt. Causa uerò peior illorum in eos facta est: & cum mentita prior eorum refelleretur occasio, peius tractabant eos, qui nequitie suæ iustis assertionibus exprobrarent. Fuit enim quodammodo illud tempus apud Iudæos omnium generum malitiæ fecundissimum: ut nullam opus intermitteretur infectum: nec si quis excogitando fingere uoluisset, haberet quo magis nouum aliquid inueniret. Ita

et prinatim et communiter omnes unum erant, et exuperare alium alius tam impietate quam iniquitate in proximos certabant: potentes quidem multitudinem male tractando, multitudo uero ad interitum potentium properando: illis enim erat domnandi cupiditas: his autem uim faciendi, bonaque locupletum diripiendi. Primi quidem ficarii fuisse iniquitatis in propinquos et crudelitatis autores, nullo neque uerbo indicto ad iniuriam, neque facto intentato ad exitium eorum quibus insidiarentur penitus prætermisso. Verum et hos Ioannes moderatiores esse demonstrauit. Non solum enim omnes interficiebat qui necessaria et profutura suaderent, tanquam inimicissimos maxime ciues eiusmodi impetens: sed etiam patriam malis plurimis cumulauit: qualia facturus fuerat qui Deum quoque iam esset ausus impietate contemnere. Nam et mensa nefaria nesciebatur, et legitimam patriamque exterminauerat castimoniam: ut iam sit minime mixtum, si mansuetudinis communionem minime seruabat hominibus, qui Dei pietatem furor contempserat. Rursus Simon Gioræ, quid mali non commisit quæ uel liberorum corporum iniuria temperauit, qui eum creancæ tyrannum? Que uero eos amicitia, quæ uel cognatio ad quotidianas cedes non ferociores efficit? namque alienos quidam male tractare, inertis nequitia opus esse arbitrabantur: clarissimam uero gloriam, parere crudelitatem in familiarissimis existimabant. Horum furoris emuli, etiam Idumæi fuerunt: illi enim sceleratissimi peremptis Pontificibus, ne qua pars conseruaretur pietatis in Deum, totum quod ex ciuitatis facie supererat, abscidere, summamque per omnia iniustitiam induxerunt: in qua illud hominum genus, qui Zelote appellati sunt, aignit: qui nomen factis uerum probauerunt. Omne enim malitie facinus emulati sunt, nullo in emulato, quod ante commissum memoria tradidit, prætermisso, quamuis nomen sibi ex

bonorum emulatione imposuissent : qui eos quos lederent, propter effera[m] sui naturam cauillando fallebant, qui malorum quæ maxima essent, bona ducebant. Itaq[ue] debitum uite finem inuenire, merita illis omnibus pœna Dei uoluntate decreta. Cuncta enim, quæ natura hominis posset ferre supplicia, in eos usq[ue] ad extremam uite terminum congesta sunt, quæ uarijs preceptis cruciatibus pertulere. Fortasse dixerit aliquis minora eos quam committere preceptos, uerum quæ tandem digna tantis sceleribus pœna affici poterant? De illis autem qui in eorum crudelitatem inciderunt, non est huius temporis pro merito conqueri. Rursum igitur ad eam narrationis partem redeo, unde digressus sum. Venit enim dux Romanorum contra Eleazarum, et qui cum eo Massadam tenebant, sicarios, exercitum ducens. et fines quidem statim omnes obtinuit, presidijs ubiq[ue] locis opportunissimis collocatis : castellum autem muro circumdedit, ne quis obsessorum fugiendi facultatem haberet, utq[ue] custodes perseuerarent. ipse uero castris locum occupat, ad obsidionem quidem idoneum, quoniam delegerat, qua parte castelli rupes monti proximo applicabantur, ceterum difficilem ad copias utensilium. Non solum enim conuectus ex longinquo, et cum labore Iudeorum maximo portabantur, quibus hæc fuerat cura mandata, uerum etiam potius aliunde in castra ducebatur: quoniam in eo loco nullus fons proximus nascebatur. His autem dispositis, Silva obsidionem aggressus est, artis ac laboris egentem, propter castelli munitionem, cuius natura huiusmodi est: Saxum gyro non exiguum, et excelsum longitudine, undiq[ue] abruptis atq[ue] altis uallibus cingitur inuisibili super fundo habens scopulor[um] ipsaq[ue] omnium sunt animalium gressibus inaccessibile, nisi quod duobus modis idem saxum in difficilem explicatur ascensum. Est autem unum iter ab lacu Asphaltite ad solis ortum, et alterum

terum ab Oriente facilius ambulari. Vocatur autem unum coluber, ex angustia crebrisq; flexibus capta similitudine. Quae enim prominet rupes, frangitur, ac sepe in se reuertens, paulatim rursus producit: uixq; illo itinere gradiens promouet pedem. nanq; mutanti uestigium, necesse est altero pede niti. Est autem certa perniciēs, si quis labatur. altitudo enim raptum utrinq; debiscit, ut quae horrore quemuis terrere audacissimum possit. Per eiusmodi uiam cum triginta stadiis ascenderis, quod restat, uerticis est non in acutum finem coacti, sed ut habeat in summo planiciem. In hac primus quidem Ionathas pontifex castellum edificauit, et appellauit Massadam. Post autem Herodi magno studio fuit loci illius structio. Nam et murum per omnem eius gyrum crexit, stadiorum spatio septem e candido lapide factum et duodecim altum, latumq; octo cubitis: et uigintiseptem turres quinquagenorum cubitorum in eo stabant: ex quibus aditus erant in aedes circa omnem murum intus edificatas. Rex enim uerticem, quod fecundus omniq; planitie mollior esset, culturae destinauerat: ut si quando externorum alimentorum penuria contigisset, ne hac quidem laborarent, qui salutem suam castello credidissent. Quin et regiam sibi edificauerat, ab Occidentalis partis ascensu, intra moenia quidem arcis positam, uergentem autem ad Septentrionem. Regiae uero murus erat magnus, ac firmissimas quatuor celsitudine sexagenorum cubitorum in angulis turres habebat. Membrorum autem intus, et porticuum itemq; balnearum uaria erat et sumptuosa constructio, columnis quidem e singularibus saxis undiq; substitutis, parietibus autem membrisq; solida compage lapidum uariatis. Ad singula uero habitacula, et in summo, et circa regiam, et ante turreis, multos magnosq; puteos in scopulis exciderat, custodes aquarum: tantam molitus abundantiam, quantam qui fontibus

uterentur haberent. Fossæ uerò iter ex regia in arcem summam ducebant, quas foris nemo cernebat. Sed ne manifestæ quidem uia facilem sui usum præbere hostibus poterant. Nam Orientalis quidem uia natura est inaccessa, ut supra memorauimus. Occidentalem uerò, magna in angustia posita turri conclusit, quæ non minore mille cubitorum spatio ab arce distaret, quam neq; transire posse, neq; capi facile uidebatur. Inextricabilis autem, quamuis licenter ambulantibus, fuerat fabricata. Ita quidem aduersus hostiles impetus natura simul et manu castellum erat communitum: Intus autem repositi apparatus, magis et diuturnitatem et opulentiam inuere. Nam et frumentum multum erat conditum, et quod in longum tempus sufficere posset: uinumq; multum et oleum: insuper autem cuiusq; leguminis fructus, et palmule coaceruatae. Cunctaq; repperit Eleazarus, castello per dolum cum sicarijs occupato, matura, nihilq; recens depositis deteriora: quanquam ferè ex quo appa- rata sunt, ad excidium à Romanis illatum, centum annorum tempus agebatur. Quinetiam Romani fructuum reliquias incorruptas offendere. Si quis autem causam diuturnitatis auram esse existimet, non errauerit, quod arcis altitudine ab omni terrena ac seculenta materia sit remota. Inuenta est autem omnigenum quoq; armorum multitudo, ab rege condita, quæ decem milibus uirorum sufficerent, ferramq; infectum, necnon eris et plumbi materia: quippe ut magnis de causis factum crederes apparatus. Aiunt enim Herodem id ipsum castellum sibi ad refugium parauisse, duplex periculum suspicantem: unum quidem ab Iudeorum populo: ne se deposito, illos qui antea reges fuerant, ad principatum reduceret. Alterum uerò maius atq; atrocius, ab regina Aegypti Cleopatra. Hæc enim suam sententiam non celabat, sed cum Antonio sepe uerba faciebat, postulans Herodem interfici, sibi autem obsecrans re-
gnum

ignum Iudeorum donari. Et magis quis miraretur, nondum eius imperio Antonium paruisse, male eius amore mancipatum, quam non donaturum sperasset. Propter eiusmodi metus Herodes conditam Massadam extremam belli contra Iudeos Romanis opus reliquit: Nam quis foris iam locum omnem muro cinxerat dux Romanorum, sicut supra diximus, ac ne quis effugeret diligentissime procurauerat: incipit oppugnationem, uno tantum loco reperto, qui aggerum iactum posset excipere. Nam post eam turrim, quæ iter ab Occidente, quod ad regiam summumq; montem duceret, præcludebat, erat quædam continentia saxi uastior latitudine, multumq; porrecta: celsitudine autem Massade trecentis cubitis inferior, quam Leucn appellabant. Hanc igitur Silua ut ascendit ac tenuit, aggerem apportare militibus iussit: illis autem alacri animo & magna manu operantibus, solidus ad ducentos cubitos erectus est tumulus. Verum neq; firma, neq; sufficiens machinis ferendis hæc mensura uidebatur: sed super eum tribunal, constructis saxis ingentibus, factum est, altum itemq; latum cubitis quinquaginta. Erat autem & aliarum machinarum fabrica illis assimilis, quas primò quidem Vespasianus ad oppugnationes, postea uerò Titus excogitauerat: & turris sexaginta cubitorum effecta est, tota ferro conscripta, unde multis ballistarum tormentorumq; iaculis Romani citò cos repulere qui de muro pugnant, & caput exerere prohibuere. Simul autem ingenti etiam ariete fabricato, Silua crebrò murum pulsari inbet: ac uix quidem tamen aliquam eius deiecit partem interruptam. Citò autem præuenere sicarii, muro intus altero constituto, qui ne machinis quidem simile aliquid pateretur: mollis enim adhuc erat, & impetus laxare uiolentiam poterat, hoc modo constructus. Trabes proceritate magnas, & quæ sectæ sunt continentes composuere: earum autem ordines erant duo similes,

tantumq; distantes quanta esset muri latitudo : & inter eos am-
 bos replebant aggere spatium. ne uerò crescente cumulo ter-
 ra deflueret, alij transuersis trabibus quas in longitudinem
 posuerant colligabant. Erat ergo illis opus quidem edificio
 simile : sed quòd cedenti inferebantur machinarum ictus eua-
 nescebant, lutoq; subsidente strictiorem fabricam faciebant.
 Hoc ubi Silua considerauit, igni magis murum captum iri
 putans, multas quidem ardentes facies militibus intrò iacula-
 ri praecepit : murus autem, quippe ut magna ex parte lignis
 constructus, ignem citò comprehendit : & usq; ad imum sui
 laxitate calefactus, ingenti flamma colluxit. Incipiente qui-
 dem adhuc incendio, spirans Aquilo Romanis erat horribilis :
 auertens enim desuper flammam in eos abigebat, & penè ma-
 chinas quasi iam conflagraturas desperauerant. deinde flatu
 mutato, ueluti diuina providentia excitatus Ausfer, multa ui
 in aduersum eam murum repulit : iamq; totus ardebat ex alto.
 Romani quidem cum Dei uterentur auxilio, ad castra leti di-
 grediebantur, decreto hostes luce aggredi, & nocte uigilias
 accuratiores facere, ne quis eorum clam subterfugeret. Sed
 neq; ipse Eleazarus de fuga cogitabat, neq; alij cuiquam per-
 missurus erat ut faceret. Videns autem murum igne consum-
 ptum, alium uerò nullum salutis modum neq; uirtutis excogi-
 tans : sed his, quae Romani in se liberosq; suos & coniuges fa-
 cturi essent, si uicissent, ante oculos positis, de omnium morte
 consilium cepit : idq; ex praesentibus fortissimum ratus, ualidio-
 ris animi socijs uestperi congregatis, talibus eos uerbis ad faci-
 nus inuitabat. Cum olim uobis decretum sit uiri fortes, neq; Ro-
 manis, neq; cuiquam alij seruire, nisi Deo : is enim solus est ue-
 rus & iustus dominus hominum : ecce nunc tempus adest, quod
 factis uestros probare animos iubeat. Ne igitur ipsi nos debone-
 stemus, antè quidem seruitutem nec sine periculo passi, nunc au-
 tem

tem cum seruitute intolerabiles pœnas subituri : si uiuos in Romanorum potestatem uenire contingat. primi enim omnium ab his defecimus , et nouissimi cum his bellum gerimus. Puto autem et hanc nobis à Deo gratiam datam, ut bene ac liberè possimus mori , quod alijs non euenit præter spem superatis. Nobis autem certum est, orto die futurum excidium. Libera est autem strenua mortis conditio cum affectibus : nec enim prohibere id hostes possunt , qui profectò nos optant uiuos abducere , neq; nos illos iam possumus superare pugnando. Nam fortasse quidem ab initio statim oportuit , quando libertatem defendere cupientibus omnia et à nobis ipsis acerba peioraq; ab hostibus cueniebant , de Dei uoluntate conijcere , et scire , quòd amica ci quondam Iudeorum natio damnata esset interitu : manens enim propitijs , uel saltem nobis leuiter insens , nunquam tantorum quidem hominum perniciem neglexisset : sacratissimam uerò urbem suam igni hostium excidioq; prodidisset. Nos autem soli scilicet ex omni genere Iudeorum , sperauimus seruata libertate superare , tanquam nil in Deum deliquissemus , nulliusq; culpæ participes fuissemus , qui alios quoq; docuimus. Itaq; uidetis quemadmodum nos uana expectasse redarguit , fortiore nobis speratis rebus malorum necessitate illata. Nec enim quisquam nobis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutem : sed et alimentorum copiam , et armorum multitudinem , aliumq; habentes abundantissimum apparatus , ipso Deo manifestissime auferente spem salutis perdidimus. Ignis enim qui ferebatur in hostes , in edificatum à nobis murum non sponte reuersus est. Sed hæc multorum ira sunt criminum , quæ furore capti contra gentiles ausi sumus : pro quibus quæso ne Romanis inuictissimis pœnas , sed per nos ipsos Deo præstemus. istæ autem illis moderatiores sunt. morientur enim coniuges iniuria uacue,

liberi seruitutis expertes. Post illos autem ipsi nobis honestam inuicem gratiam praebeamus, libertate seruata optima sepultura. Prius tamen & pecunias & castrum igne exuramus. Mœrebunt enim Romani, certè scio, si neq; corpora nostra tenuerint, compendioq; caruerint. Alimenta sola relinquamus. hæc enim nobis erunt testimonio mortuis, quòd non penuria uicti sumus: sed ita ut ab initio statueramus, mortem seruituti prætulimus. Hæc dicebat Eleazarus: sed non in eundem modum præsentium sententiæ congruebant. Sed alij quidem ei obedire properabant, & quasi uoluptate replebantur, pulchram esse mortem existimantes. Qui uerò molliores erant, coniugum ac familiarum suarum misericordia, uel etiam proprius quenq; apertissimus deterrebat interitus, aliūq; alium, intuens, contrarium uoluntatis suæ motam lacrymis designabant. Quos cum uidisset Eleazarus formidare, ac magnitudinem consilij animis frangi, pertimuit, ne etiam qui fortiter dicta perceperunt, effœminarent flentes ipsi ac deplorantes. Ergo exhortationem non intermisit: sed erectior, multoq; repletus spiritu, clariorem de immortalitate animæ orationem incipit: magnaq; usus exclamatione, lacrymantes attentius aspectans: Plurimum (inquit) opinione deceptus sum: qui putarem uiros fortes pro libertate certantes, mori bene malle, quàm uiuere. Vos autem ne cuilibet quidem homini quicquam neq; audacia; neq; uirtute præstatis, qui etiam magna mala effugituri, mortem timetis: cum oporteret uos super hoc neq; cunctari, neq; expectare monitorem. Olim enim & à primo sensu nos erudire sacræ patriæ orationes, maiorum quoque nostrorum factis & animis confirmantibus, perseuerabant: quòd uiuere hominis est, non mori, calamitas. Nam mors quidem libertatem animis præstans, ad proprium purumq; locum eas dimittit, ab omni clade futuras intactas. Donec au-

tem

tem mortali corpore uinctæ sunt, unaq; malis eius implentur, quod uerisimile dicitur, mortuæ sunt. Diuino enim cum mortali societas turpis est. Multum quidem potest anima iuncta cum corpore: instrumentum enim facit suum, latenter id mouens, & ultra mortalem naturam gestis produciens: Veruntamen cum pondere, quo in terram detrahatur, quodq; ab ea pendet, absoluta, proprium locum receperit, tunc beatam & undiq; liberam participat fortitudinem: humanis oculis, ut ipse Deus, inuisibilis manens: nec enim cum est in corpore, conspicitur. Nam & accedit occulta, neq; rursus cum recedit uidetur, unam quidem ipsa habens incorruptam naturam, corpori autem causam præbens mutationis. Nam quod anima attigerit, hoc uiuit atq; uiget: unde uerò digressa fuerit, hoc marcidum moritur: tantum immortalitatis ei superat. Et huius orationis argumentum uobis sit somnus: in quo in se collectæ animæ, nusquam eas distrahente corpore, incunctissimam quietem agunt: cum Deo uero pro cognatione degentes, ubiq; adsunt, ac multa futura prædicunt. Cur igitur mortem timere conueniat, qui somni diligimus quietem? quemadmodum autem non sit dementissimum, breuitatem uitæ sequentes, sibi inuidere perpetuam? Oportebat quidem nos domestica institutione meditados, alijs esse exemplo promptæ uoluntatis ad mortem. Attamen si ab alienigenis etiam rei fides petenda est, Indorum uideamus sapientiæ professores. Illi enim cum sint boni uiri, uitæ quidem tempus, quasi quoddam necessarium naturæ munus, inuiti sustinent: properant autem animos corporibus soluere: nulloq; urgente neq; exagitante malo, propter immortalis conuersationis desiderium, alijs quidem prædicunt se esse abituros, nec est qui prohibeat quisquam, sed omnes fortunatissimos appellantes eos, ad familiares suos mandata mittunt: ita certam ueramq;

ramq; animis esse inter se consuetudinem credidere : ipsi autem cum mandata perceperint , igni traditis corporibus , ut immaculata puraq; anima secernatur ; laudati moriuntur . Facilius enim ad mortem illos amicissimi prosequuntur , quam exterorum hominum quisquam suos ciues , in longinquam peregrinationem ituros . Et se quidem ipsos descent : illos autem beatos dicunt , quod immortalitatis ordinem iam recipiant . Non ergo nos pudebit , si deterius Indus sapiamus , propriisq; ignavia leges patrias , quæ omnibus hominibus emulandæ uidentur , inhonestè despiciamus ? quanquam etsi contraria nos à principio insituisse cruditio , quod summum bonum est hominibus uinere , mors autem calamitas : at tamen tempus nos adhortatur eam bono animo et facile tolerare , Dei uoluntate et necessariò morituros . Olim enim quantum apparet , contra omne Iudeorum genus hoc decretum posuit Deus , ut uita careremus , qui ea non eramus quemadmodum oportebat , usuri . Non ausim enim nobismetipsis ascribere , neq; Romanis gratificari , quod nos omnes eorum bellum absumpserit . Non enim uiribus illorum hæc accidere : sed causa fortior interueniens , illis præstitit ut uincere uiderentur . Quibus enim armis Romanorum perempti sunt , qui Cæsaream incolebant Iudæi ? ac ne defecturos quidem ab illis , dum diem septimum celebrarent , aggressa Cæsariensium multitudo , neq; repugnantes , cum coniugibus ac liberis mactauerunt : nec uel ipsos erubere Romanos , qui nos tantummodo hostes , quod defeceraimus , putabant . Sed dicet aliquis , Cæsariensibus semper cum sue ciuitatis Iudæis fuisse discordiam , tempusq; nactus uetus odium exaturasse : quid ergo de Scythopolitanis dicemus ? Nobiscum enim illi propter Græcos bellum gerere ausi sunt , ac non cum propinquis nostris Romanos ulcisci . Multum igitur his fides illorum ac beneuolentia profuit : si quidem ab
 ipfis

ipsis cum totis familijs acerbissime trucidati sunt, ac pro auxi-
 lijs gratias eis reddidere: nam quæ illos à nobis pati prohibue-
 re, hæc passi sunt, uelut ea ipsi committere uoluissent. Longum
 fiet, si uelim nunc separatim de singulis dicere. Nostis enim,
 quod Syria ciuitatum nulla est, quæ non Iudeos apud se ha-
 bitantes occiderit, nobis quam Romanos plus inimicos. Vbi
 etiam Damasceni, cum ne causam quidem probabilem con-
 fingere potuissent, ciuitatem suam cæde nefaria repleuere, o-
 ctodecim milibus Iudeorum cum coniugibus ac familijs iu-
 gulatis. Eorum autem multitudinem plagis in Aegypto per-
 emptorum sexaginta milium numerum audiebamus excedere.
 Alii quidem fortasse in aliena terra, cum nullum inuenissent ho-
 stibus aduersarium, ita sunt mortui. At omnibus qui domi cum
 Romanis bellum susceperunt, nihil de reatorum, quæ spem to-
 tum possent præbere uictoriæ. Arma enim ex muri, ex castel-
 lorum inexpugnabiles fabrice, atq; interriti spiritus ad pe-
 ricula pro libertate subeunda, cunctos ad defectionem reddunt
 fortiores: sed hæc ad paucum tempus cum sufficissent, seq;
 sustulissent, maiorum malorum extiterit principium. Omnia
 animi cupia sunt, omniaq; hostibus succubuerunt, uelut illorum
 mobilioris causæ rectorie, non ad eorum salutem, à quibus in-
 structa fuerant, apparatus sint. Et in prælio quidem mortuos
 beatos existimari oportet: repugnantes enim ex libertate
 non perditæ perierunt. Eorum uero multitudinis, qui à Roma-
 nis subiugati sunt, quis non misereatur? quis ne non antequam
 illis patiantur, mori properat? quorum alij torti, tumq; igne
 quam uerbis excruciatij periere, alij semesi à bestiis ad se-
 cundum eorum cibum uiui seruati sunt; illorum quidem miseri-
 cordie habendi sunt, qui adhuc uiuunt, qui sæpe mortem optantes
 non accipiunt. Vbi est autem illa magna ciuitas? Aut ubi est quæ
 totius gentis Iudææ metropolis fuit? Tantis quidem murorum
 sept

septis munitissima, tot uerò ante muros castellis turriumq; obiectis moenibus tuta, belliq; apparatus uix capiens, tot autem uirorum pro se pugnantium multitudinem continens, quid nobis facta est, quæ Deum habere incolam credebatur? Radicitus ex fundamentis erepta est, solaq; eius monumenta restant, eorum à quibus excisa est imposita reliquis castra. Senes uerò infelices ad cineres templi asident, et paucae mulieres ad turpissimam pudoris iniuriam ab hostibus reseruatae. Hæc secum reputans quisquam nostrum, aspicere solem durabit, etiam si uiuere sine periculo possit? Quis inimicus adeo patriæ, quis tam imbellis, aut parcus animæ, ut eum non poeniteat hucusq; uixisse? Atq; utinam omnes fuissetus mortui, priusquam illam sacram ciuitatem hostium manibus uideremus excindi, priusquam templam sanctum tanta impietate funditus erui: sed quoniam spes non instrenua nos illexit, quod forte poterimus pro ea hostes ulcisci: nunc autem euamuit, ac solos necessitati dereliquit, mori bene proptereamus, nostrimet ipsi misereamur, et coniugum liberorumq; dum nobis licet à nobis ipsis misericordiam capere. Ad mortem namq; ipsi nati sumus, et quot ex nobis genuimus, eamq; fugere ne fortissimi quidem possunt. iniuria uerò et seruitus, et uidere coninger ad turpitudinem duci cum liberis, non est malam hominibus ex natura necessitate profectum: sed hæc sua timiditate perferunt, qui ante mori eum licuit, noluerunt. Nos autem multum sciti fortitudo, à Romanis defecimus: et postremo nunc illis ad salutem hortantibus, non paruimus. Cui igitur non est eorum iracundia manifesta, si nos uiuos subiungere potuerint: miserandi quidem adolecentes erunt, quorum uires corporis ad multos sufficiens eruelatus: miserandi autem prouectiores, quorum etus elades ferre non poterit. Videbit alius coniugem abduci, alius manibus reuinctis uocem filij patrem implorantis exaudiet.

Sed

Sed dum liberi sunt & gladios habent, pulchrum ministerium nobis praebeant, expertes seruitutis hostium. Moriamur liberi, cum filiis & coniugibus uita decedamus. Hæc nobis leges præcipiunt, hæc nos coniuges & filij deprecantur, horum necessitatem Deus misit, his contraria Romani uolunt, & ne quis nostrum ante excidium pereat, timent. Festinemus igitur eis, pro sperata potiundi nostri uoluptate, stuporem mortis admirationemq; relinquere audacie. Adhuc cum orare cupientem omnes interpellabant: & effrenato quodam impetu pleni, ad opus incitabant: ac ueluti laruis exagitati, alius alium antecapere cupiebat: hoc specimen esse fortitudinis, rectiq; consilij existimantes, ne quis extremus remanere uideretur: Tantus eos & coniugum & filiorum & propriæ cedis amor inuasit. Sed nec, id quod aliquis putauerit, cum facinus accederent, obtusi sunt, uerum eam seruauere sententiam, quam cum dicta perciperent, habuerunt: proprium quidem charumq; affectum retinentibus cunctis, rationi uero cedentibus, quia iam optime filiis consuluisent. Simul enim ualere uxoribus cum amplexu dicebant, ac liberos gremijs captos extremum lacrymantes osculabantur: & simul tanquam manibus alienis iussa peragentes uolentes eos configebant: malorū quæ subditi hostibus passuri fuerant cogitationem habentes pro solatio necessitatis adcedem. Deniq; nemo hac audacia minor inuentus est. Cuncti autem coniunctissimos transfixere: miseri, quibus id necesse fuit, quibusq; filios atq; uxores occidere, malorum omnium uidebatur esse leuissimum. Igitur neq; horum iam factorum dolorem tolerantes, & interfectos lesos existimantes, si uel breuissimum tempus eis superuiuerent, citò quidem uniuersis bonis in unum congestis ignem iniiciunt, sorte uero ex numero suo decem lectis omnium percussoribus, uniuersi etiam propter liberos ac coniuges prostratos compositi, eosq; complexi manibus,

nibus, parato animo se mactandos præbebant infelicissimum illud exhibentibus ministerium. Isti autem intrepidè cunctis occisis, eandem sortis legem in sua quoq; morte statuerunt, ut cui obtigisset, nouem peremptis semet super eos occideret. ita omnes sibi confidebant, quòd neq; in ardendo, neq; in sustinendo facinore, præstaret alius alij. Et ad extremum cæteri quidem se neci supposuere: unus uerò atq; nouissimus, circumspècta multitudine mortuorum, ne quis fortè in multa cede superesset qui sue manus egeret: ubi cognouit omnes peremptos, ignem quidem immittit regie: uehementi uerò manu toto per se transacto gladio, iuxta suos affectus occubuit. Et illi quidem perierant, nullam credentes animam ex numero suo Romanis subditam reliquisse. Latuit autem una mulier senior, & alia quædam Eleazari cognata, plurimum doctrina sapientiâq; mulieribus præstans, & quinq; pueri per cuniculos qui aquam sub terra potui ducebant abditi, cum alij cædibus occupatas mentes haberent, qui erant nongenti numero & sexaginta, cum mulieribus simul ac pueris. Hæc autem calamitas acta est Aprilis mensis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes manè aggeribus scalarum pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum uerò hostium neminem uiderent, sed undiq; uersum æcerbam solitudinem, ignemq; intus ac silentium, quid factum esset, conijcere non poterant: & ad extremum uelut impellentes ictum arietis, ululatum, si quem fortè prouocarent, dederunt. Clamorem autem sentire mulieres, & ex cloacis emerse, factum Romanis ut erat indicarunt, altera earum quemadmodum dicta uel gesta fuissent omnia narrante manifestè. Non tamen Romani facillè his uerbis adducebantur, ausi magnitudinem uerisimilem non credentes. Ignem uerò extinguere conabantur, perq; hunc uiam sectantes citò in regiam peruenere: conspectaq; mul-
titud

titudine mortuorum, non ut in hostibus gauisi sunt: sed consiliij fortitudinem, & obstinatum in tanto numero rebus ipsis contemptum mortis admirabantur.

Interitus sicariorum, qui in Alexandriam, & Thebas profugerant.

C A P . X X I X .

Huiusmodi autem peracto excidio, in castello quidē praesidium dux reliquit, ipse uerò cum exercitu ad Caesarem profectus est. Nec enim quisquam supererat in illis regionibus hostiū, sed iam tota Iudea belli fuerat longinquitate subuersa: multisq; suorum etiam procul incolentibus sensum perturbationis ac periculum exhibuerat. Nam & circum Alexandriam Aegypti ciuitatem postea contigit multos Iudeorum perire. His enim qui ex factione sicariorum illuc effugere potuerunt, non satis erat saluos esse: uerum & illic nouas res conabantur, ut libertatem defenderent, & Romanos quidem nihil se meliores putarent, deum uerò solum dominum dicerent. Cum autem quidā ijs Iudeorum non ignobiles aduersarentur, illos quidem mactauere, alijs uerò instabant, ad defectionem eos hortantes. Eorum autem uidentes confidentiam principes seniorū, iam cohibere tutum sibi non esse arbitrabantur: sed congregatis omnibus in congregationē Iudeis, sicariorum temeritatem publicabant, illos omnium maiorum causam esse demonstrantes: & nunc aiebant illos, quòd nec si fugissent certam spem salutis habituri uiderentur, à Romanis enim cognitos statim perituros esse, sibi debita calamitate replere eos, qui nullius fuissent delicti participes: cauendum igitur ab eorum exitio multitudinem monebant, & ut pro se Romanis ipsorum traditione satisfacerent. His dictis, prospecta periculi magnitudine paruere, multoq; impetu sicarios aggressi corripuere. quorum sexcenti quidem statim capti sunt: qui uerò in Aegyptū, Thebasq; illius tractus elapsi

g g sunt,

sunt, non multò post comprehensi reducti sunt : quorum non est, qui duritiam, siue confidentia, siue pertinacia uoluntatis sit dicenda, non obstupefcit. Omni enim genere tormetorum et uexatione corporum in eos excogitata, ob hoc solummodo ut Cæsarem dominum faterentur, nemo cessit, neq; dicere uelle uisus est : sed omnes illa necessitate ualidiorem sententiam conseruauere, tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus, ignemq; susciperent. Maxime uerò puerorum ætas, miraculo spectantium fuit: nec enim uel eorum quisquam commotus est, ut dominum Cæsarem nominaret: usque adeo corporum infirmitatem uis audaciæ superabat.

Oniæ templū clausum apud Alexandriā. CAP. XXX.

Lupus tunc Alexandriam rector administrabat, et de hoc ad Cæsarem motu uelociter retulit. Ille autem inquietum Iudeorum circa res nouas studium cauendum esse existimās, ac ueritus ne rursus in unum cōgregarentur, et quosdam sibi adiungerent, præcepit Lupo, ut templum Iudeorum, quod esset apud Onion (quæ sic appellatur) ciuitatem, destrueret. Hæc autem est in Aegypto : quæ ob hanc causam et coli cœpit, et nomen sumpsit. Onias Simonis filius, unus ex pontificibus, ex Hierosolymis fugatus, Antiocho rege Syriæ cum Iudeis bellū gerente, Alexandriam uenit: et à Ptolemæo suscipitur humanissime, propterea quod Antiocho erat inimicus: ait se gentem Iudeorum eius auxilio sociaturum, si dictis suis obtemperasset. Cū autem rex ea, quæ possent fieri, annuisset, rogauit, ut in aliqua parte Aegypti templum sibi edificare permitteret, et more patrio deum colere. Ita enim et Antiochum magis odiosum Iudeis, qui templum apud Hierosolymā uastauisset, ipsiq; beneuolentiores eos fore, eoq; multos ad eum religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemæus, eiq; locum dedit centū et octoginta stadijs à Memphi distantem: Helio-

politanus

politianus autem ille tractus dicitur: ubi castello fabricato, Onias templum quidem dissimile ei quod est in Hierosolymis, turrim autem similem extruxit, ingentibus saxis sexaginta cubitis erectam. Arae autem fabricam secundum patriam imitatus est, et donarijs similiter exornauit, praeter candelabri confectionem. Candelabrum enim non fecit, sed informatum aureum lychnum tanquam iubaris luce radiantem, de aurea catena suspendit. Totum uero circa templum spatium cocto latere, circumdedit, saxeas portas habente. Concessit autem rex etiam multum agri modum, ac pecuniae redditus: ut et sacerdotibus esset copia ad multa, quae dei cultus desideraret. Non tamen haec Onias sana uoluntate faciebat, sed erat ei contentio cum Iudeis apud Hierosolymam degentibus, propter fugae memorem iracundiam: et hoc templo edificato, arbitrabatur ad id se omnem ab Hierosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem olim praedictio quaedam annis noningentis septuaginta: Esaiasque praedixerat huius templi futuram in Aegypto constructionem à quodam uiro Iudeo. Templum quidem ita fuerat edificatum. Lupus autem rector Alexandriae susceptis literis imperatoris cum ad templum aduenisset, nonnullis ablatis donarijs templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus, qui eius potestati successit, neque donariorum quicquam reliquit (uehementer enim sacerdotibus comminatus est, nisi omnia protulissent) neque ad templum religionis causa adire uolentes admisit: sed clausis foribus ita inaccessum fecit, ut ne uestigium quidem diuini cultus in eo resideret. Tempus autem fluxerat usque clausum templum, ex quo fuerat conditum, anni trecenti trigintatres.

De interfectione Iudaeorum apud Cyrenam. CAP. XXXI.

Audacia uero sicariorum, ueluti morbus quidam, etiam ea quae circum Cyrenen oppida erant, contigerat. Elapsus

sunt, non multò pòst comprehensi reducti sunt : quorum non est, qui duritiam, siue confidentia, siue pertinacia uoluntatis sit dicenda, non obstupescat. Omni enim genere tormētorum & uexatione corporum in eos excogitata, ob hoc solummodo ut Cæsarem dominum faterentur, nemo cessit, neq; dicere uelle uisus est : sed omnes illa necessitate ualidiorem sententiam conseruauere, tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus, ignemq; susciperent. Maxime uerò puerorum ætas, miraculo spectantium fuit: nec enim uel eorum quisquam commotus est, ut dominum Cæsarem nominaret: usque adeo corporum infirmitatem uis audaciæ superabat.

Oniæ templū clausum apud Alexandriā. CAP. XXX.

LVPus tunc Alexandriam rector administrabat, & de hoc ad Cæsarem motu uelociter retulit. Ille autem inquietum Iudeorum circa res nouas studium cauendum esse existimās, ac ueritus ne rursus in unum cōgregarentur, & quosdam sibi adiungerent, præcepit Lupo, ut templum Iudeorum, quod esset apud Onion (quæ sic appellatur) ciuitatem, destrueret: Hæc autem est in Aegypto : quæ ob hanc causam & coli cœpit, & nomen sumpsit. Onias Simonis filius, unus ex pontificibus, ex Hierosolymis fugatus, Antiocho rege Syriæ cum Iudeis bellū gerente, Alexandriam uenit: & à Ptolemaeo suscipitur humanissime, propterea quod Antiocho erat inimicus: ait se gentem Iudeorum eius auxilio sociaturum, si dictis suis obtemperasset. Cū autem rex ea, quæ possent fieri, annuisset, rogauit, ut in aliqua parte Aegypti templum sibi edificare permetteret, & more patrio deum colere. Ita enim & Antiochum magis odiosum Iudeis, qui templum apud Hierosolymā uastauisset, ipsiq; beneuolentiores eos fore, eoq; multos ad eum religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemæus, eiq; locum dedit centū & octoginta stadijs à Memphi distantem: Helio-
politanus

politianus autem ille tractus dicitur: ubi castello fabricato, Onias templum quidem dissimile ei quod est in Hierosolymis, turrim autem similem extruxit, ingentibus saxis sexaginta cubitis erectam. Ara autem fabricam secundum patriam imitatus est, et donarijs similiter exornauit, præter candelabri confectionem. Candelabrum enim non fecit, sed informatum aureum lychnum tanquam iubaris luce radiantem, de aurea catena suspendit. Totum uero circa templum spatium cocto latere circumdedit, saxeas portas habente. Concessit autem rex etiam multum agri modum, ac pecuniæ reditus: ut et sacerdotibus esset copia ad multa, quæ dei cultus desideraret. Non tamen hæc Onias sana uoluntate faciebat, sed erat ei contentio cum Iudeis apud Hierosolymam degentibus, propter fugæ memorem iracundiam: et hoc templo ædificato, arbitrabatur ad id se omnem ab Hierosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem olim prædictio quædam annis noningentis septuaginta: Esaiasq; prædixerat huius templi futuram in Aegypto constructionem à quodam uiro Iudeo. Templum quidem ita fuerat ædificatum. Lupus autem rector Alexandriæ susceptis literis imperatoris cum ad templū aduenisset, nonnullis ablatis donarijs templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus, qui eius potestati successit, neq; donariorū quicquam reliquit (uehementer enim sacerdotibus comminatus est, nisi omnia protulissent) neque ad templum religionis causa adire uolentes admisit: sed clausis foribus ita inaccessum fecit, ut ne uestigium quidem diuini cultus in eo resideret. Tempus autem fluxerat usq; clausum templum, ex quo fuerat conditum, anni trecenti trigintatres.

De interfectione Iudæorū apud Cyrenē. CAP. XXXI.

Avdacia uero sicariorum, ueluti morbus quidam, etiam ea quæ circum Cyrenen oppida erant, contigerat. Elapsus

enim ad eam Ionathas homo nequissimus, arte textor, non paucis imperitorum ut se attenderent, persuasit: perduxitq; eos in solitudines, cum signa et umbrarum imagines se polliceretur ostendere. Et alios quidem hæc agendo, atque fallendo latebat, dignitate uero præstantes Cyrenensium Iudeorum apparatus eius et profectiorem Pentapolitana Libyæ rectori Catullo prænuntiant. Ille autem equitibus ac peditibus missis, inermes facile comprehendit: et magna quidem pars manibus interijt, nonnulli autem uiui capti, ad Catullum perducti sunt. Autor autem consilij Ionathas tunc quidem potuit effugere: multum uero ac diligenter per omnes quasitus regiones captus est, adductusq; ad Catullum, sibi quidem moram pœnæ moliebatur, Catullo autem iniquitatis præbuit occasionem. Nam ipse quidem locupletissimos Iudeorum falso insimulans, autores sibi huius consilij fuisse dicebat. Catullus autem criminationes alacri animo suscipiebat, remq; delatam multimode cumulabat, tragicis etiam uerbis exaggerans, ut et ipse quoddam bellum Iudeorū patrasse uideretur: quodq; hoc atrocius est, præter credendi facultatem, etiam doctor erat calumniandi sicarijs. Deniq; cum iussisset Iudeum quendam Alexandrum nominare: cui iandudum insensus odium publicauerat, etiam uxore eius Berenice criminationibus implicata, hos quidem priores occidit, deinde omnes simul pecuniarum copijs eximios, tria simul milia trucidauit. Et hæc secure facere arbitrabatur, quod eorum patrimonia redditibus Cæsaris adiungebat. Ne uero uel alibi degentium quisquam Iudeorum eius iniustitiam confutaret, etiam longius mendacium propagauit: ac Ionathæ nonnullisq; alijs qui comprehensi fuerant, persuadet, nouarum rerum accusationem uiris inferre probatissimus Iudeorum, apud Alexandriam, Romamq; degentium. Horum autem qui per insidias accusati sunt, unus erat

erat Iosephus, qui hæc scripsit. Non tamen Catullo fictio ita ut sperauerat, cessit. Nam Roman quidem uenit, Ionathan, ceterosq; uinctos ducens, finemq; arbitrabatur esse questionis apud se ac per illum conflatam calumniam: Vespasianus autem rem suspicatus, ueritatē requirebat: cognitoq; non iure hominibus accusationem illatam, illos quidem Fiti studio criminibus soluit, merito uerò poenam in Ionathan statuit: prius enim uerberatus, uiuus exustus est. Catullo autem tunc quidē ob lenitatem principum obtigit, ne quid amplius reprehensio nis experiretur, non multo autem post, multiplici morbo et insaniabili correptus, acerbissime tortus est non corporis tantum cruciatum sustinens, sed erat ei maior animi morbus et grauior. Terroribus enim expauescebat, et crebro uidebat sibi instantes umbras eorum, quos peremerat, et clamitabat. Cumq; se tenere non posset, exiliebat stratis, tanquam tormentis sibi et flammis adhibitis. Hoc autem semper multum proficiente malo, extisq; defluentibus, ac intestinis exhaustis, ita est mortuus: nulla re alia magis diuinæ providentiæ factio indicio, quàm quod nequissimos ulciscatur. Hic nobis est finis historiae, quam promissimus nos cum omni ueritate tradituros, cognoscere cupientibus, quemadmodum hoc bellum Romanis gestum est cum Iudeis. Et qualiter sit quidem expositum lectoris, ut dicat, relinquatur: de ueritate autem confidenter dicere non pigebit, quod eam solam scopum mihi per omnia, quæ scripsi, proposuerim.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

INDEX EORVM QVAE IN

hoc tertio continentur tomo.

A

A Berm martyr	368	punitas	153
Abfalō auxiliator Mana		Alexander Iamneus fratri	
hemi tyrāni occiditur	178	Aristobulo succedit	17
Acāthonaulon loci nomē	227	Alexandri bellum cum Antio	
Acenecheres regina	482	cho et Areta	19
Achas Machabaeus martyr		Alexander uictus à Demetrio	
571		Eucero	19
Achiabus contra Iudeam	123	Alexander Aristobuli, qui Ia-	
Acra mons	348	mnai filius, Iudeam inua-	
Acrabata ciuitas	210	dit	29
Acusilaus Argiuius	472	Alexander Gabinio se tradit	
Adasa uicus	11	cum castellis	30
Aegypti descriptio	170	Alexandri mors	33
Aegypti limites	316	Alexandri multi de progenie	
Athiopes laudantur	169	Herodis	79
Agatharchides historiogra-		Alexandra moritur	22
phus	496	Alexādria Aegypti urbs	170
Agiras Adiabenus	372	Alexandrinorum cum Iudeis	
Agrippa Hierosolymis exu-		disceptatio	184
lat	173	Alisfragnuthosis rex	481
Agrippae studium de bello Iu-		Ammaus ciuitas	211
deorum reuocando frustra		Amenophis rex	482
tum	189	Amygdalon stagnum	371
Agrippium Herodis aedes	72	Anacharsi philosophi mors	
Alanorum eruptio in Mediā,		547	
et Armeniam	449	Ananias pontifex cum fratre	
Albino in Iudea praesidente,		Ezechia occisus	178
malorum omnium fuit im-		Ananias Sadduceus	179
		p P	Ana

I N D E X.

Ananus filius Ionathæ	190	Antipatri cōiuratio p̄dita	99
Anani mors	289	Antipater Samarites Antipa	
Anaxarogus philosophus	546	trū ueneficij reū agit	102
Antigonus obsidet Massā		Antipas filius Herodis, qui et	
dam	41	Antipater	97
Antigonus filius Hircani à fra		Antonius Centurio	238
tre per insidias captus &		Antonius contra Vitelliū	319
occisus	15	Antonia turris, arx, & castel	
Antigonus uinctus ducitur ad		lum olim Baris	70.347
M. Antonium, & occidi-		Antonia incenditur	176
tur	62	Antoniæ fundamēta diruta	391
Antiochus Hierosolymam de-		Anuat uicus, q̄ et Borreos	210
uastat	8	Aphæci turris	187
Antiochi effrena tyrannis in		Aphthasis uicus	137
Machabæos martyres	559	Appionis aliquot calūniæ &	
Antiochi et Macedonum au-		figmenta de Iudeis	522
daciā Tito Hierosolymam		Aquæ calidæ apud Amaunta	
obsidente	371		259
Antiochus regno pulsus	448	Arcades non esse antiquitate	
Antipater & Hyrcanus ter-		insignes	473
tius ad Aretam regem Ara-		Archelaus Herodis iram in fi	
bum confugiunt	23	lium & fratrem mitigat	87
Antipatri uictoria de Aegy-		Archelao legatur regnum à	
ptijs	33	patre	114
Antipater omnibus inuisus, in		Archelaus ad Cæsarem nauip	
patrem maleuolus, odij dis-		gat	18
simulator, uxore duxit Ari		Archelai & Antipatri cōccer	
stobuli fratris filiam	80	tatio apud Augustum pro	
Antipatri excusatio	108	regno Iudææ	119
Antipatri & Pheroræ cōspi-		Archelao absēte Iudæa uarijs	
ratio in Herodem	98	tumultibus affligitur	121
		Archel	

INDEX

Archelaus non rex, sed etbnar cha factus	126	Aristobulus perfidus Roman uinctus ducitur	28
Archelaus Glaphiram fratriā ducit uxorem	131	Aristobulus à Roma fugiens cum Romanis iterum pu gnans uincitur	28
Archelai exiliū & somniū	131	Aristobulus à Cesare dimissus à Pompeianis ueneno ne catur	33
Archium publicum incen sum	177	Aristoteles meminit Iudeo rum	493
Areth Machabeus martyr		Artabazes filius Tigranis ca Asia	167 (ptus 63
Arietis machinæ de scriptio	227	Asochiton, aliās Asochin, ci uitas Galileæ	17
Aristobulus filius Hyrcani Ioannis matrem & fratrem		Asphaltitis palus	304
Antigonum in carcerem conijcit, quem postea occi dit	14	Asis rex	480
Aristobuli mors	16	Athenienses laudantur	166
Aristobulus filius Alexandri Iamnei	21	Athenion dux	64
Aristobulus Alexandræ matri indignatus, quòd potestātē Phariseis concesserit, Iu deam inuadit	22	Atratinus	49
Aristobulus regnū assequutus ciecto Hyrcano fratre	23	Auaris locus	480.481
Aristobulus obsidetur in tem plo	26	B	
Aristobulus donis sibi cōciliat Scauram contra Hyrcanū & Aretam regem	24	B Aaras radix qua demo nes effugantur	443
Aristobulus fugatur in Ale xandrium oppidum	24	Baca uicus	209
		Bacchides hostis Iudæ Mach. uastat Iudæam	8
		Bacchides occiditur	9
		Bæon rex	48
		Ballistrarum uis	229
		Baris castellū, nūc Antonia	24
		Bassus Macherunta & Hero dium	

I N D E X.

dium capit	442	Capharin ciuitas	318
Batanea	211	Caphartophan uicus	308
Bathyllus uenenū Roma affe-		Caphetra ciuitas	311
rens apprehenditur	103	Capito geſi Flori cēturio	157
Bebriacum oppidum	311	Captiuorum et peremptorum	
Begabre uicus	310	numerus Tito Hierosolya	
Befemoth uicus	301	nam obtinente	427
Bethara	333	Carthago à Tyrijs cōdita	484
Bethlepton toparchia	301	Carthaginiēſes laudātur	169
Betifo locus	337	Caſſ. præſes Syriæ poſt Craſ-	
Betoron ciuitas	188	Caſtor Iudeus	255 (ſum 32
Bethzachariæ locus	10	Catullus Libya præſes puni-	
Bezetha	337	Cedron uallis	329 (tus 468
Borceos uicus	210	Cendebeus dux Antiochi Sote	
Bosphorani	167	ris à Simone Matathie ui-	
Britanni laudantur	167	Cenedæus	188 (ſtus 11
Brixellum	311	Cephalon frater Antipatri	
Bubaſtis flumen	480	primi	24
C		Cerealis Samariæ expugna-	
Admus Mileſius	472	tor	235
Cæcilius Baſſus occiſor		Ceſēnius Gallus Galilæā inua-	
Sexti Cæſ.	38	Ceſenn. Petus	447 (dit 178
Cæſarea Herodis ædes	70	Ceſtius Gallus	155.183
Cæſarea olim ſtratonis pürgus		Ceſtius Iudeam explorat per	
Cæſaris pugna cōtra Ae-	(16	Neapolitanum	162
gyptios adiuuātibus Hirca		Ceſtius Iudeā populatur	186
no Iamnæi et Antipatro	33	Ceſtij exercitus cæſus	191
C. Caligula quartus Romano-		Ceſtius Hierosoly. obſidet	189
rum Imperator	141	Chebrō ciuitas uaſtata	309.311
Cana uicus	30.	Canatha	64
Capernaum fons	255	Cherilus poëta	492
		Ciuilis dux Germanorum	435
		Claud	

I N D E X.

Claudius à militibus impera-

tor electus 145

Claudij obitus 150

Clearchius philosophus Iudææ

gentis meminit 492

Cleopatræ ac Antonij amor

Cleopatra M. Antonij (62

anmū incitat in Herodē 63

Cleopatræ maliciæ 63

Clitus læuæ suæ manus absci-

Cœle Syria 20 (for 204

Cœnopolis locus 189

Colchi 167. **Copton ciuitas** 316

Corææ ciuitas 24

Cornelius Faustus Syllæ filius

muros Hierosolymorū pri-

mus conscendit, Pōpeio ci-

uitatem obsidente 27

Crassius præses Syriæ post Ga-

biniū pecunias templi Hier.

deprædatus 32

Cumanus præses Iudææ post

Tiberium Alexandrū 147

Cumanus à Iudæis accusatus,

in exilium mittitur 147

Costobarus Iudæorum legatus

Cypris uxor Antipatri (175

Herodis maioris filia 32

Cypris ciuitas 72

Cypris capitur 183

Cyrenæi laudantur 169

D

D Agon deus Palæst. 262

D Dalmatæ populus 167

Darius præfectus equitum A-

grippæ 175

Diagoras Melius 347

Diogenes quidam à Phariseis

occisus 22

Diophātus pseudographus 92

Dius histo. de rege Hira 484

Domitianus 320

Domitiani expeditio in Ger-

manos & Gallos 434

Domitius Sabinus 237. 257

Draconis leges 473

E

E Butius Decadarchus 262

E Elco mons 336. 375

Eleazarus Dinei princeps la-

tronum 152

Eleazarus quidam conspira-

tionis Iudæorū contra Ro-

manos autor 173

Eleaz. filius Iairi 178

Eleaz. Simonis 193. 280

Eleaz. Samæi 228

Elea. sicariorū princeps 450

Elea. cuiusdā magnanimitas,

& laudata constantia pro

conseruatione legis ad An-

tiochum Epipha. 563

p P 3 Eleph

I N D E X.

Elephantine oppidum	317	G	
Eleutherus fluuius	63	G Abao	188
Eleutheri equites	45	G Gadara à Vespasiano	
Elidenſes	74	expugnatur	219
Enabris locus	248	Gadarae deditio	298
Engadda	211	Galba imperator	306
Erebinthonicus uicus	375	Galbae mors	312
Esſenorum hæſiſis de anima=		Galilea ſub ditione Hero.	54
bus & corporibus 132.137		Galilææ deſcriptio, & ferti-	
Euaretus delator filio. Her. 91		litas	209
Euricles delator filio. Her. 88		Galilea inuaditur à Veſpa-	
Ezechias princeps latronum		fiano	217
ab Herode occiſus	36	Gallus Centurio	262
F		Galli	167
F Abatus à Sylæo occiſus 99		Gamala oppidum	195
Fauſtus Cornelius	27	Gamale ſitus, obſidio, & ex=	
Felix Malachi frater à Pha=		cidium per Titum	256
ſelo fratre Hero. ſuperatus		Gamalitica	212
demittitur	41	Galanitis	180.212
Felix præſes Iudeorum poſt		Gebonitis oppidum	180
Cumanum	151	Genath porta	337
Felice præſide Iudæa latroni=		Geraſa	180.210.305
bus & ſeducſtoribus popu=		Germani laudati	168
li reſerta	151	Geſſius Florus præſes Iudææ	
Ferreus mons	302	poſt Albinum	154
Filius à matre coſtitus	402	Giſcala oppidum	196
Flauius Silua expugnat Maſ=		Giſcala à Tito capitur	266
ſadam	450	Glaphira filia Archelai regis	
Fonteiſus Agrip. occiditur	435	Cappadocum uxor Alex.	
Fronto Iudæ. iudex	403.423	ſilij Herod.	82
Fullonis monumentum	377	Glaphira arrogantia	82
		Gophna	

I N D E X.

Gophna	211	Herodis ædificia	70
Gorion occisus	293	Herod. theatra & quinque-	
Gorion Iosephi filius	273	nalia instituit Hierosoly-	
Gorion Nicodemi filius	179	mis	72
Græci laudati	167	Herodis beneficentia erga po-	
Græcorum antiquissimi Chal-		pulum tempore famis	73
dæis præceptoribus usi	471	Hero. profectio ad M. Anto-	
Græci cur ut plurimum inter		nium & pericula	56
se dissentiant	473	Herodi diadema imponit An-	
Grapte cognata Syre regis		tonius	68
313		Her. amore uxoris insanit	75
		Hero. uenator, bellator, & sa-	
		gittarū insignis librator	74
H ecateus Abderita	493	Herodis controuersie & re-	
Helisei fons	303	conciliatio cum filiis	77
Hellanicus historiograph.	472	Herod. quo pacto in filiorum	
Heniochi	167	necem anhelauerit	94
Heraclea ciuitas	322	Herodis uxores & liberi	96
Herodes Iudææ tetrarcha	43	Herod. Antipatrum subitarie	
Hero. in ius uocatus bellū Hyr-		Roma reuocatū reum agit	
cano mouere tentauit	37	ueneficij coram Varo	104
Herodes Romam pergit	39	Herodi produntur per mortē	
Hero. accusatur apud M. An-		Pheroræ ueneficia in eum	
tonium	42	parata	100
Hero. bellum cum Parthis	44	Herodium castellum	73. 46
Hero. à senatu Ro. rex Iudææ		Herodotus Halicarnassensis	491
pronuntiatur	50	Hiericus	211
Hero. Roma rediēs Antigoni		Eiusdem descriptio	302
et Hierosolyma obsidet	50	Hierosolymorū excidium &	
Hero. Galilæa potitus latro-		direptio templi sub Antio-	
nes delet	54	cho Epiph.	8
Hero. pugna cū Arabibus	66		

I N D E X.

Hieroso. obfessa ab Herode	51	Hyrcanus adiuuante Areta	
Hier. oppressio sub Floro	155	Aristobulum fratrem vincit	
Hierof. conspiratio facta belli	26		
cum Ro. seminarum	173	Hyrcano confertur sacerdotium à Cæsare	11.35
Hierof. obfessa à Cestio	189	Hyrcano capto aures præci-	
Hierof. excidij initium	269	duntur	47
Hierof. descriptio	336	Hyrcanus interficitur ab Herode	75
Hierof. dira fame oppressi	366		
Hierof. solymuro & castellis à Tito circumdata	375	I	
Hier. excidij mira præsentia	411	Amblicus	53
Hierof. capta à Romanis	421	Iamnia	211
Hippicos turris	336	Ianias rex	480
Hispani laudantur	168	Iaphæ expugnatio	234
Historiæ ueræ indicium	472	Iardes saltus	446
Hycsos, hoc est, reges pasto-		Idumæa	211
res	481	Illyrici	167
Hyrcanus qui et Ioānes filius		Iocundus delator filiorum Herodis	91
Simonis Matathie princeps		Ioannes Gaddis filius Matathie occiditur	11
sacerdotum factus, obsedit		Ioannes Essæus	194
Ptolemæum interfectorem		Ioannes Giscala capta Hierosolymam fugit	201
patris sui	12	Ioannes Giscalæus insidiator Iosephi	200
Hyrcanus Samariam captam		Ioānes Hierosolymitas in Romanos incitat	270
delet	13	Ioannes Galilæorum dux	312
Hyrcani mors & laudes	14	Ioānes Idumæorum dux occisus	
Hyrcanus filius Alex. Iamni		Ionathas capitur	11
sacerdotiū consequitur	21		(352)
Hyrcanus ad regnū aspirans			
bello superatur à fratre	22		
Hyrcanus & Antipater ad Aretam confugiunt	23		
			Iona

I N D E X.

<i>Jonathæ mors et sepultura</i>	11	37	
<i>Jonathas Iudæus</i>	398	<i>Iotapatae obsidio et excidium</i>	
<i>Jonathas Gynæciarius Romanæ exustus</i>	469	<i>per Vespasianum</i>	220
<i>Ioppe</i>	211	<i>Iotapatenorū technæ aduersus Romanos hostes</i>	232
<i>Ioppe capta per Vespasianum</i>	243	<i>Ithaburius mons à Placido occupatus</i>	31.263
<i>Iordanis fontes</i>	154	<i>Iudæi à Pilato cæsi</i>	139
<i>Iosephus Gorionis filius</i>	193	<i>Iudæorum constantia ad Perionium pro conseruatione legis</i>	142
<i>Iosephus Simonis filius rector utriusq; Galilææ</i>	194	<i>Iudææ descripto, cuiusq; Vnæ decim sortes</i>	212
<i>Iosephus militaris disciplinæ peritus</i>	194	<i>Iudæa uicinum exposita</i>	446
<i>Iosephus quatuor urbium principatum amisit et Ioseph gesta</i>	202	<i>Iudæorum et Cæsariensium seditio</i>	156
<i>Iosephus à Tito missus Iudæos ad deditionem Hierosolymorum adhortaturus</i>	258.391	<i>Iudæi Hierosolymis occisi à Floro</i>	159
<i>Iosephus lapide uulneratus</i>	378	<i>Iudæorum studium circa ueritatem historiarum</i>	474
<i>Iosephus ex uariarum gentium historijs Iudæicæ gentis antiquitatem ostendit</i>	478	<i>Iudæorum uariæ clades et calamitates</i>	116
<i>Iosippus ab Herode occisus</i>	77	<i>Iudæorum cur pauci scriptores meminerint</i>	478
<i>Iosephus filius Antipatri frater Herodis in Iudæa cadit</i>		<i>Iudas nouissimo contra Bachidem prælio interit</i>	11
		<i>Iudas Esæus propheta</i>	16
		<i>Iudas Ionathæ</i>	179
		<i>Iudas Mertonis</i>	391
		<i>Iudas Machabæus martyr</i>	370

I N D E X.

<i>Iuliani militis Romani fortitudo</i>	389	<i>Macrones populi</i>	491
		<i>Magnus campus</i>	302
	L	<i>Mallicus Arabs nutricius</i>	
L <i>Acedemonij laudantur</i>	166	<i>Antiochi, qui Theos cognominabatur</i>	39
<i>Largius Lepidus</i>	405	<i>Malichi insidia contra Antipatrum</i>	ibidem
<i>Leuias Hierosolymita</i>	271	<i>Malichus interficitur</i>	42
<i>Liberius Maximus Iudeam uenum exponit</i>	447	<i>Malachias</i>	391
<i>Longi Romani fortis animus</i>		<i>Malthace Samaritis</i>	97
<i>Lucilius Bassus</i>	442 (400)	<i>Manahemus rhetor principatum Hierosolymis usurpauit, & interficitur</i>	178
<i>Lupus rector Alexandriae</i>	466	<i>Manethon Aegyptius historiographus</i>	479
<i>Lusitani laudantur</i>	168	<i>Manethon refellitur à Iosepho</i>	499
<i>Lycurgus legislator</i>	532	<i>M. Antonius accusatores Herodis occidi iubet</i>	43
<i>Lydda</i>	211	<i>M. Antonij & Cleopatra amor</i>	62
	M	<i>M. Anto. Antigonum Aristobuli interficit</i>	62
M <i>Abortha quæ & Neapolis</i>	302	<i>M. Anto. libidinis notatur, ibidem.</i>	
<i>Macedones laudantur</i>	166	<i>M. Anto. Iulianus procurator Syriae</i>	405
<i>Machabæorū martyriū</i>	557	<i>Marianne traducitur uiolatū matrimonij</i>	75. & seq.
<i>Machabæus martyr</i>	567	<i>Marmaridæ laudantur</i>	169
<i>Machæra Herodæ uenit auxilio</i>	55	<i>Matathias Bacchidē occidit</i>	9
<i>Machæra insolentia sequenti.</i>	55. &		
<i>Machir Machabæus martyr</i>	869		
<i>Macherus à seditionis Iudeis capta</i>	183		
<i>Macherus à Baso capta</i>	442		
<i>Martyr quis sit</i>	553		

Mata

1

Matathias filius Ioannis	Onie templum clausum, &		
tiochi mandatum contem-	deprædatum	467	
psit	ibidem	Ophila locus	337
Megassar	372	Ormixa uicus	64
Melchisedech Hierosolymo-	Orsanes transfuga	Partho-	
rum primus conditor	426	rum	32
Melite ciuitas	428	Ostracine oppidum	322
Mendefius tractus	322	Otho imperator & eius mors	
Memnonis sepulchrum	142	306	
Meotici laudantur	167		
Mephramutosis, et Mephres			
482			
Messala	49	Panum	70
Metilius Rom. præfectus	179	Papyron locus	24
Modin uicus	9	Pappus dux Antigoni acci-	
Monobazus	188	ditur	59
Muri Hierosolymorum tres		Parthi laudantur	169
336		Parthicum bellum contra He-	
		rodem	45
		Parthenius fluuius	492
		Pedanius legatus 92. & se-	
		quenti.	
		Pedanij robur, & peritia mi-	
		litaris	397
		Pella ciuitas	218
		Pelusiū ab Antipatro captum	
		93	
		Peraia Niger	188
		Perislerconos saxum	375
		Pharam uallis	308
		Pharanx Antiochi	20
		Pharus	

I N D E X.

Pharus insula	317	Placidus dux Vespasiani mi-	
Phaselus tetrarcha Iudææ	42	litum	211
Phaselus Hierosol. præficitur		Placidus inuadit Iotapatam	
36		217	
Phaselus moritur captus à		Platanæ uicus	93
Parthis, caput saxo illidens		Plinthine	317
47		Poëtarum, pictorum, et opifi-	
Phaselus, et Phaselis turris et		cum licentia multarum gen-	
oppidi nomen	70	tium stultitia introducta	
Phaselus secundus filius He-		344	
rodus.	96	Pompeius Magnus Tigranē	
Phereciades Syrius	472	debellans Scaurum ad Sy-	
Pheroras pro ultione fratris		riam mittit	23
caput Pappo præcidit	59	Portus Alexandrinus	317
Pheroras Herodi conciliatus		Præfagia Hierosolymitanæ ex	
87		cidij	411
Pheroræ conspiratio in Hero-		Priscus Centurio	399
dem 96. et seq.		Procymia quid	71
Pheroras moritur	100	Protagoras	347
Phiala lacus	14	Psephinos turris	335
Philadelphia	24	Ptolemæus Simonem Mata-	
Philippion Minæi Ptolemæi		thiam socrum suum inte-	
filius occisus à patre	33	rimit	12
Philippus Ioachimi filius dux		Ptol. ab Hircano Simonis filio	
193		obsessus, et occisis Hircani	
Phlistus	472	matre et fratribus, fugit ad	
Phœbus legatus	189	Zenonem Cotylam	13
Piso legatus Pompeij	26	Ptol. Physcon cultor Iudæo-	
Pitholaus captus	32	rum	318
Placidus Itaburio monte po-		Ptol. Minæi	20
titus	31	Ptol. filio occiso, nurum duxit	
		uxo	

I N D E X.

<i>uxorem</i>	33	S	
<i>Ptol. Iamblichi filius</i>	33	S	<i>Abbatius amnis</i> 436
<i>Ptol. Lagus cultor Iudæorum</i>		S	<i>Sabinus capitolio potitus</i>
316			<i>occiditur</i> 322
<i>Ptol. Euergetes cultor Iudæo</i>			<i>Sais ciuitas</i> 480
<i>rum</i>	317		<i>Sallis oppidum</i> 207
<i>Ptolomæi uarij</i>	316		<i>Salome filia Herodis</i> 97
<i>Pudens Romanus</i>	399		<i>Saltis rex</i> 480
<i>Pythagoras Philosophus</i>	472.		<i>Samariæ descriptio</i> 210
490			<i>Samaria expugnata à Cerea-</i>
R			<i>le</i> 235
R	<i>Aphaneæ ciuitates</i> 436		<i>Saulus legatus</i> 175
	<i>Ratio, quid, quibus con-</i>		<i>Scaurus pecunia corruptus</i>
	<i>iuncta, & quid agat</i> 335	24	
<i>Romani in Massada interfe-</i>			<i>Scopus locus</i> 329
<i>cti</i>	173		<i>Scythopolis & Scythopolitæ</i>
<i>Romanorum disidium inter</i>	181		
<i>se</i>	38		<i>Sebaste ab Herode constructa</i>
<i>Rom. militaris disciplina &</i>	70		
<i>laus</i>	213		<i>Seleucia</i> 22
<i>Romani contra datam sibi fi-</i>			<i>Sepphoris hostibus se tradit</i>
<i>dem à Iudæis trucidati</i>	179	187	
<i>Rom. exercitus cæsus ab Hie-</i>			<i>Sextus Cerealis tribunus</i> 237
<i>rosoly.</i>	188		<i>Sextus Cæsar Syriæ præses</i>
<i>Rom. 51.80. occisi. 196.</i>	36		
<i>Rom. in obsidione Iotapatæ</i>			<i>Sex. Cæsar insidijs interfici-</i>
<i>multis cladibus afflictæ</i>	220		<i>tur</i>
<i>Roxane Herodis filia</i>	97		<i>Siene</i> 316
<i>Rubrius Gallus</i>	436		<i>Siloa fons</i> 336
<i>Ruta immense magnitudinis</i>			<i>Silbonitis regio</i> 210
443			<i>Silas Babylonum</i> 188
			<i>Silo</i>

I N D E X.

Silo dux Rom. pecunia cor= ruptus	32	T Anis ciuitas	322
Simon Gioræ Gerasenus sedi= tiosus Iudæus	307	Tales philosophus	472
Simon ab Hierosolymitis con= tra Zelotas præficitur	312	Thamna	211
Simon à Romanis captus	425	Tarichæ oppidum	198
Simon Romam deductus oc= ciditur	441	Tarichæarum obsidio	250
Simon uincit Cendebeum	11	Tauri laudantur	167
Simon insidijs Ptolemæi ge= neri sui interfectus	12	Termodoon flumens	491
Simon Herodis seruus Iudæa infestat	124	Thella uicus	209
Simon Ananiæ Iudæorum le= gatus	175	Themosis rex	482
Simonis Sauli fortitudo	181	Theodorus Zenonis multos Iudæorum occidit	17
Simeon Gamalielis	273	Theophrastus	491
Socrates	546	Thmosis rex	482
Soëmus	183	Terræmotus in Iudæa magni Herodis tempore	65
Sogane regio	258	Thmuis locus	322
Solomona mater septem Ma= chabæorum martyrum	565	Tiberiadis deditio	249
Solon legislator	532	Tiridates rex Armeniæ	450
Sophas Raguelis	271	Titus Vespasiani filius mis= sus Alexandriam	206
Stratopedos incenditur	177	Titi profectio in Iudæam	312
Stultitia gentilium redargui= tur à Iosepho	543	Titus Iotapatam capit	257
Sufandrum castrum	565	Titi gesta	ibidem
Syria à Iudæis uastata	180	Titus diuinitus seruatus	327
		Titus Phrygius	405
		Trachonitis	211
		Traianus Iapham expugnat	
			234
		Tryphon tonsor Herodis oc= ciditur	94
			Tyras

I N D E X.

Tyrannius delator filiorum	Vitellij mors, & imperium
Herodis	91 321
Tyrannus castrorum præf-	Volūnius procurator Syriæ
ctus	190 92
Tyropœen Vallis	336 Volumnij sententia de filijs
V	Herodis 93
V Alcrianus dux cōtra Ti	X
beriadem	248
Varro Syriæ rector	69 X Aloth uicus 209
Vatezobra uicus	402 X Xerxes turpiter profligatus ab Atheniēsis 166
Ventidus Bassus dux Rom.	Xylophorias festiuitas Iudæo
50	rum 175
Vespasianus bello Orientis	Xystus 164
præficitur	205 Z
Vespasiani clara facinora in	Z Abulon ciuitas capta
bello aduersus Iudæos 17.	186
& seq.	Zacharias Baruch in templo
Vespasianus à militibus impe	occisus 291
rator declaratur	315 Zalcucus Locrensis 332
Vespasianus Mœsiam depo-	Zara ciuitas 12
pulantes sternit	436 Zelote qui 273
Vespasianus templum Pacis	Zelotarum pugna contra Si-
Romæ construxit	441 monem Gerasenum 308
Vespasianus Iudæam militi-	Zenodorus expellitur Tra-
bis dat	447 chone 68
Vespasiani reditus in Italiam	Zeno Cotylas 13
433	Zephyrium 79
Vitellius Germanorum im-	FINIS.
perator	311

